

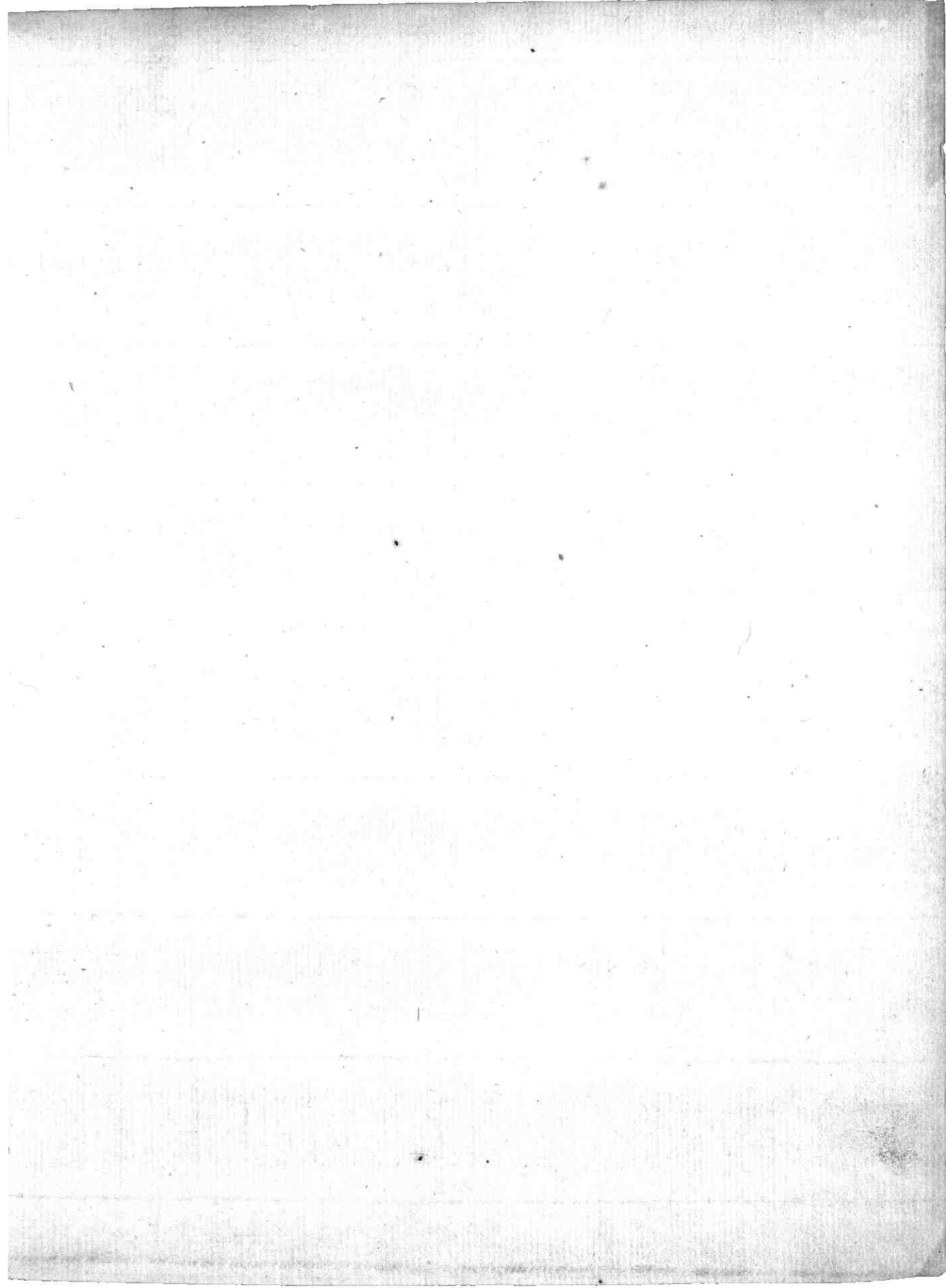

Gevallen van Friso, koning der Gangariden en Prasiaten, in tien boeken

<https://hdl.handle.net/1874/25879>

LXVIII
KAL
21
Idiara

ALLE DE WERKEN

VAN DEN HEERE

WILLEM VAN HAREN,

Gedeputeerde wegens den Adelyken Staat in de Vergadering der Staten van Friesland, Gecommitteerde ter Vergaderinge van Hunne Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, Grietman en Ontvanger-Generaal van het Bilt, Quartier-Schout en Dykgraaf van Peelland, en thans Gevolmagtigde Afgezant wegens den Staat aan het Hof van Zyne Koningklyke Hoogheid, den Hertog van Lottharingen, Gouverneur-Generaal der Oostenryksche Nederlanden.

E E R S T E D E E L.

T W E E D E D R U K.

GEVALLEN
VAN
FRISO.
KONING DER
GANGARIDEN EN PRASIATEN.
IN
TIEN BOEKEN.

Te AMSTELDAM,
By DIRK ONDER DE LINDEN,
Bybel en Boekverkooper, in de Kalverstraat, 1758.

V O O R R E D E N .

Genoegzaam alle de Volkeren van *Europa* hebben zich aangematigd om hunne afkomst in de Oudheid uit te vinden. Het schein hen toe dat het een nieuwen glans en een soort van Adeldom zou byzetten, indien het mogt gelukken van na te reekenen dat de Stigter van een Geslagt, naderhand een gansch Volk geworden, een dier groote Mannen was geweest, die zich, in de oude tyden, in *Afië*, zo vermaard hebben gemaakt. Zich vervolgens zo veele Eeuwen te hebben kunnen staande houden, kwam teffens voor, als iets ontzachelyks met zich voerende, en als bekwaam om zich door Nabuuren en Bondgenooten met te meer eerbied te doen aanschouwen.

Al waren 'er eenige Bewyzen van zulk eenen oorspronk voor handen geweest in de verligte Eeuw van **AUGUSTUS**, dezelve zouden ten eenemaale onnaspoorlyk zyn geworden, wanneer, door de dwaasheden van zyne Navolgers, en de langduurige Oorlogen, alle Kunsten en Weetenschappen langzamerhand vervielen en als uit de Waereld wierden verbannen. Woefte Volkeren, uit het *Noorden* opkoomende, deden, Eeuwen lang, hun best om dezelve te vernielen, en, nadien ze allomme zegepraalden over de verwyfde en lafhartige Hoofden van het verdeelde Keizerryk, zoo gelukte het hen ook om de Geleerdheid, ja allen lust en iever naar diepzinnige Weetenschappen, en moeijelyk verkreegen wordende Kunsten, te doen versterven. Daar bleef byna niets overig dan de Schryf- en Lees-Kunst, en zulks maar by eenige weinigen. Dus zocht men de Bewyzen van aloude Afkomsten uit de Gerugten, Over-
* 3 leve-

V O O R R E D E N.

leveringen, en Overeenkomsten van Naamen; alle eeven twyffelagtig, ja zomtyds zoo bespottelyk als die der Monnikken, om hunne Heiligen en Miraculen, die onwederfpreekelyke overblyfzels der diepe duifternis, waar mede de Waarheid toen bezwalkt was, by het domme Gemeen te verheffen en aan te pryzen.

Daar zyn, in de Eeuw van AUGUSTUS, nooit eenige klaare blyken van den oorspronk der Volkeren geweest. Niemand is ooit te *Romen* by zich zelve overtuigd geweest, dan misschien het Gemeene Volk, dat ENEAS, uit *Trojen* gevlugt zynde, zich in *Latium* heeft nedergezet: dat ROMULUS en REMUS, de Stigters van *Romen*, uit RHEA SILVIA, eene zyner Aftammelingen, en uit den God *Mars*, zyn gesprooten, en door eene Wolvinne, op eene wonderbaarlyke wyze, zyn opgevoed.

JULIUS CÆSAR, van de *Galliërs* of *Celten* sprekende, van welken de *Friesen* eenen Tak uitmaakten, vergenoegd zich met alleen te zeggen; dat die Volkeren, volgens de overleveringen van hunne *Druïden*, of, Priesters en Profeten, uit den God *Pluto* geboren waren. * *Galli se omnes ab DITE Patre prognatos prædicant.*

TACITUS, van die zelfde Volkeren sprekende, drukt zich wegens hen, op eene nog veel vreemdere wyze, en geenzins overeenkoomende met den ernst, die aan eenen zoo doorlugtigen Schryver betamende is, aldus uit: *Dat ze, van alle Oudheid af, in het Land, dat ze bezaten, gebooren waren, zonder dat ze van elders of hunne geboorte of hunn' oorspronk gekreegen hadden.*

Oneindig meer diergelyke Bewyzen zouden, ware het nodig, voort te brengen zyn. De aangehaalde zyn alleen genoeg om te toonen hoe weinig staat men kan maken op het gene de *Friesche* Chronyk-Schryvers melden van FRISO. Hadden deeze zich vergenoegd met denzelven ten Tooneele te voeren als een Aftammeling van eenen doorlugtigen *Celtischen* Koning; zyne
Geflagt-

• CÆSAR Comment. de Bell. Gall. Lib. 6.

V O O R R E D E N .

Geflagt-reekening uitgerekte tot aan *Noach* toe ; hem verbeeld als een dapper Held , een verftandig Prins , en als die gene, door wien een goed gedeelte der *Celtifche* Natie tot een byzonder en on-afhangelyk Volk gemaakt, en naar zynen naam genoemd was , zoo zou , moogelyk , hunne Overlevering meer opgang gemaakt, of ten minften eenen rang neffens veele andere Overleveringen gehad hebben ; welke wel niet , als waar , en onfeilbaar , worden aangemerkt , maar waar aan men zich egter , by gebrek van beter kundigheden of bewyzen , blyft vaft houden.*

Hadden ze daar by gedaán dat de Natie der *Friefen* eene dier alleroudfte en zeldzaame Volkeren is, die , zederd zoo veele Eeuwen , en hunnen Naam en hunne Landftreek tot heden toe hebben behouden ; zulks had waarlyk tot eene byzondere eere en lof voor die Natie gestrekt, en was , op het klaarfte , te bewyzen geweest uit de oude Schryvers, **STRABO**, **PTOLOMEUS**, **TACITUS**, **PLINIUS**, en meer anderen.

Maar de Chronyk-Schryvers hebben, in hunne Fabelen, alle waarfchynlykheid, ja genoegzaam alle mogelykheid der Gebeurteniffen verfmaad, en daar door tegen hun eigen oogmerk gearbeid, en het gene ze wilden doen gelooven, ongelooffelyk gemaakt. Het is onnoodig alhier hunne byzondere Stellingen op te tellen, als moeten de allen van eeven weinig gewigt worden gerekend. Alleen zal het goed zyn, tot ophelderinge van dit Gedicht, den Leezer kortelyk medetedeelen het gevoelen van **WINSEMIUS** in zyne Chronyk van *Friesland*, dat van **OCKO SCHARLENSIS**, en dat van **FURMERIUS**, en **TRITHEMIUS**.

WINSEMIUS en **OCKO SCHARLENSIS** omhelfen de Overlevering dat **FRISO**, uit *Indiën*, door de *Indifche Zee*, de *Kuft van Afri-*

* Tel est le fort (zegt de Heer **VOLTAIRE**, in zyne *Proeve over het Heldendicht*) de toutes les anciennes Fables, ou se perd l'origine de chaque Peuple, qu'on respecte leur Antiquité, dans le même temps, qu'on rit de leur absurdité.

V O O R R E D E N.

Africa omgezeild zynde, zo lange Noordwaarts aan is gevaaren, tot dat hy aan den mond van den *Vliestroom* zich heeft nedergezet.

FURMERIUS (overweegende waarfchylyk de ongerymdheid van deezen Zeetogt in zulk eene Eeuw) doet dien Held wel insgelyks uit *Indiën* opkomen, maar geleid hem door *Asië*, de Middelandfche Zee, en de Straat van **HERCULES**.

TRITHEMIUS gelooft dat **FRISO** uit eenender oudfte *Fransche* Koningen gefproten, en, met eene Volkplantinge van die Natie, te weten van de Aloude *Celten*, zich in *Friesland* heeft gevestigd.

De gevoelens van de drie eerftgemelde Schryvers worden door * **UBBO EMMIUS** grondig wederlegd. Dat van den vierden is zo weinig

* *De Orig: atque Antiq: Frif: Jam de FRISONE ipfo, ut intermedia mittamus, quid dicemus? Eum ne regno dejectum, familia tam illustri & potenti, tam facile ex intima Indiæ regione, & Gangetico tractu per tot terras aut maria, per gentes tam multas, tam magnas, tam diffonas, cum gravi familia, in Græciam penetrafte? Illic PLATONEM docentem studiofe audiffe? Post Macedonibus quoque militafte? LYSIMACHI Neptem conjugem duxiffe? Et filios ex ea tuliffe? Hæc quisquam putet vera, aut faltem vero fimilia? Si Præfiæ imperio exclusus ab AGRAMME fuit, nec voluit aut potuit ob ignominiam aut periculum in proxima regione confiftere, cur non in Indiæ potius aliqua parte, terræ tam patentis atque amplæ, quæ tranfeunda Europam potenti erat, ac gentis δημοκρατίας και δημοφύλου fubftitit, fedesque pofuit, quod erat fine controverfia commodius? An erat ei tota India tam aut invifa aut infelta propter unum AGRAMMEM, quantulæ partis Indiæ dominum, ut totam sibi fugiendam putaret? Ut fi quis tempore hoc fortuna fua in Germaniæ parte excuffus, conftituat propterea tota Germania cum familia excedere, imo Europa abire, adeoque in ultimos Cathainas commigrare. Quanquam nunc quoque ob commercia majora, & itinera magis trita id fit futurum multo expeditius. Et fi India excedendum putavit, cur non in Asia univerfa, in tam vasto Perfaram Imperio, fedis aliquem locum cepit? An Perfæ omnes & Perfis fubjectos Populos propter eundem oderat AGRAMMEM? Aut ipfe in odio erat horum omnium, ut nusquam fe tutum apud eos effe poffe arbitraretur? An tam fuaavis ei & facilis familiæ univerfæ, per tanta terrarum fpacia, circumduétio? An, fi Patriam refpectabat, ac fpem redditus & restitutionis fequebatur, non Indi, non Perfæ erant ad hujusmodi fpem ac opem propiores? Et fi militia delectabatur, ejus copiam apud Perfæ habere non poterat? Et quæ fiducia expectatio potuit eo effe tempore belli Macedonici in Indiam usque transferendi? Pudet & tædet nugarum tam inaniam. Simile de PLATONE audito. Qui potuit Indus advena Græcum, & quidem PLATONEM, quem ne Græci quidem omnes, ob grandiloquentiam & fublimem dicendi modum, ac Geometrica θεωρηματα difputantem aftequebantur? Nec hic juvabit ANACHARSIS Scythæ*

V O O R R E D E N.

weinig gevolgd dat het byna onbekend is gebleven, hoe zeer het zelve anderszins mogelyk zou zyn.

Na te hebben aangetoond niet alleen hoe onzeker het in 't algemeen is, of wel eens de Perfoon van FRISO in wezen zy geweest, maar ook dat de Chronyk Schryvers genoegzaam alle verschillen in gevoelens : zoo zal men iets melden van het gene den eersten grond heeft gelegd tot het tegenwoordige Heldendigt.

De Digter bevond zich, in den Somer des Jaars 1738, met een gezelschap van zommige geleerde Lieden op het Land. In de Zaa-menfpraken, welke dagelyks over de Letter-oeffeningen voorvielen, had de Digtkunft wel het voornaamfte deel, en by die gelegenheid wierd eenmaal voorgesteld, of het wel mogelyk en met

thæ exemplum, cum is matre Græca fuerit, & Græci sermonis peritiam domo fecum in Græciam extulerit. De conjugio vero quid dicam? Solusne FRISO maritus factus in Macedonia, an & fratres? Cui auctori HILLA ista AGATHOCLIS filia, LYSIMACHI neptis, præter hos fabulatores, memorata? Quid? LYSIMACHUS ALEXANDRI fatelles ac militum præfectus, XL. totos annos post ALEXANDRUM Bella gerens, vivo adhuc & florente PHILIPPO, aut recens perempto neptem habuit nubilem? imo proavus ex ea est factus? cum annos ætatis haberet ad summum XXIV? Nam annum agebat LXXIV, ut ex bonis Autoribus est notum, cum prælio extremo cum SELEUCO congressus, anno post ALEXANDRI mortem XLI, post ejusdem in Asiam transitum LI, occubuit. Credat Judæus Appella. Et quantum verisimilitudinis in hoc, tantum in cæteris, quæ in fabula sequuntur, FRISONEM à morte ALEXANDRI invidia militiæ Macedonicæ ab Indis præsidio & patria cedere coactum, assumptis fratribus, liberis, familia & valida fociorum manu per Asiæ immensos illos tractus in Ægyptum, ex Ægypto in Thraciam ad LYSIMACHUM, inde per Mediterraneum Mare, & Hispanicum Gallicumque Oceanum in hoc boreum mundi latus, ubi nunc Frisia se extendit, anno à morte ALEXANDRI VIII advenisse: aut, ut Furmerius in peroratione sua Suffridio sapientior scribit, ex India per minorem Asiam, Siciliam, fretumque Herculis eodem delatum esse, captisque hic sedibus, ac veteribus Incolis Suevis atque aliis submotis aut subactis, universam Regionem cum fratribus esse partitum, ipsum Frisios, SAXONEM & BRUNONEM Saxonas & Brunsvigios condidisse. Ad quæ quæro rursus, qua ratione, qua fretus ope, si è Prasia iterum discessit FRISO, per tot infestos Indiæ populos cum suis potuerit penetrare? cur non apud SELEUCUM, Orientis Dominum, aut cæteros Macedonas, Asiam, Ægyptum, Macedoniam, Thraciam, Græciam, Illyricum tenentes, imprimis apud LYSIMACHUM, Thraciæ imperantem, ejusque filium, focerum suum, propiora & certiora fortunæ solatia, maluerit subsistere, quam devia, incerta, ignota sequi? &c.

V O O R R E D E N.

met de Regels der waarfchynlykheid en der Digtkunft overeenkomftig zoude zyn, om FRISO uit *Indië* naar de Oevers van den *Vlieftroom* te geleiden.

Men oordeelde dit een werk te zyn van ongemeene zwaarigheden, die, miffchien, onder het bewerken der ftoffe, als onverwinnelyk zouden voorkoomen. De Dichter zelf was in den beginne van die meeninge, dog na verloop van eenigen tyd veranderde hy van gedagten, en wierp zich, met meer moed dan hoop, in eene onderneeminge, waar aan hy, tien Jaaren naderhand, niet zou hebben durven denken.

Dog het liet zich wel haaft aanzien, dat, onder de veele Doornen, ook Roofen te vinden waren.

1. Was FRISO een onbekend Personaadje, in wien niemand eenig belang had, de Eeuw, waar in hy geplaatft wierd, was eene der zeldzaamfte, die het menfchelyk geflagt gezien heeft. De Groote ALEXANDER, Koning PORUS, en het *Roomfche* Gemeenebest, toen in de uiterfte ftrengheid van Zeden leevende, konden zeldzaame Gevallen en doorlugtige Daaden uitleveren.

2. De *Perfiaanfche* Godsdienft, naar de Leere van ZOROASTRES, tot nog toe door niemand in een Heldendigt ingevoerd, en eene zeer zuivere Zedekunde kunnende aanbieden, was een natuurlyk middel om de Heidensche Godheden, tot walgens toe, in de Digtkunft, ten Toneele gebragt, te ontgaan; en om den waaren Godsdienft niet te mengen in vercieringen, noch te eevenaaren met Herffen-Schimmen.

3. Ook deed zich hier een uitgestrekt Veld op, waar in de verbeelding nergens eenige tegenftreeving had te vreezen. De Chronykfchryvers zelfs waren het niet eens, te meer konde een Dichter de aaneenschakeling der Gebeurteniffen naar welgevallen fchikken, ja dezelve vrymagtig fcheppen. Want hoewel het eene voornaame regel der Digtkunft is dat men zich niet naaukeurig aan de waarheid eener Gefchiedeniffe moet binden, zoo
houd

houd egter die waarheid veele denkbeelden tegen, die anderszins luister aan een Werk hadden kunnen byzetten. Terwyl daar niets laffer is, dan het in Vaerzen stellen van eene waare Gebeurtenisse met derzelver omstandigheden, zo is 'er egter eene maat, en grenspaal, buiten welke het ook niet behaagen kan dat de waarheid te grof worde voor het hoofd gestooten. Dit was in dit Werk niet noodig, en de waarheid konde nergens in den weg zyn, noch beleedigd worden.

4. Men behoefde hier noch de Eeuw noch de Persoonen te ontzien, gelyk had moeten gebeuren, wanneer de Held uit de hedendaagsche Geschiedenisse ontleend ware geweest.

Het is wel waar dat het grootste gedeelte der Menschen, by het welke noch de Geschiedenissen, Zeden, Manieren van denken, en Staatkunde der Volkeren, noch de gelegenheden van de vermogendste Gewesten of Steden, bekend zyn, meer belang neemt in de Gevallen van een groot Personaadje, wiens Naam en berugteste Daaden in den mond van een iegelyk zyn, en in wiens Leeftyd een Groot- of Overgrootvader mede geleefd heeft, dan in de Gebeurtenissen van iemand, die reeds zoo veele honderden van Jaaren deezen Aardbodem verlaaten heeft, en met denwelken, de thans Leevenden, om den verren afstand der tyden, geene de minste betrekking kunnen hebben.

Maar, waar op moet dit belang eigenlyk uitkomen? Het is immers eene veragtelyke vrugt der Onwetenheid. Zoude elks nieuwsgierigheid worden voldaan door een' Digter, dan ware het hem te raaden om vooraf naar een goed heenkoomen te zoeken. Behalven het gene hier boven wegens den Godsdienst is gezegt, namelyk dat dezelve met te eerbiedige oogen behoord aanschouwd en met te zuivere harten overdagt te worden, dan dat men denzelven zou gebruiken tot een *Machina* (of werktuig) der vercier-kunst, zoo zal de Digter worden opgehouden, en alomme gestuit door hinderpaalen, om welken te ontwyken, hy

V O O R R E D E N.

vreemde paden en onaangenaame wegen zal moeten inslaan. Hy zal de waarheid gestadig moeten te kort doen, dan eens om de tegenwoordige Regeeringsform van zyn Vaderland niet te bedillen, dan om vermogende Nakomelingen, in het affchetzen van hunne Voorouders, niet te beleedigen, en dan weder door zyne Beschermers en Vrienden te hoog te verheffen, zonder het welke te vreezen is, dat hunne toegenegenheid verandere in haat. Nademaal nu de fraayheid der Poëzye bestaat in Tegenbeelden, en dat het Goede en het Kwaade, de Feilen en de Volmaaktheden, de Deugd en de Ondeugd, alle met eeven dezelve kragt door ingevoerde Perzoonen in een Heldendigt moeten worden verbeeld, gelyk de Lichten en de Schaduwen in eene Schilderye, en dat de Digter alle vryheid van Geest noodig heeft om zulks gelukkig uit te voeren, zoo is 't ligt te begrypen hoe kreupel, lam, en laf een Werk zal voor den dag koomen, waar in de geketende verbeelding van den Schryver alleen de vryheid heeft genooten om de Druk-Kunst te onteeren door eene aaneenschakeling van allerlei laage vleijeryen.

Door deeze Overdenkingen meer en meer aangespoord, wierd het Werk eindelyk zoo verre gebragt, dat het door dezelve Getletterden, die het twee Jaaren te vooren als byna onmogelyk hadden aangezien, waardig wierd geoordeeld om onder het oog van eenen ARISTARCHUS te verschynen.

De Heer HUIDEKOPER nam de onaangenaame en verdriegtige bezigheid om hetzelfde te ontleeden, cedelmoedig, en alleen met inzigten om de Kunsten en Weetenschappen te bevoordeelen, op zich. De dankbaarheid van den Digter voor zulk eene Proeve van Vrindschap, en voor zulk een' iever om hem aan te moedigen, in plaats van af te schrikken, zal nooit in deszelfs hart verflaauwen, maar veel eer in kragt aangroeijen, naar maate dit Gedigt door de Waereld zal worden goedgekeurd.

De eerste Druk is van den Jaare 1741, en de Digter heeft
meer

V O O R R E D E N.

meer dan eens een tweeden Druk tegengegaan en belet, om dat, na verloop van tyd, en door meerder verkreegen kennisse, en geduurige overpeinzigen, de daar in ontdekte gebreken, hem zoo veele in getal, en zoo gewigtig voorkwamen, dat hy zich voorstelde om ten minsten een Jaar te moeten werken, eer hy zich zelve te vreden zou kunnen stellen. Dog de drie Veldtogten van den voorledenen Oorlog, welke hy heeft bygewoond, en zommige Staats-Zaken in de *Oostenryksche Nederlanden*, met welken hy zedert is belast geworden, hebben hem niet toegelaten om daar in met den vereischten spoed voort te vaaren. Dus heeft de groote en algemeene verbetering eerst kunnen worden afgedaan in het Jaar 1756, en de zedert verloopende tyd is door den Plaatsnyder en de Druk-Pers versleeten.

Op dat egter de Leezer niet denke dat de Schryver al te veel is afgegaan van de Overleveringe, of, om beter te zeggen, van het gene de Chronyk-Schryvers voorgeeven, en op dat men weete hoe verre, en in hoe veele opzigten, hy dezelve heeft gevolgd, zal het noodig zyn uit het gezegde in de Voorreden van den eersten Druk te herhaalen dat de Overeenkomsten van dit Gedigt met de Chronyken de navolgende zyn:

1. Dat FRISO in *Indië* geboren was:
2. Van Koninklyken Staat:
3. Verdreeven door den Verraader AGRAMMES:
4. In zyne eerste Jeugd:
5. Dat Hy, uit *Indië*, door *Asië*, de *Middelandsche Zee*, en de Straat van *Hercules* gereisd hebbende, den *Vliestroom* is ingezeild:
6. Dat *Friesland* den Naam van deezen FRISO heeft ontvangen en behouden:
7. Dat zulks gebeurd is ten tyde van ALEXANDER den Grootten, en van de Roomsche Confuls LUCIUS PAPIRIUS CURSOR, en QUINTUS PUBLILIUS PHILO.

V O O R R E D E N.

8. Dat FRISO een Prins is geweest van uitmuntende hoedanigheden:

9. Dat hy den * *Persiaanschen* Godsdienst (dat is dien van ZOROASTRES en der *Magers*) is toegedaan geweest.

Verdere Overeenkomsten heeft de Digter niet geoordeeld tot eenigen luister van zyn Werk te kunnen dienen, en heeft zich derhalven gehouden aan de Les van HORATIUS:

————— † & quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.

Met het gezag van dien grooten Digter, en met dat van den schranderen en diepgeleerden § ARISTOTELES, zyn alle de andere byzonderheden der Overleveringen versmaad en voorbygegaan, en men heeft zodanigen in de plaats gesteld, die van meer gewigt, en waarfchynlykheid, en van beter smaak zyn geoordeeld.

In de Voorreden van den eersten Druk word ook iets gezegt van het By-Verdigtzel (EPISODIUM) van TEUPHIS, vervullende genoegzaam het gansche Tweede Boek. Het komt te pas alhier de redenen te herhaalen, waarom dit zoo omftandig is behandeld; te weten:

1. Om dat het aldaar verhaalde in zich besluit de oorzaak van FRISO'S vlugt uit zyn Vaderland. 2. Om

* P. WINSEMIUS *Chronyk van Friesland*, bl. 10. *Maer na dat FRISO het Land met Dycken, ende bouwvingen versien, als ook goede ordonnantien van wetten haer voorgescreven, ende in vrede 68 jaeren geregeert hadde, is hy in 't jaer voor die geboorte onses Heeren Jesu Christi 245 binnen Stavoren gestorven, alwaer ook, op de Persische wyse, (zo FURMERIUS schryft) zyn uitvaert gehouden is. Men leest dat by de Persen, na den dood haerder Coningen, onder andere ook mede ghebruyklyk geweest is, het vyer, 't welk sy (gelyk als die Romeynen haer Avram Vestalem) steeds lieten branden, tot eere haerder Coningen, pleegden uit te blussen, als willende daar mede te kennen geven, dat het die gemeene saecke, ofte stant van regeeringhe, deur bet affsterven haeres Coninks, behoorde te treuren, ende 't vyer, 't welk een teken van blyfschap, ende gemeene behoudenisse was, wechgenomen te worden.*

† HOR. Art. Poët.

§ ARIST. Poët. Cap. IX.

V O O R R E D E N.

2. Om dat, alles voorvallende onder den anderen Zonne-keering, de verre afgelegenheid, zoo wel als de stilzwygendheid der Geschiedenissen van het groote Ryk van *Gangaris* (by * CURTIUS met dat der *Prasiaten* vereenigd) vereifchten dat daar van een denkbeeld wierd gegeven.

Zommigen (mogelyk al te keurig) hebben gemeend dat TEUPHIS hier in een al te groote Rol speelt, en dat, hoewel men intusschen weet waar FRISO is, en wat hy doet, hy egter zoo lang niet van het Tooneel behoorde te blyven, maar dat hy zelv behoorde te verhaalen dat gene, 't welk TEUPHIS, in zyne afwezigheid, aan CHARISIS ontleed. Men ontkent niet dat zommige regels van het Heldendigt zulks in het algemeen medebrengen, maar wel dat die, in alle byzondere Gevallen, eeven toepasselyk zyn. Om twee gewigtige redenen zou zulks alhier ongerymd zyn geweest. Eerstelyk om dat FRISO de oorzaaken van den val van zyn Geslacht niet konde ontleeden met de vereifchte zekerheid voor CHARISIS, nadien hy, vermits zyne eerste Jeugd, alles zou hebben moeten verhaalen, volgens hooren zeggen, daar TEUPHIS zelv oog- en oor- getuige was geweest. Ten tweeden, om dat men alsdan door eenen Zoon het onvergeeffelyk en onagtzaam gedrag van eenen Vader zou hebben moeten doen ontvouwen, wiens ongelukkige dood, om zoo te spreken, het hart van deezen Zoon als nog met de levendigste smarten greefde. Elk verstandig Leezer kan genoegzaam oordeelen, hoe ongerymd zulks zou geweest zyn.

Nademaal het egter aangenaamer is, de eenigste niet te zyn in het begaan van diergelyke Mislagen, en zich te kunnen dekken met het gezag van verstandige en geleerde Kenners, in plaats van op zyne eigen vleugelen te dryven, en het stoutmoedig te waagen; zoo zie hier het gevoelen van den Heer VOLTAIRE, over dit soort van vryheden, als mede wat de Heer CLEMENT, over dit

by-

* Lib. IX. Cap. II. Ulteriorem ripam colere gentes GANGARIDAS & PHARRASIOS; eorumque Regem esse AGRAMMEM.

V O O R R E D E N .

byzonder EPISODIUM, aan den Schryver heeft medegedeeld.

De Heer VOLTAIRE, in de hier boven reeds aangehaalde *Proeve van het Heldendigt*, beoordeelende het Spaansche Helden-digt van *Don ALONZO D'ERCILLA*, genaamd de *Araucana*, laat zich aldus uit:

Il commence son Poëme par une Description Geographique du Chili & par la Peinture des Mœurs & des Coutumes des Habitans. Ce commencement, qui seroit insupportable dans tout autre Poëme, est ici nécessaire, & ne deplait pas dans un sujet ou la Scene est par de la l'autre Tropicque, & ou les Héros sont des Sauvages, qui nous auroient été toujours inconnus, s'il ne les avoit pas conquis & célébrés.

Hy begint zyn Gedigt door eene Aardrykskundige Beschryving van *Chili*, en door eene affchildering van de Zeden en Gewoonten van deszelfs Inwoonders. Dit begin, 't welk onverdraaglyk zou zyn in alle ander Gedigt, is hier noodwendig, *daar de Schouwplaats onder eenen anderen Zonnekeerkring is*, en daar de Helden zulke Wilden zyn, die ons altoos onbekend zouden gebleven zyn, indien Hy dezelve niet overwonnen, en vermaard gemaakt had.

Een verstandig Leezer zal, ongetwyffeld, straks erkennen dat dit in den grond het zelve Geval is, en dat het Ryk der *Gangariden* en *Prasiaten*, de Zeden der Inwoonders, en de Gebeurtenissen dier Volkeren, in den leeftyd van *ALEXANDER*, hem eeven onbekend zyn, en ook zouden gebleeven zyn, als de bedryven der *Indiaanen* in de Landstreek *Araucana* en hunne wyze van denken ten tyde van *ERCILLA*.

De Digter was te vreden met de oploffinge van den Heer VOLTAIRE; en hield deszelfs Vonnis alleszins voor wettig, wanneer hem eene nieuwe ongerustheid wierd veroorzaakt. Hy had van tyd tot tyd de voornaamste deelen van zyn Werk letterlyk in het *Fransch* vertaald, zoo om het gevoelen van den Heer VOLTAIRE zelve, als van zommige andere Geleerden in *Vrankryk* over zyn Werk te kunnen hooren. In het Jaar 1754. vond hy goed, ter gelegenheid van het beginnen der algemeene Verbetering van het Gedigt, zoo als het nu word uitgegeeven, de letterlyke Vertaaling van het geheele Werk te volvoeren, waar na hy dezelve aan den eenen en anderen Kenner, die de *Hollandsche Taal* niet magtig was, liet leezen. Zeker Heer maakte, (misschien eerder

V O O R R E D E N.

der om zyne Geleerdheid te toonen, dan wel om andere redenen) verscheidene bedenkingen, in het algemeen, over het Werk en in het byzonder berispte hy het Byverdigtzel van TEUPHIS. Jaa, hoewel hy, na alles met herhaalde vlyt te hebben naagedagt, van zyne meeste andere aanmerkingen afzag, kwam hy egter nooit te rug van deeze laatste. Hier op wierd het Werk in de handen gesteld van den Heer CLEMENT, van wiens bekwaamheid en onzydigheid de Schryver reeds overtuigende bewyzen had. Deeze, na meer dan eene doorleezing, geene bedenking op het Byverdigtzel gemaakt, maar in tegendeel verklaard hebbende dat het hem geenszins als een Stuk op zich zelve, maar als onfscheidbaar aan het Werk verbonden zynde, voorkwam, zoo wierden hem de redenen van den vorigen Berispher medegedeeld. Hoe weinig indruk die redenen op hem maakten, zal men uit deszelfs volgende antwoord kunnen afneemen:

„ *Que le recit de TEUPHIS a CHARSIS soit contre les regles du Poëme Epique, j'entens*
 „ *les régles Métaphysiques & Primitives, c'est ce que je ne crois nullement. Les Regles dont*
 „ *parle Mr. de la P... sont celles qu'il a vuës dans LE BOSSU, ou autres Copistes d'ARISTO-*
 „ *TE: & ARISTOTE lui même ou les avoit il prises? Dans HOMERE. Ce ne sont donc pro-*
 „ *prement que des Exemples tournés en regles. Mais qui m'oblige, moi Poëte, de suivre de*
 „ *point en point les Exemples, donnés par HOMERE? N'y a-t-il qu'une sorte de Poëme Epi-*
 „ *que-a concevoir? Et si mon Héros est différent du sien, par l'âge par exemple, pourquoi*
 „ *me seroit il défendu de faire faire par un autre un recit, qu'il n'est pas naturel qu'il soit en*
 „ *état de faire lui-même, & qu'il ne convient pas même qu'il fasse? HOMERE a donné la pre-*
 „ *mière idée, mais c'est une servitude digne des Rheteurs tout au plus, de s'y borner absolu-*
 „ *ment, & de n'oser chercher indépendamment de lui dans la nature même des choses. De cinq*
 „ *cent Lecteurs il n'y en aura pas quatre, a qui l'idée de Mr. de la P... vienne dans l'Esprit;*
 „ *& s'ils sont Philosophes, elle en sortira presque aussitôt qu'elle y sera entrée.*

Dat het Verhaal van TEUPHIS aan CHARSIS, tegens de Regels van het Heldendigt, ik meen de oorspronklyke en bovennatuurkundige Regels, zoude aanloopen, geloove ik geenszins. De Regels, van welken, Mr. de la P... gewaagt, heeft hy in LE BOSSU of andere Nafchryvers van ARISTOTELES gezien: maar van wien heeft ARISTOTELES zelf die ontleend? Immers van HOMERUS. Het zyn dan eigentlyk maar voorbeelden, die men in Regels veranderd heeft. Maar wie zou my, eenen Dichter, verpligten om stiptelyk de Voorbeelden, door HOMERUS opgegeeven, naarte volgen! Is 'er niets anders dan een soort van Heldendigt te bevatten? En indien myn Held van den zynen verschilt, by voorbeeld in Jaaren, waarom zou het my dan niet vrystaan, door eenen anderen een Verhaal te laten doen, waar toe hy zelf, natuurlyker wyze, niet in staat is, en 't gene hem niet passen zoude in persoon te doen? HOMERUS heeft het eerste denkbeeld hier van wel opgegeeven, maar 't is eene al te groote slaafsheid

V O O R R E D E N.

heid der Schoolpedanten in 't gemeen, alles volstrektelyk van hem te ontleenen, en dat zy niet, onafhanklyk van hem, de natuur der zaaken durven naarspooren. Van vyf honderd Leezers zal men 'er naauwlyks vier vinden, wien de gedagte van Mr. de la P... in den Geest kooft, en indien zy Philosophen zyn, zullen zy dezelve zoo ras laaten vaaren, als zy die opgevat hebben.

Het is derhalven noodzaakelyk dat men eene grondige kennis hebbe van de Regels, om te kunnen onderscheiden in hoe verre en in welke gevallen men, onder het zamenstellen van diergelyke Werken, van de algemeene Wetten mag en zelfs moet afgaan. Hier toe is de Geleerdheid, door het Verstand geleid wordende, de beste Leermeeftereffe. HORATIUS, die groote Digter, en Kenner der Digtkunft, besluit alle deeze Regels in één Vaers:

Omne tulit punctum, qui miscuit UTILE DULCI.

Gelukkig hy, van wien zulks kan gezegt worden, jaa dubbeld gelukkig dooreenieder te onderwyzen en te vermaaken, en door zyne ledige uren te slyten in de deugdzaamste Overdenkingen, en onder het dagelyks verwerven van meerdere en verhevener Weetenschappen!

*Illum non Populi Fasces, non Purpura Regum
Flectit, & infidos agitans Discordia Fratres,
Aut conjurato descendens Dacus ab Histro.*

M^R. P. C L E M E N T H E E R E P. C L E M E N T ,

A donné de cet OUVRAGE.

Nopens dit WERK opgegeeven.

F R I S O , qu'on suppose avoir donné son nom à la *Frise*, le donne aussi au Poëme, & en est le Héros. Ce Prince, héritier du Roïaume des *Gangarides* & des *Prasiates* dans les *Indes*, après avoir perdu son Père & l'Empire, par la trahison d'AGRAMMES, s'enfuit de la Ville Roïale de *Gange*, à l'âge d'environ dix-huit ans, suivi d'une partie de sa Cour & d'une troupe d'élite. Il rencontre dans sa fuite son Oncle paternel TEUPHIS, qui le reconnoit d'abord, mais qu'il ne reconnoit pas, parce qu'il le croïoit mort, & que d'ailleurs il y avoit du tems qu'il s'étoit retiré de la Cour de STAVO, Père de FRISO, où il avoit eu la plus grande part au Gouvernement. Ce TEUPHIS, homme très vertueux & grand Philosophe dans les principes de ZOROASTRE, se lie avec son Neveu sans se découvrir, & sous le nom de LEONAT, lui conseille de saisir l'occasion d'un Vaisseau prêt à partir pour l'Île de *Taprobane*, aujourd'hui *Ceylan*, & s'offre à le suivre dans ce Voïage. On s'embarque, on à occasion dans le trajet de s'entretenir de la Religion de ZOROASTRE, qui, par parenthèse, jette une fiction toute nouvelle dans le Poëme, & en arrivant on a le bonheur de découvrir une conspiration

F R I S O , dien men voorondersteld zynen naam aan Friesland gegevente hebben, geeft hem insgelyks aan dit Dichtstuk, waar in *Hy de Held*, en voornaamste Perzoon is. Deeze Prins, erfgenaam van het koningryk der *Gangariden* en *Prasiaten*, in de *Indiën*, bebende zynen *Vader* en *Ryk*, door het *Verraad* van *AGRAMMES* verlooren, vlugt uit de koningklyke stad *Gange*, in den ouderdom van omtrent *achtien Jaren*, gevolgd door een gedeelte van zyn *Hof* en een uitgeleezene *Krygsbende*. Op zyne *Vlugt* ontmoet hy *TEUPHIS*, zynen *Oom* van 's *Vaders* zyde, die *Hem* terstond kende, doch niet door hem gekend werd, naardien hy denzelven reeds onder de dooden rekende, en 'er al eenigen tyd verstreken was, zedert deez' het *Hof* van *STAVO*, den *Vader* van *FRISO*, atwaar *Hem* het grootste aandeel in de *Regeering* was vertrouwd geweest, verlaten hadde. Deeze *TEUPHIS*, een deugdzaam *Man* en groot *Wysgeer* naar de *Grond-Stellingen* van *ZOROASTRES*, voegt zig by dezen zynen *Neef*, zonder zyn eige persoon te ontdekken, en geeft, onder den naam van *LEONAT*, hem den raad om, met een *zeilree* liggend *Schip*, naar 't *Eiland* *Taprobane*, het tegenwoordige *Ceylon*, te *steveneren*, biedende zig aan om hem op deeze *reize* te *verzellen*. Hier op gaat men te *scheep*, en heeft op deezen *togt* gelegenheid om

S C H E T S V A N H E T W E R K

contre le bon Roi CHARISIS, qui n'avoit à se reprocher que trop d'indulgence pour son Fils COSROË'S, & pour un nommé TORYMBAS, Chef de la Révolte. Touché d'un service de cette importance CHARISIS promet de fournir, aussitôt après la réduction des Rebelles, tous les secours nécessaires à FRISO, pour le rétablir sur son trône: il le promet avec serment, & imprécation contre ses Successeurs, s'ils ne satisfont à ses engagements au cas que la mort, qui menace sa vieillesse, ne lui laisse pas le tems de les remplir lui-même.

Suit l'Histoire très-bien amenée & très-intéressante de TEUPHIS; de son Ministère; de sa première retraite de la Cour; du merveilleux songe, qu'il eut en prison & qui le détermina au Voïage de Tamasis, la Ville des Arts & des Sciences; de son retour à la Ville Royale pour la sauver; de l'ingratitude du Roi son Frère; de sa seconde retraite; du faux bruit de sa mort; de ses liaisons avec le généreux SEGON, qui en fut la victime; enfin des diverses trahisons du favori AGRAMME'S, qui finit

over den Godsdienst van ZOROASTRES te spreken; welke stof, by wyze van tusschenreden, een geheel nieuw vertierd Stuk in het Dichtwerk doet voorkomen. By hunne aankomst aldaar hebben zy 't geluk van eene zamenzweering te ontdekken tegen den goedaartigen Koning CHARISIS, die zich zelven niets te verwyten had dan te grote toegeevenheid omtrent zyn Zoon COSROES, en omtrent zekeren TORYMBAS, het hoofd der Muitelingen. CHARISIS, door eenen zoo gewigtigen dienst getroffen, belooft aan FRISO, Hem, onmiddelyk naa 't onderbrengen der Opvoerigen, allen noodigen bystand te verleenen om hem op zynen Vaderlyken Troon te herstellen: staavende zelfs deze zyne belofte met Eede, en met Vervloeking tegen zyne Opvolgers, indien deeze zyne Verbintenissen niet zouden volbrengen, ingevalle de dood, die zynen hoogen Ouderdom bedreigde, hem den tyd niet vergunnen mogte, om ze in persoon te vervullen.

Hier op volgt de zeer wel uitgevoerde en volzaakelyke Geschiedenis van TEUPHIS; het Verhaal van zyn Staatsbestier, en zyn eerste Vertrek van het Hof; van zyn wonderbaren droom in de Gevangenis, en welke hem tot de reis naar Tamasis, den Zetel der Kunsten en Wetenschappen, deed besluiten; van zyn terugkomst in de koninglyke stad om dezelve te redden; van de ondankbaarheid des Konings, zynen broeder; van zyn tweede Vertrek; van het valsche Gerugt van zyn dood; van zyne tedere Vriendschap met den edelmoedigen SEGON, die daar van het
Slacht-

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

par massacrer STAVO & monter sur son Trône.

Ce récit se fait à CHARSIS en particulier & dans l'absence de FRISO. Le lendemain FRISO, TEUPHIS & leurs braves compagnons se rendent à l'Armée de CHARSIS. Ici est une Description de Bataille & de Préparatifs de Bataille, non une Déclamation vague, une Peinture de quelques petits détails, qui éblouissent l'imagination, comme vous en avés vu dans les Ouvrages de cette espèce, mais une Description vraie, grandement imaginée; telle que la feroit un habile Général, qui feroit Poëte.

FRISO tue de sa propre main le perfide TORYMBAS; TEUPHIS, le Fils de ce Chef des Rebelles; le Centre de l'Armée Ennemie est enfoncé, & la Victoire est complète.

Mais le Fils de CHARSIS, l'efféminé COSROË'S, qui n'avoit fait qu'étaler des armes aussi inutiles que brillantes, jaloux de la gloire de FRISO, conçoit une haine mortelle contre lui; & CHARSIS aussitôt informé de la lâcheté de son Fils, que du gain de la Bataille,

Slachtoffer wierd; en eindelyk van de verscheide Verraderyen des Gunsteling's AGRAMMES, welke, met het ombrengen van STAVO en het beklimmen van deszelfs Troon, een einde namen.

Dit Verbaal werd aan CHARSIS, in 't byzonder, en, in 't afzyn van FRISO, gedaan. 's Daags daar aan begaven FRISO, TEUPHIS, en hunne dappere Medgezellen, zig naar het Leger van CHARSIS. By die gelegenheid vindt men hier de Beschryving van eenen Veldslag en derzelver toebereidzelen; niet bestaande in eene opgesmukte Redenvoeringe, noch in eene Afschilderinge van sommige kleene byzonderheden, welke de verbeelding verdonkeren, gelyk men veel al in soortgelyke Werken vindt; maar eene waaragtige en keurige Beschryvinge, vol van grootse denkebeelden, en wel juist zodanige als een ervaren Veldbeer, die teffens eenen Dichtkundigen Geest bezat, in 't licht zou geven.

FRISO, doodt, in dit Gevecht, met eigenhand, den trouwloozen TORYMBAS; TEUPHIS den zoon van dit Oppelhoofd der Muiltelingen; jaa, het middelpunt van 't vyandlyk Leger word verbroken en men behaalt eene volkome overwinninge.

Maar COSROË'S, de verwyfde zoon van CHARSIS, niets anders gedaan hebbende dan met zyne nuttelooze en blinkende Wapens te pronken, werd naarieveryg van FRISO'S roem, en watter een' doodelyken haat tegen hem op; terwyl CHARSIS, die zoo schielyk van zyn 's zoons lastbartigheid als van het win-

S C H E T S V A N H E T W E R K

accablé d'années & de regrets, meurt avant le retour des Vainqueurs. Sur ces entrefaites l'Usurpateur AGRAMME's, instruit du lieu de la retraite de FRISO, envoie des Ambassadeurs à (a) Magramme, pour détourner le Roi, de lui prêter des secours. Ils réussissent sans peine au moyen des trésors immenses qu'ils apportent & du crédit de PASIPHAË', Femme de COSROË's, plus vicieuse que lui.

FRISO en est averti par MEGASTE, qui lui donne en même-tems quelques nouvelles de la Reine MELITE sa Mère, qu'on avoit laissé vivre pour ne pas trop irriter le Roi PORUS, dont elle étoit Fille, & qu'on avoit transportée dans un Pais inconnu à ce Prince, pour avoir un ôtage contre sa vengeance.

Cependant le Peuple de Magramme, qui haïssoit PASIPHAË' & méprisoit COSROË's, indigné de voir qu'on violoit le serment de CHARISIS, se revolte en faveur de FRISO, & lui offre la couronne. Le Héros la refuse généreusement, protège COSROË's, le dégage du serment de CHARISIS, & se contente de quelques Vasseaux, qu'on lui donne pour l'ap-

nen des Veldslags onderricht was, overstelpt door den last der Jaaren en verdrietlykbeden, nog voor de te rugkomst der Overwinnaaren, den Geest gaf. Middelerwyl zond de Overweldiger AGRAMMES, onderricht van 't verblyf van FRISO, Afgezanten naar (a) Magramme, om den Koning te bewegen van hem geenen bystand te verleen; in welke onderhandeling de Afgezondenen ligtelyk hun oogmerk bereikten, zoo door middel der onmeetbare schatten, welke zy medebragten, als door het gezag van PASIPHAË', Gemalin van COSROË's, die nog ondeugender was dan hy.

FRISO werd hier van onderrecht door MEGASTES, die hem ten zelfden tyde eenig nieuws mededeelde nopens de koningin MELITE, zyne moeder, welker leven men gespaard had om den koning PORUS, wiens dochter zy was, niet te zeer te verbitteren, en welke men in een, den Prinse onbekend, Land gevoerd had, om ten onderpand van AGRAMMES wraakzugt te verstreken.

Het gemeene volk van Magramme ondertusschen, 't welk PASIPHAË' haatte en COSROË's verachtte, met verontwaardiging ziende dat men den Eed van CHARISIS schond, slaat ten voordeele van FRISO aan het muiten, en biedt hem de kroon aan; welke deeze Held niet alleen edelmoedig weigert, maar ook COSROË's beschermt; Hem van den Eed van CHARISIS ontslaat;

en

(a) Capitale & Résidence des Rois de Taprobane: ce nom a été changé, dans la nouvelle Edition, en celui d'Amajapure.

(a) De Hoofd-en-Residentie-stad der koningen van Taprobana; welke naam, in de nieuwe Uitgave, veranderd is in dien van Amajapure.

met in de

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

procher des Etats de son aïeul PORUS.

Il part, un orage le jette sur les côtes de *Carmanie*, ou il est accueilli par ZOPYRE, & bientôt par ORSINE'S, dernier Prince du Sang de CYRUS, Prince pacifique, de la Religion des *Mages*, ou de ZOROASTRE, & qui, même depuis la conquête d'ALEXANDRE, jouissoit tranquillement d'un vaste Apanage en *Perse*.

ORSINE'S emmène FRISO à *Pasargade* (b), emploie sa valeur à réprimer les Peuples, qui à la mort de PHRASAORTE, Satrape de *Perse* pour ALEXANDRE, s'étoient révoltés contre leur nouveau Maître, & lui donne sa Fille ATOSSE en Mariage; la belle, la vertueuse ATOSSE, Idole du jeune Héros, qui n'avoit pu le voir avec indifférence. Le tableau de leur amour mutuel, peint avec les couleurs les plus pures, est tout différent de ce qu'on voit dans les Poëmes ordinaires. On ne tarde pas à recevoir des nouvelles d'ALEXANDRE, dont les Rebelles avoient publié la mort; il revient des *Indes*, Vainqueur de PORUS; — & déjà corrompu par les victoires, le luxe & la basse flatterie. FRISO n'avoit plus de ressource que dans sa faveur: ORSI-

en te vrede is om met eenige Schepen, die men hem toevoegt, zich naar de Staaten van zynen moederlyken Grootvader PORUS te begeeven.

Hy vertrekt, en een Onweer werpt hem op de kusten van *Caramnië*, daar hy vriendelyk door ZOPYRUS en eerlang niet min gunstig ontvangen werd door ORSINES, den laatsten Vorst uit het bloed van CYRUS, een vredelievend Prins, die den Godsdienst der *Magers* of van ZOROASTRES aankleefde, en, zedert de Overwinning van ALEXANDER, in zyne uitgebreide Vaderlyke Erf-Staaten in *Perfiën*, geruste en blyde dagen sleet.

ORSINES geleid FRISO naar *Pasargade* (b); gebruikte zyne dapperheid om het volk te beteugelen, 't welk, by 't overlyden van PHRASAORTES, Stedebouder van ALEXANDER, oproerig geworden was tegens hunnen nieuwen Meester, en geeft hem zyne dochter ATOSSE ten huwelyk; de schoone, de deugdzame ATOSSE, de Afgodesse van den jongen Held, en welke hem mede met geen onverschillig oog had kunnen beschouwen. Het Tafereel hunner wederzydsche liefde, hier met de allerszuiverste verwen afgemaald, is gansch verschillende van 't geen men in de gewoone HELDEN-DIGTEN ziet. Men ontvangt ook wel haast tydingen wogens ALEXANDER, wiens dood de Muetelingen verspreid hadden, daar hy toch nu, als Overwinnaar van PORUS, uit de *Indiën* te rug keerde; maar ook genoegzaam bedorven van ziel, door de

(b) Lieu de sa Résidence ordinaire.

(b) Zyne gewoone Verblyf- en Zetelplaats

S C H E T S V A N H E T W E R K.

NE'S, pour la lui concilier, non content d'avoir remis la *Perse* sous l'obéissance du Conquérant, va à sa rencontre avec des présens magnifiques pour Lui & pour toute sa Cour. Il lui présente son gendre, le malheureux Fils de STAVO, qui implore ses secours contre l'Usurpateur AGRAMMES: ALEXANDRE les lui accorde.

Mais l'Eunuque BAGOAS, à qui ORSINE'S avoit dédaigné de donner la moindre marque d'attention, résolut de le perdre, & y réussit. Il surprit un ordre du Roi pour massacrer ce Prince, & c'étoit fait de FRISO même & de sa chère ATOSSE, si le généreux PTOLOMÉE ne les eût avertis, & si leur ami PROCULUS, dont ils avoient ignoré la Patrie, accusé d'être Espion & qui l'étoit effectivement, n'avoit eu un Vaisseau tout prêt pour s'enfuir & les emmener en *Italie*.

PROCULUS, Sénateur Romain, qui avoit été envoyé secrètement en *Perse*, pour observer ALEXANDRE, se fait alors connoître; il instruit FRISO & TEUPHIS des Loix de son País, du Gouvernement des Romains, de leur amour pour la Li-

de trotsheid op zyne weele over winningen, door zynen overdaad; en door het luisteren naar het laf gewlei zynner Hovelingen. FRISO had geen hoop meer op uitkomst, dan alleen in ALEXANDERS gunst; en ORSINES, om hem dezelve te doen verkrygen, niet vergenoegd met Perliën onder de geboorzaamheid van dien Koning hersteld te hebben, gaat Hem met kostbare geschenken, voor zich en zyn gansche Hof, te gemoete; biedende hem zyn' Schoonzoon, den rampspoedigen Zoon van STAVO aan, die tefens om zyne hulpe smeekt tegen den Overweldiger AGRAMMES; welke ALEXANDER hem toestaat.

Maar BAGOAS, de Gesnedene, aan wien ORSINES zich niet verwaardigd had de geringste blyk van achting te toonen, beraamde des laatstgemelden ondergang, en slaagde daarin, verkrygende, door list, een bevel des Konings om deezen Vorst om te brengen, en 't was toen, met FRISO zelf, en zyne beminde ATOSSE, gedaan geweest, indien de edelmoedige PTOLOMEUS hem niet gewaarschouwd had, en indien hunne Vriend PROCULUS, (wiens Vaderland zy tot hier toe niet wisten, en die, beschuldigd van een Spion te zyn, gelyk by inderdaad ook was,) geen Schip gereed had gebad om te vlugten en benaar Italië over te voeren.

PROCULUS, een Romeinsch Raadsbeer, heimelyk naar Perliën gezonden om ALEXANDER te bespieden, maakte zig ten dien tyde bekend; en onderrigtte FRISO en TEUPHIS nopens de Wetten van zyn Vaderland, 't bestier der Romeinen, hunne liefde voor de Vryheid, hunnen

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

berté, de leur averfion pour les Tyrans, &c. Arrivé à Rome, il les présente à PAPHURIUS CURSOR; l'un des plus grands Généraux de la République, & au Sénat même, qui les prend fous fa protection. PAPHURIUS CURSOR inopinément nommé *Dictateur* contre les *Samnites*, ils l'accompagnent à l'Armée. FRISO s'y diftingue par fon courage, & la fageffe de TEUPHIS appaife une Révolte générale au fujet de FABIVS, Général de la Cavalerie, qui avoit combattu & vaincu contre l'ordre du *Dictateur*, & que celui-ci vouloit punir de mort à la rigueur de la Loi. Ce morceau eft de la plus grande force, & du plus grand intérêt.

Immédiatement après cette Victoire arrive ASCON, l'un des compagnons de FRISO, que celui-ci, fur ce qu'il avoit appris en *Caramanie* des exploits & de la vie d'ALEXANDRE, avoit jugé à propos de renvoier vers l'Orient pour avoir des nouvelles de PORUS & pour fonder les difpofitions des *Prasliates* à l'égard de leur Roi légitime. Le fidèle ASCON apporte les nouvelles de la mort de PORUS & de la mort d'ALEXANDRE à *Babylone*, du Gouvernement d'*Egypte*, échu à PTOLOME'E, des offres de ce Prince au Fils de STAVO, de partager avec lui fon autorité jufqu'au moment favorable de le remettre fur le Trône des *Gangarides*: enfin du

hunnen afkeer tegen de Dwingelanden, enz: Te Romem aangekoomen zynde boodt by hen aan PAPHURIUS CURSOR, een der grootfte Veldbeeren van het Gemeenebest, en zelfs aan den Raad aan; welke ben onder zyne befcherming neemt. PAPHURIUS CURSOR, onverwagt, tot Dictator, en Veldbeer tegen de Samniten, benoemd zynde, verzellen zy denzelven naar het Leger. FRISO munt 'er door zyne dapperheid uit, en de wysheid van TEUPHIS ftilt een algemeen opftand, veroorzaakt ten bevoeve van FABIVS, den Generaal der Ruitery, die, tegen het bevel van den Dictator, een gevegt begonnen en daar in wel overwonnen had, doch welken de Veldbeer niettemin, hierom, naar strengheid der Wetten met de dood wilde straffen. Dit ftuk is by uitnemenheid kragtig en van 't grootfte belang.

Onmiddelyk na deeze Overwinning komt ASCON, een der Medgezellen van FRISO, aan; welken deeze Prins, op het geen by in Caramanië van de verrichtingen en het leven van ALEXANDER vernomen had, gevoegelyk had geoordeeld naar 't Oosten te rug te zenden, ten einde eenig berigt wegens PORUS te vernemen, en de geneigbden der Prasliaten, ten aanzien van hunnen wettigen Koning, te ondertasten. De getrouwe ASCON brengt tyding mede van de dood van PORUS; en die van ALEXANDER te Babylon; van het Ryksbestier van Egypten, thans in handen van PTOLOMÆUS gevallen; van de aanbiedingen van deezen Vorst aan den zoon van STAVO, om zyn gezag met hem te deelen tot op 't gunstige oogenblik

S C H E T S V A N H E T W E R K

lieu où la Fortune avoit conduit la Reine MELITE.

A ce nom FRISO embrasse son Ami avec des transports de joie, & résout aussi-tôt d'aller rejoindre sa Mère à Gades & Ptolomée en Egypte. Il communique son dessein à PAPHURIUS, qui lui fait donner trois Vaisseaux, commandés par SULPITIUS & tout prêts à partir. TEUPHIS, qui voit approcher le moment où il va être décelé par la Reine MELITE, croit enfin pouvoir goûter la douceur d'embrasser FRISO comme son Neveu: cette reconnoissance est maniée avec tout l'art possible.

Ils arrivent à Gades. Peignés-vous les tendresses de la Mère & du Fils, & le nouvel enchantement de la Reine, en voiant le vertueux Frère de son Epoux, qu'elle avoit cru mort, & la Fille d'ORSINES qui devient la sienne. A peine se font ils raconté leurs aventures, qu'ils volent vers les Etats de Ptolomée: déjà les Vaisseaux Romains les présentoient au détroit d'Hercule, lorsque le vent d'Est, s'élançant avec fureur du haut du Caucase, les repousse bien loin en arrière: le vent du Midi, qui lui succède, les éloigne encor d'avantage des bords desirés; le treizième matin ils découvrent les côtes de Veltis (c) & en

(c) L'Isle de Wigbt.

blik van hem weder op den Troon der Gangariden te herstellen; en eindelyk van de plaats, werwaarts de Fortuin de koningin MELITE gevoerd had.

Op het booren van dien naam, omhelst FRISO zynen Vriend, met verrukkingen van blydschap, en besluit terstond om zig naar zyne Moeder te Gades en naar Ptolomæus in Egypten te begeven. Hy maakt zyn voornemen bekend aan PAPHURIUS, welke hem drie Schepen, gereed om't zeil te gaan, onder't bevel van SULPITIUS, deed geven. TEUPHIS, die het oogenblik ziet naderen, waar in hy door de koningin MELITE staat ontdekt te worden, oordeelde eindelyk het vermaak te kunnen genieten van FRISO, als zynen Neef, te ombelzen. De manier van deze bekendmaakinge is met de uiterste konst behandeld.

Zy komen te Gades aan. Verbeeld u bier de tederbartigheden van de Moeder en den Zoon, en de verrukkingen van de Koningin op het zien van den deugdzamen Broeder baares Gemaals, dien zy geloofde reeds overleden te zyn, en van de Dochter van ORSINES, welke de baare wierd. Naauwelyks hebben zy elkander hunne Gevallen verbaald, of zy spoeden zig naar de Staaten van Ptolomæus. De Romeinsche Schepen waren al in't gezigt der Straat van Hercules, wanneer de Oosten-Wind zig met groote woede van den top des Caucasus afwerpende, hen geheel verre te rug dreef. De Zuiden-Wind, waar door hy gevolgd werd, verwyderde hen nog meer van den gewenschten Oever; en, op den dertienden Morgen ontdekken zy de Kusten

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

prenant terre ils rencontrent un homme vêtu d'une peau d'ours, qui avec les yeux égarés & avec des cris lamentables leur demande un Azyle contre la rage d'un Tyran, qui le poursuit. Je suis, dit-il, ARGENTORIX; au-delà de cette Isle où vous abordés, en est une autre beaucoup plus considérable, appelée *Britannia*, ou l'Ennemi de l'Hospitalité, le Barbare CUNOBELLINUS, dont j'ai le malheur d'être l'Oncle, fait gémir un Peuple féroce sous un Sceptre & un Joug de fer; fûies & delivrés moi du Prince & des Sujets. Plus loin vers le Nord-Est, je connois un Pais, ou l'on respecte les Dieux & l'Humanité; souffrés que je vous y conduise.

Il parloit encore, que l'on apperçoit de loin l'éclat du Soleil réfléchi par les armes des Soldats de CUNOBELLINUS, envoiés pour massacrer ARGENTORIX: on se rembarque, on lève l'Ancre: ils regardent les Vaisseaux avec étonnement, & racontent à leur retour qu'ARGENTORIX, enlevé par les Déesses de la Mer, avoit disparu avec elles dans l'immensité de l'Océan.

Cependant le Vaisseau de FRISO & d'ARGENTORIX devance les autres & passe le Détroit, qui sépare le Tyran *Bréton*, des Princes de l'Europe.

sten van Vectis, (c) en aldaar voet aan land zettende, ontmoeten zy een Man, met een (d) Beeren-Huid gekleed, die hen, met een verwilderd gelaat en erbarmelyk geroep, om schuilplaats smeekt, tegens de woede van eenen Dwingeland, die hem vervolgte. Ik ben, zegt hy, ARGENTORIX; aan gene zyde van dit Eiland, daar gy aankomt, legt nog een ander, veel aanzienlyker, genaamd *Britannia*, alwaar de Vyand der Gastvryheid, de wreede CUNOBELLINUS, van wien ik 't ongeluk heb de Oom te zyn, een woest volk onder een' Scepter en Juk van Yzer doet zugten. Vlucht, en verlost my van zulk eenen Vorst en van zulke laffe Onderdaanen. Verder naar het Noord-Oosten, is my een land bekend, waar in men de Goden en de Menschelykheid eerbiedigt; laat my toe dat ik u derwaarts geleide.

Hy sprak nog, als men van verre den glans der zonne ontdekte, afstuitende op de wapenen der Soldaaten, door CUNOBELLINUS afgezonden om ARGENTORIX om te brengen: men keerd dan weder naar 't boord te rug, en ligt het Anker op: terwyl de afgevaardigde Krygslieden, de Schepen met verwondering beschouwende, nabunne te rugkomst, verbaalen dat ARGENTORIX, ontvoerd door de Zee-Godinnen, in de eindelooze uitgestrektheid van den Oceaen, verdweenen was.

Middelerwyl zeilt het Schip van FRISO en van ARGENTORIX de anderen

(c) Het Eiland Whigt.

(d) In 't Werk zelve heeft de Dichter verkoren dit een Wolven-Vel te noemen.

S C H E T S V A N H E T W E R K

C'étoit une ancienne tradition que le vieux *Océan*, las de se répandre au loin vers les sombres demeures de *Thule*, pour aller de son Trône Septentrional, gouverner les Mers glacées des *Samoïedes*, avoit assemblé les Fleuves d'Occident. Le cor de *TRITON* se fait entendre, & les Fleuves se rendent successivement dans le Palais d'*AMPHITRITE*: le *Boëtis*, qui vient de baigner les murs d'*HISPALIS* & d'arroser les plus délicieuses plaines d'*Ibérie*; l'*Anas*, mollement couché sur un lit de duvet de cygnes; le *Tage* Majestueux, assis sur un char d'or, orné de pierres précieuses; le *Durias*, tenant en sa main une guirlande de Roses & de Giroflées; la *Garonne*, enflant ses ondes glorieuses & chantant ses Triomphes au milieu de ses fers; la *Loire*, aux bords enchantés, moins illustre & plus heureuse; la *Seine* ambitieuse, qui se couronne de Lauriers, & prétend commander à tous ces Fleuves. L'*Océan* les range en Bataille, puis tout à coup élevant de mille pieds leurs flots réunis, il se précipite avec eux vers cette digue énorme, qui joignoit le Roïaume d'*Albion* à celui des *Gaules*, & poussant lui-même de sa main les montagnes ébranlées, & détachant les rochers de leurs profondes racines, il les livre en proie à ses troupes irritées, qui les bri-

deren voor en passeerd het Naauw, 't welk den Brittannischen Dwingeland van de Vorsten van Europa afzondert.

Hier nu was eene oude overlevering dat de gryze Oceaan, vermoeid van zig verre heen naar de donkere wooningen van *THULE* uittebreiden, om van zynen Noordelyken Troon de *Tz-Zeen* der *Samojeden* te beslieren, alle de Rivieren van 't Westen verzameld had. *TRITONS* Zee-boorn deed zig hooren, en de Stroomen begaven zig de eene na den ander in 't Paleis van (e) *AMPHITRITE*: de *Boëtis*, welke de muuren van *HISPALIS* besproeid, en de alleraangenaamste vlakten van *Iberiën* bewochtigt; de *Anas*, zagtelyk, gelegen op een bed van *Zwanendons*; de *Staat- en Vorstelyke Tage*, gezeten op eenen gouden *Wagen*, met edele gestcentens versierd; de *Durias*, houdende in zyne hand een krans van roozen en violieren; de *Garonne*, zyne trotsche golven verheffende en zyne triomphen in 't midden zynere ketenen zingende; de *Loire*, met zyne betoverende Oevers, niet zoo luisterryk maar wel gelukkiger; en de heerschzugtige *Seine*, die zig met lauren kroont, en alle de andere Stroomen begeerd te overheeren. De Oceaan schaaft hen in *Slag-orde*; vervolgens hunne vereëngde Golven eensklaps op duizend voeten hoog verheffende, werpt Hy zig, neffens hun, op en tegen den geweldigen *Dyk*, die het koningryk van *Albion* met dat der *Gaulen* vereenigt, en stootende

(e) Dus word de Godinne *Venus*, als uit het schuim der Zee gebooren, by de oude *Fabeldichters* geheeten.

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

sent en pouffière & les disperfent dans les vastes Mers. Déjà l'Isthme n'est plus; l'Océan victorieux chasse devant son char les vagues écuman-tes du nouveau Détroit, & pénétre en moins de tems que jamais dans son Empire de Scythie.

Pendant ce recit d'ARGENTORIX, & divers autres discours sur les mœurs des Peuples, les Vents & la Mer également favorables pouf-foient les Vaisseaux vers le Nord, jusqu'à ce que le Prince Breton aperçut les rivages heureux où devoient se terminer les travaux du Roi des Gangarides.

Que dites-vous de la fiction des fleuves, rassembles pour faire sauter l'Isthme de Calais? je ne vous ai montré que les dix premiers chants du Poëme qui seront même réduits à neuf pour plus de précision; & je me suis tû sur les deux autres, parce qu'ils vont être supprimés dans une nouvelle édition, & remplacés par un dixieme tout neuf, qui sera le dernier.

La raison de cette suppression est que le sujet, qui jusqu'alors avoit été à peu près naturel & véritablement intéressant, dévenu tout à coup absolument merveilleux, cef-foit de présenter la même espèce

tende zelfs met zyn band de ben van één scheidende Gebergten, en de Rotzen van hunne diepe wortels los maakende, geeft by dezen aan zyne vertoornde troepen over; die dezelve tot stof verbryzelen en in de ruime Zeën verstrooijen. Die Land-engte is straks niet meer in wezen; de zegepraalende Oceaan dryft de bruischende Golven van het nieuwe Naauw, voor zyn wagen uit, en dringt, in minder tyds dan ooit te voren, in zyn Ryk van Scythiën door.

Gedurende dit verbaal van ARGENTORIX, en verscheide andere redeneeringen over de Zeden der Volkeren, dreeven de voorspoedige Winden en de gunstige Zee de Schepen naar het Noorden, tot dat de Britsche Vorst de gelukkige Oevers ontdekte, daar de moeijelykbeden van den Koning der Gangariden moesten eindigen.

Wat zegt gy van't vercierzelder verzamelde Stroomen, om de Land-Engte van Calais te doen verdwynen? Ik heb u alleen de tien eerste Zangstukken van 't Helden-Digt getoont, welke zelfs, om des te naauwkeuriger te zyn, tot negen zullen gebragt worden, en ik heb niets van de twee anderen gezegd, om dat zy in een nieuwen Druk weg gelaten en door een' tiende, geheel nieuw Zangstuk of Boek, 't welk het laatste zyn zal, vervuld zullen worden.

De reden van deeze vernietiging is om dat het onderwerp, 't welk tot daartoe, ten naasten by natuurlyk en waarlyk zeer gewigtig geweest is, nu eensklaps wonderbaar geworden was, en ophield, om het zelve soort van lezens-

d'intérêt; ce qui déroutoit le cœur, & ne lui donnoit pas toute la satisfaction qu'il s'étoit promise.

Mais, à ne juger que sur ce que vous avés vu, quelle grande fable! quelle multitude & quelle variété d'objets & d'événemens! & si j'avois pu vous représenter la merveilleuse chaîne, qui en résulte; comme tout est lié; comme chaque chose s'explique l'une par l'autre, comme tout à sa raison dans le sujet: si j'avois pu vous peindre dans toute l'étendue de son caractère ce jeune héros, point trop furnaturel, qu'on peut aimer comme son semblable, & qu'on aime autant qu'on l'admire; ce héros, plus mûr & toujours respectable, sous le sage & courageux TEUPHIS, qui lui tient lieu de *Minerve*? C'est un nouveau Genre entre *l'Iliade* & *l'Odyssée*, non moins à la portée du Cœur que de l'Imagination. Une fiction douce & heureuse, prise dans la Religion de ZOROASTRE, embrasse tout le Poëme, & se mêle à une infinité de fictions de détail, d'images & de descriptions de la plus grande manière, la plus pure & la plus naturelle.

On accuse les Poëtes de ne savoir pas assez: ce n'est sûrement pas à celui-ci qu'on fera ce reproche; il

waarde zaaken aan te bieden; waar door dan het bert van 't spoor geleid, en daar aan geenzins het genoegengegeven wierd, 't welk het zig daarvan beloofd had.

Doch, om alleen maar te oordeelen van 't gene gy hoord, welk eene verbevene Fabel! welke meenigte en welke verscheidenheid van Voorwerpen en Geschiedenissen! En konde ik de wonderbaare aaneenschakeling, welke zich daar in voordoet, vertoonen, en hoe alles verbonden is; hoe ieder Zaak zig de eene door de andere verklaart, ja hoe alles zyn reden in 't onderwerp heeft: kon ik deezen jongen Held afschetzen, in de gantsche uitgestrektheid zynere geaartheid, welke niet te boven-natuurlyk is, maar dien men als zyn 's gelyken kan beminnen, en dien men zoo zeer bemint, als, met verwonderinge, beschouwt; eenen Held, nog ryp geworden, ente meer ontzagbelyk, onder den wyzen en moedigen TEUPHIS, die de plaats van MINERVA by hem bekleed? Het zou U niet minder behagen. Dit is een nieuw soort van Werk tusschen de Ilias en de Odyssée, niet minder aandoenlyk voor het hart als voor de verbeeldinge. Een aangenaam en uitmuntend Vercierzel, getrokken uit den Godsdienst van ZOROASTRES, verspreid zig door het gantsche Helden-Digt, en vermengt zig met een oneindig aantal Verdigtzelen, Verbeeldingen, en Beschryvingen, op de verbevenste, de zuiverste en de natuurlykste wyze.

Men beschuldigt de Dichters van niet genoeg te weeten; doch men zal zekerlyk aan deezen zulk een verwyf niet

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

a répandu l'érudition dans son Ouvrage , peut être avec excès ; & quand il met une fois le pié dans le Païs des Arts & des Sciences , on voit qu'il est dans le séjour de son Cœur ; il y respire avec volupté , il s'y promène avec complaisance , il s'y égare , il ne peut s'en arracher. J'en dirois presque autant de la Morale , que je trouve quelquefois un peu trop générale & un peu trop prodiguée.

Rien n'est plus difficile que la mesure des espaces , je veux dire le sentiment de la juste étendue , du *ni plus ni moins d'étendue* , qu'il faut donner à chaque idée pour qu'elle ne paroisse ni estropiée , ni maigre , ni trop nourrie , & qu'elle produise tout son effet : ce n'est ni l'esprit , ni même absolument le goût , qui s'apperçoit quand on passe ces bornes , ou qu'on reste en deça , c'est une espèce d'instinct presque aveugle , qui s'acquiert machinalement , que j'ai vu dans bien des fots , mais que je n'ai vu nulle part à un si haut point , que dans les personnes qui ont particulièrement étudié le théâtre au théâtre même , aux premières représentations des Pièces nouvelles sur-tout. Cet instinct *parfois* en défaut chez Mr. DE HAREN , comme chez l'ancien *Homère* , me paroît l'avoir jetté dans quelques longueurs , dont j'ai pris la liberté de l'avertir pour la nouvelle Edition.

niet doen ; de Geleerdheid verspreid zich in zyn Werk alomme , en mischien ten overvloede , en wanneer by de voeten zet in het Land der Konsten en Wetenschappen , ziet men dat by zich in de Vermaakplaats van zyn hert bevindt , want hier ademt by met vermaak , wandelt 'er met bevalligheid , en verliest zich in een Doolhof , waar uit by niet geraaken kan. Ik zou byna 't zelve van zyne Zedekunde mogen zeggen , welke ik somtyds wat te algemeen , en wat te overtollig bespeure.

Niets is bezwaarlyker dan de maat der uitbreidingen te houden , dat is , om gepaste uitbreidingen te maken , die noch te ruim noch te bekrompen zyn , en die men aan elk denkbeeld moet geven , op dat het zelve noch te verminkt , noch te schraal , noch al te doorvoed schyne , en zyne uitwerking voortbrengen kunne ; het is noch het verstand , noch zelfs volstrekt de smaak , die ontdekt wanneer men deeze paalen te buiten gaat of niet , het is eene soort van een ingeschapen en byna blinde ingeeving , die men ongemerkt verkrygt , welke ik in veele Zotten ontdekt , maar nergens in een' zoo hoogen top gevonden heb , dan in zulke personen , die voornamentlyk den Schouwburg op den Schouwburg als bestudeerd hebben : vooral by de eerste vertooningen der nieuwe Stukken. Dit ingeschapen denkbeeld , somtyds onvolmaakt by den Heer VAN HAREN , zoo als by den alouden HOMERUS , schynt hem in eenige langwyligbeden te hebben geworpen , waar tegens ik de vryheid genomen hebbe om Hem , by gelegenheid eener nieuwe Uitgave

J'aurois bien encor des fantaisies à lui proposer : je voudrois un peu moins de ressemblance entre certains Caractères; un peu moins d'Historique & plus de Pathétique dans certaines descriptions; un tant soit peu plus d'action dans FRISO, mais il est si jeune ! beaucoup moins de discours dans TEUPHIS; plus de grandeur & de générosité dans (a) celui qu'il tient à COSROE'S devant le peuple; moins de menus détails dans l'Histoire de l'éducation de la Fille d'ORSINE'S; enfin je crois m'être aperçu d'un petit vuide d'action, très-aisé à remplir au commencement du quatrième Livre.

J'augure extrêmement bien de la réduction de douze Livres à dix; l'Auteur n'aura garde de supprimer ces traits de lumière, qui indépendamment du choix du Héros, semblent consacrer son Poëme à sa Patrie: ces rapports Pathétiques, qui vont chercher le génie d'une Nation; ces vues de Politique, ces images de Gouvernement, ces étincelles de Morale, s'échappant du fond du sujet, tout-puissants ressorts de l'ame d'un Peuple, industrieux, né pour les Arts & pour la Liberté.

Quant à la Poësie du stile, ce charme perpétuel de la narration,

(a) Chant quatre. Mais cela est changé dans la nouvelle édition.

gave van zyn Werk, te waarschuwen.

Ik zou nog eenige Invallen aan Hem voortstellen hebben: en wenschte een weinig minder overeenkomst tusschen zekere Characters; een weinig minder Historisch en meer Zielroerende in zekere Beschryvingen; een weinig meer Drifts in FRISO; maar hy is zoo jong! veel minder redensvoeringen in TEUPHIS; meer Verbevendheids en Edelmoedigheids in (a) zyne Aanspraak aan COSROES, integenwoordigheid van het Volk gehouden; en minder kleine omstandigheden in de Geschiedenis van de Dochter van ORSINES; eindelyk meen ik ontdekt te hebben eene geringe ledigheid van bedryf in den aanvang van het Vierde Boek, welke zeer gemakkelyk in te vullen was.

Ik voorspel uitnemend veel goeds van de vermindering der Twaalf Boeken in Tien; de Schryver zal wel zorg draagen om de glansryke trekken wegtelaaten, welke, onafhangelijk van zyne keure wegens zynen Held, dit zyn Heldendigt aan zyn Vaderland schynen toetewyen: die beweeglyke Verbaalen, welke den aart eener Natie als opdelven; die Staatkundige inzichten; die afbeeldingen van eene gelukkige Regeeringe, en die heldere wonken eener Zedenleerc uit den binnensten boezem van 't Onderwerp voortkoomende; allen Werktuigen, zoo veel vermoogende op 't gemoed vaneen neerstig Volk dat voor de konsten geboren en in de Vryheid als opgewiegd is. Wat den Dichtkundigen styl, en die gestadige bekoorlykheid van het Verbaal

(a) IV^{de} Boek. Dit is in de nieuwe Druk veranderd.

met bycl.

DOOR DEN HEER CLEMENT OPGEGEEVEN.

vous sentés combien il est difficile d'en juger sur une Traduction à peine ébauchée.

J'ai cru entrevoir de tems en tems que le Poëte auroit pu encor plus vivement sentir que tout ce, qui n'est point image, passion, ou sentiment, n'est pas (a) Poësie. Mais s'il s'est permis quelques négligences à cet égard, il les a bien rachetées par la quantité de détails vraiment Poëtiques, dont il a enrichi son Ouvrage.

Reste pour la versification, que ceux, qui en peuvent parler, m'ont dit être très-harmonieuse & très-coulante; l'Auteur étant le seul Poëte Hollandois, qui se soit refusé les hiatus. Voilà tout ce que j'en fais. Item, qu'il n'y a pas une seule rime riche dans tout le Poëme; attendu que ce qui s'appelle rime riche en François, est une fausse rime en Hollandois, qu'on nomme unifon, qu'on trouve desagrèable à l'oreille, & que les bons Poëtes évitent avec autant de soin, que nous la cherchons.

(a) Il y a quelque chose à relacher de ce principe, en faveur de certaines liaisons absolument nécessaires; cela s'entend.

taal betreft; men kan wel begrypen hoe moeijelyk het is, daar van te oordeelen op eene Vertaaling, die naauwelyks in 't ruw is afgeschetst.

Ik heb gemeend van tyd tot tyd te merken dat de Dichter nog veel levendiger zou hebben kunnen gewaar worden dat alles, wat geen Afbeelding, Hertstogt of Aandoening is, geen (a) Dichtkunde zy. Maar als by, in dit opzigt, zich eenige agteloosheid vergund, heeft by dezelve zeer wel vergoed door de meenigte van waarlyk Dichtkundige omstandigheden, waar mede by zyn Werk verrykt heeft.

Belangende, voor het overige, de Vaerssen; zy, die daar van kunnen oordeelen, hebben my gezegd, dezelve zeer gepast en lieffelyk en vloeiende te zyn, zynde de Schryver de eenigste Nederduitfche Dichter, welke zig van de (b) gaapingen onthouden heeft. Zie daar alles, wat my daar van bekend is. Als mede dat 'er geen uitgezogte rym-toonen in het gansche Helden-dicht te vinden zyn; naardien 't gene men in het Fransch een uitgezochten rymtoon hiet, een valschen klank in 't Nederduitfch maakt, dien men gelykluidend of ééntoonig noemt, onaangenaam voor 't Geheer vind, en die door goede Dichters, met al zo veele zorgvuldigheid vermyd word, als wy denzelven (in onze Taal) zoeken.

(a) Men begrypt ligtelyk dat men in deezen Grondregel iets toegegeven hebbe, uit hoofde van zeker volstrekt noodzaaklyk verband of aaneenschakeling van zaaken.

(b) Hiatus; of daar 2 Vokaalen, zonder wegsmeltinge, op elkander volgen.

Aan-

Locus *Q. Curtii* Lib. x, cap.
1, ad Illustrationem Libri
Sexti.

Ventum est deinde Persagadas. Persica est gens, cujus Satrapes ORSINES erat, nobilitate ac divitiis inter omnes Barbaros eminent. Genus ducebat à CYRO quondam rege Persarum: opes & à majoribus traditas habebat, & ipse longa Imperii possessione cumulaverat. Is Regi cum omnis generis donis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis ejus daturus occurrit. Equorum domiti greges sequebantur, currusque argento & auro adornati, preciosa supellex, & nobiles gemmæ, aurea magni ponderis vasa, veltesque purpureæ, & signati argenti talentum quatuor millia.

Ceterum tanta benignitas Barbaro causa mortis fuit; nam quum omnes amicos Regis donis super ipsum vota coluisset; BAGOÆ Spadoni, qui ALEXANDRUM obsequio corporis devinxerat sibi, nullum honorem habuit; admonitusque à quibusdam, quam ALEXANDRO cordi esset; respondit, amicos Regis, non scorta se colere: nec moris esse Persis, Mares ducere, qui stupro effeminentur.

His auditis Spado, potentiam fla-

Aanbaaling uit het Eerste Hoofdeel van het Tiende Boek van Q. Curtius; tot ophelderinge van het Zesde Boek dezès Werks.

Van daar kwam ALEXANDER te Persagade. Het is eene Persiaansche Stad, en zy had tot Landvoogd ORSINES, onder alle deze Volkeren zoo wel de rijkste als de doorlugtigste in geboorte. Hy was afkomstig van CYRUS, Koning van Persië. De schatten, hem door zyne Voorouderen nagelaaten, had hy zeer vermeerderd door een langduurig bezit zynere Staaten. Deze trad ALEXANDER te gemoete, met zich voerende allerlei soort van geschenken, niet alleen voor dien Koning, maar ook voor zyne gunstelingen. Gebeele Benden ten Oorlog toegerustede Paarden, wagenen met goud en zilver versierd, prachtige huiscieraaden, edele gesteentens, zware goudene vaten, purpere klederen, en vier duizend talenten gemunt zilver, volgden den Persiaanschen Prins.

Maar deze edelmoedigheid kostte hem het leven. Want voor elk van 's Konings gunstelingen geschenken, boven hunne verwagting, hebbende verordend, verwaarloosde hy BAGOAS, den gesnedenen, een schandjongen van ALEXANDER; en van sommigen daar omtrent zynde aangesproken en verwittigd, hoe veel deze BAGOAS op dien Vorst vermogt, gaf hy tot antwoord: Dat hy des Konings Vrienden eerde, maar niet zyne schandjongens, dewelke door de Persiaanen ten hoogsten wierden verfoeid.

Dit antwoord den Gesnedenen zyn-
de

gitio & dedecore quaesitam, in caput nobilissimi & infantis exercuit. Namque gentis ejusdem levillimos fallis criminibus astruxit, monitum demum ea deferre, quum ipse iussisset. Interim quoties sine arbitris erat, credulas Regis aures implebat; dissimulans causam irae, quo gravior criminantis auctoritas esset. Nondum suspectus erat ORSINES, jam tamen vilior. Reus enim in secreto agebatur, latentis periculi ignarus: Et importunissimum scortum, ne in stupro quidem & dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorem Regis in se accenderat, ORSINEM modo avaritiae, interdum etiam defectionis, arguebat.

Jam matura erant in perniciem innocentis mendacia, & Fatum, cujus inevitabilis fors est, appetebat. Forte enim sepulchrum CYRI ALEXANDER iussit aperiri, in quo erat conditum ejus corpus, cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat, quippe ita fama Persae vulgaverant; sed praeter clypeum ejus putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil reperit.

Ceterum corona aurea imposita amiculo, cui assueverat ipse, Solium, in quo corpus jacebat, velavit; miratus tanti nominis Regem, tantis praeditum opibus, haud preciosius

de overgebracht, heeft hy zyne, door schande en misdryf verkregene, magt geoeffend op het doortugtigt en zuiverst hoofd. Want hy heeft sommigen der booste Mannen der Stad asgerigt om ter bekwaamer tyd gereed te zyn, en zodanige valsche beschuldigingen tegens ORSINES in te brengen, als hy hen zoude beveelen. Ondertusschen, zoo dikwils hy zonder getuigen by den Koning was, vervulde hy des zelfs ligtgelovige ooren met valsche redenen: de waare oorzaak daar van listiglyk verbergende, op dat des Beschuldigers woorden des te meerder ingang mogten vinden. ALEXANDER sloeg in den beginne geen geloof daar aan, egter verkoelde hy omtrent ORSINES; die, in het geheim, dan van dwingelandy, dan van verraad beschuldigd zynde, des gevaars gansch onbewust was.

Haast naderde het uur, waar in de Logen en het Noodlot, wiens magt niet te ontkoomen is, zouden zegepraalen over de onnozelheid. ALEXANDER gebod dat men het graf van CYRUS, waar in't lichaam van dien Koning rustede, zoude openen; van meening zynde het zelve met lyk-offerhanden te ver-eeren. Want, hy vleide zich dat hy'er eenen grooten schat in zoude vinden, gelyk het gerugt daar van getuigde; maar, behalven een versleten schild, twee Skytische boogen, en eenen dolk, kwam'er niets te voorschyn.

De Koning eene gouden Kroon op de dood-kist, waar in het lichaam rustede, hebbende gezet, spreidde daar zynen eigen Koningklyken mantel over; verwonderd dat men eenen zoo groten

sepultum esse, quam si fuisset è plebe. Proximus erat lateri Spado, qui, Regem intuens, *Quid mirum, inquit, est, inania sepulchra esse Regum, quum Satraparum domus aurum, inde egestum, capere non possint? Quod ad me attinet, ipse hoc bustum antea non videram: Sed ex DARIO ita accepi tria millia talentum condita esse cum CYRO. Hinc illa benignitas in te; ut quod impunè habere non poterat ORSINES, dando etiam gratiam iniret.*

Concitaverat jam animum in iram; quum iis, quibus negocium idem dederat, superveniunt; hinc BAGOAS; hinc ab eo subornati, falsis criminibus occupant aures. Antequam accusari se suspicaretur ORSINES, in Vincula est traditus. Non contentus supplicio infontis Spado, ipse morituro manum iniecit. Quem ORSINES intuens, *Audieram, inquit, in Asia olim regnasse feminas; hoc vero novum est, regnare Castratum!* Hic fuit exitus nobilissimi Perfarum, nec infontis modo, sed eximia quoque benignitatis in Regem.

enſchatryken Prins niet anders had bygezet dan of het iemand van zeer geringe afkomst was geweest. Maar de Gefnedene, naast den Koning staande, begon hem aanzierende, aldus te spreken: Wat wonder dat men de Graven der Koningen ledig vind, dewyl de huizen der Landbestierders te klein zyn om het goud, daar uit gestolen, te kunnen bergen. Wat my belangt, ik heb nooit te voren dit Graf gezien, maar van DARIUS zelv gehoord dat drie duizend Talenten met CYRUS herwaartszyn gebragt. Van daar de mildaadigheid van ORSINESt'uwaarts; op dat hy, door het schenken van iets, 't welk hy niet langer ongestraft konde bezitten, uwe Gunst zoude mogen verwerven.

Op zulk eene wyze verbitterde hy den Vorst meer en meer, wanneer zyne eerlooze getuigen mede naderden; BAGOAS van deeze, zy van gene zyde beschuldigende. Zo dat de rampspoedige ORSINES, eer hy deze treken vermoedde, reeds gevat, en ter dood verwezen werd. De Gefnedene, niet te vreden met des onschuldigen straf, sloeg zelf zyne handen aan den stervenden. ORSINES, hem aanzierende, sprak hem dus toe: Ik heb wel gehoord dat 'er eertyds Vrouwen in Asië hebben geheerscht, maar dat 'er een laffe Gefnedene gebiedt, zulks is iets nieuws. Dit was het einde des doorlugtigsten aller Persiaanen; die niet alleen rein was in zynen wandel, maar die daarenboven nog eene ongemeene weldaadigheid aan den Koning hadde betoond.

IN VIRI PRAELUSTRIS

WILHELMI HARENII

FRISOIDOS *Libros X.*

MAEONIDAE adjutrix, CLIO, dux fida MARONIS
Post spatium tanti temporis usque filens
Invenit HARENIIUM tandem, cui tota favere
Possit, & heroae credere fila lyrae.
Quae simul accepit Vates praenobilis, ardens,
Aggreditur rarae dexteritatis opus.
FRISONEMQUE Ducem, licuit cui condere Gentem
FRISIACAM, Patriae raptus amore canit.
Vincitur AMPHION, vocalis vincitur ORPHEUS,
Nectareis lapides movit uterque sonis.
Ast caput HARENIIUS mansuris lauribus umbrans,
Ingenio pollens, carminis arte potens,
PIERIDUM surdas, surdas & APOLLINIS aures
Carmen ad Heroum, quod lyra multa dedit,
Ducit & in justum Numen trahit omne stuporem,
Quod jubet, HARENIIUM secula vincat, epos

GERHARDUS SCHRODER,

J. V. Doctor & Professor.

A MONSIEUR

D E H A R E N.

DEMOSTHENE au Conseil & PINDARE au Parnasse,

L'auguste Liberté marche devant tes pas;

TIRTÉE à dans ton sein repandu son audace,

Et tu tiens sa Trompette, organe des Combats.

Je ne peux t'imiter; mais j'aime ton Courage.

Né pour la Liberté, tu penses en Héros;

Mais qui naquit Sujet, ne doit penser qu'en Sage,

Et vivre obscurément, s'il veut vivre en repos.

Notre Esprit est conforme aux Lieux, qui l'ont vu naître.

A Rome on est Esclave, à Londres Citoyen;

La grandeur d'un Batave, est de vivre sans Maître,

Et mon premier devoir est de servir le mien.

FR. DE VOLTAIRE.

AAN

AAN DEN HEERE

V A N H A R E N .

Vrye Navolging der Verzen van den Heere DE VOLTAIRE.

O Liev'ling van APOL! O tweede DEMOSTHEEN,
Als ge U, den Staet ten nutte, in *Neêrlants* Raet laet hooren;
Van *Vryheid* steeds verzelt, volgt gy, vol vuur, haer' schreên.
TIRTHÆUS Heldenmoet zien we in U thans herbooren!

U volgen kan ik niet, maer pryze Uw grootſch Beſtaen.
Voor Vryheit opgequeekt, treedt ge in het Spoor der Braeven.
Een wyze omzigtheid voegt beſt een' Onderdaen,
Die, zoekt hy Ruſt, zyn' naam in 't duifter moet begraeven.

Naar ieders Vaderlant is ons verſtant gericht.
In *Englant* leeft men vry, te *Rome* in ſlaeffſche Banden.
Het dienen van zyn' Vorſt, is 's *Frantſchmans* eerſte plicht.
Een *Vrye Burgerſtaet* bloeit in Uw' Nederlanden.

P. A. DE HUYBERT,
HR. van *Kruiningen*.

AAN

AAN DEN HEERE

V A N H. A R E N.

*Et TE Phoebus amat : Phoebi sua semper apud TE
Munera sunt , Lauri , & suave rubens Hyacinthus.*

VIRG. Eccl. III.

Wy zullen dan eerlang uw' **FRISO** weêr ontvangen!
 Haest blinkt ge, O Puikpoëet, met een' veel schooner glans.
 Zangnimfen, kroont myn Vrient met eene dubbele Krans,
 Nu Hy, met wakk'ren moet, voldoet aen ons verlangen.
 Het Beelt van myn' **LEONIDAS**
 Poëeten, ziet gy schoon in **Febus** Tempel pronken:
 De Dichtgodt, toen hy **FRISO** las,
 Heeft Hem daer strax een' Plaets geschonken
 Naest **MARO** en **HOMER**, geheiligt op **PARNAS**.
 Gelukkig, die als gy, door heilig Vuur aan 't zweeten,
 De rechte Paên en Wegen weeten,
 Aen Rym'laers onbekent, die zich, van elk bespot,
 Als zy zich 't klimmen stout vermeeten,
 Zien in den * Poel gesmakt: welk een rampzalig Lot!
 Geschikt tot hooge Staats-tooneelen,
 Aen Hertog **KARELS** Hof, van bezigheên omringt,
 Kan Uw **KALLIOPE** nochtans uw' zinnen streelen.
 My dunkt, 'k hoor die Godes; als gy van **FRISO** zingt.
 't Gaet wel! zelv' opent ze, U steeds gunstig, Uw' Gordynen.
 Hoe heerlyk zien we Uw Helt in nieuw gewaet verschynen!

* Zie **VOLTAIRES** *Bourbier du Parnasse*.

P. A. DE HUYBERT,
H^R. van Kruiningen.

AAN

AAN DEN HEERE

V A N H A R E N.

Het Franscb van den Heere DE VOLTAIRE nagevolgt.

DEMOSTHENES in 't Hof, en FLAKKUS op Parnas,

De fiere VRYHEID treedt u voor, en stiert uw gangen.

Uw Krygstrompet, als of 't die van TYRTÆUS was,

Wekt Heldenharten, om het Zwaard op zy te hangen.

Gy denkt, gelyk een Held, gequeekt in vryen stand.

'k Durf u niet volgen, schoon uw moed my kan bekooren;

De vrees voor onrust houdt myn' Vryheid aan den band.

My past het zwygen: 'k ben een Onderdaan gebooren.

Dus is elks geest naar zyn' Geboorteplaats gericht,

Hier Burger, daar een Slaaf; elk Land heeft zyn' manieren.

Myn Heer te dienen, is myn grootste en eerste plicht.

Geen * HEER te erkennen, is de roem der Batavieren.

* *Dominus Monarch.*

1743.

J. J. MAURICIUS.

GE-

GEVALLEN VAN FRISO.

INHOUD VAN HET EERSTE BOEK.

FRISO vlugt voor AGRAMMES uit de Ryks-stad Gange. Hy ontmoet TEUPHIS, zyn's Vaders Broeder, in een woud aan den Zeekant, alwaar hy zich verholen, en aan de Wys-begeerte overgegeeven had. FRISO herdenkt TEUPHIS niet, dog deze erkent Hem, zonder zich nogtans te ontdekken. Zy vlugten naar Taprobana, nu Ceilon. TEUPHIS ontleed aan FRISO den Godsdienst der Magers, dien Hy omhelst. Zy komen behouden op Taprobana. FRISO ontdekt eene zamenzwering tegen CHARISIS, Koning van dat Eyland, en vraagt zyne hulpe, om weder in zyn Ryk te worden hersteld, 't welk CHARISIS hem met een' plegtigen Eed belooft, zo ras de Muters, aan wier hoofd TORYMBAS was, gestraft zullen zyn. Het Volk van Amajapure, de Hoofd-stad van Taprobana, maakt zich niet alleen gerced om de Stad te beschermen, maar ook om TORYMBAS te beoorlogen. Bladz. 1

T W E E D E B O E K.

CHARISIS geeft aan FRISO het opperste bewind over het Leger, dat buiten de Stad vergaderd, om TORYMBAS te bevegten. De jonge Koning verwoegd zich straks derwaarts, en geeft de noodige bevelen, en doet de Benden in orde schaaren. CHARISIS, die TEUPHIS wel meer had gezien, maar die, om een valsch gerugt van zyn dood, hem zich niet weder te binnen konde brengen, verzoekt hem ondertusschen te verhaalen wie hy is, en waarom FRISO verplicht is geweest om naar Taprobana te vlugten, en zoo groote Ryken te verlaaten, het welk de Wysgeer omstandig doet. Bladz. 26

D E R D E B O E K.

Kryg tegen TORYMBAS, die door FRISO in een Veldslag gedood word. Lafhartig gedrag van COSROËS, Zoon van CHARISIS, en zyn nyd, hoorende den lof van FRISO. Dood van CHARISIS. Te rugkomst van het Leger te Amajapure. Spyt en haat van PASIPHAE' jegens FRISO. Komst der Gezanten van AGRAMMES, die het nieuwe Hof door geschenken op bun zyde krygen. MEGASTES, een oud Staats-Dicnaar, berigt zulks aan FRISO en brengt hem teffens de tyding dat zyne Moeder MELITE, en zyne twee Broeders niet omgekoomen, maar naar verre Landen vervoerd zyn. Onverwagt oproer in de Stad, ten voordeele van den Prins, en de oorzaken daar van. Zyne redenvoering, verzoekende dat de Taprobaansche Vloot hem naar den Indus mag overvoeren, op dat hy langs die Rivier naar het Ryk van PORUS reize, 't welk word toegestaan. FRISO vertrekt van Taprobana. Bladz. 51

V I E R D E B O E K.

ALEXANDER DE GROOTE overwint PORUS. Word door zyn Leger belet om verder in het Oosten te dringen. Keert te rug uit het Ryk van PORUS in denzelven tyd, wanneer FRISO van Taprobana naar de Kust van Gedrosië zeilt. Een zware storm overvalt dien Vorst op Zee. Redenvoering van TEUPHIS en gedrag van FRISO, gedurende dien Storm. Zy stranden op de Kust van Carmanië. ZOPYRUS, Bestierder eener stad voor ORSINES, een Persiaansch Prins, ontvangt hen eerbiedig. Wie ORSINES was, en van zyne hoedanigheden. Zy toeven tot de komst van deezen Vorst, denwelken men verwagtede. Met hem kwam zyne Dogter ATOSSE. Haare schoonheid, opvoeding, en deugden. Zamenpraak tusschen FRISO, TEUPHIS, en ORSINES, waar in ORSINES hen nodigt om met hem naar Perse

I N H O U D.

Persie te trekken, tot demping van binnenlandsche onlusten, en om by hem te verblyven, tot dat 'er tyding van ALEXANDER kooime, van wiens overwinning, op PORUS behaald, nog niets bekend was. FRISO neemt deeze aanbieding aan. Bedenkingen van TEUPHIS omtrent de hoedanigheden van ALEXANDER. Hy raad, dat men ASCON naar Indië zende, om onderrigt te zyn hoe het in die Gewesten staat, voornamelyk in het gebied van PORUS, eer men ALEXANDERS gunst zoeke tot herstelling, en hulp. ASCON vertrekt. Bladz. 77

V Y F D E B O E K.

FRISO bemint ATOSSE, Dogter van ORSINES. Vraagt raad aan DIOCAAR. Antwoord van denzelven. Vervolgens openbaart by deeze liefde aan TEUPHIS. Antwoord, en zwaarigheden hem door den Wysgeer voorgesteld. TEUPHIS neemt egter aan om ORSINES zelven daar over te spreken. Gevoelens van ATOSSE omtrent FRISO. Zamenpraak van ORSINES met zyne Dogter, en daar na met FRISO. FRISO trekt te Velde met een Leger tegen de Muiltelingen in Persie. NIPHATES, die hun Hoofd was, zulks boorende, doet zyne troepen te zaamen koomen. De Legers ontmoeten elkander by de stad Gabra. Een Kampvegter tart de Krygs-lieden ten tweestryd uit. DIOCAAR neemt het aan. Voorslag hier op gedaan door BARSANES, den Aarts-Mager. Twee-gevegt tusschen DIOCAAR en den Kampvegter, welke laatste gedood word. Gedrag van BARSANES en van GALO, waar door de Veldslag spoedig gewonnen word. NIPHATES word zelv' gevangen, en de rust hersteld. Te Pafargade te rug gekoomen zynde, geeft ORSINES zyne Dogter ATOSSE aan FRISO ten huwelyk, welke plegtigheid door BARSANES verrigt word. Bladz. 103

S E S D E B O E K.

ALEXANDER de Grootte kooimt uit Indië te Pafargade. FRISO en ORSINES gaan hem met geschenken te gemoet. ORSINES weigert den raad van PROCULUS, zyn Boezem-Vrind, te volgen met een geschenk te geeven aan BAGOAS, ALEXANDERS Lieveling. ALEXANDER beloofte FRISO een Leger om hem in zyn Ryk te herstellen. BAGOAS, uit wraak tegen ORSINES, beschuldigt hem van wanbedryf by ALEXANDER: kooipt valsche getuigen om, en verkrygt, na zeker geval by het Graf van CYRUS, bevel om hem met de dood te straffen, het geen hy verrigt. Vreeze van BAGOAS dat ATOSSE zich des anderen daags voor ALEXANDERS voeten werpe, en, door haare schoonheid, wraak van het bedrevenc bekoome. Hy besluit haar en FRISO mede van kant te helpen, en verkrygt dien zelven dag daar ook de toestemming van ALEXANDER toe. PTOLEMEUS, Zoon van LAGUS, naderhand Koning van Egipten, door deernis getroffen, ontdekt hen deeze laagen. PROCULUS openbaart daar op zyn Staat en Vaderland, en maakt bekend dat hy een Verspieder der Romeinen is, en dat hy altyd een Schip in gereedheid heeft om te vlugten. Hy raad hen met hem te reizen naar Romen, om aldaar in veiligheid te wagten tot dat de zaaken in het Oosten cenen anderen keer neemen. Zy vertrekken van stonden aan. Bladz. 133

S E V E N D E B O E K.

FRISO kooimt te Romen. Redenwoering van PROCULUS over het Gemeenebest. PAPIRIUS bezoekt PROCULUS, die hem den staat en hoedanigheden des Konings verbaalt. PAPIRIUS word ten Schutsheer van FRISO verzogt, 't welk hy aanneemt. Staat waar in zich Romen toen bevond. Zy oorloogde tegen de Samniten. De Consul CAMILLUS ontbied PAPIRIUS om hem tot Dictator te verheffen. FRISO bied aan om mede naar Samnium ten stryd te vertrekken, 't welk PAPIRIUS aanneemt. Strengheid der tucht in 't Roomsche Leger. FRISO krygt geboor in den Raad van Romen. Zyn redenwoering. Vertrek naar Samnium. FABIVS word Overste der Ruiterbenden (Magister Equitum.) PAPIRIUS vertrekt weder naar Romen om cene plegtige Offer-

I N H O U D.

Offerhande te doen, en verbiedt alvorens aan FABIVS om den vyand Slag te leveren. Waarom FABIVS dit gebod overtreed. Nederlaag der Samniten. Te rugkomst van PAPIRIVS. Hy gebied dat men FABIVS met de dood straffe. Oproer in't Leger. Middel door TEUPHIS voorgeslagen. PAPIRIVS overwint zyn toorn. Vertrek naar Rome, alwaar FABIVS in vryheid gesteld word. Bladz. 162

A G T S T E B O E K.

Dood van ALEXANDER, en van PORVS, welke tydingen ASCON, te rug koomende van zyne Reis naar het Koninkryk van PORVS, werwaarts hem FRISO uit Carmanie gezonden had, te Rome medebrengr: als mede hoe PTOLEMEVS Landvoogd van Egypten was geworden, en hoe hy FRISO aanbod om aldaar by hem te koomen, tot dat men iets voor hem zoude kunnen onderneemen. Verders verhaalt ASCON door wat middel by van de Koningin MELITE had geboord, en haar verblyfplaats ontdekt. Blydschap van FRISO. Hy besluit ten spoedigsten van Rome naar Gades te vertrekken om MELITE af te haalen, en vervolgens te zamen naar Egypte by PTOLEMEVS zich te begeven. De Romeinen zetten hem drie welbemante Schepen by. Hy neemt afscheid van PAPIRIVS en FABIVS, en vertrekt. Redenvoeringen over de grondbeginsels der Romeinen in hun Staats-bestier. TEUPHIS verhaalt hoe men PORVS had opgevoed. FRISO ontdekt wie TEUPHIS is. Zyne wreugde over deeze ontdekking. Bladz. 199

N E G E N D E B O E K.

FRISO koomt te Gades, alwaar by zyne Moeder en twee Broeders vind. MELITE verhaalt wat haar, zederd den brand van de Koningklyke Stad Gange, en de dood van STAVO is wedervaaren. Zy besluiten om zich naar Egypte by PTOLEMEVS te begeven. Een zwaare storm overvalt hen op Zee. Zy verliezen Gades in het kort uit het oog en dryven wanhoopig in den ruimen en onbekenden Oceaan. Redenvoering van TEUPHIS. Na twaalf dagen te hebben omgezwoven, belanden de drie verstrooide Schepen het eene na het andere aan de Kust van het Eyland VESTIS. Ontmoeting van ARGENTORIX, die met vriendschap word ontvangen, en ondervraagd nopens den Staat van dit Land. Geschiedenis van deezen ARGENTORIX en van den Tiran, thans aldaar regeerende; het welke FRISO doet besluiten met ARGENTORIX zelve naar het Land der Alaanen te stevenen. Bladz. 222

T I E N D E B O E K.

FRISO koomt in het Land der Alaanen. Verwondering der Inwoonders op het gezicht der Schepen. De drie Priesters, die deze Volkeren regeeren, worden toegelaaten op het Schip des Konings, en verhaalen Hem de Geschiedenis der Alaanen; en hoe dat, na de straf des laatsten Konings BOSIRIS, een Orakel zyne komst had voorspeld. Zy bieden Hem, ingevolge dier Godspraak, aan, om hun Koning te zyn. FRISO, op hoop van, gesterkt zynde met de magt van die Volken, te beter de te rugkomste naar zyn geboorteland eenmaal te onderneemen, stemd hun verzoek toe, en beloofd hen, des anderen daags aan Land te treden. Ter rust gegaan zynde voeld hy zich meer dan ooit ontroerd door zyne zugt naar zyn Vaderland, en neemt voor om zyn Reis zoo lang Zuid-Oostwaarts aan te vervolgen, tot dat hy weder bekende Volken ontmoete. Des nags bevangt hem een diepe slaap, gedurende den welken zyn Bescherm-Engel hem verschynt, en beveelt in deeze Gewoosten zyn verblyf te houden, hem voorzeggende, en doende aanschouwen de voornaamste gevallen, die namaals aldaar zullen gebeuren. Des anderen daags treed de Koning aan Land, alwaar SEGONAX, de oudste der Priesteren, hem de teekenen van het hoogste vermogen ter band steld. Bladz. 249

GEVALLEN

V A N

FRISO,

I N H O U D

V A N

H E T E E R S T E B O E K.

FRISO vlugt voor AGRAMMES uit de Ryks-ftad Gange. Hy ontmoet TEUPHIS, zyn's Vaders Broeder, in een woud aan den Zeekant, alwaar by zich verholen, en aan de Wys-begeerte overgegeven had. FRISO herdenkt TEUPHIS niet, dog deze erkent Hem, zonder zich nogtans te ontdekken. Zy vlugten naar Taprobana, nu Ceilon. TEUPHIS ontleed aan FRISO den Gods-dienst der Magers, dien Hy ombelst. Zy komen behouden op Taprobana. FRISO ontdekt eene zamenzwering tegen CHARISIS, Koning van dat Eyland, en vraagt zyne hulpe, om weder in zyn Ryk te worden hersteld, 't welk CHARISIS hem met een' plegtigen Eed be- looft, zo ras de Muiters, aan wier hoofd TORYMBAS was, gestraft zullen zyn. Het Volk van Amajapure, de Hoofd-ftad van Taprobana, maakt zich niet alleen gereed om de Stad te beschermen, maar ook om TORYMBAS te beoorlogen.

A

EERSTE

W I L L E M V A N H A R E N .

J. v. Schlegel inv. et sculp. 1792.

E E R S T E B O E K.

Myne onderneming is om van dien Prins te spreken,
 Die, voor **AGRAMMES** woede, uit *Gangaris* geweken,
 Veel Volkeren doorkruisde, en grote Mannen zag,
 Wier voorbeeld hem een baak verstrekte in zyn gedrag.
 Gesterkt door wysen raad, vermogt hy regt te ontleden
 Hoe naauw een Vorst zich moet verknogten aan de Reden;
 En tot wat doelwit zich eene Overheid vertoond,
 Van Volkeren begroet, en met gezag bekroond.

10 Van de oorzaak zyner vlugt, en wie hem troost deed vinden,
 Wie dat hem leerde zich der Wysheid te verbinden,
 Tot dat hy, verr' gedoold van 't Vaderlyke strand,
 Den * *Vlie-stroom* ingezeild, in dit Gebied geland,

Een

* De *Vliestroom* was eertyds de Oostelyke Arm des Rhyns, vloeijende door zeer vrugtbare Velden, tusschen *Stavoren* en *Enkhuysen*, en tusschen *Vlieland* en *Texel* zich in Zee stortende.

Een onverwagt geluk ontmoette, en deze kusten
 Met zynen naam vercierde, en daar besloot te rusten;
 Zing ZANGSTER! want gy weet diè dingen. Schryf my voor
 Wat past aan 't deugdzaam Hart, en aan het eerbaar Oor!

De Prins was in het eerst der aangenaamste jaren,
 Wanneer hy dezen slag van 't Noodlot moest wêervaren.
 Hy vlugtte aan 't hoofd van een Gezelschap, hem getrouw,
 20 Bekommerd dat men hem nog agterhalen zou;
 En yverend' om zich aan 't dreigend' staal te ontrukken,
 Tot oeffening der wraak van all' deeze ongelukken.

Zy naderden de plaats, daar * *Ganges* groote Vloed
 Aan *Amphitrites* Ryk zich hegt, en hulde doet;
 En boorden door een Woud van hoge Dennebomen,
 Wanneer iets onverwagts hun snelheid in deê tomen.
 Daar wierd naaft eene Hut, met oordeel opgebouwd,
 Een agtbaar Sterveling in 't eenzaam bosch aanschouwd.
 Hy scheen in 't sterkst gety der mannelijke jaren,
 30 Eenvoudig van gewaad, maar groot van Ziels-bedaren.
 Zy merken, dat hun komst hem niet in 't minste ontzet,
 Maar dat hy, stil te moede, aandagtig op hen let.

't Was TEUPHIS, broeder van des jongen Konings Vader,
 Nu lang geleên vervolgd door list van een' Verrader.
 Hy, Wysgeer, had zich hier verborgen. In zyn lot
 Vond hy zyn' diersten troost by † ZOROASTRES GOD.

Hy

* *Ganges grote Vloed.* Het gehele Ryk wierd genaamd *Gangaris*; het Volk *Gangari-*
den; de Vloed *Ganges*, en de Hoofdstad *Gange*. Het is nodig dat de Lezer wete
 dat in dit gehele Werk de oude Land-kaarten van *Ptolemæus* gevolgd zyn.

† *Zoroastres* was het Hoofd of Profeet der *Magers*, die berugte en aloude Sekte
 in Perſie. De Grieken noemden hem *Zoroastres*, en de Perſianen *Zerdusbt*, of *Zara-*
tuscb. Het is hier de tyd noch de plaats om alle de gevoelens op te tellen der oude
 en nieuwe Schryvers nopens den tyd waar in hy geleefd, en de stellingen die hy
 geleraard heeft. Het is genoeg dat de Lezer wete dat in dit Gedicht aangenomen
 is het gevoelen der genen, die menen dat *Zoroastres* is geweest de Hervormer van
 den Godsdienst der *Magers*, welke voor zynen tyd *eenen* goeden en *eenen* kwaden
 Geeft stelden, eerende nogtans den goeden Geeft als de Opperste Godheid; dog
 zyne navolgers erkenden zedert, behalven die twee Geelten, *Eenen Oppersten God*,
 door welken alles geschapen is, en onderhouden, en bestierd word. Men kan over
 deze stoffe en over de geschiedenis van *Zoroastres* niets klaarder en schranderder lezen
 dan den berugten Heer *T. Hyde* in zyne *Geschiedenis van den Gods-dienst der Oude*
Perſianen. Maar nadien dat Boek zelden voorkoomt, zo wyft men die genen, die het
 niet bezitten, naar de uitweiding over *Zoroastres* van den Heer *Prideaux* in het IV. Boek
 van

Hy zocht zich meer en meer met kennis te verciëren,
En den verheven Geest naar zynen aart te stieren.

- De Wysgeer kent den Vorst, maar deez' herdenkt hem niet:
40 Hy had wel (nog een kind) verstaan hoe veel verdriet
Was door dien Held gesmaakt; maar wyl de Faam deed horen
Dat hy voorlang het licht des Levens had verloren,
Vermoedde hy geen' Man alhier, wiens groot beleid
Gansch *Indië* getuigde, en prees met dankbaarheid.
De Prins, onkundig waar hy 't veiligst zoude ontkomen,
Vind voor 't eerwaardig Oog geen reden om te schromen;
Derhalven spreekt hy dus: „ O gy, die hier uw tyd,
„ Naar allen schyn, in dienst van eene Godheid slyt!
„ Uw Vorst, myn Vader, is door snood verraad gevallen:
50 „ AGRAMMES Zwaard en Vuur doorwand'len *Gange's* wallen!
„ Gy ziet dien FRISO hier, die, nog zo kort geleên,
„ Geschikt was op den Troon van *Indië* te treên.
„ O! doe gy myne hoop door uwen raad herryzen,
„ En weiger niet een' weg ter uitkomst aan te wyzen!
„ Men zoekt ons. Zo gy nog uw dierste pligten agt,
„ Behouw het overfchot van STAVO's nageslagt!

- Vorst TEUPHIS antwoordt dus: „ Daar zal geen vlyt ontbreken.
„ Een Oog, dat alles stierd, zend u naar deze Streken.
„ Een GOD, der Vromen hulp, schoon u nog onbekend,
60 „ Heeft; in d'ontsteltenis, uw vlucht hier heen gewend;
„ Want daar is kans om naar * *Taprobana* te wyken;
„ Daar legt een kiel gereed te streven naar die Ryken,
„ Wier rust thans ongestoord, wier magt ontzachlyk is.
„ Myn yver voor uw heil kryge een getuigenis!
„ Ik zag in myne Jeugd dier Volken groten Koning,
„ Ik trek, behaagt het u, met u naar zyne woning.

Hy zwygt. Men neemt het aan. Zy naderen het strand,
En treden in de kiel, zeilvaardig, en bemand.

Maar
van zyne Geschiedenissen van het Oude en Nieuwe Verbond aan een geschakeld.
Behalven deze sekte was 'er nog eene in Perfië, te weten, die der *Sabiers*, of aanbidders van het Heir des Hemels, waar van hier na, in het voorbygaan, gesproken word.

* *Taprobana*. Hedendaags *Ceylon*, toebehorende aan de Nederlandsche Oost-Indische Maatschappy. Dit Eiland was in den ouden tyd zeer befaamd en vermogende, gelyk nader zal worden aangetoond.

- Maar **FRISO** voeld veel meer dan bloten dank en agting
 70 Voor hem, die hulp aanbied verr' boven zyn verwagting.
 Hoe meer de jonge Vorst zyne aandagt hemwaarts strekt,
 Hoe groter neiging hy voor d'onbekende' ontdekt.
 Hy sprak: „ Wien ben ik dus verplicht, hoe zal ik noemen
 „ Den werker van myn heil? Door wien zal ik my roemen
 „ Dus onverwagt te zyn getroost en bygestaan?
 „ Wie zyt gy, die niet schroomd in mynen ramp te gaan?
 „ O, zulk een trouw is niet, Doorluchtste myner Vrinden,
 „ In 't ruwe Bosch noch by 't gemeene Volk te vinden!
- De Wysgeer antwoord hem: „ O jonge Prins! daar kan
 80 „ Wel wysheid zyn in 't woud; en een grootmoedig Man
 „ Leeft dikwils onder 't Volk, niet aangezien, vergeten,
 „ En klaagt niet, schoon zyn deugd zy nooit te regt geweten.
 „ Hy jaagt naar groter wit dan 's Waerelds hoogheid. Hy
 „ Is groter in dien staat, van meer bestryding vry;
 „ En yverd om de deugd, en niet om een beloning.
 „ 't Gemoed is hem een Troon. Is daar de rust ten Koning
 „ Verheven, dan bezit hy straks een hoog Geslagt,
 „ Gezag, en Rykdom, en eene onbepaalde Magt.
 „ Hy temd de rampen daar de Koningen voor bukken:
 90 „ Geen wisselvalligheid kan hem dien schat ontrukken;
 „ En 's Vyands zwaarste woede, en allerhevigst vuur
 „ Stuit van zyn' boezem af als van een' stalen muur.
 „ De Mannen, mede als hy tot deugd en eer genegen,
 „ Zyn magtig zyne ziel tot bystand te bewegen.
 „ Hy die zyn pligten kent, hy tart gevaar en dood,
 „ Tot heil van anderen, of rukt hen uit den nood.
 „ Dit leerde ik in myn jeugd in 't uiterste uwer Staten,
 „ En daar Vorst **PORUS** Ryk grenst aan de * *Prasiaten*:
 „ Te † *Tamasis*: een Stad door wyse Liën bewoond,
 100 „ Daar Redenkunst geschat, en kennis is gekroond:
 „ Daar heb ik 't allereerst, tot myn geluk, de Wetten
 „ Der Waarheid aangehoord, en vasten grond doen zetten:

Daar

* *Prasiaten*. Het Ryk der Gangariden en dat der Prasiaten behoorde aan eenen Koning. *Uteriorem ripam colere Gentes Gangaridas & Pharrasios; eorumque Regem esse Agrammem &c.* Dat is: Aan den anderen kant wonen de Gangariden en de Prasiaten en hun Koning is *Agrammes*. Qu. Curt. LIB. IX. Cap. II. Zie wyders Ptol. Tab. Asiae X.
 † *Tamasis*, zie Ptol. Tab. Asiae X.

- „ Daar zou men heden nog den naam van LEONAAT
 „ Wel kennen. Naderhand verwisselde ik dien staat:
 „ Maar, naar de Rykstad *Gange* om zeker wit getogen,
 „ Kwam nooit een vrolyk uur weêr blinken voor myne ogen.
 „ 't Geluk begaf my meer en meer: zelf myn Geslagt
 „ Verdrukte en hoonde my. De deugd, die 'k had betragt,
 „ Wierd my benyd. Ik wierd beschuldigd, en verraden:
 110 „ En, schoon ik meer dan eens bewees, door myne daden,
 „ Wat in het hart verschool; der Wangunst, die my trof,
 „ Ontbrak het niet aan gal, waarschynlykheid, en stof,
 „ Om my voor zommigen zo gruw'lyk af te malen,
 „ Dat ze eind'lyk op het snoodst vermogt te zegepralen:
 „ En ik besloot, om niet meer voor haar bloot te staan,
 „ Naar 't afgelegene Woud, en 't eenzaam Strand te gaan.

- Vorst TEUPHIS nam aldus behendig voor te spreken,
 Om, was 'er van zyn' staat iets naders hen gebleken,
 Een lang verhaal te ontgaan van 't geen hem was gebeurd;
 120 En waarom dit verblyf was by hem goed gekeurd,
 Kon niet gemeld zyn, dan door tevens te gewagen
 Met welke onagtzaamheid zich STAVO had gedragen.
 Al had de Prins hem straks geloofd, en in dat uur
 Vol tederheid omhelsd door de invloed der natuur,
 't Was, dagt hem, thans geen tyd de dwaasheên van een' Vader,
 Nog op deez' zelfden dag vermoord door een' Verrader,
 Te ontleden aan een' Zoon, wiens diep getroffen hart
 Nog gansch bevangen was door de eerste en felste smart:
 En in wiens Geest men thans geen argwaan moest doen ryzen,
 130 In steê van hem den weg tot zyn behoud te wyzen.

- Toen kreeg de Wysgeer van 't verrigtte meer bescheid,
 En, na 't verhaal van een zo grote onmenschykheid,
 Sprak hy tot antwoord: „ Geen der Staats-weêrwaardigheden
 „ Geschieden by geval. Daar wenteld hier beneden
 „ Niets regt rampspoedigs, dan het geen door eigen schuld
 „ Verkregen word: maar gy, zoek heil in uw geduld.
 „ 't Kost veel op zulk' een' ramp verwinning te behalen,
 „ Maar 't eenigst middel is nogtans dit zegepralen.
 „ Daar is te dezer tyd geene uitkomst dan door moed;
 140 „ De zegerykste schat, en nog bezeten goed!

„ De rest smoord in de vlam, maar moed is niet te ontroven,
 „ En hoop op deugd gegrond kooft allen ramp te boven!
 De Mannen hoorden naar deez woorden met ontzag;
 En eindigden met deze aanmoediging den dag.

Intuffchen dringt de Boeg door de Indiaanfche ftromen,
 En, in het ruime bed der wateren gekomen,
 Vliegt *Morpheus* met een zagte en lome vlerk aan boord,
 En fchuift de ontftelt'nis weg die 't zwak gemoed verftoord.
 Hy worsteld door de pyn, en boeid de ontftoken zinnen,
 150 Wier woede 't hem gelukt in korten te overwinnen.
 Hy fpreid zyn' milden daauw, in stillen nagt gegaard
 Uit kruiden, die natuur tot zyne baat bewaard,
 En 't ooglid voeld een zwaarte, onmoog'lyk te weêrfreven,
 En ftremd voor korten tyd de zorgen van het leven.
 Maar, na den zachten flaaap, verfchynt de wrede Smart
 Weêr in het rouw-gewaad, en wenteld zich in 't hart.
 De jonge Prins gedenkt hoe *TEUPHIS* wyfè woorden,
 En moed, en ftilheid, hem tot in de ziel bekoorden:
 En wenscht dat hy nog meer toebrengè om al het leed
 160 Te temmen; en hy toond met eerbied zich gereed,
 Om van der dingen aart het recht befcheid te horen:
 Geluk, het welk hem nooit gebeurd was van te voren.

Hy zeide: „ O *LEONAAT!* wat fpreekt gy van een Oog
 „ Dat alles ziet en ftierd? Wat leeft 'er daar om hoog?
 „ Wat geeft geluk, of wat geeft ongeluk in 't leven;
 „ Zyn onze Leeraars wel in deze ftof bedreven?
 „ In 't vaderlyk Paleis fprak dikwyls een * *Brachmaan*
 „ Van d'aart der Goden: hoe de ziel zoude overgaan
 „ In and're ftoffen; 't zy verachtelyke Dieren,
 170 „ 't Zy, wift ze zich tot Deugd en Godvrugt te beftieren,
 „ In groter Menfchen, meer geheven in gezag.
 „ Maar uit de reden van dit wonderlyk gedrag,
 „ Door and'ren wederlegd, hoe 'k myn verftand mogt flypen,
 „ Konde ik geen recht bewys noch zekerheid begrypen.

„ Gy

* *Brachmaan*. Indiaanfche Priester. De Brachmanen, wier Sekte nog hedendaags in wezen is, beweerden dat de Ziel, na datze van het Lichaam gefcheiden was, in andere Lichamen overging. Het algemene gevoelen is, dat *Pythagoras*, die deze ftelling naderhand alomme verfpred heeft, dezelve van deze Sekte ontleend had.

„ Gy fchynt my dieper hier in onderregt. Wat dan
 „ Is waarheid? of is ze iets dat men niet vinden kan?

Toen hief de Wysgeer aan, en sprak voor aller oren
 Wat ZOROASTRES deed van 't * OPPERWEZEN horen:

Hoe

* *Opperwezen.* Nam ante Zoroastrem sub alio Legislatore Sabaïtico *Poréodekésbangh* aliquam Religionis diversitatem agnoscunt Perfarum Sacerdotes in India, scilicet Sabaïsum absque Pyrodulia. Hanc autem Religionem quam hodie habent hoc modo emendatam & reformatam, credunt divinitus approbatam, & prae omnia alia puram: hocque fuisse Coelitus revelatum *Zoroastri* (illis dicto *Zerdâst* seu *Zerâtâst*) uti scriptum extat in Libro Sad-der. Hyde de Reb. Vet. Perf. Cap. I. & infra

Deum enim Omnipotentem Coeli & Terrae Creatorem solum adorant, idque devotissime, scrupulosa conscientia malum fugientes, & bonum facientes & exercentes, pietate & timore Dei excellentes, & plerasque totius Orbis Gentes in hac parte superantes. Et quidem de eis peculiariter notari debet, quod veterum Perfarum Ecclesia & Gens sola sit, & in toto Terrarum Orbe unica, quae (excepta Israëliitarum & Judaeorum Linea sacra) continuo & constanter a suis primordiis seu incunabulis ab ipso Diluvio ad hoc usque tempus, veri Dei Notitiam & Cultum semper sine ulla temporum interruptione, retinuerit, & adhuc retineat. Et quamvis Sabaïsmi & Pyroduliae externa specie Religionem suam veriore interpolaverint & inquinaverunt, & plurimas superstitiosas & peccaminosas nugas cum vero Cultu (ut Lolium cum Tritico) miscuerint, id quidem erroneae Conscientiae ductu factum, Dei Timorem & Cultum non excludit; quoniam omni aevo verae Religionis & Pietatis energiam semper retinuerint. Eos itaque tam miram Religionem habuisse, cum talibus nugis Dei timorem tenendo, atque soli Deo Cultum Divinum, Elementis autem & Planetis Cultum tantum civilem exhibendo; talem inquam, eorum in hac parte praxin ante ter mille annos usitatam, nunc sero tandem hifce temporibus rescivisse & detexisse, certe juvat, multum juvat recreatque!

De Persiaansche Priesters, erkennen dat 'er nog voor den tyd van Zoroastres, in Indië, onder enen anderen en wel zekereren Sabaïtischen Wetgever, Poréodekésbangh, een onderscheiden soort van Godsdienst onder ben plaats gehad hebbe, te weten het Sabaïsmus of aanbidden van het Heir des Hemels, zonder den Vuurdienst (Pyrodulia). Maar den hervormden en verbeterden Godsdienst, dien ze thans vieren, geloven zy van GOD zelven goedgekeurd; boven allen anderen zuiver en verbeven, ja van den Hemel zelven aan Zoroastres, (by hen Zerdâst of Zerâtâst) ingegeven te zyn; gelyk men geschreven vind in het Boek Sad-dër. Hyde de Reb. Vet. Perf. Cap. I. en lager,

Want zy bidden GOD, den Almagtigen Schepper van Hemel en Aarde, op het allerootmoedigste aan; vliedende het kwade met een zeer bevreesd en angstig geweten, en het goede in tegendeel doende en vlytig betrachtende, met zulk een uitmuntende Godsvrugt en diepe vreze voor den Allerhoogsten, datze in dezen dele vele andere volken der wereld overtreffen. Ja, men moet van hen in het byzonder opmerken, dat het de kerk en het volk der Persen alleen, ja dat zy de enigste in de gehele wereld, (behalven het gebeiligde volk der Israëliiten en Joden) geweest zyn, die geduriglyk en standvastiglyk, van bunnen eersten oorsprong af, dat is van hun begin en zelf van den Zondloed tot op den tegenwoordigen tyd, de kennis en dienst van den waren GOD, altoos, zonder afbreking van tyd, bewaard hebben, en nog blyven behouden. En schoon zy bunnen waren Godsdienst met een uiterlyk soort van dienst aan de Maan, Sterren en het Vuur, besmet, en dus met veete bygelovige en zondige Beuzelingen den zuiveren dienst Gods, (als de Tarw met het Onkruid) vermengd hebben; zoo is dit egter maar geschied door de verleiding van hun dwaalend geweten; zonder de vreze en eere Gods uit te sluiten; dewyl zy intusschen van alle Eeuwen af de ware en wezenlyke Godsvrugt bewaard en gehandbaafd hebben. Het is derhalven zeer vertroostelyk en aangenaam te mogen weten, dat deze Volken zulken wonderbaren Godsdienst

Hoe 't in maar Een Persoon bestaat; een zuiv're Geest,
 180 Voor geen verderf, voor geen verandering bevreesd.
 't Was OROMASDES; door hem zelven eeuwig levend,
 Aan de beginzelen zelf d'eersten oorspronk gevend,
 De zaden uit het Niet verwekkende, en ook weêr
 Vernietigend, naar 't best kan dyën tot zyne eer:
 Die, boven al gekroond, den scepter aller dingen
 Alwetend voerd; door geen' Wêerstrever te bespringen:
 In alle deugd volmaakt, de zetel van 't geluk,
 De zegeryke troost der Menschen in den druk!

Toen, nederdalend, sprak hy van het eerste Wezen,
 190 Dat voor zyn Godd'lyk woord, en oog was opgerezen.
 *'t Was d'ENGEL VAN HET LICHT, die 't goede en 't heilzaam werkt;
 En hoe daar naast ontsprong, als schaduw, straks gemerkt
 Daar Licht is, zeker Geest, der Duisternis geheten,
 Die, de oorzaak van het kwade, en kweller van 't geweten,
 Noodwendig uit het Licht in wezen kwam, en niet
 Van God is; veel te rein dan dat hy 't kwade aanziet!
 Hy lei hen uit hoe deez' twee grote Geesten sryden,
 En twistend zullen zyn, tot 's waerelds jongste tyden:
 En dat, vermits dat elk van hen Navolgers heeft,
 200 De Geest des Lichts, den Mensch, die naar het goede streeft,
 En die der Duisternis de dwaze Stervelingen,
 Die hy, door zyn bedrog, ten bozen wist te dringen;
 Dat zy dan, aan het hoofd van hunne schaar, om hoog
 Verschynen zullen voor 't alwetend Godd'lyk oog,
 Om daar de rekenschap van hunne daën te geven,
 En wat 'er is verrigt in 't sterffelyke leven:

Dat

dienst gebad, en den dienst van den waren GOD, in 't midden binner beuzelingen, zoo zuiver bewaard hebben; en teffens, is het beugelyk, in deze latere tyden te mogen ontdekken, dat zy altoos aan Gode alleen eenen waren, zuiveren en verbeven, maar aan de Hoofdstoffen en Planeten slechts eenen burgerlyken, en uitwendigen dienst, nu al zederd drie duizend Jaren lang geoeffend en bewezen hebben.

* 't Was de Engel van het Licht. Tum planè produxit Lucem & acquisitae sunt tenebrae per consequentiam: nam ex necessitate extitit contrarium, quippe cujus existentia fuit necessaria, scilicet ut contingens in creatione, non autem ex prima intentione, secundum exemplum quod adduximus de Personâ & umbra. HYDE Cap. 22. ex Sbarist.

Toen heeft by het Licht volkomentlyk voortgebracht, en by gevolg is 'er ook de duisternisse ontstaan; want dit tegenstrydige bestaat, volgens een noodwendig gevolg, dewyl deszelfs bestaan noodzakelyk is; te weten, als iets gebeurlyks in de schepping; niet ingevolge deszelfs eerste oogmerk; gelyk blykt uit het boven bygebragte voorbeeld wegens den Persoon en deszelfs schaduw.

B

- Dat OROMASDES dan den Geest der Duisternis
 Zal scheiden van het Licht, en eeuwig, met gemis
 Van magt, door pyn, die nooit voleinden zal, getroffen,
 210 Tandknersende in het diepst der Helle nederploffen:
 Maar d'Engel van het Licht, tot loon van zyne deugd,
 Bekronen met een nooit verminderende Vreugd,
 En, blinkende als de Zon met Goddelyke stralen,
 In 't opperste Paleis met zyne schaar doen pralen.
 Dus was 'er hier beneên geen wenschelyker lot
 Dan naar de Wet en Leer te wand'len van dien GOD.
 Voorts meldde hy, met all' de schranderste bewyzen,
 Hoe dat de Almagtige den Aardkloot op d'êe ryzen,
 De Lucht, gelyk een kleed, spande over 't nieuwe Rond,
 220 En d'eerstgeschapen Mensch den Aêm blies in den mond:
 Een straal van 't eeuwig Licht! God gaf hem het vermogen
 Om alles met begrip te brengen voor zyne ogen:
 Twee deelen tot bestaan hem stellend, stof en Geest,
 Verscheiden van Natuur, en nooit vermengd geweest,
 En nogtans naauw gepaard, om tot het nut te strekken
 Van 't Schepzel, 't geen hy kwam uit d'eeuw'gen Nagt te wekken:
 Dat eens de stof weêrom zal keren in den schoot
 Der stoffen; maar de Ziel, ontfikbaar voor den dood,
 Zou van die scheiding af een Geestlyk wezen blyven,
 230 Om op de vleugelen der Eeuwigheid te dryven.
 Vervolgens sprak hy van de pligten van den Mensch,
 En hoe hy 't veiligst moet bestieren zynen wensch:
 Hoe niet alleen 't geluk bestaat der Stervelingen
 Door in deez' wetenschap bespiegelend te dringen,
 Maar wat gehoorzaamheid aan GOD hy tonen moet,
 Zo wel in het geluk, als in den tegenspoed.
 Ook zei hy, wat de Mensch den Mensch behoort te geven:
 Hoe niemand is geschikt om voor zich zelv' te leven,
 Maar ook voor anderen: Hoe 's Naasten droeffenis
 240 Hem gaan moet aan het hart: Hoe 't weldoen Godd'lyk is:
 En eens d'onfeilb'ren loon zal aan 't geweten schenken,
 Als andre vreugde wykt, van 't vreugderykft herdenken.
 Hy handelde op dat pas ook grondig over de Eer,
 Aan * MITHRA toegelegt, naar ZOROASTRES Leer:

En

* Mithra, de Zon. Volgens de Magers was het vuur de waragtige Shecinah of zinnebeeld

- En hoe men dat Gestarnt niets Godlyks toe moet wyzen,
 Maar wel met diep ontzag als 't grootste wonder pryzen.
 „ De Godheid (zei hy) plaatste, aan 's Hemels hogen trans,
 „ Dat onbezefflyk Licht, als 't beeld van haren glans,
 „ Van hare heerlykheid, goedgunstigheid, en zegen,
 250 „ Niet dan met dankbaarheid door 't menschedom te overwegen;
 „ En schoon ze zich alom bevind, en heerscht, en toond,
 „ Wy zien dat ze in de Zon met groter luister woond.
 „ Wy groeten dit Gestarnte, in alle onz' plegtigheden,
 „ Als 't in den ogtend ryft, alleen om deze reden,
 „ En niet om dat we ons zelf, van bygeloof niet vry,
 „ Vergrypen in een lage en dwaze Afgodery.

„ Zorg-

beeld der Goddelyke tegenwoordigheid, en de Zon het volmaaktste vuur zynde, stelden zy dat God daar den Troon zynen heerlykheid gevestigd had.

Propter gloriosam figuram, & summum quod Orbi Terrarum præstat beneficium, fere ubique Gentium ei erigebantur Tempia & Sacerdotes Sacri. — Tale Templum fuit *Palmyra* — Romani, Græci, & pleræque Nationes hoc superstitionis genere abundantes, habuerunt Tempia & Sacerdotes Solis: sed Persæ non item, nec Solis aut Lunæ unquam habuerunt. — Cum itaque agnoscunt Solem esse Dei Creaturam impossibile est quod eum colant, pro ipso Deo qui à Persis vocatur Creator omnium rerum, cum reliquis attributis. — Apud Persas non erat *Mithræ* Cultus aliquis Divinus, sed tantum Civilis & Cæremonialis, scilicet Prostrationes, & salutationes, & ut quidam volunt suffitus, qui tamen plerumque Deo fiebant in Pyreis, ut supra, ex *Erdaviraph-nâma* notavimus. Græci his dictis addunt, Libationes & sacrificia. Sed quidquid Deo fecerunt, Græci voluerunt eos is fecisse Soli, eorum actiones perperam interpretando. — Sed cum ad Deum oraret, scilicet *Xerxes*, Græci putarunt id factum fuisse ad Solem, plane ignorando quod Persæ Deum Omnipotentem colebant in aprico coram Sole &c. HYDE; Capit. IV.

Bykans alomme werden aan dit uitmuntend Lichaam, wegens deszelfs overbeerlyke gedaante, en om zynen voortreffelyken en groten dienst, die het der wereld bewyft, en Tempelen en gewyde Priesteren, toegebelligd. — Zulk een Tempel was 'er onder anderen ook te Palmyra. — De Romeinen, Grieken, en meer andere Volken, in dit soort van bygeloof overbodig zynde, hebben Tempelen beiden en Priesters der Zonne onder hen gebad: Maar de Persianen hebben geen van beiden immer, noch voor de Zon, noch voor de Maan, in gebruik gebouden. — Want, daar zy de Zon voor een scepzel of door God geschapen Wezen erkennen, daar is het onmogelyk dat zy haar voor God zelven eeren of dienen zouden, als die by hen, behalven in meer andere Eigenschappen, omgeschreven word te zyn de Schepper van alle dingen. — By de Perfen had ook geen Goddelyke dienst der Mithra plaats, maar alleen een burgerlyke en plegtige, die in ter aarde-storting, diepe buiging en eerbiedige groetenisse, bestond, en volgens sommigen ook in eenige Reukwerken, die zy nochtans meest alle aan Gode zelven in bunne Vuurtempelen toewydden, gelyk we zulks boven uit Erdaviraph-nâma aangetekend hebben. De Grieken voegen hier nog Drankplengingen en Offerhanden by, maar 't geen zy aan Gode toegebragt hebben, willen de Grieken dat zy aan de Zon zouden hebben berwezen, nadien zy bunne bandelingen averrechts en verkeerd uitleggen. Want by voorbeeld, als Xerxes God aanbad, dachten de Grieken dat by zyne Gebeden aan de Zon offerde; geheel onkundig zynde dat de Persianen den Allerhoogsten God eerden, als zynen Zetel hebbende in de Zon; en hem dus, by, en onder het schynen van dit beerlyk Licht, aanbaden. Enz.

- „ Zorgvuldig in 't geding der waarheid te beweerē;
 „ Wy haten al het geen de Godheid kan ootereen,
 „ En kampen tegen hen, wiens staag verward gemoed,
 260 „ De stelling zonder grond van veele Goden voed.
 „ Zyt niet verstoord, o Prins! dat ik u zulks durf zeggen,
 „ Welk een vooroordeel daar mag tegen over leggen.
 „ 't Is my niet onbekend, hoe dat men uw Gellagt
 „ Van BACCHUS tot op u regt nederkomstig agt.
 „ Maar BACCHUS was geen GOD, en heeft noch aan uw' Vaad'ren,
 „ Noch u de onsterfelykheid doen vloeiē in uwe aad'ren,
 „ Noch hen noch u bewaard voor slagen van het Lot,
 „ Een zo noodzaaklyk werk, en ligt voor eenen GOD.
 „ Maar BACCHUS was een Held, die, hier te Land gekomen,
 270 „ Het Volk door orde en wet heeft weten in te tomen,
 „ En, toen hen 't wild gediert bevogt in ruwer Eeuw,
 „ Versloeg hy, zegeryk, den Tyger en den Leeuw,
 „ En voerde *Pantbers* mede, en droeg een *Thyrs*, omvangen
 „ Van wyngaards-rank, en blad. De Wynstok is, in 't hangen
 „ Der bergen, 't eerst door hem geplant, en zyne vrugt,
 „ Ten smaaklyk zap geperst, waar voor de Droefheid vlugt.
 „ Zulk een verstand en kunst, voorhenen niet geweten,
 „ Wierd straks daar na gelyk een wonder uitgekreten,
 „ En zyn Nakomeling wierd op het zeerst gevleid,
 280 „ Door 't Priesterdom en 't Volk, met zulk een Godlykheid.
 „ Zeg eens, wat is het grootst', van eenen Held te dalen,
 „ En zelf een Held te zyn, die 't by hem op kan halen,
 „ Of, trots op een gerugt, door Schranderen veragt,
 „ Te leven verr' beneēn der Goden aart en magt?

De Prins, op 't diepst ontroerd door 't schielyke beproeven
 Dier Leer', valt om den hals des Wysgeers zonder toeven.

- O, (sprak hy) „ 'k merkte U niet vergeefs ten eersten aan
 „ Als wys, verheven, groot! O, durfde ik nu bestaan,
 „ U, wyl ik alles koom rampspoedig te verliezen,
 290 „ Tot myn' Gezel, en Raad, en Trooster te verkiesen!
 „ De God, van wien gy spreekt, gaf my dit groot geluk;
 „ En, eer ik u verlaat, en m'uit uwe armen rukk',
 „ Verbind uw Lot aan 't myne, en laat myne eerste jaren
 „ Van ZOROASTRES Leer' de vrugten wedervaren!

„ O,

- „ O, welk een toevlugt in een wederwaardig Lot,
 „ O, welk een troostelyke aanbidding van een' GOD!
 „ Ik stond veel meer dan eens verbaasd, en opgetogen,
 „ Hoe veele Goden d'een den anderen gedogen,
 „ En hoe geen oorlog ryft, geen twist gestadig heerft:
 300 „ Gy hebt de waarheid ons ontdekt het allereerst!
 „ Volvoer dit groote werk; leer wyders wat kan baten:
 „ Veins, en bewimpel niets. Ik ben gereed te haten
 „ Wat gy mispryzen zult.” Ik min het geen gy mind.
 „ Volhard, o LEONAAT! in 't geen gy dus begint!
 „ Hy, die de hoge Leer' weet van dien GOD te ontleden,
 „ Kend zekerlyk den aart der Vorstelyke zeden,
 „ Naar welker kennis ik met sterk verlangen zugt.
 „ Maar dat toegevendheid, voor Groten, zo gedugt,
 „ Nooit zulk een rein ontwerp rampspoedig koom' verftoren!
 310 „ Daar is geen taal die 'k schroom tot onderwys te horen.

Zo sprak hy, door de zorg der grote Koningin,
 Die hem had opgevoed, opregt en rein van zin,
 Gewapend tegens hen, die jonge Vorsten blinden,
 En in hun hogen rang hun hoogst geluk doen vinden.
 MELITE gaf hem vroeg een' schrik voor vleijery,
 Die 't hart der Vorsten neigt tot weelde en dwinglandy,
 En voor wiens doodlyk gif, in 't vuur der eerste jaren,
 Ook TEUPHIS zich met zorg had weten te bewaren.

- De Wysgeer antwoord hem: „ 't Verwonderd my niet zeer,
 320 „ Dat zich uw ziel verneêrd voor zulk een hoge Leer.
 „ Grootmoedigheid, die voor geen dwaasheid is geboren,
 „ Kan zonder aandoen nooit de stem der Waarheid horen;
 „ En, is haar held're glans lang overdwelmd geweest,
 „ Die mist verdwynt wel haast voor een' verheven Geest.
 „ O dierbare Erfgenaam van zo veel grote Staten!
 „ Ik neem uw voorslag aan, en zal u nooit verlaten!
 „ Myn hart voelt in zich selv' een vriendschap, liefde, en zugt,
 „ Waar voor ik geen berouw en geen verandering dugt;
 „ Ja, ware ik door het bloed op 't nauwste aan u verbonden,
 330 „ Ik voelde genen trek, noch trouw, op vaster gronden.
 „ Een waardige Onderdaan, die zynen Vorst bemind,
 „ Ziet huis en have en bloed, waar zich zyn Vorst bevind,

- „ En, is de kans gekeerd, en 't Noodlot fel verbolgen,
 „ Het wettige gezag hem nogtans altyd volgen.
 „ Wat my belangt, die dus standvastig redeneer,
 „ 'k Heb boven dezen pligt de pligten van myn Leer',
 „ Die my niet toelaat iets arglistig te bedekken;
 „ En tot een pand van myn opregtheid zal verftrekken.
 „ Gy fhrikt te regt voor dier verdoolde Prinffen doel,
 340 „ Die, tot verdryving van der waarheid naar gevoel,
 „ Geflaag rondom hen heen een zwerm van Lafaarts voeren,
 „ Die, door een' valschen lof, de ziel nog meer beroeren,
 „ Het hart bederven, 't fpoor doen missen, en 't verftand
 „ Ver warren, tot den ramp, en ondergang van 't Land.
 „ Het past een Prins, zal hy tot 's Volks geluk regeren,
 „ Met Liên van wetenschap en kennis te verkeren.
 „ En met hun wyze reên, te wapenen zyn zin,
 „ Of daar fluipt beuzelwerk te zaam met ondeugd in!”
 350 Op deze wyz' berigt in beet're en wyfer gronden,
 Verheugt de Vorft zich in den fchat door hem gevonden,
 En naakt op 't laatft, met meer bedaardheid en met rust,
Taprobana's beminde en diergewenschte kuft.

- O *Zangfter!* meld nu wie was op den Troon gezeten
 Van dit Gebied, om 't Recht den Volken toe te meten!
 't Was *CHARSIS*, waardig zich daar op geplaatst te zien,
 Bewuft waarom een Vorft gefchikt is te gebiën.
 Hy was de Koning en de cieraad dezer Landen:
 De Inwoners zegenden den Scepter in zyn handen.
 Hy had zyn jeugd befteed in meer dan een Gewest,
 360 Alom het Ryks-befcier gewikt, en, wat hem beft
 Naar Reden fcheen te zyn, verftandig aangenomen,
 En overdagt hoe 't kwaad was spoedig voor te komen:
 Vergeevende even ligt, door edelheid van aart,
 Als and're Koningen de handen flaan aan 't Zwaard.
 Hoewel hy dapper was, hy hield zich by zyn Staten;
 En, grys geworden, deed nog meer zyn deugden baten.
 Maar, zwakheid van den mensch! waar is het wys gedrag
 Dat zich uw heerschappy geheel onttrekken mag?
 Ook deze Vorft moest voor uw hinderlagen buigen,
 370 En aan de Volkeren van uwe magt getuigen!

- De wyfe CHARSIS had al zyne ervarenheid
 Vergeten in zyn' Zoon, door tederheid misleid;
 En, de Erfgenaam van deez' zo wel bestierde Ryken,
 Had niéts by zyn vernuft en wysheid te gelyken.
 Met beuzelwerk te lang en zorgeloos gepaaid,
 Was zyne lust van 't wit der heerschappy verdraaid.
 Men waande het onnut een kind met ernst te naken,
 En liet geruft daar voor de aanstaande Reden waken:
 Waar door men eenen Prins te voorschyn komen zag,
 380 Die naar zyn drift en wil bestierde zyn gedrag,
 Vervreemd van 't eenig' schoon, van ware Ryks-cieraden,
 Verzot op goude, purp're opschikzels en gewaden:
 Verslytende eenen tyd in yd'le bezigheid
 Die nooit te rugge keerd, die de ouderdom beschreid,
 En horende naar 't geen verwyfde jonge Lieden
 Met herffenlose taal hem wisten aan te bieden.
 Uit Weelde ontsprong, als uit een bron, de Hovaardy,
 De Pronklust, Eigen-min, Waanwysheid, Spotterny
 Met and'ren: Ongeduld, en Gramschap, snel gerezen,
 390 En, als het blikzem-vuur, voor d'Onderdaan te vrezén.
 * PANDION, Vorst wiens magt tot den *Namadus* schiet,
 In 't West, en Oostwaarts aan 't *Mesolische* gebied,
 Had eene Ryks-Prinses aan hem ten echt gegeven,
 Volmaaktelyk geschikt met COSROës te leven!
 In 't eerst alom vermaard door vleijers, die het Hof
 Voed in een' ruimen schoot, tot onverdienden lof,
 Maar haast gekend, ja zelf nog minder te beminnen
 Dan COSROës, en eens gestoord niet weêr te winnen.
 Wraakzugtig, trots, tot geen goedhartigheid bekwaam,
 400 Verwaand op haar geboorte en koninglyken naam.
 Zo was PASIPHAë: omringd van losé Vrouwen,
 Wien ze op het onbedagtst verleende haar betrouwen.
 De gryze Koning zag zyn roek'loosheid te laat,
 En, zugtende, begon te stryden tegen 't kwaad;
 Maar yverde ydelyk in 't geen hy mogt beginnen.
 Te verr' was 't onheil reeds om 't schielyk te overwinnen.
 Hy sprak den Jongeling gestaag beweeg'lyk aan,
 En zeide: „ O, hoe vernoegt zoude ik ten Afgrond gaan,

„ In-

* Zie Ptol. Tab. *Asia* X.

- „ Indien ik aan myn Volk mogt eenen Vader geven,
 410 „ Gelyk ik altyd heb getragt voor hen te leven!
 „ O COSROËS! waarom moet ik u, met een zucht,
 „ Verkondigen, het geen ik voor uw noodlot dugt!
 „ Want, weet dat JUPITER, door 't schenken van 't vermogen,
 „ Den Stervling niet aanschouwd met meer geduldige ogen.
 „ Hy leend ons slechts den Staf tot welzyn van den Staat;
 „ Maar geeft hy dubbelde Eer, hy dubbeld ook het kwaad!
 „ O, spot niet met zyn gunst, door ze enkel te begeren
 „ Tot weelde, en yd'le zwier, beletzels in 't regeren!
 „ Rampspoedig! die zyn hart verflaapt aan de overdaad:
 420 „ De Wysheid woond by geen opschikzel, geen gewaad.
 „ Hy, die de onnutte pragt zyn tyd en lust durft schenken,
 „ Roeme op geen hogen Geest, nog eed'le wyz' van denken!
 „ Nog is het tyd: zoek hulp by Lieden, wier gedrag
 „ Ik dikwils op de proef standvastig pralen zag;
 „ En die, deez' heerschappy gewoon met lof te stieren,
 „ De pronkgewaden zyn, waar meê men zich moet cieren.
 „ Vlucht Vreemdelingen, vlucht de Slaven, die 't gewin
 „ Alleen doet handelen, en spreken naar uw' zin;
 „ En wier bedorven hart, noch weet, noch kan ontdekken
 430 „ Wat tot uw waar geluk, en 's Volks belang mag strekken.
 „ Het is een Koning, die zyne oude doling ziet,
 „ Haat, en bekend, en door een' wyfen raad ontvlied,
 „ En, die ze hem ontleên, en raden te verbannen,
 „ Nut zoekende eer dan gunst, zyn koninglyke Mannen!
 „ Voornamelyk doof uit, myn Zoon, dat gramfchaps-vuur,
 „ Zelf voor uw besten Vrind ondraaglyk op den duur.
 „ Die goed is, is ook groot, verheven, roem behalend,
 „ Der Goden vrind en lust, en altyd zegepralend!
 „ Nooit zag men eenen Vorst in 't hoogst geluk, zo hy
 440 „ Weldadigheid niet kroonde, en plaatste naast zyn zy!

Maar de oude Vorst verkreeg slechts woorden op zyn reden;
 En COSROËS volhard'de in zyn verwyfde Zeden:
 Dus wees hy van de hand het denkbeeld, om zyn' Zoon
 Nog, by zyn leven zelf, te plaatzen op den Troon;
 En liet den laatsten loop, der afgesloofde dagen,
 Geheel den zwaren last der Ryks-bestiering dragen;

Verbeet'rende yder feil, door 't heilzaamst raads-besluit,
 En leev'rende ieder uur een nieuwe weldaad uit.
 Maar hoe Regeerders ooit der Menschen voorspoed zогten,
 450 Daar schuilden in hun Land nog altyd wangedrochten,
 By wie geen grysheid baat, noch cieraad, die gevest
 En langen tyd gegrond is op 't Gemeenebest;
 Die wettige Overheid op snode hoop weêrstreven,
 Om zelfs in hunne plaats en hoog gezag te leven.

° Vorst CHARISIS had wel eer TORYMBAS het bestier
 Van *Sandocandië* gegeven; maar hy, hier
 Geplaatst, bevond het zo bevallig te regeren,
 Dat hy bestond het Volk tot zyn belang te keren:
 't Gemeen, dat, herffen-loos, voor 't uiterlyke bukt,
 460 En geen gevolgen ziet, wierd met der haast verrukt
 Door 't goud dat hy verspilde, en door zyn zeven Zonen,
 Alle in hun levens-bloei, naaft zyne zy' te tonen.
 Dewyl hy niettemin een' zo beminden Vorst,
 Met openbaren Kryg, straks niet bevegten dorst,
 Besloot hy, by 't geweld van stil geworven Troepen,
 En omgekogte Volk, 't Verraad, te hulp te roepen.
 Men sloop in woud en hol, by nagt, in aller yl,
 En Helm, en Schild, en Zwaard, en Spieffe, en Boog en Pyl;
 En had, in ieder huis der eerste Hovelingen,
 470 Een die van d'aanflag was geweten in te dringen.
 In 't koninklyk Paleis was zelf een vloekverwant,
 Dien niemand ooit verdagt, in eere en hogen stand.
 De toeleg was den brand in 't Hof en Stad te steken,
 Wanneer in duisternis elk waar' ter rust geweken;
 En, in de ontsteltenis, Vorst CHARISIS, en zyn Zoon,
 Door openbaar geweld, te stoten van den Troon;
 En, moest het zyn, om, door hun leven niet te sparen,
 De onlusten te doen vliên, die nog te vrezen waren.

De

* *Sandocandië*. Zommige Geschiedenis-Schryvers van *Ceylon* leiden den naam van de Stad *Candy*, de Hoofstiad van den voornaamsten Koning van dat Eyland, van dit woord van *Sandocandië* af; 't welk egter maar eene loutere giffing is, want de stad *Candy* is genoegzaam in het middelpunt van het Eyland gelegen, daar *Ptolemæus* in tegendeel de Volkeren genaamd *Sandocanda*, aan het Westersche gedeelte, langs de Zeekust plaatst, en de stad *Sindocanda* zelve ganfch aan de Zee, zo als men nu zou rekenen, tusschen *Colombo* en *Aripo*.

- De Hoofstad van 't Gebied, * *Amajapure*, zag
 480 Van 't wettige bestier reeds d'allerlaatsten dag;
 Daar waren in haar' schoot zes van 's Verraders Zonen
 Gesloopen, om zich niet dan met het Zwaard te tonen.
 De zevende had reeds een talryk deel der magt
 Zyn 's Vaders, heimelyk naby de Stad gebragt;
 En wagtte in het gebergt' de vlam, die hoog gerezen,
 Dien zelfden nagt het zein zou van den aanval wezen.
 Geen voorzorg had deez' slag en wreden ramp gestaakt,
 Had *Gange's* Koning thans deez kusten niet genaakt;
 En was hy niet aan Land getreden met de Helden,
 490 Die met hem vlugteden, hun Vaderlandsche velden.

- Vooraf ging met hun' Gids de dapp're **DIOCAR**:
 Een Krygsman stil te moede in 't hevigste gevaar;
 Zo groot van deugd als hart: mispryzende te vegten,
 Zo ras men door de Vrêe de zaken kon beslegten;
 Maar, moest het zyn, en kon men geen geweld ontgaan,
 Hy was in moed en kragt door niemand te weêrstaan.
 Het bleek wel haast. Hen kwam, op 't onverwagtfte, ontmoeten
 Gewapend volk, met geen bescheidenheid te groeten.
 Het voerde met zich voort Een', die, gebonden, 't Zwaard
 500 Te dugten had, en naauw wierd in den hoop bewaard,
 Maar, Krygsvolk ziende, straks begon om hulp te bidden;
 En riep met groot geweld deez woorden uit hun midden:
 „ O dapp're Mannen! zyt gy niet van het verwoed
 „ En gruw'lyk eedgefpan, om 't Koninklyke bloed
 „ Te storten, staat my by, 'k zal u 't Verraad verklaren,
 „ Tot heil van mynen Vorst, en straf van deez Barbaren!

Hy

* *Amajapure*. Oud-tyds de Hoofstad van *Taprobana*, schoon by Ptolemæus, en de oude Schryvers niet te vinden. Men vind nog hedendaags voorname overblyfzels van deze Stad. Zie hoe de Schryver der *Byvoegzels* agter de *Geschiedenis van Ceylon* door *Ribeyro* zich over dezelve uitlaat. Uit zyn verhaal kooft onbetwistbaar voor dat *Amarajapure* welk woord alhier om deszelfs hardigheid by verkorting in *Amajapure* is veranderd, de Hoofstad van *Taprobana* is geweest, en dat de oude Schryvers weinig van den waren toestand van dat magtig Eyland onderrigt zyn geweest. Het ware te wenschen dat deze overblyfzels wierden nagevorscht, uitgetekend, en in het licht gegeven op het voorbeeld van den Engelschen Uitgever van de *Gedenktukken van Palmyra*. Men zou mogelyk daar veel licht uit bekomen voor de Oosterfche *Geschiedenissen*.

Hy roept zyn kragten t'zaam, en rukt, en scheurd, en breekt
 De in haast geklonken band, terwyl hy tot hen spreekt.
 En spoed zich naar den Prins; en eischt beschermd te wezen,
 510 En toond Vorst CHARSIS oog, en vonnis niet te vrezen:
 Hier op treed TEUPHIS uit, en spreekt de Mannen aan:
 „ Wat 's deze? en waarom dus met hem ter dood te gaan?
 „ Waarom beroept hy zich op 't oordeel van zyn' Koning,
 „ Als of hy nog iets had te melden tot verfhoning?

Zy spraken veel te trots om zonder schuld te zyn,
 En gaven aan hun doen geen' d'alderminsten schyn;
 Maar met een streng bevel deên ze ongeveinsd bezeffen,
 Zo men den vlugteling hen hind'ren mogt te treffen,
 Gereed te zyn de wraak van het gefchonden Recht,
 520 Tot aller ongeluk, op 't wreedst te zien beseft.
 Toen sprak de Wysgeer: „ 't Is noch Recht noch Wetten krenken,
 „ Wanneer men ze in den nood voor af eischt te overdenken:
 „ En, waar men van Verraad hoord melden, is geen Wet
 „ Dan onderzoek, 't geen nooit 's Lands heil te rugge zet.
 „ De schuld van dezen zal op 't allerklarste blyken:
 „ Verdiend hy straf, hy zal door ons die niet ontwyken.
 „ Wy gaan ook naar den Vorst: maar schromen geen geweld,
 „ Dewyl ons doelwit is met billykheid verzeld.”

Het Hoofd van deze bend' was ZANDROVAL, der Zonen
 530 Des booswigts d'allersnoodste, en de Erfgenaam der Tronen,
 Daar 't nakende verraad zyn hart had meê geveleid;
 Tandknerssende van spyt, en vol verbolgenheid.
 Men had hem aangebragt, dat, die hy boschwaarts voerde,
 En een des aanslags was, 't geweten reeds ontroerde,
 En tegen 't naderen van het besprokene uur
 Beraadslaagd had den Vorst te melden zyn bestuur.
 Fluks had hy hem geligt, gebonden, en besloten
 Hem in het duister Ryk van PLUTO neêr te stoten.
 Hy hoorde pas waar heên de Koning reisde, of 't staal
 540 Blonk in zyn hand. Hy sprak met een verwaande taal:
 „ Gy ziet ons in getal vermogend te overwinnen;
 „ Staat dan niet tegen, of een bloedbad moet beginnen:
 „ Wat snelt gy naar den dood? O Stervelingen! geeft
 „ U straks gevangen, werpt de wapens neêr, en leeft!

„ Of gy zult dezen ook in zynen ramp verzellen,

„ En myne Mannen zyn gereed om u te vellen! ”

Zo sprak hy, vallende aan, en met een oog vol vuur,
Door toorn en ongeduld, in dit verdrietig uur.

Hy denkt voor geen gevaar zich zelven bloot te geven,
550 En kend de Helden niet, die hier zyn te weêrstreven:
Maar als een Valk, die, met een Veldhoen op de vlugt,
In 't eenzame Moeras zich neêrgeeft uit de Lugt,
En die, gereed in 't Riet het weêrloos Wild te worgen,
Zelf in de klauwen valt een's Arends, daar verborgen,
Zo treft hem DIOCAAR, verrassend, met zyn Zwaard;
En klooft hem door de kruin tot midden in den baard.

Hy valt en sterft. Toen schiet men toe van alle zyden.

De Zwaarden klaat'ren op het Harnas, niet te myden.

De Vloekverwanten zien een' groot'ren tegenstand

560 Dan was gedagt. Daar ploft CHARONDAS een' op 't zand,
Die, rollende in zyn bloed, de Goden vloekt in 't sterven,
En zyn' bedongen loon moet van 't verraden derven.

Hier treft'er ASCON een' met dodelyke straf,

En slaat in 't wagg'len hem den kop van 't Lichaam af:

De romp word straks getrapt, verpletterd, en vergeten,

En de overwinnaar gaat aan and'ren 't zelfde meten.

Een valt voor DECAMUS, op wiens verwoed gelaat,

De dolheid na den dood nog afgeschilderd staat.

Held GALO, naaft de zy' van GOBRIAS, geeft slagen,

570 Die door geen' Vyand zyn te weren, noch te dragen:

En UBBO wond'er drie. Zy verwen met hun bloed

Den grond, die hen ontvangt, gansch razend, en verwoed.

Ook DIOCAAR, bezorgd voor 's Prinssen dierbaar leven,

Bleef niet by d'eersten slag aan ZANDROVAL gegeven,

En met een dubb'le kragt, vergramd in dit gevaar,

Word UBBO, naaft zyn zy', dien wakk'ren Held gewaar.

Hy maakt een open pad, met alles door te dringen,

Tot dat de Muilteling zich tot de vlugt ziet dwingen.

Intusschen stont de Vorst niet ledig, noch gezind

580 Alleen te aanschouwen. Straks, wanneer 't gevegt begint,

Blaakt zyn verbolgen oog. Gelyk een Leeuw, die nimmer

Zyn' aart vergeet, maar dien het schitt'rend Zwaard nog slimmer

En

- En onverzaagder maakt, besluit hy **DIOCAAR**
 Te helpen, en zich ook te werpen in 't gevaar.
 Hy ziet in 't oogenblik tweekloeke Stryd-gezellen
 Van **ZANDROVAL** naar hem met brandende' yver snellen,
 Die, midden uit den hoop d'ontdekker van 't verraad
 Bemerkend naast zyn zy', door zynen dood het kwaad
 Besloten aan de straf, die volgen moest, te ontrukken,
 590 En weinig dagten zulk een' slag te zien mislukken.
 Der *Gangariden* Prins verwagt hen met het Zwaard,
 Noch voor hun razerny, noch lichaams-kragt vervaard;
 En **TEUPHIS**, ziende hen den ed'len Jongling kiezen,
 Voeld de oude dapperheid, die 't hart niet kan verliezen,
 Herleven, en hy streeft naar 't dikste van 't gevegt,
 Grypt **ZANDROVAL**'s geveft, die 't eerst was neêrgelegd,
 En sneld om zynen Prins, gewapend, te onderschragen,
 Die 't dreigend staal van twee moest eene wyl verdragen.
 Hy hadde alreeds den Een' den Helm dus doorgekloofd,
 600 Dat hem het eerloos bloed vloeide uit het duiz'lend hoofd,
 Wanneer de Wysgeer, ook voorheen gewoon te stryden,
 En geen gevaar, wanneer het nodig was, te myden,
 Den and'ren in den hals, met onweerstaanb'ren slag,
 Getroffen, op het zand den doodfnik geven zag.
 Hy rolde zeer te onpas voor zyn' gewondden makker,
 Die, blind door 't vloeiend bloed, nog schermd in 't rond, en wakker,
 Zyn leven, reeds verbeurd, verweerd; maar wyl hy 't al
 Verdedigd, hem ontmoet, en struikeld door deez' val.
 In 't struik'len treft de Prins hem dus ten tweedenmalen,
 610 Dat hy zyn stoute daad, op 't duurste moet betalen.
 Het staal ontglipt terstont zyn zenuwloze hand,
 Terwyl de bleke dood zyn kragten overmand,
 En hem de levens-vlam uitbluscht, en doet verdwynen;
 Gelyk wanneer een Toortze, op 't helderste aan het schynen,
 Haar' glans op eenmaal derft; in 't donkerst van den nagt
 In 't slykerig Moeras of diepen Poel verfmagt.
 Zy naad'ren na dees zeeg' de Stad met hun Gevangen,
 Die niets dan 's Konings oog, hen toeschynt te verlangen;
 En wenscht om tydiglyk te ontleden wat verraad,
 620 En vreeslyk onheil, dreigd dien Vader van den Staat.

- Het was de tyd des daags, dat CHARSIS was gezeten
 Op d'Elpenstoel, om 't Volk 's Lands Wetten toe te meten.
 Hier kwam in veiligheid elk treden by den Troon:
 't Was, om dien groten Prins te aanschouwen, niet van noôn
 Geschenken aan te biên aan Snoden, die de gunsten
 Der Vorsten, tot hun baat, verkopen, of door kunsten
 Verdraijen naar hun lust, het geen hy denken moet
 Wiens stem een gansch Gewest met diep ontzag begroet.
 Hy hoorde zelv; hy sprak met all' zyne Onderdanen,
 630 Berisp'nd Vaderlyk, of stuitend hunne tranen.
 Zyn voet, door ouderdom en moei'lykheên geknakt,
 Had nogtans zynen Geest in 't minste niet verzwakt:
 Men droeg hem, om het Volk God-spraken te verkonden,
 Van 't Hof naar de open Markt. Men hoorde duizend monden
 Uitgalmen van rondom: Leev, leev, O grote Vorst!
 „ Zo leeft ook ons geluk in uw doorlugte borst!
 Reeds zag men om hem heen, geschaard aan alle kanten,
 Het Volk dat hem dus minde in steê van Lyftrauwanten,
 Toen DIOCAAR, vooruit gezonden, hem genaakt,
 640 Spreekt, en door zyn verhaal elk in het binnest raakt.
 't Ontfelde Volk roept straks, ter wapen, en, bewogen
 Door 't onverwagt gevaar, heeft niets dan wraak voor ogen.
 Men hoort een sterk gebrom, en een vergramd geluid,
 't Welk teêrheid voor den Vorst, en lust tot kryg beduid.
 Bezorgd dat 's Vyands magt een bloedbad aan koom' regten,
 En wage met geweld den aanslag te beslegten,
 Gaan op des Konings wenk, reeds gansche benden voort,
 En plaatzen zich met vlyt by Muur, by Wal, en Poort;
 Met wettige' Oorlogs-moed besluitende te sterven,
 650 Of 't heil van Land en Vorst roemrugtig te verwerven.

Intusschen naderd, met zyn Helden, STAVO's Zoon,
 Door vreugde-galmen heen, den *Taprobaanschen* Troon.
 In schoonheid van gelaat, en Lyfs-bevalligheden,
 Kon niemand in zyne Eeuw met hem in 't srydperk treden;
 Waar by de destigheid, uit zyn verheven ziel
 Herkomstig, ieders oog eerbiedig staande hiel:
 En 't was onmogelyk een neiging te bedwingen,
 Die zyn gezigt verwekte, en wist in 't hart te dringen.

- Gelyk een nieuw gestarnte aan 's Hemels hogen trans
 660 Voor de eerste keer verspreid zyn' onbekenden glans.
 En duizende ogen lokt om zynen aart te ontdekken,
 Zo wist de Jonge Vorst elks aandagt op te wekken.
 Hy star-oogt van zyn' kant, verlangende even zeer,
 Om thans een Hoofd te zien, bekroond met zo veel eer,
 Door Heerschezugt, Gierigheid, noch Weelde, te belezen,
 En, die geen feilen had, dan van te goed te wezen.
 Hy word hem midden in de talleloze schaar,
 Gelyk aan eenen God, met diep ontzag gewaar;
 En vol van yver buigt zich nad'rend voor zyn voeten,
 670 En spreekt: „O grote Vorst! gelukkig U te ontmoeten
 „ Zou 't altyd zyn voor my, vercierend myne jeugd
 „ Door 't aanzien van uw' roem, en zo verheven deugd:
 „ Maar nog gelukkiger, verschyn ik in uw Ryken,
 „ Met U van mynen pligt te geven deze blyken!
 „ Ik, van myn 's Vaders Troon verdreven naar dit strand,
 „ Gebannen, Vlugteling, verblyd my dat de hand
 „ Des hoogsten Gons, die my, vertoornd, myn Ryk deed derven,
 „ Door my, ten minsten iets aan U wou doen verwerven!
 „ En in 't regtvaardig leed, dat mynen boezem kweld,
 680 „ Voel ik een dierb're vreugd, die my voor u verzeld.
 „ O grote Koning! wy, verzet van uwe goedheid,
 „ Wy naderden deez' Stad, wanneer daar, vol verwoedheid,
 „ Een snode hoop, met Een' ten dood gedoemd, verscheen,
 „ Gelukkiglyk ontdekt, en niet met ramp bestreên.
 „ Hun eereeloos geheim zal U, door deez' Gevangen,
 „ Haast blyken, en wie naar uw' ramp en val verlangen.
 „ Hy, mede in 't eerst verleid, maar wien nu 't kwaad berouwd,
 „ Kend elk die schuldig is, en weet het geen men brouwd.
 „ Wy wenschen dat het u niet minder mag gelukken
 690 „ De rest het Zwaard der wraak ten boezem in te drukken;
 „ En hou deez' mynen arm, in d'aan te vangen sryd,
 „ Is 't dat men sryden moet, [uw]Volk en U gewyd!
 „ Hoe 't ongeluk my nu mag wyders tegen leggen,
 „ Ik kan tot mynen roem aan alle Volken zeggen,
 „ Dat ik dien groten Vorst mogt zien in myne jeugd,
 „ Die 't menschelyk geslagt ten voorbeeld strekt van deugd!
 „ Ja, moog'lyk zal ik daar een proev van henen dragen,
 „ 'k Zal moog'lyk van uw hulp alomme kunnen wagen;

„ En alle Koningen der Aarde, in deez' myn zaak
700 „ Op 't allerzwaarft gehoond, verkrygen hunne wraak!

„ Toen sprak Vorft CHARISIS: „ Moet ik met myn gryze hairen
„ En bukkende' Ouderdom dit noodlot wedervaren,
„ En kan 'er iemand zyn, die 't op myn leven munt,
„ En 't afgesloofd gezigt zyn' flauwen glans misgund?
„ O, waarom dan zo verr' de onmensch'lykheid te strekken
„ Van dit onnozel Volk in mynen ramp te trekken!
„ Maar JUPITER ziet nog de hulde, die 't my doet,
„ Toestemmende aan, en stuit den dollen euveldoed.
„ O DONDERGOD! gy kunt deez' gruw'len niet gedogen,
710 „ En wenteld het Verraad nu bloot voor aller ogen.
„ Gy zend ons onverwagt, tot ons behoud gezind,
„ Den Koninklyken Zoon van mynen ouden Vrind!
„ Nu driewerf roep ik hier de Goden tot getuigen,
„ En zweer het by den STYX, doen wy den Vyand buigen,
„ Daar zal een honderd-tal van Kielen, toegeruift
„ Ten Oorlog, op zyn' wenk gereed zyn op de Kust!
„ En wat dit Ryk nog meer bezit, al ons vermogen
„ Is 't zyne! Zoude ook ooit dit dapper Volk gedogen,
„ Dat hy, die hen aan zulk een onheil heeft ontruk, t,
720 „ Door een gelyk Verraad, vervolgd wierde en verdrukt!
„ Zy mogen, kunnen zy, dus zyne vlyt betalen,
„ Dan nimmer over hun Bestryders zegepralen!
„ En word my 't licht ontzegt, eer zulks kan zyn volbragt,
„ En, ooit daar na, deez Eed ontheilgd, of veragt,
„ Zo geef, o Hemel! geef aan alle Stervelingen
„ Getuigenis hoe gy kunt wreken alle dingen!
„ Werp dezen Troon omverr'? en geef hem aan den Vorst
„ Die hem zo zegeryk voor my beschermen dorst,
„ 't Zy nu, 't zy lang hier na! Moet hy daarom nog zwerven,
„ En verr' van zyn gebied een ander lot verwerven,
730 „ Geef aan het Nageslagt, dat gy hem schenken zult,
„ Den Scepter, dien gy nog in myne handen duld!

Hy sloot; en gaf bevel om alles klaar te maken,
En voor dat zelf het licht des Dag'raads zou genaken,
Amajapure's jeugd te scharen in het Veld,
Tot demping van 't Verraad eer 't uitbrak met geweld.

De Stad was groot, het Volk begeerig om te sryden :
 De Vyand thans ontzet. Terstond, met ziels-verblyden,
 Schiet elk het Harnas aan, en vat het blinkend zwaard.
 740 Men ziet in ieder Straat reeds Krygsvolk, nieuws geschaard:
 En de oude Vorst, omringd door de eerstgekoomen Helden,
 In plaats der Gryzaards, die te voren hem verzelden,
 Gedraagen naar 't Paleis, sleept Oorlogs-woede meê;
 En, op het zelve pad, daar hy de stille Vreê
 Nog even had ontmoet, verschynt nu voor zyne oogen,
 Een nieuw-gewapend Volk, in orde heen getoogen,
 Vervullende de Lugt met fellen Oorlogs-kreet,
 Regtvaardiglyk tot wraak, en tot verderf gereed.

Einde van het EERSTE BOEK.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D VAN HET TWEEDE BOEK.

CHARSIS geeft aan FRISO het opperste bewind over het Leger, dat buiten de Stad vergaderd, om TORYMBAS te bewegen. De jonge Koning verwoegd zich straks derwaarts, en geeft de noodige bevelen, en doet de Benden in orde scharen. CHARSIS, die TEUPHIS wel meer had gezien, maar die, om een valsch gerugt van zyn dood, hem zich niet weder te binnen konde brengen, verzoekt hem ondertusschen te verbaalen wie hy is, en waarom FRISO verplicht is geweest om naar Taprobana te vlugten, en zoo groote Ryken te verlaaten, het welk de Wys-geer onstandig doet.

J. v. Schlegel del. et sculp. 1788.

T W E E D E B O E K.

Het blinkende Oog des Daags, tot vreugd van and're Streeken,
 Was agter het Gebergt van * *Galibi* geweeken,
 Toen **CHARSIS**, voor zo groot een onheil nu behoed,
 Der *Gangariden* Vorst deez woorden hooren deed:

- 10 „ Ik ben U thans verplicht myn Scepter, en myn leven;
 „ Geen dank kan ooit zo groot een' dienst te boven streeven:
 „ Maar 't is U, waarde Prins, bekend gelyk aan my,
 „ Wat onverwagt gevaar nog dreigd myn Heerschappy;
 „ En, hoe wy 't muit-ziek Volk eerst moeten overwinnen,
 „ Eer dat we een' andren Kryg zyn magtig te beginnen.
 „ Ontvang nu de eerste proev' der vrindschap, die gy wagt,
 „ En neem op U 't gebied van al myne Oorlogs-Magt.
 „ Gy ziet hoe 't yvrig Volk is bezig toe te snellen,
 „ En vlyt noch arbeid spaard, om zich in staat te stellen:

„ Maar,

* Zie Ptol. Tab. *Asia* XII.

- „ Maar, hoe 'k uw byzyn agt, de tyd is dierbaar, kort,
 „ En vergd een alziende Oog, eer alles vaardig word.
 „ Gaa, plaats U, wakkre Prins, aan 't hoofd van myne Helden,
 „ En ruk het Heir te zaam in de omgelegen Velden,
 „ Op dat men 's ogtends vroeg, van alles wel voorzien,
 20 „ Vermogende mag zyn alomme 't hoofd te biên,
 „ Ja 't *Sandocandisch* Land, met zyn verholen hoeken,
 „ Daar 't kwaad zyn wortels heeft, manmoedig op te zoeken.
 „ 'k Betrouw op U; 'k betrouw op 't oud en edel bloed,
 „ Dat U het leven gaf, en niet dan Helden voed.
 „ Slaa, midd'lerwyl, niet af, dat, daar myn hooge Jaaren
 „ My dwingen het beftuur des Krygs te laten vaaren,
 „ Deez Wysgeer, dien ik U, verheugd, verzellen zag,
 „ En dien ik reeds waardeer, by my vertoeven mag.
 „ Wanneer, by 't Morgen-licht, de naaft gelegen Duinen
 30 „ Weêrgalmen van 't geluid der fchelle Krygsbazuinen,
 „ Weêrhoude ik hem niet meer, om met U veldwaarts aan
 „ Te trekken, en U met zyn wysheid by te ftaan.

- Zo fpreekt hy. FRISO, door 't aanhooren van deez' reden,
 Vergeet byna 't gevoel van zyn weêrwaardigheden,
 En antwoord hem terftond: „ O grote Prins, de Faam,
 „ Die zo veel and'ren vleid, doet recht aan uwen Naam,
 „ En zal U, hoe ze mag van uw volmaaktheên roemen,
 „ Niet groter dan gy zyt aan 's Warelds Volken noemen!
 „ Door wat gedrag heb ik, van 's Hemels gunft, verdiend
 40 „ Zulk een befcherrem-Heer, en onwaardeerb'ren Vriend!
 „ O, kan ik thans voor U de zege niet behaalen,
 „ Ten minften ziet gy my niet weêr in deze Zaaen,
 „ En *Sandocandië*, tot mynen ramp of loon,
 „ Voed thans myn Lyk-*Cypres* of trotze Lauwer-kroon!
 „ Maar 'k snel, waar my de tyd en pligten nu verbinden,
 „ En laat U met vermaak den waardften myner Vrinden.

- Zoo sprekend treed hy heen, en word, met zynen Stoet,
 In 't reeds bedekte veld, als Opperhoofd begroet,
 En doet het nieuwe Heyr in orde en ryën fchaaren,
 50 En Mond- en Krygs-behoefte alom te zamen gaêren.
 Hier band de Nood de Twift. Elk arbeid met vermaak,
 En ziet de uitrusting aan, als voor zyn eigen zaak,

En 't blind gehoorzaam zyn, in 't geen word voorgeschreeven,
Als 't middel, om met vrugt den Vyand te weêrstreeven.

Vorst CHARSIS onderwyl, door weetlust aangedaan,
Spreekt TEUPHIS, thans by hem alleen, dus vrindlyk aan:
" Doorlugte Vreemdeling! 'k heb voortyds uwe trekken,
" Zoo 'k meen, aanschouwd, maar zoek U vrugteloos te ontdekken.
" Uw stilheid van gemoed, uw Vorstelyk gelaat,
60 " Verkonden dat Gy zyt van een' verheven Staat,
" Of dat, van jongs af aan, een eedle wyz van denken,
" En de oeffening der deugd, U zulk een houdingschenken.
" Gy zyt in dit Paleis niet slegts in veiligheid,
" Maar Meester van het gene uw hart en oogen vleid;
" En weet misschien wat eere, en agting, ik doe geeven
" Aan Mannen, in een kunst, of wetenschap, bedreeven.
" Gun myn Nieuwsgierigheid een zekerder berigt.
" Waar heb ik U gezien, en in wat tyds-gewrigt?
" Wees niet gestoord dat ik zulks magtloos ben te ontleeden,
70 " Die zoo veel Menschen heb aanschouwd, en zoo veel Steden.

Straks hoorde Hy hoe dat die TEUPHIS hier verscheen,
Zeer jong door hem gekend, en, langen tyd geleên,
In *Gangaris* gezien, en niet beroofd van 't leven,
Gelyk een valsche Maar te kennen had gegeeven:
En hoe de Wysgeer, by den Prins nog onbekend,
Zich, met vertrouwen, had naar deezen Troon gewend.
Toen sprak hy weêr: „ Het zal niet aan myn wil ontbreken
" Om STAVO's ongeluk, op 't allerstrengst, te wreeken;
" Maar weiger niet, terwyl zich elk ten stryd verkloekt,
80 " Te melden, om wat reên ge uw heil in 't vlugten zoekt:
" Waarom ge uw Vaderland dus hoop'loos hebt verlaaten,
" En nergens toevlugt vond, in zoo veel groote Staaten.
" Verhaal byzonderlyk wat ramp U heeft bestreên,
" En hoe ge ontkwaamt. Men hoord van d'andre zy' der Zeën,
" De zaaken zelden dan uit onberigte monden,
" En met veel duifternis, of veinzery bewonden.

Daar op vangt TEUPHIS aan: „ De vreugd van U te zien,
„ Zal aan de erinnering der smart verzagting biên:

- „ Want hoe de heerlykheid van myn Geslacht moest daalen,
 90 „ Staat my ter dezer uur, O Koning! te verhaalen.
 „ Vorst ADEL, na zyn dood, liet zyne Heerschappy
 „ Aan mynen Broeder: hoop, en anders niets aan my.
 „ Prins STAVO, wien de Wet der Volken het vermogen
 „ Toekende, was wel niet zorglooslyk opgetogen,
 „ Maar wakkerheid van Geest ontbrak hem, en hy zocht
 „ Te ontgaan wat arbeid kostte, en werk vereischen mogt:
 „ Zelv niet wel wetende te vesten zyne lusten,
 „ Gereed, zoo ras de Kroon en Scepter by hem rustten,
 „ 't Gezag in vreemde hand te laten, en verschrikt
 100 „ Voor de eindeloze zorg, die de Oppermagt beschikt;
 „ Ja, magt'loos ieder zaak met onderscheid te keuren,
 „ Waar door een Vorst vermag zich boven 't volk te beuren.
 „ De Grooten, voor 't gevolg bedugt, beslooten my,
 „ Ten nutte van 't Gemeen, te stellen naast zyn zy?
 „ Zy merkten dat ik my niet gansch afkeerig toonde
 „ Van arbeid, noch my zelv' van moeite, en ernst, verschoonde:
 „ Derhalven, schoon ik jong en onervaren was,
 „ Kwam myne leerzaamheid, en hen, en my te pas.
 „ Maar, om deez teêre zaak voorzigtig te beginnen,
 110 „ Voor dat een Gunsteling zich vestede in zyn zinnen,
 „ Sprak SEGON, aan hun hoofd, den jongen Koning aan,
 „ En deed hem, met beleid, en wyse reên, verstaan:
 „ Hoe zwaar het is alleen den last des Ryks te draagen,
 „ Hoe loff'lyk zich te doen in 't heerschen onderschraagen
 „ Een Koning, zei hy, die zyn 's Volks geluk betragt,
 „ Moet, door te grote vlyt, geen Slaaf zyn van zyn magt:
 „ Het uiterste is zoo wel, aan dezen kant, te myden,
 „ Dan zich geheel en al van voorzorg te bevryden.
 „ Het is een wyse zaak, bedaard, te kiezen Een',
 120 „ Of meer, die, pralend met de liefde van 't gemeen,
 „ Den Koninglyken glans doen tot den Hemel ryzen,
 „ En 't waare doelwit van de Ryks-bestiering wyzen.
 „ Geef dan, O Vorst, den last van 't minder Lands-bewind
 „ Aan and'ren, 't wigtigst worde alleen door U bezind,
 „ Nog zwaar genoeg om U het diepst gepeins te geven,
 „ En staåg in werkzaamheid, en arbeid te doen leven!
 „ Voorts meld'de hy, dat ik, zoo naauw aan hem verknocht,
 „ Eer, dan een ander, moest daar toe zyn uitgezocht:

„ Dat

- „ Dat zyn belang het myne in allen deel zou weezen,
 130 „ En Hy, noch d'Onderdaan, iets had van my te vreezen.
 „ Den Vorst, die SEGON agtte, en teêrheid had voor my,
 „ Geviel terstond die raad: Hy gaf een Heerschappy,
 „ Veel uitgestrekter zelfs, dan SEGON had doen hooren,
 „ In myne hand, om min zyn rust te zien verstooren.
 „ Ik, door die keur gevleid, die me onwaarddeerbaar schein,
 „ Besloot om al myn tyd op te off'ren aan 't gemeen;
 „ En, door niets onbezocht, en onbeproefd te laten,
 „ My teder gewaardeerd te zien by de Onderzaaten.
 140 „ Ik stelde SEGON straks, myn Voedsterheer, en Vrind,
 „ Aan 't hoofd van eenen Raad, in dit myn nieuw bewind,
 „ En bragt myn Broeder nooit besluiten onder de oogen,
 „ Dan die men daar, vooraf, met ernst, had overwoogen.
 „ Een ongestoord geluk bekroonde myne vlyt,
 „ Daar niets ons tegen viel, in stillen Vredes-tyd.
 „ De Landbouw raakte in eer, de Handel bloeide, en Wetten;
 „ Die 'k, op der Wyfen raad, wist daag'lyks in te zetten,
 „ Verschaften eere, ontzag, en rykdom aan 't gebied,
 „ Meer dan 'er onder een' der Vorsten was geschied.
 „ Maar geen doorlugter roem mogt immer my gebeuren,
 150 „ Dan dit gedrag door U voor goed te hooren keuren;
 „ En niets herroep ik my verheugder, dan den dag,
 „ O Koning! toen ik U te *Gange* koomen zag.
 „ Gy, reeds op 't naauwst berigt, hoe dat men, op de Troonen,
 „ Het best de proef van een volmaakt bestier kan toonen,
 „ Aan wien men toen reeds alle ervarenheid toefchreef,
 „ Gy preeft de omzigtigheid, en d'yver, die my dreef.
 „ Maar, kort na dat gy 't Hof van STAVO had verlaaten,
 „ Begon my de Fortuin op 't onverwagst te haaten,
 „ En rees het onweêr op, dat eens, in wreedten rouw,
 160 „ My selv', en myn Geslacht voor altoos domplen zou.
 „ Wie kan een hinderlaag van zoo verre uitzicht myden,
 „ En zulk een' ramp voorzien in zoo geruste tyden?
 „ Daar was al lang voorheen aan 't Hof een Jongeling
 „ Geweest, in 't eerst geheel niet aangezien, gering,
 „ En in * *Mesolie* van 't minste der gellachten
 „ Afkomstig, loos van geest, en vestend zyn gedachten

„ Op

* Zie Ptol. Tab. *Asia* X.

- „ Op hoogen staat, bekwaam tot de allerboofte daên,
 „ En mydende met lift om dus geboekt te staan.
 „ AGRAMMES was zyn naam. O waar' hy nooit gebooren!
 170 „ Of had hem eene Slang doen in de wieg verfmoooren!
 „ De kunft der Vleijery bezittende in den grond,
 „ De Logen overal meêvoerende in zyn' mond,
 „ Wift hy zich in de gunft des Konings dus te dringen,
 „ Dat, eer de zaaken van myn staats bestelling hingen,
 „ Die Prins hem het bewind der *Prasfiaten* gaf,
 „ Een uitgestrekt gebied, en koninglyke staf!
 „ Hier vierde hy den toom aan duizend dwaaze daaden,
 „ En deê 't elendig volk zyn gierigheid verzaaden;
 „ Ja spaarde zelfs het bloed der braafte inwoonders niet,
 180 „ Om een gering belang of aangedaan verdriet.
 „ Wel haaft wierd dit gedrag, in and're verre Landen,
 „ Op 't voorbeeld, nagevolgd, door eerelooze handen.
 „ De Landvoogdy begon, in 't uitgestrekte Ryk,
 „ Een rovery te zyn, het Oorlogs-vuur gelyk.
 „ Ik, door AGRAMMES meede, in het begin, beleezen,
 „ Vermoedde niet dat hy daar de oorzaak van zou weezen;
 „ Maar veinsde, wie 't mogt zyn, wanneer my dit geweld
 „ Wierd in het algemeen en als met vreez' gemeld:
 „ En, om 't misbruikt gezag te zekerder te ontdekken,
 190 „ Besloot ik zelv naar die gewelsten te vertrekken.
 „ Ik had, voor lange alreeds, 't ontwerp dier reis gevoed,
 „ Nooit door een Prins gedaan van 't Koninglyke bloed:
 „ En wenschte van naby, met onpartydige oogen,
 „ Naaukeurig van het Ryk te kennen 't gansch vermogen.
 „ AGRAMMES, die wel wift, wie 't zwaarft de wetten schond,
 „ En wat van deezen togt voor hem te schroomen stond;
 „ Spande al zyn krachten in om my dien af te raaden,
 „ En bood zich aan om zelv die moeite op zich te laaden;
 „ En mat die Volken uit, als dus in lift doorwrogt,
 200 „ Dat niemand, zonder vreez, hun land doorreizen mogt.
 „ De zwakke STAVO zelv bestond me ook te overreeden,
 „ En had, van zynen kant, een' reeks van zwarigheden;
 „ En wenschte, dat ik 't Hof thans niet verlaaten zou,
 „ Daar 't tydperk naderde van zyne aanstaande Trouw.
 „ Men had al lang getracht, om zulk Eene uit te vinden,
 „ Waar aan zo groot een Vorst in Echt zich kon verbinden,

- „ En voor een Ryks Princes, aan d'Oevers afgehaald
 „ Van * *Acesines* Vloed, zich eindelyk bepaald.
 „ Het was MELITE, 't was des groten PORUS Dogter.
 210 „ In schoonheid, schrandereid, en deugd, geen uitgezogter!
 „ En, die, vergeefs door meer dan een' Monarch bemind,
 „ Voor STAVO zich alleen had eindelyk bezind.
 „ Men zagt my dag, en nagt, met alle vlyt te troonen,
 „ Om deze Plegtigheid, en Feeften by te woonen;
 „ Maar ik, geheel verrukt door d'yver, die my dreef,
 „ Dagt slegts om 't geen my de eer, en pligt te voren schreef;
 „ En nu bereids verwacht, in all' des Konings staaten,
 „ Vertrok, tot troost, en hulp, der lydende Onderzaaten.
 „ Niet lang na myn vertrek verscheen, als een Godin,
 220 „ En met een' grooten stoet, de nieuwe Koningin:
 „ En wierd met teed're vreugd, en ongemeen verlangen,
 „ Als 't eêlste Staats-gefchenk, van groot en klein ontvangen.
 „ AGRAMMES blonk het meest, verrykt door buit op buit,
 „ En snood verkreegen goud, in pragt en luister uit.
 „ MELITE zag hem hoog door zynen Koning agten,
 „ En wierd aldus belet zich regt voor hem te wagten.
 „ Zy zelve hield hem ook voor een' getrouwen Vriend,
 „ En gaf geveinsde deugd wat waare alleen verdiend;
 „ Hy, schrandereid in den Vorst den doolweg op te leiden,
 230 „ Deed ieder Dag een nieuw vermaak voor hem bereiden.
 „ Hy wist, dat geen vergif op 't lichaam feller woed,
 „ Dan ydle bezigheid op 't zorgeloos gemoed,
 „ En *Lethè's* Poel kon hem niet beters doen verwerven,
 „ Om alle waakzaamheid daar in te doen versterven.
 „ Voorziende dat hem kort, door 't geen myn Reis beloofd,
 „ Een yfs'lyk onweêr stond te vallen op zyn Hoofd;
 „ En, dat ik, door zyn schuld en dwinglandy verbolgen,
 „ Hem, onverzoenbaar, zou, met al myn' haat, vervolgen,
 „ Besluit hy zich, by tyds, door list, of door geweld,
 240 „ In veiligheid voor zulk een' ramp te zien gesteld.
 „ Hy zelv, hy doet my dan, door veelerlei berigten,
 „ Van Wederspanningheid, ja, van Verraad betigten:
 „ En

* De Staaten van PORUS waren ten Westen door den Vloed *Hydaspes*, en ten Oosten door den *Acesines* gedekt.

- „ En spand terftond met al de Landbestierders aan
 „ Die 'k afzette, en die fluks, om verder straf te ontgaan,
 „ Nu radeloos, naar 't Hof, en naar de Ryks-ftad weeken,
 „ Daar van AGRAMMES magt reeds al de proeven bleeken.
 „ Zo ras hy dagt dat ik in 't *Prasfatiſch* Land
 „ Kon zyn, ſield hy te werk de kunſt van zyn verftand;
 „ En maakt des Konings hart benaauwd, door alle dagen
 250 „ Van myn gewaande Ontrouw, en Heerſchzucht te gewaagen,
 „ O Koning! (ſprak hy) 't is zo ſtil niet als gy denkt,
 „ Uw Broeder zelv gebruikt de magt, die gy hem ſchenkt,
 „ Om op uw' ondergang een' nieuwen Troon te veſten,
 „ En wrikt der Volken trouw en pligt in uw Geweſten.
 „ 't Is mogelyk nog tyd, om, om door een ſtout beſluit,
 „ Uw naad'rend ongeluk, en val te zien geſluit.
 „ Ik weet hoe min een hart, vol teêrheid, kan gehengen
 „ Het droevig uiterſte van eigen bloed te plengen;
 „ Maar nood erkend geen band. Daar zyn in dit uw Hof
 260 „ De Landbeſtierders, meer dan ik op deeze ſtof
 „ Gevat, die, hier gevlugt uit vergelegen hoeken,
 „ Zich tot behoud des Ryks, en 't uwe, nog verkloeken.
 „ Zy zullen u terftond verhaalen al het geen
 „ Daar omgaat, en 't Ontwerp van deel tot deel ontleên;
 „ En melden tot wat trap de tyd is te waardeeren,
 „ En wat nu diend gedaan om 't onheil af te keeren.
 „ Waar hunne ziele meê bezoedeld met verraad,
 „ Zy waren niet, als nu, geſchopt uit Eere, en Staat!
 „ De Vorſt, met angſt op angſt beklemd door zulke reden,
 270 „ Vergunde in 't end' dien hoop om in zyn Zaal te treden;
 „ En leende hen het Oor, en, tot myn nadeel, vond
 „ Al ingang wat daar vloeide uit hunnen valschen mond.
 „ Zy voegden, om den Vorſt gewiſſer te verleijen,
 „ Teêrhartigheid voor my by 't onbeſchaamdſte vleijen;
 „ En, myn bekwaamheid hoog verheffend, deên 't verraad,
 „ In tegenſtelling, zien als te eerelozer daad.
 „ 't Beſluit was om my ſtil, met liſt, te rug te roepen:
 „ Eer dat ik aan het hoofd verſchynen kon van Troepen,
 „ 'k Wierd, zonder onderzoek, en onverhoord gedoemd;
 280 „ En myn Verrader werd in myne plaats benoemd.
 „ Thans was ik in 't Geweſt der verre *Prasfaaten*,
 „ Verwonderd over 't zagt gedrag dier Onderzaaten.

- „ De Dwingeland gaf hen veel meer dan eene reên
 „ Tot oproer, maar 't benaauwd, en onderdrukt Gemeen
 „ Kropte al zyn klagten op, vernoegde zich met zugten,
 „ En scheen geschonden pligt nog meer dan ramp te dugten.
 „ Daar was geen Orde, Wet, geen Toevlugt-plaats, geen Recht,
 „ En alles wierd naar lust der Magtigsten beslegt.
 „ Toen borst myn gramschap uit, en zoo veel snoode treken
 290 „ Besloot ik, op het zwaarst, tot ieders schrik, te wreeken.
 „ 'k Berigtte zyn bedryf aan 't Hof, en ik gebood
 „ De wonde in 't openbaar te heelen door zyn dood.
 „ Maar ach! myn Ryk was uit! Wat mogt ik toen gebieden?
 „ Ik, die niet magtig was myn' eigen ramp t'ontvlieden!
 „ Myn Vyand, reeds aan 't hoofd van 't hooge Staats-bestel,
 „ Wilt aan myn's Broeders oog te onttrekken dit bevel:
 „ En, spottend met het geen ik magt'loos mogt bedoelen,
 „ Besloot dien zelve dood aan my te doen gevoelen.
 „ Terwyl ik steeds volhard, en 't uitgeputte Land,
 300 „ Der *Prasjaaten* breng, tot de oude ruït, en stand,
 „ Doed STAVO my 't berigt, met valsche vriendschap, geeven,
 „ Hoe dat men onverwagtt in 't Oorlogs-Veld moet streeven:
 „ Ja hoe * PANDION 't Ryk al ingetoogen is,
 „ En alles overstelpt met diepe ontsteltenis.
 „ Hy bad my, dat ik thans, om zulk een' hoon te wreeken,
 „ Geen uur meer toeven zoude in de afgelegene streken;
 „ Maar dat ik, aan het Hoofd des Heirs, nu toonen wouw,
 „ Myn tederheid voor hem, en dapperheid en trouw.
 „ Wie zoude aan zulk een Maar' zyn vol geloof niet schenken,
 310 „ En zulk een' Vorst van een' zoo laag pas verdenken?
 „ Ik geef geen twyffeling, geen reden 't minst gehoor,
 „ Hoe zeldzaam ook dit nieuws mag klinken in het oor.
 „ Ik streel myn yv'rig hart, met eere te behaalen,
 „ Met Krygs-trofeen, en met aanstaande zegepraalen,
 „ En reize in aller yl. Maar *Gange's* hooge wal
 „ Zag my niet wederom, of tevens mynen val.
 „ Verr' dat men onderzoek geraaden zoude keuren,
 „ Mogt my zelf 't aangezicht myn 's Broeders niet gebeuren.
 „ Men dreef my, zwaar geboeid, ten duist'ren Kerker in,
 320 „ En liet 'er my de prooy van een' ontroerden Zin.

„ Ik

* Zie Ptol. Tab. *Asia* X.

- „ Ik was niet magtig zulk een' wreeden slag te draagen :
 „ Myn jong gemoed bezweek, en borst in 't vreeslykft klaagen.
 „ Ik had in 't hoog gezag my wat te veel verblyd,
 „ En zonder magt te zyn gaf m'een ondraagb're spyt.
 „ Ik wenschte dat men my de doodstraf toe kwam deelen,
 „ En 't sterven scheen me alleen myn smart te kunnen heelen.
 „ Na lange uitmarteling, verwytt, maar zonder baat,
 „ Gestortte tranen, nooit behulpzaam in dien staat,
 „ Verwon m'een zagte slaap, en kwam myne oogen fluiten,
 330 „ En 't eerst de onstuimigheid van mynen hartstocht fluiten.
 „ Geen Kerker dwingt den Geest; ik zag my, voor een tyd,
 „ Van 't ákelige Hol en Ketenen bevryd.
 „ Een Godheid, dagt me, dreef my naar de *Prasaaten*;
 „ En 'k zwoef door STRAVO's groote en uitgestrekte Staaten,
 „ Gezwinder dan 't gediert', dat, door de dunne lugt
 „ De klaauwen van een Gier, tuk op verderf, ontvlugt,
 „ En, door een' fellen wind geholpen in het zweeven,
 „ Onmoog'lyk voor 't gezicht is agter na te streeven.
 „ 'k Bevond m' in *Tamafis*, een Stad, niet lang gelèen,
 340 „ Doorreisd, daar alles my toen wond'rens-waardig scheen.
 „ 'k Had daar niet lang vertoefd, door and're vlyt gedreeven,
 „ Maar reizend wierd deez plaats ten vollen my beschreeven.
 „ De Inwoonders zyn 'er meest Geleerde en wyse Liën,
 „ Gewoon om alles naar de reden in te zien;
 „ En *Magers*, diep van Geest, die met * *Gymnosophisten*
 „ In vrindelyk geschil, om 's waarheids kennis twilten.
 „ Zy wierden my verbeeld, als spreekend van een stof,
 „ Die 't onverganklyk goed, en 't waar geluk betrof.
 „ Hier dreef my nu myn droom. 'k Dagt iemand aan te hooren,
 350 „ Die my daar tot verblyf begeerde te bekooren.
 „ Een Jongeling scheen my te blinken, als een straal
 „ Der Morgen-Zon, in eene azuure wolk te praal :
 „ En sprak: De ware Roem, de hooge Heerschappyën,
 „ Zyn hier te zoeken, hier kan 't heerschen regt gedyën!
 „ Daar de onbevleete Ziel zich zelv' een' Scepter geeft,
 „ Daar 't aardfch Gezag voor zwigt, en 't Lot geen magt op heeft!
 „ Hy zweeg, en schoot m'een toe dier Goddelyke stralen,
 „ Waar by 't geen aardfche glans vermoogende is te haalen,
 „ Nog

* Indiaanfche Philosophen.

- „ Noch STAVO's Rykstroon, van Gesteenten t'zaam gesteld,
 360 „ Noch waar de weeld'righeid den hoogmoed meê verzeld.
 „ Die zalige invloed kwam my dus de Ziel verrukken,
 „ Dat, eer ik eenig woord was magtig uit te drukken,
 „ Het vlugge licht verdween, de dierb're doling vlood,
 „ En 'k zag op nieuws niet meer dan schaduw van den dood.
 „ 'k Was bezig dit gezicht voor Goddelyk te keuren,
 „ En vast gezind, mogt eens de vryheid my gebeuren,
 „ Gehoorzaam naar die stem te leven: *Tamafis*
 „ Scheen m'een ontwyk voor deez myn bitt're droeffenis;
 „ Wanneer ik d'yz're deur des Kerkers op hoor maaken,
 370 „ En myn' doorlugten Vrind, myn' SEGON, zie genaaken.
 „ Ik viel hem om den hals, en, met een' traanenvloed,
 „ Ontdekte ik hem de smart van myn benaauwd gemoed.
 „ Is 't, zeide ik, wel? of zal de dood myn rampen enden?
 „ Maar neen! Gy zyt de Man niet, dien men uit zou zenden,
 „ Indien men 't doods-besluit voor my reeds vaardig had!
 „ Toen sprak hy: Vlucht, o vlucht, uit deez verwarde Stad!
 „ Wyk, want gy kunt. Verzuim geen tyd met te onderzoeken
 „ Hoe 't my gelukt is U te redden uit deez hoeken!
 „ Myn leven hangt'er aan! 't Was midden in den nagt;
 380 „ Van de eene duifternis in de andere uitgebragt,
 „ Deê 'k hem myn wit verstaan, snelde om 't gevaar te ontkoomen,
 „ En vlood langs berg en dal, en week voor poel noch stroomen,
 „ En kwam, na lange moeite, en deerlyk afgemat,
 „ In 't Land daar 'k onlangs nog zo veel vermogen had;
 „ En daar de vreugde van myn Vryheid te verwerven
 „ My troofte van het geen ik moest onschuldig derven.
 „ Wel haast bemerkte ik, hoe de Wysheid hier meer stof
 „ Tot vergenoeging gaf, dan d'ydle glans van 't Hof,
 „ Daar 't purper en het goud, van 't hart der Hovelingen
 390 „ De zorgen niet verband, die, 't nagt en dag, bespringen.
 „ Hier zag ik Menschen, door geen magt noch goud bekoord,
 „ In het gebrek, naar 't schein, door geen gebrek verstoord,
 „ Veragtende oogen op de weelde en heerschezugt stieren,
 „ En enkel hunnen geest met kenniffe vercierren.
 „ 't Gelukke m'onbekend met allen om te gaan,
 „ Een' ouden *Mager* deê 'k alleen myn lot verstaan,
 „ En hy, van zynen kant, wist my den droom te ontleden,
 „ Dien 'k in het vrees'lykft zag van myn weêrwaardigheden.

- „ Hy ſprak : Myn Zoon, elk Menſch, die 't ſterfelyk leven ſmaakt,
 400 „ Heeft zyn * Beſcherrem-Geest, die voor hem zorgd, en waakt,
 „ En die, wanneer geen Aardſch vermogen meer kan baaten,
 „ Hem trooft en onderſteund, en nimmer zal verlaaten.
 „ Deez Eed'le Geest heeft U, zo diep in droeffenis,
 „ 't Geheugen ingeftort van 't verre *Tamafis*;
 „ En wiſt dat daar, in plaats van knagende verdrieten,
 „ Eene ongeſtoorde Vrede en Ruſt is te genieten.
 „ Wy worden hier door haat noch wangunſt wreed geplaagd,
 „ Noch heerſchzugt, die 't gemoed gelyk een Gier doorknaagd:
 „ En geeft de Rykdom ons geen nuttelooze dingen,
 410 „ 't Gebrek vermogt ook nooit deez' Veste in te dringen.
 „ De luſt naar wetenſchap en kennis is een bron
 „ Van vreugd, die 't Aardſch geluk nooit evenaaren kon;
 „ En die de Ziel geſtaåg, in plaats van af te matten,
 „ Verkwikt met nieuwe ſpyz, vercierd met nieuwe ſchatten.
 „ Gy zult wel haast de vrugt dier levens-wyze zien,
 „ En leeren op uw hart en driften te gebiën;
 „ De waare heerſchappy, die Hemelwaarts doet ſtygen!
 „ Onſterfelyke roem! niet in een Hof te krygen,
 „ Daar 't woelende gemoed nooit op zich zelve denkt;
 420 „ Der yd'le en dwaaze pragt, zyn dierbare uren ſchenkt,
 „ En, zwemmende in een' vloed van wezenloze ſchimmen,
 „ Den goddelyken Geest belet om hoog te klimmen.
 „ De *Mager* leerde my vervolgens het verſtand
 „ Regt te gebruiken. 'k Zag wel haast een magtig Land
 „ Te voorſchyn koomen. 'k Zag my zelv'. Verwarde ſtreeken,
 „ Rondom oproerig Volk, te voren niet gebleeken!
 „ Ik merkte mynen Troon, en zag my waarlyk Vorſt;
 „ En Wetten gingen uit, die niemand ſchenden dorſt.

„ Al

* *Perſæ*, tam *Veteres* quam *Mahomedani*, credunt quemque habere ſuum Angelum
 cuſtodem. HYDE; *Cap. 20. Et inferius*: Credunt Planetarum & Angelorum, omni-
 bus rebus, & Regionibus ac Urbibus præfecturam. — Quod ſc: quiſque particularis
 Homo habeat ſuum Angelum bonum. — Quod quiſque Angelum ſuum habere crede-
 batur, haud obſcure colligitur ex loco de PETRO Oſtium pullante &c. *Cap. XXXIII.*

De Perſiaanen, zoo wel als de oude Mahometaanen gelooven dat elk zynen Beſcherem-
 Engel hebbe. HYDE Hoofdd. XX. en wat laager. — Zy geloven dat de Planeeten
 en de Engelen, den invloed hebben in en het beſtier over alle Zaaken, Geweſten en Steden.
 — En dat zelf elk byzonder menſch zynen goeden Engel of bewaargeest hebbe. — Het Ge-
 loof nu dat ieder voor zich zulk een Engel hebbe, word niet duifterlyk opgemaakt uit de plaats
 in de HANDEL. DER APOST. daar PETRUS aan de Deur klopt, enz. Hoofdd. XXXIII.

- „ Al meer en meer berigt door deez verheven Lieden,
 430 „ Verkreeg ik waare rust, en zag myn rampen vlieden.
 „ Voorspoedig zoog ik 't beste, en 't nuttigste uit hun Leer,
 „ En ging de dolingen van anderen te keer.
 „ O, (zeide ik) eisch niet meer vergankelyke schatten,
 „ Maar een gezond begrip om alles regt te vatten!
 „ De kennis van zich zelv' is de eenige overvloed,
 „ De Wysheid is, en blyft, het allerhoogste goed!
 „ De Wetenschap is meer dan Scepters te waardeeren,
 „ En blyft onwrikbaar staan daar Troonen ommekeeren!
 „ Terwyl ik deez rust dus ongestoord geniet
 440 „ En 't hart niet meer vermoei met wat in 't Ryk geschied,
 „ Noch arbeide om op nieuws in het bestier te raaken;
 „ Zie 'k *SEGON*, mynen Vrind, weêr, onverwagt, genaaken.
 „ Ik stond in het begin ontsteld van Hem te zien,
 „ En dagt hem ook genoopt, door tegenspoed, te vliên.
 „ Maar hy begint aldus myn vreez te doen verdwynen;
 „ Zyt niet zo diep geraakt: O Prins! op myn verschynen.
 „ Wy beiden hebben geen nieuw onheil ondergaan,
 „ Ik kondig U veel êer het einde daar van aan.
 „ Door 't Volk in 't openbaar van misdryf vry gesproken,
 450 „ Is eindelyk uw hoon op 't zegerykt gewroken.
 „ Uw Broeder, uit den waan gered, erkend zyn schuld,
 „ En wagt U binnen *Gange*, in smartlyk ongeduld.
 „ Is, waarde Boezem-Vrind! (dus viel ik in zyn reden)
 „ *AGRAMMES* dan gestraft voor al zyn spoorloosheden;
 „ En trof hem 't strenge Recht? O neen, (begint hy weêr)
 „ De Koning agt hem nog, en mind hem als wel eer.
 „ Wat dan (hervat ik) kunt gy, waarde *SEGON*! spreken,
 „ Van heeling voor myn Wonde, en van myn smaad te wreken,
 „ Of dat men voorzorg had myne onschuld te doen zien;
 460 „ En welk een nut denkt gy dat my nu kan geschiên
 „ Daar ik te vreden ben? Getrouwste van de Grooten,
 „ Die voortyds met my de eere en last des Ryks genooten,
 „ 't Valt zwaar der Waereld glans te vlieden in de Jeugd,
 „ En zich aan Wetenschap te wyden en aan Deugd;
 „ Maar 't valt nog zwaarder die doorlugte Ziels-vrindinnen
 „ Te derven! Kan men eens oprecht haar schoonheid minnen,
 „ En smaaken, het verlies daar van is voor het hart
 „ Een onverdraagb're ramp, eene onvertroostb're smart!

„ Denk

- „ Denk niet, O SEGON! dat ik, uit dit zalig leven,
 470 „ Gezind ben naar de gunst van Koningen te streeven!
 „ Zyn antwoord was: 't Kan zyn dat deez gerufte staat
 „ De waarde van 't gezag zeer verr' te boven gaat:
 „ Maar moet een Prins, tot zulk een' eere-trap verheven,
 „ Dan enkel voor zich zelv' zorglooslyk heenen leeven?
 „ En, als de Hemel hem tot grote daaden wenkt,
 „ Versmaaden 't hoogst dat hy den zwakken sterv'ling schenkt?
 „ Aanhoor wat onweêrs-wolk, wat reeks van ongelukken,
 „ De gansche Heerschappy thans dreigen te onderdrukken.
 „ Het *Salaceensche* volk heeft, muitende, onverwagt,
 480 „ Een Leger op de been, en in het Veld gebragt;
 „ En is, als ware dit opzettlyk zoo bestoken,
 „ Van alles wel voorzien, in 't hart des Ryks gebroken,
 „ En heeft driewerf ons Heir verslagen. *Gange* zugt,
 „ En uwer Vaad'ren Troon is voor den val bedugt.
 „ Men wagt elk oogenblik des Vyands snoode benden,
 „ Een nare rouw-kreet meld de naderende elenden,
 „ De Vloot gellagen dryft, in wrakken, langs de Zee,
 „ Men hoord niet dan van ramp, aanstaand verderf, en wee.
 „ Al deeze slagen deên het volk te zaamen loopen,
 490 „ En wegens uw gedrag, en onschuld, de oogen open.
 „ Het overschot van 't Heir, hier in met hen gepaard,
 „ En even zeer vertoornd, zwoer op het duurst geen zwaard
 „ Te trekken, zoo men U niet aan hun Spits kon zetten,
 „ En smaadde all' and'ren loon, en hoorde naar geen wetten.
 „ Toen beefde STAVO. Toen wierd straks om my gedogt,
 „ En ik, uw oude Vrind, wierd yvrig opgezogt,
 „ En vrindelyk begroet, geraadpleegd, en gebeden,
 „ Het gene ik van U wift, tot 's Lands behoud, te ontleeden.
 „ Zie daar waarom ik zulk een min verwagte reis,
 500 „ Met allen spoed volbragt, en wat ik van u eisch.
 „ Thans is 't U mogelyk dit onheil af te weeren,
 „ En, zonder U, zal 't Ryk het onderst boven keeren.
 „ Maar schoon dit Lot uw hart nog niet hebbe aangedaan,
 „ Aanhoor een' tweeden plicht, dien 't niet voorby kan gaan.
 „ Herdenk dien naren nagt, waarin gy, reeds bezweeken,
 „ My zaagt in 't aak'lig hol des duist'ren Kerkers breeken;
 „ Wanneer ge uw Vryheid wêer, op 't onvoorzienst, genoot,
 „ Gedoemd, in 't ogtend uur, tot een onvliedb'ren dood.

- „ Zulk eene weldaad moet U niet aan my verbinden,
 510 „ Maar heeft MELITE alleen zich durven onderwinden.
 „ Haar eed'le Ziel, geraakt door uw weêrwaardigheên,
 „ Deed m' in 't begin des nagts in haar vertrekken treên,
 „ En, merkend met wat list men u wist te overfelpen,
 „ Beval me, als uit my zelv', U van den dood te helpen,
 „ En gaf my 's Konings ring, op wiens gedugt gezicht,
 „ Al wat bevolen word gehoorzaam word verrigt.
 „ Hy zweeg. Ik antwoord hem, tot in de Ziel bewoogen:
 „ Gy zegepraald myn Vrind! Ik ben in Uw vermoogen.
 „ Ik neem een kort besluit, en fla niet wyder af,
 520 „ En neem in myne hand den aangeboden Staf.
 „ Grootmoedig is het, schuld, en misdryf te vergeeven:
 „ Ook leerd men hier tot 's Volks geluk en nut te leven.
 „ Blymoedig in den dood voor 't Vaderland te gaan,
 „ Is een der zegerykste en grootste heldendaên.
 „ Ras meldde het gerugt myn' naam en wedervaaren,
 „ En wat beroerten, daar in 't Ryk gerezen waren.
 „ Toen greep men naar 't geweer. De Volken kwamen aan;
 „ En 'k zag een groote schaare in korten voor my staan.
 „ Al reizend wies 't getal; ja 'k had een Heir te zaamen,
 530 „ Vol Oorlogsmoed, wanneer we in 't *Gangarydsche* kwamen.
 „ Daar hoorden wy hoe *Gange* alreeds belegerd was,
 „ En daag'lyks wierd gedreigd te smoren in haare afch.
 „ Wy spoed'den ons te meer, en zagen van de bergen
 „ Wel haast den Rykstroon door het trouw'loos Leger tergen,
 „ De hooge Torens om de Wallen heen geschaard,
 „ Met Volk en Wapentuig tot hun bederf bezwaard,
 „ En witte Tenten, die zich verre Veldwaarts strekten,
 „ En hen, die nog onz komst niet wagteden, bedekten.
 „ 't Was in den morgenfond, by 't eerst gereezen licht,
 540 „ Wanneer ik wierd gewaar dit haatelyk gezicht.
 „ Ik yverde te meer, om alles aan te wenden
 „ Tot zek're wraak en straf, op zulke ontaarde Benden.
 „ Ik rustte gansch dien dag. 't Geheim bleef in het woud;
 „ Maar straks wanneer de Nagt wierd over 't Rond aanschouwd,
 „ Vertrokken wy met filte, en de eerste morgen-uuren
 „ Verkondigden ons komst aan *Ganges* hooge Muuren.
 „ Daar rees een Oorlogs-kreet, zoo vreeff'lyk, zoo verwoed,
 „ Dat zich de gansche Stad reeds dagt, in vuur, en bloed.

- „ Gelyk een sterke troep van hongerige Leeuwen'
 550 „ Heet op een kudde valt, en woed in 't aklig schreeuwen,
 „ En brullende vernield, en 't knagende ingewand,
 „ Door fellen ramp verstoord, verzaad op 't bloedig Land:
 „ Zo valt myn Krygsvolk aan. Ik, aan het Spits getoogen,
 „ By 't opgaan van de Zon, kryg SADRUCOT in de oogen,
 „ Die 's Vyands Opperhoofd, en eerste aanvoerder was.
 „ Ik brand van spyt en toorn, en snel' op 't zelve pas
 „ Naar dien Verraader toe; die naauw my heeft vernomen,
 „ Of keerd zich om, en weet my door de vlugt te ontkomen;
 „ En, overrompeld, toont, ontbloot van allen raad,
 560 „ Hoe min hy vegten durft, en de Oorlogs-kunst verstaat.
 „ Wy zien geen orde, geen bestiering by zyn Benden,
 „ Maar alles even woest zich door malkander wenden;
 „ En 't ongewapend Volk, pas uit den slaap gewekt,
 „ Word wyd en zyd geslagt, en op het zand gestrekt,
 „ En stort zyn heilloos bloed uit de eervergetene aad'ren,
 „ Dewyl ik geen genaê wou dulden voor verraad'ren.
 „ Een ordenloze vlugt kwam de anderen te staê.
 „ Ik zond hen 't grootst getal van myne Benden na;
 „ En snelde naar de Stad met de overige Mannen.
 570 „ Wy vonden daar alreeds de bleeke vrees verbannen;
 „ De Straaten stonden vol van juichend Volk. Elk bly,
 „ Elk van den dood gered, begroette, en noemde my
 „ Met een ontroerde ziel, zyn Vader, zyn behoeder.
 „ En met deez' roep verzeld verscheen ik by myn' Broeder.
 „ Maar, het vermaak van dus met Hem verzoend te zyn,
 „ Veranderde wel haast in een nog wreeder pyn.
 „ Helaas! waarom moet ik verplicht zyn iets te melden
 „ Dat STRAVO voor altoos scheid van 't getal der Helden;
 „ Hy bloosde op myn gezicht; in plaats van openlyk
 580 „ Van zyn bekende schuld te geven eenig blyk,
 „ En, door grootmoedig op zich zelv' te zegepraalen,
 „ Thans een' opregten roem by 't gansche Volk te haalen.
 „ Een valsche schaamte gaf hem de allerwreedste spyt,
 „ Gereezen uit den bron van een gegrond verwyt.
 „ Hy kon niet dulden, hoe deez zege waar' te wenschen,
 „ Dat myne trouw hem deed veragten by de Menschen;
 „ En, schoon ik uiterlyk nog wierd met dank begroet,
 „ Ik kende hem, en zag wat schulde in zyn gemoed.

- „ Zo zyn de Prinffen, eens door vleijery bedorven;
 590 „ Haaft is de erkenenis en pligt hen afgestorven;
 „ Laf in den tegenfpoed, hovaardig in 't geluk:
 „ Die ze onregtvaardig eens neêrdomp'len in den druk
 „ Word de ergfte Vyand, hoe hy zich daar na mag toonen;
 „ En beter is 't zomtyds hen opentlyk te hoonen.
 „ MELITE in tegendeel, die fchrandre Koningin,
 „ Vroeg my vergiffenis met een' bedaarden zin:
 „ En deed my meer dan eens 't opregtft berouw aanhooren,
 „ Van dat ze myne trouw verdagt had van te vooren.
 „ Thans snelde ik uit de Stad met wat 'er overschoot
 600 „ Van Kielen, en ik zocht de vyandyke Vloot.
 „ 'k Had hier niet min geluk, en zuiverde de Stroomen,
 „ Daar reeds de nederlaag der Landmagt was vernomen;
 „ En bragt het gansche Ryk, door deze zegepraal,
 „ Weêr in zyn eerfte ruft, en op zyn oud verhaal.
 „ 'k Verftond wel haaft daarna, door wiens trouwloze laagen,
 „ Het Land gedompeld wierd in zo verwoede plaagen;
 „ En hoe dat S A D R O C O T, door 't heimelyk bestuur
 „ Van 's Konings gunfteling, de ftooker was van 't Vuur;
 „ En 't *Salaceenfche* Volk verleidde, om zelf de Wallen
 610 „ Der koninglyke Stad, stoutmoedig aan te vallen.
 „ A G R A M M E S had al lang, door myne afwezigheid,
 „ Zyn eere loos gemoed met mynen dood geveid;
 „ En, ziende niemand meer in ftaat hem te evenaaren,
 „ Befloten, hoe 't mogt gaan, nog hooger op te vaaren.
 „ Hem dagt, het Noodlot fchonk hem thans van zelf' een Kroon;
 „ Hy vleidde zich eerlang, deez' onbefchermden Troon,
 „ Reeds tot den hoogften trap genaderd, te betreeden,
 „ En daar toe de eigen magt des Konings te befteden.
 „ Hierom zou S A D R O C O T, beginnend' met geweld,
 620 „ 't Volk zyner Landvoogdy doen rukken in het Veld;
 „ Terwyl A G R A M M E S, dien ze als Koning zouden groeten,
 „ Hen weinig wederftand, en werk, zou doen ontmoeten.
 „ Ook bragt die Trouwelooze een Leger op de been,
 „ Van alles onvoorzien, daar alles moedloos fcheen,
 „ En door een Hoofd geleid, ontbloot van Moed en Zinnen,
 „ En zelf door S A D R O C O T gemak'lyk te overwinnen.
 „ MELITE, voor wiens oog nu bleek dit nieuw verraad,
 „ Aanfchoude hem wel haaft met oogen vol van haat:

- „ Maar hoe wy beide 't hart van STAVO mogten wekken,
 630 „ Wy konden hem de gunst diens Konings niet onttrekken.
 „ Wy bragten hem alleen in 't wroegen van den schrik
 „ Van, door onz' Vyandschap, zyn val elk oogenblik
 „ Te aanschouwen, en den Vorst, hoe zeer hy hem mogt minnen,
 „ Door 't vleijen eener Vrouw, op 't laatst te zien verwinnen.
 „ Dus nam hy voor om ons, by tyds, te keer te gaan,
 „ En zyn geprangde Ziel, van zulk een angst, te ontslaan:
 „ En, om met meerder vrugt zyn handen uit te strekken,
 „ Ons beide in éénen ramp, door ééne list, te trekken.
 „ Hy wist, (waar rukt het goud een ruw gemoed niet heên?)
 640 „ 't Vertrek der Koningin trouwloos te doen betreên,
 „ Door omgekogten, die, voor haar en my genomen,
 „ Den Vorst geschonden echt deên voor het ooge koomen.
 „ Zyn snoode later-tong herriep den Koning meê,
 „ Hoe dat MELITE my voorheên verlossen deê;
 „ En de Argwaan, die rondom bewyzen vind en reden,
 „ Zag in die Vrindschap mede een schandlyk overtreedén.
 „ Toen wierd het Vonnis van den wreedsten dood geveld:
 „ En 'k had bezweeken voor dit onverwagt geweld,
 „ Indien de vreugd, waar in hy scheen zich reeds te baaden,
 650 „ Hem in dat oogenblik niet roek'loos had verraaden.
 „ Hy wierd myn Vrind gewaar, en schimpénd, kon hy niet
 „ Verbergen icts van 't geen zoo nieuwlings was geschied.
 „ De trouwe SEGON wist straks van hem af te raaken,
 „ En my met zulk een nieuws nog tydig te genaaken.
 „ 'k Ontkwam ten tweeden maal, by 't ingaan van den nagt;
 „ Maar de eerste toevlugt-plaats was nu te zeer verdagt.
 „ 'k Vlood naar een' and'ren kant, alleen, door ruwe hoeken,
 „ Om op de Kust een Kiel tot myn behoud te zoeken.
 „ Maar, eer de gulde Zon zich hief uit de Ooster-Zeên,
 660 „ Begaf my myne kragt: 'k viel afgemarteld heên,
 „ En voelde een' diepe slaap myn geesten overmannen,
 „ Tot lang na dat het Licht den Nagt had weggebannen.
 „ Toen zag ik van 't gebergt den wyden Oceaán,
 „ Regt uit, en naast myn zyde een dik geboomte staan;
 „ Daar 't vlieten eener Beek, met kronkelende Stroomen,
 „ My nodigde om het heetst der Middag-Zon te ontkoomen.
 „ Terwyl ik nederzat in diepe droeffenis,
 „ Kwam my de vroeger Tyd, en 't dierbaar *Tamafis*,

- „ Weêr in den zin, en bragt my klaarlyk weêr te voren;
 670 „ Al wat de *Magers* daar van 't waar geluk doen horen.
 „ Nog, (zeide ik) leven Deeze in ongestoorde rust,
 „ Terwyl ik, zonder schuld, myn Vaderlyke Kust
 „ Moet vlugten, en den dood zie voor myne oogen blaaken;
 „ Ik, die zoo zegeryk 't Paleis weêr kwam genaaken!
 „ Fluks rolde een and're smart in myn' ontfoken zin:
 „ Ik dagt om 't naad'rend lot der groote Koningin:
 „ Zoo deugdzaam; en zoo snood belasterd: thans, in 't midden
 „ Der tranen, magteloos den Koning te verbidden!
 „ O (dagt ik) ware ik nu by *PORUS*, wat vermaak
 680 „ Dien Prins berigt te doen der waarheid dezer zaak!
 „ Ten minsten kon ik dan haare onschuld klaar doen blyken,
 „ En melden op wat wyz' men handeld in deez Ryken.
 „ Lang zat ik dus bedeeft, en wierd ook meer bedugt
 „ De Kust te naderen, misschien om myne vlugt
 „ Bezet, en ik besloot de duisternis te wagten,
 „ Om, onbekender, myne ontkoming te betragten.
 „ Ik ried niet mis. De Zon blonk in de Wester-Zee,
 „ Wanneer een Herder, niet verzeld dan van zyn Vee,
 „ Verscheen; reeds gry. Hy stond; en vestede zyne oogen
 690 „ Op my zeer langen tyd, en eindelyk bewoogen
 „ Door 't doodelyk gelaat, sprak hy: Gy zyt misschien
 „ De Man, dien men belet uit dit Gebied te vliên.
 „ Rampzaal'ge Sterveling! gy zyt te wel beschreeven,
 „ En kenbaar voor elks oog, waar dat ge u moogt begeeven.
 „ Wat is toch uw misdryf? wat spoorde uw driften aan
 „ Om 's Hemels hoogen wil, of Vorsten te versmaên?
 „ My dus erkend te zien deed my het hart bezwyken;
 „ Och! (zeide ik) geene schuld noch misdaad doet my wyken
 „ Naar dit verlaten Strand. Verraad heeft my verdrukt,
 700 „ En uit den hoogsten roem in dezen staat gerukt.
 „ O, kunt gy m'een ontwyk, in myne rampen, wyzen,
 „ Gewis gy zult ze niet verstaan dan met afgryzen!
 „ Of zoud gy my, met dit uw agtbaar gryze hoofd,
 „ Ook haten zonder reên? en my, van hulp beroofd,
 „ En in uw handen, door onnut verraad, doen sneeven?
 „ Wat bron van naberouw voor 't oov'rig' van uw leven!
 „ De Gryzaard antwoord straks: De Hemel hoede my
 „ Dat ik onschuldigen ooit ten verderve zy!

- „ Ik leerde ook voortyds 't goede, alwaar men 't vind, te pryzen:
 710 „ Maar Overzeefche vlugt is u niet aan te wyzen.
 „ De Kusten zyn bezet met Krygsvolk. Kies het Woud.
 „ Dit Bosch is uitgestrekt, en niet zo ras doorschouwd;
 „ My wel bekend, en zoo vol digt bewaffen hoeken,
 „ Dat u 't naauwkeurigste oog daar vrugteloos zal zoeken.
 „ Straks treên wy dieper in, en kiezen daar een oord,
 „ Daar 't ruiffchen eener Beek alleen de rust verstoord:
 „ Wy bouwden 'er een Hut, en hy, getrouw gebleeven,
 „ Ontdekte nooit daar na 't geheim van dit myn leven.
 „ Ik zond, van tyd tot tyd, hem naar myn' trouwen Vrind,
 720 „ Die, schoon hy niet meer ware in eenig Ryks-bewind,
 „ My nogtans alles, wat 'er voorviel, deed ontdekken;
 „ En hy verstoutte zich eens naar my toe te trekken.
 „ Hy kwam in stillen nagt, en bleef den ganschen dag,
 „ Tot dat men weêr de Zon in 't Pekel duiken zag.
 „ Hy deed van stonden aan my met verwond'ring hooren,
 „ Hoe dat ik overal geschat wierd voor verlooren;
 „ En een mishandeld Lyk, gevonden in een woud,
 „ Niet lang na myne vlugt, voor my was aangeschouwd:
 „ Hoe d'uitvaart daarvan reeds met veele plegtigheden
 730 „ Verrigt was, en hoe 't Volk AGRAMMES daar met reden
 „ Als d'oorzaak van verdagt, en rouw bedreeven had;
 „ En hoe 'k nog Burger-min ontmoetede in de Stad.
 „ Hy meldde, hoe de Vorst zich meer dan ooit liet stieren,
 „ Door 't geen' AGRAMMES wift bedrieglyk te verciere;
 „ En hoe MELITE, schoon in 't zwaarst verdriet gebragt,
 „ By 't Volk van geene schuld of misdryf wierd verdagt.
 „ De Koningin, bereids gezegend met drie Zoonen,
 „ Bleef stil in het Paleis en zonder luister wonen,
 „ En gaf, zoo veel men 't Haar vergunde, aan de eerste Jeugd
 740 „ Dier Prinssen al haar vlyt, en 't denkbeeld aller deugd.
 „ De zwakke Vorst alleen volhardde in 't kwaad vermoeden,
 „ En niets had deez Vorstin voor straffe kunnen hoeden,
 „ Indien de vrees voor Kryg die niet had wederstaan.
 „ Want PORUS, hoorend wat men voornam te begaan,
 „ Liet dreigen dat men fluks zyne Oorlogs-Magt zou voelen;
 „ Het geen AGRAMMES zich wel wagtte te bedoelen.
 „ Hy zwoegde om hoger wit dan buitenlandschen Stryd,
 „ Geheel op zyn Verraad bedagt in dezen tyd.

- „ Het overig des daags versleeten wy met traanen,
 750 „ Te regt gestort voor ons, en zoo veel Onderdaanen,
 „ En even of ons hart vooruit zag in wat rouw,
 „ Een nieuwe gruweldaad, ons beide inwikk'len zou.
 „ Die groote en wyse Man, myn Vader, en Behoeder,
 „ Wierd, om dat hy my had gewaarschouwd voor myn' Broeder,
 „ En nooit de pligten van ons naauw Verbond gestoord,
 „ Op 's Gunstelings bevel, in 't heimelyk vermoord.
 „ Ik voelde dezen slag nog dieper dan myn eigen,
 „ En schrikte om 't geen den Troon van myn Gellagt kwam dreigen.
 „ En nu verscheen ook haast die vreesfelyke dag
 760 „ Wiens wedergaê de Zon voorheenen nimmer zag.
 „ AGRAMMES, door den dood myns Vrinds nu zegepraalend,
 „ En daar hem niemand weerde, al hooger magt behaalend,
 „ Kon eindelyk geheel niet dulden, dat zyn Vorst,
 „ Schoon slechts in 't uiterlyk, hem nog gebieden dorst.
 „ Derhalven dagt hy nu den laatsten kans te waagen,
 „ En liet uit 's Konings naam het Volk ten Oorlog daagen.
 „ 't Voorwendzel was, hoe dat een * Vorst uit *Griekenland*,
 „ Die 't *Perstaansch* Gebied alreeds had overmand,
 „ En daar de Faam een reeks van wond'ren van deed hooren,
 770 „ In *Asie* volhardde al verder door te booren.
 „ Ja dat hy nu wel haast met zyn gedugte magt,
 „ Aan des *Hydaspes* boord door P O R U S wierd verwacht.
 „ Om deze reden zoude een Heir der Onderzaaten
 „ Vertrekken, als tot hulp van die gedreigde Staaten;
 „ En zulk een vriendschap zoude ook P O R U S des te min
 „ Volharden doen in toorn, om 't lot der Koningin.
 „ Men zag 't † *Mesolisch* Volk, met dat der *Salaceenen*,
 „ Zich, op geheim bevel, voor *Gange* 't eerst veréenen,
 „ En 't heir, met hoop van buit en plundering geveid,
 780 „ Wierd door de Pligtigsten van 't boos ontwerp geleid:
 „ En toog, kort na hun komst, der Rykstad Vesten binnen,
 „ En wierd in ry geschaard om 't bloedbad te beginnen.
 „ Toen heft AGRAMMES hoog hun schoonheid, hun getal,
 „ En dat geen Volk daar voor in 't Veld beklyven zal;

„ En

* Alexander.

† Zie Ptol. *Asiæ* Tab. X.

- „ En bid den Vorst om thans de vrugten van 't vertrouwen,
 „ En magt, aan hem gegund, en zoo benyd, te aanschouwen.
 „ De Koning, die geen leed van zulk een Vrind verwagt,
 „ Treed onbekommerd uit voor 't Spits der Oorlogs-Magt.
 „ Maar wat verwondering! Hy naderd pas deez Benden,
 790 „ Of ziet ook SADRACOT, die niets schynt aan te wenden
 „ Tot zyn beveiliging, die naar geen wyken taald,
 „ En met den hoogsten rang voor d'and're Hoofden praald.
 „ Op dat gezicht begint Vorst STRAVO's spyt te ontfteeken,
 „ En op AGRAMMES zelv' ontydig uit te breeken.
 „ „ Hoe, (spreekt hy) steld gy hier tot mynen ramp, of spot,
 „ In 't hoge Krygs-bewind myn Vyand SADRACOT?
 „ Of dringt hy zich hier in? en durft hy zich vermeeten,
 „ Dat ik zyn wanbedryf zorglooslyk heb vergeeten?
 „ „ Hy gaf ter zelve tyd bevel, hem met den dood
 800 „ Te straffen, eer hy week, en andermaal ontvlood:
 „ Hy merkte mogelyk, hoewel te laat, deez laagten,
 „ En zag het ganfch verraad, en zagt nog iets te waagen.
 „ Ten minften trok hy 't Zwaard. Maar, eer men regt ontdekt,
 „ Wat de ongewoone toorn in zyn gemoed verwekt,
 „ Heeft ook AGRAMMES 't Staal reeds uit de Scheê getrokken,
 „ En, met een hart voor zulk een gruwel onverschrokken,
 „ Zoekt thans zyn heil by haast, en valt hem aan met spoed,
 „ En treft hem in het Hoofd. Het Koninklyke bloed
 „ Verft *Gange's* Straat. Hy valt ter aarden neêr, en 't leven
 810 „ Vlugt even ras. Het Zein is met dien slag gegeeven.
 „ 't Verraad, gelyk een Vloed, barft onbelemmerd uit.
 „ De Moord begint met een affchuwelyk geluid.
 „ AGRAMMES zelv', gelyk een Tyger, dien het woeden
 „ Uit razerny gevalt, eer dan om zich te voeden,
 „ Streeft als ontzind vooruit, en geeft geen Onderdaan,
 „ In een zoo groote Stad, den tyd om te weêrstaan.
 „ 't *Mefolifch* Volk, gefchikt om *Gange* te bewoonen,
 „ Aanvaard zyn nieuw bezit, met niemand te verfchoonen;
 „ En volgt zyn' Landgenoot, en fpringt hem toomloos by,
 820 „ En fticht op 't zuiverft bloed deez nieuwe heerschappy.
 „ De *Salaceen* herdenkt, al wat hy moest verduuren,
 „ Wanneer men hem versloeg voor *Gange's* hooge Muuren,
 „ En wreekt zich honderd-werf. Geen onfchuld kooft te ftaê,
 „ Geen Vrouw, geen Zuigling krygt een oogwenk van genaê,
 „ „ En

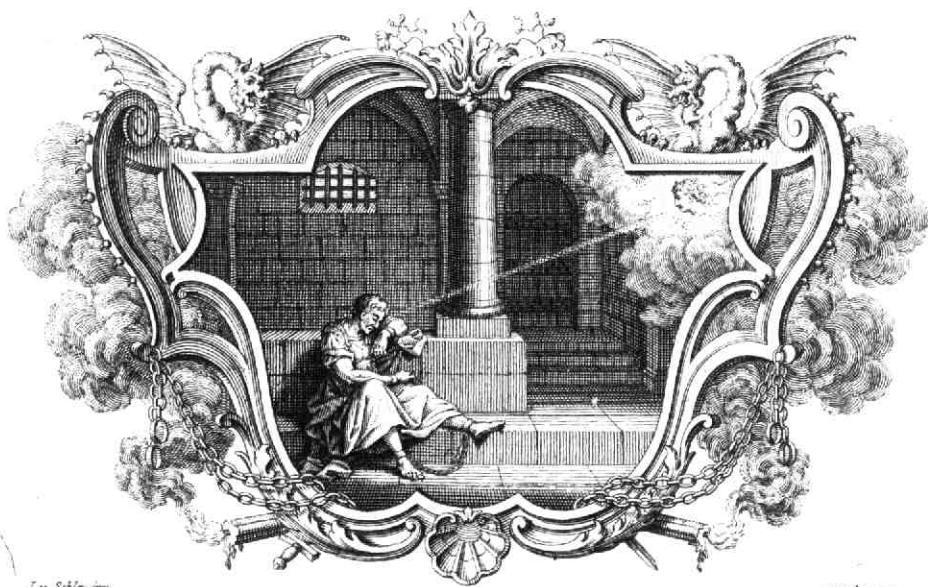
„ En ziet, met bitt're smart, haar waardste panden dooden,
 „ En vind geen toevlugt zelf by de Outers van de Goden.

„ MELITE word dien ramp kort in 't Paleis gewaar;
 „ En ziet haar oudsten Zoon, Prins FRISO, DIOCAAR,
 „ Myns 's waarden SEGON's Zoon, met and're Jongelingen
 830 „ Der Grootsten van het Ryk, ten Treur-toneele indringen.
 „ Maar alles is daar reeds, verbaafd, verstrooid, verward;
 „ Elk, overrompeld, vlugt; de schrik verbreekt het hart:
 „ Daar zyn geen wapenen te vinden, geene handen:
 „ Daar is geen staal dan 't zwaard der snoode Dwingelanden,
 „ Wier overtal hen steeds al meer en naauwer prangt.
 „ Toen rukken ze den Prins, die thans uw hulp verlangt,
 „ Uit een gedrang, daar hy zyns Vaders dood wou wreken,
 „ En hoopen naar 't Paleis nog met hem door te breeken,
 „ Om, tot MELITE's hulp, te waagen 't uiterst lot;
 840 „ Maar vinden dat ook reeds omringd door SADROCOT.
 „ De vlam, ter zelve tyd, barst uit door alle wyken,
 „ En alles dreigt hun klein getal te doen bezwyken.
 „ Ze ontvlugten met den Prins, in weêrwil van zyn' moed,
 „ En werpen zich in 't Bosch, en treffen in hun spoed,
 „ Het eenzaam oord juist aan, daar ik, al lang te vooren,
 „ Gevreesd had zulk een ramp nog eenmaal aan te hooren.
 „ Ik lees dien op hun bleek en dodelyk gelaat,
 „ En bied hen daad'lyk aan myn' bystand, en myn' raad;
 „ En zelfs, om trouwelyk het noodlot, hoe verbolgen,
 850 „ Van hun' beminden Prins, in zyne vlugt, te volgen.
 „ Wy vinden eene Kiel aan 's Ganges breeden mond,
 „ En neemen ze in bezit, en hyffen 't Zeil terstond.
 „ Maar ach! wat schouspel treft daar onze ontroerde zinnen!
 „ (Dit schiet my, zonder schrik en yzing, nooit te binnen!)
 „ Ik, die zoo lang 't gezicht van onheil heb gederfd,
 „ Ik zie de gansche Zee met Menschen-bloed geverfd,
 „ En ieder oogenblik 't getal der Lyken groeijen,
 „ Die de opgezwollen Stroom de Ryks-stad uit deed vloeijen.
 „ O gruwel der Natuur! Wy wenden allen 't oog
 860 „ Door overmaat van smart, en elk smeekt van om hoog
 „ Dat onder dit getal geen Vader, Zuster, Broeder,
 „ Noch Egtgenootte zy, noch teêr beminde Moeder;

„ Als ware een zweem van trooft in deze onzekerheid,
 „ Die, midden in een' vloed van tranen, 't hart nog vleid,
 „ Tot dat de naare Nagt, gereezen aan de kimmen,
 „ Dit yfs'lyk Moord-toneel bedekt met zyne schimmen.

„ Zie daar, o Koning! hoe de Troon is omgekeerd,
 „ De Scepter weggerukt, de Wetten overheerd,
 „ Daar, in het hoogst geluk, zoo veel vermaarde Vorsten,
 870 „ Van *BACCHUS* Nageslacht, de Ryks-bestiering torsten,
 „ Zie daar, hoe dat hy valt, die duld dat, op den Troon,
 „ De Logen, als een Slang, zich kronkele om zyn Kroon!

Einde van het TWEEDE BOEK.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D VAN HET DERDE BOEK.

Kryg tegen TORYMBAS, die door FRISO in een Veldslag gedood word. Lafhartig gedrag van COSROËS, Zoon van CHARISIS, en zyn nyd, boorende den lof van FRISO. Dood van CHARISIS. Te rugkomst van het Leger te Amajapure. Spyt en haat van PASIPHAË jegens FRISO. Komst der Gezanten van AGRAMMES, die het nieuwe Hof door geschenken op hun zyde krygen. MEGASTES, een oud Staats-Dienaar, berigt zulks aan FRISO en brengt hem teffens de tyding dat zyne Moeder MELITE, en zyn twee Broeders niet omgekoomen, maar naar verre Landen vervoerd zyn. Onverwagt oproer in de Stad, ten voordeele van den Prins, en de oorzaaken daar van. Zyne redenvoering, verzoekende dat de Taprobaansche Vloot hem naar den Indus mag overvoeren, op dat hy langs die Rivier naar het Ryk van PORUS reize, 't welk word toegestaan. FRISO vertrekt van Taprobana.

DERDE BOEK.

Des and'ren daags, zoo ras, in 't Oosten doorgeblonken,
 De gouden Dageraat begon aan 't Zwerk te pronken,
 Het Parel-ryke Strand toelachte van om hoog,
 En 't groot *Amajapure* ontdekte aan 't gretig oog;
 Stond **FRISO** reeds aan 't hoofd van **CHARSIS** dapp're Benden,
 Gereed zich naar 't gebergt van *Galibi* te wenden.
 Naast hem, aan d'eenen kant, was **TEUPHIS**, mede zwaar
 Gewapend tot den togt, die nu te aanvaarden waar';
 En **DIOCAAR**, aan 't hoofd der *Gangarydsche* Helden.
 10 Aan d'and'ren **COSROËS**, die nooit voorheen de Velden
 Van *Mars* had aangeschouwd, en daar *Bellona* woed,
 En Heerschappyën deeld voor 't uitgestorte bloed.
 Zyn pragtig Wapentuig blonk in der Krygs-liên oogen,
 En zelv, tot in de ziel door deezen glans bewoogen,
 Aanhoorde hy met vreugd der Hovelingen lof;
 En sprak van de Oorlogs-Kunst als een bekende stof.

De Koning CHARSIS had met hem ten ftryd gezonden
 TYRINTH, wiens trouw hy had voorheenen ondervonden,
 En die, met zynen moed, en 't zekerste beleid,
 20 De vrugten paaren mogt van lange ervarenheid.
 Hy had bevel, om niets te doen, of aan te raaden
 Dan 't geen ook TEUPHIS wel op zich zou willen laaden,
 Ja, 't geen de Wysgeer 't best om te overwinnen dagt,
 Na weërzyds overleg, te staaven met zyn magt.

Men had nu reeds berigt, door Lieden van betrouwen,
 Hoe dat geen Vyand meer was wyd en zyd te aanschouwen;
 En hoe dienzelven nagt, op 't eerst ontstaan gerugt,
 Wie deelde in dit ontwerp, de Stad was uitgevlugt,
 Om naar hun Opperhoofd zich, in dien nood, te spoeden,
 30 En, hem versterkende, zich zelve te behoeden.
 Dus neemt men, om hem daar by tyds te keer te gaan,
 Naar *Sandocandië* den aantogt daad'lyk aan.

TORYMBAS meê berigt, door ZANDROVALS gezellen,
 Hoe deez beminde Zoon gezonden was ter hellen,
 Verzuimd' ook van zyn kant, niet overmand door schrik,
 Tot dapp'ren wederstand geen dierbaar oogenblik.
 Door ZANDROVALS verlies nog meer dan ooit verbolgen,
 Besluit hy zyne wraak of vegtend hem te volgen;
 En zweert voor d'Outers van de Goden eenen vloed,
 40 Tot zoen van zyne schim, op te offeren van bloed.
 De trouwlooze Onderdaan, verleid door zyne trecken,
 Zweert op zyn voorbeeld mede om deezen slag te wrecken,
 En snelt te zaam, en word een Heir, 't welk, in getal,
 Dat van den Koning zelf te boven streven zal;
 Daar Krygsbehoefte, noch daar Wapens aan ontbeeren,
 Noch lust tot plundering, noch moed om zich te weeren;
 En, naar zyn hoogmoed dus en zyn vermogen zwelt,
 Slaat hy zyn Benden neêr in een voordeelig Veld.

Hoe CHARSIS Leger zich, ook yverig, mag spoeden,
 50 Het vind beletzelen, niet allen te vermoeden,
 Wanneer men, onvoorziens, zoo zwaar een doortogt vergt,
 Aan 't ondoorhouwen Woud, of 't hoog gestrekt Gebergt.

Men ziet ten derden keer bereids het licht verdwynen,
 Als 's Vyands Tenten 'teerst voor het gezigt verschynen.
 Toen blykt het hoe de kwaal veel dieper wortels had
 Dan in de Hoofdstad zelv' gevreesd was, en geschat:

En hoe men hier met spoed iets groots zou moeten kiezen;
Of worst'len, met gevaar van alles te verliezen.

Men ziet, hoe 't Veld, waar in de Vyand legt gestrekt.

- 60 Van vooren door een' Vloed voor d'aanval is gedekt,
En van ter zyden word door hoogten, zwaar van Boomen,
Beklemd, die, puntsgewyz', daar agter t'zaamen koomen,
En maken van deez vlakke een' Driehoek, wel gekeurd,
Wiens sterkte 's Vyands waan, en moed nog hooger beurt.

In deez omstandigheid was 't beter iets te toeven,
Dan straks het Oorlogs-lot, te driftig, te beproeven;
Dus sloeg men 't voor hem neêr, beschanzend zich ter rust,
Om nieuwe kragt te zien herryzen met de lust;

- 70 En om, in veiligheid, het wis bescheid te erlangen
Van 't geen te dugten is, of 't nuttigste aan te vangen.
Terwyl men bezig is, en Gragt en Wal bereid,
En 't ooge nog niet zwicht voor 't zwaarst der duisterheid,
Bespeurt men, onverwagt, twee sterke Jongelingen,
Die zwemmend, door den rug der Stroomen heenen dringen,
En, naad'rend, wenschen, voor der Legerhoofden oog,
Te ontleên wat hen|tot zulk een stoute daad bewoog.

„ Wy, (spreekt'er een) wy zyn met opzet toegeschooten,

„ Om 't wederspannig Heir|met and'ren te vergrooten,

„ Maar 't snood Verraad, dat vroeg of laat gewroken word,

- 80 „ Heeft ons, niet onbezuid als and'ren, aangepord.

„ Wy kwamen slechts om zyn vermogen af te meeten,

„ En wat, de Vyand kan en wil, opregt te weeten:

„ En zulks tot 's Konings heil te maaken openbaar,

„ Hoe 't ons ook wikk'len mogt in 't hoogste Lyfs-gevaar.

„ Zyn Heir gaat in getal het uwe reeds te boven,

„ En waft nog daaglyks aan, door dwingen en belooven.

„ In kloekheid mooglyk niet. Het Veld, dat hy beslaat,

„ Is sterk, zoo lang deez Vloed zoo hoog gereezen staat,

„ Maar 't Land is ons bekend; en leent men ons vertrouwen,

- 90 „ Daar is in weinig tyd geen water meer te aanschouwen.

„ 't Word ligtlyk afgeleid door 't middel eener Beek,

„ Die, kronkelende, vloeit door eene laager Streek,

„ En die 't nu drooge Veld, zoo verr' het oog kan strekken,

„ Zal op de linker zyde, in d'ogtend overdekken.

„ Men geeve ons Arbeidslîên, wy selv', wy neemen aan,

„ De handen, onvermoeid, mede aan het werk te slaan.

„ De Vyand heeft daar Post en Wagt, zoo 't schynt, vergeeten,
 „ Of zal, waarfchynelyk, van dit geheim niets weeten;
 „ En, eer het licht herryft, gansch te overromplen zyn,
 100 „ Voor dat zulk een ontwerp zyn trotsheid mooglyk fchyn?
 Deez raad, waar door men niets ligtvaardigs staat te waagen,
 Verdient van ftonden aan der Hoofden welbehaagen.
 Een deel des Legers ruft. Een deel, met allen fpoed,
 Doet het gehoorzaam Nat, den lang gewoonen Vloed
 Verlaaten, en de Beek, nooit dus voorheen gezwollen,
 Gelyk een breede Stroom, langs wyde Velden rollen.

Zoo ras Vorft COSROËS ter ruft was afgegaan,
 Treed FRISO, door TYRINTH en TEUPHIS bygeftaan,
 In 't overleg, om zich niet verder te bewallen,
 110 Maar, voor den Dageraat, den Vyand aan te vallen.
 Zyne oogen voelden thans geen' flaap, maar Oorlogs-luft;
 Om, door een groot gedrag, de Vaderlyke Kuft,
 Met CHARISIS Oorlogs-Vloot, tot ftraffe der Verraad'ren,
 Zoo veel te fpoediger, te zoeken, en te naad'ren.
 TYRINTH had wel gewenfcht zulk eene deugd te zien,
 In 't hart van die hem eens als Koning zou gebiën,
 En zugtte dat de toorn des Hemels, aan de Troonen,
 De ware grootheid flechts wil voor een tyd vertoonen.

Het flot van hun beraad was, aanftonds DIOCAAR
 120 Vooruit, met eenen Gids, en uitgeleeze Schaar,
 Te zenden, om langs 't Woud, aan d'and'ren kant der Stroomen
 Des Vloeds, de regter zy' des Vyands aan te koomen.
 Hem volgde GALO, die, met een gelyk getal,
 Zoo ras als zich de klank der Wapens, en 't gefchal
 Der Mannen, tot een blyk des aanvals, zou verheffen,
 Den flinker-vleugel zoude in zyne zyde treffen.
 Vervolgens liet men aan hun wel bekend beleid,
 Wat beft gevoegd zou zyn, naar Stryds-gelegenheid;
 Het zy ten eerften op den Vyand los te breeken,
 130 Het zy de Leger-plaats in ligten brand te fteeken.
 Zy gaan, vol vreugde om deez verkiezing, en vol moed,
 Door dikke duifternis, en waaden door den Vloed;
 En weeten in den Nagt de hoogten op te trekken,
 Die 't Vyandyke Veld van wederzyden dekken,

En

En die TORYMBAS niet gevaarelyk gefchat,
Of, uit een' trotzen waân, geheel verwaarloosd had.

- Straks na deez Helden beide in vollen aantogt waren,
Doed CHARISIS Veldheer, 't Volk in ftilte zaamen gaëren.
Hy fchaart de Ryën, geeft den Hoofdliën hunnen laft,
140 En elk de plaats die hem, naar zyn bekwaamheid, pafst.
In 't midden der Slag-orde, en aan het fpits der Mannen,
Ging FRISO; naaft zyn zy, Vorft TEUPHIS, 't oog gefpannen
Rondom, van tyd tot tyd, meêdeelend nieuwen moed,
En 't Volk vermaanende, voor 's Konings dierbaar bloed,
Den allerlaaftten slag den Vyand toe te brengen,
En door hun dapperheid zyn dagen te verlengen.
De Regter-Vleugel had CHARONDAS aan het Hoofd;
Die van zyn Oorlogs-kunft een goeden kans beloofd.
TYRINTHUS zelv' gebood den Slinker. Zy doorwaad'den
150 Den afgetaptten Vloed, daar pas zich d'enkels baad'den,
En voor het fchemerlicht ftaan ze aan den overkant,
Met ongebrokene orde, in veiligheid geland.
Maar COSROËS, uit flaap gewekt, voelde in zyn zinnen
Geen d'allerminften luft om d'aanval te beginnen.
TYRINTHUS had al lang den weeken aart doorgrond,
En wyf'lyk overlegd wat hem te aanvaardden ftond.
Hy koos een Achterhoede, om zich naar 't zwakft te keeren
Des Heirs, verfcheen daar nood, of om op 't laaft te deeren,
Door aan te vallen, na 't verdwynen van 't gevaar,
160 En plaatfte'er COSROËS met zyn verwyfde Schaar:
Die beter van een Kleed of Tulband konden fpreken,
Dan, met het blanke zwaard, door Spielfte en Schilden breeken.
Zy vonden zich daar wel, fchoon weinig tyds voorheen,
Niets, voor hun dapperheid, on-overwinbaar fcheen,
En dat, wanneer men 't oor naar hen had willen wenden,
Deez Kryg, door hen alleen, geweest was te vol-enden.
Maar Lafaarts fpreken groot. Het is geen DIOCAAR,
Al wie van vegten raaft in 't afzyn van 't gevaar.
Hen volgde Torenshoogte, een ry van Elephanten,
170 Kasteelen voerende op den rug, van alle kanten
Bezèt met Schutters; vol gepropt met fcherp Geweër,
En Keijen, om, te pas geploft van boven neër,

En midden in den drom der vegtenden gesmeeten,
 Den Vyand, uit de lugt, de Neêrlaag toe te meeten.
 Gy had gezegt, wanneer ze, in wyden rang gefchaard,
 Den grond deên beeven, door 't aannaad'ren van 't gevaart,
 Dat daar een groote Stad, met sterk bemande Muuren,
 Kwam dryven over 't Veld, ten schrik der Nagebuuren.
 Men stelde deezen Ry het agterst, om 't gerugt
 180 Te myden van hun' tred, en was niet min bedugt
 Voor tydverlies, om niet een' toeleg te zien missen,
 Door sülte, en 't diepst geheim, alleenlyk te besliffen:
 Maar straks, wanneer men was in d'aanvang van den Stryd,
 Zou men ze naad'ren doen ter regter plaatze en tyd.
 De Volken deezes Lands, ontbloot van Ruiterbenden,
 Vervulden hunne plaats door dit gediert te zenden.
 Men zag'er die, byna met redelyk verstand,
 Hun Meester rukten uit des Overwinnaars hand,
 Door, zagtlyk knielend, hem gemakk'lyk te doen daalen:
 190 Of, door hem, met hun' tromp, uit het gevegt te haalen,
 En weêr op hunnen rug te plaatsen, te behoên:
 Of door een' aanval op gepastn tyd te doen.

TORYMBAS onderwyl, door overtal vermetel,
 Dagt haaft den ouden Vorst te stooten uit zyn' Zetel;
 En vol veragting voor een Leger, aangevoerd
 Door COSROËS, had zich in minste niet ontroerd;
 Maar, zorgeloos, bleef op zyn rustbed nederleggen,
 Tot dat men hem de komst des Vyands aan kwam zeggen.
 Hy staat verzet hoe 't Heir den Vloed is doorgeraakt,
 200 En schaamt zich dat men hem dus onvoorziens genaakt.
 Hy ryft, en roept, verbaasd, ter wapen. De Oorlogs-vaanen
 Zyn straks ten toon gesteld. De trouwlooze Onderdaanen
 Verschynen van rondom, zien, met *Aurora's* rood,
 De wettige Oorlogs-Magt, en schieten, in den nood,
 Het yz'ren Harnas aan. Men hoort aan alle kanten
 Een ordenloos geraas in 't Heir der Vloek-verwanten.
 Elk spoed zich niettemin met yver, en gefchaard
 Gelyk gevoeglykst kon, en niet als wel bedaard
 Geschieden moest, stelt zich in staat van tegenweeren,
 210 En tragt den eersten ruk des Vyands af te keeren.

Men word den Veldheer zelv', in 't onvoorzien gevaar,
In nyv're bezigheid oplettende gewaar.

Hy inelt van rang tot rang, vol zorg en wanbetrouwen,
Als of hy te gelyk alomme waar' te aanschouwen.

„ 't Is (roept hy) C O S R O Ë S, met wien wy zullen slaan.

„ Houdt moed! wie vrees om zulk een' Lafaart te weêrstaan.

't Ontbrak T O R Y M B A S niet aan dapperheid in 't vegten,
Noch ook aan wys beleid om Benden wel te regten:

Hy bleef niet hoopeloos in wanorde, en men zag

- 220 De vrugt in korten tyd van 't schranderste gedrag,
En agter 't Volk, geschikt om 't eerst geweld te sluiten,
Weet hy 't voornaamste deel zyn's Heirs in rang te sluiten.

Vorst C H A R S I S Leger naakt, bedaard, ter zelve uur;
Gedrongen van gelid, gelyk een stalen Muur.

De Wysgeer had geraên, om wiffer te overwinnen,

Den aanval met het Zwaard alleenig te beginnen.

„ Hoort (sprak hy), 't geen my meer dan eenmaal kwam voor 't oog,

„ Mydt heden, zonder zorg, 't gebruik van Pyl en Boog.

„ Het schiet-geweer verschrikt veel meer dan 't is te vreezen,

- 230 „ Sluit uwe Schilden slegts om daar voor vry te wezen:

„ En gaat, aldus gedekt, met Staal alleen te keer.

„ Geen Vyand wederstaat de kragt van 't blank geweer.

Hy ried niet mis. Terwyl T O R Y M B A S Oorlogs-Mannen
Staag bezig zyn den Boog te lossen, en te spannen,

Genaakt men, met het Zwaard, hun Slag-Orde ongestuit,

En hoort een naar geschreeuw na 't moedig Kryggsgeluid.

Straks hebben ze ook het Zwaard, in 't deinzen, uitgetoogen,

En sluiten, in wanorde, een' Rang, geheel bewoogen.

T O R Y M B A S komt. Zy staan. Fluks stryd men Man by Man.

- 240 Elk weert zich nu: dan vegt hy, vallende aan, en dan

Volënd hy zyn geweld door doodelyke wonden;

Of, denkende een' te slaan, word zelv ter hel gezonden.

De Koning F R I S O, thans in 't heetste van 't gevegt,

Bemerkt T O R Y M B A S. Straks, van T E U P H I S zyde, regt

Op hem gesheid, roept hy: „ Hier is uw Man; koom nader,

„ Zoo ware moed nog leeft in 't hart van een' Verrader!

Meer taal behoefde 'er niet. De Veldheer wend zich heen,
 En ziende een' Jongeling, die hem vermetel schein,
 Denkt hy, met d'eersten slag, dit Uitdaag-woord te wreeken,
 250 En heft den Arm: maar iets, uit gramschap, mis geweeken,
 Slaat by hem neêr, en klieft alleen de dunne lugt.
 Een zware slag, die mist, maakt kragtloos. Straks bedugt
 Voor 's Prinzen Arm, had hy gewenscht verre af te wezen:
 Maar FRISO helpt hem uit het âkelige vreezen,
 En treft hem, daar de Helm het zwakst aan 't harnas fluit,
 En jaagt 'er met het bloed het eerloos leven uit:
 Tandknerssend wentelend, met woefte en dolle zinnen,
 In 't oogenblik eer hem de dood kooft overwinnen,
 Gelyk een Luipert, die den Reiziger bespringt,
 260 En aanziet als zyn prooi, maar in 't uitspatten dringt
 In onverwagt Geweer, en roof en lyf moet derven,
 Zyn tong doorknaauwt, en brult, en woed in 't smartlyk sterven.

Toen schoot Vorst TEUPHIS toe met ASCON, GOBRIAS,
 En met een sterken troep, en nadert regt van pas.
 Want naauwlyks lukt het hem TORYMBAS dus te vellen
 Of FRISO word omringd door 's Veldheers lot-gezellen,
 En Lyfwagt, aangevoerd door zyn' verwoedsten Zoon,
 Ook zoekende den dood, of wel den hoogen Troon.

Nu vogt men by het Lyk, en trapte 't met de voeten,
 270 Aan de eene zyde, om zulk een zwaar verlies te boeten,
 Aan de and're, denkend haaft zich zegeryk te zien:
 Elk stond, en dagt om slag noch om gevaar te vliên.
 Lang bleef het dus onwis, en niemand schein te winnen.
 TORYMBAS Zoon, genaamd OZELLAS, buiten zinnen
 Door 's Vaders dood, valt op den Wysgeer TEUPHIS aan,
 En treft hem. 't Harnas buigt, maar kan den slag weêrstaan.
 Toen hief de Wysgeer 't Zwaard, dat, door den helm gedrongen,
 OZELLAS harffenpan doorklieft. Hy valt, gedwongen
 Al zyne grootheid hier te laten op het Veld,
 280 Terwyl zyn gramme ziel zyns Vaders ziel verzeld.

Flauw vogt de Vyand straks na deez twee groote slagen,
 Dien 's Veldheers wys bevel niet meer konde onderschraagen;
 Wanneer, geraakt door 't bed des Vloeds ter zelve tyd,
 Der Elephanten Ry, verspreidend wyd en zyd

- Een' nieuwen Oorlogs-kreet, met doodelyken regen,
 Van plettrend Wapentuig, het alles deed beweegen.
 Toen rees 'er, in het kort, in plaats van een gevegt,
 Een slagting zonder maat. De zege koomt by 't Recht.
 Elk bergt zich voor de wraak, en 's Overwinnaars handen.
 290 De Dood verzeld het Heir der snoode Dwingelanden,
 En zaait, van plaats tot plaats, op 't uitgestrekte Veld,
 Of een' rampspoedig, of een' eervergeten Held.
 Daar valt 'er die zich, door T O R Y M B A S valsche treeken
 Verleid, ter Wapen rustte, als waar' 't om hoon te wreeken,
 En, ongelukkiger dan schuldig, zelf met eer
 Gestorven waare in dienst van C H A R S I S, zynen Heer.
 Hier sneuvelt 'er, die flegts, uit lust tot moorden, streeden,
 Of zugt naar plondering, door lang bedurven zeden:
 Daar waren 'er, door smart, gedwongen 't zeegryk Volk
 300 Te bidden hunne pyn te heelen met den dolk,
 Om 't worst'len met den dood op 't eenzaam Veld te ontkoomen,
 En beter lot te zien by de onderaardsche Stroomen.

- Ook kreeg te deezer tyd C H A R O N D A S d'overhand,
 Hoe zeer men hem in 't eerst ontving met tegenstand.
 Hier zag men, aan het Hoofd des Vyands, zich vertoonen
 Den dapp'ren A R S E S, mede een van T O R Y M B A S Zoonen.
 De ryen horten zich met vreesselyk geweld:
 En, in het oogenblik, ontvangt het groene Veld ;
 Een' sroom van rookend bloed. 'Deez valt door' 't hart gereegen ;
 310 Deez heeft in 't aangezigt een breede kloof gekreegen,
 En word door eigen Volk, nog gansch gezond, vertrapt,
 Om dat hy 't licht eer derst dan 't leven; deeze ontsnapt
 Den een', om door het Zwaard des anderen te sneeven;
 Twee treffen dus malkaêr dat elk geraakt om 't leven.
 Doch A R S E S, in getal oneindig meer, verkreeg
 Allengskens kans en hoop tot een' gewenschte zeeg':
 En zag al meer dan een' zyn's Vyands nederploffien ;
 En snikken, door een hand van agteren getroffen.
 Maar toen hy midden in den zwaarsten aanval was,
 320 Koomt G A L O met zyn' troep, en treft hem zoo te pas,
 Van d'and'ren kant, en doet zyn dapperheid dus baaten,
 Dat hy den Vyand dwingt zyn voordeel te verlaaten.

Zelf vogt men niet zeer lang. 't Herstellen van den Stryd
 Wierd kort ondoenelyk voor ARSES moed en vlyt.
 Men kent zyn Stem niet meer, men hoort niet naar zyn Wetten,
 Noch 't voorbeeld dat hy geeft om 't deinzen te beletten.
 De onmydb're zekerheid van zwaarder dood en straf,
 Herroept geen luft, noch houdt het hart van 't smelten af.
 Zelv ARSES, dol van toorn om deez weêrwaardigheden,
 330 Word in het zwaar gedrang der vlugtenden vertreeden.

Dus ging het met die twee gedeelten van de Magt
 Des Vyands, of verftrooid, of gansch te niet gebragt,
 Terwyl TYRINTHUS, aan het hoofd van zynen Vleugel,
 De meeste schade leed. Hy, vierende den teugel
 Aan 't moedig Krygs-volk, viel den Vyand dapper aan,
 Maar wierd, na d'eerften stoot, ook moedig wederstaan.
 Daar vogten tegen hem vier Zoonen des Verraders,
 In d'ogtend toegesnel, op het bevel des Vaders,
 Zoo ras hem wierd berigt dat de Oorlogsheld TYRINTH,
 340 Aan dezen kant, verscheen in 't hooge Krygsbewind.
 Zy weten, veggende, hun Volk in tweên te scheiden:
 't Een deel weêrstaat TYRINTH: het tweede, aan het verbreiden,
 Schiet wyd en zyd voorby, tot dat het zywaards dringt,
 En, door het overtal, hem, onverwagt, omringt.
 Hy deinst van stonden aan, en buigt voor 't overstelpen;
 En, had hem DIOCAAR niet tydig kunnen helpen,
 Hoe zeer zyn groot beleid uitblonk in wederstand,
 't Was alles ordenloos gezien aan dezen kant.
 Maar SEGON's dapp're Zoon, door niemand te evenaaren
 350 In Oorlogs schrandrheid, wist alles te bewaaren.
 Hy, naderend ten Slag, zoo ras hy merken kon
 Dat in den Morgenstond het eerst gevegt begon,
 Zag 's Vyands gansche Magt alleen naar voren gaad'ren,
 Om, op het eerst geschreeuw, hun' Opperhoofd te naad'ren;
 Maar tevens, agter 't Heir, der Elephanten hoop,
 Thans in eên eenzaam oord, en door het woest geloop
 Der Oorlogs-Liën, gewoon op hunnen rug te stygen,
 Verlaaten, en zeer ligt in zyne magt te krygen.
 Van stonden aan vertrekt en streeft hy langs het Veld,
 360 En brengt het weereeloos Gediert in zyn geweld.

- Men wapent hunnen rug, en fluks zyn de Kasteelen
 Met CHARSIS Volk bezet op DIOCAARS bevelen.
 Zy traden toe wanneer TYRINTH, in 't naauw gebragt,
 Byna bezwyken moest voor 't Vyands overmagt,
 Die, met een vreugde-schreeuw, deez hulp ziet aangedreeven,
 En waant dat zy hem zal nog ligter zege geeven,
 Maar tot bescheid verkrygt een' regen van gesteent,
 En Pyl, en Schicht, van hem tot eigen ramp geleend.
 Straks roepen ze, Verraad, geheel verbaasd van zinnen;
 370 Ontstelt'nis neemt de plaats der hoop van te overwinnen.
 Zy wenden zich, maar door het wenden meer verward,
 Vervliegt hun woefte moed, en smelt hun trouw'loos hart.
 Thans kooft het zwaar Gediert de Slag-orde ingetoogen,
 En slingert met den Tromp de Mannen in den Hoogen.
 Zy went'len in de Lugt, en vallen kraakend neêr;
 Het Harnas klatert op het Harnas. Het Geweer,
 Nog in de hand, bezeert den besten hunner vrienden,
 En doet 'er twee gelyk een vreeslyk einde vinden:
 Niet anders dan een zwaar en donker Wolk-gevaart
 380 Op eens Orkanen loft, en dulle stormen baart;
 En hooge boomen, door den woefsten vaart getroffen,
 Doed, pletterend, op struik en kreupel-boschen ploffen.
 TYRINTH hervat ook dus 't gevegt, van zynen kant,
 En krygt, van overheard, roemrugtig, d'overhand;
 Hooft Lyken op elkaêr, en breekt door alles heen,
 Tot 's vyands gansche Magt is, vlugtende, verdweenen.

- De *Taprobaansche* Prins, in d'agterhoê, verstond
 Zo ras den toestand niet, waar 't Heir zich in bevond,
 Of hy, dewyl daar niets meer voor hem was te dugten,
 390 Trok meê den Vyand na, vervolgende in het vlugten.
 Straks als 't gevaar verdween, vol vuurs en kloek te moê,
 Schreef hy zich reeds een deel van deze zege toe,
 Wanneer hem, die niet wagtte iets diergelyks te hooren,
 De uitblinkende Oorlogs-daad van FRISO klonk in de ooren.
 Fluks mindert zyne vreugd, en in 't hovaardig hart
 Ontstaat, op zulk een nieuws, een ongewoone smart.
 TORYMBAS wapentuig, geplaatst voor FRISO's voeten,
 Der Hoofden lof, die hem met nieuw ontzag begroeten,

En zyn doorlugte naam, verbreed van mond tot mond,
 400 Dit alles greeft zyn ziel met d'allerdiepste wond;
 En, daar hy word genoopt, door 't pynigend geweten,
 Zyn blooheid by den roem diens vreemd'lings af te meeten,
 Blaaft hem de maag're Nyd een Slang ten boezem in;
 En vest den yz'ren grond van arg, en wederzin.

TYRINTH word onderwyl, na ryp beraad, verkooren,
 Om *Sandocandé* nog dieper in te booren;
 En twilt en muitery, door straffe, en wys beleid,
 Te doen veranderen in rust, en veiligheid.
 Hy kiest een Troep, bekwaam daar alles te overheeren,
 410 En 't Leger maakt zich klaar om weêr te rug te keeren.

Des anderen daags eer 't Licht een einde van den nagt
 Gemaakt had, wierd de Maar ter Ryk-ftad ingebracht
 Hoe dat men 't end des Krygs kwam, zeegryk, te verwerven,
 En hoe TORYMBAS moest door FRISO's handen sterven;
 En 't Volk dat, juichende, van allen kant, verscheen,
 Gaf hem, op nieuws, den naam van Redder van 't gemeen.

Maar CHAR'SIS, om wiens heil zoo veelerlei gevaaren
 Geleeden wierden, reeds gekrenkt door hooge jaaren,
 Kreeg minder vreugd van deez' doorlugte Maar' dan smert,
 420 Wanneer hem het gedrag zyn's Zoons verkondigd werd.
 Hy, die voorheen altyd zich dapper had gekweeten,
 En d'Oorlogs-Moed, hoe grys hy was, niet kon vergeeten,
 Voelt zich getroffen met een doodelyke wond,
 En brengt deez reden voort uit een' bestorven mond.

„ O, ware ik weêr bekwaam ten ftryd, gelyk voorheenen,
 „ Ik zou myn ongeluk niet op myn' Stoel beweenen!
 „ Maar, in het heetst Gevegt, door 't storten van myn Bloed,
 „ Aan COSROËS doen zien den roem van d'Oorlogs-Moed:
 „ O, ware ik daar geweest in 't dapperst tegenkanten,
 430 „ Men had hem niet gezien, gedekt door de Elephanten,
 „ Den Dood vermyden, daar een vreemd en jonger Vorst,
 „ Roemrugtig, tot myn Heil, zich bloot voor stellen dorst!
 „ Is dus myn bloed gedoemd te stremmen in zyne Aad'ren!
 „ Is dit het overschot der Helden, myner Vaad'ren!

- „ O *Jupiter!* vind ik nog gunst voor uwen Troon,
 „ Laat ik in *Pluto's* Ryk begraaven deezen hoon!
 „ O duld dat, wyl ik niet door 's Vyands hand kan sneeven,
 „ De Lot-Godin voleinde een zoo rampspoedig leven!
 „ O, laat ik, op den boord van *Lethe's* zwarten poel,
 440 „ Vergeeten van dit leed het knaagende gevoel!
 De wyze *CHARSIS* sprak, vol smarte, deeze woorden,
 Terwyl de tranen hem, ondanks, uit de oogen boorden.
 Den Grooten, die zyn deugd navolgden, kon het niet
 Gelukken hunnen Vorst te troosten in 't verdriet.
 Hy wenschte nu niet meer dan 't oogenblik te derven
 Der aankomst van zyn' Zoon, jaa voor dien tyd te sterven.
 De Droefheid prangde dus zyne afgeleefde kragt,
 Dat ze eind'lyk bukken moeste, en t'onder wierd gebragt.
 Voor dat het Heir den Wal der Ryks-stad konde aanschouwen,
 450 Volëindde een zagte Dood dit zyn rechtvaardig rouwen.
 Hem volgde een traanen-vloed, door strenge deugd gekogt,
 En, was der Volken wensch door 's Hemels wil volwrogt,
 Hy had zyn dagen by zyn' roem alleen gemeeten,
 En op den hoogen Troon onsterffelyk gezeten.
 Het Leger deelt niet min in dees gegrondde rouw,
 Verydeld in de hoop om van zyn' moed en trouw,
 Door *CHARSIS* eigen tong, de erkentenis te hooren,
 Als de aller-eêlste loon zich toegedagt te vooren.
 Het tred de Hof Veste in met een' geslooten mond,
 460 In plaats van bly Geschal, en de Oogen naar den grond.
 By hen is alle Vreugd der Zege weg-gebannen,
 De wreedste ontfelt'nis heerfcht op 't aangezicht der Mannen;
 En elk, op 't diepft geraakt, behalven *Cosroës*,
 Verwerpt den Lauwertak, en grypt den Lyk-Cypres.
 Hy, nu bestemd om zoo veel Volken te regeeren,
 Begrypt niet hoe de Dood zyn's Vaders hem kan deeren,
 En waarom het bewind van eene Monarchy,
 In plaats van aangenaam, zoo zwaar te tillen zy.
 Natuur mag, met haar kragt, zyn aderen doorspoelen,
 470 En een geheime smart doen aan zyn' boezem voelen,
 Hy troost zich met niet meer, bedeeft, in *CHARSIS* Zaal,
 Te zullen ondergaan zyn al te strenge taal,
 En met ten laatsten cens, na zoo veel tegenstreeven,
 In 't midden van de weelde, en overdaad te leeven.

Terwyl hy zich dus vleid, en half zyn smart vergeet,
Gevoelt zyn Gemalin een min gencesbaar leed.

PASIPHAË had reeds, voor zyne komst, vernomen,
Hoe dat hy 't Krygsgevaar, lafhartig, was ontkoomen:

Hoe 't Leger zyn gedrag, ronduit, misprijzen dorst,

480 En weinig agting had voor deez' hun' nieuwen Vorst,

Terwyl alle eer en lof aan FRISO wierd gegeven,

En voelde een' fellen toorn in haaren boezem leeven.

De driften spatten uit de binnenkamers. 't Hart

Word met een dampig vogt en zwarte gal doorwart.

Gelyk wanneer de woeste en bulderende Winden

Een opening in 't hol van hun' gevang'nis vinden,

En roeren, in het diepst zich dompelend der Zeên,

Het drabbig van den grond door 't gansche Water heen.

TORYMBAS val, waarop men 's Ryks geluk mogt gronden,

490 Was 't onverdraagelykst dat ze ooit had ondervonden.

De Hovelingen, vol van 't snoodste Staats-beleid,

Verschaften 't hoogste recht aan deeze onstuimigheid;

En straks, wanneer de haat begon in 't hart te kooken,

Deên ze, op het vuigst, hun best om 't vuur nog meer te stooken.

De vleyery treft meest, wanneer 't verlaafd gemoed,

Ten voordeel zyner drift, aan alles valt te voet:

En FRISO had alreeds het hoogste kwaad te schroomen,

Eer hem zyn reine Ziel zulks moog'lyk voor dèe koomen,

Van Lieden, wie hy thans, door zyne dapperheid,

500 Een ongestoord Gezag, en voorspoed had bereid.

By dit geheim gedrag kwam nog een Onweêr naad'ren

Uit *Gangaris*, en uit den schoot der Ryks-Verraad'ren.

AGRAMMES, nu geplaatst op *Ganges* hoogen Troon,

Wist haast de toevlugt-plaats van STAVO's grooten Zoon,

En had reeds overlegd om hem ook daar te deeren,

En Vrede-breuk met dit vermogend Ryk te keeren.

Zoo ras als hem de vlugt des Konings wierd gemeld,

En waar hy thans, naar schyn, zyn hoop op had gesteld,

Voorziet hy met een' schat, geraapt aan alle kanten,

510 Twee van zyn lang beproefde en snoodste Vloekverwanten,

En zend hen, met een groot gevolg, naar deze Kust,

Om Vorst en Onderdaan te leiden naar zyn lust.

Zy koomen, kort na dat de zegeryke Schaaren,

De Hoofdstad van 't gebied weêr ingetoogen waren;

Ver boven hunnen wensch aanhoorend met vermaak,
 Des ouden Konings dood, als gunstig aan hun zaak.
 Zy vinden CHARSIS pas in 't duister Graf gedraagen,
 Maar wagten zelf den rouw niet af der eerste dagen.
 Haast worden ze onderrigt, wie, by den nieuwen Vorst,
 520 Het allermeeft vermogt, en onderneemen dorst,
 En weeten, door de hulp van looze Hovelingen,
 Tot in de binnen-zaal van het Paleis te dringen:
 Alwaar men reeds met vlyt, in het geheim, ontleed,
 Hoe dat de aanstaande tyd het weeld'rigft zy besteed.

PASIPHAË, by wie het goud het Recht deed zwynen,
 Gaf hen de minste moeite om alles te verkrygen:
 En had reeds ondertaft hoe ligt, naar allen fchyn,
 Vorst COSROËS, hier in, zou te overwinnen zyn.
 Zy dorft wel haast haar zorg, en verr' uitzicht doen gelden,
 530 En 't geen in 't harte fchuilt, dus listig aan hem melden:

„ Thans is TORYMBAS magt vernietigd, en TYRINTH
 „ Is bezig om de rust te ftaaven in 't bewind.
 „ Maar grooter onheil ryft. Men moet naar vreemde Kusten,
 „ Een' magtigen Monarch, en eigen Ryk ontruffen.
 „ Waarom? en tot wat nut? Voor eenen Vreemdeling
 „ Die, trots om dat hem juist TORYMBAS in zyn' kling
 „ Gevallen is, u poogt voor laf te doen verslyten,
 „ En agter uwen rug niet ophoud van verwyten:
 „ Als of 't een grooten Prins kon paffen, het Gemeen
 540 „ Te volgen, en als dol ter Slag-orde in te trêen!
 „ Een Jong'ling, die verfmaad al wat des Dweepers oogen,
 „ Die hem verzeld, aanzien met een verwaand medoogen!
 „ Kortom een Baling, een Veragter van ons tweën,
 „ Die 't naauwlyks waardig agt onz' Drempel te betreên!
 „ Zal uwe Ziele zich, voor zulk' een', dus ontroeren
 „ Dat ze uit myne armen zich zal laaten heenen voeren,
 „ Om zich, in doodsgevaar, te werpen op een Kust,
 „ Die niets van ons begeert, dan een gewenschte rust!
 „ Maar, stel de tederheid van onze min ter zyden,
 550 „ De Staatkunde eifcht op 't duurft dien aanslag te vermyden.
 „ Kan het verdedigd zyn' uit een' opregten mond,
 „ Met een' verdreeven Prins te zyn in 't engft Verbond:

„ Ter-

- „ Terwyl men Magtiger, daar meer van word genooten,
 „ En van gewagt kan zyn, zoo grof voor 't Hoofd moet stooten?
 „ Wat raakt het ons of hy 't Recht voor zich hebbe of niet,
 „ Zoo ras 't onfeilbaar ons inwikkelt in verdriet!
 „ Hoe? zal men ieder keer gereed zyn om te stryën?
 „ Als Vreemdelingen, die hunne eigen Heerschappyën
 „ Verlaaten, vlugtende voor Menschen en voor Goôn,
 560 „ Hoogmoediglyk van ons afeischen hunnen Troon?
 „ Ter Wapen rent men ras. De Kryg is haast begonnen,
 „ Maar de eens verlooren Vreê word niet zoo ras herwonnen.
 „ Zeer dikwils keert de zege in nederlaage en smert;
 „ En wat scheelt ons door wien dat Ryk bezeeten werd?
 „ Maar 't geen my wel het meest doet voor dien toeleg beeven,
 „ Is een berigt, nu straks van over Zee gegeeven.
 „ Myn Vader word gedreigd. Daar stroopt een magtig * Vorst
 „ Uit *Griekenland*, die niet dan naar Verwoesting dorst,
 „ Door *Asië*. Men ziet hem alles overwinnen.
 570 „ Hy zal gewis ook met PANDION's Ryk beginnen.
 „ Wien zal men dan van tweên gedoogen zonder Kroon,
 „ Of mynen Vader, of des vreemden STRAVO's Zoon?

Deez woorden, en het goud, dat flikkerde in zyn oogen,
 Verrukken COSROËS wel haast door hun vermoogen.
 Hy mat zyn geest niet af met wat hier tegen pleit,
 En weigert geen geloof aan 't geen zyn lusten vleid.
 Gelyk een dikke Rook den glans van 't goud ontluistert,
 En 't fyn geslepen glas met zynen Aëm verduistert,
 Niet anders overdwelmt en dooft AGRAMMES schat
 580 De indrukzels uit van Eer, die 't hart nog over had.
 Straks maakt men een begin om zaamen raad te leeven
 Hoe dit trouwloos gedrag den besten glimp te geeven.

Maar schoon men, in 't geheim, op zulk een' grondslag werkt,
 Het gaat zoo stil niet toe dat TEUPHIS het niet merkt:
 De Wysgeer, onderrigt in 't Menschlyk hart te ontleden,
 Voorziet het onheil ras uit veele omstandigheden;
 En openbaart den Prins het kwaad, dat hy vermoed,
 Op dat hy zich niet meer met yd'le hoope voed.

* *Alexander.*

- „ Wy storten, wel te recht, met zoo veel Onderdaanen,
 590 „ Om CHARISIS dood een' vloed van ongeveinsde traanen,
 „ (Dus sprak hy,) want ik zie dat deez gebeurtenis
 „ Voor ons de grootste slag, in onze rampen, is.
 „ Men scheid het Heir van een, en, in 't Paleis verborgen,
 „ Vermoeit men zich niet zeer om voor uw hulp te zorgen.
 „ Of al myn gissing feilt, of een geheim bestier
 „ Werkt tegen ons belang, en deert onz wenschen hier.
 „ Ten minsten, waarde Prins! dit zyn geen trouwe Vrinden,
 „ De bystand, dien gy wenscht, is niet by hen te vinden.
 „ De vrindschap is zoo koel, zoo draalend niet van aart,
 600 „ En gaat met iever, lust, en hartlykheid, gepaard.
 „ Is 't dat men ooit een deel u toestaat van 's Lands kragten,
 „ Wat is van zulk een Vorst en Raadsiên te verwagten?
 „ De tyd zal heenen gaan met draalen keer op keer,
 „ Tot zich AGRAMMES stelt in staat van tegenweêr;
 „ En, zoo men door een Heir hem immer kooft ontroeren,
 „ Gy zult daar het gebied, o Prins, niet over voeren.
 „ Die 't hoogst bestier verwerft, die zal, naar allen schyn,
 „ Een midden uit den stoet dier Hovelingen zyn,
 „ Die, steeds gewoon met deugd en eer den spot te dryven,
 610 „ In 't heetste van den Slag in de Agterhoê verblyven.
 „ Of raad ik mis, en geeft men ons een Legerhoofd,
 „ Die van zyn kundigheid en moed iets groots belooft,
 „ Men zal hem niet aan 't Spits zien pralen van de Benden,
 „ Of een geheim bevel met hem te Velde zenden.
 „ Gy krygt van dit Bevel geen kennis, dan wanneer
 „ Men op het punt zal zyn om 't lot, op eene keer,
 „ Door een Gevegt, te zien voorspoediglyk besliffen,
 „ Of als een stoute daad en aanval niet kan missen.
 „ Gelukkig, zoo gy dan, verlaaten in 't gevaar,
 620 „ Zulk een Verraad niet word, tot uwen ramp, gewaar!
 „ En zoo men, door zulk een trouwloosheid aangedreeven,
 „ U die niet boeten doet met Vryheid of met Leven!

Vorst TEUPHIS moest den Prins begroeten met deez taal,
 In plaats van het vermaak van Hem, in CHARISIS Zaal,
 Te ontdekken wie hy was, daar CHARISIS nu verlooren,
 Hy geen getuigenis meer brengen kon te vooren.

En had men eens vermoed (wat 's d'argwaan niet bekwaam
Te brouwen te eener tyd) dat hy dien eed'len Naam
Zich gaf, om des te meer zich zelve te doen eeren,
630 Ligt had hy 't duurft Verbond in wantrouw doen verkeeren.
Wie wift ook, in een tyd van laagen zonder end,
Wat denkbeeld men den Prins van Hem had ingeprent;
En of hy, door den lift van Snooden, vroeg verbolgen,
Niet straks verflaauwen zoude in zyne Leer te volgen?
Dus nam hy vaflyk voor, een beter tyds-gewrigt
Te wagten, voor dat teêr, en hachelyk berigt,
't Zy klaarder blyk verfcheen, of dat de Prins 't mogt raaden,
Terwyl het ftíl geheim intuffchen niet kon fchaaden.

Hy zweeg nog naauwelyks, toen onverwagt verfcheen
640 Een Gryzaard, groot in magt, en Gunfteling voorheen:
Toen CHARISIS, op den Troon, met zoo veel roem, gezeten,
't Gezag by de eêlste Ziel wift keurig af te meeten.
Nu was 't geluk verkeerd, maar geenzins zyn gemoed.
MEGASTES bleef dezelve in zynen tegenfpoed,
En zag, met ftíl geduld, door vreemde Gunftelingen,
Zyn gryzen Kruin, met fmaad, en lafter, overdringen:
Jaa, 't geen hem 't diepfte trof, der jonge Liedden raad,
Reeds dienen tot een keuze, en rigtfnoer voor den Staat.

„ De groote *Jupiter*, om uwe deugd te loonen,
650 „ (Dus fpak hy FRISO toe) plaatze U weêr op Uw Troonen;
„ En make u, door zyn gunft, zoo zeeeryk, en verblyd,
„ Als gy nu, buiten fchuld, door 't Lot verftooten zyt.
„ Indien Vorft CHARISIS nog genoot het dierbaar leven,
„ Wy waren thans gereed de Waat'ren in te ftreeven.
„ 't Verraad zat reeds, ontroerd, te beeven aan de Kuft
„ Van *Gange*, daar 't zich nu, tot tegenkanting rust:
„ En ik, wel meer gewoon om Vlooten toe te ftellen,
„ Had mooglyk in deez' togt u moogen vergezellen.
„ Maar, fchoon men, met geduld, my nog op 't Hof aanschouwt,
660 „ Een ander heeft de magt, my voortyds toebetrouwd:
„ En van zoo veel geluks is niets my bygebleeven,
„ Dan u, van 't gene u raakt, berigt te kunnen geeven.
„ Gy zyt verraaden, Prins! en, van den overkant
„ Der Waat'ren, zyn hier reeds Gezanten aangeland.

- „ AGRAMMES goud heeft reeds de Binnendeur ontflooten,
 „ En in 't geheimft Vertrek een gunftig oor genooten.
 „ Wagt geene hulp, wagt eer alle arg, en hinderlaag,
 „ En dat men zich met hem, tot uwen ramp, verdraag'.
 „ Jaa, durft men, openlyk, de gadvryheid niet fchenden,
 670 „ Het zal uit vreeze zyn voor 't Volk, en de Oorlogs-benden.
 „ Terwyl gy dan nog kunt, met eer en veiligheid,
 „ Ontwyken, dat u toch geen ydle hoop meer vleid!
 „ En dat, door eene taal, die 't hart niet denkt, te aanhooren,
 „ Uwe onwaarderb're tyd niet vrugt'loos gaa verlooren!
 „ Maar 'k heb een and're ftof, en gansch is alles niet
 „ Zoo fmartlyk wat myn pligt aan u ter kennis bied.
 „ Jaa, 'k heb een blyde Maar, ter zelve uur, vernomen.
 „ Uw Moeder leeft! MELITE is nog niet omgekoomen;
 „ Uw Broeders zyn met haar, voor 't vyandyke Zwaard,
 680 „ In 't hevigt van den Moord, behouden, en gefpaard!

- „ Wat zegt gy? (viel hem hier de Koning in de woorden,
 „ Terwyl de traanen hem van vreugde uit de oogen boorden;)
 „ MEGASTES! welk een taal? wat tyding brengt gy my?
 „ O zaal'ge Gryzaard, wien myn vreugd tot heil gedy!
 „ Gy weet niet dat my zulks alleenlyk kan vermaaken?
 „ O welk een dier geneugt doet gy my boezem fmaaken!
 „ Wel aan, waar is ze, die my 't licht gegeeven heeft,
 „ En wiens verlies alleen my duizend fmarten geeft?
 „ Op Troonen is nog wel, met PORUS hulp, te ftygen,
 690 „ Maar, uit het Ryk der Doôn, geen Moeder weêr te krygen!

- De eerwaardige Oude ving daar op tot antwoord aan:
 „ 'k Heb van 't Gezantschap zelf deeze tydingen verftaan,
 „ Wanneer ze meldeden wat binnen *Gange's* Wallen,
 „ By 't overrumpelen, dien dag, was voorgevallen.
 „ PASIPHAË kwam hen, met vraag op vraag, aan boord:
 „ Nu, hoe de Koningin bevryd wierd in dien Moord,
 „ Dan, waar ze mogt vervoerd of wezen opgeflooten,
 „ En tevens welk een lot haar Kinderen genooten.
 „ MELITE wierd met haar' twee Prinffen voor het Zwaard,
 700 „ (Zoo was hun antwoord) flechts om PORUS wil, bewaard:
 „ En ftraks vervoerd naar ver van daar gelegen Landen,
 „ Alwaar men haar betrouwt aan fterke en zeeke're handen.

„ AGRAMMES heeft wel eer een Prins, van grooten rang,
 „ Aan 't *Persiaanfche* Hof, verknogt aan zyn belang;
 „ Die, zwaar betigt, en reeds als strafbaar aan te fchouwen,
 „ Door zyne voorspraak, goed en leven heeft behouwen.
 „ Naar dezen, die gewis voldoen zal aan zyn eifch,
 „ Is *Gange's* Koningin, te dezer uure, op reis.
 „ Maar wie hy zy, hoe dat zyn Staaten zyn geheeten,
 710 „ Dat is een duur geheim, door niemand nog geweeten.
 „ En tragt daar iemand naar, hem zou, naar allen fchyn,
 „ Deez kennis tot verderf, en bitter onheil zyn.

MEGASTES had nog naauw dit laafte woord doen hooren,
 Wanneer iets onvoorziens zyn reden kooft verftooren.
 Een onbekend geraas, en ordenloos geluid,
 Verheft zich in de Stad: een kreet, die niets beduid
 Dan oproer. 't Volk begint rondom te zaam te snellen,
 En tot een Treurspel zich, verwoed, in ftaat te ftellen.
 Onzinnig liep het door de groote Straaten heen,
 720 Gansch anders dan wanneer, het weinig tyds geleên,
 Door loffelyke min en diep ontzag gedreeven,
 Verbolgen was, uit zorg voor CHARISIS dierbaar leven.
 Thans was'er noch beleid noch orde by. Men vond
 Veel, die niet wiften waar het woelen uit ontftond,
 En andren, die, het oog vol vuurs, al verder drongen;
 In al geval, op hoop van plundring, toegesprongen.
 Het redenloos geweld wies met de meenigte aan,
 Verfchriklyk in haar toorn, en niet te wederftaan.
 De Prins word nogtans haaft gewaar wat al dit woelen,
 730 En onverwagte drift, wil zeggen en bedoelen.
 Men dringt tot in 't Vertrek, waar in hy zich bevind,
 En bied hem eensklaps aan den Scepter en 't Bewind.
 Men fpreekt niet min, dan hem, die thans gebied, te onttroonen,
 Om 't fchenden van den eed van CHARISIS te verſchoonen.
 Een eed, die by den *Styx* zoo plegtig was gedaan,
 Zag ieder, als een Wet, en 't heiligt voorwerp, aan;
 En thans, in plaats van zulk een dier Verbond te ftaven,
 Verſchynen, onverwagt, twee van AGRAMMES Slaaven,
 En worden aan het Hof en eere en gunft gewaar,
 740 In voordeel van hun Heer, een gruwzaam Moordenaar.

De Hemel zou gewis deez schandvlek niet aanfchouwen;
Maar die, vergramd, den Vorst en Volke doen berouwen.

Deez redenen, alom door Muiers uitgebreid,
Verwekten nog dien dag al deeze onstuimigheid.

MITOPHIS, een van hen, die de onrust meest beminnen,
Om, met hun lot te onvreên, een beter lot te winnen,
Wil CHARISIS gouden Staf in FRISO's handen zien;
Om op een' Vorst van zyn benoeming te gebiën:
En zich in zyn geslagt een Eerstoel op te rigten,

750 Door hem, met zulk een dienst, zich eeuwig te verpligten.
Hy nadert allerheetst, en voert aldus het woord:

„ Wy hebben heden eerst, o groote Prins! gehoord
„ Hoe schandelyk men durft Vorst CHARISIS eed versmaaden,
„ En 's Hemels zwaarste wraak zich op de schouders laaden.
„ Gy, die door wysheid, moed, en 't dapperste gedrag,
„ TORYMBAS hebt geveld in 't midden van den Slag,
„ En die het Lot des Krygs, ons ten geval, deed keeren,
„ Verdient alleen om ons als Koning te regeeren!

760 „ Wy zyn gereed uw hoofd, veragtend CHARISIS Zoon,
„ Te cieren met den glans van zyn verheven Kroon.

Hy zweeg na deeze taal, voor hem te onpas, en schuldig,
En staroogde op den Prins, naar antwoord ongeduldig.
Maar tevens nadert hen, met diep ontroerden zin,
Vorst COSROËS, verzeld van zyne Gemalin.

Hy, toen hy 't eerste Vuur des oproers kwam te hooren,
Onkundig hoe de Vlam in haar begin te smooren,
Van Lafaarts vergezeld, word in dat oogenblik,
Door eenen hoop des Volks omringd in d'eersten schrik:
En met PASIPHAË, dus onberaën besprongen,

770 Naar 't voorwerp van hun' haat te naderen gedwongen.
Hy, stom door angst, en met een doodelyk gelaat,
Zy, rood van schaamte en spyt, in deez' zoo laagen staat.
Gelyk een Adder, in een groene Wey gegreepen,
En in den scherpen bek een's Reigers fel geneepen,
En tot een wiffen buit en spyz' gevoerd om hoog,
Een' magteloozen toorn doet zien in 't vuurig oog:
Zoo stond de Koningin, door niet meer aan te schouwen
Des Scepters magt, gepaard met de ondeugd van de Vrouwen.

780 Zy klaagt, zy wenkt vergeefs: daar ryft, tot in de lugt;
 Van 't woedende Gemeen zulk een verwoed gerugt,
 Men dreigt het alles dus in vuur en vlam te zetten,
 Dat F R I S O zelv, om dees wanorde te beletten,
 En tevens om zyn wit te treffen, teekens geeft,
 Hoe dat men hooren zal wat in zyn boezem leeft.
 't Gefchreeuw verdwynt terftond gelyk in Zomer-tyden,
 Een damp, wanneer de Zon het Aardryk komt verblyden;
 En kalmte volgt'er, door geen' yver meer verftoord:
 Elk hygt, naar 't geen hy denkt dat aan zal zyn gehoord.
 Gelyk wanneer men lang ontruft is door het raazen,
 790 Als Vorft *Eool*, met wild gehuil, en buldrend blaazen,
 In 't ruime *Eolië*, daar hy die troep bewaart,
 Vier winden tevens loft van onder 't Berg-gevaart;
 En, in zyn' toorn, hen geeft, tot straf des Lands, ten beften,
 Geboomte, Huis, en Dak, jaa fterk gebouwde Veften,
 En ichielyk ophoud, hen weêr in den Kerker fluit,
 En diepe ftulheid volgt op 't donderend geluid.
 Zoo ftond het Volk: op eens, bekwaam na zinloos woelen,
 Als met maar eenen mond, te zwygen, te verkoelen;
 Wanneer iets onverwagts, of zeer gewenfchts, zich toont,
 800 Waar door 't zich toegestemd, of denkt te zien verftoond.

Voor 't oog van STAVO's Zoon was onderwyl, voorheenen,
 Nooit zulk een neet'lig uur, en toefland meer verftoenen.
 Maar, als de deugd in 't hart eens diepe wortels fchiet,
 Verlaat ze in het gevaar haar' zuivren Minnaar niet:
 En doet haar' heldren glans met hoog'ren luifter ryzen,
 Om hem het pad der eer zeeghaftig aan te wyzen.
 Hy vangt, bedaard van geest, zyn antwoord aan, als word
 Zyne eed'le Ziel deez taal van boven ingeftort:

810 „ Inwoonders dezer groote en Koninglyke Wallen!
 „ Wier vroomheid blinkt in Vrede, en moed in Krygs-gevallen,
 „ En die T O R Y M B A S hebt met my te niet gebragt,
 „ Geen voorwerp dat ik meer dan uwe vriendschap agt!
 „ Voor waare Helden is geen' groot'ren roem te winnen,
 „ Dan van een dapper Volk zich dus te doen beminnen.
 „ 'k Beken het gaarne, en voel, in 't binnenft myner Ziel,
 „ Dat my geen grooter vreugd voorheen te beurte viel.

K

„ Maar

- „ Maar, wat my de eigen-min en dankbaarheid mag raaden,
 „ Ik kan uw' harten-wensch, te deez tyd, niet verzaaden.
 „ Hoe! zoude ik, daar ik hier om hulpe en troost verschyn',
 820 „ En op myne onschuld steun, een rustverstoorder zyn?
 „ En uit een's and'rens hand bestaan een goed scheuren,
 „ Dat my de Hemel nooit als wettig toe wou keuren?
 „ Voor welk een Rechtbank zou die Staats-verwiffeling,
 „ Met hoop van zegepraal, bepleiten haar geding?
 „ En zoo 'k dan, in 't vervolg, van rampen mogt gewaagen,
 „ Wat Volken zouden my beschermen, of beklagen!
 „ Wierd ik, door snood verraad gedreeven uit myn Ryk,
 „ Hem, tegen wien ik wraak ga zoeken, niet gelyk?
 „ En, zoo men zulk een wit niet openlyk moest wraaken,
 830 „ Wie zoude AGRAMMES daad dan langer durven laaken?
 „ De Hemel gaf u zelv een Vorst om te gebiën,
 „ Wat uit die Bron-aâr vloeit moet ieder Mensch ontzien.
 „ Ik zelv', ik ben gereed te hind'ren, 'en te keeren,
 „ Al wie de Majesteit des Scepters durft ontéeren:
 „ En hoop dat, zich uw Vorst erinnerend deez dag,
 „ Op and're gronden bouwe in 't oeff'nen van 't gezag;
 „ En dat zyn waakzaamheid hem afleide, om betrouwen
 „ Te stellen op een' hoop van Slaaven, en van Vrouwen.
 „ Nogtans, dewyl gy my met zoo veel teekens vleid
 840 „ Van yver voor myn heil, en voor myn zekerheid;
 „ Gebie dat, daar my nog veel onheil staat te schroomen,
 „ Uwe Oorlogs-Vloot, my voere aan d'overzy' der Stroomen.
 „ Zoo ras ik d'Oevers eens van d'*Indus* mag betreën,
 „ Ontmoet ik ook het eind van myn weërwaardigheên.
 „ Jaa, 'k wensch niet meer dan eens die Landen aan te schouwen,
 „ Daar ABISARES heerscht, op wien ik kan betrouwen:
 „ Die, met myn Vader lang in 't plegtigste Verbond,
 „ In voor en tegenspoed, altyd standvastig stond;
 „ En die, van stonden aan, door mynen ramp bewoogen,
 850 „ My stellen zal aan 't hoofd van al zyn Krygs-vermogen.
 „ Naast zyne Staaten grenst het uitgestrekt Gewest,
 „ Daar ik nog grooter hoop, en al myn heil op vest,
 „ Van PORUS, van wiens roem gy wel hebt hooren melden,
 „ Als een der allergrootste en zegerykste Helden.
 „ Hy teed're Vader, die myn Moeder 't leven gaf,
 „ Is, zonder twyffel, al gereed tot wraak en straf:

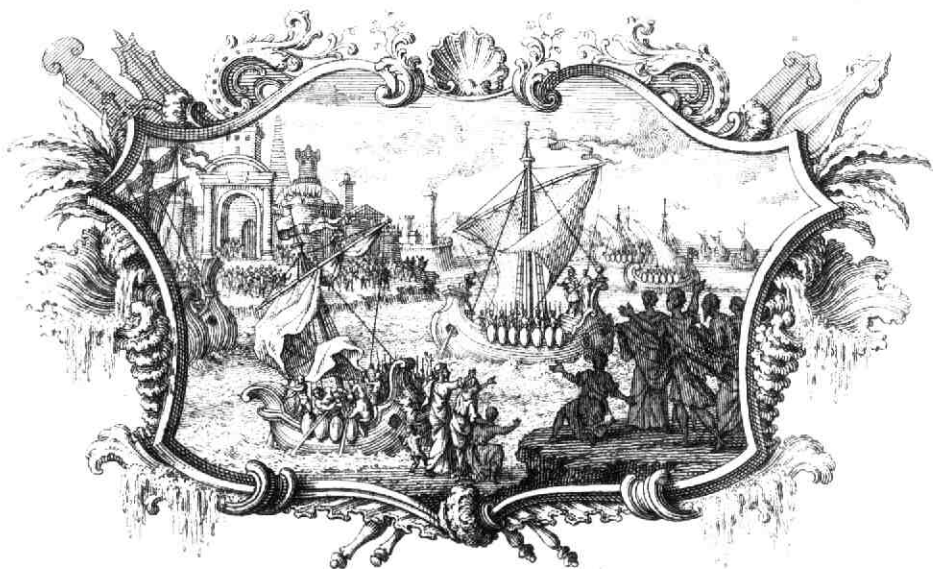
- „ En, moogelyk te Velde, aanrukkend met zyn Benden,
 „ Om zich naar *Gangaris* met eed'len toorn te wenden.
 „ Indien ge u dan ten kryg nog dus gemoedigd ziet,
 860 „ Deez myne afwezigheid belet uw poging niet.
 „ Ik hoop u, dankbaarlyk ,aan *Gange's* Kust te groeten,
 „ En, na geringen tyd, daar zegeryk te ontmoeten.
 „ Dan is aan *CHARSIS* eed voldaan. Ik stel u vry,
 „ Zeild slechts uw Oorlogs-Vloot naar d'*Indus* toe met my!
 „ En, kan 't aanstaande zelf niets anders aan my geeven,
 „ De teêrste dankbaarheid zal in myn boezem leeven;
 „ Welk eene omwenteling daar voor myn lot verschyn',
 „ Ik zal u voor deez' dienst altoos ten dienste zyn.
 „ *MEGASTES*, dien men ons te deez' tyd ziet verzellen,
 870 „ Heeft alle kundigheid om Vlooten toe te stellen.
 „ Wel aan, dat hy, voldoende aan deez' myn' waardsten eifch,
 „ De toebereidzels mag bestieren voor myn Reis!
 „ En dat ik het geluk mag smaaken, om deez Staaten
 „ Die 'k vond in diepe vrede, in volle rust te laten!

- Deez' woorden bragt hy voort, met eene Majesteit,
 Die nieuwen luister gaf aan zyn eêlmoedigheid.
 De heetste Muters zelfs, verftomd, en opgetoogen,
 Gevoelen hunne Ziel met diep ontzag bewoogen;
 En zy, door wien dit vuur met koelheid was aanschoud,
 880 Zyn met een eed'le drift beziel'd voor zyn behoud.
 Vorst *COSROËS*, wiens vreez', naar maate van dit spreken,
 Zoo min door hem verwagt, allensgkens was geweeken,
 Stemt gaarne in dit verzoek, gelukkig vry te zyn
 Met zoo gering een zaak, en de uitgestaane pyn!
 En geeft *MEGASTES* magt, van, zonder tyd verliezen,
 De Schepen te voorzien, om Zee te kunnen kiezen.
MEGASTES, diep verheugd om de uitkomst van deez dag,
 Slaat straks de hand aan 't werk, in zyn vernieuwd gezag.
 Hem volgt de Vorst van *Gange*, omringd van alle kanten,
 890 Door een ontelbaar Volk. Dier nieuwe Lyf-Trawanten
 Voorziet een deel de Vloot met voorraad. Andren slaan
 De handen aan het Wand. De hooge Masten staan
 Gelyk een Woud. De vloed, die, langs der Rykstad Vesten,
 Met zilv're stroomen rolt naar *Nereus* paarl-gewesten,

Dryft heenen met de Kiel; terwyl de Zuidewind
 Met Vlag en Wimpel speelt, het blanke Zeil ontbind,
 En, uit *Taprobana's* bevrugtste Landeryën,
 Den geur allom verspreid der eêlste speceryën.
 Haast ziet men in 't verschiet, den Oever langs geschaard,
 900 Het trotze *Amajapure*, in 't Oosten zoo vermaard,
 En * CHARSIS Hof, welks top schynt in de Wolk te schuilen,
 En op het Marmer rust van zestien honderd Zuilen:
 Tot dat de gansche Kust, van wederzyden, vlugt,
 En 't oog geen voorwerp meer dan Water, ziet, en Lugt.

* CHARSIS Hof. Zie hier de eigen woorden van den Schryver der *Byvoegzels agter de Geschiedenis van Ceylon door RIBEYRA*. Cette Ville est dans le quartier *Mangal-Corla*. Il y avoit un Palais, qui étoit orne de seize cent Colomnes d'un marbre très fin, & d'un travail merveilleux &c. Dat is, *Deze Stad (te weeten Amajapure) is gelegen in de Landstreek van Mangal-Corla. In dezelve was een Paleis versierd met 1600 marmereen Zuilen, allen op het kunstigste uitgebouwen, enz.*

Einde van het DERDE BOEK.

J. V. Schley inv. et sculp. 1753.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D

V A N H E T V I E R D E B O E K.

ALEXANDER DE GROOTE overwint PORUS. Word door zyn Leger belet om verder in het Oosten te dringen. Keert te rug uit het Ryk van PORUS in denzelven tyd, wanneer FRISO van Taprobana naar de Kust van Gedrosië zeilt. Een zware storm overvalt dien Vorst op Zee. Redenwoering van TEUPHIS en gedrag van FRISO, gedurende dien Storm. Zy stranden op de Kust van Carmanië. ZOPYRUS, Bestierder eener stad voor ORSINES, een Perstaansch Prins, ontwangt hen eerbiedig. Wie ORSINES was, en van zyne boedanigheden. Zy toeven tot de komst van dezen Vorst, denwelken men verwagtede. Met hem kwam zyne Dogter ATOSSE. Hare schoonheid, opvoeding, en deugden. Zamenpraak tusschen FRISO, TEUPHIS, en ORSINES, waar in ORSINES hen nodigt om met hem naar Perlie te trekken, tot demping van binnenlandsche onlusten, en om by hem te verblyven, tot dat'er tyding van ALEXANDER kome, van wiens overwinning, op PORUS bebaald, nog niets bekend was. FRISO neemt deze aanbieding aan. Bedenkingen van TEUPHIS omtrent de boedanigheden van ALEXANDER. Hy raad, dat men ASCON naar Indië zende, om onderrigt te zyn hoe het in die Gewesten staat, voornamelyk in het gebied van PORUS, eer men ALEXANDERS gunst zoekte tot herstelling, en hulp. ASCON vertrekt.

J. V. Schley inv. et sculp. 1753.

V I E R D E B O E K.

De Staatsverwiffeling, die, binnen *Gange's* Wallen ,
 Op 't bloedigft Schouwtooneel was, nieuwlings, voorgevallen,
 Besloot al 't onheil niet dat, in deez' Eeuw van leed,
 Zoo veele Koningen, en Volken zugten deed.
 De tyd van rykdom, weelde, en trotsheid, was verftreeken,
 En die van rouw begon, verwoestend, door te breeken.
 Der Vorften dwaasheid riep om wraake en om gericht;
 d'ALMOGENDE zag, van den Zetel van het Licht,
 Het Oosten, als omringd van donkre boosheids Wolken,
 10 En woeg met zyne hand de Scepters van de Volken.
 Straks waggelde veel meer dan één vermaarde Troon.
 Ganzsch *Asie* bezweek. De jonge *Macedoon*
 Toog over uit *Europe*, en, ftak, verwoed van zinnen,
 (Onwetend wie hem deed de Volken overwinnen)
 't Veroordeeld Ooster-deel der Waereld in den brand:
 En CODOMANNUS Staf geraakte in zyne hand.

- Hy wist den *Skytben* hun verwaantheid te verleeren;
 En het gelukte hem ook *PORUS* te overheeren.
 Gelyk, uit *Aetna's* keel, een onderaardsche Orkaan,
 20 Een zee van vloeibaar Vuur doet kookend opwaarts slaan,
 En, uit den zwarten Mond, met damp en stank, gezwollen,
 Ontembaar in zyn kragt, Gewesten overrollen,
 Verwoesting baaren, schrik meê voeren, 't vrugtbaarst Oord
 Verkeeren in een' poel, daar, al wat leeft, versmoort:
 Zoo trof des *HOOGSTEN* toorn, in *ALEXANDERS* handen,
 Van *Helle's* enge Zee, de vergeftekte Landen,
 En groote Troonen, tot 's *Hydaspes* Stroom-gebied,
 Dat van d'*Imaius* af door *PORUS* Ryken vliet.
 Held *PORUS*, die voorheen, 't zy waar hy had gestreeden,
 30 Door Krygs-kunde, en door Moed, nooit rampen had geleeden,
 Versmolt hier, hoe vermaard, hoe dapper in het Veld,
 Voor een veel hooger magt, en onbekend geweld.
 Maar schoon hy, door den kans des Oorlogs dus verlaaten,
 Zyn' val en het verlies aanschouwde zyn'er Staaten,
 Jaa, dat hy, zwaar gewond in *ALEXANDERS* magt
 Geraakt was, en voor zyn hoogmoedig oog gebragt,
 Hy zwigtte voor geen' ramp, hy deed geen vleitaaal hooren,
 En toonde in 't ongeluk zich grooter dan te vooren *.
 Doorlugtig spreekend, stil in 't midden zyn'er smart,
 40 En onverzaagd, verwon hy 's Overwinnaars hart.

De

* *ALEXANDER*, ut eum appropinquare intellexit, non nihil ante aciem progressus, amicis aliquot comitatus, *PORO* obviam ivit. Equumque sistens, magnitudinem *PORI* (erat enim quinque cubitis procerior) & pulchritudinem simul admiratus est, quodque nullum adhuc servitutis animo conceptæ specimen præ se ferre videretur, sed ut generosus cum alio generoso Viro congressus, pro regno suo adversus alium regem decertasset. Tum *ALEXANDER* prior eum compellans, quid sibi fieri cuperet, dicere iussit. Cui *PORUM* respondisse ferunt, *ut me regie tractes ALEXANDER*. Porro *ALEXANDER*, eâ oratione delectatus, *Hoc tibi, inquit, PORE, meâ causâ continget: tu, quod tuâ causâ tibi gratum sit, postula*. Cui *PORUS*, omnia iis quæ dixisset contineri, respondit. Quo responso lætior *ALEXANDER*, *PORO* regnum *Indorum* restituit, & ultra pristinum Imperium aliam ei regionem, veteri ampliorem, adjecit. Atque ita & regie hominem generosum tractavit, & fido in posterum amico ad omnia est usus. *AR. Lib. V.*

Dat is: ALEXANDER, horende dat PORUS naderde, ging by, een weinig voor de Slagorde vooruit getreeden zynde, bem, in gezelschap van eenige Bevelhebbers te gemoete. Zyn Paard stil houdende, verwonderde by zich, zoo over de stature (want by was meer dan vyf voeten hoog) a's over de schoone gedaante van dezen Vorst, die teffens geen bet allerminste blyk van Slaverny of laffe onderwerping in zyn Wezen vertoonde; maar die als een grootmoedig Prins, nu met eenen anderen edelmoedigen Koning een zamenkomst stond te houden, na dat by met denzelven om zyn Koningryk gestreeden had. ALEXANDER bem toen bet eerst toespreekende beval hem te zeggen, hoe by begeerde gebandeld te worden. En ats PORUS, (zoo men wil,) geantwoord had, dat by
 Koning-

- De *Griek*, om voor zyn' roem geen vlek te zien gereezen,
 Besloot terstond niet min dan deze Vorst te weezen.
 Ter deez' tyd kwam het hem, gelukkiglyk, zoo voor;
 Want, schoon hy waande aan roem altyd alleen gehoor
 Te geeven, nooit vermogt hy dien opregt te kennen,
 En liet zyn driften slegts naar 't eerste denkbeeld rennen.
 Zomtyds was hy vergramd, en woest, zomtyds, geraakt
 En mededoogend, wierd zyn woede op eens gestaakt.
 Dan dol, en vuig; dan weër bedaard, en ook grootmoedig.
 50 Van d'eenen harts-togt tot een' and'ren, even spoedig,
 Gedreeven, als een Kiel, die roerloos in het Nat
 Des ruimen *Oceaans*, dan regts, dan zywaarts spat,
 En door een' sellen storm genoopt word nooit te rusten,
 Tot dat ze stoote, en barste, op onbekende Kusten.
 Hy schonk aan *PORUS*, in de plaats van * *BETIS* straf,
 Het leven, en te zaam den Koninglyken Staf;
 En nam hem in 't getal van zyne gunstelingen,
 Om, met zyn hulp en raad, in *Gangaris* te dringen.
 Een vrugteloos ontwerp! want de *OPPER-MAJESTEIT*
 60 Had hem geen' verd'ren weg in 't Oosten toegeleit.
 Hy hoorde het verhaal van *PORUS*, door wat wegen
AGRAMMES het gebied dier Volken had verkreegen,
 En van *MELITE's* lot, zyn dier bemindste pand,
 Mishandeld, en gehoond, door een zoo laage hand.

- „ Ik klaag, (sprak *PORUS*) niet om 't geen my moest gebeuren.
 „ Geen grooter Oorlogs-held kon my den Staf ontscheuren;
 „ En, zoo my de *Fortuin*, toch eenmaal, moest verraên,
 „ Geen eed'ler val voor my dan u ten dienst te staan!
 „ Maar dat myn Ziel doorgriest, en altyd zal ontsfeeken,
 70 „ Is dat ik zulk een smaad voor af niet mogte wreeken.
 „ Geen straf is zwaar genoeg voor eenen, die zyn' Vorst
 „ Die hem verheven had, den doodsteek geeven dorst,

„ En
 Koninglyk behandeld wenschte te worden; zou de Macedoonsche Vorst, (zegt men,) bekoord
 door zulk een taal en antwoord, weder gezegd hebben: dat dit om zynent wille dien Vorst ge-
 beuren zou, en dat by maar te eiffchen hadde 't geen hem aangenaam was. *PORUS* anderwerf
 zeggende dat alle zyne begeerten in zyn vorig antwoord opgeslooten waren, had *ALEXANDER*,
 nog meer dan te vooren verblyd op deeze betuiging, den Indiaanschen Koning niet alleen in zyn
 Ryk hersteld maar hem zelfs met een Gebied nog wyder uitgestrekt dan zyn voorgaande,
 beschonken, en behandelde dus dien edelaartigen Vorst niet slegts Koninglyk, maar gebruikte hem
 vervolgens in alle gevallen als zynen vertrouwden Vrind, en Raadsman. AR. 5de Boek.
 * Zie over dezen *BETIS* het gene in het laatste van dit Boek is aangeteekend.

„ En die den Moord beval van zoo veel duizend Zielen,
 „ Die, zonder nut voor hem, uit enkle wreedheid, vielen.
 „ Zoo ras men my 't gedrag van zulk een wangedrocht
 „ Verhaalt, vervaardig ik myn Leger tot den togt,
 „ Doe Vrind en Bondgenoot tot de onderneeming nooden,
 „ En zweer, met plegtigheid, voor de Outers van de Goden,
 „ Of dat ik zeegeryk weêr herwaarts keeren zal,
 80 „ Of sterven in 't geweêr voor *Gange's* hoogen Wal.
 „ Maar ach! ter zelve uur zie 'k bode op bode naaken,
 „ En myn ontstoken hart nog sterker gaande maaken.
 „ Men roemt my van uw magt, uw krygs-kunde, en beleid,
 „ Dat de Overwinning zelve alle uwe treên geleid,
 „ En dat *Bellona*, naast uw zy', de sterkste Wallen,
 „ Als waar 't op uw bevel, doet voor uw voeten vallen.
 „ Men boodschapt dat gy naakt met ongeloofb'ren vlyt,
 „ En tevens, dat gy reeds by den *Hydaspes* zyt.
 „ Toen heeft geen keure plaats. Ik wend myne Oorlogs-Vaanen,
 90 „ Het eerste u te gemoet, tot hulp der Onderdaanen,
 „ En stel myn wraakluft uit tot beter Lot-geval,
 „ Dat thans my niet meer vleid, en nooit gebeuren zal,
 „ Ten zy gy 't straffen van zoo veele gruweldaaden,
 „ Als in der Goden plaats, op u zou willen laaden!

Deez taal ontsteekt, gelyk een toorts, nog meer de borst
 Van een zoo wreevigen, en ras verstoorden Vorst:
 Die nooit de woefte zugt naar Oorlog in kon toomen,
 En thans het recht der wraak voelt by zyn driften koomen.
 Straks hoort men van alomme op nieuws het Krygs-geschal,
 100 En denkt niet dat zich iets daar tegen stellen zal,
 Wanneer, op 't onverwagtst, het Heir begint te weig'ren
 En tegen dezen togt weêrspannig op te steig'ren.
 Het Krygsvolk wil niet meer zoo ver van 't Vaderland,
 Na stryd op stryd verzwakt, door 's Vyands tegenstand,
 In bosch en woesteny versmeltende, ommedwaalen,
 Maar eens de vrugten zien diêr zwaare zegepraalen.
 Met afgenomen helm pleit COENUS voor hun' eisch*,
 En ALEXANDER staakt, uit dwang, die nieuwe reis;

L

Jaa

* COENUS. Tandem univerfa Concione effusus flente, COENUS aufus est, cunctantibus ceteris, propius tribunal accedere; significans se loqui velle. Quem ut videre milite

Jaa vind zich zelf genoopt, wat spyt hem mag regeeren,
 110 Om, langs de Kust der Zee, naar *Persie* te keeren,
 Ter zelve tyd wanneer de *Taprobaansche* Vloot
 Der *Gangariden* Vorst haar trouwen bystand bood.

Voorspoedig boorden ze door de ongemeeten baaren,
 Om naar 't *Gedrosich* Strand ter landinge te vaaren,
 En 's *Indus* Oevers langs gereisd, of het Gebied
 Van *ABIZARES*, 't geen veel nader zuidwaarts schiet,
 Of *PORUS* aan te doen, naar 't geen men 't best zou houwen;
 En dus *PANDION*, thans in 't minst niet te vertrouwen,
 Om 't geen daar was gebeurd, na *CHARSIS* dood, te ontgaan.
 120 Vorst *TEUPHIS* had dien weg hen, wyffelyk, geraên,
 En wist hoe valsch een Vrouw, om wraakzugt te doen gelden,
 Bekwaam is over Zee 't bedreevene te melden,
 Zeer listig zwygende wat haaren hartstogt schaad,
 En heffende zeer hoog 't geen tot verschooning baat.

Zy naderden alreeds, star-oogend naar de Kusten,
 Wanneer een donk're wolk den Stuurman kooft ontruften.
 Hy ziet, van verre op Zee, reeds bruine golven, met
 Een Sneeuw-wit schuim, om hoog, al bruischende, aangezet,
 Of zinkend storten in de nooit gepeilde Kolken,
 130 Daar 't Water volgt den drang der snel gedreeven Wolken.
 Daar kooft van tyd tot tyd een dof gebrom in 't oor;
 En het gezicht, nog eer getroffen dan 't gehoor,
 Bemerkt het Vuur, door twist van Stoffen, uit den Hoogen,
 Gelyk een kleine vonk al slingerend bewoogen,
 En onnaspeurlyk snel, verdubb'lend telkens heên
 Gezonden, en terstond verdwynend in de Zeên.

Toen had de Stuurman wel gewenscht verre af te wezen,
 Om midden in het diep geen klip noch bank te vrezén,
 Het Strand, zoo dier bemind, word nu met schrik herdagt!
 140 Terstond valt elk aan 't werk met yver, en met kragt.

Deez

lites detrahentem galeam capiti (ita enim regem adloqui mos est) hortari cœperunt, ut causam Exercitus ageret. Eindelyk de geheele Vergaderinge zeer ontsfeld zynde, en weenede, maar elk nochtans aerselende, verstoutte COENUS zich om toe te treden, en naderende den Troon, op welken ALEXANDER gezeten was, bemerkte men dat by voorgenomen had om te spreken. Zoo ras de Soldaten hem den helm zagen afneemen (want zulks moest geschieden wanneer men tot den Koning sprak) verzochten en maanden zy hem aan om voor het gansche Leger te pleiten. CURT. de reb. gest. ALEX. M. Lib. IX. cap. 3.

Deez haalt de Zeilen in, en rolt ze om hooge Masten
 Of touwen. Deez werpt uit, op 't allereerst belasten,
 Het yzere Anker: maakt den Kabel los, de hoop
 Der Zeeliën. Straks befiert een ander zynen loop
 Om 't kleen gestel des Boots te hoeden voor de Baaren,
 Zomtyds het eenigst heil in 't barnen der gevaaren.
 Hoe zeer men 't Onweêr dugt, en hoe de Kim mag staan,
 Al wat het Hoofd beveeld, is fluks door 't Volk gedaan.

De Wolken dreeven toe, verzwaarende hoe langer.

- 150 Hoe meer; van water, ys, en vuur te zaamen zwanger,
 En vreeffelyke kragt van winden, barstende uit
 Den buik, dan met een schel, dan donderend geluid.
 En nog was alles stil om 't Schip, meer dan te vooren:
 De winpel twierde, en hong, en had zyn merk verlooren;
 Het water lekte 't hout, aan 't yzer reeds gesnoerd,
 En wel gewapend voor de naakende beroert!
 Maar zulk een oogenblik liep gansch niet vrugt'loos heenen,
 En deed niet weinig om de ontfelt'nis te verkleenen;
 Vorst TEUPHIS, ziende hen gedreigd aan allen kant,
 160 Stelde, onderwyl, te werk de kragt van zyn verstand.
 Door ondervinding had de Wysgeer moogen leeren,
 Dat vrees voor ramp, zomtyds, zoo veel als ramp kan deeren,
 En dat alle uitkomst in gevaaren word gestuit,
 Wanneer de schrik het hart in yz're ketens fluit.
 Om stilheid van gemoed by kragten in te spannen,
 Spreekt hy den Koning aan, en zyn getrouwe Mannen:

- „ Gyliden, ongewoon der Zeevaart, en nog nooit
 „ Geweest daar 't dollé Nat niet dan verwoesting strooit,
 „ En Oorlogs-kielen op den Klip in tweên doen rollen,
 170 „ Of, nog verwoeder, zwelgt als spaanders in den hollen
 „ En ondoorgrondden buik; weet dat des Stuurmans merk
 „ In 't naad'rend Onweêr niet veel heils ziet aan het Zwerk.
 „ Elk oogenblik staat ons ontroering aan te treffen.
 „ Gewis zult gy, zoo wel als ik, nog niet bezeffen,
 „ Hoe schrikkelyk het is, in de onafmeeth're Kom
 „ Der waat'ren, met den dood te worstelen, rondom
 „ In duifternis, nu niet aan iemand te verbeelden,
 „ En dikwyls Helden, dien gevaar noch dood verveelden

- „ In 't Oorlogs-Veld, geheel ontftellend. Niets kan zyn
 180 „ Voor 't Menschlyk oog zoo naar, zoo vreeffelyk, in fchyn.
 „ Ik zeg in fchyn! want hier is 't GODDELYK vermoogen,
 „ Ook tegenwoordig, ons aanschouwend met zyne oogen:
 „ Zoo magtig ons alhier, in dezen Oceaan,
 „ In al deez' razerny der Winden, by te ftaan,
 „ En te befchutten, als in 't Land der *Prasfaaten*,
 „ En daar de *Ganges* kooft te voorfchyn in uw Staaten.
 „ Vorft P O R U S is, niet meer dan wy, daar voor bevryd,
 „ En op een' hoogen Berg, zoo min als hier, vermyd
 „ De Mensch GODS hand. Wil hy rechtvaardig ons doen sneeven,
 190 „ Want alles is van hem rechtvaardig, 't zoude ons leven
 „ Niet rekken, waren wy te *Amajapure*, of op
 „ Het *Serifche* gebergte, of klimmende op den top
 „ Van *Hora's* duin-gevaart. Zyn' Goddelyke Wetten
 „ Zyn door vernuft, noch vlyt, noch midd'len, te beletten!
 „ De Waat'ren vlieten niet alleen op zyn bevel.
 „ Meer volgt het. De Natuur, in 't vredigfte geftel,
 „ Snelt voor zyn aangezicht, en, ligt voor Hem te ontroeren,
 „ Heeft duizend midd'len om den Mensch ter dood te voeren.
 „ Maar wederom; heeft Hy, die Wind en Zee gebied,
 200 „ Niet voor dat ons alhier iets doodelyks gefchied,
 „ Geen' onheil, geen geweld, vermag ons te doen bukken;
 „ Niets kan, het woedende ook, onz hoofd een hair ontrukken:
 „ De blikzem heeft noch vuur noch fchichten. Geen gevaar
 „ Al barft de Lugt; en, in den Nagt die 't alles naar
 „ En yffelyker maakt, vermyden alle Stoffen
 „ Den Mensch, dien GOD gebiedt te laten ongetroffen:
 „ En hem ontziende, dien de Schepper met zyn hand
 „ Bedekt, staat hy gelyk als op een vreedzaam Strand!
 „ Zoo pafst het groot te zyn, en niet wanneer gevaaren
 210 „ Verre af zyn! 't Is hier tyd om woord en daad te paaren!
 „ Wie dient een' waaren GOD en vreeft iets buiten Hem?
 „ Een laffe Ziel, die niets dan Spookzel, Lugt, en Stem,
 „ Voor Godsvrugt neemt, 't geen haaft verdwynt van voor zyn oogen,
 „ Ontbloot van allen trooft, en wezenlyk vermoogen!
 „ Maar 't waar betrouwen staat ontrefbaar, moedig, bly,
 „ En fchrikt voor aardfch geweld, noch helfche razerny!
 „ Gy nogtans, door de vrees rechtvaardig te verbannen,
 „ Verwaarlooft niets, ftelt alle ervarenheid, ô Mannen,

- „ In 't werk (vervolgt hy tot het Scheepsvolk.) Als het hart
 220 „ Door doods-gevaar niet is onrustig, noch verward,
 „ Verdubb'len hoop en heil. Bedaarde en stille zinnen,
 „ En snelle handen doen alleen in nood verwinnen.
 „ Flaauwhartigheid verflapt de zenuwen: maar moed
 „ Schenkt Helden-kragt. Dan volgt de zeege op tegenspoed.

- Elk hoorde met ontzag hem deze woorden spreken,
 En zag op zyn gelaat daar van het waarheids teeken.
 Prins FRISO, die wel meer zyn wysheid had gehoord,
 Door waare Godsvrugt thans op 't yv'rigst aangespoord,
 Nam voor om elk een blyk van zynen moed te geeven,
 230 En, moest het zyn, met een bedaarde Ziel te sneeven.
 Zoo stond hy midden in 't gevaar. Gelyk 't een' Vorst
 Betaamt, door snoode daên geen onrust in zyn borst
 Gevoelend: nu de dood rondom hem stond te blikken,
 Niet meer dan in 't Paleis zyn 's Vaders te verschrikken.
 Vorst TEUPHIS naast hem. Stil, gelyk in 't eenzaam woud,
 Voorheen bewoond. Nooit wierd gevaar aldus beschouwd
 Met koelen moede. Op hen wierp elk der Mannen de oogen,
 En wierd met hen getrooft, gesterkt, en opgetoogen.
 Het voorbeeld diend voor hulp. Moed geeft den Mannen moed.
 240 Zy denken zich ook groot in dezen tegenspoed;
 En fireeven yverig om d'aanbevolen pligten,
 Zoo met vereifchten spoed als orde, te verrigten.

- Thans rukte 't Wolk-gevaart den Hemel weg, en stond
 Als of de SCHEPPER met een kleed d'Olymp bewond,
 Veel groote Wateren, en uitgestrekte Stranden
 Berollende in den Nagt, met zyne almagte handen.
 Eerst schoot het blikzem-vuur ten vollen boezem uit;
 Toen hoorde men een zwaar en schrikkelyk geluid.
 De Donder rees naby, maar verr' van daar gedreeven
 250 Door 't holle Zwerk, deê 't Ryk der groote Waat'ren beeven.
 De zwang're Wolk gescheurd, viel hagelend in 't Nat,
 En geeselde de Zee, die dol naar boven spat.
 De Winden, tevens los gebroken uit hun hoeken;
 Gaan, dompelend, den grond des Oceaans bezoeken.
 Zy jaagen Golven op, die, hemelhoogte, 't oog
 Verschrikken; als of zich een zwaar gebergt bewoog,

Als of d'*Imaus*, of de *Caucasus*, ten vollen
 Ontworteld, langs een Veld, verwoestende aan kwam rollen.
 De duifternis koomt by 't gehuil der winden; zwart,
 260 Gelyk wanneer de *Styx* zyn wyde kaaken spart,
 Voor zielen, nieuwelings tot eeuw'ge straf verscheenen.
 De Blikzem, vuuriger door nagt en buijen heenen
 Gevloogen, schaft alleen aan 't ongeruft gezicht,
 Vergrooting van wanorde, in plaats van eenig licht.

De helft der Vloot, gerukt van zwaare Kabel-touwen,
 Driewerf vernieuwd, driewerf onmagtig vast te houwen,
 En dwars geslingerd, dreef, in eenen korten tyd;
 Gansch weêreloos, en half verlooren, wyd en zyd:
 Zomtyds gezien, zomtyds, door 't ryzen van de Golven,
 270 Als in een' Afgrond door een' Waterberg bedolven:
 Wanneer, met woesten vaart, ter zyden aangerold,
 Een Baar des Konings Schip rondom met water volt.
 Fluks scheurt het los, en deinst. De Mannen, wel bedreeven,
 Ontzien tot redding niets; en schoon het dierbaar leven
 Reeds half verbeurd is, vlyt en moed zyn even groot.
 Elk weert zich, en men vegt manhaftig met den Dood.
 Zy pompen 't water uit. Zy snellen, zonder schroomen,
 Dan voor, dan agterwaarts. Waar hulp te pas kan koomen,
 Word geene hulp verzuimd; door 't voorbeeld aangezet
 280 Van TEUPHIS, die, bedaard en wys, op alles let.
 De Wysgeer arbeid mede, en, met de kloekste zinnen,
 Taft nimmer mis, en doet het nodigste eerst beginnen.
 Hy ziet terstond waar 't scheeld, en geeft een wis bevel;
 Hy kent het zwak en 't sterk van 't enge Kiels-gestel;
 En weet waar dat men best, in 't woedende bespringen
 Der baaren, 't half gefloopt gevaart kan heenen dringen.

Zy zworven roereeloos, en masteloos, in 't Wyd,
 Dan regt, dan schuins, dan hoog, dan laag, een langen tyd.
 En hadden, dan eens meer, dan minder hoop te ontkoomen,
 290 En altyd, schoon vol moed, het hoogst gevaar te schroomen;
 Wanneer men eindelyk, door blydschap aangespoord,
 D'ervaren Stuurman, zich aldus uitdrukken hoord:

„ Aanschouwt dat kleine licht daar aan den Einder pralen,
 „ Als of 't een Vuurbaak is voor hen die hooploos dwaalen.

„ Daar

- „ Daar houd het Onweer op. Daar heerscht de Zon alreê,
 „ Beloovende in het kort een veel geruster Zee.
 „ En, zoo de Goden thans, in gunst, onz' arbeid helpen,
 „ Zal haast het woedend Nat ons niet meer overstelpen.
 Hy ried te dezer tyd niet mis, en haast verscheen
- 300 De Duifternis, waar in zy dreeven, ongemeen
 Vergroot door tegen-licht. De reeds gestilde winden,
 Deên minder tegenstand in 't kort aan 't Volk bevinden.
 Het Licht genaakte meer en meer. De zwarte Wolk
 Dreef over naar het Strand. Zy zagen in den Kolk
 Bescheiden Roeibank, Mast, en Riem en Zeilen dryven:
 Een naar gezicht voor die nog in het worst'len blyven,
 En kampen met den Dood, door and'ren reeds geleên!
 Want nog was dit gevaar geheel niet doorgestreeën.
 Een onbekende Kust kwam zich aan 't ooge ontdekken,
- 310 En nieuwe moeite aan hen, reeds afgemat, verwekken.
 De gansche dag was thans verlopen. De Avondstond
 Genaakte. 't Schip was niet te stuuren. Men bevond
 In korten zich by Land, door min geblaas, gedreeven,
 Maar met een Zee nog vol onstuimigheid gebleeven;
 En die, na zulk een zwaare ontfelt'nis, niet zoo ras,
 Door grooten ommetrek, te weder-eff'nen was.

- Zy waren reeds zeer verre, aan de and're zy der Stroomen
 Des *Indus*, en voorby 't *Gedrosisch* Strand gekoomen:
 En thans daar d'uihoek van *Carmanië* geveest,
- 320 By helder Weêr beschouwd des *Arabiers* Gewest,
 En klemd der *Perser* Zee het naauwst. De Baar' tot branden,
 Door geene Klip noch Bank genoopt, rold naar de Stranden,
 Hier zonder groot geweld. Reeds zag men van de Kust
 't Onweerbaar Vaartuig, nog, door golv op golv, ontrufft,
 En 't Volk schoot van allom te zaamen. Geen *Barbaaren*,
 Zomtyds nog meer gedugt dan alle Zee-gevaaren!
 Daar lag een Stad op 't eind der Bergen uitgestrekt,
 Van waar het oog zeer verr' den Oceaan ontdekt.
Carpella was haar naam, en uit haar hooge wallen,
- 330 Aanzag men dagelyks deez' naare lot-gevallen.
 Zy hoorde een *Persisch* Vorst, en wegens hem gebod
 Daar een verstandig Man, en vlytig om, in nood,

Bedrukten hulp te biên. Hy gaf terftond bevelen,
 Om byftand aan het Schip, dat omdreef, toe te deelen;
 En wagtte 't zelv op 't Strand. Hy zond een vlugger Kiel,
 Daar minder by den Wal voor te bedugten viel.

Straks van het hooge Dek gedaald, treed *Gange's* Koning
 In deeze zekerder, hoewel geringer, wooning:
 Hy spreekt Vorft *TEUPHIS* aan, en met teêrhartigheid,
 340 Geeft hy van dit geluk den dank aan zyn beleid.
 Haaft treden ze op het Land, en zien het Volk vergaad'ren,
 En met een vrindlyk oog den Stedehouder naad'ren.
ZOPYRUS toont zyn vreugd en bied zyn hulp en raad,
 En vraagt naar hunnen Naam, en Vaderland, en Staat.

Met wat verwondering klonk hem het nieuws in de ooren,
 Dat hier zoo groot een Prins kwam onvoorzien te vooren!
 Zyn antwoord volgt terftond. „ 't Ontbrak wel aan myn magt,
 „ Maar nimmer aan myn' wil, die 't weldoen heilig agt,
 „ Den Menschen, in hun' ramp en tegenspoed, te baaten,
 350 „ Voornaamelyk een Vorft van zoo veel groote Staaten!
 „ Vertoef dan in deez' Stad, ô Koning! en neem rust,
 „ Tot dat Vorft *ORSINES* verschyne op deeze Kust.
 „ Men zal gewis van hem de beste wyze hooren,
 „ Om, door deez Volken heen, naar *PORUS* Ryk te booren,
 „ En, met zyn magt gesterkt, zoo wel als met zyn raad,
 „ Vermyden dat men weêr iets hach'lyks ondergaat.

Toen deed hy hen verflag van *ORSINES*, gefprooten,
 Uit *CYRUS* bloed, en een der hoogst-gefchatte Grooten;
 In al den ommetrek van 't *Perfiaansche* Ryk,
 360 Was niemand in geboorte en rykdom hem gelyk.
 Maar hoe deez gaven ook op 't mildst gefchonken waren,
 Zy konden die der Ziel in hem niet evenaaren.
 Hy voelde in 't zuiver hart geen onrust, geene vrees,
 Voor 't smartelyk beklag van Weduw en van Wees:
 En kon van groote Steên, jaa Volken zelfs gewaagen,
 Die hem, gelyk als hun' Befcherrem-geeft, aanzagen.
 Hoe veel Geflagten gaf hy 't brood en voedzel niet,
 Verkwikkend, door zyn taal, hen tevens in 't verdriet?
 By deez' goed-aardigheid en eed'le wyz' van denken,
 370 Wou hem de Hemel een doordringend oordeel fchenken,

En een verheven geest, door wyse zorg bestierd,
 Met alle wetenschap van jongs af aan vercierd.
 Men wagtte dezen Vorst elk dag in deez' Gewesten,
 Daar hy, van tyd tot tyd, kwam zyn verblyf te vesten.

ZOPYRUS zelv kwam hen zoo vol opregtheid aan,
 Dat zy niet weigerden geloof aan hem te slaan;
 En, tot dat ORSINES verscheen, hier te vertoeven,
 Om tevens zyne hulp, en wysheid te beproeven.
 De Stedehouder hield het zedigste gedrag,
 380 Voor zulk' een grooten Prins vol aandacht, en ontzag.
 Want zyn gevoelen was dat wederwaardigheden,
 Met onschuld ondergaan, en met geduld geleeden,
 Meer eere waardig zyn dan onbeproefd geluk.
 Men sprak hoe nog MELITE in een' veel wreeder druk
 Was naar waarschyndlykheid; maar van haar wedervaaren,
 En of men haar te Lande, of over zoute Baaren,
 Verr' van het Vaderland gezonden had, dan of
 De togt des *Macedoons* den Koning PORUS trof,
 Was aan ZOPYRUS niets bekend, hier verr' geweeken,
 390 Van alle, in deezen Kryg, zoo zeer verwoefte Streeken.
 Hy wift alleen hoe dat de *Griek* alom nog zworf,
 En de eene zegepraal na de andere verworf.

Zy zonden thans ook uit, om 't overschot te vinden
 Der *Taprobaansche* Vloot, bewaard voor de Onweêr-winden.
 De Schepen, schoon zeer verr' verstrooid, en uit gezicht
 Gedreeven, hadden niet voor dezen Storm gezwigt.
 Alleen was eene Kiel verbryzeld, en verlooren:
 De rest, door tydingen van 's Konings heil te hooren,
 Verscheenen een voor een; en, op *Carpella's* kust,
 400 Met alle vlyt hersteld, en weder uitgeruft,
 Genooten haaren wensch, om stiller Zee te bouwen,
 En 't ryke *Amajapure*, in 't kort weêr aan te schouwen.

Vorst ORSINES kwam, als een Koning, eind'lyk aan:
 Nog grooter dan de Faam had van zich laten gaan.
 Zyn Stoet bestond niet uit verwyfde en lasse Mannen,
 Daar vleijery bemind, en waarheid is gebannen.
 Hy was vol zorg en schroom in 't kiezen van zyn' Raad;
 Daar moest al meer dan een doorlugte en wyse daad,

M

Bedreeven

Bedreeven zyn om 't hart van deezen Prins te winnen;
 410 Men kwam daar met geen list, noch snoode treeken binnen.
 Zyne agting was een roem, niet te evenaaren. Daar
 Stond niemand naast zyn zy', die niet in 't openbaar,
 Erkend wierd voor een' Man, wiens onbesmette deugden,
 Tot heil van 't Vaderland, den Volkeren geheugden.

In 't midden van den ramp, die 't *Persiaansche* Hof,
 En MNEMONS Nageflagt, door * OCHUS wreedheid, trof,
 Was hy, gelukkiglyk, in zyne kindsche Jaaren,
 Den dood ontruk. Daar na, zyn lot met meer bedaaren
 Aanziende, en ondersteund door wyse Mannen raad,
 420 Besloot hy, wel te vreên met Vaderlyken Staat,
 In *Pasargade*, siil veel liever te gaan woonen,
 Dan met den moordlust, die de *Persiaansche* Troonen
 Nu schudde, hooger op te sreeven in gezag.
 Offchoon van CYRUS bloed, en dat hy zyn gedrag
 Met Recht bekleeden kon, indien hy de Onderzaaten
 Ter wapen riep, verbleef hy vreedzaam in zyn Staaten.

Toen een *Gefnedene* † met snood verkreegen magt,
 D'*Egyptische Apis* tot een wraak (te onpas geflagt,
 Door OCHUS) § wederom een bloedbad kwam vertoonen,
 Den Koninglyken Stam vernielde, en zyne Kroonen
 430 Nu schenken mogt, gaf hy Vorst ORSINES berigt,
 Dat hy regeeren kon. Maar ORSINES, 't gewrigt
 Omdenkend van deez tyd, zag voordeel noch behaagen
 In eene Kroon, aldus met bloed besmet, te draagen,
 Daar de *Gefnedene* de magt, en hy den naam,
 Zou krygen. Deeze was tot nieuw Verraad bekwaam,

En

* OCHUS. IX^{de} Koning van *Persie*. Behalven zyne Broederen ARIASPES, en ARSAMES, liet hy OSTANES (zoon van DARIUS NOTHUS, 7de Koning van *Persie*) met 80 van deszelfs Zoonen en Kleinzoonen ombrengen. *Zie hier over* PLUTARCHUS in ARTAX. en JUSTINUS Lib. X. cap. 33.

† *Gefnedene*. BAGOAS. Ita enim vocant SPADONES, qui apud eos etiam regnavère. PLINIUS Lib. XXX. Cap. 4.

§ OCHUS. Wanneer deeze Koning *Egypten* had herwonnen, ging hy bovenmaten wreed met de Inwoonders om; en dewyl zy hem den naam van *Ezel* gaven, om zyne vadzigheid, wierd hy zoo verbitterd dat hy hunnen God *Apis*, (zynde een *Stier*) aan eenen *Ezel* opofferen, en het vleesch aan zyn gevolg opdissen liet. BAGOAS een *Egyptenaar* zynde, oeffende naderhand hier over eene ongehoorde wraak. Want den Koning vermoord hebbende, deed hy zyn vleesch voor de *Katten* werpen, en het gebeente tot greepen van Geweer vervaardigen. *Zie* ELIANUS var. Hist. Lib. VI. Cap. 8.

En zyn vermoogen dus gewaffen; en te vreezen,
 Dat daar geen waar gezag of ruft met hem kon wezen.
 Die grootē Prins verbleef van dien tyd in zyn Stad,
 440 Wel eer door CYRUS * zelv' gebouwd; een' ryken fchat
 Bezittende, en, in vreê, van 't Hof geheel vergeeten,
 Was hy gelukkiger dan op den Troon gezeten:
 Jaa nog zoo groot als ooit voorheen, wanneer de † Vorft;
 Die 't bloedige gefchenk niet van zich wyzen dorft,
 Rampspoedig overheard, verraderlyk moest fterven,
 En 't leven, niet dan om zyn Koningryken, derven.

Zyn vreedzaam hart bevond zyne allerhoogfte vreugd;
 In een Prinfes, als Hy met de uitgezogtste deugd
 Vercierd. Een Dogter, door geen Ryken te evenaaren!
 450 Zy, midden in den bloei der blydſte levens-jaaren,
 Vond haare deugd met zoo veel ſchoonheid vergezeld,
 Dat ieders oog vergeefs weêrſtonde aan haar geweld.
 Gelyk de Koningin van *Sparte*, de overſchoone,
 (Eer haar de Bruidgom der *Frygiaanſche* ENONE
 Betoverde) elk verrukte, elk in het harte drong,
 Tot diep ontzag; zoo wel als tot verwond'ring, dwong:
 Lang na 't aanschouwen bleef het denkbeeld in de zinnen,
 En 't ongevoeligſt hart liet zich door haar verwinnen:
 Zoo was ATOSSE, en blonk met die bevalligheid;
 460 Maar tuſſchen beider aart was 't roemrykſt onderſcheid.
 De Vorſt, voorzigtig in het kiezen zyner Mannen,
 Had ook, voor haar gevolg, zyn wysheid ingespannen,
 En dulde rondom haar geen Vrouwen, uit wier mond
 Om 't winnen haarer gunſt, iets ſnoods te dugten ſtond,
 Noch die Vorſtinnen, met de laagſte vleieryën,
 Tot Lof-verbreidſters ſlechts van jongs af aan gedyën,

En

* CYRUS. CYRUS *Pafargadis* honorem habuit, quod ibi ASTYAGEM MEDUM ultimo proelio superavit, & *Aſiæ* Imperium in ſe tranſtulit, urbe condita, & regia conſtructa ad rei memoriam. STRABO Lib. XV. pag. 730. Hæc urbs a CYRO, cum ASTYAGEM viciffet, condita fuit, teſte STEPHANO. BAUDRAND Lex. Geogr. Zie ook CURTIUS Lib. V. Cap. 6. *Wyders*, zoo over de gelegenheid als naam dezer Stad, zie HYDE in Append. Hiſt. Rel. v. P. Diſſert. 17. ſchoon ARTAXERXES MNEMON zich daar deed kroonen was *Pafargade* egter geene der Koninklyke verblyfſteden, want deze waren: *Suſa* in den Winter; *Ecbatana* in den Zomer; *Perſepolis*, in den Herffſt, en *Babylon* gedurende het overige des jaars. ATHENÆI DEIPN. Lib. XII.

† *De Vorſt*. DARIUS CODOMANNUS. Zie de Aanteekening op dien naam, in het laafte van dit Boek gedaan.

En, fchrander in den raad van uiterlyken zwier,
 Maar niets van 't innerlyk bewuft, in haar beftier,
 Het groote doelwit doen ter zyden heenen rennen,
 470 En 't Koninglyke hart aan drift en hoogmoed wennen.

Men zag aan haare zy' P A R Y S A T I S, alleen
 Bezorgt om haar op 't pad der eêre te doen treên.
 P A R Y S A T I S, (die haar, in d'allerteêrste Jaaren,
 Gegeeven was om 't hart voor boosheid te bewaaren,
 Gezwooren vyandin van hoofche logentaal,
 En trotsheid, die den Mensch verlaagt,) weerde uit haar Zaal,
 All' die ze slechts verdagt, door woorden of door daaden,
 Trouw'loos of zorgeloos, haar wit te kunnen fchaaden;
 Zy bande 't nutloos Volk, dat in de Hoven kried,
 480 Dat alles pryft en vleid, en dat voor alles knield;
 En zagt, door 't gansche Ryk, en zonder rang te aanschouwen,
 Met ftrengte oplettendheid, naar wyfe en vroomte Vrouwen,
 Bekwaam om door verftand, en voorbeeld, aan de jeugd,
 't Bevallige en het nut te leeren van de Deugd.

A T O S S E zelv had, met een hart, aldus geboogen,
 En Koninglyken aart, het ware goed voor de oogen.
 Een groote Ziel! maar door bedrukten fraks ontroerd,
 Niet ligt tot gramfchap, nooit tot nyd of wraak vervoerd,
 Vergetende al zoo ras, gevoelde zy zich flooren,
 490 Als C O S R O Ë S Vorftin, der wraakzugt toegezworen,
 In tegenftelling, zich niet weêr verzagten liet,
 En dwaaffelyk beminde een knaagend ziels-verdriet.

P A R Y S A T I S deed haar, door wyfe Zedelessen,
 In korten 't voorbeeld zyn van 's Waerelds Ryks-Prinfeffen.
 „ A T O S S E (zei ze) 't is geen roem in hoogen ftaat
 „ Te zyn. Geboorte is niet verkreegen met beraad,
 „ Maar by geval, en meer belettende in dit leven,
 „ Dan nut om van de deugd een waar begrip te geeven!
 „ Een laftig pak, alleen voortreffelyk in fchyn,
 500 „ En zomtyds hinderlyk om waarlyk groot te zyn,
 „ Wie vloekt * A M E S T R I S niet veel jaaren na haar fterven?
 „ De grootfte Scepter deed geene eere aan haar verwerven.

* A M E S T R I S. Vrouw van X E R X E S, vyfde Koning van *Perfië*. Zy was de Dog-
 ter

- „ De hoogmoed kleeft zeer ras aan het Geboorte-recht,
 „ En lyd niet dat men zich aan goede zeden hegt.
 „ Alwaar by de Eigen-min de herffenschim mag woonen,
 „ Dat, door een gansche reeks Voor-ouderen te toonen,
 „ Men heerschappy verdiend, en iets uitnemends heeft,
 „ Daar toond men dat alleen eene yd'le trotsheid leeft:
 „ Die, niet vermoogend zich door daaden te verheffen,
 5 10 „ (In korte Jaaren door de sterff'lykheid te treffen,)
- „ Verdwynt gelyk een daauw, en met het laagste Volk
 „ Na 't nutloos leven zinkt in den vergetel-kolk.
 „ 't Is slechts een trap tot roem, van ouden Stam te daalen,
 „ Is 't dat men uit zich zelv' een nieuwen glans kan haalen;
 „ En de Afkomst is van nut, verstrektze tot een spoor,
 „ En licht ze in het gedrag, gelyk een Fakkell, voor,
 „ Om, langs het pad der Eere, al hooger op te vaaren,
 „ En d'uitgezogsten roem der Helden te evenaaren.
 „ De ALMAGTIGE heeft u met goedheid aangeschouwd,
 5 20 „ En gaf u 't vlugst verstand, en overvloed van goud,
 „ En schynt u klaar, door deez verhevene geschenken,
 „ Tot bystand van zoo veel rampspoedigen te wenken.
 „ Een onwaarderb're staat! 't afbeeldzel van de deugd,
 „ En voor eene eed'le Ziel, de bron van alle vreugd,
 „ Die, zonder het gevaar, en d'angst en zorg der Troonen,
 „ Geen vreemde hand ontbeert, om steeds zich zelv' te loonen!
 „ Neem, waarde ATOSSE, dit ten vasten grondslag aan,
 „ Laat niemand van uw oog met traanen heenen gaan.
 „ Wie weet hoe lang 't geluk, zoo wuft, zoo ras verbolgen,
 5 30 „ Ons, als in zeegepraal, toelachende, zal volgen,
 „ En of het uur van druk, en van ontsteltenis,
 „ Niet toedryft als een vloed, en haast genakende is?

„ De

ter van OTANES, een der zeven *Perfaansche* Edellieden, door het ombrengen van den valschen SMERDIS berugt, en uit welken DARIUS tot Koning wierd verkooren, door list van zynen Stalmeester. Haare ongemeene wreedheden hebben haar met recht onder de boofte Koninginnen doen tellen. HERODOTUS verhaalt in het 7de Boek, dat zy veertien Kinderen der doorlugtigste *Perfaanen* heeft levendig doen begraven. Doch haare onmenschelyke handeling met de Vrouw van MASISTES, Broeder van XERXES, eene onschuldige en deugdzame Prinse, gaat alles te boven wat men in de geschiedenissen vind. Zie, over dat bloedig Treurspel, den zelve HERODOTUS in het laatst van zyn negende Boek. Zie mede THUCIDIDES Lib. I. §. 110, over haar gedrag met INARUS en de *Atbeners*, door MEGABYSUS in *Egypten* Krygsgevangenen gemaakt.

„ De boosheid houd den boog thans overal gespannen;
 „ En 't Aardryk is de prooi van wreev'lige Tyrannen,
 „ Wier tomelooze wil thans ieders lot en staat,
 „ Daar Recht en Reden zwijgt, naar lust ter neder slaat.
 „ In deez verwarring kan, hoe zeer men zy verheeven,
 „ Ons alles te gelyk verlaaten, en begeeven.
 „ Gelukkig hy, die dan, in 't onbevlekt gemoed,
 540 „ In plaats van wanhoop, steeds een zoet geheugen voed
 „ Van zuivere onschuld, eere, en van weldadigheden,
 „ En die voor 't heilig Vuur stoutmoedig toe durft treden;
 „ Jaa, die het heil en troost van OROMASDES wagt,
 „ Voorheenen door hem zelv' aan and'ren toegebracht!
 „ Zeer dikwyls is de Mensch ganfch magtloos tot vergoeden;
 „ Of agt den bystand niet, beproefd in tegenspoeden.
 „ Hoe zelden keert van hem een zuiv're weldaad weêr?
 „ De ondankbre Mensch vergeet. De GODHEID nimmermeer!

Zoo sprak PARYSATIS voor aller Vrouwen ooren,
 550 Op dat geen een van haar dit in 't geheim mogt flooren;
 En wenschte tot haar' loon, en eenigste gewin,
 Dat zulks gedyën mogt tot nut van haar Vorstin:
 En als ATOSSE iets deed, uit deze Leer gezoogen,
 Drong een verheven vreugd de traanen uit haare oogen.

De *Persiaan*, bezorgt voor dit doorlugtig Pand,
 Trad nooit uit *Pasargade*, om 't afgelegen Land
 Of Erfgoed aan te doen, en wys bevel te stellen,
 Of zyne ATOSSE moest hem op den togt verzellen.
 En zy verscheen hier niet vergeefs. ZOPYRUS dêe
 560 Terstond zyn' Vorst verflag wat Mannen, uit de Zee,
 Nu nieuws gered, en door de wreedste doodsgevaaren,
 Uit COSROËS gebied alhier gekomen waren.
 Hy, door hun' ramp geraakt, tot stremming van hun leed,
 Begroet hen tederlyk, en tot hun hulp gereed,
 Doed hy den jongen Vorst van *Gangaris* bezeffen,
 Dat zyn geluk hem weêr een CHARISIS aan doet treffen.
 Terstond geeft FRISO hem berigt wat hy bedoeld.
 Hy vraagt zyn' wyfen raad, met eerbied, nooit gevoeld
 Voor eenen Vreemdeling. Hy had wel groote Mannen,
 570 Naast CHARISIS zy' gezien, tot vroomheid ingespannen,

Maar

Maar hier blonk met het bloed van CYRUS nog veel méer,
 't Begrip eens hoogften GODS, naar ZOROASTRES Leer.
 De *Persiaan* was ook der doolingen ontvlooden,
 En eerde een' GOD die geen * *Gezellen* heeft van nooden;
 Tot Schepping, Onderhoud, en Heersching van 't Heel-Al,
 Der Stervelingen steun in 't akelig geval,
 En eenig waar geluk! Toen zag de jonge Koning
 De Waarheid, meer dan ooit verdienende eerbetooning;
 In held'ren glans en dag, in een' doorlugten Vorst,
 580 En met de dierste vreugd dat hy ze melden dorst.

„ O, sprak hy, groote Prins! ook ons is die verheven;
 „ En ware wetenschap voorspoediglyk gegeven!
 „ Wy kennen 't eeuwig OOG, en vonden dit geluk,
 „ Den lieffelyksten troost in doodelyken druk.
 „ Wy schatten 't hooger zelfs dan 's Waerelds heerschappyën;
 „ En zagen 't onlangs nog tot ons behoud gedyën.
 „ Wy stonden, midden in de Golven, daar de Dood,
 „ Rondom onze oogen zworf, en niets ons uitkomst bood,
 „ Ontrefbaar. 't Hart zag door de zwarte Wolken heenen,
 590 „ En wist op wiens bevel de Blickzemen verscheenen.
 „ Zy blonken magteloos, en doofden in het Nat:
 „ En 't golf-gevaart, dat rolde, of, naar de lugt gespat,
 „ Weêr woedend daalde, deed dat zegeryk betrouwen,
 „ Ons met een stil gemoed, in 't vrees'lyk Wyd aanschouwen!

Vorst ORSINES stond zeer verzet deez deugd te zien,
 In eenen Jongeling, geschikt om te gebiën.

„ Wat

* *Gezellen*. Et quod DEUS, qui creavit Lucem & Tenebras, utriusque Autor unicus sit, sine Socio, sine Pari aut Simili, nec ei referenda est existentia Tenebrarum, sicut *Zervanitæ*: (altera Secta Magorum) sed bonum & malum, Integritas ac Corruptio, & Puritas ac Spurcicies exiverunt ex missione (seu commissione) Lucis & Tenebrarum: — Instituit (DEUS) Lucem, ut originale quiddam, & indixit existentiam ejus ut existeret. Sed Tenebræ secutæ sunt sicut umbra Personam — Acquisitæ sunt Tenebræ per consequentiam. HYDE *ex Sbarist in Hist. Rel. Vet. Pers. Cap. XXII. pag. 8.*

En dat GOD, die Licht en Duisternisse geschapen heeft, de eenige Auteur en Oorsprong van die beiden is, zonder eenigen Metgezel, of hem gelykvormig Wezen; gelyk dan ook het wezen of de bestaanlykheid der Duisternisse, zoo als de Zervaniten, (een andere Gezindheid der Magers) spreken, aan Hem niet kan worden toegeschreeven; maar goed en kwaad, zuiverheid en besmetting, reinheid en onreinheid zyn voortgekomen uit de vermenging, (of zamenvoeging) van Licht en Duisternisse: — Hy, (namelyk GOD) heeft het Licht, als iets oorspronklyks, ingesteld, en deszelfs wezentlykheid het bestaan gegeven; maar de Duisternisse is het zelve, even als de sbaduwe het Lichaam, gevolgd. — Derhalven is de Duisternis als by gevolge te voorschyn gekomen. Zie HYDE, in zyne Hist. van de oude Persische Godsdiens, Hoofdt. XXII. 't welk wy ook hier voor uitgedrukt hebben bladz. 8.

- „ Wat Lieden (antwoord hy) brengt my die God te vooren ;
 „ Wiens hooge Leer gy doet van 's Waerelds einden hooren !
 „ Gelukkig zyt ge, o Prins, die waare grootheid kent,
 600 „ En het doorlugtigst doel hebt in uw hart geprent !
 „ De Hemel schenkt den Een' een Scepter in dit leven,
 „ Den and'ren, meer bemind, het hoogst dat hy kan geeven,
 „ Een' Scepter waard te zyn! Geen magtig Koningryk,
 „ Geen Aardsche Hoogheid is aan dit uw Lot gelyk,
 „ Maar hoe toch kooft gy dus in uwe teed're Jaaren,
 „ Zoo vol grootmoedigheid, in deeze Leere ervaren?
 „ Is OROMASDES ook in uw Gebied bekend,
 „ En heeft men op den Troon u reeds naar hem gewend?
 „ Wy dagten *Indië* de prooi van haar *Brachmanen*,
 610 „ En niet dan duifternis in 't hart der Onderdaanen.

„ Ook is 't (sprak FRISO toen) aldus daar meê gesteld,
 „ En ARIMANIUS * heeft alles in 't geweld.

„ De

* ARIMANIUS. Dat is: *de Geest der Duifternis*. Zie B. I., pag. 9, vs. 185.

ARISTOTELES autem in primo de Philosophia eos (*Magos*) *Egyptiis* etiam antiquiores, ex eorumque sententia duo esse principia docet, bonum malunque larem; quorum alter & JUPITER, & OROMASDES alter ORCUS, & ARIMANIUS appellatur. DIOG. LAËRT. in Proëm. ARISTOTELES leert in zyn eerste Boek over de Wysbegeerte, dat zy, te weten (de Magers) ouder zelfs dan de Egyptische Wysen zyn, en dat 'er volgens hun gevoelens twee beginzelen waren, een goede en een kwaade Bescherm-geest, waar van de eene JUPITER en OROMASDES, de ander ORCUS en ARIMANIUS geheeten wierd. Zie DIOG. LAËRT. in de Voorrede. Waar op de Heer HYDE Cap. I. zegt: Hæretici autem fuere — *Magi Dualistæ* (ut vocantur) statuentes hæc duo principia fuisse coæterna. Maar bet waren *Kettens* — en (zoo als men hen noemde) Dualistische Magers, die stelden, dat 'er twee evengelyke, en eeuwige Beginzelen waren. En vervolgens over dezen naam van ARIMANIUS Cap. IX. pag. 161. Deinde posuerunt aliud Mali principium CREATUM, quod fuit AHARIMAN seu AHREMAN five AHRIMAN & metri causa AHRIMANAN: unde fit apud Græcos *Perficarum* rerum Scriptores *Ἀπειράνιος*. Hoc nomen conflatum est ex AHAR & RIMAN, quæ sunt synonyma quibus significatur spurcus, fœdus, pollutus; & hisce geminatis valde pollutus, seu spurcissimus. Quin & cum alia vocali, RAIMAN, seu REIMAN est DECEPTOR, FRAUDATOR, quod genuinum Diaboli attributum. Dictum Diaboli nomen in eorum Libris antiquis, detestationis causâ, plerumque scribitur eversum, hoc modo ΝΥΜΙΡΗΨΥ *Naderhand stelden zy een ander GESCHAPEN beginzel van bet kwaad, 't welk geweest is* AHARIMAN, of AHREMAN, of AHRIMAN, en, in *Versen*, nog een voet langer AHRIMANAN: 't welk de rede is dat de Griekische Schryvers der Persiaansche zaaken dien naam aldus uitdrukken *Ἀπειράνιος*. Deze Naam is zaamgesteld uit AHAR en RIMAN, zynde Kenmerken met welken beteekend word vuil, onrein, besmet; en beiden by een gevoegd geeven zy te kennen zeer of ten uitersten besmet en onrein. Dus is ook met een andere klinkletter RAIMAN of REIMAN, te zeggen Verleider, of Bedrieger, welke beiden Eigenschappen des Duiwels zyn. De gemelde Naam des Duiwels word in bunne oude Boeken, uit oorzaak van deszelfs *Vloekwaardigheid*, meermaals verkeerd of omgekeerd geschreeven; op deeze wyze ΝΥΜΙΡΗΨΥ

- „ De Priesters zyn 'er dom, en schild'ren hunne Goden,
 „ Als Dwingelanden uit, die 't Volk tot dwaasheid nooden:
 „ Zy zelv, zy kwellen zich, als ware 't van waardy,
 „ Met een gemaakt gelaat, en vreemde mommery:
 „ En durven Stellingen in 't openbaar belyden,
 „ Die tegen het verstand en alle reden sryden.
 „ Die naar bewyzen vraagt krygt tot bescheid alleen;
 620 „ Dat zulks de waarheid is, door niemand te overtreên:
 „ En word voor Goddeloos en gruwlyk uitgekreeten,
 „ Zoo ras hy niet gelooft het geen zy zelv niet weeten.
 „ Haast word, door zulk een' dwang, het schranderste vernuft,
 „ Eer 't al zyn kragt bezit, gansch moed'loos, en verzuft.
 „ 't Is of het rykste Land, als dronken door zyn schatten,
 „ Altyd het laagst begrip der GODHEID op moet vatten,
 „ Als ware de Overvloed een wisse hinderpaal
 „ Die, wat ook moeite kost, weert uit der Grooten Zaal,
 „ Die met geen Wetenschap en Naarstigheid wil buuren,
 630 „ En slechts 't genot der Vreugde en Weelde kan verduuren.
 „ Daar Dwaasheid op den Stoel der Ryken word beschouwd,
 „ Daar vlugt gemeenelyk de Waarheid naar het Woud:
 „ Zie hier 't bewys daar van; zie hier, in 't Woud gevonden,
 „ Den grooten LEONAA T, aan wien wy zyn verbonden,
 „ En voor de wetenschap van ZOROASTRES GOD,
 „ En voor getrouwe hulp in 't wreedste van ons Lot.
 „ Hy, die tot mynen troost, en welzyn schynt gebooren,
 „ Hy bragt het waar geluk eerst aan myn Ziel te vooren,
 „ En hoe de Mensch zich zelv' verlaagt door yd'len schyn,
 640 „ En bygeloove, in plaats van hoog en groot te zyn!
 „ Gy zult doorlugte Prins, wel haast, uit zyne reden,
 „ Begrypen wat hy roemt als Koninglyke zeden!

Vervolgens viel 't gesprek op d'aan te vangen togt,
 En welk een weg het eerst moest worden uitgezocht.
 Vorst ORSINES begon uitvoerig te verhaalen
 Wie de Overwinnaar was, die zoo veel zegepraalen,
 In een zoo korten tyd, en met zoo klein een magt,
 Tot elks verbaazing, had onlangs te weeg gebragt;
 Hoe dat een hand vol volks, veragt in ieders oogen,
 650 De ontelb're Legers sloeg hen te gemoet getoogen,

En, als een Wingewest, hegte aan hun Heerschappy
 Der *Persfen* zoo gedugte en oude Monarchy.
 't Besluit van zyn verhaal was om den Prins te raaden,
 Door al te grooten spoed, zich zelve niet te schaaden,
 En om zich niet te zien in ALEXANDERS magt,
 Voor dat men had bespied wat of hy wilde en dagt.

- Hy sprak: „ De tyd is nu te zeldzaam, te gewigtig,
 „ En niemand wagt te lang die schuw is, en omzigtig.
 „ Van Grooten, zoo vol drifts, zoo wrevelig van zin,
 660 „ Is 't beter verder af te blyven in 't begin:
 „ Jaa, grondig onderrigt te zyn wat hart zy draagen,
 „ Eer dat men zyn fortuin hangt aan hun welbehaagen.
 „ Verklaart men hen zyn' nood, en worden ze al ons hoop,
 „ Men is hen straks ten Slaaf, voor gansch den levensloop;
 „ En, wil het zelf-belang niet voor ons by hen spreken,
 „ 't Valt zwaar, met Recht alleen, hun yz'ren borst te breeken.
 „ Wie weet met welk een nieuws de Faam verschynen zal?
 „ Een dag is thans genoeg voor 't grootste lot-geval.
 „ Want niets is min bekend dan welk een Volk of landen
 670 „ Die Koning nu doorrent, of wat reeds in zyn handen,
 „ Of weêrstand biedende is. Alleen waarschynelyk,
 „ Vermoed men dat hy stryd niet verr' van PORUS Ryk.
 „ Veel' denken dat hy zich door Heerschzugt laat verblinden,
 „ En de eene of de and're tyd een droevig eind zal vinden:
 „ Te meer, dewyl daar by den wakk'ren *Indiaan*
 „ Noch moed, noch magt ontbreekt om hem te wederstaan.
 „ Eer dat wy dan van daar den regten toestand hooren,
 „ Der zaaken, laat u toch geen ongeduld verstooren.
 „ Maar reis met ons, o Prins! naar *Pasargade's* Wal,
 680 „ Alwaar my reeds herroept een onverwagt geval.
 „ Ik zag *Carpella's* muur van verren naauwlyks praalen,
 „ Of vond me op 't onverwagst door Boden agterhaalen,
 „ Gezonden met de Maar van * FRASAORTES dood,
 „ Die voor der *Grieken* Vorst in *Persie* gebood.

„ Thans

* FRASAORTES. Quumque ad *Persidis* fines venisset (ALEXANDER) PHRASAORTES ibi Satrapatu fungentem non reperit qui — morbo decesserat. ARRIANUS Lib. VI. Cap. 29. *Als by, (namelyk ALEXANDER) aan de Grensen van Persien gekoomen was, vond by PHRASAORTES niet meer, die aldaar als Landvoogd het bestier had, zynde aan een Ziekte overleden.*

„ Thans is daar alles weêr verward. De Muitelingen
 „ Beginnen naar de Kroon, verwoestende, te dingen.
 „ Ik ben gereed, wyl zich daar niemand tegen kant,
 „ Terstond het zwaard der wraak te nemen in de hand,
 „ En 't onheil van het Volk en 't Vaderland te weeren,
 690 „ Schoon ongezind die daad tot myn belang te keeren.
 „ 'k Merk ALEXANDER aan, als van de Godheid hier,
 „ Uit vrye keuze en magt, verheven in 't bestier:
 „ En, met myn Vaderlyke, offchoon geringe Staaten
 „ Te vreden, denk ik daar myn oogmerk by te laten.
 „ Maar tevens zie 'k voor u 't gewigtigst nut en goed.
 „ Indien 't Geluk u dient, en dat ge, door uw' moed,
 „ En, met myn magt, gesterkt, de rust kunt doen bewaaren,
 „ Wat dankbaarheid, wat loon, vermag zulks te evenaaren?
 „ Want, barst dit oproers-vuur, eer dat men 't bluscht of stuit;
 700 „ Gelyk 't my zeker schynt, aan and're zyden uit,
 „ Eer dat men 't in het Ryk van PORUS eens kan hooren,
 „ Zal alles hooploos zyn: gansch *Asië* is verlooren.
 „ Vertoef dan hier, in plaats van, langs een dorre Kust,
 „ Door Volkeren, bereids vol argwaan, en ontruft,
 „ *Carmanië*, en het groot *Gedrosië* te meeten,
 „ Daar niemand van MELITE of PORUS iets zal weeten.

Hier op hervat de Prins: „ Wie had ons ooit gevleid,
 „ Doorlugte *Persiaan*, met deez grootmoedigheid!
 „ Wy zyn gereed met u naar 't Oorlogs-Veld te streeven,
 710 „ En proeven van onz' moed, en leerzaamheid te geeven,
 „ En schoon het mogt geschiên, tot PORUS Vyands baat,
 „ Misschien word hy nog eens onz' laatste toeverlaat.
 „ Men moet, in 't ongeluk, de gunsten wel waardeeren,
 „ Van die men in 't geluk niet zou ten Vrind begeeren.
 „ Gebeurt het PORUS, hem te stuiten, te verslaan,
 „ (Want eenmaal zal hem toch de wufte kans verraên)
 „ Wy nogtans, wy doen wel door mede in 't Veld te rukken,
 „ Tot hind'ring van een reeks van naad'rende ongelukken,
 „ Maar welk een troost dat ik, in mynen tegenspoed,
 720 „ Zoo groote Vrinden vind, zoo wyze Liën ontmoet!
 „ Wie zou zich zelve dus vergeeten en verraaden,
 „ Van, uit een yd'le drift, uw byzyn te versmaaden?

- „ Hoewel ik weinig tyds uwe eëd'le trekken zag,
 „ De Faam had me onderrigt, ik wist uw rein gedrag,
 „ En hoe ge, om 't dier genot der Deugd, al uw begeeren,
 „ Geweigerd hebt het Ryk der *Perfen* te regeeren.
 „ Wat onverwelkb're roem! Met welk een gunstig oog,
 „ Moet OROMASDES u niet aanzien van om hoog!

De Wysgeer TEUPHIS ried hier op (om te onderzoeken,
 730 En onderrigt te zyn, wat omging in die hoeken,
 En welk een Oorlogs-lot 's *Hydaspes* Oevers trof,
 Der *Prasiaten* doel, den Staat van *Gange's* Hof,)
 Alvorens zich van hier naar *Perfié* te wenden,
 Held ASCON naar het Ryk van PORUS uit te zenden.
 De Wysgeer merkte wel dat ALEXANDERS hart
 In eene meenigte van Driften was verward;
 Hoe 't vliegende gerugt van zyne Zegepraalen,
 De Menschen, meerendeel, deed in hun oordeel dwaalen.
 Het geen Vorst ORSINES had van zyn daên gemeld,
 740 (Schoon hy van zyn gedrag geen vonnis had geveld,
 Noch zulks ronduit misprees,) schein TEUPHIS te overtuigen,
 Dat ongetemde drift zyne eerste deugd deed buigen.
 Hem stiet het vreesf'lyk lot der * *Tyriërs*, ter dood
 Genageld, om den moed getoond in hunnen nood:
 De dapp're † BETIS, en § PHILOTAS, als Verrader
 Gedoemd, in zynen ramp inwikk'lende zyn' Vader:

En

* *Tyriërs*. ALEXANDER wierd zoo verbitterd op de *Tyriërs*, om dat ze dapperlyk voor hun Vaderland en Wetten vogten, dat hy niet alleen alle de Inwoonders aan de woede der Soldaten overgaf, wanneer hy de Stad *Tyrus* vermeerde, maar zelf twee duizend derzelven op het Strand deed kruiffigen. CURTIUS Lib. IV. Cap. 4. en JUSTINUS Lib. XVIII. Cap. 3.

† BETIS. ALEXANDER, naar *Egypten* reizende om zich, door de Godspraak van JUPITER HAMMON, tot een God te doen verheffen, werd, neffens zyn gansche Heir, gestuit door den heldhaftigen wederstand van dezen BETIS, Kamerling van DARIUS, en Bevelhebber der Stad *Gaza*. Twee geheele Maanden moest ALEXANDER deeze Vesting belegeren, en, na dat hy ze eindelyk stormenderhand had ingenomen, geraakte BETIS levendig in zyne handen. De Overwinnaar, in plaats van dien braaven Krygsmannet met hoogagtinge te ontvangen, behandelde den zelven met allen hoon, en wreedheid, ja onmenschelykheid. Hy liet hem de hielen doorbooren, een touw daar door heenen trekken, en hem zoo achter aan zynen Wagen binden. Vervolgens sleepte hy hem dus levendig om de overwonnen Stad, tot dat hy geheel aan stukken gefcheurd was. Zoo verbeeldde hy zich ACHILLES na te volgen. Tien duizend Inwoonders van *Gaza* wierden omgebragt, en de overigen, daar onder mede de Vrouwen en Kinderen, in Slaverny verkogt. CURTIUS, Lib. IV. Cap. 6.

§ PHILOTAS. Deez' wierd door de wreedste pynigingen gedwongen zich schuldig te verklaren aan Verraad, waar van men anderzins geen het minste bewys konde bekoomen, en voorts gesteenigd. De onderneeming van DYMNUS, enz. was geheel tegen

En * CLITUS, en vooral † CALLISTHENES. Hy docht,
Dat dit met waare deugd onmooglyk was verknogt.

DARIUS § bloed met gunst en goedheid te overlaaden,
750 Terwyl hy hun geluk voor eeuwig kwam te schaaden,

Hen

gen het belang van PHILOTAS, indien hy schuldig was geweest aan het geen hy bekende, en derhalven was hem en PARMENIO niets schadelyker dan zulks te zwygen, uit welk eene verzwyinge nogtans het kwaad vermoeden op PHILOTAS was gesproken. Wilde hy in zynen toeleg slaagen, niets had hem onverdagter gemaakt dan het openbaaren van den aanslag van DYMNUM; en niets had hem by gevolg in het toekomende meer gelegenheid kunnen geeven om den zynen uit te voeren. Te meer strekt dit geval ten laste van ALEXANDER, doordien hy hem terstond alles vergeeven, en zulks met zyne handgeevinge bekrachtigd had. Zoo ras hy gedood was, zond de Koning, door POLYDAMAS, bevelen aan CLEANDER, Landvoogd van *Medie* (in welk Gewest zich PARMENIO, Vader van PHILOTAS, aan het hoofd van een ontzachlyk Leger bevond) om den zelve te vermoorden, 't geen geschiedde. PARMENIO was de dapperste en ervarenste van ALEXANDERS Bevelhebbers. De Koning had nooit zonder hem, hy in tegendeel dikwyls zonder den Koning, overwonnen. Hy had zeventig jaaren geleefd toen hy deezen loon voor zyne getrouwe daaden ontving. Men vreesde zyne wraak over het bedrevenc aan PHILOTAS, en zulks was genoeg. *Zie over dit alles in het breede Q. CURTIUS, Lib. VI.*

* CLITUS, wierd door ALEXANDER zelv, door den wyn geheel buiten zinnen geraakt, vermoord. CURT. Lib. VIII. Cap. 1. ARRIAN, Lib. IV. Cap. 7. Deeze had den Koning in den Slag by de Rivier *Granicus* het leven behouden; RHESACES had den Arm reeds opgeheven, en het was met hem gedaan geweest, ware CLITUS niet spoedig toegeschooten. Hy bedekte den Vorst met zyn Schild, en sloeg den *Perfiaan* de hand af, in welke hy het Zwaard hield.

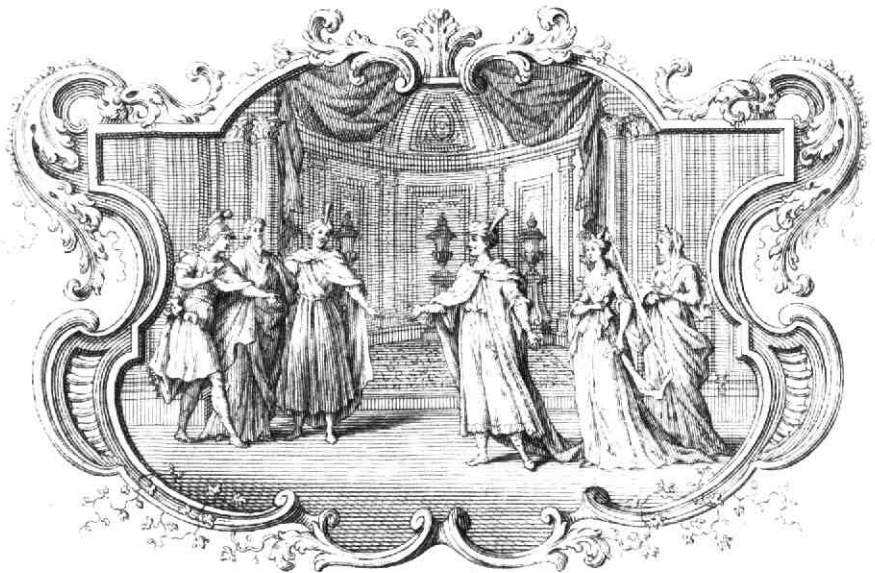
† CALLISTHENES. Een groot Wysgeer en Bloedverwant van ARISTOTELES, en door deszelfs toedoen ALEXANDER verzellende. *Haudquaquam Aulæ & adstantium accommodatus ingenio.* CURT. Lib. VIII. Cap. 8. Dat is te zeggen, *dat by ganfch geen Hoveling was.* Regt uit sprekende over den Goddelyken aart des Konings wierd deze zodanig op hem vertoornd, dat hy hem beschuldigde van deel te hebben gehad aan het verraad van HERMOLAUS: en dewyl men geen het minste bewys van die misdaad konde magtig worden, zegt men weder hulp by het Barbaarsch en onmenschelyk middel der Pynbank: maar de standvastige Wysgeer was tot geene valsche bekenenisse te brengen. Derhalven pynigde men hem tot dat hy stierf. Dit geschiede te *Cariata* in *Bactrie*.

§ DARIUS. DARIUS CODOMANNUS in drie Veldslagen door ALEXANDER overwonnen, en door 't verraad van twee zyner voornaamste Bevelhebbers, BESSUS en NABARZANES vermoord. Met hem eindigde de *Perfiaansche* Monarchy, en ging tot de *Grieken* over, na dat ze ongeveer CCXXX Jaaren had geduurd. Hy was de XI. Koning van *Perfie*, indien men die Vorsten telt, als volgt: CYRUS I. CAMBYSES II. De *Mager* of valsche SMERDIS III. DARIUS, Zoon van HYSTASPES IV. XERXES V. ARTAXERXES LONGIMANUS VI. (XERXES II. en SOGDIANUS voorby gaande om de kortheid hunner Regeeringen) DARIUS NOTHUS VII. ARTAXERXES MNEMON VIII. OCHUS IX. ARSES X. DARIUS CODOMANNUS XI. In den tweeden Veldslag tusschen ALEXANDER en CODOMANNUS, by *Issus*, nam de eerstgemelde Koning de Moeder, de Vrouw, de twee Dogters, en den Zoon van den laatsten gevangen; gelyk mede veele andere voornaame *Perfiaansche* Vrouwen. Dezen alle wierden door ALEXANDER niet mishandeld. Een regt grootmoedig Vorst had deze ongelukkige Prinsessen van stonden aan te rug gezonden, in plaats van zulk een buitensporigen Brief te schryven als men vind by ARRIANUS, Lib. II.

Hen van den hoogsten top van 't Aardsch vermoogen stiet,
 Hoe hier door groot te zyn, begreep de Wysgeer niet :
 Maar, op dien Koning zelv', uit heerschezugt flegts, verbolgen,
 Intusschen hem ter dood, onzinnig, te vervolgen,
 Daar na zyn ongeluk (den wensch van zyn gemoed)
 Met deernis te verstaan, jaa met een' traanen-vloed,
 Scheen hem zoo spooreloos 't gezond verstand ontweeken,
 Dat hem geen dwaazer daad te vooren was gebleeken.

Hy wenschte dan, voor dat men ganschlyk was bedagt,
 760 Op zulk een gunst en hulp, iets meer te zien betragt;
 En of in 't Oosten niets kon staaven hun belangen.
 Men noemde *Pasargade* om het berigt te ontvangen:
 En ASCON, met een trouw en edelmoedig hert,
 Aanvaard de verre Reis, die hem bevolen werd.

Einde van het VIERDE BOEK.

J. V. Schley inv. et sculp. 1753

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D

VAN HET VYFDE BOEK.

FRISO bemint ATOSSE, Dogter van ORSINES. Vraagt raad aan DIOCAAR. Antwoord van denzelven. Vervolgens openbaart by deeze liefde aan TEUPHIS. Antwoord, en zwarigheden hem door den Wysgeer voorgesteld. TEUPHIS neemt egter aan om ORSINES zelven daar over te spreken. Gevoelens van ATOSSE omtrent FRISO. Zamenpraak van ORSINES met zyne Dogter, en daar na met FRISO. FRISO trekt te Velde met een Leger tegen de Muitelingen in Perlie. NIPHATES, die hun Hoofd was, zulks boorende, doet zyne Troepen te zaamen koomen. De Legers ontmoeten elkander by de stad Gabra. Een Kampvegter tart de Krygs-lieden ten tweestryd uit. DIOCAAR neemt het gevegt aan. Voorslag hier op gedaan door BARSANES, den Aarts-Mager. Twee-gevegt tusschen DIOCAAR en den Kampvegter, welke laatste gedood word. Gedrag van BARSANES en van GALO, waar door de Veldslag spoedig gewonnen word. NIPHATES word zelv' gevangen, en de rust hersteld. Te Pafargade te rug gekoomen zynde, geeft ORSINES zyne Dogter ATOSSE aan FRISO ten huwelyk, welke plegtigheid door BARSANES verrigt word.

V Y F D E B O E K.

Den Hemel uitgedaald, tot het behoud der Menschen,
 On-overtrefb're Schat, Bekroonster aller wenschen,
 Onzydige, even als getrouwe Gezellin,
 U roep ik aan, o zuiv're en onbevleete *Min!*
 Gy, vergezelschap van uw Koninglyke Zuster,
 De Vrindschap, vloeit door al de Driften heen, geruster
 En ongeroeder, dan naar *Ceres* vrugtb're * Kust,
 De zilvere *Aretbuse*, in kuische Jeugd † onrust,
 Van *Pan's* bemind gebergte en aangename § Wyken,
 10 Rolt door *Neptunus* groote en woelte Koningryken.
 'k Laat *Cyprus*, en ik laat de *Cythereefche* Kust,
Adonis Minnares gewyd, in diepe rust.

Die

* Sicilië.

† Door den Stroom-God *Alfeus*. *Met. Lib. 5*

§ *Arcadië*.

- Die Min gaa verr' van hier den * *Simois* bezoeken,
 Of zich, met *CLEOPATRE*, op † *Cydnus* Stroom verkloeken,
 Daar de onvoorzigtige *Romein*, op 't diepst gewond,
 Haar schoonder dan het licht des gouden Daagraads vond,
 En weinig dagt dat zy, gevolgd van ongelukken,
 Hem dwingen zou zich zelv' het Staal in 't hart te drukken,
 Na dat ze gansch verwoed, en op haar Gunst'ling gram,
 20 Het Aardryk met haar Toorts gesteld had in de vlam.
 Gy brengt een and're vrugt, o zuivre Min, te vooren,
 En toont hoe ge in 't Paleis zyt van d'*Olymp* gebooren,
 Door zoo veel teekenen van een verheven stand.
 De Voorspoed en 't Vermaak, gaan voor u, hand aan hand.
 De Vreugde treed met u de laagste Daken binnen,
 Jaa, daar *Philemon* zich en *Baucis* teêr beminnen,
 En, daar gy, midden in den schoot der Armoë, doet
 Verschynen, op uw stem, den Hoorn van overvloed!
 U past het om alleen dat edel Hart te schaaken,
 30 Dat *TEUPHIS* aan zyn Leer zoo naauw wist vast te maaken.
 Ontsteek uw heilig Vuur aan onbesmette deugd,
ATOSSES deel en lust, en sieraad haarer jeugd:
 Wees gy myn Zang-Heldin, koom in myn aad'ren dringen,
 En leer me op welk een wyz het u betaamt te zingen!

- De grootste en laatste Prins van het doorlugtig Bloed
 Van *CYRUS*, was nog naauw met zynen hoogen Stoet,
 Van 't groot *Carmanië*, gekoomen in zyn woning,
 Of 't oog der schoone *ATOSSE* ontvonkt den jongen Koning.
 Zyn binnenst merkt een nooit voorheen beproefd verdriet,
 40 Waar voor hy geene hulp, en geene ontlasting ziet:
 In haare afwezigheid vergramd, met duizend zugten,
 Voor onbekenden ramp uitbreekende in bedugten;
 En, in haar byzyn, straks met onuitspreekb're vreugd
 Verwisseld, nooit aldus bevonden in zyn jeugd:

Een

* Aan den oever van deze Rivier zagt *VENUS ANCHISES* het eerst aan; uit welken minne-handel *ENEAS* geboren wierd. *HOM. in bymn. Ven.*

† De berugte *CLEOPATRE* Koninginne van *Egypten* verscheen alhier het het eerst voor *MARCUS ANTONIUS*, die haar te *Tarsis* in *Cilicië* had gedagvaard. Haar ongemeene pragt in het opzeilen dezer Rivier, zowel als haar loos verstand en onvergelykelyke bevalligheden des lichaams, verrukten zodanig dezen Romeinschen Veldheer dat hy alles aan haare Min opofferde. Zy bleef hem tot het laatste oogenblik van zyn leven by, en wierd de oorzaak van zynen ondergang, en van de zege van *AUGUSTUS*, op verre na zoo groot een Veldheer niet als hy.

- Een blydschap, nooit ontdekt, door 't byzyn van de Vrouwen;
 Maar binnen korten regt in haaren aart te ontvouwen.
 Het openbaart zich ras hoe, door het strengst beleid,
 De *Min* niet is te ontgaan om haare onzichtbaarheid,
 En, dringende in het hart, met onweêrstaanb're pennen,
 50 Bereids den Scepter voert eer dat ze is regt te kennen.
 Eerst wend de jonge Vorst al zyn vermoogen aan,
 Om 't vuur van zulk een Min op 't moedigt te weêrstaan:
 Maar deze arglistige brengt hem gestaag te binnen;
 Hoe 't haaten misdaad is, maar nimmer het beminnen;
 Jaa zelf, hoe 't wettig is naar zulk een pand te staan,
 En spreekt hem uit den grond van zynen boezem aan:
 „ De Liefde kan alleen den waaren voorspoed geeven;
 „ De Liefde is 't grootst geluk van 't Menschelyke leven:
 „ Zy, van een heil'ge teelt, besmet geen rein gemoed,
 60 „ En dooft geen Helden-roem in eenen traanenvloed.
 „ Waarom, o FRISO, zoude uw uur niet zyn verscheenen;
 „ En waarom uwe Ziel onnodig te versteen!

- De Onzigtb're wekt hier by, door haar geheim beleid,
 Voor 't diep getroffen Hart, gestaag gelegenheid,
 Om 't Voorwerp van zyn' wensch te aanschouwen, en te spreken,
 En, om het dus gestaag in zwaarder gloed, te ontfteeken.
 De jonge Vorst wel haalt, ten vollen overmand,
 Bied aan dit zoete juk geen' verd'ren wederstand:
 En, eindlyk magteloos zich zelve te onderschraagen,
 70 Verbeelt hy zich zyn kwaal te makk'lyker te draagen,
 En raad te ontvangen, voor het geen hy reeds bezind,
 Indien hy ze openbaart aan een' vertrouwden Vrind.
 Dan, meent hy, zal zyn ziel een nieuw vermaak genieten,
 En de uren, die hem nu zoo weegen en verdrieten,
 Verslyten in de vreugd aan 't *Persiaansche* Hof,
 Door 't spreken over een zoo dier-gewenschte stof.
 Een nieuwe list der Min! na de eerste zegepraalen,
 Begint ze straks om and're en groot're te behaalen.
 Is 't haar alreeds gelukt den boezem te gebiën,
 80 Zy poogt des te yv'riger zich toegestemd te zien.
 Door zich van meer dan een' voor wettig te doen keuren,
 Denkt zy zich grooter magt en scepter te bespeuren,

Groeit

Groeit in de zoete hoop van zulk een hulp, en voed
Zich met de ontdekkingen, die ze aanprijft aan 't gemoed.

- Maar om aan LEONAAU, die nog niet kon getuigen,
Dan van zyn groot gemoed, te melden van dit buigen,
Te spreken van dit juk, was geen geringe zaak!
Wel waar' hier zyn verdrag een allerhoogst vermaak,
Maar wat, in tegendeel, rampspoediger te hooren
90 Dan dat den Wysgeer dit niet reed'lyk kwam te vooren!
Hy dagt dat DIOCAAR, deez Min behaagde hem
Of niet, berigten zou met minder strenge stem,
Veel minder zwakheid zoude in zyne Ziel ontdekken;
En hem tot meerder troost door zynen raad verstrekken;
Hy spreekt dan tot zyn' Vrind: „ Getrouwe DIOCAAR;
„ Ik word de wreedste smart in dit Paleis gewaar!
„ O dapperste van all' myn waarde Lot-gezellen,
„ Verligt de zorg en angst die mynen boezem kwellen:
100 „ O, gy zaagt ook ATOSSE, en weet hoe ligt het hert
„ Door schoonheid, en door jeugd, in ons vermeersterd werd!
„ O, zeg my, mag ik meer dan haare deugd beminnen,
„ Of zoude ik deze Min verplicht zyn te overwinnen,
„ Die strenger op myn ziel dan all' myn rampen woed,
„ En wreeder worden zal hoe meer 'k haar vlugten moet?
„ Kan iemand zulk een wonde en zwakheid ook misprijzen;
„ Of met een streng gelaat myn tederheid verwyzen?
„ Zou my de Reden thans een' wreedden stryd gebiën,
„ En ik ATOSSE altoos voor my verlooren zien?

- 't Vertrouwen van den Prins deed DIOCAAR besluiten
110 Om met voorzigtigheid zyn antwoord daar op te uitten.
Hy wist hoe ligt een raad, die vleid, ontvangen word,
En onophoudelyk tot dieper doling pord:
Hoe neetelig het is den Koningen te raaden,
Voornamelyk wanneer het hunne rust kan schaaden.
Met zulk een waare zugt ten diepsten aangedaan,
Verkiest hy dit gevaar, behendiglyk, te ontgaan:
En het vertrouwen zich van TEUPHIS niet te onttrekken;
Noch koelheid in de borst des Wysgeers te verwekken.
Hy spreekt dan met ontzag, maar met vrymoedigheid,
120 Deez taal, die hem daar na geen ongeneugt bereid:

- „ Herroep u groote Prins, het geen ge ons hebt geboden,
 „ Wanneer we uit *Gangaris* naar *CHARSIS* stranden vlooden,
 „ En toen u *LEONAA T*, zoo schrandere, het gedrag
 „ Van eenen Koning prees, die, midden in 't gezag,
 „ De lage zielen durft met zyn veragting straffen,
 „ Die voedzel aan zyn drift of zinlykheid verschaffen.
 „ Gy deed ons gansch verrukt toen uwen wil verstaan,
 „ En spraakt op deeze wyze ons al te zaamen aan!
 „ Onthoudt deeze wyze Leere, o waarde Lot-gezellen,
 130 „ Die 'k als een staalen wet voor myn gedrag zal stellen.
 „ Die 'k nooit vergeten zal. O, dat ook uwe trouw
 „ Die schatte als ik ze schat, en steeds voor oogen houw,
 „ Jaa, dat ons geen geval dien rykdom koome ontwingen,
 „ 'k Wil Helden in myn' stoet, geen laffe Hovelingen!
 „ Gy deed, na dit bevel, verstaan dat *LEONAA T*,
 „ Dien we alle, in wetenschap, in schrandereheid, in raad,
 „ Te regt aanschouden als den Wyften aller menschen,
 „ Alleen bestieren zoude, en uw gedrag, en wenschen.
 „ Zal dan, het geen gy hem zoo wyslyk hebt beloofd,
 140 „ Hem, willekeurig, zyn ontnomen, en ontroofd?
 „ Is nog zyn schrandereheid ons niet genoeg gebleeken,
 „ En waar is zyne trouw, en tederheid bezweeken?
 „ In zaaken van gewigt is een ervaren Man,
 „ De dierbaarste kleinood, waar naar men wenschen kan;
 „ En daar de Hemel u zulk eenen heeftgegeeven,
 „ Ontvreemd gy hem het grootst geval van 't gansche leven,
 „ En vraagt aan my, die hem in kennis wyk en raad,
 „ Wat voor uw welzyn, eere, en rust te aanvaarden staat.
 „ Myn onvoorzigtigheid zou *LEONAA T* mishaaen,
 150 „ En alle tekenen van wanbetrouwen draagen,
 „ Terwyl de onschynbaarheid van onz verbintenis,
 „ Onz wederzyds belang, en uw vermoogen is.
 „ Deeze taal mishaae u niet. By *LEONAA T* verscheenen,
 „ Gebie my. 't Is myn pligt, door doodsgevaaren heenen,
 „ Myn' Koning te doen zien myn' yver, en myn' moed,
 „ Door 't ongewraakt bewys, van 't plengen van myn' bloed.

Pas hoort de Koning dus den wyzen Krygsman spreken,
 Of voelt een streng verwyf in zynen boezem breeken.

Hy minde nog veel meer den Wysgeer, dan hy wift;
 160 Hy schrikt iets te bestaan dat tweespalt baard of twift,
 En verr' van DIOCAAR met koelheid te beloonen,
 Wend hy meer yver aan om hem zyn gunst te toonen;
 Omhelst zyn braven Vrind; en zyn goedhartigheid
 Verwekt, in zynen mond, deez woorden tot bescheid.

„ Gy doet my dubb'le vreugde, o dapper Krygsheld, smaaken,
 „ En, door van mynen pligt aldus gewag te maaken,
 „ En door my te doen zien, hoe 'k waarlyk word bemind,
 „ En boven LEONAA T nog heb een waaren vrind;
 „ Die, door de lust vervoerd om naar myn gunst te streeven,
 170 „ Niet uit het enge spoor der pligten is gedreeven.
 „ Verdenk my dan niet meer, myn waarde DIOCAAR,
 „ Dat uwe opregtheid ooit verwyd'ring worde ontwaar:
 „ En neem ook dit ten proef hoe 'k u zal hooger agten,
 „ Hoe meer gy my bestryd in dwaalende gedagten!

De Min zet, naa deez taal, hem des te sterker aan,
 Om, zonder tydverlies, naar TEUPHIS toe te gaan;
 Maar, hoe deszelfs geduld, en goedheid hem mag sterken,
 De wreedste ontfeltenis is in zyn oog te merken.
 Hy denkt den Wysgeer streng op deze stof: hy zugt,
 180 En is, voor meer dan 't geen daar nakende is bedugt.
 Daar koomen eindelyk zyn bleek bestorven lippen,
 Voor dien doorlugten Man deez redenen ontglippen:

„ Beminde LEONAA T, beproefde en waare Vrind,
 „ By wien ik altyd troost in myne smarten vind.
 „ O, nooit verscheen ik zoo rampspoedig voor uwe oogen,
 „ Of zoo gelukkig! Nooit, tot in de Ziel bewoogen,
 „ Verwagte ik uit uw mond zoo groot een ramp of baat!
 „ Eén woord is myn geluk of onverdraaglyk kwaad.
 „ Eén woord uit uwen mond zal, eeuwig, my verblyden,
 190 „ Of rustloos kwynen doen. Myn hart voelt zich bestryden:
 „ Vergeefs verweer ik my..... Ach! waar 't geen vyandin,
 „ Die my verwonnen heeft! Myn Vader, ik bemin!
 „ O, kunt gy, wys en groot, der Menschen zwakheên schuwen,
 „ Myn jeugd gevoelt een Min, onmoog'lyk te verduwen!

- „ Staat gy niet meer voor een' zoo wreeden hartstocht bloot;
 „ Ik kan dien niet weêrstaan, en buk in mynen nood!
 „ Ik kan A T O S S E niet meer aanzien met bedaaren,
 „ En voel elk oogenblik myn ongeluk verzwaaren!

- Maar 't was 'er verr' van af dat T E U P H I S eene Trouw,
 200 Die niet nadeelig was, ligtvaardig laaken zou.
 Hy was geen dier gestreng, en altyd stuursche Wyfen,
 Die 't zuiverst Liefdevuur, schynheiliglyk, misprijzen.
 In 't binnenst zyner ziel aanschoude hy deez Min,
 Als iets voordeeligs zelf. Daar was geen Ryks-Vorstin
 In *Indië* bekwaam A T O S S E te evenaaren,
 Men kon zyn hart voor geen doorlugter pand bewaaren.
 't Was van geen minder nut, jaa van het hoogst gewigt,
 Om een' vermoogend Vorst, in 't hachlyk tydsgewrigt,
 Waar in men zich bevond, op 't naauwst zich te verbinden;
 210 En hier was overvloed van Goud, by Deugd te vinden.
 Maar tevens rees daar een gedugte zwaarigheid.
 Wat is 'er dat voor 't wit van eenen Minnaar pleit,
 Indien hem de *Fortuin* aanschoud met toornige oogen,
 Hoedanigheden laat, maar heenvliegt met vermoogen?
 Vorst T E U P H I S dagt te regt dat O R S I N E S geen oor,
 Zou leenen aan een' Prins, die zyn gebied verloor,
 En, in zyne eerste jeugd, niets kon ten bruidschat geeven,
 Dan alle tekenen van een rampspoedig leven.
 Deez vreeze deed hem straks besluiten, niet te ras,
 220 Tè toonen hoe deez Egt alzins te wenschen was;
 En, om den Vorst door hoop niet verder te verleiden,
 Besloot hy hem vooraf, voorzigtig te bereiden
 Tot eene aanstaande zege op zyn verrukt gemoed,
 Hoe hy 't herroepen vlood van zynen tegenspoed.

- De Wysgeer antwoord dan: „ O Prins, in de eerste jaaren,
 „ Koomt dikwyls zulk een Min het teder hart bezwaaren;
 „ En brengt ons voor het oog, door een geheim bestuur,
 „ Al de bekoorlykheên der schrandere Natuur:
 „ Maar een voorzigtig Man ziet met bedaarde zinnen,
 230 „ Vooraf hoe verr' het past een voorwerp te beminnen.
 „ Hy wentelt voor zyn oog al wat hem hind'ren mag,
 „ En heeft altyd zyn rust ten wit van zyn gedrag!

„ Zoud

- „ Zoud gy dan, zonder eerst naar onderzoek te streeven;
 „ Waarom men u zulk een Princes ten Echt zou geeven,
 „ Vermelden dat uw juk eene onverwinb're pyn,
 „ En eindelooze smart reeds zou geworden zyn?
 „ O neen, myn waarde Prins! Dit is geen taal van Helden!
 „ Eene onbedagtzaamheid deed u die woorden melden!
 „ Het doel van groot te zyn staat in uw hart geprent,
 240 „ En alle hartstocht flyt, daar reden word erkend.
 „ Hier zult gy zekerlyk een proef van moeten smaaken:
 „ En 'k zou gewis myn pligt onnuttelyk verzaaken,
 „ Verbeeld'de ik u, dat, zulk een Liefde ten geval,
 „ De *Persiaansche* Vorst zich selv' vergeeten zal.
 „ Want zoo men zyn belang bedaard wil overweegen;
 „ A TOSSE'S lot, in 't geen met u kan zyn verkreegen,
 „ Wie zal niet zien dat ge u te roekeloos verliet,
 „ En op een losse hoop u wikkelde in verdriet?
 „ De deugd van ORSINES doet uw gedagten dwaalen;
 250 „ Gy doet ze voor uw Min ook op den Schouwbürg praalen;
 „ Gy denkt dat de agting, die hy voor uw vroomheid toont,
 „ Door deez toegeevendheid gewis moet zyn bekroond:
 „ Maar welk een onderscheid is tusschen 't vrind'lyk groeten;
 „ Van jeugd en ongeluk, en die met raad te ontmoeten;
 „ En tusschen het genot van een' zoo grooten Vrind,
 „ Die, zonder 't minst beraad, zyn Lot aan 't onze bind.
 „ Helaas! wat is met u dan droevig ommezwerfen,
 „ Nog lang te dugten, vol becomm'ring, te verwerven?
 „ Wat Vader schenkt zoo ras aan eene vreemde hand,
 260 „ Zyns levens vreugde en troost, zyn dierste en eenig Pand!
 „ Neen, denk niet dat deez Vorst, al zyn betrekk'lykheden,
 „ Om u, dien hy pas kent, zal met de voeten treden!
 „ Zulk eenen hartstocht dan, by tyds, te wederstaan,
 „ Ter wraake van 't Verraad, naar P O R U S Ryk te gaan,
 „ De treurende M E L I T E, in verr' gelegen hoeken,
 „ Door onweêrhoub'ren pligt, en yver, op te zoeken,
 „ Eer de gelegenheid voor altyd heenen vlugt,
 „ Zie daar, waarom het past, o Koning, dat gy zugt!

De Wysgeer floot. De Prins voelt dit gegronde spreekken;
 270 Een nooit beproefde smart in zyne Ziel ontfleeken,

Zyn

Zyn doodlyk bleek vertoont de ontfelt'nis, die hy voeld;
 Hy schrikt om 't geen 'er dient voor zynen roem bedoeld.
 Thans koomt zyn tegenspoed, door dezen wensch te stooren,
 Hem onverdraaglyker en vreeslyker te vooren:
 De hulp van ORSINES word wreede aanminningheid,
 En hy verwacht een koel en weigerend bescheid.
 Maar in de droeffenis die 't hart koomt overstelpen,
 Besluit hy nog een toets, om zyne Min te helpen,
 Met TEUPHIS te ondergaan, die, schrandere, zyn gelaat
 280 Bespied, maar hem niet wil verlaaten in dien staat.

Hy spreekt dan: „ 't Kan wel zyn dat all' myn ongelukken,
 „ O, LEONAAT, my hier op 't zwaarste zullen drukken:
 „ 't Kan zyn dat ORSINES, om mynen tegenspoed,
 „ My 't allerwreedste woord en tyding hooren doet;
 „ Maar laat ik niet te min myn noodlot onderzoeken,
 „ En (moet het zyn) vergramd vertrekken uit deez', hoeken!
 „ Gun dat ik ORSINES mag toetzen! 'k Streef dan heên:
 „ En schroom geen zand-gebergt noch onweêr-volle Zeên.
 „ 'k Zal my verwinnen, 'k zal naar uwe wysheid hooren,
 290 „ Tot dat ik voor uw oog weer praale als van te vooren!

Vorst TEUPHIS antwoord hem: „ Wilt gy zulks onderstaan,
 „ 'k Beloof van mynen kant om zelv' den *Persiaan*,
 „ Zielroerende, uw Geheim en Liefde te openbaaren.
 „ 't Is pryfl'lyker zich niet te wikk'len in gevaaren,
 „ Maar, stort men zich daar in, men rukke 'er zich weêr uit,
 „ Is 't mooglyk, eer men zich den weg ter uitkomst fluit!

Indien op *Rhodopè*, voor woeste en dolle vrouwen
 EURIDICE den *Tbraak* vergund was weêr te aanschouwen,
 Zyn vreugd was niet zoo rein geweest, en onvolmaakt,
 300 By die den jongen Vorst op deze taal genaakt.
 Niets kon den grond van 't hart des Wysgeers beter toonen,
 En hoe hy, redelyk, of laakte, of kon verschoonen:
 Hoe waare vrindschap hem, en zorg voor zyne rust,
 Alleen weêrspreken deed het vesten zynen lust:
 Jaa, hoe hy daadlyk was, tot bystand, te overreeden,
 Zoo ras daar weêr een straal blonk van doorlugte zeden.

De Koning spoord zich door zulk eene opmerking aan,
 En voeld hoe groot het is zich hier in te weêrstaan,
 Neemt voor zyn vonnis met standvastigheid te wagten,
 310 Zyn Koninglyken pligt op 't dierste te betragten:
 Doch TEUPHIS is nog naauw verdweenen uit zyn oog,
 Of de ongetemde Min stygt weder trots om hoog,
 En doet haar vleitaal weêr, met nieuwe loosheid, hooren,
 En brengt hem beurt op beurt, en vreeze en hoop te vooren;
 En geeft hem geene rust tot dat hy zynen Vrind,
 Den trouwen DIOCAAR weêr, zugtend, zoekt en vind.

Maar 't dierbaar Pronkjuweel der Oosterfche Vorstinnen,
 Zoo door bevalligheid als wel bestierde zinnen,
 Hoe groot een zwaarigheid daar aan Vorst TEUPHIS scheen,
 320 Voedde in haar binnenste ook geen hart van kouden steen:
 En schoon men nog zyn bloed mogte op geen' Troon doen stygen,
 Men kon van ORSINES, door vroomheid, veel verkrygen.

ATOSSE had nog nooit een ander wit bedoeld,
 Dan waaren roem, en nooit het vuur der Min gevoeld,
 Toen ze aan *Carpella's* Strand den jongen Vorst gedreeven,
 De rampen had gehoord vermelden van zyn leven.
 Zy merkte, in wederwil van 't allerstrengst beleid,
 Op 't hooren dezer taal, een mededogendheid,
 Van geenen Sterveling, te vooren, dus vernomen,
 330 Met vreugd verzeld, dat hy der Waat'ren was ontkoomen.
 Maar toen hy van den GOD van ZOROASTRES wist,
 En, naar die troostb're Leer, zyn droefheid had beslist,
 En op diens hoogste magt gevest had zyn verwagting,
 Toen voelde ATOSSE een diepe en veel gegronder agting.
 Zy was niet in den schoot gevoed van 't Bygeloof,
 Dat, voor alle and're Leer' dan eigen stelling doof,
 Zich vergenoegt met wat men eens wist in te scherpen,
 En, zonder onderzoek, het oov'rig durft verwerpen.
 Gestaaft deed ORSINES, in *Pasargades* Zaal,
 340 Dan door een' * *Sabiër*, met de uitgezogtste taal,

P

Dan

* SABIËR. De Sabiërs waren den Beeldendienst toegedaan, en wierden allen, schoon verschillende onder malkanderen, ten uitersten door de regtzinnige Magers verfoeid.

Hi enim non sunt particularis aliqua gens — sed illo nomine intelligitur peculiare hominum genus per totum Orbem sparsum, Stellas & Idola, sub eis conficta, colens, &

Dan door een *Mager*, d'aart der GODHEID diep ontleden,
 Veragtend wat niet vloeide uit voor en tegen reden,
 En wat door wyze keur niet wierde in 't hart gedrukt;
 Ligt ingesloopen, ligt daar ook weêr uitgerukt!
 Daar bleek het dwaas begrip van die hun eerbied booden,
 Aan Beelden, en van Hout of Steen gemaakte Goden,
 Zich buigend voor een stof, nog lager van waardy,
 Jaa, nog oneindig veel veragtlyker dan zy:
 Terwyl de Leer van een Alweetend Opperwefên,
 350 Almagtig, Eeuwig, Goed, in ftíl ontzag te vreezen,
 En, van vooroordeel vry, regt naar zyn aart en magt,
 Te aanbidden in het hart, uitblonk met alle kragt.
 Geen *Mager* had A T O S S E aldus het waar betrouwen
 Op 't albespieg'lend oog, voorbeeldig, doen aanschouwen:
 De GOD dien zy beminde, en die haar Ziel bewoog,
 Kreeg hier het hoogft bewys in 's Konings vreedzaam oog.
 Het trof haar diep, aldus, in de allereerste jaaren,
 Dien Jongeling te zien, door zoo veel doodsgevaaren,
 En ongelukken heen, met ftílheid van gemoed,
 360 Vercierd, en vrolyk zelf in bitt'ren tegenfpoed.

In *Pafargade* kwam deze agting nog vermeerren,
 En zelf in onverwagte ontfteltenis verkeerren.
 't Was Nagt. Zy waant den Prins in haar Vertrek te zien,
 En, knielend, haar de Kroon der *Indiën* te biên:
 Zy wykt. Hy grypt een dolk, en, met verwoedde zinnen,
 Een and're PYRAMUS, onttembaar in 't beminnen,

En

& fuffimentis, aliisque cæroniis placare studens. Vera autem Etymologia petenda est ex lingua Hebraica ... *Saba*, *Exercitus*, *Copia*: nam cum colerent totum Cœli exercitum, (ut S. Scriptura monet) talis cultor recte vocabatur ... *Sabaï*, *Sabaïta*, q. d. Copiarus, seu Copiarum Cœlestium cultor; scilicet is qui ab Orthodoxia ad *Sabaïsmum* vergebatur. TH. HYDE *Hist. Rel. Vet. Pers.* cap. 3. Dit was geen byzonder soort van volk; — maar onder dezen naam verftond men een zeker geslacht van Menschen, over den geheelen Aardbodem verspreid, die de Sterren, en Beelden, onder derzelver invloed, (naar men wilde) gemaakt, Godsdienstiglyk eerde, en met reukwerken en andere plegtigheden tragteden te veraangenamen. De eigentlyke afkomst of naamsoorsprong van dit woord moet men in het Hebreewysch zoeken — alwaar *Saba* — zooveel zegt als een Heirleger, of Krygsbenden: want daar deze Menschen, (gelyk'er de H. S. van spreekt) het gantsche Hemelsche Heirleger dienden, daar werd zulk een Dienaar te recht genaamt *Sabaï*, en *Sabaïta*; of Copiarus, dat is een Dienaar der Hemelsche Heirscharen, of zulk een persoon, die van de regtzinnige Leere tot het *Sabaïsmum*, of den Sterren-dienst; was overgegaan.

- En nog rampspoediger, dewyl hy weêrmin derft,
 Doorgriefft hy zich, en valt in 't vloeiend bloed, en sterft.
 De ontroering der Vorstin deed toen den slaap verdwynen,
 370 En MITHRA's oog begint het Aardryk te beschynen:
 Maar de onverdryfb're Schim, het denkbeeld van den Vorst,
 Blyft, van dien tyd af aan, geprent in haare borst:
 Het heerscht alleen, het wil geen' Mededinger lyden,
 Alle and're zorg moet straks daar buiten, en ter zyden;
 Het maakt alle and're lust als flauw, en in 't verschieft;
 Jaa, 't maakt van alle vreugde een kwellende verdriet;
 En welk een tegenstand zy, zugtende, aan mag vangen,
 Het blyft haar teed're Ziel, gelyk een kleed, omhangen.
 Vermoedende de Min in deez gestaltenis,
 380 Verbleekt ze, en beeft, en spoed zich naar PARYSATIS.
 De wyze Vrouw ziet haar in deez verwarring naaken,
 En kan geen denkbeeld van haar zeldzaam wesen maaken.

- Het schein ATOSSE niet zoo zwaar in het begin,
 Om met haar raad te slaan; maar thans ontdekt de Min
 Zich meer en meer. Zy kooft tot andere besluiten,
 Zoo ras ze wil bestaan zich wyders daar op te uitten,
 Veel beter, schynt het haar in den vergetel-poel
 Te domplen 't onvoorziens, en pynigend gevoel.
 't Mogt gaan, begon de Prins het eerst zich te openbaaren,
 390 Maar op een yd'len Droom was 't met geen' roem te paaren.
 Straks, tegen 't eerste wit, en het ontworpenen aan,
 Besluit ze 't gansch geheim te smooren, te weêrstaan.
 De Min mag, hoe ze wil, in haaren Boezem woeden;
 Zy meent in staat te zyn, zich zeegryk te behoeden.
 Zy zwygt, zy temt zich zelv': daar vloeit niets uit haar borst
 Voor een', haar onbekend, en mooglyk koelen Vorst.
 ATOSSE voegde, by de deugden van de Vrouwen,
 De onwetendheid van zich met eigen-min te aanschouwen.
 Elk wist hoe schoon ze was, veel wisten 't met verdriet,
 400 De Koninglyke ATOSSE alleen vernam het niet.

Haar schrand're Voedster-vrouw aanvaard het eerst deez reden:
 „ Wat doet, myn waarde ATOSSE, u zoo verslagen treden?
 „ Hoe dus ontsteld? ontdek, wat treft uw teder hart
 „ Met wreede pyniging, en onverbergb're smart?

A T O S S E, niet bedagt hoe ligt men kan ontdekken,
 Waar zich de Min verschuuld, hoe zwaar ze elk is te onttrekken;
 Bloosde in dat oogenblik, en van het geen haar vleid,
 Bemerkt ze, zughtende, de eerste onvoorzigtigheid:
 Maar, vastelyk gezind haar' roem niet te doen taanen,
 410 Ontdekt ze niets, en stuit haar naderende traanen.

Terwyl ze midden in haar grootste ontroering is,
 Geen woorden uitten kan, heeft voor P A R Y S A T I S,
 En denkt op 't geen tot haar versooning kan gelukken;
 Koomt O R S I N E S haar zelv uit deez verwarring rukken.
 Maar 't had geen duur. Hy sprak terstond van eene stof,
 Die deez wanorde, en deez ontfeltenis betrof.
 Hy hief deez woorden aan: „ Hoewel ik alle Vorsten
 „ Voorby streef in geluk, die 's Waerelds Scepters torsten;
 „ Myn waarde A T O S S E, of schoon ik myner Vaad'ren Bloed
 420 „ Mag in uwe aad'ren zien, hun Deugd in uw gemoed,
 „ En gy myn vreugde zyt, jaa 't einde myner wenschen;
 „ De korte levensloop, de brooze staat der Menschen,
 „ Vraagt buiten my nog een geluk voor u (myn vlyt
 „ Vereischend) en dat zelfs tot grooter voorspoed dyd:
 „ Een' and're Leidsman, die, moet ge eens myn byzyn derven,
 „ Zoo wel als ik, voor u wil leven en wil sterven.
 „ Helaas! wie weet hoe lang my 't ligt gebeuren mag?
 „ Wis is de Dood, onwis onz laatste levens-dag;
 „ Deez ryft om kort, en deez om langer tyd te praalen,
 430 „ Maar beide ryzen ze op om in het graf te daalen!
 „ Het past dan dat ik my bevlytge om u niet
 „ Te slooten in een wreed en troosteloos verdriet,
 „ En dat ik tragtte aan u het dierst geluk te geeven,
 „ Dat ik, door 's Hemels gunst, gesmaakt heb in myn leven.
 „ De Vorst, die dit Paleis, tot zyn verblyf-plaats, nam,
 „ En ons van Godsdienst, Hart, gelyk is en van Stam,
 „ Schynt, op het allerdiepft, voor u te zyn bewoogen,
 „ En heeft uw weder-min, als 't hoogst geluk, voor oogen.
 „ Wat antwoord moet men hem doen geeven? Welk een woord
 440 „ Zal, of tot troost of smart, door hem zyn aangehoord?
 „ Moet hy, ten spoedigsten, zyn vyandinne vlugten,
 „ Of kan hy, toegestemd, en zegepraalend, zugten?

„ Gy

„ Gy ziet hem nooit weêrom, of altoos met u! Gy,
 „ Myn waarde A T O S S E, zyt te zedig om niet vry,
 „ En zonder 't Vaderlyk gezag, te moeten weeten,
 „ En kiezen, wat u waar genoeg toe kon meeten.
 „ Is deze uw voorspoed niet? Hy gaa, tot zyne rust;
 „ Kan hy ze zyn? Hy blyve. Uw lust is myne lust!

Hy zweeg. Geen blikzestraal, gezonden uit den Hoogen;
 450 Verraste dus voorheen der Stervelingen oogen,
 Als zulk een taal A T O S S E; en deze tyding deed
 Ontdekken op 't gelaat, wat ze in den boezem voed;
 Maar de innerlyke vreugd vermag het hart te sterken,
 Hoe zeer, in 't vogtig oog, ontfelt'nis zy te merken.
 De hoop verjaagt de vrees: hoop, die den fellen brand
 Der Min verzagt en laaft, en alle zorgen bant!
 A T O S S E voeld haar kleur weêr uit haar wesen stralen;
 De Lelie en de Roos weêr op haar wangen praalen,
 460 Terwyl haar schoonheid een' hernieuwden glans erlangt,
 Gelyk het Berg-Cristal het beeld der Zonne ontvangt.

Vorft O R S I N E S hoord dus de schoonste der Vorffinnen;
 Tot antwoord, met ontzag, op zyne taal beginnen:

„ O neen, het glansryk oog van M I T H R A roeme niet,
 „ Dat het gelukkiger dan uwe A T O S S E ziet!
 „ Neen, zulk een Vader is voorheenen niet gegeven,
 „ En daar ontbreekt my niets ten voorspoed in het leven!
 „ Maar, verr' van dat ik my, door zyne goedheid, blind';
 „ Of my bekwaam, om myn belang te kiezen, vind',
 „ Myn hart zal, door altyd voor zynen wil te buigen,
 470 „ Hem 't waar gevoelen van zyn dierbaar Bloed getuigen!
 „ Hy schenk' my weg, hy doe my binnen C Y R U S Wal
 „ Verblyven, ik bemin het geen hy keuren zal.
 „ Alleen vergeev' hy my, dat ik, op zyn verklaaren,
 „ En zoo gewigtig woord, hem niets kan openbaaren.
 „ O neen, ik kieze niet! Myn Vader zy myn Vrind,
 „ En geeve een wyzen raad, verzaakt hy zyn bewind!
 „ Hy zy myn Leidsman, wil hy geen Gebieder weezen!
 „ 'k Heb alles van my zelv', 'k heb niets van hem te vreezen;
 „ Myn

„ Myn jeugd is zonder steun, trekt hy zyn hand daar af,
 430 „ En ik verdiende nooit deez vreesfelyke straf.
 „ Hy ziet, ervaren, wys, ik niet wat nut kan geeven,
 „ Hy weet, hy kieze alleen den voorspoed van myn leven!
 „ Aan my betaamt het slechts, met een bevogtigd oog,
 „ En met het reinst gezugt, te bidden van om hoog,
 „ Dat OROMASDES dien doorlugten Vader zegen',
 „ Van wien ik myn geluk verwacht, en heb verkreegen!

Zy zweeg. Hy zag terstond hoe weinig wederzin,
 Van haar te dugten was voor FRISO's zuiv're Min:
 Hy merkte, uit dit bescheid, schoon niets dan pligtbetooning,
 490 Hoe ze eerder gunstig was aan d'*Indiaanschen* Koning.
 Toen nam hy nader toets, en sprak: „ Ik ga dan heen,
 „ ATOSSE, meer dan ooit met uw gedrag te vreên.
 „ Maar om den Prins, dien 'k agt, niet noodloos te bedroeven,
 „ Zal ik hem niet weêrtaan in dit Paleis te toeven.
 Dus spreekend' zag hy haar, met al zyne aandagt, aan,
 En 't vreugdryk oog vermogt haar' boezem te verraên.

De Prins die DIOCAAR weêr ras wist op te spooren,
 Verhaalde intusschen hem wat TEUPHIS had doen hooren,
 En meldde hoe hy selv' ook weinig hoop meer zag,
 500 Jaa, hoe hy, vlugtende, naar schyn, dien zelve dag,
 De Wildernissen van *Carmanië* zou meeten,
 Om aan 's *Hydaspes* vloed ATOSSE te vergeeten.
 Maar eene hoop verhief de grootheid van zyn hart,
 En gaf hem ademtogt in 't midden zyner smart.
 „ Ten minsten (sprak hy) zal ik in myn Ryken sterven;
 „ Of myner Vaad'ren Troon zeeghaftig weêr verwerven!
 „ Of uit myn rampen zyn, en 't nu verdrietend licht;
 „ Of, mag door mynen arm de wraak eens zyn verrigt,
 „ Met eene Waereld-Kroon den *Periaan* ontmoeten,
 510 „ En plaatzen die van *Gange* aan myne ATOSSE's voeten!

Terwyl hy dus, te onrecht, van zelf-belang verdenkt
 Het Bloed van CYRUS, nooit in zynen roem gekrenkt,
 En zugt, en klaagt, bespeurd hy TEUPHIS weêr genaaken,
 En meer dan ooit voorheen zyn zinnen gaande maaken.

De Wysgeer meldde alleen dat hy den *Perfiaan*

Had over zyne Min en doelwit ondergaan:

Maar van het geen by hem daar op mogt zyn beslooten;
Daar had Vorst TEUPHIS zelf geen kennis van genooten.

Alleen had ORSINES, met veel aanminnigheid,

520 En teekenen van gunst, gegeven ten bescheid,
Dat hy den Koning zelv' in 't kort zoude openbaaren,
Wat zyn belangen kon met zyne pligten paaren.

Maar deeze onzekerheid was van geen langen duur.

Daar word hen aangezegd dat, nog in 't eigen uur,

Vorst ORSINES, in een geheim Vertrek geweeken;

Den Prins en TEUPHIS wagt, en met hen eischt te spreken:

De *Perfiaan*, nu van ATOSSE's hart berigt;

Ontvong hen met een zagt en vriendelyk gezigt;

En, om den Prins geen meer ontroering te doen smaaken,

530 Begint hy dus, zoo ras ze in zyn Vertrek genaaken:

„ Bereids heeft LEONAA T, uw trouwe Vrind, o Vorst,

„ 't Geheim aan my vertrouwd dat omzweeft in uw borst.

„ Ik weet hoe myne ATOSSE uw hart vermogt te winnen,

„ En onverdienden lof verkreeg op uwe zinnen.

„ Gy weet hoe zy myn vreugde, en hoogst genoegten is!

„ 'k Wist geen beschryving voor myn wreede droeffenis,

„ Zoo 'k van haar' tegenspoed moest ooit de tyding hooren;

„ Te meer, waar' door myn' raad dit lot aan haar beschooren.

„ Ik denk gestaag op 't geen haar rust bevesten kan,

540 „ Gelyk 't een Vader past en een voorzigtig Man.

„ Wanneer ze onzeker moeste op STRAVO's Ryks-Troon steig'ren,

„ 'k Beried my niet om haar ten spoedigsten te weig'ren.

„ De Vorsten, door geen ramp en onderzocht verdriet

„ Geleerd om goed te zyn, zyn voor ATOSSE niet!

„ Veel beter is 't voor haar in middelmaat te leeven,

„ Dan, tot haar ongeluk, naar hoog gezag te streeven.

„ Maar FRISO, met de Leer verciert van LEONAA T,

„ Verstooten, zonder schuld, door 't eerloofst Verraad,

„ Rampspoedig, maar door ramp gewoon zyn Deugd te sterken,

550 „ En thans aan my bekend, zal eer myn gunst bemerken.

„ Een ongelukkig Prins, en deugdzaam, agt ik meer

„ Dan een' die wrey'lig zit in 't hoogst der waereldsche Eer,

„ En

- „ En wiens hoedanigheên, schoon elk die mag verhoogen,
 „ Gedooken in den kring der neev'len van 't vermoogen,
 „ Nooit regt te kennen zyn. Wie wys is, geeft der *Faam*
 „ Geen 't allerminst geloof, wanneer ze eens Vorsten Naam,
 „ Op haare Glas-bazuin, met schellen toon kooft vyz'len,
 „ De *Waarheid* weet ze in 't kort in haare hand te bryz'len,
 „ En haar te dwingen om, door eene van Metaal,
 560 „ Te wraaken openlyk haar eigen valsch verhaal!
 „ Myne agting geef ik dan, gepaard met eerbetoning,
 „ Aan *STRAYO's* grooten Zoon, maar niets aan *Ganges* Koning:
 „ En kan *ATOSSE* alleen bevesten uwe rust,
 „ Ik geef aan uwe Deugd te keuren uwen lust.
 „ O! ruk haar teed're jeugd niet uit myn armen heenen,
 „ Om deeze uwe eigen keur door haar te doen beweenen!
 „ Verschyn hier niet, o Prins, om 't verft gelegen Strand
 „ Getuige te doen zyn, hoe ligt een Liefdebrand,
 „ Door 't onbedagtzaam hart in de eerste jeugd te naaken,
 570 „ Van het gelukkigst lot het allerwreedst kan maaken!
 „ Gedenk hoe langen tyd gy haar beminnen moet:
 „ Zie daar waar voor men dugt, niet voor uw' tegenspoed!
 „ Doch, schoon ik dit gevoele, en daar zal by verblyven,
 „ Wagt niet dat ik *ATOSSE* ooit Wetten voor zal schryven.
 „ 't Is billyk dat zy niet genoopt worde, of gestaakt,
 „ In iets 't geen haar alleen op het gevoeligst raakt,
 „ Zy keure dit geluk of ongeluk voor 't leven,
 „ Maar werpe nooit haar' ramp op die 't haar heeft gegeven.

- Hier floot de *Persiaan* een taal, zoo min verwagt,
 580 „ Als troostlyk voor een hart, zoo zeer in 't naauw gebragt,
 „ En die de wreedste pyn op eenmaal deed verdwynen,
 „ En de aangenaamste hoop in haare plaats verschynen.
 „ De Prins betuigt hem straks zyn dankbaarheid, en vreugd
 „ En wederhoud zich niet: „ O nooit bevonden deugd!
 „ O, (spreekt hy vallende aan zyn hals) wie mogt te vooren
 „ Dan met zulk eene Min, zulk eene grootheid hooren!
 „ Gy zyt myn Vader, myn Behoeder, myn geluk,
 „ Gy weet nog niet uit welk een' onverdraagbren druk,
 „ En wreede ontfeltenis gy my vermoogt te beuren;
 590 „ Gy zult het door een reeks van dankbaarheên bespeuren,

„ En

„ En zien hoe 'k myne vreugd zal paaren met myn' pligt,
 „ Zoo lang de gouden Zon my zegent met haar licht!
 „ Valt de onwaarderb're A T O S S E eerbiedig te verwinnen;
 „ Ik zal ze in eeuwigheid, gelyk my zelv', beminnen!
 „ Ik fierf een duizend tal van dooden zonder haar,
 „ En daar is my geen ramp, met haar bezitting, zwaar!
 „ Thans heb ik niets, ik ben een Zwerveling, gebannen,
 „ Myn gansche schat bestaat in myn getrouwe Mannen,
 „ En, hoe het ongeluk beschaduwe myn Lot,
 600 „ In kennis en in vreez van Z O R O A S T R E's God;
 „ Die my, met uwe A T O S S E, op *Gange's* Troon kan zetten,
 „ En 't Ooster Waereld-Deel doen buigen voor onz Wetten!

Terwyl hy dus de Min in 't diepst des harten voed,
 Wekt hem de Krygs-bazuin, en treft zyn Helden-moed.
 De schrandere O R S I N E S had van *Carpella's* Kusten,
 't Bevel reeds uit doen gaan om Benden toe te rusten;
 En om, met allen spoed, eer 't onheil verder schoot,
 Het Harnas aan te doen aan Vrind en Bondgenoot.
 Dus kwam hy niet te rug, of vond de *Persiaanen*,
 Vermeerd'rend, dag op dag, geschaard by de Oorlogs-Vaanen:
 En door de jeugd van 't groot *Carmanië* verzeld,
 Zag *Pasargade* in 't kort een Leger in het Veld.
 Men hoort het Paard-gebriesch van binnen in de Wallen,
 610 En is wel haast in staat den vyand aan te vallen.
 Vorst O R S I N E S betrouwt deez' togt aan S T A V O's Zoon;
 En wenscht dat hy wel haast, met d'eed'le Lauwerkroon,
 In *Pasargade* mag, verciert, te rugge keeren,
 Tot ongestoord genot van al zyn Ziels-begeeren.
 Hy zelf geleid hem uit, als, by den dageraat,
 Tot d'uittogt toegerust, het Heir in orde staat:
 En geeft hem plegtiglyk den Krygs-Staf in de handen,
 Tot rust der Volkeren, en straf der Dwingelanden.
 Een zegeryke Min blinkt in het jeugdig oog,
 620 Dat al den Oorlogs stoet verwond'rend tot zich boog.
 Een pragtig Zwaard, hem, door A T O S S E's hand, gegeven;
 Word by het eerste licht des ogtends opgeheven.
 In weêrwil zyner jeugd, en schoonheids trekken, staat
 On-overwinb're moed te leezen op 't gelaat,

En majesteit, door geen der Vorsten te evenaaren;
 Die 't juichende Oorlogs-Volk voorheen verscheenen waren.
 Elk volgt hem vrolyk na, terwyl de hoop van kort
 Het overwinnings-uur te aanzien verdubbeld word.

- NIPHATES, was aan het Hoofd der nieuwe Muitelingen,
 630 En had reeds groote hoop om alles te overdringen
 Men had, op zyn bevel voor af, zoo valsch als slood,
 De tyding uitgespreid van ALEXANDER's dood;
 En dat zyn gansche Heir, langs de *Indiaansche* Stroomen
 Verflagen en vernield, nooit weêr te rug zou koomen.
 Hy zei, die Koning had hem tot het Hoofd des Staats,
 Voor zyn vertrek, bestemd, in FRASAORTES plaats,
 En gaf niet minder voor dan de oude form en wetten
 Van 't *Persiaansche* Ryk weêr op den Troon te zetten.
 Hy kreeg door deez belofte en list op zyne zy',
 640 Eer ORSINES verscheen, de helft der Heerschappy,
 En had zich reeds in staat gesteld van tegen-weeren,
 Zoo 't *Grieksche* Leger ooit uit *Indië* mogt keeren.
 Hy vreesde dit alleen. Hoe staat hy nu verfeld,
 Wanneer men hem 't gedrag van ORSINES vermeld,
 En hoe die Prins, vermaard door de onrust te verfoeijen,
 In toebereidzels dag noch nagt is te vermoeijen?
 Hy weigerd aan deez maar' geloof, tot dat hy hoord
 Hoe STAVO's groote Zoon genaakt van oord tot oord,
 En, met alle orde en spoed, regt op hem aangetoogen,
 650 Wel haast verschynen zal met een gedugt vermoogen.
 Straks klinkt ook zyn bazuin. Zyn Leger kooft ook aan:
 De *Griek*, de *Bactrier*, de *Meder*, *Persiaan*,
 Die hem gehoorfaam is, of dien hy wist te blinden,
 Laat by de Standers zich in volle Wapens vinden,
 En voor een *Macedoon* vol iever, en vol vuur,
 Herdenkt zyn waar belang, noch pligten in dit uur.

- Der *Gangariden* Vorst hoort in de vlakke Velden
 Van *Gabra*, voor het eerst, van 's Vyands naad'ring melden;
 En hoe daar zelfs ter plaats, eerlang, naar allen schyn,
 660 Een nieuwen roem, en eer, zou te verwerven zyn.
 De Koning zag in 't kort hem van de Hoogten naaken,
 En, daalende, zich zelf ten aanval vaardig maaken.

Hy breid'de, wyd en zyd, al zyn vermoogen uit,
 Vervullende de Lugt zomtyds met Krygs-geluit.
 Gelykende der Sneeuw, op *Emus* top vergaderd,
 Wanneer de Lente-Zon, met broeiing, 't Aardryk naderd,
 Die, smeltende, overdekt al wat het oog ontmoet,
 En word, hier eene Beek, en daar een breede Vloed.
 Op deeze wyze kwam NIPHATES nederdaalen:

670 Dus zag men in zyn Heir een groote Bende praalen,
 Nabootzende dien * Troep, door wier onwinbaarheid,
 De grondslag van 't Gebied der *Grieken* was geleid.

Maar nu begonden reeds de vlugge en bruine Schimmen,
 Aan 's Waerelds Oosterdeel den Einder te beklimmen,
 Terwyl het vrolyk licht, in *Atlas* groote Zeên,
 Allengs, aan ieder rust beveelende, verdween:
 Waarom de Legers zich vernoegden stil te blyven,
 Tot dat *Auroor* den nacht zoude op haar beurt verdryven.

Daar was by 's Vyands Heir een *Marder*, opgevoed
 680 In 't koud *Hyrçanië*, wel eer van Bessus Stoet,
 En voerend nog een dolk, als tot een Zegeteeken,
 Waar deez Verrader had DARIUS meê doorsteeken.
 Men had gezegt dat hy, zoo woest was hy van Zin,
 De Borst gezoogen had van eene Tygerin.
 Hy was, in *Bactrië*, gewoon door groote Steden,
 In rookend Menschen-Bloed van dag tot dag te treden:
 Want deeze wil 't gerugt, in dat *Barbaarsche* Ryk,
 Aan † graven eer te zyn dan woningen gelyk.
 Daar nevens was hy trots: Hy spotte met de Goden,
 690 En hield zoo min hy kon de Menschlyke geboden.
 Ook zag men nooit voorheen, in 't *Persiaansche* Ryk,
 Een' hem in Lichaams grootte en Oorlogs-kragt gelyk.

Zyn

* *Pbalanx*.

† STRABO verhaalt, volgens ONESICRITUS, dat in *Bactrië* alle de genen, die door ouderdom of ziekten eenigzins lastig wierden, den Honden voorgeworpen, en van dezelve ver scheurd wierden. Tot zulk een affchuwelyk gebruik wierden opzettelyk Honden onderhouden, en men noemde dezelve *Entaphistas*, dat is *Doodgravers*. Voorts dat den Steden in dat Gewest uiterlyk niet onaangenaam waren te aanschouwen, maar van binnen bezaaid met Doods-beenderen. ALEXANDER had dit misbruik het eerst afgeschafft. STRABO *Lib. XI. pag. 517.* Doch hoe verre men den *Grieken* moet gelooven, wanneer dezelve van de gewoonten der Oosterfche Volkeren, hunne Vyanden, sprekken, zulks laten wy den Geleerden over.

Zyn linker-Arm was met een yz'ren Schild gewapend,
 Waar op een *Hydra* stond, op 't yffelykste gaapend,
 En in zyn regterhand praalde eene Knods, waar meê,
 Hy roemde dat hy 't lot des Krygs verkeeren deê.
 Een Leeuwen-huid was hem ten Harnas, styf gewrongen
 Om 't Lichaam, en waar af vier Klaauwen neder hongen,
 Zoo wel op dat het oog door dit gezigt vervaard
 700 Zou zyn, als om het scherp te stuiten van het Zwaard.
 Men zag 't hovaardig hoofd een' Helm van Koper draagen,
 Die, puntig, zich om hoog verhief, om zwaare slagen
 Te keeren, ganschelyk ontfefbaar voor Geweer.
 De Pyl fchampte af, het Zwaard gleed by de fchuinte neêr.
 Deez *Marder*, uit het Heir by 't fchemerlicht getreeden,
 Tarte elk der Helden uit met deez verwaande reden:

„ Het fcheeld niet uit wiens naam gy hier ter Waap'nen fpoed,
 „ Noch of gy Liefde of Vrees voor ALEXANDER voed;
 „ Dien ALEXANDER, dien veel duizend dwaasheên porden,
 710 „ Maar die nu reeds de prooi des Vyands is geworden!
 „ Het was genoeg dat gy verfchynen dorft in 't Veld,
 „ Om tegens uwe magt myn' Arm te zien gefield!
 „ Gy hoort een' Krygsman, hier, op 's Veldheers laft gezonden.
 „ Indien daar onder u nog wierde een Held gevonden,
 „ Schoon 't opgeraapte Volk zeer zelden weet van moed,
 „ Hy kampe tegen my! 'k Heb meer dan eens, verwoed,
 „ Den *Oxus*, opgehoopt met Lyken, neêr doen vloeijen,
 „ En 't *Massageetfche* gras in *Schytyfch* bloed zien groeijen!
 „ O Krygsliên, hier is kans tot eeuwigduurende Eêr!
 720 „ Die vegtend fterven wil, die vatte het Geweer!

Hem hoorde *DIODAR*, die, door geen' Slaap bewoogen,
 Aan 't Spits den nagt verfleet. Hy floeg verwonderde oogen
 Op dien verwaanden neêr, die naauwelyks nog zweeg,
 Of, veel verwonderder, dit tot zyn antwoord kreeg:

„ „ Het fcheeld niet wat gedrocht daar fpoor'loos ftaat te fpreken,
 „ Noch of het by het licht, ten afgrond neêr geweeken,
 „ Naar ARIMANIUS, zyn' Meefter, snellen zal;
 „ Maar hier is een die, fchoon hem niemand zulks beval,
 „ Toch

- 730 „ Toch aanneemt om die Tong voor deze Taal te straffen,
 „ En om het *Schytiſch* Bloed eens wraake te verſchaffen.
 „ Maar moog'lyk is de nagt voor u van dienſt ten Stryd,
 „ Daar ik een twee-gevegt in 't blinde donker myd,
 „ Verſchyn dan flechts voor 't Heir, wanneer de Rijen naad'ren;
 „ Myn Arm ſchroomt geene kragt van ſnoevende Verraad'ren!

- Elk ſpoedde zich hier op, om naar zyn' Vorſt te gaan;
 En met hen kwam de dag in beide Legers aan.
 De Koning gaf bereids met TEUPHIS Krygs-bevelen,
 Beloovende 't gevaar met elk te zullen deelen,
 Terwyl het ganſche Volk zich ſchaarde in 't wyde Veld,
 740 Wanneer hem DIOCAAR, het voorgevallen meld.
 Naast hem ſtond BARSANES, de * *Aarts-Mager*, die † *Gezangen*
 Tot OROMASDES lof gereed was aan te vangen,
 Zoo ras de opgaande Zon 't Gebergte, met een boord
 Van goud, verciereren zou. Hy vatte ſtraks het woord,
 En ſprak: „ Gy zult alleen, dit uur, de aanſtaande' zegen;
 „ O dappre DIOCAAR! niet hegten aan uw' Degen;
 „ Ik zal, terwyl gy ſtryd, hoewel met min gevaar,
 „ Aanrukken voor het Spits, met aller Prieſtren ſchaar,

„ En,

* De *Aarts-Mager*, (*Archi-Magus*) was de Paus, of het Opperhoofd, den welken alle de Magers, zoo *Præſules* (*Biſchoppen*) als *Sacerdotes* (gemeene Prieſters) in alles moeten gehoorsaamen. *Cui obediebant, non tantum Sacerdotes, sed & Præſules omnes.* HYDE Pag. 366.

† *Gezangen*. De opperſte God wierd gediend, doch de Zon alleen ge-eerd: gelyk het eerſte blykt uit de woorden met dewelke zy gewoon waren hunne Geſchriften te be-
 ginnen:

— In nomine Dei Clementissimi, Justissimi.

Dat is: *In den naam van den Goedertiernen en Rechtvaardigen God.*

Wat het tweede aangaat, de naam van MITHRA toont dat men de Zon voor geenen God hield. HYDE pag. 107. die wat lager zich daar omtrent aldus uit: *Abſint itaque ſupradiſti mendaces Græci, qui pro Perſis Oratiunculas componunt ſtylo Religionis Græcæ, quod æque abſurdum eſt ac ſi tales pro nobis Chriſtianis eodem ſtylo componerent. Adeo, ut quando aliquid ex eis citatur, neceſſe ſit habere in altera manu calamum expurgatorium ad corrigendum & refutandum eos de Perſis vel falſa vel pereram intellecta referentes.* Dat is: *Weg derhalven met die Griekſche Beuzelaars, (van welken wy te vooren gewaagden) die voor de Perſen Gebeden opſtellen in den ſtyl van den Griekſchen Godsdienſt; 't welk even zoo ongerymd is als of zy diergelyken voor ons Chriſtellen op denzelfden trant by een bragten. Zoo dat men, als 'er iets van hun aangebaald word, noodzaakelyk met de Pen in de andere hand gereed moet ſtaan om door te ſtryken, te verbetereren of te wederleggen; 't gene deeze, of valſchelyk of kwalylk begrepen, van de Perſiaanen verbaalen.* Ook waren de *Gezangen* der oude *Perſiaanen*, in welken zy een groot gedeelte van hunnen Godsdienſt verrigteden, zeer ſtigteylk, en in zeer kragtige uitdrukkingen tot lof der Godheid opgeſteld.

- „ En, met de Vrede-Olyf om hoog, de *Perſiaan*en;
 750 „ En *Magers*, in het Heir des Vyands, ſtreng vermaan.
- „ Zy zullen ons niet zien, of tevens aan wat zy'
 „ Het wettig Vaandel praal, en 't § recht der Heerſchappy.
 „ My zal geen *Perſiaan*, hoe heet ook aangedreeven,
 „ Dus plegtig aan uw Hoofd, met opzet, wederſtreeven;
 „ En, zoo de ALMAGTIGE dit toeftemt van zyn Troon,
 „ Zoo draagen we in het kort de blydſte Laauwer-Kroon.

- Zoo ſprekend, rees de † Zon, in wiens doorlugte Straalen,
 Het OPPERWESEN deed zyn hoogſten luifter praalen;
 * Wiens boezem ſtaåg een Zee van licht en zegen ſtort,
 760 En nimmer uitgeput, of zelfs verminderd wort.
 Straks looft het gansche Heir den SCHEPPER aller dingen,
 En 't ſchittert in het rond van uitgetoogen Klingen.
 De Slag-orde, uitgebreid, trekt op den Vyand aan,
 Die zich niet minder ſchikt om moedig te weêrſtaan:
 Maar, eer de ſnelſte Pyl nog weêrzyds toe kan raaken,
 Beſpeurd men, uit den Ry, den *Marder* reeds genaaken.
 De dag bragt hem nu veel affchuw'lyker voor 't oog.
 Hy ſtak de trotze kruin, met woefſt gebaar, om hoog,
 En overtrof, met hals en hoofd, de grootſte Mannen.
 770 Zyn Knods, waar meê hy dagt elks Strydluſt te verbannen,
 Lag door zyn regterhand den Schouder langs geſtrekt.
 Hy voerde Schild, en Dolk, en Helm, en was bedekt
 Met zyne Leeuwen-huid, als waar' daar uit gebleeken,
 Dat hy geen *Hercules* in kragten had geweeken.

Zoo ras hem DIOCAAR gewaar wierd, trad hy toe,
 Niet voor dien woefſten Held vervaard, maar ſtil te moê;
 En wel bedagt om, door bedaardheid, te verwerven
 Het voordeel, 't welk hy, door geſtalte, ſcheen te derven.

De

* Iſte (ſc. *Archi-Magus*) quavis occasione concomitabatur REGEM tanquam ſupremus ejus Conſiliarius. Deze (namelyk de Aarts-Mager) verzelde in alle voorvallende gelegenbeden den perſoon van den KONING, als zyn eerſte en opperſte Raadgever. HYDE pag. 366.

† In militaribus *Perſarum* proceſſionibus — non procedebant niſi orto SOLE. De *Perſiaan*en ondernamen niets in den Kryg, dan na het opgaan der Zonne. HYDE, p. 119 en 120.

§ Waaron zy den naam van MITHRA heeft gekregen. Zie dit, zoo als boven, pag. 107 en 121.

De Legers bleeven straks beide onbeweeglyk staan,
 780 En zagen FRISO's Vrind, met diepe ontzetting, aan:
 Daar was, van wederzy', geen Krygsman zoo bedreeven,
 Of had geschrikt deez' Reus in 't Slagveld te weêrstreeven,
 En hy schein zelv het meest van eene zegepraal
 Verzekerd, en hy sprak, grimlachend, deze taal:

„ Zyt gy de groote Held, die my zal weêrstand bieden?
 „ Of zoekt ge 't levens-licht uit wanhoop hier te vlieden?
 „ Jaa, mooglyk zyt ge om schuld veroordeeld tot de dood,
 „ En vegt, door dien men u zulks als genade aanbod,
 „ Om 's Vyands luister nog een schynzel te vereeren;
 790 „ Wier Stoutste mynen Arm geen oogenblik zou weeren.

Maar 't roemen baatte niet. Hem antwoord DIOCAAR:
 „ Haast zal men zien wie zich begeeft in doods-gevaar,
 „ En wie van ons het licht gereed is te verlaaten,
 „ Gewifflyk, kon de tong tot de overwinning baaten,
 „ Zoo hoor ik dat ik my heb vrugteloos geveid,
 „ Maar 't Staal is 't eenigste, dat ware Helden scheid!

Meer sprak hy niet, en wyl hy brandde van verlangen,
 Om voor zyn 's Konings oog dien tweeftryd aan te vangen,
 Begaf hy zich het eerst regt op zyn vyand aan;
 800 Zoo wel bespiedende, wanneer hy toe zou slaan,
 Als om, door onverwagt te snellen van ter zyden,
 Den eersten slag der Knods, het meest gevreesd, te myden.
 De *Marder* draalt ook niet. Met een veragtend oog,
 Genaakt hy DIOCAAR, en heft den Arm om hoog,
 En, had deez zwaare Slag den jongen Held getroffen,
 Men had hem op den grond zieltoogend neêr zien ploffen.
 Maar SEGONS Zoon, zoo wel, door vaardigheid vermaard
 Als kragt, ontwykt by tyds, en springt hem met het Zwaard,
 Terwyl de Knods het Slyk vergeefs in 't rond doet spatten,
 810 Regt op 't wanschapen Lyf; en weet hem styf te vatten,
 En drukt hem 't doodlyk Staal dwars door de Leeuwen-huid,
 In 't week des buiks, en scheurd het, snydend, daar weêr uit.
 Hy brult van stonden aan, en knerft op zyne tanden,
 Gelyk een Beer, die lang de *Samojeedsche* Stranden

- Onveilig heeft gemaakt, en eindlyk, in een Woud,
 In Touwen listiglyk verstrikt word aangeschouwd,
 En 't uitgetoogen Staal der Jagers ziet genaaken,
 Om van zyn leven beide en woede een eind te maaken.
 Straks tast hy naar zyn' Dolk. Rampzaalige! daar is
 820 Voor hem geene uitkomst meer. De straffe is thans gewis.
 Hy zoekt reeds, in wanorde, om 't Moordgeweer te trekken.
 Hy valt, en moet den grond, al weereeloos, bedekken.
 Hy waagt nogtans om zich van 's Overwinnaars hand
 Te ontslaan, en keert zich om: maar voelt zyn Ingewand,
 Door de aangewende kragt, ter breede wonde, uitrollen:
 Het oog, van smart en spyt, en gramschap, opgezwollen,
 Word de opgerefen Zon terstond niet meer gewaar:
 De schaduweder dood omringt hem bang, en naar:
 Al zyne sterkte is, als een slaauwe damp, verdweenen,
 830 En de opgeblazenheid vliegt met het leven heenen.

- Hy snikte niet zoo ras, of DIOCAAR ryft op,
 En scheurt den koop'ren Helm van zyn' Barbaarschen kop,
 Ontgespt zyn' Dolk, meent Schild en Knods met zich te voeren,
 Wanneer men de Bazuin des aanvals hoorde roeren.
 NIPHATES, ziende dit verlies, gaf straks bevel,
 Ten algemeenen Slag, en, zelv naar zyn Gezel,
 Den *Marder* 't eerst gespoed, ontmoette ook reeds de Benden
 Des Konings, die zich mede in orde derwaarts wend'den.
 Van stonden aan begint daar een verwoed gevegt,
 840 En 't lot des Krygs was niet gemakkelyk beseft,
 Had elk der Legers zich aldus, van alle zyden,
 Verbitterd even zeer, gekweeten in het fryden.
 Maar voor het middelpunt begon de tweestryd niet,
 Of BARSANES, terwyl men naar het kampen ziet,
 Treed, uit den slinker kant des Heirs, naar 's Vyands Troepen,
 En vangt, met al zyn kragt, dus aan hen toe te roepen:

- „ Wat dolheid stierd uw Ziel! o Burgers, welk een Heer
 „ Voert u, verlaafd, in 't Veld, en leert u het Geweer,
 „ Om, uit uw Erf en Huis, tot zyne baat, geweeken,
 850 „ Het Staal in 't hart van deeze uwe Broederen te steeken;
 „ En zelfs daar na, de prooi van uwen Dwingeland,
 „ Tot uwen loon te zyn gekluisterd in zyn' band!

„ Neen

- „ Neen, OROMASDES zal deez schending zyner Wetten
 „ Niet dulden, noch de straf daar van ter zyde zetten!
 „ Ik kondig u zyn' toorn, op het vervaarlykt, aan,
 „ Word uw gemoed niet week, terwyl ik u vermaan,
 „ En eisch, uit zynen naam, dat ge op dit woord verandert,
 „ De * Beelden-Dienaars vlugt, en snelt naar zynen Standert?
 „ Wy zoeken niet dan Vrede en Rust voor 't Vaderland,
 860 „ Die gy vermaaden durft voor eene vreemde Hand!

- Hy hield, terwyl hy sprak, d'Olyftak naar den Hemel;
 En zweeg niet, of bemerkte een zonderling gewemel.
 De *Magers*; in het Heir des Vyands, hoorden hem
 Zoo ras niet, of hun hart, op zyn eerwaarde Stem,
 Versmolt van vreeze, en straks de Ryen doorgetoogen,
 Deên ze op het yverigst elk zynen pligt beöogen.
 Men zag in korten tyd wat de Opperste in gezag
 Van eenen Godsdienst by het woelend Volk vermag,
 En hoe, wanneer hy 't Recht doet by zyn doelwit koomen,
 870 Hy nog weêrstreeving heeft noch weigering te schroomen.
 Geheele benden, zich omwendend, hieven 't Zwaard
 Op hun Gebieder zelv! De helft des Vleugels schaard
 Zich fluks, op BARZANES bevelen, tegen d'ander,
 En het Verwantschap valt, vol gramschap, op elkander.
 Zoo ras dit GALO ziet, springt hy d'*Aarts-Mager* by.
 Held GALO, thans het Hoofd van 's Legers flinker zy,
 Doed met zyn' Kling in 't kort de *Persên* zegepraalen,
 En brengt NIPHATES moed, op 't onverwagtst, aan 't daalen.
 Hy drong tot aan de plaats daar deez Verrader freed,
 880 En FRISO's dapperheid den grootsten weêrstand deed.
 Vorst TEUPHIS merkt hem eerst, en krygt, op deez vertooning,
 De grootste hoop, en wyft hem srydende aan den Koning.
 Fluks voeld NIPHATES hem van agt'ren toegeseld,
 En zyn verraste Volk stuit neder op het Veld.
 Hy zelv' word, levendig, omringd van alle kanten,
 Gevangen, en geboeid met honderd Vloekverwanten:
 En 't gantsche Heir valt op zyn flinker Vleugel aan,
 Die, met harnekkigheid, CHARONDAS had weêrstaan,

Maar

* *Beeldendienaars*. NIPHATES was uit *Macedonië* herkomstig, en dus een Afgodendienaar, zoo als mede moeten worden aangemerkt de Barbaarsche Volken die zich in zyn Leger bevonden.

- Maar thans 't Geweer, van schrik, liet vallen uit de handen,
 890 Zich overgaf, of vlood langs de uitgestrekte Landen.
 Het vuur des Oproers wierd door dezen Slag gebluscht,
 En de Onderdaan genoot op nieuws de dierb're rust.
 In *Pasargade* kwam wel haast deez groote tyding,
 A T O S S E's dierste wensch, en hoogste Zielsverblyding!
 Zy ziet den jongen Vorst, met zegeryk geschal,
 En 's Volks verwondering, weêr binnen C Y R U S Wal.
 Toen geeft hem O R S I N E S, tot loon van 't overwinnen,
 De deugdzaamste even als de schoonste der Vorstinnen.
 Het Huwlyks-Feeft geschied met luister en met pragt,
 900 En naar 't aêloud gebruik van 't Koninklyk geslagt.
 De vreugde is in het oog van groot en klein te leezen,
 En beider Vorsten keur word door 't Gemeen gepreezen.

- In 't Tydpunt als de *Nagt* voor 't roose-rood verdwynt,
 Waar meê de Minnares van C E P H A L U S verschynt,
 Begind de jonge A T O S S E, uit C Y R U S hof te naad'ren,
 En een doorlugte Jeugd ten stoet om haar te gaad'ren:
 Veel meer dan eene Maagd verschynt daar, wiens gellagt,
 In 't *Persiaansch* gebied gezien in hooge magt,
 Zyne opkomt kon met die des Scepters evenaaren,
 910 En door zyn deugd dien glans vermogte te bewaaren.
 Niet minder pragtig wierd de jonge Vorst verzeld,
 En 't gansche Leger schaard in ryen zich langs 't Veld.
 In 't midden staan, zoo verr' bereik zich strekt der oogen,
 En zege-teeken, en konstryke Eere-boogen.
 Men strooit langs 't wyde Pad, het uitgezogtst Gebloemt',
 Daar 't Zonryk *Persie*, zoo trots op is, en roemt.
 * Voor aan ging B A R S A N E S. Hy hield, in zyne handen,
 Een gouden Vat, waar in men † 't heilig Vuur zag branden;

En

* *Voor aan ging* &c. In omnibus Sacris *Magi* tam Regibus quam Populo præibant, & totam *Ierspyiav* ostendebant. T. H Y D E, cap. XXIX. *De Magers gingen in alle plegtigheden, zoo den Koningen als den Volken voor, vertonende dus in hunnen persoon de gansche Geestelyk Opperbeerschappy.*

† 't *Heilig Vuur*. A *Persis* talis etiam hodie perpetuus, & per plurima secula inextinctus, in omnibus eorum Pyreis die nocteque alitur, & per quaternos homines semper curatur & fovetur. A *Schyttis* etiam seu *Tataris* ignis hodie (ut & olim) habetur Sacer; at non pari Rituum apparatu servatur. In hac quidem Religione omnem ignem quodammodo honorant: & tamen (ut in Sacerdotio Levitico) valde cauti sunt ab *alieno*
 Igne

- En wederzyds verscheen der Godgeleerden Schaar,
 920 Alle in hun Plegt-gewaad, en zedig van gebaar.
 Niet verr' van *Pasargade* is een aloude Tempel,
 Hoog op een Berg gebouwd, van wiens gewydden Drempeel,
 Geen Woud of Heuvel 't oog belet om *MITHRA's* glans
 Te aanschouwen, als hy ryft aan 's Hemels hoogen trans.
 Men ziet den spitsen top, verr' blinkende in de Dalen,
 Met een' kristallen Kloot van groote waarde praalen,
 Waar in zich de eerste sraal van 't oog des Daags vertoont,
 Voor dat het Berg of Bosch, met zynen luister, kroont.
 Hier trad het Vorst'lyk Paar op 't allerpragtigst heenen,
 930 En met hun' ganschen Stoet ter plegtigheid verscheenen,
 Steekt *BARSANES* een hoop gezuiverd hout in brand,
 En neemt een gouden Kroon in zyne regterhand,
 Der *Gangariden* Kroon, door *FRISO* haar geschonken,
 En doet ze op 't Vorstlyk hoofd der schoone *ATOSSE* pronken.
 Toen op het blyd' gezigt van d'eersten Zonne-schyn,
 Die langzaam nederloop van 't blinkend Kristallyn,
 Doed hy der Priest'ren Schaar half-Maans-wyze om zich gaad'ren,
 Het Koninglyke Paar in aller midden naad'ren,
 En, tot een Zinnebeeld der Echt, word hun * Gewaad
 940 Door hem aan een gehegt met een gewydden Draad.

Daar

igne ut in aliquod Pyreum introducatur & coram Deo ponatur: nullum ignem æstimantes vere Sacrum, nisi qui rite & legitime accendatur scilicet, vel a Sole, vel a Sili-ci, vel ab Ara alterius Pyrei, ubi ignis facer diu conservatus & legitime primo accensus fuit. Multa enim habent communia cum Judæis, a quibus hujus Religionis magna pars desumpta est. T. HYDE, cap. I. pag. 19. Dat is: onder de Persiaanen word nog tegenwoordig zulk altydduurend, en zedert eeuwen lang onuitgebluscht Vuur, op hunne Vuur-Altaren bewaard, en nagt en dag, door vier personen gekoesterd en onderhouden. By de Schyten of Tataren, (anders Tartaaren gebeten) word bedendaagsch, (gelyk 'er ook eertyds in gebruik was) het Vuur als beilig gehouden, doch met andere en verscbillende plegtigheden bewaard. Want in dezen Godsdienst word allerlei Vuur eenigermaten in eerbied gehouden; en hierom zyn deze Valken, gelyk als onder het Levytische Priesterdom) zeer bezorgd en omzigtig dat 'er vooral geen vreemd Vuur op eenige Altaren gebragt en ter eere van GOD gesteld wierde: houdende geen Vuur waarlyk beilig, dan 't gene plegtiglyk en op eene wettige wyze werd aangestoken, 't zy door de Zon, 't zy door een Keisteen, of ook door het vuur van een anderen Altaar, alwaar het Heilig Vuur reeds lang te vooren bewaard en het eerst wettelyk aangestoken geworden was.

* Gewaad. *Ignem festivalem — PERVASE dictum accendunt, & sponfi sponsæ-que Vestium extremitatibus sibi invicem confutis & colligatis, eos circumagunt & circa dictum ignem ducunt. TH. HYDE in cap. de Nuptiis. Het Feestelyke Vuur — PERVASE geheeten, onsteeken zy; en leiden den Bruidegom en zyne Bruid om het zelve heen, na dat zy de slippen bunner klederen aan een genaaid en vastgebecht hebben.*

Daar na geleid hy hen, in d'aandagt diep gedooken,
 Rondom 't welriekend hout aan 't heilig Vuur ontstoken;
 En heft, eerbiedig, aan een konstryk Lof-gedicht,
 Ter eere en roem van Hem die de oorspronk gaf aan 't Licht;
 En OROMASDES word gebeden hunne Jaaren,
 Door zyne Almagte Hand, voor rampen te bewaaren,
 Beschermmer hinner Min te zyn, en eener Trouw,
 Die tot den laatsten dag des levens duuren zou.

E I N D E
 VAN HET
 V Y F D E B O E K.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D VAN HET SESDE BOEK.

ALEXANDER de Grootte komt uit Indië te Pafargade. FRISO en ORSINES gaan hem met geschenken te gemoet. ORSINES weigert den raad van PROCULUS, zyn Boezem-Vrind, te volgen met een geschenk te geven aan BAGOAS, ALEXANDERS Lieweling. ALEXANDER belooft FRISO een Leger om hem in zyn Rykte berstellen. BAGOAS, uit wraak tegen ORSINES, beschuldigt hem van wanbedryf by ALEXANDER: koopt valsche getuigen om, en verkrygt, na zeker geval by het Graf van CYRUS, bevel om hem met de dood te straffen, het geen hy verrigt. Vreze van BAGOAS dat ATOSSE zich des anderen daags voor ALEXANDERS voeten werpe, en, door haare schoonheid, wraak van het bedrevene bekoome. Hy besluit haar en FRISO mede van kant te helpen, en verkrygt dien zelven dag daar ook de toestemming van ALEXANDERTOE. PTOLEMEUS, Zoon van LAGUS, naderhand Koning van Egipten, door deernis getroffen, ontdekt hen deeze laagen. PROCULUS openbaart daar op zyn' Staat en Vaderland, en maakt bekend dat hy een Verspieder der Romeinen is, en dat hy altyd een Schip in gereedheid heeft om te vlugten. Hy raad hen met hem te reizen naar Romen, om aldaar in veiligheid te wagen tot dat de zaaken in het Oosten eenen anderen keer neemen. Zy vertrekken van stonden aan.

S E S D E B O E K.

DE FAAM, intuffchen, 't Hoofd ten Wolken ingeheven;
 Kwam, op de Vleugelen des Oostenwinds, gedreeven;
 Verkondigende allom hoe dat de *Griekfche* Vorft
 Nu t'onder had gebragt wie hem weêrtreeven dorft:
 Hoe PORUS 't zelve lot als d'and'ren had genooten,
 En, na het fcherpft gevegt, was van den Troon geftooten.
 Vervolgens deed ze 'er by dat ALEXANDERS togt,
 Gefluit door eigen Volk, in 't Oosten was volbrogt,
 Hoe dat hy, verr' van tot den *Ganges* door te breken,
 10 Reeds met zyn Leger was uit *Indië* geweeken,
 En in *Carmanië** den Volkeren deed zien,
 Hoe ligt het aardfch geluk doet alle wysheid vliên.
 Want, naauwelyks gerukt uit de allerwreedfte plaagen,
 Die 't fterfelyk geflagt, door 's Hemels gramfchap, knaagen;
 Een'

* *En in Carmanië.* Zie CURTIUS, Lib. IX. Cap. 10.

Een' bittren Hongersnood, en een verwoede Pest,
 Ontketend in het dor *Horitische* * geweest,
 Maar door deez tegenspoed, verbeterd, noch veranderd,
 Verscheen hy met den *Thyrs*, in plaats van d'Oorlogs-Standerd
 De Lugt weêrgalmde van een spooreloos gedruis,
 20 't Verwinnend Volk wierd een veragtelyk gespuis,
Carmanië bespeurde in 't veld, van alle kanten,
 Niet dan d'onzinnigheid van hollende *Bacchanten*,
 En † MITHRA's luister zag deez Benden zevenmaal,
 Door dronkenschap gevoerd in vuile zegepraal.
 Zelf ALEXANDER, door geen schaamte meer bewoogen,
 Spatte uit in Overdaad voor aller Krygslieën oogen.
 De redenloose God van § *Hammons* Priesterdom,
 Ging 't Volk in dwaasheid voor, en schandelyk alom
 Gevoerd ten Schouwspel op een' hoogen Zegewagen,
 30 Ontzag zich niet om elk tot wanbedryf te daagen.
 Zyn wit was, na dit Spel, om CYRUS groote Stad,
 In 't reizen aan te doen, en, nog geen moorden zat,
 Vervolgens naar den Wal van *Babel* zich te wenden;
 Tot zamenroepinge van meerder Oorlogs-Benden.
 Om, met de zelve Toorts, en nog vergramder hand,
 Het Wester Waereld-Deel te steeken in den brand!

In *Pasargade* deê de Faam zulks naauwlyks hooren,
 Of PORUS neêrlaag kwam de vreugd des Huwlyks stooren.

Want

* *Horitische Gewest*. Ipse pedesfri itinere per Oritas pergens, in extremam inopiam recidit, multosque mortales amisit, ut militarium copiarum ne quartam quidem partem reduceret ex *India*. &c. PLUTARCHUS in ALEX. Dat is: Wanneer by (namelyk ALEXANDER) te lande het *Horitische Gewest* doortoog, verviel by in de grootste armoede, en verloor zeer veelen van zyn Volk, zoo dat by zelfs het vierde deel zyner Krygsbenden niet uit Indië te rug bragt.

† Hoc modo per dies septem bachabundum agmen incessit &c. Vid. CURT. Lib. X. Cap. 10

§ *Hammons Priesterdom*. De dwaasheid van ALEXANDER ging zoo verre, dat hy zich voor een God wilde doen doorgaan: waarom hy zich naar den Tempel van JUPITER HAMMON, gelegen in *Libië*, begaf, zich door de Priesters als een Zoon van die gewaande Godheid deed begroeten; en vervolgens alom beval dat men hem daar voor zoude erkennen. Aanmerkens-waardig is het besluit der *Lacedemoniers*, op dit gebod genomen: Quoniam ALEXANDER Deus esse vult; esto Deus. Dat is, Naardien ALEXANDER een God wil zyn; laat by het dan wezen. ÆL. II. XIX. Hem had wel gepast het schriftelyk antwoord van PHILIPPUS aan MENECRATES, een Geneesheer, die zich ook den naam van een God gaf: PHILIPPUS MENECRATI Sanitatem. Suadeo tibi ut ad loca *Anticyræ* te conferas. Dat is: PHILIPPUS aan MENECRATES; gezondheid! (namelyk van verstand.) Ik raad u dat gy u terstond naar *Anticyra* begeeft. ÆL. var. Hist. Lib. XI. cap. 51. ATH. DEÏPN. Lib. VII. pag. 289. Want de Inwoonders van

Want hoe NIPHATES val, zoo ras te weeg gebrogt;
 40 Van ALEXANDERS kant ook hulp belooven mogt,
 Hoe PORUS, schoon geknakt, hersteld ware in zyn Staaten,
 Men moest te dezer tyd op Vreemden zich verlaaten;
 En veel verscheelde zulks van 't geen 'er was verwacht,
 Had PORUS 't *Grieksch* geweld den doodsteek toebragt.

Vorst ORSINES wist nu hoe, by den Troon gebooren,
 De Wysgeer TEUPHIS niet ten Wysgeer was beschooren,
 En hy beschoude dien verheven Vreemdeling
 Met agting niet alleen, maar met verwondering.
 By twee zoo naauw vereënde en zoo doorlugte Vrinden;
 50 Was nog een derde, vol van wys beleid, te vinden;
 En door een vroomheid, daar niets op te zeggen viel,
 Schatte ORSINES hem hoog, en won by TEUPHIS Ziel.
 Verdiensten deeden hem by hen in gunst geraaken,
 Of schoon men van zyn staat geen denkbeeld wist te maaken.
 Want, waar de *Persiaan* slegts deugd en wysheid vond,
 Daar hinderde geen Staat aan 't innerlykft Verbond;
 Daar wierde niet gevergd Gewesten aan te wyzen,
 Of Steên, die zulk een schat, uit haaren schoot deên ryzen.
 Dus laatend hem 't geheim, dat zeer gewigtig scheen,
 60 Minde ORSINES het hart van PROCULUS alleen.

De Koning FRISO roept dit drietal straks te zaamen,
 Om, wat voor zyn belang te doen zy, te beraamen:
 Want de ondervinding had hem nu bereids geleerd,
 Hoe zelden iemand doold, die wyfen raad waardeerd,
 En hoe dat, wederom, niets ergers zy te vreezen,
 Dan trots op zyn begrip en wetenschap te wezen.

Het flot van hun beraad was, met een' grooten schat,
 Den *Macedoonschen* Vorst, in 't naderen der Stad,
 Tot vordering van hulp, eerbiedig, te begroeten;
 70 En met geschenken zelfs zyn hoogen Stoet te ontmoeten.
 Want hen was wel bekend hoe zelden het geschied,
 Dat, die den Scepter zwaaid, uit eigen oogen ziet;
 En hoe hy meerendeels, op 't listige beschryven
 Der Hovelingen, zyn besluit laat heenen dryven.

van dit Eiland *Anticyra* waren zeer befaamd in het toebereiden van Nieskruid; 't
 welk de Ouden den Krankzinnigen ter genezinge deeden innemen. „ Maar

„ Maar (sprak Vorst ORSINES) wat of gebeuren mag,
 „ Ik schik my geenzins naar zyn spooreloos gedrag,
 „ Geen laage of booze daad (hoe zeer my zulks mag deeren)
 „ Zal myner Vaad'ren bloed, om myn belang, onteeren!
 „ 'k Ben vast gezind om, door myn voorbeeld, te doen zien;
 80 „ Hoe lang beleeden deugd wel wederstand kan biên
 „ Aan eigenbaat; of hoe men, om 't geluk te staaven,
 „ Niet altyd kruipen moet gelyk veragte Slaaven!
 „ Maar 't goud vertrekke; 't goud, zyn allerhoogste lust;
 „ En 't nutteloos gesteent dat in deez Vesten rust!

Straks deelde men, zoo voor den Vorst als voor de Helden;
 Die hem, ter dezer tyd, op zynen Tugt verzelden,
 Den koninglyken Schat van *Pasargade*, en 't geen
 Aldaar van CYRUS af vergaderd was voorheên:
 Voor veele Koningen genoeg: nooit dus geschonken
 90 Door Een', die met geen Kroon of Scepter konde pronken!

Maar deez mildadigheid, die Ge om uw nut belloot,
 Rampspoedige ORSINES, wierd oorzaak van uw dood!
 Zoo weinig kan de Mensch, in 't sterffelyke leven,
 Voorzien wat hem geluk of ongeluk zal geeven;
 Voornamelyk wanneer een Vorst de Volken stierd,
 Die waant, dat alles slechts voor hem geschapen wierd!

In korten kwam de Schrik der Ooster Waereld-Troonen,
 Voor *Pasargade* zich, aan 't Hoofd des Heirs, vertoonen:
 En met den Vorst van *Gange* en zynen ganschen stoet,
 100 Begaf zich ORSINES dien Koning te gemoet:
 Hen volgde een honderd-tal van Wagenen, beslagen,
 Met zilver, zwaar te doen beweegen door het draagen
 Van gouden Vaten, wier gebruik verordend word,
 Tot groote Vorsten Disch. Uit hunnen boezem stort
 Men des *Choaspes* * vogt, de zuiverste aller Stroomen,
 Wanneer men ze voor 't oog der Koningen deed koomen.
 Nu waren ze gevuld met nieuw gestempeld goud,
 Waar op DARIUS beeld, nog zeeg'ryk wierd aanschoud,

Met

* *Choaspes* vogt. De Koningen van *Persië* dronken geen water dan uit deezen Vloed;
 waarom het zelve hen, zelfs op hunne Reistogten, wierd nagevoerd. HEROD. in *Clio.*
 ÆLIAN. var. *Hist.* XI, XII.

- Met zeldzaamheên, en met het dierft gefteent belaađen,
 110 Waar mede de Natuur de Weelde kan verzaaden,
 Het zy men in het hart van 't hemelhoog Gebergt
 Gedrongen, onverschrikt, gevaar en rampen tergt,
 En van een' ruwen klomp, ter diepten uitgetoogen,
 Den vuur'gen Diamant brengt fchitterend voor de oogen:
 Het zy men Paerl-gewas vind in het dorre Zand,
 Aan *Ganges* ryke Kuft, en het *Mefolifch* Strand.
 Ook zag men zilv're, goude, en purperen gewaaden,
 Der groote Koningen gewoonlyke cieraaden.
 En om te toonen hoe men alles over had,
 120 Praalde, in het midden van deez' onwaardeerb'ren fchat,
 De Kroon van *Lydië*, van *Sardis* hier gezonden,
 Toen * *CROESUS* 't valsch geluk des Rykdoms had bevonden,
 Geklonken uit het fynft en uitgezogfte goud,
 't Geene uit den Vloed † *Paftool* ooit had het licht aanschoud:
 Maar nog te waardiger door weder op te haalen
 Des grooten *CYRUS* roem, der *Persên* zegepraalen!
 Twee duizend Paarden, kortſ, uit § *Hippobote's* Stal
 Gehaald, en trots vercierd by *Pafargade's* Wal,
 Verfcheenen voorts vol moed; door fterke Jongelingen
 130 Bereên, en afgeregt ter Slag-Orde in te dringen.
 Den Troep floot *DIOCAR*, en voerde in zegepraal
NIPHATES met zyn hoop, ter ſtraf naar 't *Griekſche* Staal.

Niet lang had deze floet den aantogt ondernomen,
 Of *PROCLUS* verſchynt, en, aan het Spits gekoomen,
 Spreekt dus tot *ORSINES*: „ Naſpeurend, groote Vorſt,
 „ Al wat deez meenigte voor 't zeegryk Leger torſt,
 „ Herroep ik my hoe we, in 't verdeelen der geſchenken,
 „ Nalaatig zyn geweest *BAGOAS* te gedenken.

De

* *CROESUS*. Zie *HERODOTUS in Clio*

† *Paftool*. Rivier in *Lydië*. *MIDAS* van *BACCHUS* begeerd hebbende dat, alles wat hy aanraakte, in goud mogt veranderen, en verlegen met de vervulling dier dwaaze begeerte, wiefch zich, op den raad van den zelve *BACCHUS*, in het water dezer Rivier, daar zy haaren oorspronk nam, en genas. Sedert kreeg die Vloed dat vermogen.

Vis aurea tinxit Flumen, & humano de corpore ceffit in amnem. OVID. Metam. Lib. XI. De Vloed wierd toen met een goudmakend vermogen beſchonken, na dat het zelve van 't Menſchelyke Lichaam, (te weten van MIDAS) was afgewiſcht.

§ *Hippobote*. In het Veld van *Hippobotum* wierden doorgaans 50 duizend paarden, ten dienſte der *Perſiaanſche* Koningen, gevôed. Zie *STRABO, Lib. XI. pag. 525.*

- De Landvoogd, zonder 't minst hier op te peinzen, geeft
 140 Dit antwoord: „ Trouwe Vrind, wat in myn' boezem leeft
 „ Is rein: 'k heb dezen niet vergeten, maar zyn daaden
 „ Doen m' alle gunst van zulk een laage ziel vermaaden.
 „ Wel zoek ik die der dapp're en wydberugte Schaar,
 „ Die voor hun' Vorst zoo lang beproefden 't Krygsgevaar;
 „ Maar geen verwyfde, vuile en schand'lyk Getinden,
 „ Die geene magt verkreeg dan door ontuchtigheden,
 „ * Waar meê geen *Persiaan* zyn' roem bevelken zal,
 „ Roept ons te deezer uur uit *Pasargade's* Wal.

- Dit hoorende met ernst, als na beraad, verklaren,
 150 Deinst PROCULUS terstond, verdwynende in de Schaaren,
 Maar hy was 't niet alleen die dit noodlottig woord,
 Hoe zeer zy beide zulks vermeenden, had gehoord.
 Een der Nieuwsgierigen, die naast hun zyde traden,
 Begreep 't, en bragt het uit, niet denkende te schaaden;
 En ORSINES vaart voort, (te opregt en rein van borst!)
 En nadert met zyn' Stoet den *Macedoonschen* Vorst.

- Hy stond aan 't spits des Heirs, omringd van alle zyden,
 Van wakk're Mannen, door wier dapperheid in 't sryden,
 Al zyne grootheid was veroorzaakt; schoon 'er straf
 160 Te dugten waar' voor wie hen daar den roem van gaf.
 Hy wilt niet, dat hy haast den Afgrond zou bewoonen,
 Hen latende 't genot der overheerde Troonen,
 En dat des Hemels wraak, geblikzemd op zyn' bloed,
 Den Stam verdelgen zou van die dus had gewoed!

Uit

* Waar meê geen *Persiaan*. Quod crimen Pædicationis legibus Ecelesiasticis graviter fuit vetitum *Persis*, patet ex Porta IX. Libri *Sad-der* (antiportale) ubi dicitur: In tota Religione aliquid peccato hoc majus non est prohibitum; ideoque quicumque Religiosus es, ab eo caveto: nam omnium peccatorum præcipuum est hoc opus malum. &c.

Liber *Sad-der* est Canonum & Præceptorum ex ZERDUSHTI (ZOROASTRIS) operibus collectio, facta in usum Ecclesiæ Magorum per Desturem seu Præfulem, Melicshahi filium. Th. HYDE, *Hist. Rel. Vet. Pers.*

Het Boek *Sad-der*, is een Versameling van Wetten en Lessen, uit de Werken van ZERDUSHTI (of ZOROASTRES) by een vergaderd, tot gebruik der Opperdienaaren van de Kerk, door den *Destur* of Bisschop, een Zoon van *Melicshahi*.

- Uit deze Krygsliên zag men eenen luister straalen;
 Die 't wonder van zoo veele en groote zegepraalen
 Verminderde; en hoewel 't gelaat verschriklyk stond,
 En dat men uiterlyk daar iets gestrengs in vond,
 Gewoonte had het oog dusdanig niet verwilderd,
 170 Of de edelmoedigheid stond daar nog in geschilderd.
 By veel dier Mannen had ook de oude deugd nog vat,
 Schoon ALEXANDER zelf vermaadde dezen schat.
 Hy was door zyne magt zodanig uitgelaaten,
 Dat geen grootmoedigheid hem kon ten voorbeeld baaten.
 Hy drong hen met geweld (daar * CLITUS hen ten baak
 Verstrekte) om alles aan te zien naar zyn vermaak.
 Meer volgde hy de stem der laag're Hovelingen,
 In weêrwil zynér magt. De spooreloofte dingen
 Beging hy, door den raad en 't heillooze beleid
 180 Dier † Dienaars zynér schande en vuile ontugtigheid.
 Gelyk men eene Beek in klaver-ryke Weiden,
 In fellen Oorlogs-tyd, weet uit haar bed te leiden
 En rollen doet door 't Veen of 't drabbige moeras,
 Dat haar vergiftig maakt van heilzaam als ze was;
 Zoo wisten zy 't gemoed diens Magtigen te stieren,
 Om aan hun' boozen wil den ruimen toom te vieren.

- BAGOAS, van wiens aart de Landvoogd had gemeld,
 In d'aanvang van den togt, wierd onder hen geteld;
 En zeker, had men een' door alle 's Waerelds hoeken,
 190 Om aan hun hoofd te zyn, zorgvuldig op doen zoeken,
 Zoo verre 't Aardryk grenst aan *Amphitrite's* Ryk,
 Men vond geen Monster-dier in boosheid hem gelyk.
 Hy was, van al wie deugd en eer niet had verlaaten,
 Met recht en billykheid, te vloeken en te haaten.

De

* CLITUS *ben ten baak*. Sed post CLITI cædem, libertate sublata, vultu, qui maxime servit, assentiebantur. CURTIUS, Lib. VIII.

Maar, na den Moord van CLITUS, zag men hen, na de vryheid weggenomen was, met een slaafagtig gelaat, hem ten dienste staan.

† Dienaars zynér schande. ALEXANDER Rex ad infaniam amore puerorum exarsit. Dicaearchus libro de Sacrificio, quod ad Ilium peractum est, Eunuchum BAGOAM adeo ipsum deperisse scribit, ut resupinus in conspectu theatri totius eum suaviaretur: acclamante vero cum plausu spectatorum turba, & tanquam ad iteranda oscula invitante, paruisse, atque rursus inflexa cervice basia congeminasse. ATH. DEIPN. XIII. pag. 603,

De *Nylstroom* had hem in zyn eerste jeugd gevoed,
 Hy was den *Crocodil* gewoon te zien, met bloed,
 Uit verschen roof, bemorft, langs d'Oevers heenen rennen,
 En liet zyn Kindsheid aan dier Beesten aard gewinnen.
 Indien hy by geval iets goeds verrigten mogt,
 200 Het smartte zyner Ziel, wanneer hy zulks herdogt;
 En zyn volmaakste vreugd was als hem mogt gelukken,
 Der reine onnozelheid het Staal in 't hart te drukken.
 Hy bad den * *Honds-God* aan, daar *Memphis* hoog op roemt,
 Schoon overal vermaad, van Afgoôn zelf gedoemd.
 † *NABARZANES* had hem met zyn verwaaten handen,
 Den *Macedoon* vereerd, en 't gruwlykste aller panden.
 Bewaarde hem voor straf. Gelyk een Draak, die praald
 Met gouden Schubben, daar de Zon ondraaglyk straald
 Op 't *Cyrenaisch* Zand, de Slangen gaat te boven,
 210 Daar d'*Ibis* zich meê voed, en, door haar glans te doven;
 Te trotzer, al wat hem ontmoet vervolgt als buit,
 Zoo stak hy boven al die snoode in snoodheid uit.
 Zoo gaf zyn schoonheid ook te meer vergif te vreezen,
 En in het blinkend oog was de ondeugd klaar te leezen.

Thans naderd *ORSINES* den fieren *Macedoon*.
 Geen vreez' stond in 't gelaat des *Perfiaans* ten toon:

Nog:

* *Honds-God*. Niet alleen alle de Christenen, maar zelfs de Heidenfche Schryvers, hebben deezen *Egyptifchen* God vermaad. Men zegt dat *Anubis* (of de *Honds-God*) de Zoon was van *OSIRIS*, dien hy dapperlyk in den Oorlog had bygestaan, en dat hy daarom na zyn dood, vergoed zynde geworden, onder die form wierd ge-eerd. Men kan onder anderen uit, de navolgende Vaerssen van *PROPERTIUS* B. II, zien, hoe de Romeinen deezen God vermaadden:

Scilicet *incesti*, Meretrix Regina, *Canopi*,
 Una *Philippeo* fanguine inusta nota,
 Aufa *Jovi* nostro Iatrantem opponere *Anubin*,
 Et *Tiberim Nili* cogere ferre minas.

† *NABARZANES*. *NABARZANES* vermoordde, nevens *BESSUS*, den Koning *DARIUS*, en werd hierom, dewyl dit niet ten dienst van *ALEXANDER*, maar tot hun eigen baat was geschied, tot den dood veroordeeld, gelyk aan *BESSUS* ook wierd uitgevoerd; maar *NABARSANES* wist zulks te ontkomen door eene meenigte geschenken, onder welken *BAGOAS*; welk levendig geschenk niet ophield te werken tot het genade voor zynen Meester verwierf. *CURTIUS*, *Lib. VI, V.*

Nogtans met diep ontzag en plegtige eerbetoning,
 Verhaalde hy, wat kortſ gebeurd was aan den Koning,
 Hoe 't Oproers-vuur begon, hoe 't wierd ten eind gebragt,
 220 En welk 't vermoogen waar' der *Perſiaanſche* magt:
 Hoe, niemand ziende in ſtaat NIPHATES te weêrftreeven,
 Hy zich als Landvoogd had, in dit gewelt, verheven:
 Ook wie de jonge Vorſt, die naaft zyn zyde ſtond,
 En ware, en door wat ramp hy zich alhier bevond;
 En hoe dat hy de Kroon der zege had gedraagen,
 Toen, onder zyn gebied, NIPHATES wierd gellagen.

Voorts ſprak Prins FRISO meê den Overwinnaar aan,
 En deed, vrymoedig, hem aldus zyn wensch verſtaan:

„ O Prins, door 's Hemels wil ter heerſchappy gebooren
 230 „ Des Aardryks! zoo het gene ik heden u doe hooren,
 „ En voor uw voeten ſtort, in dit myn ongeluk,
 „ Uw hart beweege, ik zie het einde van myn druk!
 „ Want wien zoude ik de Kroon van *Gange* weder vraagen,
 „ Thans op AGRAMMES hoofd verraderlyk gedraagen;
 „ Wie kan myn Helper zyn, dan die, door wys beleid,
 „ Niet minder zegepraalt dan door zyn dapperheid,
 „ En voor wiens naam alom de ontaarde zielen beeven,
 „ Die hunne Koningen den doodſteek durven geeven?
 „ De Mond dan, die zoo veel Verraders ſtraffen deed,
 240 „ Gebie, myn 's Vaders val te wreken en myn leed!
 „ Indien gy PORUS agt, gelyk de Faam doet hooren,
 „ Zyt, in den naam diens Vrinds, tot myne hulp bezwooren!
 „ O! dat het zynen Zoon gelukke, om aan het hoofd
 „ Eens Heirs, den Ryks-Troon weêr te winnen, hem ontroofd:
 „ Of, kan hy dus 't Verraad ook niet te boven ſtreeven,
 „ Ten minſten in zyn Ryk, op 't bed van Eer, te ſneeven!
 „ Uw groote daaden heeft men reeds aan ons verhaald,
 „ Maar onder dat getal, indien 't gerugt niet dwaald,
 „ Grootmagtige Opper-Vorſt, kunt gy nog die niet tellen,
 250 „ Van een' Verdrevenen weêr op den Troon te ſtellen;
 „ Een' die te jammerlyk, door 't allerfnoodſt Verraad,
 „ In 't eerſte zyner jeugd, geſchopt is uit zyn' Staat;
 „ Die nimmer u weêrſtond, maar heden u kooft ſmeeken,
 „ Als Rechter dezer Aarde, om zynen hoon te wreken!

Zy wierden, na deez taal, op 't minnelykft begroet,
 En *Pafargade's* fchat den Vorft en zynen Stoet,
 Door *ORSINES* verdeeld, deed *ALEXANDER* hooren;
 Hoe niets Prins *FRISO's* wensch zou magtig zyn te flooren;
 Belovende terftond bevelen te doen gaan
 260 Naar 't Ooften, om, met magt, zyn' toeleg by te staan.

Maar wat vermag een' Vorft, hoe hoog hy zy gefteigerd,
 Wanneer hy zyner drift geen heerschappy meer weigerd?
 Hy, zyner flaven Slaaf, wat raaskalt hy van magt,
 Wat roemt hy van een wit, of hulp, daar hy naar tragt?
 Wat van een ander weêr een Kroon op 't hoofd te zetten,
 Daar hem de welluft zelf doet bukken voor haar wetten.
 Gelyk een Reiziger, die, door het takryk Woud,
 Wanneer de Nagt zyn kleed, in 't stille Zwerk, ontvoud,
 Treed in een vreemd Gewest met gansch onzoek're fchreden,
 270 Of fchoon zyn meening zy regt voor zich uit te treden,
 Hier hinderd hem een Beuk met haar' gekromden Stam,
 Daar 't laage Doornebosch, dat onlangs ryzen kwam,
 En, is 't hem al gelukt door 't dikke loof te booren,
 Zo licht een Stalkaars hem verraderlyk te vooren,
 En leid hem, onverwagt, in 't flykerig Moeras,
 Of in een onbekend' en hem verborgen plas.
 Niet anders dwaalt een Vorft, wanneer hy zyne Zeden
 Niet altyd vaardig rigt naar 't voorschrift van de Reden.

BAGOAS, laffe Slaaf der vuilste gierigheid,
 280 Had zich, ter dezer uur, met groote hoop geveleid,
 Dat hy 't voornaamste deel der fchatten, voor zyn voeten
 Geplaatft zou zien, waar meê men 't Leger kwam begroeten:
 Zyne eigen liefde bragt hem voor, dat geene Kunst
 Verwaarloofd zoude zyn ter smeeking zyner gunft.
 Thans merkt hy niet zoo ras hoe 't minfte der Gefchenken
 Hem niet word aangeboôn, of voeld zyn' hoogmoed krenken.
 Maar toen hem wierd verhaald wat in deez' zelve Togt,
 Gezegt was op dat ftuk, ontsteekt het wangedrocht
 Nog meer en meer. Het oog begint vergramd te blaaken,
 290 En glimmend purper-rood ryft fprenklig op de kaaken.
 Hy vind zich niet alleen, of, peinfende om dien hoôn,
 Brand hy van spyt en toorn op *CYRUS* grooten Zoon.

Niets

Niets onverdraaglykers kwelde immer zyn gedagten,
 Dan dat men opentlyk hem durfde aldus veragten.
 De wraakzugt vliegt in 't hart, met bloed rondom bemorst,
 En wekt een' helſchen damp in de eereloofe borſt,
 Roert alle driften om, teelt dood'lyke beſluiten,
 En jaagt het overſchot der Menſchlykheid daar buiten.

- Gelyk een heete koorts, die nog, in 't allereerſt,
 300 Wat ademtogt vergunt, maar haalt ontembaar heerſcht,
 En 't bloed, op 't vreeffelykſt, in de aderen doet kooken,
 En niets voor de oogen zwenkt dan yffelyke ſpooken;
 Zoo raakt de Booswigt eerſt aan 't ſchelden, maar hy vind
 Daar geen verligting in voor 't vuur dat hem verſlind.
 Derhalven durft hy 't oog ten hoogen Hemel heffen,
 En roept d' *Anubis* aan om 't dood'lyk wit te treffen,
 Of wenſcht zyn' eigen ramp en val. Een bloedbad leeft
 In 't denkbeeld. Als de haat niet ſtraks ter uitvoer ſtreeft,
 Acht hy zich magt'loos, voelt wreedſte knaaging woeden,
 310 En vloekt het geen hem keerd ten gruwel zich te ſpoeden.

Zoo ras hy zynen Vorſt in het geheim genaakt,
 En zyne laſtering door niemand word gewraakt,
 Begint hy 's *Perſiaans* geſchenken te veragten,
 En zynen ondergang, dus looslyk, te betragten.

- „ De Rykdom (zei hy) die men by deeze Landvoogd ziet,
 „ Is 't droevige bewys van 's Onderdaans verdriet;
 „ En 't Volk dat u hier kooft, als zynen Vorſt, aanschouwen,
 „ Zag hem, met ongedult, ja deernis-waardig rouwen,
 „ Vertrekken met dit goud, allengs aan hen ontroofd,
 320 „ En oordeeld dat het niets dan nieuwe ſmart beloofd.
 „ Ik hoorde heden zelf hoe d'een klaagde aan den ander:
 „ Men hoope nu niet meer op hulp van ALEXANDER,
 „ Zoo dier gewenſcht! Zie hier het goud, gevoegd by kunſt
 „ Van vleijery, ten doel der Koninglyke gunſt!
 „ In korten zal men, tot den ramp van deeze Geweſten,
 „ Verneemen hoe de Vorſt hem in 't bewind zal veſten:
 „ Want goud maakt alles goed! Maar ach! wierd eens gezegt;
 „ Hoe ſnood deeze Rykdom is wel eer te zaam gelegd,
 „ Hoe veel rampspoedige Geſlagten daarom weenen,
 330 „ In 't kort zag *Pajargade* een dierb're wraak verſcheenen!

„ Zie

- „ Zie daar de taal des Volks, o Koning! en miſſchien
 „ Verbeeld zich geen van hen in my den Man te zien,
 „ Die, kennende in den grond deeze eerelooze treken,
 „ Hun' nood, door dit verhaal, zich onderwind te wreeken.
 „ Maar 't gaa my zoo 't ook wil, 'k bemin uw roem te veel,
 „ Dan dat men, ongeftraft, dien voor myn oogen ſteel!
 „ 't Is tyd, ô Koning! om den Landzaat recht te ſchaffen,
 „ En zelfs het is uw pligt om ORSINES te ſtraffen!
 „ 't Gerugt zou niet veel goeds verſpreiden van uw daên,
 340 „ Indien gy's Volks geluk, zoo roekloos, dorſt verſmaên.
 „ En welke dankbaarheid kunt gy voor dien gevoelen,
 „ Die, met uw eigen goud, uw gunſten durſt bedoelen?
 „ Verwinnaar van dit Ryk, wat ORSINES u gaf,
 „ Was 't uwe: en, eer gy nog DARIUS zynen Staf
 „ Ontrukt had, deed gy dien met reden tweemaal hooren:
 „ Dat het belachlyk waar' Geweſten, reeds verlooren,
 „ En eene *Dogter, zelfs gevangen, aan te biên.
 „ Zal iets gelyks met vrugt dan van uw' Slaaf geſchiên?
 „ Van eenen, die, der deugd en wysheid afgeltorven,
 350 „ Een' onverzoen'ren haat der Volken heeft verworven?

Maar hy vernoegde zich niet met dit valsch verhaal,
 En riep 't Verraad te hulp, tot ſtaaving zyner taal.
 Hy had aan 't Hof geleerd wat zoort van Hovelingen,
 Gemakklykſt, door het goud, tot alles zyn te dwingen,
 En wiſt het, in 't Paleis des Landvoogds, te beſteên,
 En kreeg zich twee ten wil, aan hem gelyk in zeên,
 Die nieuwlings door dien Prins behouden in gevaaren,
 En aan zyn' Hof gevoed nog niet ontmaskerd waren.

- De Booswigt gaf hen ſtraks van 't doelwit klaar berigt,
 360 En hebbende op dien grond zyn helſch ontwerp geſtigt,
 Loerde op een gunſtig uur om nader iets te ontdekken,
 Waar hun getuigenis hem kon te nutte ſtrekken.
 Want ALEXANDER was zoo ras niet overmand;
 Des Landvoogd's Faam en 't goud had vat op zyn verſtand,

En

* Dogter. STATIRA, oudſte Dogter van DARIUS CODOMANNUS; gevangen in den Slag by *Iſſus*. Egter trouwde ALEXANDER met haar na dat hy uit *Indië* was terug gekeerd.

En de eerste lafter kon zoo ras niet overwinnen
 Een agting daar de deugd toe dwingt de boofte zinnen.
 Daar moest een klaarder blyk en listiger beleid,
 Zyn aangewend ten val der zuiv're onnozelheid.

Men merkte nogtans haast, uit ALEXANDERS oogen,
 370 Dat iets, men wift niet wat, zyn ziel hielde opgetoogen.
 't Wierd stil van *Gange's* Ryk, en Koning: jaa men zag
 Niets vryndlyks voor dien Prins, in 's *Macedoons* gedrag.
 't Herstellen van de rust, het laatste zegepraalen,
 NIPHATES ondergang, kon dank noch eer behaalen.

O gy, die voortyds zat op CYRUS hoogen Troon,
 * t Zy gy HYSTASPES waart of XERXES wakk're Zoon,
 Wiens Koninglyke zorg naauwkeurig op deed schryven
 Der Onderdaanen dienst, en eerlyke bedryven;
 † En, midden in den Nagt, uw pligten lezen deed!
 380 Uw voorbeeld is al lang vergeeten, en men weet
 Ter dezer tyd niet meer van weldaên te gedenken,
 Maar wel om 't kleinft misdryf de zwaarste straf te schenken.

Zoo stond het, toen men aan den Landvoogd kennis gaf,
 Dat ALEXANDER naakte, en dat hy CYRUS Graf
 Wilde aandoen, om 't gebeent van dien vermaarden Koning,
 Gelyk voorheen ACHILS, te zien met eerbetooning.
 De Tempel, die 't besloot, stond allernaast het Hof
 Van ORSINES, en was den Vreemdeling een stof
 Van diep ontzag, en deed hem d'overblyfzels eeren,
 390 Van die gansch *Afië* vermogte te overheeren.
 't Gerucht, dat waar een valsch door verre Landen spreid,
 Had ALEXANDERS Ziel met de yd'le hoop gevleid,
 Dat hy te deezer plaatze een' grooten schat zou vinden,
 Waar in BAGOAS hem nog meer wift te verblinden.

Tot grooter eerbewys vond ORSINES geraên,
 Om derwaarts met zyn' Stoet op 't pragtigste te gaan:

Hem

* 't Zy gy. Wie der *Perfaansche* Koningen ASSUERUS geweest zy, word onder de Geleerden betwift.

† En midden in den nagt. Zie ESTH. Cap. VI.

Hem volgde FRISO met Vorst TEUPHIS en de Helden,
 Die hen van 't verre strand van *Gangaris* verzelden:
 Nieuwsgierig hoe de *Griek* zich wyders stieren zou,
 400 Tot loon van 's *Persiaans* onwederlegb're trouw.
 De schoone AROSSE zelve, een' reeks bevalligheden
 Meê voerende, en verciert, schroomt niet om meê te treden.
 Zoo word de *Min-Godes* geschilderd op de Kust
 Van 't bloesemryk *Cithère*, angstvallig, ongeruft,
 Om voor *Saturnus* Zoon, in 's Hemels hooge Zaaen,
 Den wensch van haar gemoed, zielroerende, af te maalen.

Zy dagt dat zulks den *Griek* te meer behaagen zou.
 Want nimmer toont in 't Land der *Persien* zich een Vrouw
 Den Vreemdeling, ten zy haar dierbaarste belangen,
 410 Alleen aan zyne magt en raadsbesluiten hangen:
 En zeker in deeze Eeuw zag *Mithra's* oog geen' Vorst,
 Die zoo veel konde als deeze, en zoo veel waagen dorst!

Niet lang verwagtte men den *Macedoonschen* Koning,
 Hy word ontvangen met diepste pligtbetooning,
 En schynt nog wel te vreên, schoon 't hart zich al ontroerd
 Bevind, en reeds een' drop van gal in 't binnenst voerd.
 Straks opent men het Grafs des deugdzaamsten der Vorsten,
 Die, zegepraalende, verheven Scepters torsten:
 Maar hoe men toe mogt zien, het oog vernam geen' schat,
 420 Dien 't doolende Gerucht daar slechts vergaderd had.
 Niets wierd 'er, dan een Schild, een' Dolk, een Boog gevonden,
 Door ouderdom en roeft, byna geheel verslonden:
 En ALEXANDER zag zoo ras deze armoê niet,
 Of elk merkte op 't gelaat een innig zielsverdriet.
 Terwyl de Schatten hem slechts tot verkwisting dyen
 Nog niet te vreên met zoo veel groote Heerschappyen,
 Sleept vuige gierigheid dien Overwinnaar heen,
 En dwingt hem, openlyk en schaamtloos, uit te treên,
 Om tot verzaading van 't geen nooit is te verzaaden,
 430 De heiligheid dier plaatze, opzett'lyk te versmaaden.

Bedroogen geldluft voeld een' onverzetz'b're smart!
 Fluks staat Vorst ORSINES nog haat'lyker in 't hart.

Hy, schendende op het snoodst de rustplaats van de Dooden,
 Vind misdaad in een' Prins, nooit van de deugd gevlooden,
 BAGOAS valsche taal komt tevens in zyn' zin,
 En brengt 'er argwaan by deez nieuwe gramfchap in.
 Zoo ryft in Zomertyd, uit half gedroogde Poelen,
 En uitgeteerd Moeras, daar Wangedrochten woelen,
 Besmettelyke damp, en fpreid zich in de lugt,
 440 En teeld de purp're Pest, voor 't leven zoo gedugt!

Toen met een gouden Kroon * de Doodkift overdekkend,
 Een Koninglyk gewaad daar rondom heenen ftrekkend,
 Spreekt hy (niet meer bedaard) den grooten *Perfiaan*,
 Met een half fchorre ftem en donk're wenkbrauw aan.

„ Wy zyn gewoon veel meer eerbiedigheid te toonen
 „ Voor Krygslîen, verr' beneên den luifter deezzer Troonen;
 „ En dulden nooit dat Een', die vegtend voor ons ftof,
 „ Schoon van geringen staat, zoo weinig Eer verworf.
 „ Verantwoord wat 'er met de cieraad is bedreeven,
 450 „ Waar d'onwaardeerb're fchat vervoerd is en gebleeven:
 „ Of wat u heeft beweegd het Vaderlyke Graf,
 „ Waar van men u de zorg en de bewaaring gaf,
 „ Waar voor gy ftryden moest, als voor uw Stad en Staaten,
 „ Zoo roekeloos ter prooi van Plonderaars te laaten!

Beminnelyke ATOSSE, op 't hooren dezer taal
 Verbleekte Gy! De Roos, door onmeêdogend Staal
 Geknot, verliest aldus de kleuren, die haar cieren!
 Gy kond uw oogen pas naar 't ooge uw's Vaders ftieren,
 Angstvallig, of daar fchrik in mogt te leezen ftaan,
 460 En vreezend dat hy hoon of ramp zoude ondergaan:
 Ramp, u nog onbekend, maar overal te ontmoeten,
 Daar zich een Dwingeland wend met bebloedde voeten!
 Vorft ORSINES nogtans fchynt niet te zyn vervaard,
 Voor zulk een dwaas verwyf, en antwoord gansch bedaard:

„ Het valt roemrugtig Vorft, en Heer van zoo veel Kroonen,
 „ Der Onfchuld nimmer zwaar, haar daaden te verfchoonen:

* De Doodkift. De *Perfiaanen* verbrandeden geene Lyken gelyk de *Grieken* en *Romei-*
 nen. Zie de reden daar van by den Heer HYDE in *Cap. de Sepult.* „ De

- „ De groote Prins, voor wiens gebeent wy spreekken, gaf
 „ Zelv' order, wat men zou doen praalen by zyn Graf.
 „ CAMBYSES, die na hem den Scepter heeft genooten,
 470 „ En * TANOAXARES, uit wien ik ben gesprooten,
 „ Geroepen voor zyn Bed, gaf hy den Een' de Kroon,
 „ Die thans uw hoofd verciert, en aan den jonger Zoon,
 „ Schonk hy het Erf, dat my nog heden mag gebeuren,
 „ Wil uw verheven gunst zulks ook voor wettig keuren!
 „ Daar by gebod hy deez' van zyn aanstaande Lyk
 „ De Stad van *Pasargade*, in 't vaderlandsche Ryk,
 „ En dit gering vertrek in stilte te doen naad'ren;
 „ En hy volbragt den last des grootsten myner Vaad'ren.
 „ Der *Persjen* oude deugd stond al te vast, dan dat
 480 „ Hun voorspoed hen zoo ras beroofde van dien schat.
 „ Lang na de zegepraal, bevogten op de *Meden*,
 „ Verscheen hun weelde eerst hier met hun verwyfde zeden.
 „ Der pracht, te *Ecbatana* gezien, wierd hier weêrstaan:
 „ En BELUS Grafgevaart bood ons geen voorbeeld aan;
 „ En TANOAXARES, door CYRUS wil gebonden,
 „ Zoo wel als door het geen de *Persjen* reed'lyk vonden,
 „ Al had hy zelv' geheel verschillende gedagt,
 „ Droeg zorg dat hier ter plaats niets anders wierd gebragt
 „ Dan 't geen men daar in kan ter deezer uur aanschouwen.
 490 „ Maar latere Eeuwen, meer op prachtige gebouwen
 „ Gezet, en enkel door het uiterlyk gevleid,
 „ Mispreezen veel te dwaas d'aloude zedigheid.
 „ Men strooide allengskens uit, door yd'len lust gedreeven,
 „ Of om aan *Pasargade* een' grooter naam te geeven,
 „ Dat een verborgen schat alhier begraven lag.
 „ Ik dikwils onderrigt van zulk een valsch gewag,
 „ Was nogtans magteloos der Faam zulks te beletten,
 „ En aller Volkeren vooroordeel te verzetten.
 „ Wel is het waar, het geen men nog in deeze Stad
 500 „ Gedenken mag, dat, eer Vorst MNEMON 't Ryk bezat,
 „ Een myner Vaderen deez muur om verr' wou stooten,
 „ Om 't nederig gebouw met luister te vergrooten.

„ Hy

* TANOAXARES. Dezelve als SMERDIS: over wiens lot zie HERODOT.
 Lib. III.

- „ Hy had ook voor, en was door rykdom wel bekwaam,
 „ Met de uitgezogtsten schat te hulden CYRUS naam:
 „ Maar zyne Mannen deên, met wyze taal, bezeffen,
 „ Dat men hem hoonen zoude in plaats van te verheffen.
 „ Deeze oude eenvoudigheid, de teekenen dier deugd,
 „ Die 't *Persiaansche* Ryk bezat in de eerste Jeugd,
 „ Vermeenden ze eeuwiglyk in stand te moeten blyven:
 510 „ En hy liet zynen lust op hunnen raad verdryven.
 „ Ik mede kreeg daar van een waar begrip en dagt,
 „ Hoe dat men aan dien naam geen' grooter luister bragt,
 „ Wanneer men zyne zuiv're en dierbeminde zeden,
 „ Bedekte met gelfteent, met goud, en purp're kleeden.
 „ Zie daar, o Koning, welk een reden my bewoog,
 „ Dit Graf gering en klein te laten voor het oog!

Hy zweeg. De *Griek* vertrok terstond na deeze reden;
 Tot antwoord veel te trots, schoon uiterlyk te vreden.

- Maar naauw word dit geval BAGOAS aangebragt,
 520 Of hy bemerkt den tyd, met ongeduld verwacht,
 Waar in hy zyne wraak, met vrugt, in 't werk mag stellen.
 Een woefte vreugde doet hem 't bloed in d'aad'ren zwellen.
 Hy staat gelyk een Gier, door honger lang getergd,
 Op 't hemelhoog en koud *Emodische* gebergt,
 Die teed're lamm'ren ziet in vrugtb're, en groene Dalen,
 En zyn roofzugtig hart daar meê denkt op te haalen,
 Die loerd op 't oogeblik van dienst voor zyne vlugt,
 Zyn vleug'len spreid, en ryft, en kerft de dunne Lugt.
 Zoo ras zyn Meester weêr, der overdaad ten besten,
 530 Onmagtig is den geest op billykheid te vesten,
 Alle ondeugd in den wyn met volle teugen zwelgt,
 En geene reden duld wanneer hy word gebelgd;
 Jaa wat hem ook mishagt het Staal in 't hart doet drukken,
 Genaakt hy hem, vol hoop om nu niet te mislukken.
 Hy voert behendig haast iets van het geen daar was,
 Gebeurd by CYRUS Graf, in het gesprek, te pas:
 Hy toont, dat, had men 't hem gevraagd, hy 't best van allen,
 Zou hebben voorgespeld wat of daar voor zou vallen,
 En om te zekerder den laatsten slag te slaan,
 540 Hief zyne Slange-tong deez valsche woorden aan:

„ Denk

- „ Denk niet, o Vorst, dat ik alleen, al te ongeduldig,
 „ Prins ORSINES voor u beklaagen durf, als schuldig
 „ Aan Heiligshendery. Deeze uitgeputte Stad
 „ Betreurd te meer 't verlies van d'onwaardeerb'ren Schat.
 „ Elk weet dat CYRUS Graf beroofd is en bestolen;
 „ En zelfs de Dader is aan niemand meer verholen,
 „ Dan moogelyk aan u, verblind door zyn verhaal,
 „ Van waarheid zoo vervreemd als ciereyk van taal.
 „ Maar luste 't u, gy zoud uit and'ren kunnen hooren,
 550 „ In zyn Paleis gevoed, in deze Stad gebooren,
 „ Wier monden, tot deez' tyd geslooten door den nood,
 „ Nu wenschten 't hart eens uit te storten in uw' schoot,
 „ Hoe dit strafwaardig werk zich hebbe toegedraagen.
 „ Voorts kan ik zelv' daar dit byzonders van gewaagen,
 „ DARIUS heeft voorheen my stuk voor stuk verhaald,
 „ Wat in deez Tempel lag, en alles afgemaald;
 „ En onder 't geen ons wierd, hier koomende, aangeboden,
 „ Zag ik verscheidene der dierbaarste kleinooden,
 „ Waar door hy by het Heir heeft dankbaarheid behaald;
 560 „ En nog ter deez' uur hovaardig zegepraald!
 „ Indien gy niet bereids te kennen had gegeven,
 „ Dat eer gy dagt van hier met uwe magt te streeven,
 „ Dit Graf verschynen zou voor uw doorlugt Gezigt,
 „ Gewis ik had u reeds deez handeling berigt.
 „ Maar 'k heb, o Zoon des GODS, dien alle Volken vreezen,
 „ Gewagt tot gy daar zelv' getuige van zoud wezen:
 „ Bezorgd dat uwe ziel met eenige agterdocht,
 „ Dat my de wangunst dreef, bezwangerd worden mogt.
 „ Maar 't geen my nog het meest van ORSINES verwondert,
 570 „ En elk gelyk als my, met smart, in de ooren dondert,
 „ Is dat hy steeds mispryft en met een trots gelaat,
 „ Uw weêrgaloos beleid en dapperheid versmaad;
 „ Verveelende ieder een door altyd te verkonden,
 „ Dat gy der Waereld rust en voorspoed heb geschonden:
 „ Voorts dat hy, dryvend zelfs met JUPITER den spot,
 „ U noemen durft den nieuw door goud gemaakten God.
 „ 't Zy dat waanwysheid hem mag tot deez' dwaasheid spooren,
 „ 't Zy zulks alleen de Haat, uitbarstend, brengt te vooren,
 „ Of dat zyn Noodlot hem ten diepen Afgrond dringt,
 580 „ Kan hy der wraake ontgaan, waar toe hy zelv' u dwingt,
 „ Zoo

„ Zoo wagt niet dat, met vrees, geboogen voor uw voeten,
 „ De Volkeren der Aarde uw GODHEID meer begroeten!

Hy sprak. Fluks zag men 't paar Verraders in de Tent.
 Zy staaften dit verhaal, als iets hen wel bekend,
 En, door de vlyt van deez' Arglistigen te pryzen,
 Deên zy hun logentaal zyn logenen bewyzen.

Toen zwol de *Macedoon* gelyk een etterbuil,
 Van kwaade stoffen en besmette vogten vuil:
 Of even als een Padd', die 't byten niet kan weeren,
 590 Van een pek-fwarte Spin, noch haar weêrstreeffter deeren,
 En daar door groeit in haat, spyt, gramschap, d'adem parft,
 Op haare pooten ryft, en, onder 't zwellen, barft.
 Hy rees, het oog vol vuurs, en schitterende stralen
 Van gramschap kwamen op de Omstanders nederdaalen;
 Gelyk als onverwagt een vuur'ge Staart-Ster ryft,
 Het Menschelyk geslagt verbaasd staat, schrikt en yft,
 Dat zelfs de Koningen op hunne Troonen beeven,
 Als ware 't reeds gedaan met Scepter en met Leven.

Men zweeg. Elk Dirschgenoot zag stil ter aarden neêr.
 600 Voor ORSINES geen Vrind en geen beschermmer meer!
 Ware eens de gramschap van dien Magtigen aan 't woeden,
 Elk zocht zich zelve slechts voor ongeluk te hoeden;
 En thans ontvonkte dus de drift, die hem verwon,
 Dat hy geen denkbeeld zelfs van onschuld maaken kon.
 Zoo min gelyk een Leeuw, die lang de dorste hoeken
 Van *Lybië*, vergeefs, doorrent om roof te zoeken,
 En door den honger, met vervaarelyk geweld,
 Al wat hem ook ontmoet, bespringt, en nederveld;
 * Zoo min trof deernis 't hart, zoo min kwam hem te vooren,
 610 Hoe dat het hem betaamde eerst ORSINES te hooren.

OROSPEES wierd terstond gebooden het Geweer
 Te stooten in de borst van 's Lands verhevene Eer.

OROS-

* Zoo min trof deernis 't hart. Huic ubi exariffet, nec dilatio ultionis, nec modus erat; JUSTINUS, Lib. IX. cap. VIII. *Want, als by in toorn ontsteken was, bad 'er noch uitstel, noch bepaaling plaats omtrent zyne wraak.*

OROSPES, wel gewoon onzinnig toe te schieten,
 Om het doorlugtigst Bloed, moordadig, te vergieten!
 Want toen het *Perfisch* Hof in 't laatste bloedbad zwom,
 En CODOMANNUS op den Troon van CYRUS klom,
 Volvoerde hy den last om * ARSES te vermoorden;
 En, die PARMENIO verraderlyk doorboorden,
 Bestonden 't ook met hem. De ontstoken Koning zag
 620 Hem thans 't bekwaamst tot deez onmenschelyken slag.
 Hy ging BAGOAS na, door duizend Lyf-Trawanten,
 Ter uitvoer van 't bevel, omringd van alle kanten.

Vorst ORSINES, van al deez laagen onbewuft,
 Peinsde onderwyl op 't geen den *Macedoon* ontruft,
 't Was hem onmogelyk een' indruk voor te koomen,
 Waar van 't uitwerksel wierd, maar de oorzaak niet vernomen.
 Zyne innerlyke zorg borst dus ten laatsten uit:

„ Ik weet niet welk een zaak men my ten argsten duid,
 „ Of wie myn doen verdraait, en snood weet af te schild'ren,
 630 „ Om 't Koninglyk gemoed te ontsteeken, te verwild'ren:
 „ Maar wel is my bewuft, dat nimmer Sterveling
 „ Gereeder wezen kon tot zyn verdediging!
 „ Men mag my met verraad, of lasterlyke reden;
 „ Onwaardig wikkelen in wederwaardigheden;
 „ Niets kan zich opdoen daar men schuld in vinden zal,
 „ En 'k schroom geen onderzoek, wat ook my tegen vall'
 „ 'k Heb alles aangewend om hulp en 'gunst te winnen,
 „ Behalven ondeugd, die gewis nu 's Konings zinnen
 „ Doed dwaalen, maar ik ben, niet zonder reên, bedugt
 640 „ Dat al myn zorge en vlyt verdwyne zonder vrugt.
 „ Gelukkig koomt ons zelfs geen ramp daar voor weêrvaaren!
 „ Het weldoen is een' dwaas het vreeffelykst bezwaaren,
 „ 't Verwerft pas eenen dag zyn vrind'lyk aangezigt;
 „ Hy schat de weldaad hoog, maar haat die hem verpligt!

„ Wat

* ARSES. Deeze was de jongste Zoon van ARTAXERXES OCHUS, denwelken BAGOAS, om den APIS te wreken, vermoordde, gelyk wy op het vyfde Boek van dit werk hebben aangetekend. BAGOAS plaatste dezen ARSES op den Troon om zelv te veiliger te kunnen regeeren. ARSES zulks merkende, en de treken van dien Boosdoender willende straffen, wierd zelv voorgekomen door BAGOAS, daar beter op afgeregt, en dus vermoord; waarna CODOMANNUS Koning wierd. Zie DIOD. SIC. Lib. XVII., pag. 564., &c.

- „ Wat dreigt den Mensch al niet, wanneer hy woeste Vorsten
 „ Ten dienft moet staan? Is eens hun gramfchap los geborften,
 „ De Reden, 't eenigft Schild daar de onfchuld zich meê dekt,
 „ Vergroot de drift, die hunne oplopendheid verwekt.
 „ Rampzalig hy, wiens pligt is aan hun lot verbonden,
 650 „ Wiens jeugd alleen aan 't Hof zyn vreugde heeft gevonden!
 „ Gelukkig *Sparte*, *Athene*, en ieder vrye Staat,
 „ Daar de Oppermagt der Wet de Boofen tegen gaat;
 „ En daar de held're Zon der Vryheid aan het praalen,
 „ Elk voetftap van de Deugd befchynt met haare Straalen.

- Hy fprak nog, toen zich door 't Paleis een naare kreet
 Verspreidde, een voorboê van verdriet en nakend leed.
 Het gansch gebouw weergalmt. De naam der *Macedoonen*,
 Alom vervloekt, maakt elk verfchrikt waar zy zich toonen.
 Al dikwils had men hen dus naderend gezien,
 660 Maar nimmer zonder ramp. De Dienaars aan het vliên
 Verlaaten, jammerend, het Hof van alle kanten,
 En fluks treên in de Zaal de dollen Moordverwanten.
 BAGOAS eerst. Hem volgde OROSPES, met het bloot
 En uitgetoogen Zwaard, voorspellende den dood.
 Elk vreeft het zelve lot: maar zou men 't leven derven,
 Men denkt, met heldenmoed zich wreekende, te fterven.
 Terftond trekt FRISO 't Zwaard, elk volgt hem, en men staat
 Digt aan malkanderen, met onverzaagd gelaat.
 Staal tegen Staal: waar door 't niet ligt valt heen te breeken!
 670 OROSPES vangt het eerst dus aan hen toe te fpreken:

- „ Gy ziet ons hier op laft van onzer aller Heer,
 „ Tot ftraf van ORSINES, verfcheenen met Geweer.
 „ Gy deed niet dwaas moest g'ook op zyn bevelen fneeven,
 „ Die fterven moet verkoopt op 't allerduurfte zyn leven.
 „ Maar ziet, o Mannen, of gy 't alle moede zyt,
 „ 't Paleis is in den brand. Bedenkt u, 't is nog tyd!

- De *Perfiaan* hoort hem deez woorden nauwlyks melden,
 Of treed, vrymoedig, uit het midden van de Helden.
 Hy, koninglyke Prins, en groote Wysgeer t'zaam,
 680 Was om geruft ter dood te treden wel bekwaam:

Maar

Maar zyne ATOSSE's stem en ziellooërbooërend klaagen,
 Ryft tevens op, en treft met smarten, niet te draagen,
 Het Vaderlyk gehoor. Zy werpt zich midden in
 Het schitt'rend Staal. Zy strekt, met een' doorgriefden zin,
 Haare Armen om zyn Hals. Zy stort een vloed van traanen,
 En roept: „Wilt my dan eerst den weg ten Afgrond baanen,
 „ Verwoedden! bluscht dan eerst myn droevig leven uit!
 „ Ik keer uw's Konings last, en goddeloos besluit?
 „ Of, is uw hart van Steen, en kan ik niet verwerven
 690 „ Dat iemand my wil doen met mynen Vader sterven,
 „ O, leent my dan een Zwaard! Ik smeek en ik bezweer
 „ U, leent dan mynen Arm het dreigend moordgeweer!

Toen, ziende dat haar zelfs geen antwoord wierd gegeven,
 Rees haare gramschap op. Zy wou voor 's Vaders leven
 Ook stryden, en zy greep naar 't Staal van ORSINES.
 Maar, hoe gy moedig waart, rampspoedige Princes,
 En hoe gy zynen dood wel wenschte te doen boeten,
 De droefheid stuitte uw kragt, gy vielt voor zyne voeten!
 De Koning ziet dien val, werpt weg 't onnutte Zwaard,
 700 En vat haar in den Arm, voor grooter ramp vervaard.
 Haar woorden grieven hem, als of, door hart en nieren,
 Een glimmend Staal zyn scherp kwam kervend heenen stieren:
 Het vlugtigst gif doorknaauwt, nog zagter, 't ingewand,
 Dan haare ondraagb're smart zyn teed're Ziel vermand.
 Haar Vader kust voor 't laatst haar bleek bestorven wangen;
 En uit vervolgens dus zyn jongste Zielsverlangen.

„ O GODHEID, die van 't Ryk des lichts, en 't eeuwig Vuur,
 „ De Stervelingen brengt in dit vervaarlyk uur,
 „ En nogtans altyd goed, en groot zyt voor de Menschen,
 710 „ O laat het stervend hart verhoord zyn in zyn wenschen!
 „ Laat myne ATOSSE, my gegeven in geluk,
 „ Niet deelen aan den ramp, daar ik voor nederbuk!
 „ O, doe gy haar, door my dus smartlyk' weg te scheuren,
 „ In plaats van slimmer lot een zaliger gebeuren!

Vervolgens sprak hy dus den Koning aan: „ Myn Zoon,
 „ Getuige van myn smart, myn ongeluk en hoon,

- „ 'k Beveel u 't meest beminde en laatste myner Panden,
 „ A T O S S E, en stel haar lot in uw doorlugte handen!
 „ O wees, met L E O N A A T, dien 'k eeuwig zeg Vaarwel,
 720 „ Haar Vader, haar geluk, in beter Lugt-gestel!
 „ 't Is hier met myn Geslagt gedaan; en deez Gewesten
 „ Zyn slechts der willekeur een 's Dwingelands ten besten.
 „ O vlugt! Ik zie nog meer verwoedheên naaken! Wag't
 „ U voor den Vyand van het Menschelyk geslagt.

Maar deez gemeene elende en jammerlyke klagten,
 Verr' van de razerny diens Tygers te verzagten
 Die 't alles had bestookt, verschaften hem nog vreugd,
 Zoo was zyn vuile ziel verbitterd op de deugd!
 Indien ter deezer tyd hem iets den geest mogt kwellen,
 730 't Was dat men zyne wraak te lang scheen uit te stellen.
 Hy geeft bevel om voort te vaaren, en hy ziet
 O R O S P E S grimmig aan, wien nu deez last verdriet.
 Hy dreigt hem met zyn' haat, en, knersfende op zyn tanden,
 Rukt hem 't ontblootte Staal, gansch zinn'loos, uit de handen,
 En valt zelv woedende aan, en treft den eed'len Vorst,
 Met zyn veragtte hand doorgrievende zyn borst.
 De Wond doet O R S I N E S bezwyken en verbleeken,
 En gunt hem geen meer kragt dan om deez taal te spreken:

- „ Ik weet, o Booswicht, hoe het *Asiatisch* Ryk
 „ Door Vrouwen is geschud, in misdaên u gelyk,
 740 „ Maar het doorboord myn hart dat ik een vuil Gesneeden
 „ Den *Perfiaansch*en Troon moet, stervend, zien betreden.

Toen liep 't doorlugtig bloed van *Asie* op den grond,
 Ten boezem uitgestort, en spatte in het rond:
 Jaa zelv A T O S S E, nog niet door haar smarten breekend,
 Word met dit dierbaar bloed voor 't laatst geschenk geteekend.
 Men voert hem tevens weg, en sleept hem naar beneên.
 O R O S P E S, voor wiens oog geen deernis meer verscheen,
 Voleindigt hem, nu reeds zieltoogende, te moorden;
 750 En gaat B A G O A S na van deeze onzalige oorden,
 B A G O A S, door zyn vreugd ontzinder dan voorheen,
 Maar nog niet zat van wraak, gejammer, en geweên!

Gelyk

- Gelyk een helsche Draak, geen dorstverligting krygend
 Door ingezwolgen bloed, en nog naar meerder hygend,
 Met open Muil door Veld en Boschen heenen streeft,
 En 't doodlykft gift uitaêmd voor al wat om hem zweeft;
 Zyn oogen staan gelyk twee Sterren, en geluiden
 Gaan uit den zwarten mond, die Pest en Kryg beduiden:
 Zoo gaat hy, smeedende weêr nieuwe gruweldaên,
 760 En met wat logens hy den Koning aan zal gaan.
 Thans overdenkt hy reeds, hoe zeer, met weenende oogen,
 De schoonheid en de Jeugd, eerbiedig neêrgeboogen,
 In staat zyn om een hart te treffen, daar de lust
 Tot billykheid nog niet geheel is uitgebluscht;
 En 't geen, door dronkenschap ontembaar in zyn driften,
 Wanneer 't verstand herrees, wel goed van kwaad kon schiften:
 A T O S S E 's and'ren daags, met eenen traanenvloed,
 In 's Konings Tent te zien om 't Vaderlyke bloed
 Te wreeken, zyne straf te vraagen, en te hooren
 770 Hoe niets geweigerd wierd, zulks stelt hy zich te vooren;
 En H A M A N 's voorbeeld, zoo bekend in dit Gebied,
 Vermeedert het gevaar, dat hy zich naaken ziet.
 Wanneer een snoode daad volvoerd is en bedreeven,
 Dan koomen voor het oog de zwarte zorgen zweeven!
 Dan word een boose ziel op 't duidelykft gewaar
 't Voorheenen door de drift benevelde gevaar,
 En zoekt, door nieuwen ramp de onschuldigen te brouwen,
 Op nieuwe gruweldaên haar veiligheid te bouwen.
 Nu neemt hy voor, terwyl het vuur aan 't barnen is
 780 Van A L E X A N D E R S toorn, en de eerste ontsteltenis
 De *Persische* Vorstin houd in 't Paleis beslooten,
 Ook haar en F R I S O zelfs ten afgrond te doen stooten:
 Jaa, leefde 'er iemand nog van dit gehaat geslagt,
 Zyn bloed moest zyn gestort voor 't einde van den nagt:
 Niet anders dan een Stier, die, langs de Woestyen
 Van 't groot *Numidië*, zyn leven moet bevryen,
 Door Jagers agtervolgd, en 't vreesfelyk gebas
 Der Honden reeds aanhoord als of het naaft hem was;
 Hy stoot, met woest geweld, en breekt, van alle zyden;
 790 Wat hem verpligten mag den naaften weg te myden,
 Den zwaarsten tak van 't Woud wipt hy met zynen hoorn;
 En schuimbekt van verdriet, en loeid, en brult van toorn:

Niet anders dagt hy zich in veiligheid te brengen,
Door 't bloed van al wat hem mogt dreigen te doen plengen.

Zoo ras de ontroerde A r o s s e intusschen 't licht weêr zag.
En haaren Vader niet, barst ze uit in 't droef geklag.
Daar is , in deezen staat, geen troost voor haar te vinden,
Schoon nog omringd van veel doorlugte en waare Vrinden;
Hunne oogen zwemmen mede in traanen, en hun hart
800 Verbergt de teekens niet der allerdiepste smart.
Maar zulk een ramp is voor geen teed're ziel te draagen;
De Prins krygt wond op wond door 't hartverscheurend klaagen.
Hy valt haar om den hals, en schoon hy haaren druk
Rechtvaardigt, bid hy haar, niet gansch aan 't ongeluk
En 's Vyands wrevelmoed de zegepraal te geeven,
En nog voor hem, die haar aanbid, te willen leven!

De Nagt ontvouwde reeds zyn ongemeeten kleeid,
Wanneer een nieuwe schrik ontstond by 't versche leed.
Men ziet, op 't onverhoedst, een Hoofd der *Macedoonen*,
810 Zich, midden in den kring der treurenden, vertoonen.
Hy wierd zoo weinig in dit tydsgewrigt verwagt,
Dat elk, op dit gezicht, zyn oogen hield verdagt.
Fluks word een felle schrik in ieders hart gebooren,
Men agt zich wederom rampspoedig en verlooren.
Geen grooter vrees bevangt een' wankelbaaren geest,
Voor Spookzels in den nagt en eenzaamheid bevreesd,
Wanneer hy, door het licht der zilv're Maan bedroogen,
Zyn Hersen-schimmen meent te hebben voor zyn' oogen,
Gedaanten, Wezens ziet, verschrikk'lyk van gebaar,
820 Jaa zelfs zich inbeeld dat een stem hem, luid en klaar,
Een naderenden ramp of dood kooft voor te spellen,
Als konde een Spookzel hem G o d s raadsbesluit vertellen!

Niet anders dan, wanneer het oog een Dier bemerkt,
Van jongs af aan gehaat, (het zy Natuur zulks werkt
Of toeval) en het zelve op 't onverwagtst ziet naad'ren,
De leden trillen, en het bloed befrist in de aad'ren:
Zoo ziet men op den *Griek*, in deze droeffenis;
Hoewel iets Koninglyks in hem te ontdekken is.

- 't Was P T O L O M E U S , een der eerste en grootste Helden
 830 Die, nog met de oude deugd, den *Macedoon* verzelden.
 Hy sprak: „Geen nieuwe smart, beminlyke Vorstin,
 „ Ryze op 't gehaat gezigt een's *Grieks* in uwen zin!
 „ Daar is 'er nog, wier hart geen lust vind in het woeden,
 „ Maar medelyden heeft met uwe tegenspoeden.
 „ Ik ben op 't diepft geraakt door uwen ramp, en tragt
 „ Nu te doen blyken 't geen ik van uw' Vader dagt.
 „ Ik eer het edel bloed dat omzweeft in uwe aad'ren,
 „ En de geheugenis van zoo veel groote Vaad'ren,
 840 „ Jaa 'k zag en O R S I N E S , en u, met diep ontzag,
 „ Wanneer, by C Y R U S Graf, diens Waardigften gedrag
 „ Gelaakt wierd, en had hoop dat, door zyn wyze reden,
 „ Des Konings achterdocht gesteld zou zyn te vreden.
 „ 't Ware ook geschied, ten zy B A G O A S zyn gemoed
 „ Niet had op nieuws verhit. Deeze snoode heeft in 't bloed
 „ Uw's Vaders slechts de wraak der woorden kunnen vinden,
 „ Die hem uit het getal verbanden zyner Vrinden.
 „ Jaa, hy was de oorzaak van deeze gruwelyken moord!
 „ En, door 't volbragte kwaad tot meerder aangespoord,
 „ Begon hy, weêrgekeerd, dus tot den Vorst te spreken:
 850 „ Van weinig voordeel is 't, ten halven zich te wreken.
 „ Nog veel van C Y R U S Schat begraven in 't Paleis,
 „ Word heden zelfs het deel van eenen vreemd'lings eisch.
 „ De Vorst van *Gangaris* heeft meer dan gy te wagten
 „ Van deeze verhoolen buit! Hy vestigt zyn gedagten
 „ Niet slechts daar op, maar tragt des dooden Dogter meê
 „ Te voeren, tot wier nut men 't Graf besteelen deê.
 „ De jonge Vlucht'ling heeft, met zyn Barbaarsche handen;
 „ Geholpen om daar uit te ligten C Y R U S panden;
 „ En vloekte uw' grooten naam, hovaardig op deeze' Schat,
 860 „ Tot dat men, door geweld, zyn' mond beteugeld had.
 „ Zal dit geleeden zyn? zal in deeze uw Gewesten
 „ Een Vyand zyn, die zich wel haast daar zal bevesten?
 „ Wanneer Ge eens * *Suse's* Wal aanschouwt, gedenk hoe zwaar
 „ De reis naar *Persie* is, hoe met eene kleene Schaar

„ 't Be-

* Zie CURTIUS, Lib. V. Cap. 3. *Susa* was eene der Steden in welke de *Persiaansche* Koningen hun verblyf hielden. Zy was gelegen in het landschap *Susiana*, aan de Rivier *Choaspes*. Straks na het inneemen van *Babylon* door DARIUS, wierd hier de Zetel des Ryks gevestigd. *Temporibus illis quum sederet Rex ASSUERUS in solio Regni*

- „ 't Bezetten van 't Gebergte hem zal gemak'lyk wezen:
 „ Het heuge u nog, hoe gy daar alles had te vreezen!
 „ Voorts is 'er in de Stad een zeker *Europeer*,
 „ Men weet niet van wat volk herkomstig, maar te zeer
 „ Aan 's Landvoogds Hof gezien, dan dat men hem, met reden,
 870 „ Niet schuldig houden zoude aan Ryksverraad te smeeden:
 „ Al wie, met naam of staat, dus agterhoudend leeft,
 „ Toont dat hy kwaad wil doen, of reeds bedreeven heeft!
 „ *Carthago*, vreezend haast uw Krygsmagt te zien naaken,
 „ *Carthago*, zegt men, wist dien Booswicht op te maaken;
 „ En zond hem, om haar' ramp te myden door 't verraad.
 „ Uw leven is niet meer verzekerd, waar gy gaat!
 „ Derhalven, zoekt gy rust, en zal dit Landfchap bloeijen,
 „ Gy dient dit gansch gellagt op een reize uit te roeijen!
 „ Zoo sprak hy. 't Vond geloof. De Koning, overmand
 880 „ Door gramfchap, gaf uw lot ten vollen in zyn hand.
 „ Verwagt dan vry de dood, indien gy niet kunt vlugten,
 „ Of flaverny; nog meer dan allen ramp te dugten!

De Zoon van LAGUS zweeg, en trad terftond van daar,
 Met ieders zegen-wensch verzeld: in dit gevaar
 Alleen de Man, door wien eene uitkomst wierd verkreegen!
 Toen gaf hen PROCULUS deez woorden te overweegen:

- „ Zie hier den *Europeer*, met u ten dood gedoemd.
 „ Ik ben 't die mynen naam en landftrreek heb verbloemd,
 „ Maar nu niet veinzen zal. D'*Italiaanfche* Stroomen
 890 „ Des *Tybers*, vloeijen langs het vryheid-lievend *Romen*,
 „ Een groote Stad: Niet zeer door uitgestrekt gebied
 „ Berugt, maar daar men 't Recht alleen regeeren ziet!
 „ Vermogend door een' fchat van onverwinb're Mannen,
 „ Beminnaars van de deugd, verdelgers van Tyrannen!
 „ Zie daar myn Vaderland, en Staat, en ik vertoon
 „ My hier om ga te flaan of ook de *Macedoon*,
 „ Met aan PERDICCAS 't Ryk van CYRUS te betrouwen,
 „ (Gelyk de Faam verspreid) * *Europe's* ramp zal brouwen.

„ Het
 Regni fui, quod erat *Sufis* in Urbe Regia. ESTH. Cap. I. vs. 2. Dat is: *In die dagen,*
als de Koning AHASVEROS op den Troonzyne's Koninkryks zat, die op den Burgt Susan was.
 * *Europe's ramp.* ALEXANDER had voorgenomen om uit *Syrië* naar *Africa* over te fteken,
 om *Carthago* te be-oorlogen. Na het verwoeften van *Carthago* was zyn voorneemen *Spanje*,
 en *Italië* te overmeesteren, en over *Epyrus* te rug te keeren. CURT. X. Boek I Cap.

- „ Het is dan wel gegrond dat ik verfpieder ben :
 900 „ Maar zulk een, die myn heil, en myn belangen ken.
 „ Gestadiglyk bezorgd om my te zien ontdekken,
 „ Heb ik altyd een Kiel gereed om te vertrekken.
 „ Ook is my 't Strand bekend. * N E A R C H U S Oorlogs-Vloot
 „ Legt Ooftwaarts aan. Daar is geene uitkomst in den nood,
 „ Ten minsten geene keur, dan Westwaarts aan te vlugten;
 „ En laat een lange reis niet voor u zyn te dugten.
 „ Myn lot zy 't uwe! Streeft met my naar *Rome's* wal,
 „ Daar 's Dwingelands geweld u niet ontmoeten zal;
 „ En wagt 'er tot men eens den ondergang zal hooren
 910 „ Van Een' der Wysheid, Eer, en Reden afgezworen!
 „ Hy zal haast bukken met zyn' Goddelyken aart,
 „ En meer spandt op hem toe dan 't Vyandyke Zwaard!
 „ De *Trotsheid*, de *Overdaad*, doen weinig tyds regeeren,
 „ En daar de *Wellust* woed moet alles ommekeeren !

Hy spreekt. Elk stemt het toe. Zy gaan terstond naar 't Strand,
 Terwyl de donk're Nagt hen dekt met zyne hand.

* N E A R C H U S. Bevelhebber der Scheepsmagt van ALEXANDER, en die op zyn bevel by *Patala* den *Indus* uit, en door den Oceaan, den *Perfaanschen* Zeeboezem wederom was ingezeild.

Einde van het SESDE BOEK.

G E.

GEVALLEN VAN FRISO.

INHOU D VAN HET SEVENDE BOEK.

FRISO komt te Rome. Redenvoering van PROCULUS over het Gemeenebest. PAPIRIUS bezoekt PROCULUS, die hem den staat en boedanigheden des Konings verbaalt. PAPIRIUS word ten Schutsbeer van FRISO verzogt, 't welk hy aanneemt. Staat waar in zich Rome toen bevond. Zy oorlogde tegen de Samniten. De Consul CAMILLUS ontbied PAPIRIUS om hem tot Dictator te verbeffen. FRISO bied aan om mede naar Samnium ten stryd te vertrekken, 't welk PAPIRIUS aanneemt. Strengheid der tucht in 't Roomsche Leger. FRISO krygt gehoor in den Raad van Romanen. Zyn redenvoering. Vertrek naar Samnium. FABIVS word Overste der Ruiterbenden (Magister Equitum.) PAPIRIUS vertrekt weder naar Rome om eene plegtige Offerhande te doen, en verbiedt alvorens aan FABIVS om den vyand Slag te leveren. Waarom FABIVS dit gebod overtreed. Nederlaag der Samniten. Te rugkomst van PAPIRIUS. Hy gebied dat men FABIVS met de dood straffe. Oproer in 't Leger. Middel door TEUPHIS voorgeslagen. PAPIRIUS overwint zyn toorn. Vertrek naar Rome, alwaar FABIVS in vryheid gesteld word.

J. B. Schlegel del. et sculp. 1750.

SEVENDE BOEK.

Die nauwlyks aan de magt en toorn van Dwingelanden
 Ontruft is, en verloft uit moord-gewoone handen,
 Of vrees voor Slaverny, nog erger dan de Dood,
 Vind bloemen op het pad, waar langs hy veilig vlood.
 Al zyn de Zanden dor, de Boffchen ondoorhouwen,
 Al is 't verdrietig zich aan Waat'ren te betrouwen,
 De Mensch ziet overal zyn Vaderlandsche Kust,
 Waar hem geen Moord-geweer, of dwaaze Vorst ontruft.

10 De wyze *PROCLUS*, gevat op 't geen kon baaten,
 Zoo hem, gelyk als nu, 't Geluk eens mogt verlaaten,
 Had gansch *Arabië* doorkruist, en wist waar 't best
 En 't zekerst reizen was in dat vermaard Gewest.
 Hy had van daar voorheen, voor 't diep oplettend *Romen*,
 Der *Grieken* togt naar 't Ryk des *Nylstrooms* waargenomen;

X 2

En,

- En, schoon een Vreemdeling', zich zelv' een' naam gemaakt,
 En 't hart des *Arabiers* door zyne deugd geraakt.
 Hy deed die gastvryheid en vrindschap thans herdenken,
 Verzellende onvermoeid zyn' yver door geschenken,
 En vond in dezen nood, by 's Volks genegenheid,
 20 De vrugten van zyn' moed, en vorig wys beleid.
 Men was alleen bevreesd om onheil te verduuren,
 Voor *Sidon's* zwaar bezette, en digt gesloten Muuren.
 Daar had men 't Ceder-woud van *Libanon* gebragt,
 En boude eene Oorlogs-Vloot * *Carthago* toegedagt.
 't Was hachlyk of men niet alle onbekende Liederen
 Scherp onderzoeken zoude, en hinderen in 't vlieden.
 De Stad hoorde aan den *Griek*, om *PTOLEMEUS* daad
 Niet minder van *ATOSSE* en van den Prins gehaat.
 Maar *PROCLUS* wist hier zoo wel hun komst te melden,
 30 En *PTOLEMEUS* naam zoo schrandere te doen gelden,
 Dat van den wyden plas der Middellandsche Zee,
 Die laatstgedugte plaats haast uit hun oog verdween:
 En, voor den tweeden keer de waatren doorgezworven,
 Meer rust in hunne vlugt, hoe verder heen, verworven.
 Nog moedig, hoe het Lot hen ook gedreeven had,
 Genaakten ze eindelyk † *QUIRINUS* groote Stad.

De

* *Carthago*. Straks na het innemen van *Tyrus* had *ALEXANDER* reeds den Oorlog aan die van *Carthago* verklaard. De reden zyner gramschap was dat de Gezanten der *Carthagers* hulp aan die van *Tyrus* hadden beloofd, wanneer *ALEXANDER* die stad belegerde, hen vermanende zich dapperlyk te verweeren. Dit had den moed der *Tyriers* zeer opgebeurd, want *Carthago* was magtig ter Zee. Deze beloofde hulp verscheen egter niet, dewyl *Carthago* zelve de handen vol werks kreeg. *CURT. Libr. IV. Cap. 4.*

† *Quirinus* groote stad. Het is genoeg bekend dat de *Romeinen Curites*, of *Quirites* wierden genoemd. Men is het genoegzaam eens, dat ze dezen naam niet hebben gekregen, dan na hunne vereeniging met de *Sabinen*. En dewyl deze *Sabinen* uit de stad *Cures*, hunne Hoofdstad, naar *Rome* overgingen; zo wierd by het treffen van een Verbond besloten, dat de naam van *Curites*, of *Quirites* die der beide vereenigde Volkeren voortaan zoude zyn. De naam nu van *Quirites* koomt van het woord *Curis*, het welk in de Taal der *Sabinen* eene *Spiesse* (Lancie, Speer, Piek) beteekent. Waarom *FESTUS* (a) gezegt heeft: *In het Sabinisch betekent Curis eene Lancie*. Dewyl nu *ROMULUS* dit wapentuig droeg, 't welk hem misschien tevens voor een Scepter diende, volgens het gebruik der oude Koningen, zo heeft hy van daar den naam van *Quirinus* gekregen, volgens den zelve Schryver, zeggende: *Van waar ROMULUS Quirinus werd genoemd, dewyl by gewoon was eene Lancie te voeren*.

Elk stemt toe, dat het woord *Curis* by de *Sabinen* eene *Lancie* betekende. Maar zo men den *Romeinen* mogt vragen om welke reden dit Volk zodanig eene betekenis aan dat

(a) *De Verborum Sign. V. Curis.*

De eêlmoedige *Romein* begon hen toen te ontleeden
Der Ingelanden aart, Regeerings-form, en Zeden.

- 40 „ Zie hier (dus was zyn taal) de Burcht der zekerheid,
„ Daar 't algemeen belang voor elks belangen pleit,
„ Daar 't onpartydig Recht onschendbaar is en heilig,
„ Daar de onschuld voor 't geweld ontfefbaar is, en veilig.
„ 't *Gemeenebest* verschilt oneindig van een *Ryk*,
„ Daar 's Konings oppermagt niets vind aan zich gelyk;
„ Daar een, wat hem gevalt, volbrengt naar zyne lusten,
„ En onder zynen wil de Reden doet beruften;
„ Daar 't lichaam niet alleen de wreedfte banden torft,
„ En flechts het daglicht ziet tot baat van eenen Vorft,
50 „ Maar daar men ook 't gemoed de ketenen doet dragen,
„ En wil dat elk gevoel' naar 's Dwingelands behagen.
„ Hier is, in tegendeel, 't *vermogen*, geen *Perfoon*
„ Te ontzien, en *Heerschappy*, maar niemand op den Troon.
„ Het wettige bevel is door geen kragt te staaken,
„ Maar niemand kan daar van een haatlyk misbruik maaken.
„ De Koninglyke Magt wel eer alhier geveft,
„ Maar van een heilzaam wit verergerd in een pest,
„ Vond tot ons aller heil * vier nooit volpreezen Mannen,
„ Wien 't is gelukt om haar ten Veften uit te bannen.

X 3

„ Na

dat woord gaf; niemand hunner zou daar omtrent eenige oploffinge kunnen voor den dag brengen. Dit woord is *Celtifch*, en van de *Sabinen* overgenomen. Want in de Taal der *Celten*, is *Curo*, van waar het Griekfche *Κρῦα*, het zelfde als *Pulfo*, in het Latyn: dat is: eene kloppinge of flag van een werktuig tegen iets anders. Van dit *Cur* der *Celten* of *Titans*, hebben de *Sabinen* hun *Curis*; om dat hunne *Curetes* of *Sabiers*, die eene Lancie droegen, gewoon waren met dezelve te slaan op de Schilden, terwyl ze op de maat danften. Zie PEZRON. *Hift. der Celten*, en DION. HALICARN. in zyn tweede Boek der *Romeinfche Oudbeden*.

* *Vier enz.* LUCRETIVS, Vader, en COLLATINUS Egtgenoot van de berugte LUCRETIA (door SEXTUS TARQUINIUS, Zoon van den laaftten Koning van *Romen*, gefchonden) P. VALERIUS (daar na PUBLICOLA bygenaamd, en L. JUNIUS BRUTUS. Deze vier waren tegenwoordig toen LUCRETIA zich doorftak.

BRUTUS illis luftu occupatis cultrum ex vulnere LUCRETIAE extractum manantem cruore, præ se tenens: Per hunc (inquit) castiffimum ante regiam injuriam fanguinem juro, vofque Dii, testes facio, me LUCIUM TARQUINIUM SUPERBUM cum fclerata conjuge, & omni Liberatorum ftirpe, ferro, igni, quocunq; de hinc vi poffim, exfequiturum; nec illos, nec alium quenquam regnare *Romæ*, paffurum. Cultrum deinde COLLATINO traduit, inde LUCRETIO, ac VALERIO — Ut præceptum erat, jurant: totique ab luftu verfi in iram, BRUTUM jam inde ad expugnandum regnum vocantem fequantur Ducem. Liv. *Lib. I. Cap. 59.* Dat is: *Terwyl dit Schouwfpel ben met de uiterfte droefheid overftelpt, rukt BRUTUS het mes uit de borft van LUCRETIA en het zelve nog druppende*

- „ Na veele omwenteling verscheen een evenwigt;
 60 „ Waar op de gouden Stoel der *Vryheid* staat gestigt.
 „ 's Lands hooge Raad, en 't Volk zyn beide in het bevelen
 „ Gerechtigd, en 't gezag spruit voort uit deez twee deelen;
 „ En uit hun' boezem vloed, als uit een bron, de * W E T,
 „ Die 't alles in zyn plaats, en orde houd, en zet:
 „ De W E T, die fluks alleen is magtig te gebieden,
 „ En naar wiens stille wenk het alles moet geschieden;
 „ Een Koningin, die nooit, door spooreloos gedrag,
 „ By d'Onderdaan verwekt een smartelyk beklag;
 „ Die, midden in de pragt, en de ydelheid der Hoven;
 70 „ 's Lands Schatten om 't genot der weelde niet zal rooven;
 „ Die, door geen haat vervoerd, geen gramschap overmand,
 „ De zilv're Weegschaal houd in een sneeuw Witte hand.
 „ Is hare stem niet goed, of kan men beter hooren,
 „ Men vreesst geen twist of kryg door haare magt te stooren.
 „ Geen Land, geen Stad in vlam! Geen bloedbad om den staf
 „ Te ontwingen aan een' Vorst. Men zet haar vreedzaam af,
 „ Of steld haar opgeciert, en schooner dan te vooren,
 „ Weêr op den eetroon, alleen voor haar beschooren.
 „ De *Raad*, zoo hoog in rang, als wys en rein van zin,
 80 „ Schikt zich het allereerst naar de uitspraak dier Godin,
 „ En bied de sterke hand ten steun van haar geboden,
 „ En kent noch vrind noch bloed in 't straffen van de snode.
 „ Men kiest van jaar tot jaar twee Mannen, vol beleid,
 „ Om aan hun Hoofd te zyn, en om de Majesteit,
 „ En luister van den Staat, verbonden aan de Troonen,
 „ Slechts voor dien korten tyd, by beurten, te vertoonen.
 „ Zy waken nacht en dag, op dat geen vreemde magt
 „ Of binnenlandsch geweld, der Volken rust verkragt.

„ Is

pende van Bloed voor zich houdende, spreekt by deez woorden: Ik zweer by dit Bloed, zo kuisch en vlekkeloos voor het wierd ontreinigd door dat der Koningen, en roep U, o Goden, tot getuigen, dat ik LUCIUS TARQUINIUS SUPERBUS, zyne snode Huisvrouw, en al zyn Nage-nacht, zo met het Staal en het Vuur als met eenig ander geweld, het zy slechts in myn vermogen, zal tragten uit te roeijen, en niemand van bun, of wie het zy, op den Troon van Rome zal dulden. Vervolgens gaf by het Mes aan COLLATINUS, toen aan LUCRETIVS, en voorts aan VALERIUS. Alle zweeren zy, gelyk by had gedaan, en van stonden aan bunne smart in toorn voelende verwisselen, volgenze BRUTUS, als bun Hoofd, om de Koninklyke Regeering te verdelgen.

* Imperiaque Legum, potentiora quam Hominum peragam. Liv. Lib. II. Cap. 1.

- „ Is 't dat daar onverwagt een woedend onweêr nader?
 90 „ Door tweedragt, misverstand, of list van een' Verrader,
 „ Zy keeren 't kwaad, eer dat het verd're rampen baart,
 „ En zwaaijen, moet het zyn, met volle magt het Zwaard.
 „ Deze eedle Mannen, die, met onbevleete zeden,
 „ Op 't hooge *Capitool*, tot ieders voorbeeld, treden,
 „ Begrypen dat de rang, waar in zy zyn gesteld,
 „ Geschonden word zoo dien geen hooger deugd verzeld.
 „ 't Is zwaar om in dien Raad de minste niet te wèzen,
 „ Driehonderd in beleid en wysheid uitgelezen,
 „ Zien steeds elkanderen met wettige Eerzugt aan,
 100 „ Gansch niet om in gezag d'een d'and'ren te weêrstaan,
 „ Maar om, tot meerder nut, voor 't Vaderland te leeven;
 „ En in verheven daên elkaêr voorby te streeven!
 „ Men kent hier geene pragt, die 't oog onnutt'lyk vleid,
 „ En de oorspronk is der weelde en der lafhartigheid.
 „ Alle andre zwier als die der wettige Overheden
 „ Is, door gebruik en Wet, verbannen van onz' Zeden.
 „ 't Betaamt hem, die gebied, en voor een ieder waakt,
 „ Te praalen met een' Stoet, die hem ontzaglyk maakt.
 „ Dog, schoon aldus verhoogt verr' boven Maag' en Vrinden,
 110 „ Deez' luister kan ons hier betoov'ren, noch verblinden:
 „ Een korte tyd breekt dit bepaald gezag weêr af,
 „ En beurt op beurt houd elk den Vaderlandschen Staf,
 „ Op dat het hoog Gebied, slechts voor de deugd gereezen,
 „ Nooit eens 't noodlottig erf der dwaasheid mooge wezen.
 „ Maar zyn de Grooten dus, daar is geen minder stof
 „ Tot roem van het Gemeen, en onzer Burg'ren lof.
 „ Gewis, was ooit een Volk bestemd om te regeeren,
 „ 't Is 't Roomsche, en boven al de Volken te waardeeren.
 „ Gewillig, nooit gezind tot oproer dan door nood,
 120 „ Gereed voor 't Vaderland te streeven in de dood,
 „ En, vol van diep ontzag voor 's Lands verheven Vaad'ren,
 „ Indien ze 't slechts met geen' verwaanden hoogmoed naad'ren.
 „ Maar, word het onderdrukt, ontembaar. *Vryheid* leeft
 „ In 't hart, verschrikt voor al wat naar verflaaving zweeft!
 „ Opregt, tot op een' trap die hen, voor ruw van zinnen,
 „ Doet gaan in het begin, maar op het laaft beminnen.
 „ Standvastig; door een reeks van dappere Oorlogs-daên,
 „ Gewoon om, onbeschroomd, in 't strengst gevaar te gaan.
 „ Een

- „ * Een ander Volk blinke uit door konstiglyk het leeven
 130 „ Aan ongevoelig Doek, en kouden Steen te geven;
 „ Te *Athenen* zy men meer op Redenkunst gevat;
 „ Het oude *Babylon* zy trots op eenen Schat
 „ Van Mannen, die den loop der Sterren kunnen meeten,
 „ Staat- en Regeerings-kunde in 't binnenste te weeten,
 „ En Eigenbaat en Dwang te treden in het flyk,
 „ Daar in was nooit een Volk, *Romeinen*, u gelyk!
 „ Van daar die wederzin, door elk hier toe gezwooren,
 „ Aan al wat Vorstlyk is, of tot de Kroon gebooren.
 „ De Koninklyke naam baart d'allerdiepsten haat;
 140 „ Al wie dien noemt is reeds beschuldigd van verraad,
 „ En een *Romein* kiest eer op 't pynlykste te sterven,
 „ Dan iets van deezen haat in zyn gemoed te derven.
 „ 't Gevoelen, steunende op aloude Wich'lary,
 „ Is, dat zoo lang deez Stad, van alle banden vry,
 „ 't Eenhoofdige bestier zal uit haar Wallen keeren,
 „ Zy door geen aardfch geweld zal wezen te overheeren:
 „ En mogelyk is dit op Reden meer geboud
 „ Dan kunst van Wichelaars: want daar men deugd aanschoud,
 „ Gezeten aan het Roer van Staaten en Gewesten,
 150 „ Daar moet de blyde Zeege ook eindelyk zich vesten!
 „ Maar, denkt gy mogelyk, o Prins, een heerschappy,
 „ Daar elk Inwoonder dus zyn meester is, en vry,
 „ En slechts de Wet ontziet, kan wel gelukkig weezen,
 „ Zoo lang, in tyd van Vreê, geen onheil is te vreezen.
 „ Maar als de God des Krygs de Volkeren ontroert,
 „ Hun hart in toorn ontvonkt, en in het harnas voert,
 „ Dan moet die vryheid zelve aan uw belangen hind'ren,
 „ En de onafhangelykheid moet uwe kragt vermind'ren.
 „ De Kryg eifcht spoed, en sterkte, en een gehoorzaamheid,
 160 „ Die naar geen reden hoort en naar geen voorrecht beid.
 „ Hoe dikwils moet men 't Recht, het heilig Recht niet schenden,
 „ Om 't naderende kwaad van Land en Volk te wenden?

„ 't Is

* Excudent allii spirantia mollius æra:
 Credo equidem, vivos ducent de marmore voltus:
 Orabunt caussas melius, cœlique meatus
 Describent radio, & surgentia fidera dicent:
Tu regere imperio Populos, Romane, memento,
Hæ tibi erunt artes.

VIRG. ÆN. VI.

„ 't Is waar de billykheid bezielt geen Oorlogs-Stoet,
 „ Als daar 't geweld alleen 't geding beslegten moet,
 „ Maar tegen zulk een feil is hulp bedagt voorheenen;
 „ Vergrootende onze kragt, in plaats van te verkleenen.
 „ Onz' Vaders zagen straks, dat, schoon de Vryheid duur,
 „ Jaa, nooit waardeerbaar is, zy mede t'eener uur
 „ (Want niets is gansch volmaakt) verzeld gaat van gebreken,
 170 „ En kwamen alles voor zoo ras hen de eerste bleeken. *

„ Wy

* In het jaar 259 na de stigting van Rome, TARQUINIUS SUPERBUS nog in leven zynde, bevonden de Romeinen zich in de allergevaarlijkste omstandigheid. Een onzekere buitenlandfche Oorlog, en een geest van oproerigheid in de Stad zelve, bragt den SENAAAT in eene verlegenheid daar geen hulpmiddel toe fcheen te kunnen worden uitgedagt. De Goddelyke Voorzienigheid, die aan de Romeinen had toegefchikt de Heerschappy van meest alle de gewigtigste Gewesten van den toen bekenden Aardbodem stortte hen ongetwyffeld het gelukkig denkbeeld in der DICTATURE, dat is, van eene onbepaalde magt voor een korte tyd te betrouwen aan een Eenigen Man. Dit Besluit wierd wel haast met zodanigen uitflag bekrachtigd, dat men ras de nuttigheid van het zelve in een Gemeenebest gewaar wierd, en dit alleen is de grondslag geweest der grootheid van het trotze en zoo veele Eeuwen zegepraalende Romanen. DIONYSIUS VAN HALICARNASSUS uit zich daar over op de navolgende merkwaardige wyze:

In deezen stand der zaaken besloot de Raad, overweegende, op welken wyze men bewerken kon dat het Volk niets nieuws ondernam, om na het voor tegenwoordig vernietigen van de magt der CONSULS, eenen anderen Magiftraat te kiezen, by welken het bestier van Oorlog en Vrede en het oeffenen van allerlei ander volstrekt vermogen beruften zoude; en van wien het niet vry zou staan rekenschap zyner Raadsbesluiten of Handelingen af te vorderen. Deezen zou de tyd van een half jaar vergund; en, na dit tydsverloop, het roer der Regeering van 't Gemeenebest door de CONSULS weder aanvaard worden. Een der voornaamste redenen onder anderen, die hen om des te beter den Kryg tegens hunne Overheerfchers af te weeren, zich gewilliglyk aan deeze overheerfching deed onderwerpen, was de LEX VALERIA, of de WET ingevoerd door VALERIUS, anders PUBLICOLA geheeten, zoo als we te vooren aanmerkten: welke Wet den CONSULS niet toeliet, iemand, alvorens het bepleiten zyner zaak, naar hun welgevallen te straffen; en den schuldigen de magt vergunde, zich, eer hy ter straffe gevorderd wierd, op het oordeel des Volks te beroepen, en hem, zoo lang de raadpleeging hier over duurde, in zyn Perfoon en goederen beveiligde: terwyl het elk een vry stond den genen, die tegens deze Wet zondigde, strafeloos, om 't leven te brengen. Staande derhalven deeze Wet, fcheen het Gemeen tot de waarneeming van pligten, door den Magiftraat niet te kunnen gedwongen worden, naardien de vrees voor straf wierd weggenomen, ten ware het Volk de Schuldigen op hun beurt mede veroordeelde: vernietigde men nu in tegendeel deeze vaststelling; zoo zouden ze noodzaakelyk de bevelen der Wetgeevende magt moeten opvolgen. Om dan den wederstand van het Gemeen te beletten, in geval men de Wet openlyk schenden mogt, besloot de Raad tot het invoeren eener Magt, met die der Overheerfchinge gelyk, en boven alle Wetten verheven; en nam derhalven een Raadsbesluit, waar door het Gemeen verschalkt, en de LEX VALERIA, die hunne Vryheid beschermde, ontzenuwd wierd. Dit naamelyk, bestond hier in: dat de CONSULS LARCIUS en CLÆLIUS, en al wie eenig ander Overheids- of openbaar Eer-Ampt bekleedden, hun gezag zouden afleggen, en de klem der Regeeringe van alles, met breeder magt dan die der CONSULS, gedurende een half jaar, beruften zoude by een eenigen Man, die door den Raad hier toe gekooren en door het Volk goed-

Y

gekeurd

- „ Wy noemen, op hun spoor, in tyd van tweedragt, haat,
 „ Een' onzer tot het hoofd van ganſch den vryen Staat.
 „ Wy geeven hem alleen de magt om te bevelen,
 „ Tot dat het hem gelukt 's Lands wonden weêr te heelen.

„ Straks

gekeurd zoude worden. De Gemeens-Mannen, niet genoeg begrypende wat dit in had, daar toch de magt van zulken Bewindsman grooter dan die van een Wettige Overheerſching wezen zoude, keurden niet te min dit Raadſlot goed, en ſtonden den Senaat zelve toe dat men in een byzondere Vergadering een zodanig Perſoon kiezen zoude. Hier dan zoekt men terſtond angſtvallig naar een Man, tot zulk een Ampt bekwaam, want het Gemeenebeſt ſcheen toen een' Perſoon te vereiſſchen, die ernſthaftig, zorgvuldig, in de Krygskunde door en door ervaren, en daar benevens omzigtig en gematigd was, ten einde zich wyfelyk van zyn breedvoerige Magt te bedienen; een Man, die, behalven de overige bekwaamheden van een goed Gezaghebber, den teugel van het gebied, waardiglyk, te voeren wiſt, en zich, (daar het toen voor al op aan kwam) in het ſtraffen der losbandigen, geenszins laag noch lafhartig gedraagen mogt. Terwyl men nu alle deze goede hoedanigheden in T. LARGIUS, den eenen der toen regeerende CONSULS, zag ſaamenloopen; (want CLÆLIUS, die in Burgerlyke kundigheden uitmuntte, was onervaaren in Krygzaaken, onbekwaam om met ontzag te gebieden, en te zagtmoedig in het ſtraffen der ondeugd;) was men echter als beſchaamd om laaſtgemelden van 't wettige bewind te ontzetten, en hun beider, nu grooter dan Koninglyke, Magt aan zynen Amptgenoot te ſchenken; vreezende teffens dat CLÆLIUS dit voortrekken zynes Mede-Amptenaars kwalyk nemen, het Raadsbeſluit, als te zyner ſchande uitleggen, zyn' goeden wil veranderen, des Volks beſcherming zoeken, en den Staat van 't Gemeenebeſt omkeeren mogt.

Elk derhalven beſchaamd zynde zyn gevoel te uiten, gaf 'er eindelyk een, door Ouderdom en Eer-Ampt eerwaardig, deezen raad, waar door de Roem der CONSULS bewaard, en een allerbeſt bekwaam Man tot het vereiſchte gezag verkoo- ren konde worden. „ Naardien, (dus ſprak hy,) de Raad beſloten en het Volk goed-
 „ gekeurd heeft dat men de hoogſte Magt aan één Perſoon zou opdragen, en 'er
 „ zich thans twee bevinden, omtrent een van welken, tot dat Ampt te kiezen, men
 „ grotelyks bezorgd is; komt het my voor dat een deezer CONSULS, 't zy by
 „ den aſtand van zynen Amptgenoot, 't zy door het Lot, in ſtaat geſteld worde,
 „ iemant uit de Romeinen te verkiezen, die hem bekwaam voorkomt tot het beſtie-
 „ ren van 't Gemeenebeſt". Deze Raad elks toejuiching ontvangende, ſtond een ander
 „ op en zeide: „ *Befchreven Vadersen!* dit dunkt my, moeft 'er nog by gedaan wor-
 „ den, dat men een dezer beide voortreffelyke Mannen, welker weergaë men nauw-
 „ lyks ergens vinden zal, de Magt verleene om te verkiezen; den anderen de Eer
 „ van door zynen Amptgenoot verkooren te worden; na dat ze onder hun beiden zul-
 „ len overwoogen hebben, wie hunner het bekwaamſt daar toe mogt zyn; op datze
 „ dus een gelyke eere, een gelyke vreugd genieten; de een om dat hy zynen Ampt-
 „ genoot door zyn getuigenis mag verheerlyken, de ander om het oordeel 't welk zyn
 „ Mede-Amptenaar over hem velt; 't welk beide en aangenaam en eerlyk is. Want,
 „ hoewel ik weet dat zy, al voegde men dit niet by het opgemaelde voorſtel, dus han-
 „ delen zouden, het zal echter des te gevoeglyker geſchieden, wanneer zy begrypen
 „ dat gyliden het ook dus begeert." Dit gevoelen behaagde aan allen en werd on-
 „ middelyk in een Beſluit veranderd.

De CONSULS dus de magt verkregen hebbende, om te beoordeelen, wie hunner het bekwaamſte was tot het opperſte Bewind, bedreeven toen een verwonderens- waardig, en naauwlyks geloofbaar ſtuk; geen van beiden, te weten, hield zich waar- dig

- „ Straks gaat uit zynen mond het leven, en de dood;
 „ Alle ander Staats-bestier houd op; elk in den nood
 „ Begrypt het volle nut van zulk een wys bedenken,
 „ En schikt zich, met vermaak, gehoorzaam, op zyn wenken.

Elks

diger tot het gebied dan zyn Amptgenoot; en de gansche dag werd gesleeten met onderlinge optelling van elkanders deugden, en weêrkeerige loftuitingen: de Raad zelve, zat, gedurende deezen twist, verflagen en beangst: na het scheiden van denzelfven, gingen beiderzyds bloedverwanten, en de aanzienlyksten der Raadsheeren naar LARGIUS, en drongen hem, tot in den Nagt, met hunne gebeden, betuigende dat op hem de gansche hoop van den Raad gevestigd, en het vermaaden deezer Eere voor 't Gemeenebest nadeelig was; doch hy voer voort, op zyn beurt, hunne herhaalde smeekingen en betuigingen te wederstaan en af te keeren. Maar des anderen daags, de Raad weder by een gekomen zynde, stond CLÆLIUS op (gelyk de Tuffchenkoningen gewoon waren te doen) en benoemde zynen Amptgenoot, (die nog even schuw, en onverzetyk, in weêrwil van elks vermaningen, by zyn voornemen bleef,) tot de gedagte Eerbediening; en zwoer zelve het CONSULAAT af. Dus wierd LARGIUS de eerste *Monarch* van Rome, die met het volstrektste gezag, zoo in Oorlog en Vrede, als in alle andere zaaken beschonken, en DICTATOR bygenaamd, geworden is, het zy wegens zyne magt om over anderen te gebieden, en over alles uitspraak te doen, als wel om dat hy alles, wat billyk en recht was, naar zyn goedvinden mogt voorschryven: of het zy, gelyk anderen liever willen, om dat hy door zyn Amptgenoot genoemd of benoemd was, hebbende niet, op de Vaderlandsche wyze, door het Volk, maar door de uitspraak van een eenigen Man zyn Ampt verkreegen. Men droeg te gelyk zorg dat men deezen Gezaghebber geen Naam gaf, die het Vrye Volk, zyn bestier toevertrouwd, eenen afkeer tegens hem kon inboezemen; hoewel ook de Grootheid zynere Magt door deezen naam geenszins uitgedrukt wierd, want de DICTATURE was een verkiesbaare Alleenheersching.

De Romeinen schynen dit soort van bewind van de *Grieken* ontleend te hebben, dewyle zy, die by de oude *Grieken* genoemd werden *Ἀιτωμήται* verkiesbare Vorsten waren, die, naar de omstandigheid en vereisch van zaaken door de Burgers, niet voor een onbepaalde en altyddurende, maar voor zekere gezette tyd over hen gesteld wierden, wanneer, en zoo lang, het nut van 't Gemeenebest zulks vereischte: gelyk dus de *Mytileners* eertyds PRYRACUS verkooren, tegens den Dichter ALCÆUS, die met zynen Aanhang gebannen was. Alle *Grieksche* Steden hadden in 't begin haare Koningen, die hen, niet met eene tomelooze woestheid, overheerschten, maar volgens de Wetten en Vaderlyke Zeden regeerden, en men hield voor den besten, die het rechtvaardigst en meest verknocht was aan, of 't minst afweek van de Vaderlyke Inzettingen, als uit *Homerus* blykt, die de Koningen noemt *Διαπτόλοις* of *Θεμισπολοις*, dat is, *Handbavers van het Recht*. Deeze regeerden langen tyd op zekere voorwaarden, gelyk by de *Lacedemoniërs*, doch toen sommigen derzelven hunne magt misbruikten, en minder de Wetten dan hunne wellust volgden, schaften de *Grieken* deeze Regeeringswyze af, en stelden Magistraaten aan die de Wetten handhaven en 't Gemeenebest beschermen moesten. Zoo dikwerf nu de Wetten het Recht niet genoeg beschermden, en de Overheid in het voorstaan derzelven te kort schoot; en de tyd, die veel nieuws baart, meer op het gevoeglykste dan op het beste aandrang, vonden zy zich, niet slechts in onvoorziene tegenheden, maar somwyl zelfs in ongemeenen voorspoed, genoodzaakt om de Koninglyke en alleenheerschende magt, doch onder een zagter en behaaglyker benaaming, weder in te voeren. Dus, by voorbeeld, noemden de *Theffaliërs* hunne Koningen *Ἀρχοις*, of *Bevelhebbers*, de *Lacedemoniërs* *Ἀρμοστας* of *Bestierders*. Ik houde het dan, gelyk ik gezegd heb, daarvoor, dat dit voorbeeld van de *Grieken* ontleend is; maar

- „ Elks iever, en de straf, die niet te ontwyken is,
 180 „ Verdryven onrust, twist, en snoô verbintenis,
 „ En zuiv'ren al het geen bedorven is van binnen,
 „ En helpen ons in 't Veld den Vyand overwinnen.

„ Zie

LIGINIUS meent dat het van' de *Albaniërs* afgenomen is, die het eerst na de dood van AMULIUS en NUMITOR, by het ontbreken van den Koningklyken Stam, Jaarlyksche Overheden verkooren, welken zy, met Koningklyke magt begaafd, *DICTADORES* of *Gezaghebbers* noemden. Doch ik heb niet zoo zeer willen naspeuren van waar deze naam te *Rome* gekomen is, dan wel naar het voorbeeld dier Magt, welke deeze benaming insloot. Doch meer hier van te schryven, schynt niet tot ons Werk te behooren.

In een kort begrip zal ik alleenlyk, ten nutte vanden Leezer, en van allen die immer de leergierige Jeugd, door fraaije Voorbeelden willen opwekken, tragten te zeggen, hoe LARGIUS, als eerste *DICTATOR* het *Romeinsche* Gemeenebest geregeerd en dit zyn nieuw Eer-Ampt verfierd hebbe. Zoo dra naamelyk hy deeze bediening aanvaard had, verkoor hy SP. CASSIUS, die omtrent de 70ste *Olympiade* het Burgemeester-Ampt bekleed had, tot Oversten der Ruitery; welke manier, tot op onze tyden toe, by de *Romeinen* in gebruik gebleven, en 'er tot hier toe geen *DICTATOR* zonder zulk een' Oversten, onder hen gewest is. Vervolgens willende doen zien hoe groot de kracht van zyn vermogen was, beval hy, meer om te verschrikken dan om 'er zich van te bedienen, dat de Gerechtsdienaars de Bondels en Bylen voor hem door de Stad draagen zouden; vernieuwende dus de gewoonte, voormaals by de Koningen gebruikt, doch van de *CONSULS*, sedert *PUBLICOLA*, nagelaten, om 's Volks afkeer tegens hunne nieuwe Overheid te verminderen. Dus door deeze en de overige kenmerken der Oppermagt, de ontroerde en naar nieuwigheden jookende harten verschrikt hebbende, heeft hy boven al, aan alle *Romeinen* gelast, (gelyk ook ten tyde van den Volksgezinden Koning *SERVIVS TULLIUS* geschied was,) dat alle Geslachten, hoofd voor hoofd, eene opschryvinge van hunne bezittingen maaken, en dezelve ondertekend met de naamen van Mannen, Vrouwen, en Kinderen, overleveren zouden. Dit, binnen korten tyd, in 't algemeen verricht zynde, (want men had een zwaare straf, namelyk het verlies van Goederen en Burgerrecht, tegens de onwilligen afgekondigd:) bevond men dat 'er 50000 waren, die een mannelyken Ouderdom bereikt hadden, en nog 700 daar boven. Vervolgens de oude Liederen van de tot den Kryg bekwaame Mannen afgescheiden, deezen in benden van Honderden gebragt, en zoo Voetknechten als Ruiters in vier Deelen afgezonderd hebbende, nam hy het voornaamste Deel derzelve voor zich; gaf aan *CLÆLIUS*, zynen voormaligen Mede-*CONSUL*, de keur uit de drie overigen; beschonk met het opzigt over het derde den Oversten der Ruiterbenden SP. CASSIUS; en selde zynen Broeder SP. LARGIUS over het laatste: 't welk hy te gelyk met de oude Mannen binnen de Muuren liet, ter bescherming der Stad: terwyl hy zelve, dus wel ten Oorloge toegerust, drie Legerplaatfen ging betrekken in zulke Oorden, daar men de komst der *Latynen* het eerst vermoedde.

Overweegende echter hoe zeer het eenen voorzigtigen Veldheer paste, niet alleen zich van zynen kant te versterken, maar ook zynen Vyand alle mogelyke afbreuk te doen, en den Kryg inzonderheid zonder slag en moeite, of ten minsten met zoo gering verlies van Soldaten als mooglyk was, te besliffen; en houdende den Oorlog tegens Bloedverwanten en Vrienden voor het ergste en moeiljkste en meer steunende op het billyke dan rechtvaardige; zond hy eenige wel vertrouwde Menschen in het heimelyke tot de voortreffelyksten der *Latynen*, hen aanraadende dat ze over den Vrede handelen zouden; en bewerkte intusschen door openbare Gezantschappen dat ze allen juist niet even geneigd bleven tot den Oorlog, terwyl hy anderen door verscheide gunstbewyzen aan zich verpligtte, en van hun eigen Oversten deed wantrouwen.

In

- „ Zie daar, o Prins, hoe dat wy de Opperheerschappy,
 „ Tot steun der Vryheid zelfs, gelyk eene Artzeny,
 „ Gebruiken om onz' kwaal en quyning te geneezen,
 „ En om haar korten duur noch tegengaan, noch vreezen.

„ Want

Intusschen maakten de Bevelhebbers der *Latynen*, *SEXTUS* en *MAMILIUS*, hunne Benden binnen *Tusculum* houdende, zich gereed, als of ze op *Rome* wilden aanrukken, doch bleeven zeer lang aarselen, 't zy datze op nog aankomende troepen wagteden, 't zy datze zich niets gelukkigs van dien togt belooven durfden: een gedeelte nogtans van dit Leger, zich van de overigen afgezonderd hebbende, plunderde op den *Romeinschen* Bodem, *LARGIUS* hier van bericht ontvangen hebbende, zond *CLÆLIUS* met de grootste magt der Ruitery en ligtgewapenden op dezelve uit, die hen ook op 't onverwagst overviel, eenige weinigen, wederstand biedenden, ombragt, en de andere levende gevangen nam. Deeze allen liet de Veldheer, na datze van hunne Wonden genezen waren, zonder eenig losgeld, in vryheid stellen, en, met allerlei beleefdheden opgehoopt, naar *Tusculum* vertrekken, in gezelschap van verscheide Edele *Romeinen* als Gezanten, door welken hy het afdanken van 't *Latynsche* Leger, en een stilstand van Wapenen, voor een Jaar bewerkte. Dit verricht hebbende, voerde hy het Heir weder naar huis, en leide, alvorens nog de tyd van zyn gebied vervuld te hebben, en na dat hy eerst weder de *CONSULS* benoemd had, het Gezaghebberschap neder; zynde niemand der Burgeren, gedurende het zelve, door hem omgebracht, noch in ballingschap verzonden, noch in andere rampen ingewikkeld geworden. Dit voorbeeld hebben naderhand alle andere *DICTATORS*, met gelyken naaryver, gevolgd, tot in de derde Eeuw van onzen leeftyd toe. Nergens toch zal men in eenige Geschiedenis aangeteekend vinden, dat iemand zich in dat Eer-Ampt onbetaamlyk of onheusch gedragen hebbe; of schoon het Gemeenebest zich dikwerf, na het afzetten van de plegtig gekoren Overheden, in de noodzakelykheid gebragt zag van zich aan de Magt eenes eenigen Persoons te onderwerpen: welke, indien hy, (deeze bediening in een Inlandschen Oorlog aanvaard en zich daar in ter bescherming van het Vaderland moedig gekweeten hebbende, zonder door de grootheid van zyn gezag verlost of verleid te worden,) verwondering verdient, hoe veel te meer dan moet men zich verwonderen over hen, die, dezen Teugel in handen nemende in tyden van Burgerlyke oneenigheden en oproeren, wanneer 'er ontelbaare rampen en gevaaren te boven te streeven zyn, zich even loffelyk gedragen; gelyk zy allen, die in zulke gelegenheden dit Ampt aanvaardden, zich daar in even onbesmet en onberispelyk gedragen hebben als de eerste *DICTATORS*, hunne Voorgangers; ten einde aan elk een denkbeeld te geven dat het Gezaghebberschap het eenige geneesmiddel was voor een ongeneeslyk kwaad; en dat deez' uiterste hoop van herstelling en heil alleen overig was, daar de afgunst der tyden alle ander vooruitzigt had afgesneden. Doch ten tyde onzer Vadersen, en na dat 'er omtrent vierhonderd jaren na het Gezaghebberschap van *T. LARGIUS* verlopen waren, zag men dit Eer-Ampt haatelyk worden in de oogen aller Stervelingen, door het bittere en wreede misbruik, 't welk *L. CORNELIUS SYLLA* daan maakte; wanneer de *Romeinen* het eerst ondervonden, 't geen ze in de voorgaande Eeuwen niet geweeten hadden, dat naamelyk het *DICTATORSCHAP* eene volslagen Alleenheersching was: want deez' Gezaghebbers stelde een Raad in uit zulken, als hem behaagden, fnuikte ten allerstrengsten de magt der Gemeensmannen, maakte veele Steden arm, en rechte zoo veele gruwelen, trotsfelyk, uit, dat derzelve verhaal ons te lang zou vallen. Daarenboven bragt hy, behalven de genen, die in de Veldslagen gesneuveld waren, meer dan vierduizend zoodanige Burgers om, die zich aan zyne genade onderworpen hadden, en onder deezzen liet hy eenigen, door de yffelykste folteringen, dood martelen. De gelegenheid eischt hier niet van ons, te onderzoeken of

- „ Want deez' verhevene eer, en magt vertrouwt men niet;
 „ Dan zulk Een' die haar kent; en die haar slechts aanziet
 „ Als hem tot eenen last, en 't land ten nut gebooren,
 190 „ En ze even stil verlaat als toen ze kwam te voeren.
 „ Dit schaft ons Liên van Staat, van Krygskunde, en beleid.
 „ Daar is geen Jongeling die zyn gemoed niet vleid,
 „ Om eens zyn Vaderland, in hachelyke tyden,
 „ Door 't storten van zyn bloed, te redden, te verblyden.
 „ Ik hoop, o Koning u, nog op deez' zelve dag,
 „ Een dier Doorlugtigen, een' met dat hoogst gezag
 „ Reeds meer dan eens bekleed, vernoegd, te doen ontmoeten.
 „ 't Is noodig zulk een Hoofd als Schutsheer te begroeten,
 „ Die by den Raad geschat, en van 't Gemeen bemind,
 200 „ Het voorwerp van uw' wensch volbrengt door zyn bewind.
 „ De hoogheid van uw' Rang, van nut in and're Staaten,
 „ Zou, zonder zulk een hulp, u vlieden doen, en haaten.
 „ Verwagt van zynen kant geen weigerend bescheid,
 „ Maar steun op *Rome's* deugd en edelmoedigheid.
 „ Gy tragtede ydelyk een rustplaats te bezeffen,
 „ Daar onbevlekt trouw, dan hier, is aan te treffen.
 „ Gy zaagt hoe 't Oosten bukt voor 't *Macedoonsch* geweld;
 „ *Rome* en *Carthago* zyn alleen nog in het Veld:
 „ Maar eer is by 't geblaas der ongeruste Winden,
 210 „ Dan by het *Punisch* Volk, standvastigheid te vinden.
 „ 't Gelukte nogtans ook aan elk der Vorsten niet,
 „ Dien Oorlog, of Verraad, verdreef uit zyn gebied,
 „ Om, in zyn tegenspoed, aan *Rome* te behaagen.
 „ Zwaar valt het Koningen zich need'rig te gedraagen:
 „ Jaa, zwaar is 't voor een' Vorst niets om hem heen te zien,
 „ Dan Volken zonder juk, en vrygebooren Liên!

„ Gy

hy dit alles, uit noodzaaklykheid en ten oirbaar van 't Gemeenebest, verrichtte; ook heb ik slechts willen toonen dat, om deezze wanbedryven, het woord of de tytel van *Dictator* gehaat, jaa verfoeijelyk geworden is by de *Romeinen*. En dit zeker is iets 't welk niet alleen den hoogen Magten, maar ook in 't gemeen, de meest al verwonderlyke en veelzins begeerde zaken zomwyl overkomt: want alles is eerlyk en nuttig, zoo lang deszelfs gebruik billyk en rechtmatig is; doch indien het door de genen, die 'er over gesteld zyn, misbruikt wordt, dan verandert het in schandelyk en onnut; en de schuld hier van ligt in de Natuur, die beide goed en kwaad voortbrengt, en die by deugdzame Helden ook snoode Pesten in de Maatschappye leeven laat.

DION. HALICARN. *Ant. Rom. Lib. V.*

- „ Gy slechts, verheven Prins! veel eer *Romein* dan *Koning*,
 „ Acht Deugd veel hooger dan uitwendige vertooning,
 „ En, schattende op haar' prys onze oude eenvoudigheid,
 220 „ Word door een rein gemoed meer dan door pragt gevleid!

Zoo ras hy zweeg deed hem de Prins tot antwoord hooren:

- „ O PROCULUS! wat brengt ge ons een Toneel te vooren
 „ Van schrandere ordening, en konstryk Staatsbestier!
 „ Wat Mannen van verstand, wat Helden wonen hier?
 „ Zulk een doorlugtig Volk zal myn ontzag genieten.
 „ 't Zal *Gange's* Koning niet in zulk een' Stad verdrieten,
 „ Noch schaë doen om te gaan met Menschen, wier gedrag
 „ Meer eerbied waardig is dan 't Koninglyk gezag!
 „ Ons is de pragt al lang vergeeten. CHARSIS Wezen
 230 „ Staat nog in ons gemoed op 't luisterrykft te leezen,
 „ En al de dwaasheën van den dollen *Macedoon*
 „ Getuigen ons genoeg hoe weinig dat een Troon
 „ Alleen te schatten is, hoe min hy kan vercierien,
 „ Wanneer de deugd niet is het doelwit van 't bestieren!

Pas had hy dit gezegd of in 't Vertrek verscheen
 Een Gryzaart, op 't gerugt naar deze Plaats getreën;
 Die hoorend dat zyn Vrind de *Persiaansche* hoeken
 Verlaten had, hem straks met vreugde kwam bezoeken.

- * Hy was nog vaardig, sterk, hoewel reeds hoog bejaard,
 240 En vrolyk, vol van geest, schoon deftig en bedaard.
 Al de bevalligheid, die de Ouderdom kan geeven
 Aan die hem vind op 't end van een doorlugtig leven,
 Praalde op zyn aangezigt, gepaard met ernst. Het was
 Al Koninklyk wat hem betrof; en niet zeer ras
 Scheen hy zyn Vrindschap elk te schenken. Hy deed leezen
 Uit zyn gelaat, dat daar grootmoedigheid moest wezen
 Gevest op strenge deugd, om in zyn gunst te staan.
 De Koning zag hem niet zoo ras, oplettende, aan,
 Of wenschte hem te zien aan 't hoofd der Roomfche Vaad'ren;
 250 En voelde een zugt om hem, als zynen Vrind, te naad'ren,

Hy

* Non animi solum vigore, sed etiam corporis viribus excellens. Liv. *Lib. IX. Cap.*
 16,

Hy bleef niet lang in waan: De wyse PROCULUS
 Kreeg van den Ouden naauw den eersten welkoom-kus,
 Of gaf hem kort berigt van 's Konings wedervaaren,
 En welke Lieden hier met hem gekoomen waren:
 Van ALEXANDERS woede, ATOSSE's ongeluk,
 En wat hun doelwit ware in deez' hun' wreedten druk.
 Voornaamelyk deed hy wydlopig hem bezeffen,
 Hoe, door zyn' tegenspoed, deez Prins zich wist te heffen
 Verr' boven alles wat men ooit van Prinssen zag,
 260 En niets dat haatlyk was deed zien in zyn gedrag.

Voorts ziende FRISO reeds den gryzen Krygsheld naad'ren;
 Sprak hy hem toe: „Zie hier Een' onzer dierfte Vaad'ren,
 „ Zie hier PAPIRIUS, wiens zegeryke Staf
 „ 't *Quiryfche* Capitoel zoo veele Standers gaf,
 „ Gewonnen in het Veld, gehangen aan zyn wanden:
 „ PAPIRIUS, de fchrik van alle Dwingelanden!
 „ Wiens Krygskunft, wiens beleid, uw rust en *Rome's* Wal,
 „ * Voor ALEXANDERS toorn genoeg befchermen zal!

De Roomsche Veldheer liet dit antwoord aanstonds volgen:
 270 „ Het noodlot was te veel op 't Capitoel verbolgen,
 „ In BRUTUS leeftyd, om een' Vorst op Mavors Troon
 „ Te plaatsen, hem gelyk, dien gy my stelt ten toon:
 „ En 't voorbeeld van TARQUYN, in and'ren daaglyks leevend,
 „ Vergroot de kwade Maar der Prinssen, rondom zweevend,
 „ 't Is zwaar voor een Romein een' Koning aan te zien
 „ Met achting, fchoon het nog zomwylen kan gefchiên,
 „ Wanneer men in zyn' geest het denkbeeld kan doen ryzen
 „ Dat ongelukken hen de waare Grootheid wyzen;
 „ En dat de opregtigheid uitblinke in hun gemoed,
 280 „ (In weêrwil van hun rang) en zuivre deugden voed.
 „ Wat my belangt, ik koom 't vooroordeel ligt te boven,
 „ En vind nooit zwaarigheid in woorden te geloven,

„ Uit

* Nemo unus erat Vir quo magis innixa res Romana staret. Quin eum parem destinant animis magno ALEXANDRO Ducem, si arma, *Asia* perdomita, in *Europam* vertisset. LIV. Lib. IX. Cap. 16. Dat is: Daar was geen Man, waar op de zaak der Romeinen meer steunde. Want men bad hem in de gedachten reeds voorgefcbikt tot een Veldheer, die ALEXANDER DEN GROOTEN genoegzaam op zou weegen, indien by zyne Wapenen, na het onderbrengen van ASIE, in EUROPA overgevoerd had.

„ Uit een', zoo meenigmaal door my beproefden mond,
 „ Die nooit de tederheid der zuiv're waarheid schond.

Toen, wendende zich naar der *Gangariden* Koning,
 Vervolgde hy: „ Myn Zoon, 't is niet op uw vertooning,
 „ Dat zich P A P I R I U S voor uw belang ontroerd!
 „ Gelukkig zyt gy door deez' Leidsman hier gevoerd,
 „ Die meer dan één' *Romein* heeft door zyn deugd verbonden,
 290 „ En wiens getrouwheid, door deez' zwaaren togt bevonden,
 „ U meer zal baaten, dan de schatten al te zaam
 „ Der Ooster-Waereld, of een Koninklyke naam!

Hy gaf daar op den Prins zyn Regterhand, ten teeken
 Van Vrindschap, en vertrok. Zoo ras hy was geweeken,
 Deed P R O C U L U S hem meer berigt van zyn gezag,
 Niet te vermoeden door 't eenvoudige gedrag.
 Hy deed hem meê verstaan wat waare te besluiten
 Van 't geen de Gryzaard sprak; en hoe dit weinig uiten
 Veel meer in zich besloot dan de uitgezogtste taal,
 300 Waar meê men Koningen ontmoet in hunne Zaal.

Hy zei: „ De Regterhand, door hem aan u geboden,
 „ Is hier gelyk als trouw gezworeen voor de Goden,
 „ Een allerdierbaarste Eed, die meer dan alles spreekt,
 „ En geen *Romein* het eerst ontheiligt, of verbreekt,
 „ Maar dien hy boven al zal zoeken te volbrengen,
 „ Al ware hy genoopt zyn bloed daar voor te plengen!

Voorts, na dat P R O C U L U S des and'ren daags verflag
 Gedaan zou hebben van zyn' togt, en zyn gedrag;
 Na dat aan ieder zou ter ooren zyn gekomen
 310 Om wat gemeenen ramp hun vlugt was ondernomen,
 Nam *Gange's* Koning voor, om 's Lands verheven Raad
 Zelv het berigt te doen van zyn verzoek en staat;
 Om ieders argwaan straks te weeren en te stuiten,
 Het binnenst van zyn hart voor aller ooren te uiten,
 Verzoekend, dat men hem des Lands-Bescherming schonk,
 Tot dat'er beter hoop in 't Oosten voor hem blonk.

Maar *Rome*, die 't gebied der Waereld zoude erlangen,
 Zag haare Waagschaal thans nog waggelende hangen,

- Stak nog het zeegryk Hoofd niet boven d' *Apennyn*,
 320 En worstelde aan het Bed van Vader *Tiberyn*.
 't *Samnitisch* Volk was niet zoo schielyk te overtuigen,
 Door * *Wichlaars* list, om voor het *Capitool* te buigen:
 En na de † *Sidicyn*, te onregt door hem verdrukt,
 Door *Rome's* billykheid was uit hun hand gerukt,
 Was nu bereids een tyd van twintig Jaar verstreken,
 Dat zy, te Vuur en Zwaard, zulks tragteden te wreeken.
 De *Consuls* waren thans, gewapend, in het Veld,
 Met *Rome's* Jeugd; en reeds boog onder het geweld
 Van *SCEVA* de *Vestyn*, in 't Slagveld overwonnen,
 330 En hy vervolgde 't geen dus zeegryk was begonnen.
CAMILLUS, met zyn Heir by *Samnium* gestrekt,
 Had min geluk en naauw des Vyands magt ontdekt;
 Of, door een zware krankte op 't hevigt overvallen,
 Verpligte hem de nood zyn Leger te bewallen.
 Hy zond zyn' ouden Vrind, *PAPIRIUS*, terstond
 Berigt, in welken staat en ramp hy zich bevond:
 En hoe dat hy bereids aan 't hoofd van zyne Troepen
 Hem als *DICTATOR* had op 't plegtigste uit doen roepen.
PAPIRIUS, gereed om aller Krygslieën eisch
 340 Op 't spoedigst te voldoen, gaf reeds tot deeze reis
 Het nodige bevel, wanneer de jonge Koning,
 Van *TEUPHIS* vergezeld, hem naakte in zyne wooning.

De eerwaarde Gryzaard deelt hem straks deez tyding meê,
 En hoe hy nog dien dag, zich, op *CAMILLUS* beê,
 In 't onverwagt gevaar, uit *Rome* zou begeeven,
 Om de opperheerschappye in zich te doen herleeven:

Maar

* Verscheidene voorspellingen hadden den *Romeinen* het denkbeeld gegeven dat zy eenmaal tot een magtig Volk zouden worden. Als eerstelyk, het gewaande zeggen van *ROMULUS* aan eenen der Leden van den Raad, genaamd *PROCLUS*: *Caelestes ita velle, ut mea Roma caput Orbis Terrarum sit*: Het is der Hemelingen wil dat myn *Rome* de Hoofdstad der geheele Waereld worde. II. Het gene van het beeld van *Pallas*, of het *Palladium* wierd voorgegeven. III. Het Schild van *NUMA*. IV. Het gevonden Doodshoofd toen men de Grondvesten van het *Capitool* groef. V. Het gevolg, getrokken uit de weigering van den God *Terminus* en de Godin der Jeugd, terwyl alle andere Goden bewilligden te verhuizen.

† Over de oorzaak van de langdurige Oorlogen tusschen de *Romeinen* en de *Samniten*. Zie *LIV. Libr. VII. c. 29*, en *FLORUS Lib. I. c. 16*.

Maar niet dan na den Prins, op 't plechtigst, door den Raad
Verblyf, bescherming, hulp vergunt ware in den Staat.

- Toen sprak de jonge Vorst: „ Doorlugtigste aller Vaad'ren,
350 „ Die 't hooge *Capitool* tot 's Lands geluk ziet naad'ren,
„ 't Schyne u niet vreemd dat ik myn' arm aan u mag biën,
„ En met u den *Samnyt* verzoek te moogen zien!
„ Wy hebben ook wel eer, en nooit met ramp, gestreeden,
„ 't Is billyk dat uw Volk bespeure welke zeden
„ Een Vorst bezitten kan, en hoe hy, niet altyd,
„ Ten dienst van anderen, gevaar en arbeid myd.

- PAPIRIUS, already tot in de ziel bewoogen
Door 's Konings ongeluk, stond daar van opgetoogen;
En prees deez taal, en liet hem blyken dat den Raad
360 Gewis behaagen zoude een zoo gepaste daad.
Maar straks ontleed hy, hoe 't betaamlyk waar' te leeven
* In 't *Roomfche* Heir: hoe streng 't bevel, aldaargegeeven,
Wierde uitgevoerd, en hoe men in het wangedrag,
Om rang noch ouderdom, iets door de vingers zag.
„ Die 't opperste gebied daar voerd, (deed hy bezeffen,)
„ Streng op zich zelv', moet streng zyn' arm tot straf verheffen.
„ Voor Ongehoorzaamheid is geen gená. De Tugt
„ In 't Heir, is 't allerzwaarst waar voor de Vyand dugt;
„ En *Rome's* Krygsmagt zal de Volkeren doen bukken,
370 „ Zoo lang men 't Straf-Zwaard niet zal uit haar handen rukken!
„ Daarom beginnen wy zelf in onze eerste Jeugd,
„ Te vesten in het hart deez zegeryke deugd;
„ Om, dan geboden, dan gebiedend, wel te leeren,
„ Hoe men gehoorzaam zyn en hoe men moet regeeren!

Terwyl hy sprak verscheen allengskens voor het Huis
Een meenigte van Volk; maar roering noch gedruis
Verwekkend, zediglyk vergaad'rend, niet genegen
De Vaderlyke Stad met onrust te beweegen.

- De Veldheer merkt zoo ras niet hoe des Konings oog,
380 Aandagtiglyk zich naar dit nieuwe Schouwspel boog,

Of

* Illa ætate, qua nulla virtutum feracior fuit. LIV. *Lib. IX. cap. 16.* Zie wyders dit
16. Hoofddeel over de naauwkeurigheid van PAPIRIUS in het doen waarneemen der
Krygstugt.

- Of spreekt: „ Te vooren mogt, o Prins, u nooit gebeuren,
 „ 't Gemeene Volk op zulk een wyze te bespeuren!
 „ De Mannen, die gy hier dus toegeschooten ziet,
 „ Zyn myne Kinderen, gekoomen om 't verdriet,
 „ Dat in hun' boezem zweeft, hun' Vader te verkonden,
 „ Aan zynen kant niet min tot hunnen troost verbonden.
 „ Elk hunner is gewoon te kiezen uit den Raad
 „ Een' Schutsheer, die, bewust van zyn belang en staat,
 „ Hem tot een toevlugt kan in 't ongeluk verstreken,
 390 „ Voor Woek'raars of voor list van snode Pleyters dekken,
 „ Jaa, die hem niet alleen ten Raadsman en ten Vriend,
 „ Maar met al zyne magt en Goed en Erve diend.
 „ Vervolgens zyn zy meê verpligt aan zeek're Wetten,
 „ Die *Rome's* Stigter 't eerst wist wysf'lyk in te zetten.
 „ Wanneer w' in 't Oorlogs-Veld de dood voor oogen zien,
 „ Geene uitkomst dan door ons ten Kerker aan te bien,
 „ Om eens, tot wisser nut, voor 't Land, ons bloed te plengen,
 „ Dan moeten zy 't rantzoen voor ons te zamen brengen:
 „ En, tot hun Schutsheers heil aanwendende al hun vlyt,
 400 „ Wanneer hy, door een reeks van groote daaden, myd
 „ Om zyn Geslacht door baat of staatzugt te verryken,
 „ En vreeft voor ramp of voor vervolgers te bezwyken,
 „ Dan komen zy te hulp, en zyn verpligt hun goed
 „ Op te off'ren, en te gaan in zynen tegenspoed.
 „ O Prins, wanneer wy dus ons eigen voordeel schuwen,
 „ Dat we onze Dogters niet zyn magtig uit te huwen,
 „ Dan schieten zy, voor niet, den Bruidschat vrolyk op:
 „ En klimt de nood tot in een' vreeffelyker top,
 „ Jaa, kan ons de Erfgenaam geen' laatsfen dienst bewyzen,
 410 „ Zy moeten 't Lykvuur doen ten hoogen Hemel ryzen.
 „ Deez wyse Wet kooft voor, dat de Overheid vergeet
 „ Der mind're menschen staat, en hun gevoelig leet;
 „ En aan den and'ren kant, dat zy verwyd'ring voelen,
 „ En iets gevaarelyks voor 't Vaderland bedoelen.
 „ Wanneer men oproer vreeft door algemeen beklag,
 „ Wy weeten in het kort al wat daar broeijen mag.
 „ Elk spreekt zyn' Aanhang toe, betoomd door hulp en reden
 „ De ontfoken drift, en steld het toornig hart te vreden.
 „ Zy weeten dat wy, zelfs door dwang en overdaad,
 420 „ De snoodde bron niet zyn der rampen van den Staat.

Toen gingen ze te zaam, omringd van alle kanten,
 En met een groot gevolg van 's Veldheers Bondverwanten;
 En honderd trappen opgeklommen, zag de Raad,
 Door PROCULUS bereids verwittigd van zyn' staat,
 En welk een treurgeval hy zelv' kwam by te wonen,
 Den wyften Koning van het Oosten zich vertoonen.
 Der Vorften haat was reeds verminderd door 't berigt,
 Hoe voor een' Dwingeland zyn onschuld had gezwigt.
 De Grooten zagen hem verwonderd aan. Zyn jaaren,
 430 En zyn bevalligheid, en smart'lyk wedervaaren,
 Verwekten in hun Ziel een' onbekenden trek:
 Hy vond geen aandagts of genegenheids gebrek.
 't Gemeen, om nooit daar na voor wanbedryf te keuren
 't Ontvangen van een' Prins met toegeslooten deuren,
 Wierd d'ingang toegestaan. Geen Koningen gewoon,
 Wierp elk 't verwonderd oog op STRAVO's grooten Zoon;
 Zy hoorden hem wel haast, met nog verrukter zinnen,
 De reden zyner komst aldus bedaard beginnen:

„ ROMEINEN, wie van ons bespeurde ooit vreemder dag,
 440 „ Ooit grooter teekenen der broosheid van 't gezag,
 „ Waar meê de Koningen bekleed zyn op hunn' Troonen,
 „ Dan ik ter deezer uur verpligt ben u te toonen!
 „ Ik zag het eerste licht aan 's *Gange's* grooten Vloed,
 „ En, straks door meer dan een vermoogend Volk begroet,
 „ Was myn aannaad'rend lot in hoogheid te gelyken
 „ By CODOMANNUS magt en uitgestrekte Ryken.
 „ Wie toen had (van het geen gebeuren zou, bewust)
 „ Gemeld dat deeze glans zou spoedig zyn gebluscht,
 „ En dat ik, hier ter plaats, myn rampen zou verkonden;
 450 „ Gewis die had voor u noch my geloof gevonden!
 „ „ Verraad, en geen misdryf, rampspoedigheid, geen hoon,
 „ Wierp myn geluk omverr' en dreef my van den Troon!
 „ Myn Vader wierd niet door te regt verstoorde Grooten,
 „ Om gruwelyke daên, ten Zetel uitgestooten;
 „ Maar door een' Booswigt, die de Volken nu verdrukt,
 „ Besprongen, overheerd, en uit het licht gerukt.
 „ De Koningin, die my den adem heeft gegeven,
 „ Moet, zonder hulp en troost, by vreemde Volken leven.

- „ En ik, uit 's Vyands magt gerukt ter naauwer nood,
 460 „ Vlood naar *Taprobana* de my gedreigde dood.
 „ Maar 't Noodlot, dat my wilde aan ramp op ramp gewennen,
 „ Sloot my rondom den weg om naar de wraak te rennen:
 „ 't Verraad vervolgd my waar ik my begeeven mag,
 „ En geen lafhartigheid ontluisterd myn gedrag!
 „ O Vaad'ren! *CHARSIS* moest ten duist'ren Afgrond daalen,
 „ Wanneer 'k my vleidde door zyn gunst te zegepraalen;
 „ En myn Verrader wift, in zyn' ontaarden Zoon,
 „ Met het veragtlyk goud, te onteeren zynen Troon!
 „ Weêr *Vlugt'ling*, meer dan ooit onmagtig my te wreeken;
 470 „ Besloot ik naar het Ryk van *PORUS* door te breeken:
 „ Maar zwerfende op het wyd der grondelooze Zeên,
 „ Dwong my der Winden Vorst aan verder Strand te treên.
 „ *Romeinen*, daar zyn wy rampspoedige getuigen
 „ Geweest, hoe Recht en Deugd voor schande moesten buigen:
 „ En *PROCLUS* kon niet voorby gaan u berigt
 „ Te geeven hoe men daar noch vroomheid kent noch Pligt!
 „ Hy deed my van uw deugd zoo groote dingen hooren,
 „ Dat ik deez Toevlugt-plaats heb in myn' ramp verkooren.
 „ Zou nu 't Verraad ook hier eene eerlooze hand
 480 „ Uitstrekken; of staat my te dugten in een Land,
 „ Daar aan Rechtvaardigheid, op 't *Capitol* gezeten,
 „ Tot nog toe nooit een vlek of misdaad is verweeten!
 „ Zoo 'k, van het uiterst eind des Aardryks hier gevlugt,
 „ Geen rust erlangen kan, daar elk een vrye lugt
 „ Inaêmd, *Romeinen!* zou men dan nog durven melden,
 „ Dat hier de woonplaats is der allergrootste Helden!
 „ Voor Koninklyke magt te bukken onbekwaam,
 „ Hebt gy, niet zonder rede, een' afkeer van dien naam:
 „ 'k Beken 't: en weet hoe gy, door van hun juk te gruwen,
 490 „ Al wat hen ook betreft voorzigtig tragt te schuwen.
 „ Doorlugte Vaderen! ik weet hoe dat een Vorst,
 „ Zeer zelden, waare deugd kan voeden in zyn borst,
 „ En, door de nevelen der grootheid, die hem blinden,
 „ Is 't zwaar voor hem zyn' roem in 's Volks geluk te vinden!
 „ Maar is een 's Wangedrochts, een's Dwingelands gedrag
 „ In my, die nooit de Kroon van myne Vaad'ren zag,
 „ Die verr' gedwongen ben te vlieden van myn Staaten,
 „ Tot wraak van het misdryf met billykheid te haaten?

„ Wat

- „ Wat stuit 'er van T A R Q U Y N op mynen Boezem af?
 500 „ Wat baard de *Macedoon*, gebooren tot de straf
 „ Van 't Oosten, my ten schuld? Wat heb ik met de Vorsten
 „ Gemeens, die, spooreloos, hun' pligt vergeeten dorsten?
 „ 't Was onrechtvaardig u niet van dit onderscheid
 „ Bewust te erkennen. Gy, niets dan naar billykheid
 „ Betragtend, weet te wel het goed van 't kwaad te keuren,
 „ Dan dat d'onnozelheid hier smaadheid zou gebeuren!
 „ Ik tragt ook naar de deugd, en streef naar groote daên:
 „ Ik zie 't *Quirynsche* Volk, met eerbewyzing aan:
 „ O Vaad'ren, mogt ik hier met zulken luister praalen,
 510 „ Als 't uwe Grysheid reeds gelukt is te behaalen!
 „ Ontruikt myn leerzaamheid deeze overwinning niet,
 „ Verdubbelen myn ramp door zulk een Ziels-verdriet!
 „ En ziende in my geen' Vorst, geen' erfelyken Koning,
 „ Die vreugde in hoogmoed schiept of smaak in eerbetooning,
 „ Laat F R I S O leeren wat de opregte hoogheid voed,
 „ Om waarlyk Vorst te zyn door magt op zyn gemoed!
 „ Wie zal Regeerderen van hunne pligten melden,
 „ Indien het niet geschied door zoo verheven Helden!
 „ En kan uw wensch, ten nut des Menschdoms, zyn vervuld,
 520 „ Wanneer men geenen Prins in deeze Vesten duld!
 „ Vreeft voor uw Vryheid niets, vreeft niets voor uwe Wetten.
 „ Zyt niet bedugt dat ik deez Landen zal besmetten
 „ Met vreemde zeden, met verwyfdheid, weelde, en pragt;
 „ Ik, die de eenvoudigheid als 't eenig cierlyk agt,
 „ Zal geen Gevoelensaan den Onderdaan doen smaaken
 „ Dan die hem meer en meer der Wet gehoorzaam maaken.
 „ Ja, door myn agting voor uw wysheid, zie hy meer,
 „ Hoe veel ze waardig is dat hy ze schatte, en eer!
 „ Vergunt my dan een wyl in uw Gebied te blyven,
 530 „ Tot dat de *Macedoon*, door schandlyke bedryven,
 „ Des Hemels toorn vervulle, en valle: of dat hy hier
 „ Koom stooren uw doorlugt en onberispt Bestier.
 „ Zal hy, door 't Zuider-Deel der Waereld ook te ontrusten;
 „ *Carthago* doen in asch verstuiven langs haar Kusten;
 „ Zal 't hem gelukken, 't geen in zynen boezem blaakt,
 „ Om, verder in het West dan H E R C U L E S geraakt,
 „ Tot *Macedonië*, van *Gades* afgereekend,
 „ *Europe* met een' streep van bloed te zien geteekend;

„ Wel

- „ Wel aan; hy vind ook my, gereed om, voor uw recht,
 540 „ Te praalen met het Zwaard! Aan uw belang gehegt,
 „ Ben ik met u gezind een' nieuwen roem te haalen,
 „ Met u te sterven of met u te zegepraalen.
 „ *Romeinen*, daar is nog een voorwerp, meer geschat
 „ Van my dan eigen vreugde in uw doorlugte Stad.
 „ O, van het ongeluk aan haare jeugd beschooren,
 „ Is 't wreed verhaal niet dan met traanen aan te hooren!
 „ Het eenigste overschot van C R U S Vorstlyk bloed,
 „ A T O S S E, my gelyk in ramp en van gemoed,
 „ Ook niet vermaakt door smart en druk van Onderdaanen,
 550 „ Het oog gewapend niet met hoogmoed maar met traanen,
 „ Verdreeven uit haar Erve en Vaderlyken staat,
 „ Zoekt binnen uwen Wal ook al haar toeverlaat!
 „ Kunt gy tot haar geluk en 't myne dit bezinnen,
 „ Gy zult in haar gedrag de wyste der Vorstinnen
 „ Bevinden. Uwe gunst zal, in haar teed're jeugd,
 „ Ontdekken eenen schat van ongeveinsde deugd.
 „ O Vaad'ren, 't zal u nooit, het kan u nooit berouwen,
 „ Zoo ge u Beschermers noemt der deugdzaamste aller Vrouwen!

Dus floot hy zyne taal, en zekerlyk men had
 560 De billykheid niet zeer geroemd van deze Stad,
 Had ongepaste vrees den Raad iets doen besluiten,
 Dat deez' verheven Prins konde in zyn' toeleg stuiten.
 P U B L I L I U S, die thans zich aan het hoofd bevond
 Der Vaderen, ryft op, en word hun aller mond:
 En, in welsprekendheid zoo wel als Kryg ervaaren,
 Weet, door deez taal, en ernst en vryndlykheid te paaren:

- „ O Prins! gy die zoo zeer vervreemd van dwinglandy,
 „ Alleen de kennis zoekt der waare heerschappy,
 „ En dien het wreede lot doet voor Tirannen vlieden,
 570 „ Wie maakt zich niet een Eer u bystand aan te bieden?
 „ Onz Vaders vlooden zelv, in eene vroeg're tyd,
 „ Het yz're keten 't geen gy thans ontweeken zyt.
 „ Uw zaak is onze zaak; en, binnen deeze Wallen
 „ Zal u geen snood bedrog noch valsheid overvallen.
 „ Hier wint verdienste Recht, als een onfeilb're loon,
 „ En ziet zich nooit bedroefd door wederzin of hoon;

„ En

- „ En hier zal uwe deugd met hooger luister praalen
 „ Dan in den ommetrek van Koninklyke Zaaen.
 „ Onmagtig om onz hart en binnenst te verraên,
 580 „ 't Is waar, wy zien geen' Vorst met vryndlyke oogen aan.
 „ T A R Q U Y N, wiens naam we altyd herdenken met afgryzen,
 „ Deed eerst den yz'ren grond van deezen afschrik ryzen,
 „ En prentte in onz gemoed een onverzoenb'ren haat
 „ Voor al wie de oppermagt der Wetten tegen gaat.
 „ De V R Y H E I D, door geluk, en zege, en eer te schenken.
 „ Beveste ons meer en meer in zulk een wyz' van denken!
 „ Maar heeft ze ons al te veel, door rust en overvloed,
 „ Daar 't juk steeds and'ren prangt, doen smaaken van haar zoet,
 „ Wy zyn zoo niet verblind dat we ons gerechtigd schatten,
 590 „ Om zonder onderscheid op Vorsten uit te spatten.
 „ Wy staan, in tegendeel, verwonderd en verblyd,
 „ Dat gy hun seilen reeds zoo vroeg ontworfeld zyt;
 „ Hun heerschezugt, trotsheid, weelde, en ydelheid van zinnen,
 „ Hun wreedheid in hun' haat, en wuffheid in 't beminnen;
 „ En dat ge zelfs uw' Arm aan *Rome's* Legers bied,
 „ En, voor onz' zekerheid, gevaar noch moeite ontziet.
 „ Laat de Oostersche Tyran, met al zyn fiere benden,
 „ Zich slechts, vol yd'len waan, naar onze Muuren wenden,
 „ Zoo lang als een *Romein* nog adem haalen zal,
 600 „ Genaakt geen *Macedoon* Q U I R I N U S hoogen Wal.
 „ Hy zal hier geen *Traak*, hier geen D A R I U S vinden,
 „ Ontbloot van raad en moed, verlaaten van zyn Vrinden,
 „ Geen zwak *Persopolis*, door Vrouwen, week van aart,
 „ En door Gesneedenen of Slaaven laf bewaard.
 „ Maar Burgers die, vol vuurs, om groote en eedle daaden,
 „ Alle andre Hoogheid, Staat, en Zelfs-belang versmaaden,
 „ En weten dat het Staal hen niet ontglippen moet
 „ Dan met den laatsten snik, en laatsten druppel bloed.
 „ Vertoef dan hier geruft, o Prins, tot dat de Goden
 610 „ En 't albeheerschend Lot u weêr naar 't Oosten nooden.
 „ De *Tyber* zal veel eer opvloeijen naar zyn Bron,
 „ De Maan zal eer het licht verdooven van de Zon,
 „ Eer iets de heiligheid der Trouw om verr' zal stooten
 „ Zoo plegtig, in dit uur, op 't *Capitool* beslooten!

De Prins betuigt hier op zyn dankbaarheid, en gaat,
 En werpt in 't gaan nog eens zyn' oogen op den Raad,
 En denkt dat eener Stad geen Koningen ontbeeren,
 Daar ieder waardig is als Koning te regeeren. *

- Straks geeft hy last dat elk zich spoelij' met alle vlyt,
 620 Om *Rome* zynen moed te toonen in den Stryd.
 Deez *Maar* kwam aan *ATROSSE* alleen het wreedst te voeren,
 Verfoeijende al het geen der menschen ruft mag stooren.
 Zy haatte den *Samnyt* en zynen Aanhang niet
 Dan om dit onverwagt en smartelyk verdriet.
 Zy schrikte dat het Zwaard weêr ware om hoog te heffen,
 En had de roem haar hart niet zeegryk kunnen treffen,
 Zy had des Konings reis en zyner drift weêrstaan,
 Om, in het strengst gevaar, naar *Sammium* te gaan.
 Hier was *NIPHATES* niet, zoo ligtlyk te bevegten,
 630 Hier zou, door overloop, de kans zich niet beslegten,
 Maar *Rome's* dapperheid was zelve diep ontzet,
 En had het Oorlogs-Staal lang zonder nut gewet.
 Dan riep ze *DIOCCAR*, dan *TEUPHIS* by haar binnen,
 En sprak hen beevende aan; en, met ontroerde zinnen,
 Deed hen belooven nooit van zyne zy te gaan,
 En gaf haar diersten wensch met zugten te verstaan.
 Zy had den Koning pas uit haar gezigt verlooren,
 Of voelde een' traanen-vloed het glansryke oog doorbooren.

- CAMIL*, intusschen, treurde om zynen tegenspoed,
 640 En voelde 't lichaam min ontfeld dan het gemoed.
 De zwakheid der Natuur, hem dwingend neêr te bukken,
 Kwam hem in zyne Tent de Lauwer-Kroon ontrukken.

Nog-

* De vermaarde *CINEAS*, Vertrouweling en Staats-Dienaar van den Koning *PYRRHUS*, naar *Romen* in Gezantschap zynde gezonden gedurende den *Tarentynsche* Oorlog, en in den vollen Raad zyne voorstellingen hebbende gedaan, oordeelde even eens over die doorlugtige Vergadering.

„ Dicitur autem *CINEAS*, dum *Romæ* ageret, curam intendisse atque elaborasse,
 „ ut mores *Romanorum* videret, & Reipublicæ consideraret disciplinam. Qui post-
 „ quam in colloquium venit cum Proceribus, retulisse cum alia *PYRRHO*, tum dixit-
 „ se, *Senatum sibi multorum Regum visum Concilium*. *PLUT.* in *PYRRH.*
 Dat is: Men zegt dat *CINEAS*, toen by zich te Rome ontbiel, zeer veel moeite deed om de
 Zeden der Romeinen, en de bestiering van hun Gemeenebest te leeren kennen: en dat by, na
 met de Raadsbeeren in gesprek geweest te zyn, onder andere aan *PYRRHUS* gezegd had: dat
 de Romeinsche Senaat hem toegescheenen had een vergadering van veele Koningen te
 zyn.

Nogtans ontving hy niet met nyd zyn' ouden Vrind,
 Noch toonde zich ontroerd om 't missen van 't bewind,
 Maar stelde hem terstond in handen 't hoogst vermogen,
 En 't gansche Leger kreeg een nieuwen moed voor oogen.
 In Rome's deugdrykste Eeuw was nooit een eenig Held
 Door de overwinning meer begunstigd in het Veld.

* P A P I R I U S, in tyd van angst, en Onweêrs-vlaagen,

650 Zag aller oog en hart op hem alleen geslagen.

Zyn ordening, en list, de strengheid van zyn tugt,
 En voorbeeld maakten hem bemind, geagt, gedugt.
 Men ziet den Arend straks voor zyne voeten planten,
 Daar rukt rondom hem heen een stoet van Lyf-Trawanten.
 Thans staat 'er een Monarch, een onweêrstaanb're Heer.
 Het vrye *Romen* heeft geen Wet geen Vryheid meer.
 By zynen wil alleen word straf en loon gevonden;
 En aan zyn bloote wenk is goed en bloed verbonden.
 Het Zwaard gehoorzaamd hem. Hy schaart van stonden aan

660 Het Leger, en hy doet aldus zyn last verstaan :

„ *Romeinen*, wyl men thans, om nieuwen roem te haalen,
 „ Den Staf van R O M U L U S weêr in het Veld ziet praalen,
 „ Zoo past het dat men ook om 't gunstige gehoor
 „ Der Goden plegtig werke, op onzer Vaad'ren spoor.
 „ Ik gaa naar 't *Capitool* om 't Offervuur te ontfteeken,
 „ En J U P I T E R om hulp in deezen Kryg te smeeken.
 „ 'k Heb F A B I U S benoemd tot Hoofd der Ruitery,
 „ En geef hem over 't Heir de hoogste heerschappy.
 „ Elk kent zyn dapperheid: zyn naam moet elk behaagen.
 670 „ Temt dan, o Mannen! temt uw drift voor weinig dagen.
 „ 'k Zal voor den derden nagt, tot straf van den *Samnyt*,
 „ Zoo 't J U P I T E R toewenkt, gereed zyn tot den stryd.

Voorts deed hy F A B I U S dus zyn bevelen hooren:

„ O F A B I U S, 'k heb u tot mynen steun verkooren,
 „ En tot myn regterhand. 'k Herroep, in d'ouden dag,
 „ Uw 's Vaders wakkerheid, en wat ik van u zag.
 „ Uw bloed is Helden-bloed. Maar wees bedaard. De Benden,
 „ Die 'k u betrouw, zult gy niet van deez plaatze wenden.

'k Ge-

* Et fuit vir haud dubie dignus omni bellica laude. Liv. Libr. IX. Cap. 16. Dat is: Hy was een Man, die, buiten tegenspraak, allen Krygslof verdiende.

- „ 'k Gebied u hier in rust te toeven. Wat geval
 680 „ Daar mag ontstaan, en hoe men 't Leger tarten zal
 „ Van 's Vyands kant, gy zult gevegt noch aanval waagen,
 „ Of een gewisse straf voor de overtreding draagen.

Na dat hy deeze taal met ernst gesproken had,
 Vertrekt hy, met den stoet eens Konings, naar de Stad,
 En elk groet FABIUS, als Veldheer, met verblyden.
 Hy was nog niet bejaard, wel afgeregt in 't sryden,
 En niemand was 'er thans in *Rome* zoo bekwaam
 Tot staavinge der eer van een' doorlugten Naam.
 Hy deed den jongen Vorst naauwkeuriglyk bezeffen,
 690 Hoe 't Leger zich gedroeg in 't stilzyn of in 't treffen:
 Hoe, tot hun voordeel, hier het omgelegene Veld
 Bestond, of tot hun schaê: van waar men 't meest geweld
 Te dugten had; en vond, in 's Konings tegen-reden,
 Een blyk van Oorlogs-kunst en Krygshoedanigheden,
 Die hem ten hoogsten top verwonderde, en terstond
 Dien eed'len Vreemdeling met tederheid verbond.

Haast wist de Vyand wat de Gryzaard had geboden,
 Terwyl hy plegtig raad zou leeven met de Goden,
 Zoo wel als hoe 't bevel wierd strenglyk uitgevoerd,
 700 En spreidde zich door 't Veld, voor geen gevaar ontroerd.
 Des and'ren daags wanneer uit d'Oceaan aan 't klimmen
 De Zon, met glansryk goud, vercierde de Oosterkimmen,
 Kreeg FABIUS berigt, hoe zy, na dat de nagt,
 In Spel en Dronkenschap was schandlyk doorgebracht,
 Thans in een diepe rust ontydig neêrgedooken,
 Zeer ligtyk zouden zyn door 't *Roomfche* Heir gebroken.

Terstond roept hy den Raad te zaamen, en doet daar
 Berigt van 's Vyands staat en deez gegronde Maar;
 En spreekt dus tot besluit: „ Nu volgt 'er niet te vraagen
 710 „ Of 't ooirbaar is naar pligt alhier een' kans te waagen.
 „ Ik weet van neen: en ben bewuft van het Gebod
 „ Des Veldheers, even als van myn genaakend Lot.
 „ Wie zyn bevel weêrstreeft moet met den halfse boeten,
 „ En de ongehoorzaamheid verdiend niet min te ontmoeten!

„ Maar

- „ Maar hoort, *Romeinen*, wat uw Medeborger denkt:
 „ Wanneer ons JUPITER een wisse Zege schenkt,
 „ (Deez kan niet feilen) zoude ik die niet met myn leven
 „ Betaalen? Gaarne: en meen als * DECIVS te sneeven!

„ Hoe

* DECIVS. Die zich zelven voor het *Romeinsche* Leger op-offerde, en de overwinning door zyne dood verwierf, immers zo als men in dien tyd zich verbeeldde. De plegtigheid van deeze daad, gedurende den Veldslag tegen de *Latynen*, word door LIVIVS aldus beschreeven:

Romani CONSULES prius quam educerent in aciem, immolaverunt. DECIVS caput Jecinoris a familiari parte caesum Aruspex dicitur ostendisse: alioqui acceptam Diis hostiam esse: MANLIUM egregie litasse. *Atqui bene habet*, inquit DECIVS, *si ab collega litatum est.* Instructis, sicut ante dictum est ordinibus, processere in aciem. MANLIUS dextro, DECIVS laevo cornu praerant. Primo utrimque aequis viribus, eodem ardore animorum gerebatur res: deinde ab laevo cornu hastati *Romani*, non ferentes impressionem Latinorum, se ad Principes recepere. In hac trepidatione DECIVS CONSUL M. VALERIUM magna voce inclamat: *Deorum*, inquit, *Ope*, VALERI, *opus est; agedum Pontifex publicus Populi Romani praevi verba, quibus me pro Legionibus devoveam.* Pontifex eum togam praetextam sumere iussit, & velato capite manu subter togam ad mentum exerta, super telum subjectum pedibus stantem sic dicere: JANE, JUPITER, MARS PATER, QUIRINE, BELLONA, LARES, *Divi Novensiles, Dii Indigetes, Divi, quorum est potestas nostrorum, hostiumque, Diique MANES, vos precor, veneror, veniam peto, feroque, ut Populi Romani Quiritium vim victoriamque prosperetis: hostesque Populi Romani Quiritium, terrore, formidine, morteque afficiatis. Sicut verbis nuncupavi, ita pro republica Quiritium, exercitu, legionibus, auxiliis Populi Romani Quiritium, legiones auxiliaque hostium, mecum Diis MANIBUS TELLURIQUE devoveo.* Haec ita precatus, Lictores ire ad T. MANLIUM jubet: matureque Collegae se devotum pro exercitu nunciare. Ipse incinctus cinctu Gabino, armatus in equum insiluit, ac se in medios hostes immisit. Conspectus ab utraque acie aliquanto augustior humano visu, sicut Caelo missus, piaculum omnis Deorum irae, qui pestem ab suis averfam in hostes ferret. Ita omnis terror, pavorque cum illo latus, signa primo Latinorum turbavit: deinde in totam penitus aciem pervasit. Evidentissimum id fuit, quod quacumque equo investus est, ibi haud secus quam pestifero sidere icti pavebant: ubi vero corruit obrutus telis, inde jam haud dubie consternatae cohortes Latinorum, fugam ac vastitatem late fecerunt. Simul & *Romani* exsolutis religione animis, velut tum primum signo dato coorti pugnam integram ediderunt, nam & *Rorarii* procurrebant inter antepilanos, addiderantque vires, hastatis ac Principibus: & *trarii* genu dextero innixi, nutum Consulibus ad confurgendum expectabant. T. LIV. VIII. Cap. 9. Dat is: De *Romeinsche* CONSULES deeden bunne Offerbanden, alvorens zy de Benden naar het Slagveld deeden aanrukken. Men zegt dat de *Wichelaar* de *Lever* aan DECIVS vertoonende, hem deed merken dat deze gebrekkelyk was aan de zyde die DECIVS (a) zelven betref, daar by doende dat ze anders den *Goden* aangenaam was, en dat door MANLIUS voortreffelyk ge-offerd was. Hier op antwoorde DECIVS: Het is wel genoeg, indien myn Ampt-genoot dus ge-offerd heeft. Na het sbaaren der Slagordens invoegen als boven gezegd is, voerde men de Benden op den *Vyand* aan. MANLIUS geboodt den regter, DECIVS den *slinker-Vleugel*. In 't eerst vocht men met gelyke kragt en moed; doch de *Romeinsche* *Piekeniers* van den *slinker* *Vleugel*, den *aandrang* der *Latynen* niet kunnende verduuren, weeken tot agter de tweede *Linie*. In deeze verbaastheid roept de *Consul* DECIVS met luider stemme, tot M. VALERIUS in deezer voegen: „ VALERIUS! men heeft de hulp der *Goden* noodig. *Koom* dan *Opperr*, „ *Priester* van het *Romeinsche* *Volk*, zeg my de woorden voor, met welke ik my voor de *Le*, „ *gioenen*

(a) De *Wichelaars* noemden altoos de eene zyde des ingewands, de haare of de *Familiaris*; de andere de *Vyandelyke*.

- „ Hoe lang heeft de *Samnyt*, in voor en tegenspoed,
 720 „ Nog ongetemd, een' stroom geplengd van Burger-bloed!
 „ Hoe dikwils tragt hy niet op ongenaakb're Bergen,
 „ Door schending van zyn woord, het *Capitool* te tergen!
 „ Nu word hy voor onz Zwaard ter Offergaav gebragt:
 „ Wy kerven eens voor al de zenuw zyner magt,
 „ En, wyl de Hemel ons schynt tot den Slag te maanen,
 „ Bespaaren we eenen Vloed van Burger-bloed en traanen!
 „ Doch 'k vegt niet zonder uw toestemminge. Alle zult
 „ Gy stemmen in myn wit of toeven met geduld.
 „ Zyn al de Hoofden dus als 't Volk geneigd tot stryden,
 730 „ Wy gaan! Ik zal de dood om *Rome's* heil niet myden.
 „ My past het geenen schrik te voelen voor een druk,
 „ Die worden zal ten Zuil van 't Vaderlandsch geluk;
 „ My past het, Lauweren heldhastig te verwerven,
 „ En den DICTATOR, my Verwinnaar te doen sterven!

Zoo sprak hy. 't Antwoord toeft niet lang. Men merkt dit aan
 Als iets, het geen de pligt niet toelaat af te slaan.

De
 „ gioenen zal op-offeren. De Priester gelaft hem hier op den gestikten Tabbaard aan te doen; met gedekten hoofde, de band onder den Tabbaard tot aan de kin uitgestrekt liggende, en, met de voeten op een Werspschicht staande, aldus te bidden: „ O JANUS, JUPITER en VADER „ MARS, QUIRINUS, BELLONA, HUISGODEN, Goden der oude Sabinen, Goden des Va- „ derlands, vergoode Helden, die eenige magt hebt over ons en over de Vyanden, gy mede „ onderaardsche Goden, u bid, smeek en bezweer ik ootmoedig dat gy den Romeinschen Volke „ de kracht en de overwinning schenkt, en dat gy over de Vyanden van het Roomsche Volk „ uitstort vreeze, verscbrikkinge, en dood. En, gelyk ik dus myne woorden u toewyde, alzoo „ offer en draag ik voor het Romeinsche Quiritische Gemeenebest, derzelver Heir, Legioe- „ nen, en Hulpbenden, zoo het Heir en de Hulp-genooten der Vyanden, als my zelven, aan „ de Onderaardsche Goden, en aan de Godheid der Aarde, eerbiediglyk op.

Na dat hy op deeze wyze gesmeekt had, beval hy de Liciores naar T. MANLIUS te gaan; en dien Amptgenoot tydig te waarschouwen dat hy zich voor het Leger had opgeofferd. Zich zelve met het Gabinische gewaad omringd hebbende, steeg hy, gewapend te Paard, en wierp zich in het midden der Vyanden. Beide Slag-ordens zagen hem toen een geruimen tyd aan als met iets boven-menscbelyks verbeerlykt zynde, en als een van den Hemel gezonden Zoen-Offer voor den toorn der Goden, het welke het verderf van bun afwenden en over de Vyanden brengen zoude. Alle vreeze en verscbrikkinge aldus met hem, als weg-genomen zynde, verwarde bystraks den eersten rang der Latynen, en geraakte kort daar na tot midden in bun Slagorde. Het is onwederspreekelyk dat, werwaarts zyn Paard hem ook voerde, aldaar de Vyanden straks in de uiterste ontssteltenis, voor hem schrikten als of ze door eenen verdervenden Blixemschigt getroffen wierden: en zoo ras by nu door de meenigte van Pylen geweld en ter nedergevallen was, vlugteden de ontroerde Latynen wyd en zyd. De Romeinen in tegendeel, als warenze nu door eene Godsdienstige plegtigheid verzoend en van alle schuld ontbeven, bervoatteden toen den stryd met zoo veel hevigheid als ware in dat oogenblik het zein des aanvals eerst gegeven geworden: want alle de ligtgewapende Benden rukten naar vooren aan, terwyl het zwaargewapend Voetvolk op de regter knie steunende, slechts de wenk des CONSULS verwagtede om op te ryzen.

De *Roomfche* Hoofden doen hun' Opperften bezeffen,
 Hoe diep zyn groot gemoed hen thans vermag te treffen.
 Zy branden van begeerte, en zweeren al te zaam,
 740 Waare ooit P A P I R I U S tot zulk een straf bekwaam,
 De gansche zaak op hen te neemen, en te deelen
 In 't geen hy, tot zyn' ramp, mogt al te streng beveelen.

Men hoort, na dit besluit, terftond de Krygs-Bazuin;
 Men gefpt het Harnas om de Leên; men ciert de kruin
 Met fchicht-weêrftaanden Helm; men ziet de Zwaarden blinken;
 En de Arend word om hoog geheven. 't Maatloos drinken
 Wierd op het duurft geboet. De fleepende *Samnyt*
 Ontdekt zyn onheil niet voor dat beleid, en vlyt
 Vergeefs is, en de vlugt alleen behoud kan geeven;
 750 * Daar veele duizenden op 't bloedig Slagveld sneeven.
 Der *Gangariden* Vorft vind wederftand alleen,
 Daar hy, vol vuurs, aan 't hoofd van zyne Troep verfcheen:
 De Hoofdman P O N T I U S, de braafte der *Samnyten*,
 Verr' van in overdaad zyne uuren te verflyten,
 Vergaêrd, op 't eerst gerugt, een' onverzaagden hoop,
 En fluit zich dicht in een, en temt des Konings loop.
 Toen vogt men: en men zag zich in het kort, verwonderd,
 Veel wyder dan men dagt van 't Leger afgezonderd.
 Een dapper Man rent op den jongen Koning toe;
 760 Groot van gefaltenis, verwaand en trots te moê;
 Een *Caracener*. Maar het Zwaard, hier op te heffen,
 Was doodelyk voor hem. De Prins, om hem te treffen,
 Wykt eenigzints te rug, en, 't Wapentuig befped,
 Valt fnellyk toe, doorgriefft zyn flinker zy: Men ziet
 Van ftonden aan het bloed uit de open wonde vloeijen,
 En, borlend neêrgerold, het groene Veld befproeijen.
 Hy waggeld zelv, verbleekt, merkt dat hy 't licht al derft,
 Dreigt yd'lyk nog een' Slag, zygt neêr, zugt, fnikt, en sterft.
 Schoon nooit voorheen befchroomd voor Dood of Krygsgevaaren,
 770 Gedroeg de jonge Vorft zich nooit met meer bedaaren.
 Voor zyne voeten rolde op het noodlottig ftof
 Veel meer dan een *Samnyt*. De Wysgeer T E U P H I S trof

Niet

* Viginti millia hoftium caesa eo die traditur. Dat is: Men zegt dat 'er op dien dag
 twintig duizend der Vyanden sneuvelden. Liv. B. VIII. Cap. 30.

Niet dikwyls mis. Men zag daar **DIOCAR**, verbolgen
 Door dit gevaar, den een' den and'ren doende volgen:
CHARONDAS, snel en sterk, en **UBBO**, **GOBRIAS**,
 Held **GALO**, **DECAMUS**, wier gramschap kookend was:
 Ten laatsten kwam 'er lugt; en wel te pas. Zy streeden
 Een tegen tien, en, schoon zy nog geen rampen leeden,
 De aangroeijende *Samnyt* had ras te sterk geweest:
 780 Als **FABIUS**, bereids zelv voor den Prins bevreesd,
 Een deel des Heirs beval hem, daar men streed, te zoeken.
 En daar verscheen by tyds een Troep in deze hoeken.

Met **PONTIUS** toen ook kort op de vlugt gebragt,
 Verdween geheel en al de Vyandlyke magt;
 En niets had ooit den glans van deezen dag verduisterd,
 Had ongehoorzaamheid dien niet ten deele ontluisterd.
 Men neemt de Standers mede, en Buit, en geeft der Vlam
 Wat *Rome's* roem en 't Volk niet meer ten voordeel kwam.
 Men kooft van allen kant, vermoeid, weêr aan 't vergaad'ren,
 790 En **FABIUS** dêe 't Heir in zyn verschanfing naad'ren.
 Maar kort na de eerste vreugd van zulk een groot geluk,
 Ontfond een bittere vreeze, en evengroote druk.
 Hoe nader dat de Tyd, omwent'lend, kwam verkonden
 De komst van hem, wiens last men willens had geschonden,
 Hoe meer men wierd bedugt voor zulk een oogenblik,
 Alleen stond **FABIUS** ontrefbaar voor den schrik.
 Hy wenschte niets, moest hy dit roemryk zegepraalen,
 Door onverzoenb're straf met zyne dood betaalen,
 Dan dat **PAPIRIUS** ten spoedigsten verscheen,
 800 In weêrwil van zyn lot, bedaard en wel te vreên!

Men hoorde ook haast de komst van den **DIKTATOR** melden:
 Straks zet hy zich aan 't hoofd van zyn voornaamste Helden,
 En treed blyhartig toe. Grootmoedig in zyn schuld,
 En, ondanks zyn misdryf, rechtvaardig in geduld!
 Het gansche Leger stond, aandachtig, opgetoogen,
 En lette, met ontzag, op des **DIKTATORS** oogen.
 Stil, even als, op 't end van eenen Zomerdag,
 De wyde Zee zich toont: waar 't ooge reiken mag
 Is geen beweging, jaa geen adem zelv der winden,
 810 Of ligte golv, de Kust langs glippende, te vinden:

De Zee gelykt ook Strand: zy, die nog onlangs vol
Verwoede Baaren was, hier Hemelhoog, daar hol,
En dreigende, door Dyk en Dammen te overromp'len,
Het Aardryk wederom in d'ouden Nagt te domp'len.

Men vleide zich niet lang. P A P I R I U S verzet
Door 't overtreên van een zoo duidelyke Wet,
Gewapend met een streng gelaat, gaf fluks bevelen,
Den Overwinnaar straf naar werken toe te deelen.
Het was de Dood. Toen rees daar schielyk van rondom,
820 En door het gansche Heir een zeer ontfeld gebrom.
Het Volk schoot toe. Het drong, verward, van alle kanten,
En zag zyn' Gunst'ling reeds gebonden door Trawanten.

Fluks breekt het uit, en roept om zyn behoud. Daar staat
En verontwaardiging en toorn op het gelaat:
Daar blinken Zwaarden. Een der Hoofden, uitgetreden,
Heft deze woorden aan: „ Is Rome zelv te onvreden,
„ P A P I R I U S, wy zyn geruft, volvoer den last,
„ Maar dat haar roem niet worde, al te onbedagt, verrast!
„ Dit Volk, deez Hoofden staan nog smeekend voor uwe oogen,
830 „ Door 's Veldheers dapperheid, en 's Lands geluk bewoogen:
„ Het gansche Leger bid op 't nedrigst zyn behoud;
„ Maar schrikt om 't aklig Lot waar in het hem aanschoud.

Zoo sprak hy. Maar hy kreeg tot antwoord: „ Zyn de Wetten
„ Aan u betrouwd, begin het eerst die te verzetten,
„ En schend haar heiligheid; verdien der Goden straf:
„ Thans houd ik in myn hand Q U I R I N U S grooten Staf!

Meer niet. Het streng bevel verdubbeld na deez woorden,
Die, met een' fellen spyt, in 't hart der Krygslieën boorden.
Hun toorn groeid als een Vuur, dat voor aan in een Woud,
840 Met een verheven Vlam word, onverwagt, aanschouwd,
Niet bluschaar is, en, door een' harden wind gedreeven,
In korten wyd en zyd verslindende aan komt streeven,
Met yffelyk gekraak het hoog geboomt verteerd,
In eenen Modderpoel het loofryk oord verkeerd.
En het bevallige der schaduwryke hoeken,
Aan 's Meesters oog vergeefs in asch en damp doet zoeken.

De Hoofdman heft weêr aan, maar grammer: „ Meer dan Een’
 „ DICTATOR moet men hier opoff’ren voor ’t Gemeen,
 „ Noemt gy ’t aldus. Wy meê geleidden deeze Benden,
 850 „ En durfden uw gebod, om *Rome’s* Zege, schenden!
 „ Maar denk veel eer hoe min een ’s Veldheers arm vermag,
 „ Wanneer zyn Leger hem niet staaft in het gezag.
 „ Wy zwoeren in den ramp van *FABIUS* te deelen,
 „ Of ’t uiterst te bestaan in ’t weeren der bevelen!

PAPIRIUS wierd nog verstoorder op deez Taal,
 Maar, niet in ’t minst ontzet voor ’t rondom schitt’rend Staal.
 Zoo ziet men, midden in *Neptuins Egeefche* Ryken,
 Den hoogen *Athos* staan, als uit zyn duifstre wyken
Eöol de Winden loft. Zy storten magtloos op
 860 De ontzachelyke kruin, en onbeweegb’ren top:
 Niets is ’er wyd en zyd dan onrust te bespeuren,
 Het Aardryk loeid, en beeft, en schud, en voeld zich scheuren,
 Alleen weêrstaat hy ’t al; kaatst Dwarlwind en Orkaan,
 Met grooter kragt, te rug, en jaagt ze Zeewaarts aan.

De Gryzaard antwoord: „ Straf zal zulken wel genaaken,
 „ Die myn rechtvaardigheid onzinnig zullen wraaken,
 „ Of hind’ren met geweld! Zy zal, op haaren tyd,
 „ U worden toegekeurd naar dat gy schuldig zyt!
 „ Wat! waant gy my ten schrik met Oproers-Vuur te naad’ren,
 870 „ Of kent gy ’t bloed niet dat ’er omzweeft in myne aad’ren?
 „ Trouwlooze! Leer ’t. Sla toe. ’k Zal *Rome’s* Regterhand
 „ Niet doen bezwyken. ’k Zal de Wetten van het Land,
 „ Wat euvelaad gy door een’ woesten toorn moogt kiezen,
 „ ’t Roemwaardig strafzwaard niet lafhartig doen verliezen.
 „ Heeft * *MANLIUS* zyn’ Zoon ge-offerd aan de Wraak,
 „ Daar ’t bloed zyn stem verhief; zoude ik een dwaaze zaak,

„ Om

* *MANLIUS*. De jonge *MANLIUS*, Zoon van den *Consul* *MANLIUS*, had, even voor den Slag tegen de *Latynen*, waar in *DECIVS* *MUS* zich voor het *Romeinsche* Leger had opgeofferd, een tweegevegt gehouden tegen *GEMINIUS* *METIVS*, een der Hoofdlieden des Vyands, en daar door overtreden het gebod der *CONSULS*, die, aangezien deeze Oorlog van groot gewigt was, dewyl de *Latynen* op dezelve wyze ten Stryd waren afgeregt als de *Romeinen*, allom op levensstraf hadden doen verbieden zich uit de Slagorde te begeven, en zonder hunne toestemminge te kampen. De jonge *MANLIUS* bleef Overwinnaar, doch de zege kwam hem niet minder duur te staan dan eene neêrslag zou hebben kunnen doen. Zie hier de woorden van den *CONSUL* zynen Vader en tevens zyn vonnis, ’t welk ook op staanden voet wierd uitgevoerd.

„ Dewyl gy *T. MANLIUS* noch de hoogemagt der *CONSULS*, noch de Vaderlyke

„ Ma-

- „ Om zinn'loos woelen, doen? Sterv ik, de straffen leeven.
 „ Ik zal een voorbeeld van rechtvaardig hand'len geeven,
 „ En gy van boosheid. Ik, omtrent myn pligten rein,
 880 „ Ontaardden! zál doen zien 't gedrag van een' *Romein*.

Maar 't zwaar ontstooken Volk, verr' van te zyn te vreden,
 Treed toe, misprijzende deeze al te strenge reden;
 En meer op zege en roem dan 't stuursche recht gescherpt:
 Wanneer Vorst TEUPHIS zich daar moedig tusfchen werpt,
 En zelfs de driftigsten doet in hun woede toeven.
 Want, hoe de gramfchap brand, men wil nog wel beproeven
 Al wat van wederkant tot rust en tot verdrag,
 En FABIVS behoud, elks wensch, verftrekken mag.

- De Wysgeer, dien de Faam en 't laatst gevegt doen eeren,
 890 En dien geen zelf-belang noch drift noch toorn regeeren,
 Begind daar op aldus: „ *Romeinen*, zal het Zwaard
 „ Alleen hier fcheidsmán zyn? Zoo niet, o Helden-aart!
 „ Velt den *Samnyt*, doet daar *Hetruriers* voor bukken,
 „ Maar wilt het in uw bloed en eigen borst niet drukken!
 „ O Mannen, ras beroud een snel gereezen drift,
 „ Wanneer ze van misdryf niet word by tyds gefchift!
 „ De nood, *Romeinen*, doet een' Vreemdeling hier raaden,
 „ Al mogt het in uw gunst voor ons belangen fchaaden.
 „ Wy zien uw' roem met veel te eerbiedige oogen aan,
 900 „ Om dien, ondankbaarlyk, door zwygen te verraên.
 „ Daar Edelmoedigheid door reden is te treffen,
 „ Behoeft men daar het Zwaard onzinnig op te heffen?

„ Daar

„ Majesteit in acht nemende, de Slagorde zyt uitgetreden om te fryden, en dus zoo
 „ veel als in uw vermogen was, de Krygstugt, dewelke tot nog toe de grondslag
 „ van de grootheid der *Romeinen* is geweest, hebt gefchonden: Dewyl gy my hebt
 „ genoodzaakt een van beiden te vergeeten, of het gene ik aan 't Vaderland, of het
 „ gene ik aan my zelven en de mynen, fchuldig ben, zoo is het redelyker dat wy
 „ voor onze eigen fchuld worden geftraft, dan dat het *Gemeenebest* om onze overtreed-
 „ dinge lyde. Wy zullen dan een droevig, maar der Jeugd altyd nuttig voorbeeld
 „ wezen. Ik ontken niet dat de ingeboorene Vaderlyke liefde, zoo wel als dit teek-
 „ en uwer dapperheid, die door eenen valschen roem is verleid geworden, ten uiter-
 „ ften voor u pleiten, en my vermurven. Maar dewyl het gezag der CONSULS eens
 „ voor al door uwe dood moet worden bevestigd, of door uwe vryfpreeking vernie-
 „ tigd, zoo denk ik niet dat gy zelf zult weigeren (vloeid'er nog van onz' bloed door
 „ uwe aderen) om de Krygs-tugt, door uwe fchuld te gronde gegaan, door uwe straf
 „ te herftellen. LIV. B. VIII. Cap. 7.

- „ Daar de Arend zich vertoond, en daar men grootheid wagt,
 „ Zal daar door gramschap meer dan wysheid zyn volbragt?
 „ Waarom toch FABIVS, heeft hy de Tugt geschonden,
 „ Niet naar het *Capitool* ten oordeel heen gezonden?
 „ Is 't dat zyn misbedryf den ganschen Staat betreft,
 „ Men hoore dan het geen de gansche Staat bezeit.
 „ Doorlugte Vader, 't schyne aan u geen Wet te breeken,
 910 „ Wanneer men voor haar Troon kooft nader raad te smeeken!
 „ Heeft MANLIUS gedrag zoo groot een nut gedaan,
 „ Elk ziet het nogtans ook niet even gunstig aan.
 „ Natuur heeft ook haar Wet. De Deugd heeft zelv' haar trappen,
 „ Die 't niet voorzigtig is door strengheid te overstappen.
 „ Het heil des Vaderlands is d'eerste en hoogste Wet:
 „ Naar deeze zyn alleen alle andren ingezet.
 „ Kunt gy dat zee-gryk Hoofd het dapper bloed zien storten,
 „ Dat een' verwoeden Kryg wist schrande te verkorten?
 „ En zal het wentelen in het noodlottig stof?
 920 „ Denk hoe de latere Eeuw zyn daad, met eeuw'gen lof,
 „ Ontvangende, zyn straf daar nevens op kan vatten,
 „ En moogelyk u zoo rechtvaardig niet zal schatten.
 „ O Vader, laat men nooit vermelden dat de spyt
 „ U dreef, in plaats der Wet, om d'al te vroegen Stryd!
 „ In daaden van verheve en groote Stervelingen
 „ Zoekt de Nakomeling op 't allerdiepft te dringen.
 „ Hy wenteld alles voor een naauwbespieglend oog,
 „ En rust niet tot hy weet wat hun gemoed bewoog.
 „ Laat dan de Nyd haar gal niet in zyn oordeel mengen,
 930 „ Noch aan het Nageslagt een valsche tyding brengen!
 „ De Nyd, die 't is gelukt om Hemel-klaare daên
 „ Te ontluisteren, kan hier nog eer de hand aan slaan.
 „ Waar zyn de wydberugte en onverwinb're Helden,
 „ Die dat verwoed gedrogt in hunnen leeftyd velden?
 „ Dat achter hunnen rug altyd hun' roem begrimt,
 „ In hunne afwezigheid op hunnen Zetel klimt,
 „ En nog zoo veel te meer is voor den Mensch te myden,
 „ Om dat hem zelfs de Deugd daar voor niet kan bevryden.
 „ Schoon Haat, en Dwinglandy, schoon Armoë met hem sterft,
 940 „ En al wat hem verdrukte eens kragt en voedzel derft;
 „ De Nyd zal niet met hem in de enge Lykbus duiken,
 „ Maar worft'len met zyn Faam om haare wiek te snuiken!
 „ Wierd

- „ Wierd egter ooit een' Mensch gegeven, dit gedrogt
 „ Ter neêr-geveld te zien, hier kan het zyn volwrogt;
 „ Hier kunt gy haare gal voor altoos haar ontrukken,
 „ En 't Staal, in 't openbaar, in haaren boezem drukken.
 „ Zy sterft, bekooft gy thans de zege op uw gemoed,
 „ Die menschelyken roem ten Hemel ryzen doet!
 „ O, cier hier meê de reeks van zoo veel groote daaden!
 950 „ En wat kan 't aan het recht van *Rome's* Wetten schaaden,
 „ Zoo zich P A P I R I U S verwinnend blyken geeft,
 „ Hoe hy naar Wet te zaam en billyk Vonnis streeft?
 „ En, wyzend van zich af bebloed te zegepraalen,
 „ Eer door lankmoedigheid dan strengheid wilde dwaalen?

- De Wysgeer zweeg. De Vorst van *Gange* valt, terstond;
 Den Veldheer om den hals. „ O, by het dier Verbond,
 „ Waar door ge ons Schutsheer zyt (laat hy den *Gryzaard* hooren)
 „ Doorlugte Vader, wil ons aller wensch niet stooren!
 „ Ach, neem het aan als 't geen ik eenig van u vraag,
 960 „ En voor welk eene gunst ik alle gunsten waag.
 „ Gebie, verg wat gy wilt, gy zult gehoorzaamd wezen,
 „ Zoo ras voor 't zeegryk Hoofd geen dood meer zy te vreezen!
 „ Ook weigerd gy my niet den dierb'ren naam van Zoon:
 „ O stel het Vaderlyk gemoed dan nu ten toon!
 „ O sta my toe dat ik, in 't spreekken van uw daaden,
 „ Niet met zoo bloedig een verbeelding zy belaadn,
 „ Maar ronduit zeggen moog' dat ik, in groot gedrag,
 „ En ziels-vermoogen, nooit doorlugter Helden zag!

- Nog stond de Veldheer stil; en diep in 't overdenken
 970 Van zulke woorden. Straks temt hy 't geraas door 't wenken.
 Elk wagt, met ongeduld, wat hy besluiten zal,
 Of F A B I U S ten heil, ten uitstel, of ten val.

Toen hief hy Hemelwaarts zyne oogen en zyn handen,
 En riep: „ O Goden! neemt dit aan voor offerbranden,
 „ En wendt van my de Wraak, op and'ren afgestuit,
 „ Of rukt ze, als ik nu doe, ten diepen boezem uit!

Hy zweeg niet, of het Heir stond daar van opgetoogen;
 In plaats van toorn verscheen het diepft ontzag in de oogen.

980 Het hartlykst vreugd-geschal verspreidde zich in 't rond,
 Van zoo veel Duizenden als uit maar eenen mond;
 En hy gevoelde zelv, door dit gejuig te hooren,
 Nooit zulk een Ziels-vermaak en blydschap van te vooren.

Straks wierd een deel des Volks, met een ervaren Hoofd,
 Bevolen den *Samnyt*, nu van zyn magt beroofd,
 En geenzins meer in staat in 't Veld van *Mars* te praalen,
 Zelfs te vermeersteren tot in zyn verr'ste paalen:
 En, van het ander deel verzed, vertrok men weêr
 Naar *Rome's* hoogen Wal, en lei de Wapens neêr.
 990 Straks wierd Vorst TEUPHIS raad gevolgd; en *Rome's* Vaad'ren
 Bespeurden FABIVS hen pas, gebonden, naad'ren,
 Omringd van Volk, en door de vreugdegalmen heen,
 Of deeden hem terstond in volle Vryheid treên.

De jonge Krygsheld gaf toen ook een wysheids teeken,
 Tot staaving zyner deugd, zoo zegeryk gebleeken.
 PAPIRIUS wierd op het tederste begroet:
 Hy viel hem om den hals met een ontroerd gemoed,
 En, van dien dag af aan, getrouwe Boezemvrienden,
 Was geene schaduw zelfs van twist by hen te vinden.

1000 Hy was te *Rome* groot die Legers overwon,
 Maar grooter, die zyn hart en drift vermeest'ren kon!

Einde van het SEVENDE BOEK.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D

VAN HET AGTSTE BOEK.

Dood van ALEXANDER, en van PORUS, welke tydingen ASCON, te rug koomende van zyne Reis naar het Koninkryk van PORUS, werwaarts hem FRISO uit Carmanie gezonden had, te Rome medebrengt: als mede hoe PTOLEMEUS Landvoogd van Egypten was geworden, en hoe hy FRISO aanbood om aldaar by hem te komen, tot dat men iets voor hem zoude kunnen ondernemen. Verders verbaalt ASCON door wat middel hy van de Koningin MELITE had geboord, en haar verblyfsplaats ontdekt. Blydschap van FRISO. Hy besluit ten spoedigsten van Rome naar Gades te vertrekken om MELITE af te haalen, en vervolgens te zamen naar Egypte by PTOLEMEUS zich te begeven. De Romeinen zetten hem drie welbemande Schepen by. Hy neemt afscheid van PAPIRIUS en FABIUS, en vertrekt. Redenvoeringen over de grondbeginsels der Romeinen in hun Staats-bestier. TEUPHIS verbaalt hoe men PORUS had opgevoed. FRISO ontdekt wie TEUPHIS is. Zyne vreugde over deze ontdekking.

J. V. Schley inv. et sculp. 1757.

AGTSTE BOEK.

Intusschen van den Troon, die d'andre Heerschappyen
 Alleen den Scepter leend, om tot zyn wit te dyen,
 Zag de OPPERHEER van al wat wezen kreeg, volbragt
 Wat door zyn gramschap was aan 't Oosten togedagt:
 Maar tevens hoe de Vorst, verordend hem te wreeken,
 Ook waar' van alle deugd en wysheid afgeweeken;
 Zich zelv' verwaand den roem toemeetend zyner daên,
 Gereed om, heet naar moord, al verder voort te gaan:
 De GODHEID leerde hem waar op hy was vermetel,
 10 En stiet hem in het Graf, van CYRUS hoogen Zetel.

Hy viel in 't midden van zyn trotsheid en zyn roem,
 Voor 's HOOGSTEN aangezigt, gelyk een teëre bloem.
 Al zyne schatten, al zyn poogingen verdweenen;
 En al zyn heerlykheid vlood rasser van hem heenen,
 Dan een geslepen Kei, door een bedreeven hand,
 Ten slinger uitgeloft aan 't *Balearisck* Strand;

Of sneller door een droom de Rustkoets uitgedreeven,
Als 't lang geketend oog *Aurora* ziet herleven.

- Deez' tyding kon de Vorst van *Gangaris* alleen
20 Aanschouwen als het eind van zyn weêrwaardigheên.
Want, hoe hy waar' bemind van *Rome's* Volk en Grooten,
Hy was als in een' hoek der Waereld opgeslooten:
Terwyl *AGRAMMES* zich nog meer bevesten kon,
En mogelyk den haat der Volken reeds verwon.
Niets kost een' Dwingeland om zyn gezag te staaven,
En 't ligt verleidde Volk te meerder te verslaaven;
Ja waar' het zelfs de Deugd, waar meê hy hen verblind,
Hy kiest ze, zoo hy slechts geene andre midd'len vind!
30 Maar 't lot van *PORUS* kwam deez' hoope zeer verkleenen;
Want ook was reeds het uur van zyne dood verscheenen.
Held *PORUS* was niet meer! Hy had den hoogen Staf,
Eer *ALEXANDER* zelfs verwisseld met het Graf,
Zyn kragt door droefheid zynde en door bekoomen wonden,
In 't vegten voor zyn Recht, en Vaderland, verslonden.
Het Hoofd der *Grieksche* magt, in zyn Gebied gevest,
Gebood nu dit wel eer zoo zegeryk Gewest.
En wat was toch van een zoo vreemde hand te wagten,
Die, buiten twyffel, slechts naar eigen nut zou tragten,
En zich in dat gebied bevesten, zonder dat
40 Men ooit de minste hulp van hem te hoopen had;
Ja die zich zelven eer *AGRAMMES* zou verpligten
Om, met zyn hulpe, zich een nieuwen Troon te stigten,
Terwyl daar in zyn Hof niets dan een nieuwe smaad
Te wedervaaren was, en mooglyk weêr verraad.

- Held *ASCON* van dien kant thans weêr te rug gekoomen;
Verscheen met al dit nieuws in 't zegepraalend *Romen*.
Ook gaf hy hen berigt hoe hy, door hunne vlugt
Uit *Pasargades* Wal, verlegen, en bedugt
Van hen in langen tyd niet op te zullen spooren,
50 Naar *Babylon* vertrok om van hun lot te hooren.
De *MACEDOON* verwagte, in die vermaarde * Stad,
(Die hy ten Rykstroon reeds voor zich verkooren had)

Van

* Igitur tanquam conventum univèrsi Orbis acturus, *Babilonem* pervenire festinabat.
CURT. Lib. X. Dat is: Hy haastte zich derhalven, om naar *Babylon* te koomen, als of by
bier de gebeele waereld had willen byeensvergaderen.

- Van alle Volkeren, hem dienende, Gezanten;
 Om, van een's ieders magt bewuft, aan veele kanten,
 Gelykelyk het Zuid en Westen in de vlam
 Te zetten, toen de Dood hem overromp'len kwam.
 Held A s c o n dagt dan hier berigten te bekoomen,
 Waar dat zyn Koning 't laatst was vlugtende vernomen,
 En hem gelukte zulks. Verr' van eene ydle reis
 60 Te doen, verkreeg hy zelfs nog meer dan zynen eifch.
 't Was nu niet meer geheim wat eedel Vrindfchaps teeken
 Van P T O L E M E U S was voor *Gange's* Vorft gebleeken,
 Wanneer hy, toen men 't bloed van O R S I N E S vergoot,
 Den Prins, door zynen raad, redde uit den hoogften nood.
 Held A s c o n kreeg van hem te *Babel* aangekoomen,
 Berigt hoe F R I S O was gevlugt naar 't verre *Romen*.
 De Landvoogd, die 't bewind van *Sidons* Kusten had,
 Thans ook te *Babylon*, om van zyn Vloot en Stad
 Den Koning rekenschap en kenniffe te geeven,
 70 Had F R I S O met zyn' Stoet aan L A G U S Zoon beschreeven:
 Verhaalende op wat tyd, dien Veldheer ten geval,
 Hy deezen jongen Vorft liet reizen uit zyn' Wal.
 Maar P T O L E M E U S deede aan A s c o n mede hooren
 Den aart van hem, die nu ten Koning was verkooren.
 In A L E X A N D E R S plaats: en hoe deez * Jongeling,
 Zoo laag van hart als geeft, van 't bloedige geding,
 Dat onder de Opperften des Legers was gereezen,
 In 't kort, naar allen fchyn, het offer zoude wezen.
 „ Want (zei hy) elk die flechts bekleed was met gezag,
 80 „ Begeerde een Heerschappy tot loon van zyn gedrag:
 „ En waar' niet tot dien prys gezogt de Vreë te koopen,
 „ De *Eupbraat* was, rood van bloed, reeds naar de Zee gelooopen,
 „ Wat my belangt, de *Nyl* zal buigen voor myn' Staf:
 „ En, schoon een ander my dien in de handen gaf,
 „ En ik myn pligten weet, ook niet denk te overtreden,
 „ Ik dugt in korten tyd weêr wiffelvalligheden.
 „ Ik zal geen muiery beginnen, maar de Vorft
 „ Zal ras bemerken welk een vreeslyk pak hy torft.
 „ Wy zyn te lang gewoon het Oorlogs-Zwaard te heffen,
 90 „ Om plotsling 't vreedzaam wit, dat men bedoeld, te treffen.

* A R I D E U S, Broeder van A L E X A N D E R.

- „ Hoe 't zy, voor dat men daar een and'ren Standert plant,
 „ Gaa 'k naar myn nieuw bewind, en deez myn regterhand
 „ Zal daar den mynen wel zoo diep den grond indrukken,
 „ Dat niemand hem zoo ligt daar weder uit zal rukken.
 „ Gaa, streef naar *Rome*, geef te kennen aan uw' Vorst,
 „ Dat P T O L E M E U S, die zich voor hem waagen dorst,
 „ Wanneer hy niets vermogt, door zich te zien verhoogen;
 „ Niet minder zyn geluk en welland heeft voor oogen;
 „ En C Y R U S Dogter hoore, op 't spoedigste, uit uw' mond,
 100 „ Dat hy vervolgen zal het geen hy toen bestond!
 „ Het Koninklyke Paar koome in *Egypten* rusten,
 „ En deele in myn gezag, tot dat aan *Gange's* Kusten,
 „ Het zy door list, het zy door openbaar geweld,
 „ Tot hun herstelling iets in 't werk kan zyn gesteld.

- Maar deeze tyding, hoe ze ook gunstig mogt gelyken,
 Moest voor een and're nog zeer verre in waarde wyken.
 Had A S C O N *Gange's* Kroon met zich te rug gebragt,
 Verkondigd dat de Prins wierd in zyn Ryk verwagt,
 Door geen Verraders of Weêrstreevers af te wyzen,
 110 Hy had geen grooter vreugde in zyne Ziel doen ryzen.
 Hy had op Reis van 't lot der Koningin gehoord,
Melite's woonplaats zelfs gelukkig opgespoord:
 Ja zoo, dat niets haar weêr waarschynlyk zou doen derven;
 En deed zyn' Koning dus deez blyde Maar verwerven:

- „ By 't *Syrisch Byblus* vond ik eene Kiel nu reê
 „ Naar 't ryk *Sicilië* te streeven door de Zee;
 „ En, wyl men ligt van daar *Italië* kan naaken,
 „ Scheen my deez omweg geen verandering te maaken.
 „ Of liever 's Hemels wil deed my ter goeder uur,
 120 „ Voorspoedig stevenen naar *Syracuse's* Muur!
 „ Een Handelaar, gewoon die waat'ren te bevaaren,
 „ En *Gades* te voorzien met *Asiaatsche* Waaren,
 „ Word naauwelyks gewaar van welk afleggend oord
 „ En naar wat doel ik reis, of vat verbaasd het woord,
 „ En spreekt: O zeldzaamheid! ô wond're lotgevallen!
 „ Wat vreugde in de ommetrek van *Gades* hooge wallen!
 „ Ja wat verlossing uit een' hopeloos staat!
 „ Het Godendom bekroond de vroomheid vroeg of laat;

- „ En 't Noodlot mag een wyl zyn bitter gal doen smaaken,
 130 „ De Hemel zal de deugd op 't laatst gelukkig maaken!
 „ Terwyl ik staa verzet op 't geen dien vreemdeling
 „ Dus met genoeg en met verwondering,
 „ Hervat hy: Gy dan kunt uw' Vorst een Maar verkonden,
 „ Waar aan zyn dierste wensch niet min zal zyn verbonden,
 „ Dan zyne Moeder zal met vreugd zyn aangedaan,
 „ Zoo ras zy zyn behoud zal uit myn' mond verstaan.
 „ By haar is alle hoop zyn 's levens reeds verdweenen;
 „ Zy doet niet dan dien Zoon op 't tederst te beweenen.
 „ Maar gy verwacht nu reeds dat ik u melden zal,
 140 „ Hoe 'k deeze dingen weet; en door wat vreemd geval,
 „ My zulk een Koningin gebeurde te begroeten!
 „ Hoor dan hoe 't noodlot my haar deed het eerst ontmoeten:
 „ 'k Zworf met een *Punisch* Schip langs *Thetis* wyden plas,
 „ Het welk naar 't *Gaditaansch* gebied verordend was,
 „ Maar in onz' spoed door Storm en Tegenwind verhinderd
 „ Was al ons Leestogt dus bedorven en verminderd,
 „ Dat we aan een onbewoond en steeds gevloeden oord,
 „ Een Eiland door een reeks van Rotzen omgeboord,
 „ Beslooten in onz' nood op 't spoedigste te roeijen,
 150 „ Of ergens eene Beek met helder nat mogt vloeijen.
 „ Maar wat verwondering verrukte onze oogen daar,
 „ Wanneer we eene achtb're Vrouw, omringd door eene Schaar,
 „ Van pragtig uitgedoste en vreemd gekleedde Lieden,
 „ Bespeurden in een Woud de Middag-Zonne vlieden.
 „ By haar, die de Opperste van dit gezelschap schein,
 „ Zat stil aan ieder zyde een Jong'ling; ongemeen
 „ Beide in het uiterlyk van aanzien en van wezen,
 „ En in wier oog iets grootsch en Vorstlyks stond te leezen.
 „ Wy zagen nooit voorheen zoo veel bevalligheid,
 160 „ En houdingen, beziel'd door zoo veel Majesteit.
 „ Wy wierpen gansch verbaasd ons neder voor hun voeten,
 „ Niet wetende of wy Goôn of Menschen hier ontmoetten:
 „ Maar *Gange's* Koningin (want deeze was het) rees
 „ Zelve op, en sprak ons aan, en bande alle onze vrees.
 „ O (zei ze) is eind'lyk dan het dierbaar úr gekoomen,
 „ Dat hier een Sterv'ling word tot onze hulp vernoomen!
 „ O Mannen, is de deugd van waarde aan uw gemoed,
 „ Rukt ons van deeze plaats, en uit onz' tegenspoed!

- „ Wy zullen niet alleen, door slechts uw daad te pryzen,
 170 „ Maar met gewenschten loon, u dankbaarheid bewyzen.
 „ Wy zyn door onweêr hier gedreeven, en onz Schip,
 „ Ligt ginder reddeloos, verbryzeld op een Klip.
 „ De Zon is vyfmaal reeds gedooken in de Baaren,
 „ Dat we ons zien bloot gesteld voor allerlei gevaaren.
 „ O mogten wy nog eens het *Punisch Sidon* zien,
 „ De Hemel konde ons geen' gewenschter voorspoed biên.
 Ik antwoord op deez taal: „ De onsterfelyke Goden
 „ Zyn ook van ons gevreesd, en we eeren hun geboden.
 „ Wie gy moogt zyn (alwaar 't dat uw doorlugtig oog,
 180 „ Elk niet tot diep ontzag en deerenis bewoog)
 „ Gy zult gewis onz hulp en al onz magt genieten,
 „ Is 't dat geen verre Reis mooge uw geduld verdrieten:
 „ Want onze Kiel is naar de *Gaditaansche* Kust
 „ Tot een gewichtig wit, te *Sidon* uitgerust.
 „ Wy zouden, ongestraft, ons niet te rug begeeven,
 „ Nog elders heen, of 't waar ten koste van het leven.
 „ Zoo streng luid ons bevel. Indien gy *Gades* dan
 „ Wilt aandoen, zie hier 't Volk dat u behouden kan.
 „ Van *Gades* zal wel haast door deze zelve stroomen,
 190 „ Waar 't u behagen mag, voorspoedig zyn te koomen.
 „ Men neemt myn voorstel, straks na deez woorden, aan,
 „ Gelukkig het gevaar, dat blikte, dus te ontgaan;
 „ En, met ons op de Zee zich hebbende begeeven,
 „ Door wind en stroom, met meer geluk dan ooit, gedreeven,
 „ Verstaan we uit haaren mond, met diep ontzetten zin,
 „ Hoe 't Lot ons reizen deed met eene Koningin.
 „ O, zei ze voorts, indien men slechts aan alle Volken
 „ Verkondigde, hoe 'k, verr' door deez vreemde kolken
 „ Gezworven, aan het eind der Waereld my bevind!
 200 „ O Zoon, o waarde Prins, zoo dier van my bemind,
 „ Is 't dat gy 't lieve licht der Zon nog niet moet derven,
 „ Of 's Vyands woede ontvlugt, verpligt zyt om te zwerven,
 „ Ook kwam u deze Maar ter ooren, en ik zag
 „ U mogelyk eens weêr... Hoe zalig waar' die dag,
 „ Waar op gy, dien ik in het Oosten heb verlooren,
 „ My by den ondergang der Zonne wierd herbooren!
 „ Wy hoorden verder hoe, door een 's Verraders Staal,
 „ En Staf en Leven was ontrukkt aan haar' Gemaal,

- „ De Rykstad in de vlam gezet, een moord gereezen,
 210 „ Waar in haar oudste Prins ook zou gesneuveld wezen:
 „ Of wel, gelyk zy zelv, verr' heen, naar allen schyn
 „ Gevank'lyk weggevoerd; om buiten magt te zyn
 „ Van, door zyn Recht in 't hart des Volks te doen herleeven,
 „ Den Booswigt eens den loon van zyn verraad te geeven.
 „ Voorts, eindigende onz Reis, en koomende in de Stad,
 „ Die door de groote Zee van *Atlas* word omvat,
 „ Wierd niet zoo ras haar lot en ongeluk vernomen,
 „ Of deed medoogendheid in ieders boezem koomen.
 „ Wy mede zweegen niet. Het gansche Volk verstond
 220 „ En haar mildaadigheid en goedheid uit onz' mond.
 „ Want zekerlyk geen Vorst, hoe hoog hy zy verheven;
 „ Konde ons een' ryker loon of meer geschenken geeven.
 „ Vervolgens, eer ik my begaf ten nieuwen togt,
 „ Wierd ik op 't vrindelykst in haar Vertrek verzogt;
 „ En hoorde haar aldus: „ Hoe verre u 't lot mag dryven,
 „ Myn Vrind, herdenk altyd, wie dat gy hier laat blyven.
 „ Verkondig overal myn woonplaats; des te meer
 „ Dewyl ik thans geen hulp en geene magt ontbeer.
 „ Dit edelmoedig Volk heeft my niet slechts ontvangen
 230 „ Met vreugd, maar zal my zelfs zyn' bystand doen erlangen.
 „ Hunne Overheid heeft reeds een gansche Vloot beloofd,
 „ Zoo ras het Oorlogs-Vuur zal wezen uitgedoofd,
 „ Waar meê *Carthago*, door * *AGATHOCLES* besprongen,
 „ Een tyd lang op het naauwst gevaarlyk word gedrongen.
 „ De Zeemagt dezer Stad helpt thans *Carthago* meê!
 „ Maar, koomende te rug met een gewenschte Vreê,
 „ Ontvangt ze straks bevel my veilig te doen landen,
 „ Of aan *Berythus* Kust, of *Sidon's* dierbre Stranden.
 „ Intusschen vraag alom, verneem of niemand heeft
 240 „ Gehoord van eenen Prins, die doolende ommezweeft;
 „ Indien hy slechts der magt zyn's Vyands is ontweeken!
 „ Zie daar alleen wat ik kan van zyn noodlot spreken.
 „ Helaas! zie daar de hoop die myn gemoed nog helpt,
 „ Zoo lang geen droever Maar myn binnenste overstelpt!

„ Voorts

* Zie hier over het IV. Cap. van het XXII. Boek van JUSTINUS, waar op hier gezien word.

„ Voorts (sprak de Handelaar) kunt gy verwittigd wezen;
 „ Dat nog in *Afrika* de Vreê niet is herreezen:
 „ Dat nog de Koningin aan *Gades* ryke Kust,
 „ In alle veiligheid, met haare Prinssen rust,
 „ En dat ik zelv, met vreugd, aan haar na weinig dagen,
 250 „ Van een zoo groot geluk en voorspoed zal gewaagen.
 „ Zy wagte daar tot dat uw Vorst haar kennis zend,
 „ Waar heen zy haare Reis, of hy de zyne wend.

Held *Ascon* floot. De Prins, van blydschap opgetoogen;
 Viel fluks hem om den hals, en sprak met weenende oogen:
 „ Wy zelv, myn Vrind, wy zelv, wy zullen door de Zee
 „ Straks zoeken, aan een zoo gewenschte en waarde Reê,
 „ Een Moeder, zoo bemind, zoo lang geschat verlooren,
 „ En die de Hemel u zoo zeldzaam op deed spooren!

260 Fluks haaft hy zich om aan *PAPIRIUS* berigt
 Te geeven van dit nieuws; en hoe hy, thans verplicht
 Eerst *Gades*, voorts *Egypte* op 't spoedigste te naad'ren,
 Zyn hoop tot bystand vestte op *Rome's* groote Vaad'ren.

„ O (sprak hy) dapper Held, daar dit Gemeenebest,
 „ Met recht, zyn' luister, eer, en hoop op heeft gevest,
 „ Door lange op het genot van uwen arm te roemen,
 „ Zy *Rome* eens 't Hoofd van gansch *Italië* te noemen!
 „ Maar weiger my geen hulp: vergun my mynen eisch,
 „ Op dat ik veilig door de groote Waat'ren reiz',
 „ En eene Moeder weêr ten laatsten mooge aanschouwen;
 270 „ Wiens noodlot my zoo lang heeft wreedelyk doen rouwen:
 „ Helaas! hebt ge in uw Jeugd uw Moeder ook bemind,
 „ Zoo weet ge in welk een' staat myn ziel zich nu bevind!
 „ De vreugde, die 'k haar zal door myn verschyning geeven,
 „ Is een vermaak voor my zoo dierbaar als myn Leven!
 „ Mogt ik, door 's Hemels wil, myn' Zetel weêr betreên,
 „ Ik zag een' duizend-tal van kielen op de Zeên
 „ Gereed om, op myn' wenk, haar Vlaggen te doen eeren;
 „ Zoo verr' *Neptuins* gezag zich uitstrekt op de Meeren.
 „ Thans smeek ik slechts om Drie: Zoo ligt word alle magt,
 280 „ Waar meede een Sterv'ling is bekleed, te niet gebragt!

De

De *Roomfche* Raad had reeds befloten van te voeren,
 Wat of men op deez beê den Koning zou doen hooren:
 Want ieder oogeblik konde eene omwenteling
 In 't Ooften, daar het al aan eenen adem hing,
 Dien Prins weêr nieuwe hoop tot zyn geluk doen ryzen.
 Men was beraaden hem deez hulp niet af te wyzen,
 Noch *Rome* aan hem te doen herdenken met berouw,
 Wiens naam hy d'Aarde door met zich omvoeren zou.

Fluks kreeg *SULPITIUS* bevel, op 's *Tibers* Stroomen,
 290 Drie Kielen, wel bemand, reisvaardig te doen koomen;
SULPITIUS, wiens lange ervarenheid geen Ree
 Was onbekend op 't wyd der Middelandfche Zee!
 Hy deed van ftonden aan de ftoutfte Zeeliên gaad'ren,
 Met krygs en mond-behoeft' de holle Schepen naad'ren,
 En ziet met vreugd hun moed. Elk hunner had, voorheen,
 De *Gaditaanfche* Kuft veel meer dan eens betreên,
 En d'ouden Oceaan, ten hemel opgezwollen,
 Zien toomeloos en woest langs zynen bodem rollen.
 Ook was hen 't Strand bekend daar 't groote Stroom-gebied
 300 Uit *Ethiopië* met zeven monden vliet;
 En daar de Koning wenschte op 't spoedigft heen te ftreeven,
 Waar' hem zyn dierfte fchat, zyn Moeder weêr gegeven.

Haaft naderde het uur. De fchoone *ATROSSE* treed
 Naaft 's Konings zyde, en is ten nieuwen togt gereed.
 Men zal nu wederom den Winden en den Baaren
 Betrouwen 't geen ontkwam aan zo veel doodsgevaaren.
PAPIRIUS genaakt, door *FABIUS* verzeld,
 En groet by zyn vertrek den Koninklyken Held.

De jonge Vorft doet hen deez dank'bre woorden hooren:
 310 „ Niets zal vermoogend zyn 't geheugen te verftooren,
 „ Verheven Mannen! van uw toegenegenheid
 „ En vriendschap, die my meer dan alle grootheid vleid!
 „ Ik zal den volkeren van uwe daaden melden,
 „ Zy diep verwonderd ftaan om zoo doorlugte Helden!
 „ Ik zal u Lauwer-blaên bereiden aan den Vloed
 „ Die *PTOLEMEUS* thans eerbiedig hulde doet;

„ En,

- „ En, ach! vermag ik eens op vaderlyke Kusten
 „ Na zo veel zwerfingen en wreede onheylen rusten,
 „ Zo verre *Aurora's* Ryk zich in het Oosten strekt
 320 „ Zal elk door uwe deugd tot deugd zyn opgewekt!
 „ De Volk'ren mogen haar voor on-navolgbaar keuren,
 „ Zy zullen my nogtans op 't zelve pad bespeuren!
 „ Ik heb, door uwe gunst, gewenschte rust ontmoet,
 „ Gevonden 't geen ik zocht in mynen tegenspoed;
 „ Maar 't geen nog grooter is, gelukkig mogen leeren
 „ Waar toe 'k gebooren ben, de Volken te regeeren!
 „ Ontvangt myn laatst Vaarwel! Geniet een' langen tyd
 „ Dat *Rome* zich in uw behoud en heil verblyd',
 „ En wensche om uw geluk! Want zekerlyk voor menschen;
 330 „ Ter heerschappy geschikt, is niets zo groot te wenschen,
 „ Dan dat hun Onderdaan den hoogen Hemel vraag'
 „ Dat hun doorlugtig hoofd de kroon der Grysheid draag',
 „ En laat zy weggerukt! O Koninklyke Mannen,
 „ Wilt myn gedagtenis nooit uit uw Ziel verbannen!

- Het oog word op deez taal bevogtigd; en men ziet
 Dat ze uit het diepst vertrek des harten heenen vliet.
 De gryze Veldheer kon zyn teêrheid niet bedwingen:
 En sprak: „ Beminn'lykste der groote Stervelingen,
 „ O regt doorlugte Prins! uw leerzaamheid, uw deugd,
 340 „ Zal eeuwiglyk alhier herdagt zyn met geneugt!
 „ O neen, wy zullen U zo schielyk niet vergeeten,
 „ En onz Nakomeling zal van uw wysheid weeten!
 „ Wyl ieder staat verzet, en Gy, door uwe vlyt,
 „ Der and're Vorsten aart gansch afgestorven zyt,
 „ Zal *Rome* uw' grooten naam zo veel te hooger pryzen;
 „ En uw geheugenis te meer ontzag bewyzen!
 „ 't Vercierd *Quirinus* Stad en 't Godd'lyk *Capitool*
 „ Aan zulk een' eed'len Prins te strekken tot een School.
 „ 't Gelukke U niet alleen daar Lessen van te haalen,
 350 „ Deel mede aan zynen glans in groote Zegepraalen!
 „ U geeve JUPITER zyn' Blickzem in de hand,
 „ En pletter' in het stof den snooden dwingeland
 „ Dien Ge op uw Zetel ziet de Volkeren verdrukken!
 „ Eene ongestoorde rust voleinde uwe ongelukken,

„ En, door uw deugd veel meer dan heerschappy vermaard,
 „ Zy de onverwelkbre roem der Helden U bewaard!

Hy zweeg: En FABIVS, met nog verrukter zinnen,
 Aanhoord men op zyn beurt het laatst Vaarwel beginnen:

- 360 „ O (sprak hy) FABIVS ontbreekt het aan geen stof,
 „ Maar woorden, om te regt te melden uwen lof!
 „ Wil JUPITER naar myn gebed en wensch U loonen,
 „ O myn behouder, haast op *Gange's* hooge Troonen
 „ Zult ge een volmaakt bestier, in *Rome's* wal geleerd,
 „ Vertoonen aan het Volk dat uwen Scepter eerd;
 „ En, zo gelukkig als gy deugdzaam zyt bevonden,
 „ Roemrugtig pralen in der laater eeuwen monden!
 „ Maar staat het Noodlot al te onwrikbaar; moet gy niet
 „ Verschynen in uw Land en wettig Ryks-gebied;
 „ U geev' de Donder-God, die hier van *Troje's* stranden
 370 „ ANCHISES Zoon met onz' *Palladium* deed landen,
 „ Een ander Ryk! schoon niet zo groot en uitgestrekt,
 „ Wat scheidt het zo het U den zelve luister wekt,
 „ En stof tot weldoen! Stigt een' Staat die hoog gereezen
 „ By 't verst gelegen Volk geagt worde en gepreezen!
 „ Eens hoore zynen roem en *Gange*, en *CHARSIS* Ryk,
 „ En 't smarte d'Indiaan hem niet te zyn gelyk!
 „ Hy buige 'er zich voor neêr, en schrikke om het verraaden,
 „ En dat zyn Vaderen bestonden U te smaaden!
 „ Vercierd met *Rome's* lust tot Vryheid en tot Wet,
 380 „ En uwe deugd, zy nooit die Zetel omgezet!
 „ Het lukke uw Nageflagt de Dwing'landy te weeren,
 „ En U, gelyk wy hier *ENEAS* hulden, te eeren!

Hy zwygt. Men hyft het zeil, verlaat der Helden Reê,
 En Vader *Tiberyn* dryft met hen heene in Zee:
 Die zagtyk langs haar' rug de kielen voort doet dryven,
 Als wilde zy hen nu voor altoos gunstig blyven.

- De Koning onderwyl merkt iets in zyn gemoed
 Dat hem met dankbaarheid voor *Rome* wenschen doet.
 Hy, de eerste Vorst, die zich van *Rome* deed beminnen,
 390 Verliet haar Vesten niet met koele en stille zinnen.

Verzet, in eene Stad zoo veel verheven Liên,
 Zoo veel rechtvaardigheid en wys beleid, te zien;
 Daar 't blind geval nooit recht verschaft om te gebieden,
 Maar daar en gunst en konst moest voor verdiensten vlieden,
 Begreep Hy, wel geleerd op zyn geboorte en naam
 Niet trots te zyn, waar toe de Vryheid is bekwaam:
 En de ondervinding deed ten klaarsten hem bezeffen
 Hoe zwaar 't is voor de deugd der Vorsten gunst te treffen;
 Terwyl ze zich alleen in een Gemeenebest
 400 Met eigen glans bekroond, en ieders agting vest.
 De Dwingelanden, die hem selv' zo veer deên vlugten;
 En de oorzaak waren van zyn waarde A T O S S E's zugten;
 Getuigden dat men nooit verzekerd is van rust
 Daar willekeur de toorts der heilige onschuld bluscht.
 En waar' hy niet geschikt voor zyn Geslacht en Staaten,
 Hy had, uit vrye keur, deez Velten nooit verlaten.

De Wysgeer TEUPHIS hoord deez taal uit zynen mond:
 „ O LEONAAT, waar ik voorheenen my bevond,
 „ Geen volk vermogt in my zo veel ontzag te wekken;
 410 „ En 'k voel dat hun gedrag my zal tot Leer verstrekken.
 „ Mag ik me eens weder op den Troon myn's Vaders zien,
 „ 'k Zal 't misbruik van de magt, zo veel ik kan, ontvliên.
 „ Ik zal myn Volkeren ook dezen indruk geeven,
 „ Geen Oppermagt zal meer hun voordeel tegenstreeven.
 „ Ook zal de Wet myn' Troon beklimmen: 'k wil alleen
 „ Haar stellen tot myn wit, en regel myner Zeên.
 „ O neen! de deugd is niet als and're Rykdom te erven,
 „ En geen geboorte, of naam, of recht, doet haar verwerven!
 „ Hoe veel verscheelde niet Vorst CHARIS van zyn' Zoon!
 420 „ Zit eens de deugd, tienwerf zit de ondeugd op den Troon!
 „ Hoe groot is BRUTUS hier, die s'Lands geluk dorst velten
 „ Op eigen bloed, het al gaf voor 't gemeen ten besten,
 „ En, door zyn voorbeeld, eerst den grondslag heeft geleid
 „ Van 's Volks doorlugt gedrag, en 's Lands rechtvaardigheid!
 „ Hem volgde LARGIUS het naast in groote daaden,
 „ Die, met de *Dictatuur* het allereerst belaaaden,
 „ Moest dienen tot een Baak. In zulk een tyds-gewrigt
 „ Gebied hy Koninklyk, maar naauw is 't doel verrigt

- „ Der Oppermagt, of hy verheft zich zelfs daar boven;
 430 „ Door zich van haaren glans vrywillig te berooven:
 „ Hy fchryft alle Eeuwen voor wat goed is, en belet
 „ Dat iemand, t'eener tyd, in zyne plaats gezet,
 „ Op al te lang gezag durft veften zyn gedagten,
 „ Uit vreez van zich te zien verfoeijen en veragten!
 „ Den Eerften heeft men dank te weeten dat, naar recht,
 „ Al wat 'er voorvalt word bedongen en bellegt,
 „ En dat noch vrynd, noch Maag, noch zelf-belang, de Wetten
 „ Ten nadeel van 't Gemeen, doen zwygen of verzetten:
 „ Den and'ren, dat men zelfs door zugt tot roem vermyd',
 440 „ Om, tot het uiterfte der vafteftelde tyd,
 „ Te pronken met den Staf, die geen meér nut kan geeven,
 „ Dan eenen flechts in eer en hoogheid te doen leeven.
 „ Groot is hy die naar zulk een voorbeeld doet en leeft,
 „ Maar grooter zekerlyk die zulk een voorbeeld geeft!
 „ Wat volk zal magtig zyn om Veften te overwinnen,
 „ Daar 't algemeene heil de handen en de zinnen
 „ Het Zwaard beftieren doet? daar elk met vreugd zich bloot
 „ Durft ftellen, 't Land ten nutte, aan de allerwreedfte dood?
 „ En daar de Eenvoudigheid 's Lands Schatkift dus zal vullen,
 450 „ Dat veele rampen zelfs die niet uitputten zullen;
 „ Jaa, dat geen vreemde Vorft, hoe verr' zyn magt zich fpreid,
 „ Bestaan zal voor hunn' moed en voor hun wys beleid!
 „ Sterft ALEXANDER? wie zal in zyn plaats regeeren?
 „ Wie zich als hy, die 't al verwonnen had, doen eeren?
 „ De Tweedragt grypt den Staf: en in het grootft gebied,
 „ Dat immer was, is 't al wanorde wat men ziet!
 „ DARIUS lot kan ook van deeze taal getuigen:
 „ Met zyn geluk moest al der *Persen* luifter buigen!
 „ Hier trekt, in tegendeel, geen Leger in het Veld,
 460 „ Of ziet zich door een tal van Koningen verzeld;
 „ Elk ftraks bekwaam 't beleid met het vermogen te erven,
 „ Komt de Opperfte in den ftryd het levens-licht te derven.
 „ Jaa, wierd het gansche Heir op eens te niet gebragt,
 „ Uit *Rome's* hoogen wal verfchynt een nieuwe magt,
 „ Door 't *Capitool* bezielt met even groote Helden,
 „ En overdekt met nieuw Gewêer en moed de Velden.
 „ 'k Zie klaar dat dit de vrugt der gulden Vryheid is,
 „ Wie, blyftze dus in waarde en in erkentenis,

- 470 „ 't Gelukken zal in verr' gelegene Gewesten
 „ En Koninkryken zelfs haare Arenden te vesten;
 „ Terwyl op Een' alleen, op Een's ervarenheid,
 „ De grondslag van 't behoud des vyands word geleid!

Dus grooter dan hy dagt, door de eigenmin te bannen;
 Vond zich de Koning klein by zo verheven Mannen.
 Hy merkte hoe daar meer van noôn was dan de naam
 Van Koning, en dat deugd alleenig is bekwaam
 Om Lieden, in den schoot der armoede opgetoogen,
 Verr' boven Koningen en Vorsten te verhoogen.
 Hy zugtte naar dien roem, en trooſtte zich alleen
 480 Met hoop van eens dit pad in voorſpoed te betreên.

- De Wysgeer antwoord hem; „t Hoogſt dat een Prins kan wenschen;
 „ Is, dat hy weeten mooge uit zo veel wyze menſchen
 „ Als hier te zamen zyn, wat waarlyk pryſs'lyk zy,
 „ Op dat de Vryheid niet verkeere in Tyranny.
 „ Gelukkig die den loop dier dingen regt mag leeren,
 „ Te pas gehoorzaam zyn, en weêr te pas regeeren!
 „ Maar ieder volk is niet van zoo verheven aart;
 „ En minder vind zich Een door flaverny bezwaard,
 „ Dan door de moeite om 't juk beſtendelyk te ontvlieden:
 490 „ 't Gehoorzaam zyn is ligt; maar laſtig het gebieden!
 „ De Geest van recht te doen word niet zo ras verſpreid,
 „ Men deeld ligt in 't Gezag, maar moeilyk in 't beleid!
 „ Hoewel uw goede wil dit voor hen had gekooren,
 „ Uw Volkeren zyn niet tot zulken ſtaat gebooren.
 „ Geen Wet is algemeen. Het zy zulks de Natuur,
 „ Of Lucht-geſteltnis werkt, door een geheim beſtuur,
 „ Elk Volk heeft zynen aart en eigen wyz van denken
 „ Nooit te overmeesteren, gevaarelyk te krenken,
 „ En even als een Vorſt voor *Rome* doodlyk is,
 500 „ Zoo waar de Vryheid ook voor 't Volk van *Gangaris*.
 „ De grootte van 't Gevaart, door de Oppermagt te bannen;
 „ Zag haaft, in plaats van Een', ontelbaare Tyrannen:
 „ Gy zoud in korten tyd gedwongen zyn den Staf
 „ Op nieuws in uwe hand te neemen tot hun ſtraf.
 „ Dewyl tot wis verderf de Vryheid word geſchonken;
 „ Ligt de Eigenbaat niet eerſt in ketenen geklonken?

- „ Hou dan de middelmaat. Gelukkig is het Land
 „ Daar 't Recht den Scepter zwaaid al is 't in eene hand?
 „ Gebie met wysheid, doe, gezeten op uw Troonen,
 § 10 „ De Vryheid naast uw zy, zich aan uw Volk vertoonen.
 „ Ontleed hen, met den staf in uwe regterhand,
 „ Het waare doel der magt, het welzyn van het Land:
 „ En tragt uw Nageflagt, door onverbreekb're Wetten,
 „ En voorbeeld, het misbruik des Scepters te beletten,
 „ Want zulke Wetten zyn der Ryken waare kragt,
 „ En de allersterkste zuil der Koninklyke magt;
 „ Zie daar waar mede een Vorst, geschikt een kroon te draagen,
 „ Elks lof meê winnen zoude en *Rome* zelfs behaagen.

- Daarop hervat de Prins: „ Gelukkig was het Land,
 § 20 „ O LEONAA T, wiens staf gy hield in uwe hand!
 „ Gelukkig zal het myne ook buiten twyffel heeten,
 „ Daar Gy, met wyzen raad naast myne zy' gezeten,
 „ Zult deelen in 't Gezag, en zegelen 't bevel
 „ Met schrande overleg. Gy kent het gansch gestel
 „ Der Heerschappy: gy weet hoe dat men moet regeeren.
 „ Gy slechts, gy waart bekwaam uw wetten te doen eeren,
 „ Gezeten op den Troon van *Romulus*, gelyk
 „ In 't willekeurigt Land en 't onderdaanig Ryk!
 „ Wanneer Gy redeneerd met deez' verheven Menschen,
 § 30 „ En overlegt wat meest voor Staaten zy te wenschen,
 „ Gy wint het allen af in wysheid en in raad:
 „ Men zwygt wanneer gy spreekt, en groot en klein, elk staat
 „ Te wagten op het woord dat uit uw' mond zal koomen;
 „ En ik, om uwen wil, ben aangenaam aan *Romen*.
 „ Schoon onderrigt door U ten opzigt van 't Bestier,
 „ Begreep ik nooit dat zulks zoo zwaar was, als ik hier
 „ Nu klaar heb opgemerkt. Wie leerde u deze dingen
 „ In *Gangaris*? zyn daar zoo wyze Stervelingen?
 „ Of hebt gy voortyds ook in het Gezag gedeeld?
 § 40 „ Ik heb my dikwyls reeds iets diergelyks verbeeld,
 „ En twyffelde, of ge alleen uw leeftyd hebt versleeten,
 „ Om iets, waar toe gy niet gebooren waart, te weeten?
 „ Hoe krygt men; zonder zelv te zitten op den Troon,
 „ Een kennis zoo volmaakt van de eigenschap der Kroon?

„ Hoe

„ Hoe van de Vryheid, langs des *Ganges* groote stroomen
 „ Noch nooit genaakt, jaa nooit in het begrip gekoomen?

Vorft TEUPHIS antwoord dus: „ In 't Koninklyke Hof,
 „ Daar 't noodigft waar', word minft geleeraard dezer stof.
 „ Onachtzaamheid! waar door zoo veel gedrogten ryzen
 550 „ In plaats van Vorften. 't Is niet zwaar den weg te wyzen
 „ Aan 't menschelyk verftand, gefchied het maar door Liën,
 „ Bekwaam om regt den aart der dingen in te zien;
 „ Verheven Zielen, die naa vlytig te overpeinzen
 „ Wat het Gezag beduid, zulks uiten zonder veinzen.
 „ Deez' Meesters zyn 't alleen, die 't vorftelyke Kind
 „ Al vroeg een Man doen zyn. Maar zulk een zwaar bewind,
 „ Niet zwaar voor hen, word meest door gunft en konft gegee ven,
 „ Aan Liedén, niets gewoon te leeren in hun Leven.
 „ Van daar, dat meereendeels, in plaats van groot te zyn,
 560 „ Een Vorft het Volk verblind met uiterlyken fchyn,
 „ Met pragt van kleederen, uitlandige manieren,
 „ En met in plaats der Ziel het Lichaam op te cieren.
 „ Het heuge u nog hoe dat Prins COSROËS, al vroeg
 „ Aan zulke dwaasheên vast, lafhartig zich gedroeg.
 „ Men had te *Tamafis* begrip van deeze dingen.
 „ Daar leerde men 't geluk van alle Stervelingen
 „ Diepgrondig in te zien; vervolgens ook hoe dat
 „ Hy, die den Scepter zwaaid, zich te gedraagen had.
 „ De Vryheid was daar ook bekend. Van veele jaaren
 570 „ Hoorde ik maar meenigwerf gelyk als hier verklaaren.
 „ Van welk een Land men was of Staat, men kreeg berigt
 „ Te *Tamafis* van zyn betrek'lykheid en pligt.
 „ Het woest en blind Geval, alleenig aan 't bestieren,
 „ Zal 't hart verbeteren, noch d'eed'len Geest vercieren.
 „ In *Afië* hield nooit een grooter Vorft den staf
 „ Dan PORUS, nu de prooy van 't alverflindend Graf.
 „ Hem mogt de teed're zorg zyn's Vaders niet gebeuren,
 „ Dien hem de Dood, in 't eerft der Kindfchheid, weg kwam fcheuren,
 „ Maar nog, door een gevolg diens Vaders wys beleid,
 580 „ Bestierde men zyn jeugd met alle omzigtigheid.
 „ De Vleyers waren reeds met hun bedurven zeden
 „ Zoo fchuw van het Paleis dat geen daar in dorft treden.

„ Daar

„ Daar kwam in zyn vertrek nooit list of logen-taal,
 „ En altyd hoorde men daar een getrouw verhaal
 „ Van groote daaden, zoo door het Gemeen bedreeven
 „ Als Vorsten. Hy wist reeds wat waarlyk was verheven,
 „ Wanneer men and'ren nog met Kinderspel begroet,
 „ En staåg met beuzelwerk vergiftigd het gemoed.
 „ Men had de dank daar van * drie Gryfaards toe te brengen
 590 „ Gezogt door 't gansche Ryk. Zy wilden niets gehengen
 „ Dat zyne zeden kon verwyven, en het geen
 „ Hem buiten 't enge spoor der eere kon doen treên.
 „ Deez' Mannen, die de kunst der Heerschappy verstonden,
 „ Verklaarden die getrouw uit hunne ervaaren monden,
 „ En riepen tot hun hulp een' Krygsman, van wiens naam
 „ Geheel het Oosten door getuigd wierd door de Faam;
 „ En wiens beleid en moed had altyd uitgeblonken.
 „ Niet om des Vorsten hart met oorlogs-lust te ontvonken,
 „ Maar om het zwaard te pas te zwaaijen, en het Land,
 600 „ Door onverzaagd gedrag te hoeden voor den brand.
 „ Men mag hoe zeer men wil, de Vrede altyd begeeren,
 „ Een dwaaze Nabuur kan straks Vrede in Kryg verkeeren.
 „ Die dan geen Leger had, en geen ervaaren Hoofd,
 „ Die wierd van stonden aan van Eere en Kroon beroofd.
 „ Terwyl deez' Gryzen dus, den Koning onderweezen,
 „ In 't geen te wenschen was, en 't geen hy moeste vreezen,
 „ Lei hem de Veldheer uit de pligten van een' Held,
 „ En hoe men zich beschermt, of aanvalt in het Veld:
 „ Hoe 't Leger word voorzien van leeftogt, hoe de Benden
 610 „ Best worden afgeregt in op het oog te wenden.
 „ Uit deeze opvoeding sproot een Vorst, wiens ziel een schat
 „ Van edelmoedigheid, en werkzaamheid bezat:
 „ Die Staatkunde en die Deugd te zamen wist te paaren,
 „ Zyn lust met 's Lands belang wist schrander te evenaaren,
 „ Die 't misdoen ligt vergaf, en niemand onrecht deê;
 „ Verschrikk'lyk in den kryg, teêrhartig in de Vreê;

„ Ver-

* PLATO verhaald dat men gewoon was aan de Kinderen der Koningen van Perzië te geeven vier Bestiërders van haare jeugd en Zeden, en dat zulks zag op de vier Hoofd-Deugden die een Vorst moet bezitten, als de Voorzigtigheid, de Rechtvaardigheid, de Zoerheid, en ten vierden de kunst des Oorlogs. In 1 Alcibiad.

- „ Die 't hachelykt geval wift duidelyk te ontleeden ;
 „ Die, minnende zyn Volk, van 't Volk wierd aangebeden ;
 „ En die, schoon hem het Lot des Oorlogs heeft verraên,
 620 „ Alle and're Koningen te boven heeft gegaan :
 „ Jaa, die gewond, geboeid, ontruikt aan zyn Vertrouwden,
 „ Door zyn' Verwinnaar zelv' nog grooter wierd gehouden.
 „ MELITE heeft gewis U meer dan eens gemeld
 „ 't Gedrag, en 't diep verftand van dien befaamden Held,
 „ En boven alles 't geen zy zelv' heeft ondervonden
 „ Toen ze, uit zyn oog en arm, naar STRAVO wierd gezonden.
 „ Hy gaf, in 't Affcheids-uur, haar 't denkbeeld van een Hof
 „ Daar alles is te koop voor goud of valschen lof :
 „ Voorzeggend wat daar na haar over is gekoomen,
 630 „ Wierd haar Gemaal of Zy door Vleijers ingenomen.
 „ 't Besluit van alles wat my de ondervinding geeft,
 „ En redeneering, is : Daar waare kennis leeft,
 „ En daar men Wetenschap, en Redenkunst, ziet praalen,
 „ Daar is de bron waar uit 's Lands welzyn is te haalen.
 „ Maar daar de Onwetenschap geplaatst is aan het hoofd,
 „ En door haar vuile damp het licht der Waarheid dooft,
 „ Daar zal het wreed Verderf, op Vorst en Land verbolgen,
 „ Gelyk een brandend vuur, of woedend onweêr, volgen.
 „ Gy dan, o Prins, wanneer Ge uw Rykstad wederziet,
 640 „ Geef aan de Wetenschap den zetel van 't Gebied.
 „ Rigt veele plaatzen op als *Tamafis*: geef schatten
 „ Aan Mannen, die 't geluk der Menschen regt bevatten.
 „ Werp weg 't veragtelyk Goud, kan yver, kennis, deugd ;
 „ Daar voor verkreegen zyn ! Uw dierbaarste geneugt
 „ Zy daag'lyks om te gaan met diep geleerde Liedén,
 „ En zulken die 't Verftand den waaren Rykdom bieden.
 „ Wat is 'er fchandlyker dan groot van staat te zyn,
 „ En kleen van kennis? of verflaafd aan valschen fchyn?
 „ Wat loflyker voor Hem, die Volken zal regeeren,
 650 „ Dan dat men zyn Verftand meer dan zyn' rang moet eeren?
 „ Niet dat een Koning zich, gelyk een' Leeraar, kwyt,
 „ Wiens kennis niets van 't geen te weeten is ontglydt :
 „ Maar zal een Vorst zich zelv' onfeilbre regels ftellen,
 „ Zulks moet uit meer dan een der Wetenschappen wellen :
 „ Of 't is een losse Leere, en nimmermeer zal Hem
 „ Regt blyken, wat en hoe zy zyn, dien hy de klem

„ Van Wet en Ryks-bestier, zomwylen moet betrouwen;
 „ En naast zyn zyde in magt en luister doen aanschouwen;

Op deeze wyze sprak Vorst TEUPHIS, en zyn taal
 660 Drong diep in 's Konings hart. Maar het gedaan verhaal,
 Hoe dat men zich gedroeg om PORUS te onderwyzen,
 Deed zyn verwondering tot hooger toppunt ryzen.
 Hoe meer hy 't gansch gedrag des Wysgeers overdacht,
 Hoe meer hy hem van een doorlugtige afkomst acht.

„ Waar, (dagt hy by zich zelv') waar kwam hem toch ter ooren
 „ 't Geen PORUS aan MELITE in 't afscheids-uur deed hooren.
 „ Hoe weet hy wat die Vorst myn Moeder heeft voorspeld,
 „ Een taal door Haar aan my, zelfs met geheim, gemeld?
 Hy stond een langen tyd verrukt en opgetoogen:

670 En, niet meer zynde in staat deez twyffling te gedoogen,

„ Neen (sprak hy) 'k veins niet meer: 'k heb lang ô LEONAAT;
 „ Vermoed dat ge ons verzwylt uw' regten naam en staat!
 „ Jaa, 'k heb, om uit den grond van myne Ziel te spreken,
 „ My zulks bereids verbeeld eer dat wy herwaards weeken.
 „ Uwe Edelmoedigheid, uw kennis, en uw trouw,
 „ Begeeren dat ik u voor grooter Stervling hou
 „ Dan uwe zedigheid te kennen heeftgegeeven.
 „ Gy waart wel eer gewoon met Koningen te leeven;
 „ En de oude CHARISIS was gewislyk de eerste niet,
 680 „ In wiens geheimst vertrek men U genaaken liet.
 „ 'K heb nopens PORUS nooit deez dingen hooren melden
 „ Dan van MELITE alleen. Ik weet te wel, hoe zelden
 „ Een van geringen staat zulk eene kennis heeft
 „ Der wyze, op welke men in Vorsten hoven leeft;
 „ In Indië vooral, daar zy zich grooter waanen
 „ Hoe meer men hun gedrag bedekt voor de Onderdaanen.
 „ O LEONAAT, hoe kreeg gy dan zulk een berigt
 „ Niet slechts van deeze onze Eeuw en smartlyk tydsgewrigt,
 „ Maar zelfs wat lang voorheen den Vorsten is weërvaaren;
 690 „ En waar in dat ze groot of wel verachtlyk waren!
 „ Jaa, spreekt men van een Stad, een Landschap, of een Ryk,
 „ Gy weet van hunnen staat terstond het innerlyk!
 „ O, voeg ter deez tyd by zo veel weldaadigheden
 „ Die van uwe afkomst ons en regten staat te ontleeden!

Aandagtig zag de Prins hem na deez woorden aan,
 Of mooglyk op 't gelaat iets zou te leezen staan:
 En of zyn ongeduld nog eer uit zyne trekken
 Dan uit zyn woorden zelfs vermaak vond iets te ontdekken.

Vorst TEUPHIS ziende 't uur vast naderen, waar in
 700 Hy 't ooge ontmoeten zou van *Gange's* Koningin,
 Had by zich zelv' nu reeds beflooten te openbaaren
 Zyn' naam, zyn' hoogen rang, en smartlyk wedervaaren.
 De zorg hield ganschlyk op dat eenige agterdogt
 De vrindschap van den Prins voor hem verflaauwen mogt:
 En 't was een dubble vreugd in 't harte te doen ryzen
 Om door MELITE zulks onwraakbaar te bewyzen.
 MELITE, die men nu wel haast ontmoeten zou,
 Die TEUPHIS zoo wel kende en zyne onschend'bre trouw,
 Kon niet bedroogen zyn noch 't denkbeeld van hem derven
 710 Hoe zeer haar 't valsch gerugt mogt heugen van zyn sterven.
 De kragt van zynen Geest spand hy dan niet meer in,
 En straks bespeurd men een' zeer diep getroffen zin.
 Niet anders dan wanneer de lang weêrhouden stroomen
 Van eene zilv're Beek den Dyk te boven koomen
 Door 's Landmans vlyt gemaakt, en langs het groene Veld
 Heen ruiffchen met een steeds verdubbelend geweld:
 Niet anders ziet men nu zyn tederheid ten vollen
 Ontbonden, en het oog doet tranen nederrollen.

„ Neen, (sprak hy) waarde Prins, neen, gy bedriegt u niet,
 720 „ En 't is geen LEONAA T dien gy hier voor u ziet!
 „ Ten laatsten is het uur, het dierbaar uur, verscheenen,
 „ Waar in ik my niet meer weêrhouden zal van weenen:
 „ Koomt ook de ontroering van uw oog uit uw gemoed,
 „ Erken, in uwen Vrind, erken uw eigen bloed,
 „ Jaa, by 't aanstaand geluk van 't weêrzien uwer Moeder,
 „ Ontdek in LEONAA T vooraf uw's Vaders Broeder!
 „ Die TEUPHIS, wien 't Gerugt een droevig einde gaf,
 „ Legt niet voor altyd neêr in 't akelige graf:
 „ De Hemel, die voor u byzonder wilde waaken,
 730 „ Deed u het eenzaam oord, daar hy verschuilde, naaken;
 „ En heeft zyn' levensdraad gespaard om uwe jeugd
 „ Ten Leidsman en ten spoor te zyn tot Heldendeugd.

„ Jaa, daar het alles schein voor u te zyn verlooren,
 „ Daar wierd het zeegrykste uur voor uwe Ziel gebooren:
 „ Daar daalde 't Eeuwig Licht der Waarheid van om hoog,
 „ Daar vlood de Vorst der Dood van voor uw duister oog!

Zo sprak hy. Maar wat tong vleid zich te kunnen melden
 't Zy de verwondering, het zy de vreugd der Helden.
 Niet anders dan wanneer men uit een' droom ontwaakt,
 740 En, worst'lend met den slaap, geen zeker denkbeeld maakt,
 Jaa, twyfeld of men nog in 't ydel Ryk der schimmen
 Gedompeld legt, dan weêr vermogt om hoog te klimmen;
 Zo stond de jonge Vorst, wantrouwende in 't begin
 Zyn ooge en zyn gehoor. Maar een doorgriefde zin
 En een getuige, in 't diepst des Harten aan het werken,
 Natuur, die 't bloed ontvonkt, doet haast de waarheid merken.
 Fluks, niet meer wederstaande aan 't innerlyk geneugt,
 Hem vallende om den hals, en weenende van vreugd,
 Doed hy den Wysgeer deeze opregte woorden hooren:

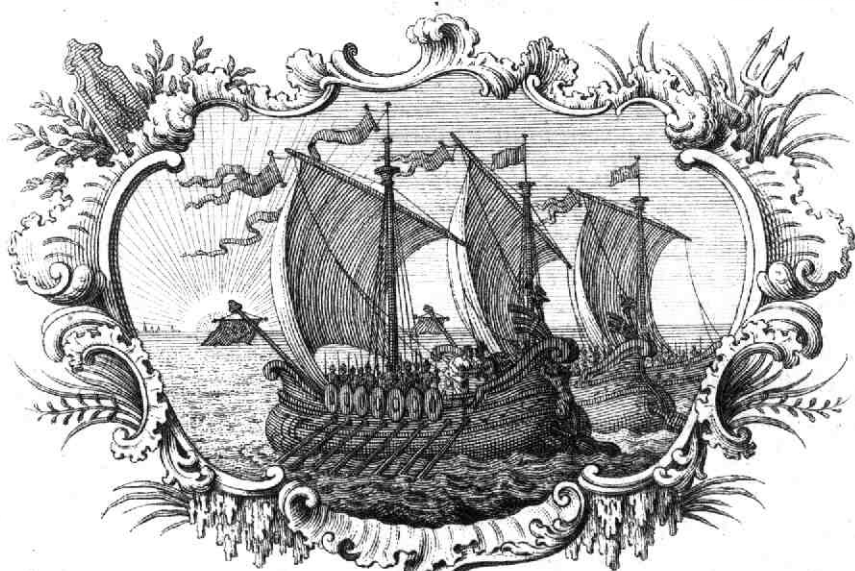
750 „ Neen, geen beminder uur kwam immer my te vooren
 „ Dan deeze erkentenis, en 'k had my nooit geleid,
 „ Zoo verre van myn Ryk, zoo lang door 't Lot misleid,
 „ Zoo dier een' Bloedverwant, op 't onverwagst, te vinden
 „ In den doorlugtigsten van myn beproefde Vrinden!
 „ Neen, geene ondankbaarheid verschuilt in myn gemoed,
 „ Ik hoor, o LEONAA T, ik hoor de stem van 't bloed!
 „ Myn hart, dat my voor lang iets groots van U deed denken,
 „ Zal U, zoo lang ik leef, myn teêrste erkent'nis schenken.
 „ Gy zyt het door wien ik myn' Schepper heb gekent!
 760 „ Uw Leer, uw Trouw, uw Deugd, getuigen wie gy bent
 „ Verheven Prins, of schoon myne eerste kindsche jaaren
 „ Niet der geheugenis van u bevatt'lyk waren,
 „ Of schoon uw lange ramp u lang vergeeten deed,
 „ De Hemel heeft uw' hoon gewroken en uw leed!
 „ Want eeuwig zal de roem van uwe daaden wezen.
 „ Zoo daar de Zonne daald als daar ze is opgereezen,
 „ Zal ieder TEUPHIS naam, en Koninklyke Leer,
 „ Begiftigen met lof en onverwelkbaare Eer!
 „ En, mag de glans der rust eens in myne oogen stralen,
 770 „ Gy zult, naast myne zyde, op Gange's Rykstroon pralen!

Na deze woorden gaf hen TEUPHIS het berigt;
 Hoe snood hy, by den Vorst van wanbedryf betigt;
 Min dan AGRAMMES had geloof by hem genooten,
 En van den top der Eere onwaardig was gestooten:
 Hoe dat hy, *Tamafis* verkiezende in zyn lot
 Ter woonplaats, daar het eerst van ZOROASTRES God
 Gehoord had, en zyn Wet diep in zyn Hart geschreeven:
 Hoe dat hy voorts, op nieuw de Rykstad uitgedreeven,
 In 't eenzaam woud het zwaard ontweeken was, tot dat
 780 De Prins, ook vlugtende, hem daar gevonden had.

E I N D E

V A N H E T

A C H T S T E B O E K

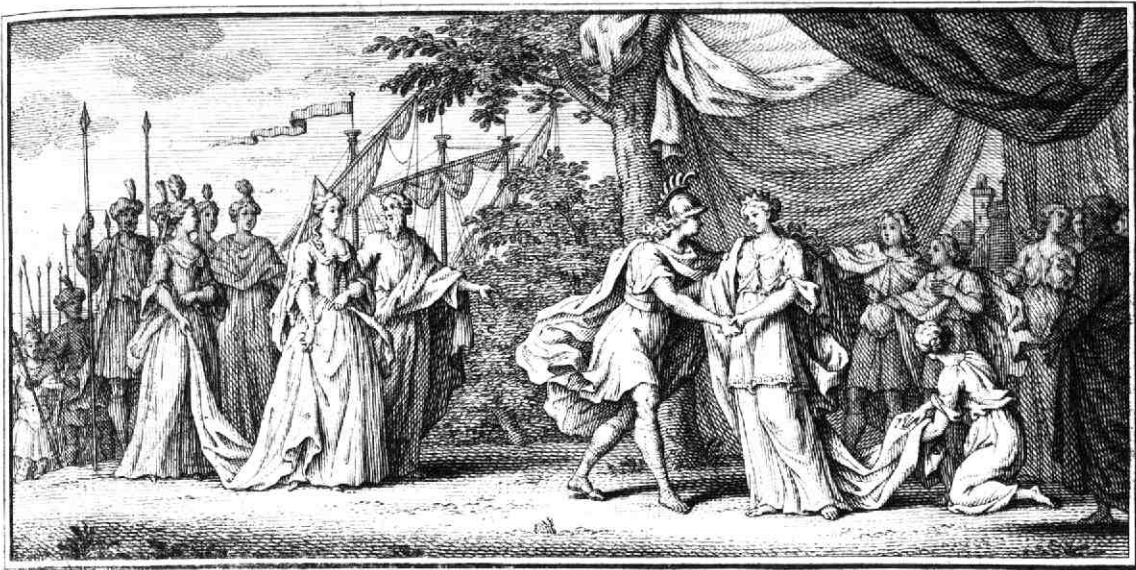
J. V. Schley inv. et sculp. 1757.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D VAN HET NEGENDE BOEK.

FRISO komt te Gades, alwaar hy zyne Moeder en twee Broeders vind. *MELITE* verbaald wat haar, zederd den brand van de Koninklyke Stad *Gange*, en de dood van *STAVO* is wedervaaren. Zy besluiten om zich naar Egypten by *PTOLEMEUS* te begeeven. Een zwaare storm overvalt hen op Zee. Zy verliezen Gades in het kort uit het oog en dryven wanhoopig in den ruimen en onbekenden Oceaen. Redenwoering van *TEUPHIS*. Na twaalf dagen te hebben omgezworven belanden de drie verstrooide Schepen het eene na het andere aan de Kust van het Eyland *Vectis*. Ontmoeting van *ARGENTORIX*, die met vrindschap word ontvangen, en ondervraagd nopens den Staat van dit Land. Geschiedenis van deezen *ARGENTORIX* en van den *Tiran*, thans aldaar regeerende; het welke *FRISO* doet besluiten met *ARGENTORIX* zelven naar het Land der *Alaanen* te stevenen.

NEGENDE BOEK.

Dus met elkanderen hunn' eersten ramp betreurend;
 Dit onverwagt geval het einde daar van keurend;
 En onderling zich meer verbindend aan elkaër,
 Word het aandagtig oog de ryke Kust gewaar,
 Daar *Gades*, uit den schoot der waat'ren voortgekoomen;
 Zich toont als Koningin der Wester-waereld-stroomen.
 Men ziet haar Torens reeds aan d'Eynder afgemaald
 Daar 't albezielend Licht in *Nereus* kolken daald;
 En, eer de daauw begint het dorre zand te laaven,
 10 Strykt de uitgediende Kiel haar zeilen in de Haven.

Nu, ZANGHELDIN, verhaal, indien slechts uwe stem
 Die der Natuur in kragt gelyken kan en klem,
 Wat blydschap der Vorstin van *Gange* wierd gegeven,
 Door haar' beminden Zoon te zien als wêer herleeven!

Maar

- Maar tevens geef ons ook te kennen hoe verrukt
 Die groote Jongeling, zoo lang door 't lot gedrukt,
 Zyn Moeder weêr aanschoude, en, enkel uit zyne oogen;
 Deed zien tot welk een' trap zyn hart was opgetoogen.
 Want in het oogenblik wanneer hy haar genaakt,
 20 Ontdekt men dat de vreugd hem stom en spraakloos maakt:
 Men ziet zyn rozekleur verschieten en verdwynen,
 En 't doodelykste bleek op zyn gelaat verschynen.
 Geen doodverf rees 'er op zyn voorhoofd, toen 't geluk
 Hem dag op dag verliet, en dompelde in den druk!
 Thans doet zyn vreugd byna de levens kragt bezwyken;
 Het geen 't verlies niet deed van zoo veel groote Ryken.
 Op 't laatst door haar gezigt als uit een' slaap gewekt,
 Zyne oogen met een Zee van traanen overdekt,
 30 En door die zelve vreugde op 't kragtigste aangedreeven,
 Omhelt hy haar, die hem het leven had gegeven;
 En zyn ontbonden tong roept uit: „ALWETEND OOG,
 „ Bereidde gy my zulk een' voorspoed van om boog!
 „ Wat klaag ik verder van een' Scepter te verliezen,
 „ Genietende een geluk, voor alles te verkiezen!
 „ O, duizendmaal voor my beminder dan een' Troon,
 „ O teed're Moeder ween niet meer om uwen Zoon,
 „ Of ween van vreugde als ik; en zegen deeze Kusten,
 „ En koom in mynen arm van alle uw zorgen rusten!
- MELITE was niet min door blydschap overmand,
 40 In 't binnenst haarer ziel. Haar allerdierbaarst pand,
 De Prins, met zoo veel zorg en teêrheid opgetoogen,
 Daar ze al haar hoop op velte in 't wagg'lend Ryksvermogen,
 Zoo lang betreurd, verschynt daar 't al verlooren scheen:
 Zy zag nooit zulken dag, nooit zulken dag voorheên.
 't Was haar onmogelyk van weenen zich te spaanen,
 En zy besproeid den Prins met de allerdierste traanen:
 Zy drukt den onvoorziens haar weêrgeschonken Vorst
 Met een volmaakte vreugde aan haar ontroerde borst;
 En eind'lyk boord deez taal, door 't hartverliggend weenen
 50 En door de ontsteltenis, en 't diep genoegen heenen:
 „ O Zegenryke Dag, o nooit volpreezen uur!
 „ On-overtrefbaar blyk van 't Hemelsche bestuur!

- „ By 't weêrzien van het geen men 't meest bemind, zyn Ryken,
 „ Of Aardsche grootheên niet het minst te vergelyken!
 „ O dierbeminde Zoon, dien 'k lang verlooren dagt,
 „ Wie had zoo groot een heil na zoo veel ramp verwacht!

Dit vloeiende uit den mond der Koninklyke Moeder,
 Omhelzen SAXO reeds en BRUNO hunnen Broeder.
 Hunne oogen geeven meê getuig'nis wat hun ziel,
 60 Door zyn gewenscht gezigt, ook nu te beurte viel.
 Zy vreesden hem de prooi van 't zwaard van den Verrader;
 Zy merken hem thans aan als hunnen tweeden Vader.
 Zy zagen nooit voorheen een schaduw van geluk,
 En zyn behoud voorfpelt het eind van allen druk.

Maar zou de blydschap hier een volle maat verkrygen,
 Verwondering moeste ook ten hoogsten toppunt stygen.
 MELITE, in het begin, hield haar gezigt verdagt
 Wanneer ze TEUPHIS merkte; al lang ter dood gebragt,
 70 Al lang, gelyk de Faam verbreidde, in 't Ryk der Schimmen;
 Van waar geen Sterveling vermag om hoog te klimmen!
 Wie mag 't dan zyn, die hier, met de gestaltenis
 Van TEUPHIS, praald, indien het TEUPHIS zelv niet is?
 Zyn Vorstelyk gelaat, zyn oog en houding melden
 Dat hier Een' word ontmoet der allergrootste Helden!
 Maar TEUPHIS zag haar pas naar zynen kant gewend:
 Of, naderend, maakt zich op deeze wyz' bekend:

- „ Neen 't is geen schaduw, geen van *Pluto's* Onderdaanen
 „ Wiens aangezigt gy ziet besproeid met vreugde traanen.
 „ 't Is STAVO's Broeder, 't is uw oude boezemvrind,
 80 „ Hy smaakt de zuivre vreugd, die ge op deez' Kusten vind!
 „ Hy heeft zyn' pligt volbragt; de vrindschap, u verbonden,
 „ Zyn liefde tot zyn bloed, zyn trouw bleef ongeschonden.
 „ Hy geeft u deezen Zoon weêrom. Deez vreugde alleen
 „ Weegt de ongelukken op die hy heeft doorgestreên!

Hy zweeg niet of de Prins, dien niets meer in kon toomen
 Om voor MELITES oog ATOSSE te doen koomen,
 Bragt dit verheven Pand van CYRUS roemryk bloed
 In d'arm der Koningin; en zyn verrukt gemoed

- Sprak dus: „ Zie, midden in de rampen van myn leven,
 90 „ Een blyk hoe 's Hemels gunst my nimmer heeft begeeven.
 „ Zie daar de Ryks-Vorstin der *Persien*, uwen Zoon
 „ Welwaardig! die hem niet bemind heeft om een Kroon,
 „ Maar, uit een zuivre liefde en trek van beider harten,
 „ Om hem tot troost te zyn, alle ongeluk dorst tarten.
 „ Van haar hoedanigheên, van 't geen in 't binnenst leeft,
 „ Dat haar geboorte zelfs zeer verr' te boven streeft,
 „ Van haar standvastigheid, wat rampen ons ook kwelden,
 „ Beminde Moeder, zal u de ondervinding melden.

- Na dat MELITE haar op 't tederst had begroet,
 100 Deed FRISO het verhaal hoe hy, met zynen stoet,
 Door overal Verraad en Dwingelandy te dugten,
 Gedwongen was zoo verr' van *Gangaris* te vlugten:
 Hoe dat hy TEUPHIS vond in 't eenzaam bosch aan 't strand:
 Hoe deezes taal hem trof; en hy zyn regterhand,
 Zyn Raadsman, en zyn steun, geweest was in het zwerven,
 En hoe hy hem en troost en wysheid deed verwerven.
 Voorts hoe hem het geluk begaf na CHARISIS dood,
 En waarom hy nu laatst naar 't vrye *Romen* vlood:
 En hy besloot met ook zyn Moeder te verzoeken,
 110 Te melden hoe ze zich bevond in deeze hoeken.

- Toen sprak de Koningin: AGRAMMES gansch verwoed,
 „ Brak Poort en Deuren op, en, druipende van bloed,
 „ Drong in 't vertrek daar 'k met uw Broeders was geflooten,
 „ En dreigde ons 't eerloos staal ten boezem in te stooten;
 „ Wanneer hem SADRUCOT, wat meer bedaard, belet;
 „ Spreekt, en door deeze taal ons van den dood ontzet:
 „ Vrees PORUS en zyn wraak. Wat zal dit bloed u baaten?
 „ Zend hen naar 't verre *Egypte* in DOLOASPES Staaten.
 „ Herdenkt gy niet het naauw en ongekreukt Verbond,
 120 „ Met hem voorheen, wanneer ge in *Persie* u bevond,
 „ Zoo plegtig opgerigt? Gy kunt hem niet mistrouwen
 „ U te verraên tot baat van Kinders en van Vrouwen.
 „ Geen schêidingen zoo wis als die der groote Zee:
 „ En wil Vorst PORUS niet besluiten tot de Vreê
 „ Men dreige een wreede dood aan deez zyn waardste panden,
 „ En voere ze ook dan uit door DOLOASPES handen.

- „ Hy zwygt. De Moordenaar weêrhoud het bloedig Staal,
 „ En merkt de Staatkunde op dier onverwagte taal.
 „ En geeft hem zelv' de last om alles aan te wenden
 130 „ En ons met zekerheid de waat'ren in te zenden.
 „ Ik, met uw Broederen, dus wonderlyk behoed,
 „ Scheppe in myn ongeluk een schaduwe van moed;
 „ En bid al beevende myn Dienaars en Vertrouden,
 „ Tot hulp, in mynen nood, by my te mogen houden.
 „ 't Zy de wanorde toen den geest van S A D R O C O T
 „ Verblindde, of dat hy zich geraakt vond door myn lot,
 „ Hy stond myn bede toe, ja 't mogt my zelfs gelukken
 „ Om myn verholen schat zyn gierigheid te ontrukken.
 „ Wy worden, onbezogt, by 't ingaan van den nagt,
 140 „ Door Wagters sterk omringd, de Rykstad uitgebragt,
 „ Om naar 't *Egyptisch* strand door d'*Oceaan* te trekken,
 „ En daar, als Gyzelaars der wraake, te verstrekken.
 „ Helaas! voor 't lot dat ons te deez tyd wierd bereid,
 „ Bestond ons heil alleen in onz gehoorzaamheid.
 „ Wy dryven lang op Zee met voor en tegen-winden,
 „ Eer dat wy 't Ryk des *Nyls*, thans onz verblyfplaats, vinden.
 „ Hier worden we in een Sterkte eerst op het naauwst bewaard,
 „ Jaa, nog vol angst en zorg voor 't eens ontkoomen Zwaard;
 „ Tot dat men ons op 't laatst van *Memphis* neêrgedreeven
 150 „ Naar 't nieuwe *Alexandrye*, in meerder rust, doet streeven.
 „ Deez Veste, pralende met ALEXANDERS naam,
 „ Ten Oorlog even als tot Koopvaardy bekwaam,
 „ Daar alle Volkeren reeds onbelemmerd koomen,
 „ Legt aan den wyden plas der Middelandfche Stroomen.
 „ Daar worden we, onverwagt, zagtmoediger ontmoet,
 „ En door onz' Wagters zelfs als met ontzag begroet.
 „ Ik, schrander in het geen myn Vryheid raakt, te denken,
 „ Ik win hun Oppersten door woorden en geschenken;
 „ En hoore uit zynen mond wie D O L O A S P E S is,
 160 „ En wat te hoopen staat in onz gevangenis.

„ Den Landvoogd (zei hy) dien wy nog te deez tyd eeren;
 „ Gelukte 't jaaren lang *Egypten* te regeeren,
 „ Hoe min zyn laage ziel die hoogheid waardig zy.
 „ Beschuldigd in zyn jeugd van roof en kneev'laary,

- „ Ontbood DARIUS hem, om de onschuld te doen blyken,
 „ Naar 't groote *Persepolis*, de Hoofdstad zyner Ryken.
 „ Hy kwam, maar overtuigd voor 't misbruik van den Staf,
 „ Wel haast te zullen zien een langverdiende straf.
 „ AGRAMMES, als Gezant tot treffing van Verbonden,
 170 „ Was in die Stad toen ook op STAVO's last gezonden,
 „ En, als Vertrouweling van een' zoo magtig Heer,
 „ Zelfs by der *Perser* Vorst in achting en in eer.
 „ De Landvoogd zoekt hem op, en smeekt hem zich te ontfermen,
 „ En hem in dit gevaar grootmoedig te beschermen.
 „ AGRAMMES vind hem straks in zeden zich gelyk,
 „ En gunt hem zyne hulp, en bied hem een ontwyk,
 „ En weet zyn kwaade zaak zoo kunstig te bepleiten,
 „ Dat al het snood verdwynt van zoo veel grove feiten;
 „ Jaa dat hy, zelfs met meer gezag dan ooit voorheen,
 180 „ Tot smart van d'Onderdaan, te *Memphis* weêr verscheen.
 „ Maar in de plaats dat hy, gespaard, en dus verheven,
 „ Zyn' Vorst getrouw moest zyn ten kosten van zyn leven,
 „ Naakt ALEXANDER pas, onz Grenzen, ongefluit,
 „ Of deez Verrader roept hem 't eerst voor Koning uit.
 „ AGRAMMES, die gelooft wat smaakt aan zyn gedagten,
 „ Schat dat hy steeds als toen kan alles van hem wagten.
 „ Maar kent zyn inborst niet, reeds weiff'lend en bezwaard
 „ Met wat hy dus, vol zorg en zonder vrugt, bewaard.
 „ Wat kan AGRAMMES, uit zoo vergelegen Staaten,
 190 „ (Zoo denkt hy) thans hem meer ten nadeel zyn, of baaten;
 „ En mogelyk behaagd dit ALEXANDER niet,
 „ En 't brengt hem 't eener tyd in onheil en verdriet!
 „ Hy wil uw vryheid niet, maar vrees dat ge, eens ontkoomen,
 „ Weêr vlugt naar *Gangaris* langs de *Erythreesche* stroomen,
 „ En voerde u daarom hier. Hy wil in 't ongeluk
 „ U meê niet toornig zien vergrootende uwen druk,
 „ En zal, tot dat iets nieuws verand're zyn gedagten,
 „ Deeze uw gevangenis met alle vlyt verzagten.
 „ Gy zelv gy kunt hem nog om deez behandeling
 200 „ Eens nuttig zyn, gebeurd een Staats-verandering.
 „ Zoo redeneert hy steeds. Hy zeild met alle winden,
 „ En, wist hy waar hy 't meest gewin by stond te vinden,
 „ Uw Vryheid, of uw Dood voor hem van geen waardy,
 „ Gebood hy heden nog beide even stil en bly.

„ Wat

- „ Wat my belangt, ik vreez de tyd nog eens te aanschouwen,
 „ Waar in zulk een gedrag onz ramp op ramp zal brouwen:
 „ Jaa, 'k haat en ik bezef als vol gevaars, en fnood
 „ Deeze dubbelhartigheid, en toef hier slechts uit nood.
 „ Ik (voer MELITE voort) verzuim geen oogenblikken
 210 „ Om deezen nieuwen Vrind naar mynen wil te fchikken,
 „ En neem hem voor altyd in myn befcherming aan,
 „ En myn verloffing fchynd hem diep aan 't hart te gaan.
 „ Hy zelv, hy zoekt een Kiel gereed om uit te loopen,
 „ Hy doet getrouwelyk des Kerkers deuren open,
 „ Hy geeft een valsch bevel aan Haven, Poort, en Wagte,
 „ En gaat met ons te fcheep in 't naad'ren van den nagt:
 „ En 't oog ziet reeds geen ftrand, wanneer de heldre ftraalen
 „ Der Zonne aan d'Oofterkimme en in de waat'ren praalen.
 „ Wy dagten *Sidon* aan te treffen, en van daar,
 220 „ Door d'afftand niet verfchrikt, in weêrwil van 't gevaar;
 „ Naar des *Hydaspes* Vloed door *Persie* te booren,
 „ Wanneer een felle storm onz hoop op nieuws kwam flooren:
 „ Wy zworven langen tyd op een verwoede Zee.
 „ De kunst hield op; 't geluk voer gansch alleenig meê.
 „ Wy dreeven op een ftrand daar geene menschen leeven,
 „ En daar, tot grooter fmart, onz' Leidsman moefte sneeven
 „ Helaas! die Vrind, wiens zorg ons uit den Kerker liet,
 „ (Eer dat ons zwakke Kiel nog op de gronden fiet)
 „ 't Zy door nieuwsgierigheid, het zy door vlyt, gedreeven,
 230 „ Zich hebbende aan 't gevaar, te roekloos, bloot gegeeven,
 „ Wierd, door een Bui, van 't Schip geflagen, langen tyd
 „ Nog hangende op de baar van ons gezien, en wyd
 „ Gellingerd, en op 't laaft, door golven overrompeld,
 „ In 't grondelooze diep der wateren gedompeld.
 „ Wy traden kort daar na, met meerder veiligheid,
 „ Aan dit verlaaten ftrand; daar 't ooge vrugtloos weid,
 „ Om Steên of Woningen tot byftand op te fpooren,
 „ En ietwes van des Lands gelegenheid te hooren.
 „ Men klimt op eene Rots. Helaas! wat droeve Maar!
 240 „ Men word aan allen kant een ruime Zee gewaar,
 „ Die, rollende overal nog met ontrufte baaren,
 „ Ons toonde hoe we in een onvrugtbaar Eiland waren:
 „ Wy dugten ftraks een wreede en yffelyke dood:
 „ Want, dat ons het geval hier eene Kiel aanbod

- „ Scheen dus en tegen schyn en reden aan te loopen,
 „ Dat ons bedrukt gemoed daar zelfs niet op dorst hoopen.
 „ De Hemel heeft nogtans (de Hemel is 't alleen,
 „ Die red uit zulken ramp) gehoord naar ons geweën:
 „ En met de vyfde Zon deed hy verlossing ryzen.
 250 „ Terwyl we ons droeven staat herdenken met afgryzen,
 „ Verschynt op 't onverwagtst voor ons verflagen oog
 „ Een bende Volks, die zich eerbiedig voor ons boog.
 „ Straks doen wy hen 't verhaal der Schipbreuk, laatst geleeden,
 „ En bidden hunne hulp in onz weêrwaardigheden.
 „ Hun edelmoedig hart stemt ligtlyk alles toe;
 „ Maar, welk een aanzoek, welk een pooginge of ik doe,
 „ Zy zyn in hunnen pligt, om 't naar deez Kust te zetten,
 „ En *Gades* aan te doen, onmoog'lyk te beletten.
 „ Zy geeven, by 't vertrek, aan 't Eiland mynen naam:
 260 „ Zoo ter gedagtenis, als ook om door de Faam
 „ Aan alle Volkeren des te eer bekend te maaken,
 „ Uit welk een nood de Mensch, door 's Hemels hulp, kan raaken.
 „ Vervolgens zeilden wy gelukkig naar deez Stad,
 „ Daar ik 't genot verwerf van mynen diersten Schat!
 „ Daar ik u weêr aanschouw, en, moeten we altoos zwerven,
 „ Ten minsten in uw' arm geruft zal kunnen sterven.
 „ Want nog staat ons door veel Gewesten, veele Zeên,
 „ Te kruiffen, eer we aan 't strand van onze Ryken treên!

- Hier zweeg de Koningin; en stemde ook, niet te draalen
 270 Om naar het Ryk des *Nyls* de Zeilen op te haalen,
 En d'ongeveinsden Vrind te zoeken, die den Staf
 Daar tegenwoordig zwaaide, en alle reden gaf
 Om van zyn groot gemoed een heusch onthaal te wagten,
 En hunne ballingschap door hem te zien verzagten.
 Men toeft niet tot de Vloot van *Gades* weder koom:
 De *Roomsche* Water-magt was veilig op den Stroom;
 En *Rome*, die geheel onzydig wilde wezen,
 Had noch *Siciliaan* noch *Afrikaan* te vreezen.
 SULPITIUS maakt straks zich weêr gereed ter Reis,
 280 En *Gange's* Koningin, betoonende naar eisch
 Haar dankbaarheid, dat haar vergund wert hier te rusten,
 Verlaat met haaren Zoon de *Gaditaansche* Kusten;

Terwyl veel duizenden de Stranden, als om stryd,
Door zegenwenschen doen weêrgalmen wyden zyd.

Maar wat voorziet de mensch, hoe zeer hem de ondervinding,
En redenering heeft beveiligd voor verblinding!

Wat neemt hy voor, helaas! waar van hy d'uitslag weet,
En hoe veel middelen zyn tot belet gereed?

Is 't dat de Hemel iets met hem heeft voorgenomen,

290 Om tot vervulling van zyn besluit te koomen,
Waar is alle aardfche kragt, waar wysheid, hier beneên,
Die zich vermeeten durft in 't worstelperk te treên;
Jaa, slechts een ogenblik de Goddelyke wetten,
In haare uitvoering kan vertraagen of beletten?

De *Nagt*, de Vorst der Rust en der Stilzwygendheid,

Had eens zyn armen langs het Aardryk heen gespreid,

En eens had *Mithra's* Oog ten afgrond hem gedreeven;

En 't Koninklyke Paar zien op de waat'ren zweeven;

Wanneer de *Westen-wind*, die hen genegen was,

300 En hunne Kielen bloes door *Thetis* wyden plas,
Door wien ze reeds 't gezigt van * *Juno's* Kerk genooten,
Door d'OPPERSTEN MONARCH wierd in zyn hol gellooten,
Geketend, en verboôn te heerschen in de lugt;

Terwyl dat d'*Oosten-wind*, ter deez tyd zoo gedugt

Om regt te stevenen naar PTOLEMEUS Staaten,

Wierd uit den diepen schoot des *Caucasus* gelaaten.

Hy rees met groote kragt, en vreesfelyk geweld,

En, zwoegend, bulderend, en brullende langs 't Veld,

Alleen door d'OPPERSTEN des Hemels te beteu'gl'en,

310 Treft tevens woedend bei de Aspunten met zyn vleug'len;

En, hellende naar 't West, doornvliegt het wyde Zwerk,

Genaakt *Alcides* Straat, met minder moeite en werk,

Dan 't uitgespannen oog des menschen na zou volgen,

En maakt de Wateren onzinnig en verbolgen.

Hy werpt zich dwarlend neêr in d'ouden *Oceaan*:

Hy jaagt het onderstê der Zeên ten wolken aan:

Strooit Vlooten van elkaêr door 't went'len van de Baaren;

En brengt niets voor het oog dan wisse doods gevaaren.

Hoe

* Zie PTOLE. Tab. II. Eur.

- Hoe zeer Sulpitius op zyne ervarenheid
- 320 Mogt roemen, hier verdwynt zyn kennis en beleid:
Hy houd het Roer wel haast in bleek besturven handen,
En ziet de Golv met schrik rondom hem heenen branden.
Geen ander raad dan slechts te volgen daar de Zee
De Kiel, dan gints, dan weêr geflingerd, dryven deê,
En in een' korten tyd naar 't Westen joeg door kolken,
Daar het bereik verdween der Scheeps-vaart aller Volken:
Jaa verder, (zei de Faam) was geen Gewest of Land
Te ontdekken, geene Kust, geen dier gewenschte Strand,
Daar, zoo men al ontkwam aan 't woeden van de winden,
- 330 Hulp tegens het gebrek en honger waar' te vinden.
Daar was voor het beleid een's Stuurmans baak noch merk,
Bedeekte een donk're wolk of damp het hooge Zwerk,
En, 't flikkerend Gesternt, om weêr te rug te keeren,
Hield d'*Oosten-wind* eens op de Lugtstreek te regeeren.

- Zoo ras men deezen nood en wreede tyding meld,
Wierd gy, Doorlugte Arosse, op 't allerdiepst ontfteld!
Elk yst wel om dit lot, maar uwbeminn'lyke oogen,
Vol rouw, beweegen elk tot innig mededoogen:
Elk is verflagen, jaa, weet uitkomst, weg, noch raad;
- 340 En voeld zich niettemin geraakt door uwen staat.
't Is of men eigen smart vergeet, om te betreuren
't Geen uwe onnozelheid, uw jeugd, hier moest gebeuren.
De Prins voornamelyk, om wien ge uw's Vaders Stad,
Het Vorstlyk *Pasargade*, onlangs verlaten had;
Om wien ge uit uw Gebied en Erff'nis waart gestooten,
Voeld op uw klaagen zyn weêrwaardigheên vergrooten
Uw stem dringt door zyn hart en teed'ren boezem heên!
De Koning vreesst en zugt om zyne Arosse alleen.
Nu schoot hem in den zin, met welk een reeks van rampen,
- 350 En wederwaardigheên Zy was genoopt te kampen,
Van 't úure af dat Hy Haar had met zyn Min begroet:
Want, voor dat Zy zyn Beeld geprent had in 't gemoed,
Was ze, in haar 's Vaders arm, in stilheid opgetoogen.
Rust streelde haare ziel, *Rust* speelde voor haare oogen:
De *Vreugde* groette Arosse als haare Koningin;
Een groot en magtig Volk stond voor haar welzyn in:

- De *Zorgen* wagtten zich, eerbiedig, haar te naaken,
 En niets ontbrak A T O S S E om 't leven zoet te maaken.
 Met hem, die haar beminde, alom vervolgd, verraên,
 360 Met F R I S O kwamen haar de eerste ongelukken aan.
 Om hem moest O R S I N E S ten afgrond nederdaalen,
 En zyn bemindste pand door verre Landen dwaalen:
 't Was of het ongeluk, met hem nog niet te vreên,
 Al wat hem lief was ook met voeten wilde treên.
 O, had hy, verre van naar *Pasargades* Vesten
 Te reizen, d'ongebaande en dorre Zand-gewesten
 Van *Indië* doorkruift; op de Oevers van den Vloed,
 Die *Ganges* Wal besproeid, met Eer den dood ontmoet;
 In plaats van deez Vorstin, in de eerste bloei der Jaaren,
 370 Voor 't aangenaamste lot het wreedst te doen ervaren!
 Dan zag de Jonge A T O S S E, in C Y R U S hoogen Wal,
 Nog ongestoorde rust, die ze altoos derven zal,
 Die niet te wagten was van een zoo zwervend leven,
 Thans tot den hoogsten top van tegenspoed gedreeven.
 Zoo dagt hy by zich selv': zyn Min, zyn dierste Pand,
 Aanschouwend met berouw; jaa, ware 't in zyn hand,
 Hy had te deezer tyd de vreugde van zyn leven,
 A T O S S E voor A T O S S E, om haar geluk, gegeven.

- De Koninklyke Held, Vorst T E U P H I S, stond alleen
 380 Bedaard, als of hier geen het minst gevaar verscheen.
 Hy, wien de tederheid alleen een' weg kon baanen
 Tot diepe ontfeltenis en onbedwingb're traanen,
 Was altyd, in den nood en wisselvalligheid,
 Bezadigd van gemoed, en zeker van beleid.
 Zyn wysheid, even als een vuur, door felle winden
 Vergroot in kragt, zocht dan om midd'len uit te vinden
 Ter uitkomst, en hy was ook schrander om terstond
 Te keuren waar men meeste en wisse hulp by vond.
 Zyn hooge Geest ging dan alle anderen te boven,
 390 Als de *Atlas*, dien de Faam den Volken doet gelooven
 Des Hemels Zuil te zyn, of de *Athos*, die den dag
 Van 't Eiland *Lemnos* roofte, te boven streeven mag
 De heuvels, op wier top zy 's zomers neêr doen vloeijen
 De sneeuw, die 's winters schein aan hunne kruin te groeijen.

- Thans, ziende FRISO zelv' door droefheid overmand,
 Begind hy dus: „ Wy zien gevaar aan allen kant,
 „ En weinig hoop. Gewis. Het past niet zich te streelen!
 „ Laat nogtans myne reën uwe ooren niet verveelen.
 „ Voor my, 'k zal nimmermeer gelooven dat wy hier
 400 „ Gejaagd zyn door een blind en ordenloos bestier
 „ Van 't Noodlot, of van iets, dat, op de deugd verbolgen,
 „ Onschuldigen vermooge uit boosheid te vervolgen.
 „ Daar OROMASDES leeft, daar leeft de hoop der Deugd,
 „ Geveft in ons gemoed van 't tederfte onzer jeugd!
 „ En waar toch zoude Hy verdwynen ofte sterven,
 „ Hy, zonder wien 't Heel-Al moet licht en leven derven!
 „ 't Koomt my dan voor, staat niet myn redenering stil,
 „ Dat iets, ons onbekend (de tyd ontdekt zyn' wil)
 „ Zy door zyne Oppermagt geordend, en beschooren.
 410 „ Wy, die door schuld noch fout onz heerschappy verlooren,
 „ Wy zwerven op een Zee, van niemand ooit doorkruift:
 „ Van 't Oosterft deel der Aarde in 't Westelykft verhuisd,
 „ Door eene reeks van zoo byzondere ongelukken,
 „ Dat God alleen vermogt ons in deez' staat te rukken.
 „ Geen kragt van menschen, jaa geen Vorst, hoe sterk en groot,
 „ (Altyd bepaald) hoe diep zyn wraak ook wortels schoot,
 „ Was magtig om zoo veel gevallen 't zaam te dringen,
 „ Als tot naar deeze Plaats ons onweêrstaanbaar dwingen.
 „ Het is de GODHEID dan, wiens Staf (van Land tot Land,
 420 „ Van stroom tot stroom, gezwaaid, jaa, zonder wederstand,
 „ Gehoorzaamd by de vier Hoofdstoffen) ons doet streeven;
 „ En verr' van onz Gebied ons moog'lyk wil doen leeven.
 „ Wie zyn wy? Schepzelen, door zyne hand gemaakt.
 „ Tot welk een einde? Om door een diep ontzag geraakt,
 „ Hem eer en heerlykheid door ons gedrag te geeven,
 „ En, met standvastigheid, te stryden in dit leven.
 „ In onze onzekerheid en overweeing dan
 „ Of zyne kragt ons nu nog wel verlossen kan,
 „ 't Zy door een goeden wind naar Gades te doen ryzen,
 430 „ 't Zy door een Land, nog niet ontdekt, ons aan te wyzen:
 „ Hefte elk 't gezicht om hoog naar *Mithra's* licht en glans,
 „ Wel eer door hem geveft aan 's Hemels hoogen trans,
 „ En overpeinze hoe het Koninkryk der stroomen,
 „ Voorheen, op zyn bevel, in wezen is gekoomen:

- „ Hoe zyne Almagte stem de onzichtbre Winden schiep,
 „ En, tot de Heerfchappy der Lugt, te voorschyn riep.:
 „ Op vleugelen van vuur den bliksem doende zweeven,
 „ En 't Aardryk, op 't geluid van zynen Donder, beeven.
 „ Dan zal men zien hoe ligt het hem ook wezen zal,
 440 „ Ons te onderschraagen in het ákeligst geval.
 „ Dan zal men (meester van zyn hart en zyn gedagten)
 „ In alles uitkomst, heil en reddinge verwagten;
 „ En nimmer raadloos zyn: het vreesfelykste lot!
 „ En 't deel van hen die zich wantrouwen van hunn' God:
 „ Als of het hem behaagde om zwakke Stervelingen
 „ Tot zyn vermaak, in nood en ongeval te dringen:
 „ En of'er in zyn oog niets zoo bekoorlyk schein,
 „ Dan zyner Schepz'len smart, gejammer, en geweent!
 „ Maar wy, wat vreezen wy? Wy, die zoo veele dagen
 450 „ Besteedden om een reine en zuivre ziel te draagen!
 „ Vol zwakheên, zekerlyk als menschen, niettemin,
 „ Tot nog toe het geluk der Waereld in onz' zin
 „ Meêvoerende, en alleen vol lust, om wel te leeren,
 „ Eerst hoe het past zich zelv', voorts and'ren te regeeren:
 „ En slechts tot lof van hem die 't Al geschapen heeft,
 „ En in wiens schoot de Deugd als in haar woonplaats leeft!
 „ Schort op, o Mannen, schort uw oordeel op. Verheven
 „ En groot te zyn van moed heeft nimmer ramp gegeven.
 „ Elk hoope op 's Hemels GOD, en niemand zy verschrikt.
 460 „ Men denke dat men is tot zeker eind geschikt
 „ Door hem die Wind en Zee gebied; en hoope op Kusten,
 „ Daar 't eens in veiligheid gegund worde uit te rusten.
 „ Want niemand onzer zal voortaan, naar allen schyn,
 „ Zoo ras weêr tot een togt te water vaardig zyn,
 „ Maar daar tot and're hoop met grond is te bespeuren,
 „ Het eerste ontdekte strand als 't Vaderlandsche keuren.
 „ Men heeft ons wel gezegt dat, in deez woeste Zee,
 „ Noch Land te vinden is noch een bekwaame Reê;
 „ Dat alles vreeslyk is het geen daar word vernomen,
 470 „ Dat veel gedrogten zich vertoonen op de Stroomen,
 „ En dat zich d'*Oceaan* op eens in d'Afgrond stort,
 „ Of door een woest gevaart en stof omcingeld word.
 „ Maar wie beweerde zulks dan Liên, die, van hun leven,
 „ Niet buiten het gezigt van *Gades* dorsten streeven?

- „ En die d'ervarenheid en Scheepskunft vry wat min
 „ Behartigend dan een gemakkelyk gewin,
 „ De Middellandsche Zeen en de aangelegen hoeken,
 „ Zich flechts verwaardigden, tot eigen nut, te zoeken.
 „ Zoo verr' dit toemelooze en woefte water vliet,
 480 „ Zoo verr' men *Mithra's* oog, zich daar in spieglen ziet,
 „ Zoo verr' kan ook een Kust aan 't onze zich vertoonen;
 „ En is 't waarfchynelyk dat Stervelingen woonen!

Met deeze woorden sprak Vorft TEUPHIS, Koninklyk
 Van wezen, kloek van geest, bezadigd, en gelyk
 Een Vuurbaak, verre in zee gezien, om te vermaanen
 Waar het gevoegelykft een' weg zy heen te baanen;
 Het vuur blinkt des te meer door diepe duifternis,
 Die 't halve Rond bevangt, en die vervaarlyk is:
 De Tooren die de vlam doet in zyn boezem blaaken,
 490 Voeld ydelyk den Storm, tot zyn verderf, genaaken;
 Het hageld en het huilt al kragtloos om hem heen,
 Men ziet hem onverwrikt gereezen uit de Zeen.

MELITE, en 't Roomsche Volk begreepen niet wat woorden
 Zy, nopens 't hoog bestuur van OROMASDES, hoorden:
 Deez redenvoering deed nogtans hunn' zielen aan
 Met diepe ontfteltenis. Zy konden niet weêrftaan,
 Wat hun vooroordeel daar ook mogte tegenvoeren,
 Aan iets dat hunne ziel in 't binnenft schein te ontroeren.
 Niets troostelyker trof voorheenen hun gehoor:
 500 De Wysgeer kwam hen zelv als eene Godspraak voor.
 Zy zagen langen tyd, verwonderd, op elkand'ren;
 Eerft ftil, vervolgens d'een dus spreekend tot den and'ren:

- „ Wat's deeze? welk een taal? welk een grootmoedigheid!
 „ Nooit heeft men ons aldus de Godheid uitgeleid,
 „ Of JUPITERS gezag vermogt dus aan te wyzen,
 „ En zulk een' grooten moed op 't onverwagtft doen ryzen!

Zeer weinig fcheelde 't nu dat hem MELITE aanzag
 Voor een' der halve Goôn; wien 't zyn doorlugt gedrag,
 Door Goddelyken aart, zeer ligt viel te onderfchraagen,
 510 En die gewifs'lyk dus de Zegekroon zou draagen.

Vorst TEUPHIS hielp haar ras uit deeze onzekerheid,
 En, hebbende in het kort zyn' Godsdienst uitgeleid,
 Bad dat men de uitkomst mogt van deeze onheilen wagten;
 Om OROMASDES naam naar regte waarde te agten.

Wel haast had de *Oostenwind* zyn' last voleind, en week;
 Terwyl de *Zuidenwind* reeds van de middagstreek,
 Veel zagter blaazende, de Hemel-hooge baaren,
 En tevens ook den schrik der harten, deed bedaaren.
 Want schoon men, Noordwaarts aan, met kragt gedreeven wierd,
 520 De Stuurman weet; op nieuws bezadigd, hoe hy stierd.
 Het is wel buiten hoop naar *Gades* Kust te keeren,
 Maar thans herryft zyn kragt, hy kan het Schip regeeren;
 Hersteld met vreugd de schade aan mast, en zeil, en wand;
 En 't lang geschokt gevaarte in zynen eersten stand.

Straks toen de wateren gelyk een kleed zich spreidden;
 Steeg FRISO naar 't Verdek, en liet het ooge weiden,
 Zoo verr' het reiken mogt langs d'ongemeeten plas,
 Of GALO zich liet zien, of wel om GOBRIAS
 Te ontdekken met zyn Schip. Maar, waar hy zich mogt wenden;
 530 Hy zag noch mast noch kiel van vreemden of bekenden.
 Voor zulk een teed'ren Vrind en edelmoedig hart,
 Wat ongelukkig uur, en onverdaagb're smart!
 Verflond hen de *Oceaan*, wat zou 't verlies herstellen
 Van zoo veel vroomen, trouwen, en dappre lot-gezellen?
 Misschien dat zich wel haast een vreemde Kust vertoond,
 Door een Barbaars geslagt of wild gediert bewoond,
 En daar geen veiligheid geen vreê zal zyn te hoopen,
 Dan door ze met het Staal, in groot gevaar, te koopen
 Daar zou men weêrbaar zyn, ja zegeryk misschien
 540 Met hunne hulp, maar nu zich overwonnen zien;
 En wat gevolgen zyn, uit dit gebrek van kragten,
 En uit deez' eenen ramp niet zeker te verwagten!

Terwyl hy zich aldus, en wel te regt bedroeft,
 En de eerlte keer 't gemis dier braave Vrinden proeft,
 Roept iemand uit de Mast, zoo verre 't oog kan rekken,
 Een Zeil op 't wyde vlak der Wateren te ontdekken.

Elk voelt zich, op dit woord, met blydschap aangedaan.
 Fluks wend men 't Roer in ly, men stevend derwaarts aan,
 En ziet wel haast een Kiel allengskens nader koomen.
 550 't Was **GOBRIAS**, die mede, in 't midden van de stroomen;
 Gefold, geslingerd, en gedreeven hier en ginds,
 't Rampzalig einde reeds beweeende van zyn Prins,
 En kort te volgen dagt: wanneer hy 't ooge wende
 Ten Zuiden, en wel haast het naad'rend Schip bekende.
 Wat blydschap onderling, na zulk een bangen nood,
 Zich weêr te moogen zien verreezen van den dood!
 Jaa 't onverwagt geluk, doet hen te meer betrouwen,
 Om ook in korten tyd Held **GALO** weêr te aanschouwen;
 Daar vlyt en kragt om hem te zoeken zaamen stemt,
 560 Terwyl de Middag-lugt de Baaren effen kemt.

De Dogter van **LATONE**, op haaren Troon gezeeten,
 Had twaalfemaal het Rond, met haaren glans, gemeeten,
 En haar stilzwygend licht doen weiden op den plas,
 Eer een gegronde hoop van heil te vatten was.
 De dertiende ochtend zag men *Mithra's* gulden stralen,
 Op 't sneeuw-wit kryt-gebergt van *Vettis* Kusten praalen.
 Zy blonken nimmermeer met zegenryker glans,
 Noch zonden grooter vreugd van 's Hemels hoogen trans,
 Wyl angst en schrik des doods, zoo zwaar als duizend dooden,
 570 Nu, met de schaduwen des Nagts, ten afgrond vlooden.
 Men zet in 't oogenblik geheel verkwikt en bly,
 En Roeijers aan het werk, en alle Zeilen by.
 Een ieder voeld op zulk een nieuws zyn' yver blaaken.
 Het pekelt stuipt om 't Schip. De hooge stranden naaken,
 En 't Berggevaarte ryft elk oogenblik. Men ziet
 In korten Veld, en Woud dat dierbre schaduw bied;
 Een Schouwspel, nooit met zoo veel wellust te genieten,
 Dan als de woeste Zee den Reiziger verdrieten.

Het eerst werpt **GOBRIAS** het Anker uit, en rust,
 580 En wagt den Koning in aan deez beminde Kust;
 En, naaderend, omhelst, met traanen in zyne oogen,
 Den Prins, wiens dier gezicht hem eeuwig schein ontvloogen.
 Straks rigt men Tenten op, diept gragten daar om heen,
 't Zy daar onreed'lyk Volk of wild Gediert verscheen,

En doet zyn beft om zich genoegzaam te bewallen
Ten wederftand van die hen mogten overvallen.

- De zelve kragt van wind en ftroom intuffchen had
Voor GALO's vlugge Kiel gebaad het zelve pad;
En haar twee dagen reeds te vooren op de Kufften
590 Van *Albion* gevoerd, maar weinig tyds doen ruften.
Want naauwlyks trad de Held aan land, of wierd ontmoet
Door toegefchooten Volk; dat, heet op roof, verwoed,
Hem aanvalt, en dat, door gefladig aan te groeijen,
Hem dwingt, na kort beraad, om elders heen te fpoeijen.
Gelukkig, dat hy zich nog redde uit hunne hand;
Daar duizenden in 't kort verfcheenen op het ftand,
Hem volgden tot aan boord, en, fchroomend geen gevaaren;
Zich tot den halze toe begaven in de baaren.
Zy ftevenen daar op weêr Zuidwaarts aan, tot dat
600 Het half gefloopte Schip de Mannen, afgemat,
Nu dwingt, (wat flag van Volk daar woonde en wierd vernomen)
Om *Vectis* Kufft, die 't naaft zich opdeed, aan te koomen.
Der Kiel had langer reis ook ten verderf geweest;
Zoo was ze reeds geknakt. Men was al zeer bevreesd,
Zelfs in 't gezigt van 't land, te zinken en te sneeven,
Zoo weinig was aan 't Schip een wiffen koers te geeven.
Het oov'rige des daags, en nog den ganschen nagt,
Steld GALO zich aan 't werk; en poogt met alle kragt
Om met een nieuwen moed de Waat'ren door te booren,
610 En in de ruime Zee den Koning op te fpooren.
Hy plaatfte intuffchen mede op hoogten hier en daar,
De ervaarenften zyn's Volks, om, zoo de Prins 't gevaar,
Waar meê hy worstelde, te boven konde ftreeven,
En herwaarts wierd gejaagd, hem hulp te kunnen geeven.
Wel haaft verkonden zy hem zulk een dier gezigt,
En hoe des Konings Schip ook herwaarts wiert gerigt;
En, fchoon wat verder heen, deez Kufft niet meer kon wyken.
Hy ziet hoe dat ze in 't kort de matte Zeilen ftryken,
En 't Anker in den grond doen werpen, en hy fpoed
620 Zich derwaarts langs het ftand, en treed hem te gemoet.
Hy naderde den Vorft reeds bezig in het werken
Om, met Verfchanfingen, zich op het ftand te fterken.

Hy wierd met vreugde omhelst, en deed terstond verflag;
 Hoe, door de vlyt zyn's Volks, men nog den and'ren dag;
 Zyn Kiel op deeze Ree weêr zeilbaar zou zien koomen,
 En zegepraalende verschynen op de stroomen.
 Vervolgens rustte men tot dat de Morgenstond,
 Uit de Oosterpoort getreên, den Nagt ten afgrond zond.

- Toen rees de jonge Vorst om zyne Metgezellen,
 630 Door 't voorbeeld zyn'er vlyt, op nieuws aan 't werk te stellen.
 Terwyl hy van alom het naastgelegen land
 Beschouwd, en reeds gebied, aan meer dan eenen kant,
 Dit onbekend Gewest door uitgezonden Liedén,
 Tot verder zekerheid, met vlyt te doen bespieden;
 Verrukt iets onverwagts het oog: Van 't hooge Land,
 Loopt met de grootste haast een Sterveling naar 't strand:
 Een Man, wiens lichaams grootte en klederen deên blyken
 Dat hy bewooner was van deze vreemde Wyken.
 Hy had een Wolven-vel geslingerd om hem heen;
 640 Geen Wapens, dan een Zwaard gegord om zyn Leên;
 En in zyn hand een' Staf: De lang gewasfen haaren
 Zyn's Baards verkondigden zyn hoog gereezen jaaren:
 Zyn oogén stonden hol; 't gelaat verwilderd, bleek,
 Als iemand die byna door hongersnood bezweek.
 Men ziet hem naakende 't gezigt ten Hemel wenden,
 Als of hy hulp en troost begeerde in zyne elenden;
 En eind'lyk werpt hy zich ter aarden voor den Vorst:
 En spreekt op deeze wyze uit een ontroerde borst:

- „ O Vreemdelingen, hier ter goeder uur gekoomen,
 650 „ Ter goeder uur door my, rampspoedigen, vernomen!
 „ Het zy gy Menschen zyt, of Goden: laat uw hart
 „ Niet ongevoelig zyn aan myne ondraagb're smart!
 „ Indien gy Goden zyt, wilt u te regt erbermen!
 „ Zoo niet, ook kan uw arm my helpen, my beschermen!
 „ O, rukt my van dit oord, en uit deez Heerschappy,
 „ En voerd my met u heen naar welk een Land het zy!
 „ Bevrydt gy my voor een' Tiran, op my verbolgen,
 „ Met vreugde zal ik u ten dienste staan, en volgen!

- Zoo sprak hy, 't aangezigt met traanen overdekt,
 660 Terwyl deez zyne taal nieuwsgierigheid verwekt.

- „ Wy, (sprak de Prins hier op) wy zyn gereed te helpen,
 „ Al wie zich te onrecht voeld door droefheid overstelpen.
 „ Wy zyn geen Goden, neen, schoon mededoogenheid,
 „ Altyd der Vroomen zaake in onz gemoed bepleit,
 „ Wy zelfs, we ontbeeren hulp; wy, Vreemden, hier geko omen;
 „ Geslingerd door 't geweld van winden en van stroomen:
 „ Nog gisteren ontrukt aan 't dreigen van de dood,
 „ En die deez' Wal alleen genaakten in onz' nood.
 „ Maar gy, die voor 't geweld van and'ren schynt te vlugten,
 670 „ Verhaal, wie dat gy zyt, en wien gy hebt te dugten.
 „ Waar legt de naaste Stad? Hoe noemt men 't Volk? Wat Vorst
 „ Is 't die den hoogen Staf, in naam der Goden, torst?
 „ En, eindelyk, wat is voor ons, voor Vreemdelingen,
 „ Van hem, die hier gebied, te hoopen, te bedingen?
 „ Maar, hoe het zy, zie toe dat ge ons hier in misleid:
 „ Uw hoofd strekke ons ten pand van uwe opregtigheid!

ARGENTORIX, (zoo was de naam des onbekenden)

- Zich agtende gered uit alle zyne elenden,
 Ving daar op moedig aan: * „ SAMOTHES, wiens gezag
 680 „ Geen wederstreevers kent, bewaare uw levensdag;
 „ En geeve, als de Opperste Bestierder aller Menschen,
 „ U de vervulling van uwe dierste wenschen.
 „ Voorts siere † ANDATE dus den Krygs-staf in uw hand,
 „ Dat elk uw roem verkonde in 't verst gelegen land!
 „ Ik zal de waarheid voor uwe ooren open leggen,
 „ En u den ganschen staat van deeze Landen zeggen.
 „ 't Gewest waar in gy thans, door storm, geworpen zyt,
 „ Word van alom besproeid door 't ongemeeten Wyd:
 „ Een Eiland zonder Volk, of Stad, of Dorp, of Haven,
 690 „ Waar aan onze Ouderen den naam van *Vectis* gaven,
 „ En dat ik, tot myn smart, in eenzaamheid, bewoon,
 „ Ik, dien het Lot zoo na geplaatst had aan den Troon,
 „ Ik, die myn Broeder met den Scepter heb zien pralen,
 „ Eer dat my 't onheil trof waar van ik zal verhaalen!
 „ Aan d'and're zy' der Zee, ten Noorden van dit strand,
 „ Legt een vermoogend Ryk, een vet en Volkryk Land,

„ Brit-
 * SAMOTHES, ook DIS genaamd, was de voornaamste God der oude Britten,
 Gall'ers en in het algemeen der Celten.

† ANDATE, wierd als de Godin der Overwinning door de oude Britten ge-eerd.

- „ *Brittania* genaamd, 't welk met haar Nagebuuren,
 „ De *Schotten*, dikwyls moet een' fellen Kryg verduuren.
 „ *COILUS*, die het laatst deez Volkeren gebood,
 700 „ Wierd in een heet gevegt door 's vyands Hoofd gedood:
 „ En 'k zag op éénen dag deez' mynen Broeder sterven,
 „ En 't *Schotsch* gehaatte Volk de zege op ons verwerven.
 „ Hem volgde naar de Wet, zyn Zoon: een Jongeling,
 „ Trots, opgeblaazen, stout; die slechts by zynen Kling
 „ Zyn heil en welstand zocht, die naar geen raad wou hooren,
 „ Maar jonge en losse Liên zyn hart leende en zyne ooren.
 „ Daar was een Wet in zwang, zoo verr' 't geheugen gaat
 „ Der alleroudste Liên, nooit ongestraft versmaad,
 „ Jaa die de Vorst vooraf moest plegtiglyk bezweeren,
 710 „ Eer dat hem wierd vergunt de Volken te regeeren.
 „ Deez Wet bepaalde een' Raad, die, zittend naast zyn zy;
 „ De breidel was voor een te strenge heerschappy.
 „ Het Volk verkoos daar toe de braafste en eerste Grooten,
 „ En tegen hen wierd niets naar orde en recht beslooten.
 „ De Vorst inzonderheid kon, naar zyn drift of lust,
 „ Niet roek'loos ommegaan met de algemeene rust:
 „ Noch zich inwikkelen in schaadlyke Verbonden,
 „ Noch d'Oorlog of de Vreê naar willekeur verkonden.
 „ *CUNOBELLINUS* nu, (zoo noemt men thans den Vorst)
 720 „ Vond niets zoo bitter, niets zoo tegen zyne borst.
 „ De Heerschzugt dreef hem voort, en zweepte hem met slagen,
 „ Der hitte zyner Jeugd onmooglyk te verdraagen:
 „ Hy maakt het Krygsvolk op, en vleid hen met gewin,
 „ En blaast zyn razerny haast mede in hunnen zin;
 „ En weet, zoo door belofte als door vooraf te loonen,
 „ Der Prief'tren orde zelfs in zyn belang te troonen.
 „ Men merkte in 't kort zyn wit. Elk zag het Onweêr aan,
 „ Maar niemand had den lust zulks moedig te weêrstaan.
 „ Ik, de eerste in rang, hield my gansch buiten deze zaaken,
 730 „ 't Gedrag niet pryzende, noch durvende het laaken.
 „ 'k Beken, ik was hier in flauwmoedig. 'k Heb gedwaald,
 „ En zeker weinig roem uit zulk een vreez gehaald,
 „ Maar 'k wil myn feilen niet verbergen voor uwe ooren;
 „ Gy zult uit mynen mond niets dan de waarheid hooren.
 „ Ik wierd ook voor myn schuld gestraft in korten tyd;
 „ Myn lasheid heeft my niet ontschuldigd of bevryd.

- „ Had ik de aloude Wet vrymoedig willen staaven,
 „ En op het pad der Eer beslooten door te draaven,
 „ Ik had geen slimmer lot genooten, en myn smart
 740 „ Was door geen wreed verwyf, vermeerderd in myn hart!
 „ De Vorst vond zich wel haast gereed zyn' wensch te treffen,
 „ En boven Raad en Wet zyn' Zetel te verheffen.
 „ Een Vleijer steld het voor als de eerste plegtigheid,
 „ In 't ingaan van het Jaar, het Volk te zaam geleid:
 „ En teld de rampen op die 's Lands belangen deeren,
 „ Daar zoo veel hoofden 't Volk, altyd in twist, regeeren:
 „ En daar men geen besluit kan neemen tegen 't kwaad,
 „ Dan als 't verloopene uur geen midd'len overlaat.
 „ In grooter zekerheid en voorspoed zou men leeven
 750 „ Door de Opperheerschappy den Vorst alleen te geeven,
 „ Die binnenlands meer goed zou doen door meerder magt,
 „ En buitenlands de vreez verdubb'len door zyn kragt.
 „ Hy hoorde, na deez taal, 't gejuig der omgekogten,
 „ En and'ren die hun heil in deez verand'ring zогten.
 „ De Krygslîen klaptен met de Zwaarden op het Schild,
 „ En alles scheen wel haast gansch zinneloos en wild.
 „ Maar veel der oude Liên, verr' van 't gedruis te vreezen,
 „ Zoo min als in 't belang van deezе Schaar te wezen,
 „ Mispreezen openlyk deezе ongepaste daad.
 760 „ De gryze ADMINIUS, een Mân van eere, en raad,
 „ En wysheid, en beleid, en orde, en ondervinding,
 „ Ontleedde 't allereerst den Koning zyn verblindng.
 „ Hy rees met Majesteit, en als een God, om hoog;
 „ Zich zelven Meester zynde, en, met een vrindlyk oog
 „ Den Vorst beschouwende, deed hem wel klaar bezeffen
 „ De dwaasheid van zich dus, geweldig, te verheffen.
 „ Hy deed de redenen, zoo kunstig uitgebreid,
 „ Verydelen in rook door zyn welsprekendheid.
 „ En, elk die, 't Land getrouw, geen Staatsverwiffelingen
 770 „ Wou dulden, zag men straks dien grooten Man omringen.
 „ CUNOBELLYN vond zich ter deezер tyd verpligt,
 „ De hand te slaan aan 't Zwaard, of niets waare uitgerigt.
 „ 't Was niemand mogelyk het denkbeeld op te vatten,
 „ Dat zyne drift zoo verr' verwoed'lyk uit zou spatten;
 „ 't Geschiedde niettemin: Ik, die naby hem stond,
 „ Stilzwygend, en het oog gevestigd naar den grond,
 „ „ Kreeg

- „ Kreeg laft om, door myn Staal, den Gryzaard te doen sneeven,
 „ Die hem zoo wys een' raad had, tot zyne eer, gegeven.
 „ Het hair rees my te berge op dit vervaarlyk woord,
 780 „ En 'k vond my niet bekwaam tot zulk een' wreeden moord.
 „ 'k Bleeft staan, en ik befloot deeze wil niet te volbrengen,
 „ En eer myn eigen bloed te storten, te zien plengen.
 „ Straks zag hy my met gramme en vuurige oogen aan,
 „ En liet my door een' wenk myn naakend Lot verftaan.
 „ Voorts deed hy meer dan een' der ftoutfte Krygsliên naad'ren:
 „ De gryze *ADMINIUS* wierd midden uit de Vaad'ren
 „ Gefcheurd, en zonder dat zich Een daar tegen kant,
 „ Ging 't Zwaard hem door den nek, en 't hoofd rolde in het zand.
 „ Terwyl deeze gruweldaad my deed my zelv' vergeeten
 790 „ Begind men ook met my. 'k Word in een hol gefmeeten,
 „ En kort daar na ter dood veroordeeld op myn beurt.
 „ Maar 't Godendom had zulks als nog niet goed gekeurd!
 „ 'k Vond middel door den muur des Kerkers heen te breeken,
 „ En vlugtte in 't duiftere des Nagts naar deeze ftreeken.
 „ Een Viffcher heeft my hier gevoerd van 't *Britfche* strand,
 „ En 'k vind myn heil en ruft alleen in zyne hand.
 „ Want, fchoon hy van myn' ftaat niet onderrigt mag wezen,
 „ 'k Heb zyne onwetendheid daarom niet min te vreezen.
 „ Miffchien gaat uit zyn' mond dat iemand, onbekend,
 800 „ Naar deeze Kuft zich heeft ganfch hoopeloos gewend.
 „ En, magteloos om van dit Eiland weg te vlugten,
 „ Staat ieder oogenblik de dood voor my te dugten.
 „ Gy hoort hier uit o Prins! hoe min 't u raadzaam zy,
 „ Te woonen in een zoo verwarde Heerfchappy;
 „ Alwaar een Dwingeland de Wetten heeft gefchonden,
 „ En niet betrouwd kan zyn in 't aangaan van Verbonden.
 „ Maar (daar de *Galliërs* van fhrikken, en het geen
 „ Gy mooglyk ook mispryft, gy die langs zoo veel Zeên,
 „ Uit verre Landen zyt naar deeze plaats gedreeven)
 810 „ Wy hebben hier nog een byzondre wyze van leeven:
 „ Geen band des Huwelyks is hier bekend, geen trouw;
 „ En niemand roeme alleen op 't minnen eener Vrouw.
 „ Deeze alle zyn gemeen, en, mogt u dit mishaagen,
 „ Gy zaagt, in korten tyd, den laaftten uwer dagen.
 „ Maar zugtge om eene Kuft, daar ge, in uw ongeluk,
 „ Een eind van ballingfchap mogt treffen en van druk,

„ Noord-

- „ Noord-Ooftelyk van hier word een Gewest gevonden
 „ Welks Volk zagtzinnig is, en trouw aan zyn Verbonden:
 „ By wie men eere ontmoet, en een beschaafd gebied;
 820 „ Dat goede zeden mint, en booze daaden vlied.
 „ Men zegt dat, lang geleên, versmaadend hunn' geboden,
 „ De Vorst van dit Gewest gestraft wierd van de Goden,
 „ Hem in het openbaar beroovend te gelyk,
 „ En van het levens licht en van zyn Koninkryk:
 „ En dat in zyne plaats geen ander is verkooren,
 „ Om 't geen een Godspraak deed aan 't Volk daar over hooren.
 „ 't Zy dat de Waarheid hieralleenig deel in heeft,
 „ 't Zy dat, in het geheim, Bedrog daar onder zweeft,
 „ Men ziet 'er 't Priesterdom, van dien tyd af, verheven
 830 „ In 't opperste Gezag en alles Wetten geeven.
 „ Ik ben in myne Jeugd geweest in deze Streek,
 „ En waag geen' lossen raad in 't gene ik tot u spreek.
 „ Wy dryven uit onz Land op eenen ry van Boomen,
 „ Aan een gehegt zomtyds naar de andre zy der Stroomen,
 „ Wanneer men Zomertyds wat hooger Noordwaard aan,
 „ Een Strand gelyk aan 't onze op 't duidlykst kan zien staan;
 „ Het strekt ons tot een' roem zulk eenen Togt te waagen,
 „ En teekens van die Reis met ons naar huis te draagen.
 „ Ik, die verscheiden maal die stoute Reize deê,
 840 „ Wierd eenmaal verder voort gellingerd door de Zee;
 „ Tot dat ik op een Kust gedwongen aan te dryven,
 „ By dit zagtmoedig Volk een ruimen tyd moest blyven.
 „ Dat Strand, dat ik zoo lang zag voor myn oogen staan,
 „ In 't hoogst gevaar, zal nooit uit myn gedagten gaan.
 „ Ik zelv (wil uwe gunst en goedheid zulks gehengen,))
 „ Zal u daar in het kort met uw Gezellen brengen.
 „ Dit zy my tot een loon! Dit 's wat myn wenschen vleid!
 „ 'k Blyf eeuwig u gewyd voor deez weldaadigheid!
 „ O, ruk my van een oord, daar 'k altoos ommezwerfen,
 850 „ En, door de vrees der dood, elk oogenblik moet sterven!
 „ O laat ARGENTORIX, aan 't ooge van d'*Alaan*
 „ Verstrekken tot een proev van uw verheven daên!

Op deeze wyze floot de *Britsche* Prins zyn reden,
 Die straks een denkbeeld gaf van geene ruuwe zeden;

- En dat, indien hy geen beschaafdheid meer bezat,
 Een woefte opvoeding daar alleen de schuld van had.
 De Koning hoorde hem nog naauw deez woorden spreken,
 Of hy besluit van hier ten eersten op te breeken,
 Om zich van vooren aan, voor 't toemeloos geweld
 860 Van eenen Dwingeland, niet bloot te zien gesteld;
 En liever, verder af, de aan hem gepreezen hoeken,
 Met nieuwe moeite en zorg, stoutmoedig, op te zoeken:
 De Wysgeer TEUPHIS zelfs, terstond na dit gesprek,
 Raad aan den nieuwen togt, en dat men ras vertrek',
 Terwyl het Veld, waar in men 't neder had gellagen,
 Met alle magt geruimd en ledig word gedragen.
 In 't ievrigft van het werk, genaakt ook DIOCAAR,
 En boodschaft dat men word gewapend Volk gewaar,
 Dat, schoon nog verre heen, door 't schitt'ren van de straalen
 870 Der Zonne, en Oorlogs-Staal, en Vaandelen doet praalen.
 Deez' tyding deed te meer besluiten om, terstond,
 De Zeilen in den top, het Anker uit den grond
 Te haalen, om, met hulp der wakkerende Winden,
 En raad van hunnen Gids, een beter Land te vinden.
 De schoone ATOSSE ging nooit vrolyker aan boord,
 Dan na ze 't woest gebruik der *Britten* had gehoord,
 Die 't Pand des Egtenstaats bespotten en versmaaden,
 En hunnen lust gelyk het Wildgediert verzaaden.
 Geen minder vreugd gevoeld de gryze ARGENTORIX,
 880 Gerukt uit de eenzaamheid, en eenen staat vol schriks.
 Want zeker, had de Prins zich thans niet hier bevonden,
 CUNOBELLINUS Volk, tot zyne straf gezonden,
 En naderend bereids, door geene magt gestaakt,
 Had nog ter deezer uur een eind met hem gemaakt.

- Deez Mannen zagen nu verrukt en opgetoogen,
 Drie Kielen op den rug der Wateren bewoogen,
 Met eene kunst gebouwd, hen gansch'lyk onbekend.
 Zy dagten dat de God, wiens ordening men schend
 Door een onschuldigen ter dood toe te vervolgen,
 890 Hem deeze hulpe zond, op hun besluit verbolgen.
 Zy keeren vrugteloos te rug, en doen verflag
 Hoe, door *Samothés* wil, en opperste gezag,

Drie Zee-Godinnen hen aan *Vellis* Strand verscheenen,
En met ARGENTORIX in volle Zee verdweenen.

Intusschen zeild de Prins zyn Reisgenooten voor,
En met ARGENTORIX, de naauwe Stroomen door,
Die naar de koude Zeên der woeste *Skyten* leiden,
En van het *Britsche* Ryk het groote *Europe* scheiden.

Hier leefde een oud gerugt, dat Vader OCEAAN,
900 Vermoeid langs *Thyle's* Kust ten Noorder Troon te gaan,
Om d'Yszeên aan het Strand des *Samojeeds* te stieren,
Een zamenkomst beval der Westersche *Rivieren*.
Den BETIS, die den Wal van *Hispalis* besproeid,
En door een vrugtbaar Land en vette Weiden vloed;
De zilv're GADIANE, op Zwanendons gedraagen;
Den ryken TAAG, gevoerd op eenen gouden wagen;
Met Vorstelyke pragt, en Koninklyken zwier;
Den DURIAS, gekroond met Roos en Violier,
En houdende eenen krans van Bloemen in zyn handen;
910 De snoevende GARONNE, in 't midden haarer banden;
De LOIRE, aan wie de *God* der *Min* een Blinddoek gaf,
En *Venus* eenen Riem, en eenen Toverstaf;
De SEINE, die zich steeds bekroond met Lauwerieren,
En zugt naar 't hoog bestier van alle de Rivieren,
En een oneindig tal van mindre Watergoôn;
Riep TRITON's schelle hoorn voor AMFITRITES Troon.
Daar op deed de OCEAAN hen alle in orde schaaren,
En duizend voeten hoog verheffende zyn Baaren,
Viel op de Landstreek aan, die 't *Albionsche* Strand
920 Aan 't ryke *Europe* hegtte; en, duwend met zyn hand
De Bergen van hun' grond, de Rotzen van haar Vesten,
Gaf hy 't verwonnen Land aan 't gramme Volk ten besten.
Elk nam, op deezen last, een Rots of Heuvel meê,
En maalde die tot gruis, en spreidde ze in de Zee.
De Koning OCEAAN reeds fluks langs effen Zanden,
Van 't bruischend nat gevolgd, naar de *Aloeesche* Stranden:
En van dien tyd af aan wierd *Albion* een Ryk,
Voor buitenlandsche magt, onoverwinnelyk.

Terwyl.

930 Terwyl ARGENTORIX hen deez byzonderheden,
 En and're dingen meer, betreffende de zeden
 Der menschen, die men haast zou groeten, deed verstaan;
 Help wind en stroom de Kiel, en dreef ze Noordwaarts aan:
 Tot dat de *Britsche* Prins de Kusten zag genaaken,
 Die 't einde van de Reis des Konings zouden maaken:

E I N D E
 VAN HET
 N E G E N D E B O E K

J. V. Schley inv. et sculp. 1758.

GEVALLEN VAN FRISO.

I N H O U D VAN HET TIENDE BOEK.

FRISO komt in het Land der Alaanen. Verwondering der Inwoonders op het gezicht der Schepen. De drie Priesters, die deze Volkeren regeeren, worden toegelaaten op het Schip des Konings, en verbaalen Hem de Geschiedenis der Alaanen; en hoe dat, na de straf des laatsten Konings BOSIRIS, een Orakel zyne komst had voorspeld. Zy bieden Hem, ingevolge dier Godspraak, aan, om hun Koning te zyn. FRISO, op hoop van, gesterkt zynde met de magt vandie Volken, te beter de te rugkomste naar zyn geboorteland eenmaal te onderneemen, stemd hun verzoek toe, en beloofd hen des anderen daags aan Land te treden. Ter rust gegaan zynde voeld hy zich meer dan ooit ontroerd door zyne zugt naar zyn Vaderland, en neemt voor om zyn Reis zoo lang Zuid-Oostwaarts aan te vervolgen, tot dat hy weder bekende Volken ontmoete. Des nagts bevangt hem een diepe slaap, gedurende den welken zyn Bescherm-Engel hem verschynt, en beveelt in deeze Gewesten zyn verblyf te houden, hem voorzeggende, en doende aanschouwen de voornaamste gevallen die namaals aldaar zullen gebeuren. Des anderen daags treed de Koning aan Land, alwaar SEGONAX, de oudste der Priesters, hem de teekenen van het hoogste vermogen ter hand sield.

J. V. Schley inv. et sculp. 1758.

TIENDE BOEK.

De Rynstroom, wellende uit der *Alpen* diepen schoot,
 Tweebronmig, voeld zyn bed al vlietende vergroot,
 Besproeid een meenigte van welbevolkte Vesten;
 Rold door verre uitgestrekte en magtige Gewesten,
 En spreid zich wederom, tweehoornig, als voorheen,
 Eer dat hy hulde doet aan 't groote Ryk der Zeên.

De Volkeren, by wie de *Britsche* Vorst den Koning
 Gulhartig had geraèn te zoeken zyne woning,
 Bezaten de Oevers van den Noordelyken mond:

10 Een Landstreek, ryk van Vee, bekoorelyk, gezond.

De Vloed, veele Eeuwen na deez tyd, het *Vlie* geheeten,
 Gaf vrugtbaarheid aan 't Land, en Visch aan d'Ingezeten,
 En was een toevlugt-plaats, en bood een goede Reê /
 Aan hen, dien wind en golv te hard viel op de Zee.

ARGENTORIX zag naauw dien Stroom van verre praalen,
 Of gaf bevel om nog meer Zeilen by te haalen,
 Terwyl een ieders hoop naar rust en veiligheid,
 Door zulk een dier gezigt, op 't liefflykt, wierd geveid.
 Men naderd in het kort, doorklieft deez held're stroomen,
 20 Terwyl alomme en Land, en Woud, word waargenomen.
 Men zeilde nogtans voort, wyl aan den Oever scheen,
 Als of men hier nog had te dugten voor de Zeên;
 Die, vullende den Vloed, by woedende Onweêr-Winden,
 Geen wederstand om 't Veld verr' te overdekken vinden.
 De Leidsman toond den Vorst de toppen van 't * Gebergt,
 Waar van als nog een brok, behouden, 't water tergt,
 Dat, door den Vliestroom heen uit *Nercus* Ryk gezonden,
 Een gansche † Landstreek heeft in zynen buik verflonden.

„ Daar (zei hy) zyn we eerst regt beveiligd voor den Kolk.
 30 „ Daar is de zaamenkomst der Oudsten van het Volk.
 „ Daar is men plegtiglyk gewoon om te overweegen,
 „ Hoe 't Godendom ten vrind het beste zy verkreegen.
 „ Wat is 't een dierb're troost in wederwaardigheid,
 „ En als het Lot den mensch van Land en Maagen scheid,
 „ Een wisse toevlugt-plaats op 't laatst te zien gereezen
 „ By Lieden, die de wraak des hoogen Hemels vreezen?

Men word, terwyl men zeild, dus spreekend met malkaër,
 De Inwoonders van het Land, reeds naderend, gewaar,
 Jaa, 't Veld van wederzy' des Oevers overdekken,
 40 Zoo verre 't ooge zich kan in het ronde strekken.
 Deez Schaare, telkens al vermeerderend, verzeld
 De Kielen, pleegende wanorde noch geweld,
 Maar heffende oog en hand zomwylen in den hoogen,
 Als waren ze in een diepe ontzetting opgetoogen,
 Tot dat men 't anker uit deed werpen in den grond,
 Alwaar *SULPITIUS* dien het bekwaamste vond.
 Terwyl men evenwel, hoe min daar zy te vreezen,
 Nog aarzeld in 't begin om niet verrast te wezen,

En

* Het Klif by Stavoren.
 † De Zuider Zee.

- En zich niet roekeloos te werpen in gevaar,
 50 Scheid zich 't nieuwsgierig Volk op eenmaal van malkaër,
 En maakt eerbiedig plaats voor drie bejaarde Mannen,
 Wier houding reeds van verre alle' argwaan doet verbannen.
 't Zy dat men op hun lyfsgestalte of kleeding ziet,
 't Is alles deftigheid wat aan hen word bespied.
 Schoon zeldzaam opgeschikt, en vreemd in hun gewaaden,
 Was niets onaangenaam of woest in hun cieraaden.
 Hun hoofd was met een Krans, die konst en smaak vertoond,
 Van groene Myrteblaên, bevallig overkroond;
 En, met d'Olyftak reeds in 't naad'ren op te heffen,
 60 Voorspelden ze een Verbond dat haast zou zyn te treffen.
 Hen treed een Krygs-Heraut, met plegtige eerbied, voor,
 En, naderende, vraagt, en krygt het eerst gehoor.
 „ O sprak hy, stelt niet uit, doorlugte Vreemdelingen!
 „ Om de allerdierste vreugde in ons te doen ontspringen.
 „ Genaakt in tedere gunst deez' u gewyden Wal;
 „ Die 't diepste ontzag en eere aan u bewyzen zal.
 „ Of wel gebied, indien u dit mag beter smaaken,
 „ De Priesters, die dit Volk regeeren, u te naaken!

- Deez laatste aanbieding, vol van goede wille en trouw,
 70 Die 't schranderste oordeel zelfs niet bloot stelt voor berouw,
 Word straks omhelsd. Men steld hen in deez' eisch te vreden,
 En FRISO ziet hen, bly te moê, zyn Kiel betreedden.
 Hy zelv, hy star-oogt, wagt hen af met ongeduld,
 En hoopt dat hier elks wensch nu weder zy vervuld,
 Om, na zoo lang een reeks van grievende verdrieten,
 't Bevallige der rust zoo lange te genieten,
 Tot dat men, onderrigt van 's Lands gelegenheid,
 Regt weete wat het van bekende Streeken scheid.
 Men zag naast zyne zy' de beide Koninginnen,
 80 Op 't pragtigste uitgedoscht, haar trouwe Gezellinnen,
 De Broeders van den Prins, Vorst TEUPHIS, DIOCAAR,
 Met uitgetogen Kling, aan 't hoofd van eene Schaar
 Zoo *Gangariden* als *Romeinen*, wier belangen
 Nu zyn op 't naauwst vereend, en aan malkander hangen.
 Op 't ongewoon gezigt van deez' doorlugten Stoet,
 Valt elk der Gryzaards straks den jongen Vorst te voet.

Zy willen hem niet min dan eene Godheid eeren,
 Niet weetend naar zyn' prys dit Schouwſpel te waardeeren.
 Zy ſlaan met hunne hand de borſt, en met den mond
 90 Kuft ieder, zugtende, Godsdienſtiglyk, den grond.
 Maar ſteeds Godvrugtig, hoe, hem 't noodlot mag verdrukken,
 Laat zich de Koning niet door zulk eene eer verrukken.

Hy ſpreekt hen toe: „ Ryſt op, o Mannen, en vermyd
 „ Een erbewys alleen der Godheid toegewyd.
 „ Gy, die 'k bereids aanschouw als onze aanſtaande Vrinden,
 „ O laat geen yd'le ſchyn U tot deez' trap verblinden.
 „ Wy zyn geen Goden, neen, maar ſterffelyk als Gy,
 „ Schoon verre in kunſt miſſchien, en kennis u voorby.
 „ Wy zelve aanbidden ook een' GOD, die, hoog verheven,
 100 „ Alleen, of ſtraffe of loon, of vreugde, of ramp, kan geeven:
 „ Die, niet te wederſtaan in zyn gedugte magt,
 „ Ons van het ander eind des Aardryks herwaarts bragt,
 „ En met wiens hulp de Menſch, die zich van hem doet minnen,
 „ 't Verſchrikkelykſt gevaar gewis zal overwinnen.
 „ Maar van deez' hooge Leer, van dit diepzinnig Woord,
 „ Zal nader onderwys door U zyn aangehoord:
 „ En nader zal men u die kennis doen genieten,
 „ Waar uit 'geluk en eere, als uit een bron-aêr, vlieten.
 „ Thans hoort bedaard wat onz' Staatkundig oogmerk is,
 110 „ En zet daar op ter zyde alle uwe ontſteltenis.
 „ Neen, wy verſchynen niet op uwen grond en kuſten,
 „ Om, met het Oorlogs-Staal, uwe erffenis te ontruſten,
 „ Noch eiffchen, met geweld, tot uwer Wetten hoon,
 „ Ons hoofd terſtond te zien gedekt met uwe Kroon.
 „ Wy wenschen om met u zeer naauw te zyn verbonden,
 „ En koomen om u ruſt en voorſpoed te verkonden.
 „ Wy wenschen niet dan heil en welzyn aan het Land,
 „ En bieden, tot dat wit, deeze onze regterhand.
 „ Want deeze wapenen, die voor uwe oogen pronken,
 120 „ Zyn van den Opperſten des Hemels ons geſchonken,
 „ Op dat de onnozelheid en deugd, in onzen ſchoot,
 „ Onfeilb're hulp en trooſt ontmoete in haaren nood.
 „ Wat my betreffen mag, verbinden we ons te zaamen,
 „ Ik zal uw vrindlykheid noch nu noch ooit beſchaamen.

- „ Ik, aan het hoofd van deeze on-overwinb're Liën,
 „ Zal nooit, voor uw belang, het strengst gevaar ontzien.
 „ Hy die de schade of 't leed mag van dit Volk bedoelen,
 „ Zal, tot zyn' ondergang, dit schitt'rend staal gevoelen.
 „ Maar zoo ge ons eerd en schat, gelyk het schynt, wel aan!
 130 „ Doed ons den staat van 't Land, opregtelyk, verstaan.
 „ Ons is alleen ter loops uw levens-wyz beschreeven,
 „ Gy kunt ons zekerder berigt en kennis geeven.

Zoo sprak hy, met een oog vol van aanminnigheid,
 Opreghheid, yver, gunst, en tevens Majesteit.
 De Mannen staan vertrooft, zoo wel als opgetoogen.
 De moed herryft in 't hart, de vrolykheid in de oogen:
 Hun Oudste, SEGONAX genaamd, en wel ter taal,
 Begind met zedigheid vervolgens dit Verhaal:

- „ Verheven Jongeling, in wiens doorlugtig wezen
 140 „ De Hoogheid van uw' staat en wysheid is te leezen,
 „ 't Schyne u niet vreemd dat we u met Goddelyk ontzag
 „ Genaaken, daar ons oog nooit uw's gelyken zag.
 „ En daar onz denkbeeld is, dat, die d'Olymp bewoonen,
 „ Zich met die zelve magt en heerlykheid vertoonen.
 „ De Waat'ren voeren U, waar dat Gy 't slechts gebied,
 „ Gy temd de groote Zee, die voor u heenen vlied;
 „ En, door gevaar, noch door verre' afstand in te binden,
 „ Bezit de heerschappy der snel gewiekte Winden.
 „ Is 't dat gy dan niet klimt tot aan der Goden aart,
 150 „ En, door verstand en kunst, zoo trotze wond'ren baard,
 „ Wy staan niet min verstomd, niet minder opgetoogen,
 „ Voor eene schranderheid van zulk een groot vermoogen.
 „ Zy toont hoe dat Gy zyt van eed'ler aart dan wy,
 „ En van een' Stam, geschikt tot de Opperheerschappy,
 „ En zal zich niet alleen, tot wat wy zien, bepalen;
 „ Maar, met dien zelven glans, altyd rondomme u straalen.
 „ Wy kennen daar niet min eene oude Godspraake aan,
 „ Door onze Vaderen, in bangen nood, verstaan.
 „ Een Godspraak, die we u thans, voldoende aan uw bevelen,
 160 „ Met 's Lands Geschiedenis gereed zyn meê te deelen.
 „ Onze overleev'ring is, dat, lang voor deezen tyd,
 „ Een groot en magtig Volk, ontzaglyk in den Stryd,

„ Verre

- „ Verre Oostelyk van hier, bewoonend dorre **Streeken**,
 „ Zyn zaamenleevinge te raad wierd te verbreeken.
 „ 't Vermeerderend getal der Menschen in hun Land,
 „ Verkreeg, van jaar tot jaar, zoodanig de overhand,
 „ Dat ze eindelyk zich reeds, op 't wreedste, voelden drukken
 „ Door rampen, daar 't gebrek het Menschdom voor doet bukken.
 „ Naar 't Oosten was geen kans te streeven, en aldaar
 170 „ Was geen verligtinge te hoopen in 't gevaar.
 „ Men vond daar steeds, op reis, moerassen, stroomen, kolken;
 „ Al wat daar vrugtbbaar was behoorde aan ruwe Volken,
 „ Sterk in de wapenen, en niet zoo ligt getergd;
 „ En wat niet wierd bezet, was hemelhoog Gebergt,
 „ Of dorre Woesteny, daar merk noch weg zich toonden,
 „ Aan het verlegene oog, en daar Gedrogten woonden.
 „ Maar Westlyk, (was 't gerugt) en aan den and'ren kant
 „ Van 't groot *Semanisch* Woud, door de Natuur geplant,
 „ Was 't voor een deel des Volks gemakk'lyk zich te vesten
 180 „ In voedzel-ryke en welbewaterde Gewesten.
 „ Hoe zeer die Streek zich had aanlokkelyk vertoond,
 „ Zy lag nog ledig, ruw, verlaaten, onbewoond.
 „ Om zulk een' uittogt nu ten besten te verzagten,
 „ Beval men aan het Lot te keuren wat Geslachten,
 „ Getoogen uit hun Erf, en derwaarts uitgebreid,
 „ Men aan hun nieuw geluk zou laten en beleid.
 „ ALANUS word benoemd om met hen af te trekken,
 „ En hen tot eenen Vorst in 't nieuw bewind te strekken.
 „ Naar maate dat het Lot elks naam verschynen doet,
 190 „ Word elk in orde en ry geschaard met have en goed;
 „ En eindlyk, even als een Byën-Zwerm zyn wooning
 „ In Zomertyd verlaat, en volgt een' nieuwen Koning;
 „ Zoo rukt het nieuwe Volk, met Vrouw, en Kind, en Vee,
 „ D'onvrugtb're Landstreek uit, die 't zo lang zugten deê.
 „ Maar, in de plaats van, naar de voorgeschreeven wetten
 „ In 't eerst bekwaame Land zyn wooning neêr te zetten,
 „ Begeeft ALANUS zich, met opzet, verder voort,
 „ Tot dat hy, langs de Zee, verkiest dit grasryke Oord:
 „ Om, dus verre af, alleen, en op zich zelv' te wezen,
 200 „ En niemants Meesterschap, of overmagt te vreezen.
 „ Hy deelde 't nieuwe Land, als een verkreegen buit,
 „ Straks, met mildaardigheid, en onpartydig, uit,

- „ En stelde Wetten in, tot nut der Onderdaanen,
 „ En noemde 't ganfche Volk, naar zynen naam, ALAANEN.
 „ Na hem wierd meer dan een, der Prinffen uit zyn bloed
 „ Gesprooten, met den Staf der Heerschappy begroet;
 „ Tot eindelyk aan Een', ontaard van de oude Zeden,
 „ Te beurt viel, naar de Wet, den Zetel te betreden.
 „ Deez laafte Vorft, genaamd BOSIRIS, in zyn Jeugt
 210 „ Verwaarelooft, had zelfs geen denkbeeld van de deugd.
 „ Hy, Speelpop van die hem tot alle dwaasheên porden,
 „ Eerft los, en weelderig, toen wreed van aart geworden,
 „ En naderhand, door zoo veel fpoorloosheên vervoerd,
 „ In plaats van in zyn ziel op 't diepft te zyn ontroerd,
 „ En zich aldus der wraake in tyds te zien ontvlooden,
 „ Ontkende, in 't openbaar, het wezen van de Goden.

 „ Zy, die der Menfchen ramp nooit aanzien met vermaak,
 „ Weérhielden, langen tyd, hun wel verdiende wraak.
 „ Maar dit geduld, in steê van ietwes uit te werken,
 220 „ Deed niets dan hem te meer in 't doolen te verfterken.
 „ Allengs verspreidde hy deez' goddeloozen lust,
 „ Liet niemant ongeplaagd, geen' Onderdaan in rust,
 „ Ten waar' hy mede, op 't inoodft, met spotten en met fmaalen,
 „ Op 't geen den Godsdienst trof, zyn gunft zocht te behaalen.
 „ Deeze Ongodiftery verwekte, in het begin,
 „ Der vrome Lieden haat, en ieders tegenzin;
 „ Maar, even als 't vergif, dat, na het zwaarste woelen,
 „ Hoe nader aan de dood, hoe minder pyn doet voelen,
 „ Zo won die dwaasheid veld, begunftigd van den Troon,
 230 „ Tot dat en Groot en Klein haar eindlyk wierd gewoon,
 „ En zy, die weigerden 't Geweeten te verraaften,
 „ De Goden in 't geheim, en, als met fchaamte, aanbaden.
 „ De grootste Lasteraar fcheen dus de braaffte Man.
 „ Men maakte zich wel haaft daar zelfs eene eere van.
 „ De Tempels, daar men plag voor de Outers neêr te knielen,
 „ Gebruikte men tot luft-Paleizen, of vervielen:
 „ En, ziende zich op 't laaft door niemant wederftaan,
 „ Besloot BOSIRIS zich van 't Priefterdom te ontfiaan.
 „ Hun iever voor den dienst, waar toe zy zyn verkooren,
 240 „ De waarheid, die hun mond gefladig nog deê hooren,

- „ Verwekte, dag en nagt, hoe zeer hy zulks verborg,
 „ In 't binnenst zyner ziele, een toomelooze zorg.
 „ Hy zag geen' and'ren kans, om zonder angst te leeven;
 „ Dan allen te gelyk, geweldig, te doen sneeven,
 „ En waande dat hy dan, ontlast van tegenspraak,
 „ Eerst waarlyk leeven zoude in ongestoord vermaak.
 „ Zoo dra de onmenschte had dit wreed besluit genomen,
 „ Gebood hy 't Priesterdom te zaamen te doen koomen.
 „ Wat verder dan 't Gebergt, dat ginder zich vertoond,
 250 „ En daar noch wild Gediert, noch Vee, noch Mensch, by woond,
 „ Ontmoet men eenen Poel, waar van men nooit de gronden,
 „ Hoe vlytig ook gezogt, voorheenen heeft gevonden.
 „ Een dikke en zwarte damp ryft dikwils uit den Kolk,
 „ En heft zich in de Lucht gelyk een Onweêrs-Wolk,
 „ En word doorgaans gevolgd van wreede tegenspoeden;
 „ Van sterfte, van gebrek, of zwaare Watervloeden.
 „ De looze Vorst begeerd, ten nutte van den Staat,
 „ Tot demping van dien Poel, der Goden-Dienaars raad.
 „ Verleid door zyne list, en onvermoedde treken,
 260 „ Verschynen ze, op 't bevel, gehoorzaam, in die streken.
 „ Een Drietal blyft alleen te rug; het zy hen hier
 „ Iets anders in weêrhield, of 't Goddelyk bestier;
 „ En word, ook ongemerkt, door hunn' verblindden Koning,
 „ Op deez' rampzaal'gen dag gelaaten in hunn' woning.
 „ Hy ziet all' d'oov'rigen zoo ras niet by malkaêr,
 „ Of waarschuwd met den slag de weêrelooze Schaar:
 „ En doet hen, zonder zich aan hun geklag te stooren,
 „ In deez' gedugten Kolk onmenschelyk versmooren.
 „ Maar straks na deeze daad genaakte 't vreeslyk uur;
 270 „ Waar in hy teekenen van 't opperste bestuur
 „ Zou zien tot zynen ramp, en wie 't Heel-Al regeeren;
 „ En of men 't Godendom, dan 't blind geval, moet eeren:
 „ Op eens betreft de Lucht. Het glansryk Licht verdwynt
 „ Aan 't groot Azuuren plein. De zwarte Nagt verschynt,
 „ En heerfcht in 't Middag-uur. De holle schimmen zweeven:
 „ Het Water spat van zelf om hoog. De Heuvels beeven.
 „ Het Aardryk splyt van een: Het loeid met naar geluid:
 „ Het Vuur barft met geweld ten diepe spleeten uit.
 „ Daar ryft een wervelwind, die Muuren slaat te mortel,
 280 „ En rukt, met eene vlaag, de Bosschen van hun wortel.

- „ De op- een getafte Wolk werpt, in dit yfflyk Weêr,
 „ Als Keijen van om hoog, de zwaarste Hagels neêr,
 „ Die, met een schel geluid, of klaat'rende op malkand'ren,
 „ Het ryp-gehalme Veld, in woesteny verand'ren,
 „ En, wat in de open lucht ter deez tyd wierd gezien,
 „ Met flag op flag gekneuft, verplett'ren onder 't vliên.
 „ BOSIRIS zelv, bykans onkenbaar door zyn wonden,
 „ Word dood in 't midden van zyn Hofgezin gevonden;
 „ En voor het oog des Volks, thans needrig en ontroerd,
 290 „ Van ieders vloek verzeld, naar zyn Paleis gevoerd.
 „ Toen, door boetvaardigheid, en Godsvrugt aangedreeven,
 „ Bespeurd men elk om ftryd, de Tempel deure in ftreeven,
 „ En 's Hemels Oppermagt aanroepen om genâ,
 „ En dat zyn gunft herryze, en wraak niet verder gâ.
 „ Als met maar eene ftem, in deez' gemeene elenden,
 „ Besluit men, om terftond Gezanten uit te zenden,
 „ En aan SAMOTHES meeft beminden Wonder-Tolk
 „ Te vraagen, wat te doen voor 't welzyn van het Volk.
 „ Twee honderd uur van hier is zeker Bosch gelegen,
 300 „ Om een gewyde Kerk, aanzienlyk allerwegen.
 „ 't Aloud Geboomte heft zich fchier tot in de Lucht,
 „ Waar Mensch noch Vee de Zon in heete Zomers dugt,
 „ Hier ryft een zilv're Well'; daar vlieten held're Beeken,
 „ Wier zagt geruis alleen mag flooren deeze Streeken.
 „ Geen Dier, geen Vogel zelfs, dan de Arend, durft dit Oord
 „ Genaaken, dat zoo zeer het Godendom bekoord.
 „ Zeer dikwils hoord men daar, in 't fraaift der Zomer-dagen
 „ 't Ontzachelyk geluid van zwaare Donderflagen;
 „ En 't Blixem-Vuur verfchaft een licht by Zonneschyn,
 310 „ Zoo klaar als in den nagt zyn ftraalen elders zyn.
 „ In 't midden van dit Woud is eene aloude wooning,
 „ SAMOTHES toegewyd, der Goôn en Menschen Koning;
 „ Een Tempel, die niets grootsch of zwierigs aan zich heeft,
 „ Als dat der Prief't'ren hoofd, en Opperfte daar leeft,
 „ En, onderrigt in 't geen door 't Noodlot is befchooren,
 „ Des Hemels hoogen wil doet van den Altaar hooren.
 „ 't Gezantschap kooft, en vraagt, wat nu te aanvaarden ftond,
 „ En hoord wel haaft deez taal, voorspellende, uit zyn mond:
 „ ALAANEN! laat uw Land door geen en Vorft regeeren,
 320 „ Tot dat, van de and're zy der ongemeeten Meeren,

„ Een

- „ Een Held genaaken zal, geschikt ter Heerschappy,
 „ Van hooger wysheid, deugd, en eed'ler aart dan Gy.
 „ Dit Godlyk antwoord word, by 't Volk, te rug gekoomen,
 „ Als eene onschendb're Wet eerbiediglyk vernomen.
 „ Het eischt dat, onderwyl en eer die Held verschyn,
 „ De Priesters, die nu nog de dood ontkomen zyn,
 „ Gelyk de Tempelen, het gansche Land regeeren.
 „ Dit zou, naar hun begrip, de Goden meer verëeren.
 „ Men zoekt dit Drietal op, en schenkt aan hen de magt,
 330 „ Die voortyds toebehoorde aan 't Koninklyk geslagt;
 „ En heden is bereids eene Eeuw voorby gedreeven
 „ Dat die Regeerings-form is in bestand gebleeven,
 „ En dat men, jaar op jaar, aan d'oever van deez' Vloed,
 „ 't Geheugen van dien dag op 't allerplegtigst voed.
 „ Ik, aan het hoofd des Volks, deez ogtend uitgetreden,
 „ Om 't honderdt Jaargetyde in 't off'ren te besteeden,
 „ Merk, aan het Ingewand der Dieren, dat in 't kort
 „ Aan ons iets ongemeens, en grootsch beschooren word,
 „ En, van myne eerste Jeugd ten Tempeldienst verkooren,
 340 „ Zag nooit voorspoediger Slachtoffers van te vooren.
 „ Intusschen, dat ik my bereide om, met vermaak,
 „ Aan 't Volk verslag te doen, van deez gewenschte zaak,
 „ Ontstaat een Iterk geroep, dat, op de wyde stroomen
 „ Des grooten Oceaans, iets wonders word vernomen;
 „ Dat drie Verschynzels zich vertoonen op de Reë,
 „ En naad'ren in den Vloed, verlaatende de Zee.
 „ Dat, zonder twyffel, daar een Godheid op kooft reizen,
 „ Bestierend' naar haar wil deez dryvende Paleizen.
 „ Wantrouwende in 't begin 't verhaal aan onz gedaan,
 350 „ Zien wy, wy zelfs wel haast dit zeldzaam Schouwspel aan,
 „ En twyffelen niet meer het tydperk te zien naad'ren
 „ Der Godspraake, in het Woud vergund aan onze Vaad'ren.
 „ Wy vinden, straks daar op ten Tempel uitgetreën,
 „ Het zelfde denkbeeld reeds gevestigd by 't Gemeen;
 „ En maaken ons terstond gereed om u te ontmoeten,
 „ En, als een Zendeling der Goden, te begroeten.
 „ Hoe zagt van aart dit Volk, en hoe gerust het zy,
 „ Voor ons weegt veel te zwaar de last der Heerschappy.
 „ Wy zullen, ieverig, om 's Hemels bystand bidden,
 360 „ En Gy het heilig Recht verkonden in onz midden.

- „ Wy zullen d'Offervlam doen ryzen voor de Goôn,
 „ En Gy de Majesteit doen eeren van den Troon;
 „ En, zoo daar ooit een Volk onz Grenzen koome ontroeren,
 „ Uw schittrend Wapentuig, hun ten verderve, voeren.
 „ Gebie dan flegts, o Held! daar ieder, als om ftryd,
 „ U teekens geven zal van eerbied en van vlyt:
 „ En daar men U, dien ons SAMOTHES zelf wou fchenken,
 „ Als een der Goden zal ten dienft ftaan op uw wenken.
 „ Maar wys niet van de hand onze ieverigfte beê.
 370 „ Als morgen 't glansryk licht zal ryzen uit de Zee,
 „ En dat het Offervuur zal voor deez' toefstel branden,
 „ Betreê, voor de eerfte keer, deeze u gewyde Stranden,
 „ Op dat ik U, gevolgd van uw' doorlugten Stoet,
 „ Als Koning, openlyk, van deez Geweften groet:
 „ Den Scepter aan uw hand toereike om 't Land te fieren,
 „ Met eene gouden Kroon uw zeegryk Hoofd mag cieren,
 „ En, om onze oude feil te ontzeggen aan de Faam,
 „ Het gansche Volk en Land mag noemen naar uw' naam!

- De gryze SEGONAX beflout aldus zyn reden,
 380 En ftefd door zyn verhaal der Helden luft te vreden.
 De Koning antwoord hem: „ o Tolk van 's Hemels Heer,
 „ Dien 'k met den hoogen naam van OROMASDES eer!
 „ Hoe fnood het wezen mag door dwang in magt te fteig'ren,
 „ Zoo wys is 't een gefchenk der Godheid niet te weig'ren.
 „ Ik neem, in plaats van zulk een Godspraak te verfmaên,
 „ De Kroon, die niemand thans bezit, gewillig aan,
 „ Tot dat de Hemel ons een ander lot doe ryzen,
 „ Of eens befluiten mogt een' nieuwen weg te wyzen.
 „ Want fchoon gy my het hoogft der Aardfche grootheid bied,
 390 „ 'k Heb and're zorg, en ik behoor my zelven niet;
 „ Jaa, voor een ander Volk als Opperhoofd gebooren,
 „ Befchouw ik my voor hen niet als altyd verlooren.
 „ Wie ziet de aanftaande tyd, die voor ons heenen ftreeft,
 „ En weet wat de Opperheer nog eens beflouten heeft?
 „ Intuffchen als de Nagt van 't Aardryk zal verdwynen,
 „ Zal ik, naar uw begeerte, op 't valte Land verfchynen.
 „ Verzeker van uw' kant het Volk, wiens Hoofd gy zyt,
 „ Dat myne Ziel zich min om zulk eene eer verblyd,

- 400 „ Dan om de waare magt, en 't wezenlyk vermogen
 „ Van, in myn nieuw Gebied, geen onrecht te gedoogen;
 „ Van ieder wel te doen, en, in den wreedsten druk,
 „ Den lydenden een bron te worden van geluk.

De Priesters, die hem dus met teed're blydschap hoorden,
 Vertrekken, wel gemoed, na 't uiten deezer woorden;
 En doen verslag aan 't Volk, 't welk ongeduldig wagt,
 Dat 's and'ren daags zoo groot een werk zal zyn volbragt;
 En hoe de Held, die hen zoo gunstig had ontvangen,
 Verre overtreffen zou hun denkbeeld, en verlangen.
 410 Van deeze boodschap ziet, en hoord men haast de vrugt,
 Door 't juichend Vreugdgeschal, vervullende de Lugt,
 En door veel duizenden ontstoken Vreugde-Vuuren,
 By 't stil verdwynend licht der vallende Avond-uuren:

Maar FRISO, midden in 't geluk, dat voor hem waakt,
 Voeld iets, dat meer dan ooit zyn zinnen gaande maakt.
 Daar 't hart nu niet meer word door angst op angst gedreeven;
 Daar alles zich nu schikt tot voorspoed in het leeven;
 En daar een diepe rust thans opend zyn gemoed,
 Herroept hy zich den Grond, die hem heeft opgevoed,
 420 En zyner Vaad'ren Troon, hem in zyn Jeugd beschooren.
 Dat Land eens weer te zien, hoe verr' hem 't Noodlot dreef,
 Was altyd eene hoop, die hem nog overbleef.
 Maar nu daar afgeweerd door de onbevaaren stroomen
 Des woesten *Oceaans*, nog naauwelyks ontkoomen,
 Of door een Landstreek nooit doorreisd, en verder heen
 Zich strekkend dan misschien deeze onbekende Zeên,
 Thans schein daar hoop noch kunst, waar op hy mogt betrouwen,
 Om ooit die dierbaare aarde eens wederom te aanschouwen.

- 430 „ Nu weet ik, sprak hy by zich selv', en ondervind
 „ Hoe teêr een eerlyk hart zyn Vaderland bemind!
 „ Waar 't ongeruste Lot het ook mag heenen dryven,
 „ Dat heilig denkbeeld zal onschendbaar daar in blyven.
 „ De Tyd, wiens Oppermagt alle andre driften bluscht,
 „ De Tyd, en de Ouderdom vermeerd'ren deezen lust.

- „ 't Gebergt, dat met zyn top zich heft tot in de Wolken,
 „ Het onbegryplyk diep der grondelooze kolken,
 „ De yskoude Noorder As, de heete Middaglyn,
 „ Die moogen scheidingsen, gansch ondoorreisbaar, zyn;
 „ Zy kunnen nooit die zugt, die teedre min verbannen,
 440 „ Uit de onbevleete Ziel van regt verheven Mannen.
 „ O weergalooze schat! o nooit waardeerbaar goed!
 „ Eerst regt gekend, wanneer men u verliezen moet!
 „ Maar waarom zoude ik hier voor altoos moeten toeven,
 „ En niet met nieuwen moed een' nieuwen kans beproeven!
 „ Heeft HERCULES wel eer, met eene ontomb're hand,
 „ Twee Pylaars opgeregt, aan *Gades* verre Strand,
 „ En Ys en Vuur versmaad, en woedende Onweêrs-vlaagen;
 „ Jaa zelfs 't Geweld geboeid, en 't wild Gediert verflagen,
 „ Waarom zoude ik, bezielde door zulk een edel vuur,
 450 „ De hinderpalen ook niet tarten der Natuur?
 „ En, aan het Hoofd van myn getrouwe en dapp're Helden,
 „ Niet eenmaal wederzien de Vaderlyke Velden?
 „ Wat baat my hier een Kroon, die my verlaagen zal?
 „ 'k Sterf liever in 't geweer voor *Gange's* hoogen Wal!

- Dit overtuigd hem gansch, om zich, in deez Gewesten,
 Alleen voor korten tyd, in het gebied, te vesten,
 Om, met dier Volken magt, en kennis, bygestaan,
 Te ontdekken hoe men best kan naar het Oosten gaan.
 Deez hoop verheft zyn hart, en voor zyn oog verschynt,
 460 Als geen beletzels meer, de Volken, de Woestynen,
 Daar *SEGONAX* van meldde. En hier blinkt *Mitbra's* Licht,
 Daar 't reizend oog geruist kan worden naar gerigt,
 En, door Zuid-Oostelyk zich altyd aan te wenden,
 Ontdekt men, eind'lyk eens, zyn Vrinden of Bekenden.
 Heeft *ASCON*, gansch alleen, voor allen ramp behoed,
 Door zoo veel Volkeren hem weêr te *Rome* ontmoet,
 Waarom zou hy, verzeld van zoo veel braave Vrinden,
 En met zyn goede trouw, alom geen doorgang vinden?
 Word alles wel bestierd, met moed en wys beleid
 470 Versmaad een eed'le ziel der Blooden zwarigheid!

Dus peinzend, heft de Nagt zich uit zyn Schuil-spelonken,
 En 't schitterend Gestarnt begint aan 't Zwerk te pronken.

- Een diepe filte ontstaat, langs de eerst ontroerde Kust,
 Daar nu de vreugde woont, en noodigt elk tot rust.
 Schoon waakende allerlangst in de enge houten wooning,
 Bevangt een diepe slaap ten laatsten *Gange's* Koning,
 Door overdenkingen, en 't reizen afgemat,
 Schoon 't Lichaam deel alleen in dit zyn rusten had.
 Als de oogen van den Held pas toegelooten waren,
 480 Kwam zyn verheven ziel iets zeldzaams wedervaaren.
 Een Jongeling, omringd door ongemeenen glans,
 Scheen, op de Vleugelen der Winden, van den trans
 Des Hemels, in 't Vertrek, waar in hy fliep, te daalen.
 't Was of hy van de Zon geleend had haare stralen,
 Zoo schitterde zyn Kruin, zoo blonk het om hem heen.
 Een Kleed, der Sneeuw gelyk, bedekte zyne Leên:
 Zyn jeugdig Hoofd was met een Kroon van blonde hairen
 Bedekt. Zyn schoonheid, door geen menschen te evenaaren,
 Verwekte een diep ontzag, verrukte het verstand.
 490 Hy hield een' gouden' Staf in zyne regtehand,
 Ten teeken van een groot en onbepaald vermoogen.
 Hy sprak den jongen Vorst dus aan met vrind'lyke oogen:

- „ Zie hier, zie hier het Strand, daar *OROMASDES* Wet
 „ U, met uw Nageslagt, voor altoos nederzet.
 „ De Scepter door dit Volk, U heden toegewezen,
 „ Is, door zyn hoogen wil, U lang bestemd voor deezen.
 „ Betreur 't verlies niet meer van uw Geboortestrand,
 „ En schenk uw tederheid aan 't nieuw verkreegen Land.
 „ *AGRAMMES* is bereids ontzet van Ryk en Leven,
 500 „ En moest, door *SADROCOT* verraaden, deerlyk sneeven.
 „ De zelve Wraak en Straf hangt over 't eerloos hoofd
 „ Van *SADROCOT*, die hem van alles heeft beroofd;
 „ En, in dat rustloos Ryk, is geen geluk te erlangen,
 „ Terwyl 't geweld alleen daar vestigd elks belangen.
 „ Door boosheid lang getergd, heeft de *OPPER-MAJESTEIT*
 „ Aan de Ooster Waereldstreek haar gramschap toegeleid.
 „ De Vorsten zullen daar, in blinde drift, bestieren
 „ De Volken min van waarde als redenlooze Dieren,
 „ Verwyfd, veragtelyk door weelde, en slaverny,
 510 „ En zenuwloos, tot steun van Vorst, en Heerschappy.

„ De

- „ De Wetenschap, en Kunst, zal elders vliên, en baaten,
 „ En niets dan Duifternis en Onkunde aan hen laten.
 „ De Stroomen, zoo bekend, de Landen zoo doorschouwd,
 „ De Steden, zoo bevolkt, zoo pragtig opgebouwd,
 „ Zyn reeds bestemd om kort, veranderd in Woestynen,
 „ Naauw met hun blooten naam op 't Aardryk te verschynen.
 „ In tegendeel zal 't Volk, waar by ge u thans bevind,
 „ Van OROMASDES zyn begunstigd en bemind.
 „ Gansch leerzaam op uw Stem, zal 't u wel haast gelukken
 520 „ Om zyn verheven Wet in hunne Ziel te drukken,
 „ En om beschaafd te zien, door voorbeeld, en gezag,
 „ De ruwheid van hun' Geest, hun' Zeden, en gedrag.
 „ 't Zal, onder uw bestier, zich verre heen verspreiden,
 „ En, langs de groote Zee, deez Heerschappy verbreiden,
 „ Daar Gy, door Orde en Wet, en nieuwgebouwde Steên,
 „ Eene eeuwigduurende Eer zult winnen by 't Gemeen.
 „ Uw Nageslagt zal lang, gelukkig, daar regeeren,
 „ Geweld, en Dwinglandy, van hunne Vesten weeren,
 „ En, door hun dapperheid, gansch de Aarde door, vermaard,
 530 „ Eer te overwinnen zyn, door list, dan door het Zwaard.
 „ Rys op, en volg my na. 'k Heb thans het groot vermogen
 „ Om 't zeldzaamst Schouw-Tooneel te plaatzen voor uwe oogen:
 „ Een tydperk, voor dit Land bestemd, zoo wonderlyk,
 „ En hoog; in roem als ooit gebeurde in eenig Ryk,
 „ En dat u zal doen zien wat eed'le wyz' van denken
 „ Het Volk bezielen zal, wiens Staf u GOD deed schenken.

Na deeze woorden schynt de Prins zich in de Lucht
 Te heffen, met een ligte en ongestoorde vlugt.
 Hy schynt, met zynen Vrind, door 't ledig Zwerk te dryven,
 540 En eindlyk, naast zyn zyde, oplettend, stilt te blyven.
 De Hemelkracht plaatst daar, op een' verheven Troon,
 Verdikkende de Lucht, zich zelv' en STAVO'S Zoon:
 En doet, uit dezen Stoel, en Wolken Zetel, daalen,
 Van 't schittrend aangezicht, de Goddelyke straalen
 Op 't donker Aardsche Rond; daar straks de Nagt verdwynt,
 En daar een gansch Gewest zoo duidelyk verschynt,
 Als 't fynst gesleepene Vergrootglas zou vermoogen,
 Van deel tot deel, te ontleên aan de allerkeurigste oogen.

- Dit nieuw Gestarnte wyft dit nieuwe * *Tempe's* dal
 550 Niet aan zoo 't doenmaals was, maar zoo 't eens wezen zal,
 En weet daar op, het geen zal naderhand gebeuren,
 Te schilderen, met al de levendigste kleuren.
 Men onderscheid niet slechts de Zee, den snellen Stroom;
 De Stad, het weelig Land, den hoog gewassen Boom,
 Zelfs 't Menschdom, en 't Gediert, zyn, in hun weezens-trekken,
 Beweging, houding, drift, en vreugde, en smart, te ontdekken.
 Maar naauwlyks ziet de Prins een zoo behaaglyk Oord,
 Of word, in zyn vermaak, op 't onverwagft, gestoord.
 Dit † Volk fchynt op malcaër, als zinn'loos, aan te rukken;
 560 Den een' den anderen het Staal in 't hart te drukken;
 Terwyl en gramschap, list, wantrouwen, vreeze, en haat,
 En wreedheid, beurt om beurt, verschynen op 't gelaat.
 Daar is geen Stad, geen Markt, geene open Plaats te aanschouwen;
 Waar in men geen' Schavot is bezig op te bouwen,
 Waar uit geen rook-kolom van Mensch-verflindend Vuur,
 Ten hoogen Hemel ryft, in dit vervaarlyk uur.
 Met doller vreugde ziet, de, ontaard geworden, Moeder,
 Haar' Zoon ter dood gelleept, de Zuster haaren Broeder;
 De Bruidegom zyn Bruid. Geen bloed, geen teed're Min,
 570 Toomt deeze onmenschykheid, en woesten iever in.

- „ Ik zie, (sprak de Engel toen,) uw ziel op 't diepft betreuren
 „ Het geene uw Nageflagt zal t' eener tyd gebeuren.
 „ Maar, is dat onheil niet te keeren, noch te ontgaan,
 „ Een des te grooter licht zal uit dien rook ontstaan.
 „ Uw Volk zal, door uw zorg, veele Eeuwen lang beklyven,
 „ En, vry van Tyrannye, en onderdrukking, blyven,
 „ Tot dat een magtig ** Vorst, door erfenis, hun Heer
 „ Geworden, noch hun recht, noch oude Wetten eer'.
 „ Hy, trots op 't ryk bezit van *Gades* Zee-vermogen,
 580 „ En meer dan eene Kroon, zal geene Wet gedoogen
 „ Dan de onbepaalde wil, en drift, die hem bezielde,
 „ En vergen dat daar stom, 't Geweeten zelfs, voor knield.
 „ Zie hier, hoe dat hy tragt, door alles te beroeren,
 „ Zyn' Godsdienst in 't gemoed der Menschen in te voeren;
 „ En tevens deeze, in 't kort verzwakte, Heerschappy
 „ Te klinken in den band der laagste slaverny.

L I

„ Maar

* De Nederlanden. † De Godsdienst-verschillen in de Nederlanden. ** *Philips de II^{de}*.

- „ Maar de Opper Hemel-Vorst zal zich by tyds erbermen,
 „ En , op het onverwagtst, de Onnozelen beschermen.
 „ Aanschouw daar ginds dien *Held, wiens rein en deugdzaam hart
 590 „ Deez gruwelen verfoeid, met eene ondraagb're smart.
 „ Terwyl het Bygeloov', door blinden iever dronken,
 „ Den vreeslyken Monarch in wreedheid weet te ontvonken;
 „ Hem 't eene deel zyns † Volks deed slagten, en hun goud,
 „ Tot moord van 't § ander deel, aan Beulen toebetrouwd;
 „ Zal Deeze 't eerst de Zon der Vryheid weêr doen schynen,
 „ En 't Staal, en 't Kruis, en 't Vuur, voor altoos, doen verdwynen.
 „ Hoe treed hy, vol van moed, op 't roemverwervend spoor
 „ Van *Sparta's* grootsten Vorst, ** drie honderd Helden voor!
 „ Hoe beeft het snood Geweld, omringd van Roof en Lyken,
 600 „ Daar 't lang op aasde en beet? Hoe moet het schand'lyk wyken,
 „ Gelyk een wreede Beer, die 't Woud onveilig maakt,
 „ Lafhartig vlugt, wanneer een eed'le Leeuw genaakt,
 „ Die, door het Bosch-Gedierte, erkend als aller Koning,
 „ Hem voor altoos verband, uit zyn bebloedde woning.

„ O Hemel, (viel de Prins hier op zyn' Leidsman in)
 „ Wat áklig Schouwspel trest daar myn' ontroerden zin!
 „ Die weêrgalooze Held, die deugdenryke Vader,
 „ Word midden in zyn' roem geveld door een' Verrader!

- „ Klaag dan niet om uw Lot, en 't missen uwer Kroon,
 610 „ (Was 't antwoord) en verwacht, als Hy, een' groot'ren loon
 „ Als de Opper-Heer de ziel der Vroomen zal verblyden,
 „ Met de uitgezogtste vreugd, na 't onrechtvaardigst lyden.
 „ Maar wend uw oog. Aanzie deez † Veldslag op het Strand;
 „ En hoe zyn dapp're Zoon daar stryd voor 't Vaderland.
 „ Deez Jongeling, die dus omringd is van Gevelden,
 „ Is, in zyne eerste Jeugd, reeds een der grootste Helden.
 „ Wat houding! als hy door de dikste Benden dringt,
 „ Hun Slag-orde open breekt, en, om te wyken, dwingt!
 „ De trotze * Vyand zal hier schimpend Veldwaarts streeven,
 620 „ Om aan zyn Gemalin † het nieuw vermaak te geeven
 „ Van 't winnen eener Zege, en 't dryven in de Zee
 „ Van 't Vryheid-lievend Heir. Zy sleeten Ketens meê

„ Voor
 * *Willem de Iae.* † *America.* § *De Nederlanden.* ** *De geconfedereerde Edelen.*
 † Slag by *Nieuwpoort* den 2. July 1600. * *Albertus van Oostenryk.*
 † *Isabelle Prinses van Spanje.*

„ Voor d'eed'len Prins, die, met de diepft getroffen zinnen
 „ Om 's Lands geluk en récht, hen zelfs zal overwinnen.
 „ Haast vlugten ze langs 't Veld. De ontzinde Tyranny
 „ En 't blinde Bygeloov ontvlugten naaft hun' zy',
 „ En zullen nooit hun juk in 't Vrye Land weêr brengen;
 „ Noch op een Moord-Schavot onnozel bloed doen plengen.

„ Zyn * Broeder zal, na hem, vol wysheid en beleid,
 630 „ Den grond bevestigen der rust, en veiligheid.
 „ De Vlag der Zeemagt zal de Koopmanschappen trekken,
 „ Zoo verr' de Wateren zich rondom de Aarde strekken.
 „ Maar wierd zyn roemryk Hoofd met Lauweren bekroond,
 „ Nog eed'ler is de Hand, daar zich d'Olyf in toond:
 „ Daar hy den Vyand dwingt, na † Kryg van tachtig Jaaren,
 „ Schaamrood, voor vrye Liên, deez Volken te verklaaren!
 „ O Dapperheid, o Deugd! Tot nog toe zag de Zon
 „ Geen Volk, wiens Heerschappy zoo zegeryk begon,
 „ Die, ziende, weereloos, hun kleen Gewest verdrukken,
 640 „ Den magtigsten Monarch, in 't einde, deeden bukken,
 „ En, tegen Duizenden met Honderden, in 't Veld,
 „ Slechts door grootmoedigheid, vernielden zyn geweld.

„ De Zoon § van deezen Held, zal na hem, weinig Jaaren;
 „ Den nieuws-gevesten Stoel in heerlykheid bewaaren;
 „ In 't bloeiendst van zyn Jeugd in 't duister Graf gerukt,
 „ Gelyk een frisse Bloem word van haar steel geplukt:
 „ Terwyl dat uit zyne Afch een * Fenix zal ontvonken,
 „ Die, boven 's Vaders Staf, nog met een Kroon zal pronken;
 „ Dien 't magtig *Albion*, om wysheid en om raad
 650 „ Verlegen, roepen zal tot dien verheven Staat.
 „ Hy, schrande in 't bewind, in Wet van Wet te scheiden,
 „ Bestierd deez Volkeren, tot eere en nut van beiden,
 „ Terwyl hy, trouwe Voogd van 't nieuw Gemeenebest,
 „ Haar' roem vermeerderd, haar vermogen sterker vest.
 „ Terwyl, met diep ontzag, der Waereld verfte Stroomen
 „ Twee Vlaggen onder Een' Bestierder aan zien koomen:

„ En

* *Fredrik Henrik*.

† *Fredrik Henrik* stierf den 14 Maart 1647, en de Vrede te *Munster* wierd geteekend den 30 January 1648, doch was een gevolg van zyn bewind.

§ *Willem de II^{de}*. * *Willem de III^{de}*.

- „ En dat de, in deezen tyd, alom bevaaren Zee,
 „ Slechts Eenen Meester kent, in plaats van eertyds Twee.
 „ Maar d'Overvloed giet' vry haar' hoorn uit op deez Stranden,
 660 „ De Weelde zal nogtans daar niet met haar belanden.
 „ Een ander Volk blinke uit door meer beschaafd te zyn,
 „ En door verwyfde zeên, en uiterlyken schyn,
 „ Door pragt, door overdaad, door slaaffschheid voor hun Heeren,
 „ Of door den fellen kryg en onrust te waardeeren:
 „ Dit roemryk Nageflacht zoekt enkel zyne vreugd
 „ By wyze fpaarzaamheid, en eerbaarheid, en deugd,
 „ En zal 't verflindend Staal niet eerst de Schede uitrukken,
 „ Maar is niet te weêrstaan voor die 't wil onderdrukken.
 „ Ik zie bereids uw oog, (vervolgt de Hemeling)
 670 „ Gevestigd op de vrugt dier Staats-verandering.
 „ Die Koninklyke * Stad, omringd van wyde plaffen,
 „ Die ginder zich verheft uit dryvende Moerassen,
 „ Staat in de Wateren, met al haar pragt, gebouwd
 „ Op 't hier gesleept gevaart van 't *Hyperborisch* Woud;
 „ Jaa 't koude Noorden zal de Muuren onderschraagen
 „ Daar Ooft en West en Zuid haar' schat in zullen draagen.
 „ Wat talleloos getal van Kielen op haar Reê,
 „ Als reezen op haar Stem de Vlooten uit de Zee!
 „ Geen Vorst, hoe wys, of trots, wat magt hy kon doen blyken,
 680 „ Toonde ooit een Wonderwerk, by dit te vergelyken;
 „ Door rykdom noch door dwang. Dit is het werk alleen
 „ Der schranderdheid van veel Geslagten agter een.
 „ Zy, door de Schei-paal van Natuur onwederhouden,
 „ Die *Tyrus* en *Cartbaag*' altyd met schrik aanschouden,
 „ Zy zullen, temmende den woesten *Oceaan*,
 „ Aan 's Waerelds ander eind *Fortuin* in Ketens slaan;
 „ En, niet te vreên met Hem te geefs'len uit hun hoeken;
 „ Hun' ouden DWINGELAND in *Indië* op gaan zoeken,
 „ En wringen hem ook daar den Scepter uit de hand,
 690 „ Verwinnaars van het Ooft, en van *Aurora's* Strand!
 „ O van wat bly geschal zal 't gansche Zwerk gewaagen
 „ Als zy, te rug gekeerd, in Staatzy, zullen draagen
 „ Die van *Taprobana* verwelkoomd aan het Hoofd,
 „ † Vyf Kroonen, door het Staal, den Aarts-Tyran ontroofd!
 „ „ Maar

* *Amsteldam.*† *Ternate* en de *Molukkische* Eilanden; *Macassar*. *Malakka*. *Jacatra*. *Ceylon*.

- „ Maar zulk een roem zal 't hart ontsteeken van haar Buuren,
 „ Die, heet naar roof en buit, van spyt niet zullen duuren:
 „ En voor deeze eene Stad, zoo groot een Monarchy,
 „ Zal haast de gronden slaan van laage Jaloezy.

De Prins ziet, na deez taal, twee magtige Oorlogs-Vlooten
 700 In 't heetste van een' * Slag. De Zee-Kalteelen stooten,
 Met yffelyk gekraak, verwoed'lyk, op malkaar,
 Terwyl het Vuur en 't Staal de roodgeverfde Baar,
 Daar alles zamenspannt om 't Menschdom te verdelgen,
 Veel duizend Levenden en Dooden in deed zwelgen.
 Men ziet, in 't midden dier wanorde, een' Agtb'ren Held,
 Die, met een stil gemoed, alom bevelen steld,
 Staande op het hooge Dek: aanmoedigend zyn Schaaren,
 En, vryndlyk van gelaat, in 't vreeslykst der gevaaren.
 Zyn Eed'le houding, zyn aanminnend wezen doet
 710 Der Krygslieën zielen aan met onverwinb'ren moed.
 Men ziet hen, slag op slag verwoeder, 's Vyands Kielen;
 In 't hart der wyde Zee, doen zinken, of vernielen;
 Terwyl de rest verstrooid, in de ordenlooze vlugt,
 De Winden, nu te loom, te hulp roept uit de lucht.

- „ Zie daar, (vervolgde op nieuw de Hemel-Geest zyn' reden)
 „ Zie daar, hoe dat uw Volk, nog niet verwyfd van zeden,
 „ Het onrechtvaardig wit zeeghaftig zal weêrstaan,
 „ Van die de handen durft aan zyne Vryheid slaan.
 „ Zy mogten ganfch *Europe*, om zynen val, ontroeren,
 720 „ Zy zyn te niet gebragt die zyn verwoefing zwoeren.
 „ De Zee-Voogd niettemin, die, midden in den Slag,
 „ Met zoo veel Majesteit bekleed was en gezag,
 „ Is niet van 't bloed, welk Hy, die 't eerst verbrak hun banden,
 „ Verraderlyk vermoord, gestort heeft voor deez Landen.
 „ Maar de ongestoorde reeks van veel doorlugte daên
 „ Vergunnen, na dit bloed, in 's Lands Gefchied'nis blaên,
 „ Hem de eerste plaats; Hy die, met trotsé Zee-Lauwrieren,
 „ Waar hy zyn Vlag doet zien, zyn voorhoofd zal vercierien!
 „ Dewyl hem Ebbe en Vloed, en Stormwind, en Orkaan,
 740 „ Op OROMASDES wil, ten dienste zullen staan.

„ Ter

* Men verstaat hier door in 't algemeen alle de Oorlogen ter Zee.

- Ter zelve tyd verscheen een * Held, wiens eed'le trekken,
 En glansryk oog, zyn' Aart en Afkomst deen ontdekken.
 „ Deez is, (sprak d'Engel toen) deeze is U weêr bekend.
 „ Gy voelt uw ziel ontroerd, uw hart naar hem gewend.
 „ Maar ach! wat duistre Wolk, hem boven 't hoofd gedreeven;
 „ Voorspeld een schielyk einde aan 't bloeiendst van zyn leven!
 „ In 't midden van een groote opschudding, en gevaar,
 „ Daar alles 't bloed verhit der ligt bewoogen Schaar,
 „ Zal 't Vrye Land aan hem den gouden Staf weêr schenken,
 740 „ En de onbezweeken Trouw van zyn Geslacht herdenken;
 „ Terwyl men weder twist, en woed, met Staal en Dolk,
 „ Zal hy de blyde Vreê herryzen doen voor 't Volk,
 „ En, moet hy veel te vroeg, naar 't Menschlyk oordeel, sneeven;
 „ Aan allen Koningen der Aarde een voorbeeld geeven
 „ Van Godvrugt en van Deugd. Daar niemand reiner trad,
 „ Gelukkig die hem volgt op dit roemrugtig pad!
 „ Wat Rykdom, Voorzorg, Roem, die met hem heenen sterven,
 „ Moet door deez' eenen slag 't Gemeenebest niet derven!
 „ Ach onverwagte Maar! Wat rouw en welk gezucht
 750 „ Breekt ieders boezem uit, en vult de hooge Lucht!
 „ Regt Eere-Zuilen op om de Eeuwen te verduuren,
 „ En bouwt zyn Graf, in 't hart, met onvergankb're muuren,
 „ Terwyl hy, zuivre Geest, geen Scepters meer ontbeerd,
 „ En 't onverbidd'lyk Lot, in 's Hemels Zaal, braveert!

- Hier viel de Prins hem in, verrukt en opgetoogen:
 „ O welk een nieuwe glans verschynt daar voor myne oogen,
 „ Die, van een teeder † Kind, het ganfche Zwerk bestraald,
 „ En, als de opgaande Zon, aan de Ooster-Kimmen praald.
 „ O, van den Hemel weêr, tot nieuwen Roem, gefchonken,
 760 „ Wat Eed'le Ziele staat op 't voorhoofd reeds te pronken!
 „ Dat in zyne eerste Jeugd die § Koninglyke Vrouw
 „ Die 'k naaft Hem, met ontzag, als een Godinne, aanschouw,
 „ Het onbevleete bloed, dat omzweeft in zyne aad'ren,
 „ Op 't Helden-pad gelei van zoo veel groote Vaad'ren,

„ Door

* Willem de IVde.

† Willem de Vde.

§ De Kroonprinsesse van Groot-Brittannien, Gouvernante der Vereenigde Nederlanden, Moeder en Voogdesse van Willem den Vden.

- „ Door haare eêlmoedigheid te prenten in zyn hart,
 „ Een' voorbeeld geev' 't welk deeze, en de oudere Eeuwen tart;
 „ En welk een kwaal 't verzwakt Gebied zou mogen kwellen,
 „ Die tot Haar eere en vreugd, door Hem mag zien herstellen!
 „ Gy, die het Aardryk stierd op uw gedugten wenk,
 770 „ Bescherm, vercier, verhoog, dit dierbaar Staats-geschenk:
 „ Beveel all' aardfchen ramp verr' van Hem af te dryven,
 „ Scherp gy zyn' Oorlogs-Zwaard, plant gy zyn Vrede-Olyven,
 „ En geef hem, tot geluk van 't Vrygevogten Land,
 „ Uw wysheid in zyn borst, uw blikzem in zyn hand!

Hy voeld, terwyl hy spreekt, zyn hart aldus vervoeren;
 Voor dit beminlyk Kind zyn' boezem dus ontroeren,
 Dat, tevens met den Slaap, zoo finel, als onverwagt,
 Het Godd'lyk Schildery verdwynt, met al zyn pragt.

- Straks zoekt hy TEUPHIS op, om deeze verheven zaaken;
 780 En zoo veel wonderen aan hem bekend te maaken,
 En, uit den mond diens Vrinds, te hooren wat hy denkt,
 En of hy zyn geloof aan deeze voorzegging schenkt.
 De wyse TEUPHIS hoord met aandacht naar zyn reden,
 Verwonderd, en verblyd, door zoo veel zeldzaamheden.

- „ Neen, sprak hy, waarde Prins! deeze Droom, u toegerigt,
 „ Is gansch geen ordenloos, of ydel Nagtgezig.
 „ Ik ken dien Jongeling, my voortyds ook verscheenen,
 „ Toen ik, in 't akligst hol, myn rampen moest beweenen.
 „ Wanneer ik, troofteloos, en in den grootsten nood,
 790 „ Geketend was te *Gange*, en wenschte naar de Dood,
 „ En toen ik alles had van STAVO's toorn te vreezen,
 „ Hoorde ik deeze zelve stem, en zag dit zelve wezen.
 „ Ik volgde zynen raad, en 't dierbaar *Tamasis*
 „ Verdreef, gelyk een damp, al myne droeffenis.
 „ Den grooten Hemel Vorst, wiens hoogen Scepter we eeren,
 „ Vermogt ik daar het eerst te vreezen, en te leeren.
 „ Ik twyffel dan niet meer of ons Bescherrrem-Geest,
 „ Die waakt voor onz Geslagt, en in 't aanstaande leeft,
 „ En, door wiens hulp, wy zoo veel rampen zyn ontweeken,
 800 „ Vertoonde, in dit Tafreel, u 't lot van deeze Strecken.

gloeged

Aurora midd'lerwyl ryft uit de Zeën, en toond
 Haar blyd en jeugdig Hoofd, met Roozen mild bekroond.
 Men ziet alom langs 't Veld het Volk bereids vergaad'ren,
 Met vreugde, en met ontzag, de weelige Oevers naad'ren,
 Tot dat ook SEGONAX zich opdoed met zyn' Stoet,
 En weêr, op de enge Kiel, 's Lands nieuwen Koning groet,
 En noodigd om den Staf, vervullende elks verlangen,
 Thans, in het openbaar, uit zyne hand te ontvangen.
 Aan aller Helden hoofd, en de uitgeleezen Schaar,
 §10 Begeeft zich 't eerst aan Land de dapp're DIOCAAR.
 Hem volgt de Prins, wiens Ziel geen zorgen nu meer kwellen;
 Dien TEUPHIS en hun Gids ARGENTORIX verzellen;
 En dien het talloos Volk, geschaard langs de effen Wal,
 Verwonderende wagt, en ziet met bly gefchal.
 De gryze SEGONAX feld hem, voor aller oogen,
 De teekenen ter hand van 't opperfte vermogen,
 Dat uit deez nieuwe Keur een' nieuwen luifter haald,
 Terwyl de Morgen-Zon die plegtigheid bestraald.

EINDE VAN HET TIENDE EN LAATSTE BOEK:

J. V. Schley inv. et fecit. 1768.